નમો તસ્સ ભગવતો અરહતો સમ્માસમ્બુદ્ધસ્સ

વિનયપિટકે

વિનયસઙ્ગહ-અટ્ઠકથા

ગન્થારમ્ભકથા

વત્થુત્તયં નમસ્સિત્વા, સરણં સબ્બપાણિનં;
વિનયે પાટવત્થાય, યોગાવચરભિક્ખુનં.

વિપ્પકિણ્ણમનેકત્થ, પાળિમુત્તવિનિચ્છયં;
સમાહરિત્વા એકત્થ, દસ્સયિસ્સમનાકુલં.

તત્રાયં માતિકા –

‘‘દિવાસેય્યા પરિક્ખારો, ભેસજ્જકરણમ્પિ ચ;
પરિત્તં પટિસન્થારો, વિઞ્ઞત્તિ કુલસઙ્ગહો.

‘‘મચ્છમંસં અનામાસં, અધિટ્ઠાનવિકપ્પનં;
ચીવરેનવિનાવાસો, ભણ્ડસ્સ પટિસામનં.

‘‘કયવિક્કયસમાપત્તિ, રૂપિયાદિપટિગ્ગહો;
દાનવિસ્સાસગ્ગાહેહિ, લાભસ્સ પરિણામનં.

‘‘પથવી ભૂતગામો ચ, દુવિધં સહસેય્યકં;
વિહારે સઙ્ઘિકે સેય્યં, સન્થરિત્વાન પક્કમો.

‘‘કાલિકાનિપિ ચત્તારિ, કપ્પિયા ચતુભૂમિયો;
ખાદનીયાદિપટિગ્ગાહો, પટિક્ખેપપવારણા.

‘‘પબ્બજ્જા નિસ્સયો સીમા, ઉપોસથપવારણં;
વસ્સૂપનાયિકા વત્તં, ચતુપચ્ચયભાજનં.

‘‘કથિનં ગરુભણ્ડાનિ, ચોદનાદિવિનિચ્છયો;
ગરુકાપત્તિવુટ્ઠાનં, કમ્માકમ્મં પકિણ્ણક’’ન્તિ.

૧. દિવાસેય્યવિનિચ્છયકથા

૧. તત્થ **દિવાસેય્યા**તિ દિવાનિપજ્જનં. તત્રાયં વિનિચ્છયો – ‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, દિવા પટિસલ્લીયન્તેન દ્વારં સંવરિત્વા પટિસલ્લીયિતુ’’ન્તિ (પારા॰ ૭૭) વચનતો દિવા નિપજ્જન્તેન દ્વારં સંવરિત્વા નિપજ્જિતબ્બં. એત્થ ચ કિઞ્ચાપિ પાળિયં ‘‘અયં નામ આપત્તી’’તિ ન વુત્તા, વિવરિત્વા નિપન્નદોસેન પન ઉપ્પન્ને વત્થુસ્મિં દ્વારં સંવરિત્વા નિપજ્જિતું અનુઞ્ઞાતત્તા અસંવરિત્વા નિપજ્જન્તસ્સ **અટ્ઠકથાયં** દુક્કટં (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૧.૭૭) વુત્તં. ભગવતો હિ અધિપ્પાયં ઞત્વા ઉપાલિત્થેરાદીહિ અટ્ઠકથા ઠપિતા. ‘‘અત્થાપત્તિ દિવા આપજ્જતિ, નો રત્તિ’’ન્તિ (પરિ॰ ૩૨૩) ઇમિનાપિ ચેતં સિદ્ધં.

૨. કીદિસં પન દ્વારં સંવરિતબ્બં, કીદિસં ન સંવરિતબ્બં? રુક્ખપદરવેળુપદરકિલઞ્જપણ્ણાદીનં યેન કેનચિ કવાટં કત્વા હેટ્ઠા ઉદુક્ખલે ઉપરિ ઉત્તરપાસકે ચ પવેસેત્વા કતં પરિવત્તકદ્વારમેવ સંવરિતબ્બં. અઞ્ઞં ગોરૂપાનં વજેસુ વિય રુક્ખસૂચિકણ્ટકદ્વારં, ગામથકનકં ચક્કલકયુત્તદ્વારં, ફલકેસુ વા કિટિકાસુ વા દ્વે તીણિ ચક્કલકાનિ યોજેત્વા કતં સંસરણકિટિકદ્વારં, આપણેસુ વિય કતં ઉગ્ઘાટનકિટિકદ્વારં, દ્વીસુ તીસુ ઠાનેસુ વેળુસલાકા ગોપ્ફેત્વા પણ્ણકુટીસુ કતં સલાકહત્થકદ્વારં, દુસ્સસાણિદ્વારન્તિ એવરૂપં દ્વારં ન સંવરિતબ્બં. પત્તહત્થસ્સ કવાટપ્પણામને પન એકં દુસ્સસાણિદ્વારમેવ અનાપત્તિકરં, અવસેસાનિ પણામેન્તસ્સ આપત્તિ. દિવા પટિસલ્લીયન્તસ્સ પન પરિવત્તકદ્વારમેવ આપત્તિકરં, સેસાનિ સંવરિત્વા વા અસંવરિત્વા વા નિપજ્જન્તસ્સ આપત્તિ નત્થિ, સંવરિત્વા પન નિપજ્જિતબ્બં, એતં વત્તં.

૩. પરિવત્તકદ્વારં કિત્તકેન સંવુતં હોતિ? સૂચિઘટિકાસુ દિન્નાસુ સંવુતમેવ હોતિ. અપિચ ખો સૂચિમત્તેપિ દિન્ને વટ્ટતિ, ઘટિકામત્તેપિ દિન્ને વટ્ટતિ, દ્વારબાહં ફુસિત્વા ઠપિતમત્તેપિ વટ્ટતિ, ઈસકં અફુસિતેપિ વટ્ટતિ, સબ્બન્તિમેન વિધિના યાવતા સીસં નપ્પવિસતિ, તાવતા અફુસિતેપિ વટ્ટતિ. સચે બહૂનં વળઞ્જનટ્ઠાનં હોતિ, ભિક્ખું વા સામણેરં વા ‘‘દ્વારં, આવુસો, જગ્ગાહી’’તિ વત્વાપિ નિપજ્જિતું વટ્ટતિ. અથ ભિક્ખૂ ચીવરકમ્મં વા અઞ્ઞં વા કિઞ્ચિ કરોન્તા નિસિન્ના હોન્તિ, ‘‘એતે દ્વારં જગ્ગિસ્સન્તી’’તિ આભોગં કત્વાપિ નિપજ્જિતું વટ્ટતિ. **કુરુન્દટ્ઠકથાયં** પન ‘‘ઉપાસકમ્પિ આપુચ્છિત્વા વા ‘એસ જગ્ગિસ્સતી’તિ આભોગં કત્વા વા નિપજ્જિતું વટ્ટતિ, કેવલં ભિક્ખુનિં વા માતુગામં વા આપુચ્છિતું ન વટ્ટતી’’તિ વુત્તં, તં યુત્તં. એવં સબ્બત્થપિ યો યો થેરવાદો વા અટ્ઠકથાવાદો વા પચ્છા વુચ્ચતિ, સો સોવ પમાણન્તિ ગહેતબ્બં.

૪. અથ દ્વારસ્સ ઉદુક્ખલં વા ઉત્તરપાસકો વા ભિન્નો હોતિ અટ્ઠપિતો વા, સંવરિતું ન સક્કોતિ, નવકમ્મત્થં વા પન ઇટ્ઠકપુઞ્જો વા મત્તિકાદીનં વા રાસિ અન્તોદ્વારે કતો હોતિ, અટ્ટં વા બન્ધન્તિ, યથા સંવરિતું ન સક્કોતિ. એવરૂપે અન્તરાયે સતિ અસંવરિત્વાપિ નિપજ્જિતું વટ્ટતિ. યદિ પન કવાટં નત્થિ, લદ્ધકપ્પમેવ. ઉપરિ સયન્તેન નિસ્સેણિં આરોપેત્વા નિપજ્જિતબ્બં. સચે નિસ્સેણિમત્થકે થકનકં હોતિ, થકેત્વાપિ નિપજ્જિતબ્બં. ગબ્ભે નિપજ્જન્તેન ગબ્ભદ્વારં વા પમુખદ્વારં વા યં કિઞ્ચિ સંવરિત્વા નિપજ્જિતું વટ્ટતિ. સચે એકકુટ્ટકે ગેહે દ્વીસુ પસ્સેસુ દ્વારાનિ કત્વા વળઞ્જન્તિ, દ્વેપિ દ્વારાનિ જગ્ગિતબ્બાનિ, તિભૂમકેપિ પાસાદે દ્વારં જગ્ગિતબ્બમેવ. સચે ભિક્ખાચારા પટિક્કમ્મ લોહપાસાદસદિસં પાસાદં બહૂ ભિક્ખૂ દિવાવિહારત્થં પવિસન્તિ, સઙ્ઘત્થેરેન દ્વારપાલસ્સ ‘‘દ્વારં જગ્ગાહી’’તિ વત્વા વા ‘‘દ્વારજગ્ગનં નામ એતસ્સ ભારો’’તિ આભોગં કત્વા વા પવિસિત્વા નિપજ્જિતબ્બં. યાવ સઙ્ઘનવકેન એવમેવ કાતબ્બં. પુરે પવિસન્તાનં ‘‘દ્વારજગ્ગનં નામ પચ્છિમાનં ભારો’’તિ એવં આભોગં કાતુમ્પિ

વટ્ટતિ. અનાપુચ્છા વા આભોગં અકત્વા વા અન્તોગબ્ભે વા અસંવુતદ્વારે બહિ વા નિપજ્જન્તાનં આપત્તિ. ગબ્ભે વા બહિ વા નિપજ્જનકાલેપિ ''દ્વારજગ્ગનં નામ મહાદ્વારે દ્વારપાલસ્સ ભારો''તિ આભોગં કત્વા નિપજ્જિતું વટ્ટતિયેવ. એવં લોહપાસાદાદીસુ આકાસતલે નિપજ્જન્તેનપિ દ્વારં સંવરિતબ્બમેવ.

અયઞ્હેત્થ સઙ્ખેપો – ઇદં દિવાપટિસલ્લીયનં યેન કેનચિ પરિક્ખિત્તે સદ્વારબન્ધે ઠાને કથિતં, તસ્મા અબ્ભોકાસે વા રુક્ખમૂલે વા મણ્ડપે વા યત્થ કત્થચિ સદ્વારબન્ધે નિપજ્જન્તેન દ્વારં સંવરિત્વાવ નિપજ્જિતબ્બં. સચે મહાપરિવેણં હોતિ મહાબોધિયઙ્ગણલોહપાસાદઙ્ગણસદિસં બહૂનં ઓસરણટ્ઠાનં, યત્થ દ્વારં સંવુતમ્પિ સંવુતટ્ઠાને ન તિટ્ઠતિ, દ્વારં અલભન્તા પાકારં આરુહિત્વાપિ વિચરન્તિ, તત્થ સંવરણકિચ્ચં નત્થિ. રત્તિં દ્વારં વિવરિત્વા નિપન્નો અરુણે ઉગ્ગતે વુટ્ઠાતિ, અનાપત્તિ. સચે પન પબુજ્ઝિત્વા પુન સુપતિ, આપત્તિ. યો પન ''અરુણે ઉગ્ગતે વુટ્ઠહિસ્સામી''તિ પરિચ્છિન્દિત્વાવ દ્વારં અસંવરિત્વા રત્તિં નિપજ્જતિ, યથાપરિચ્છેદમેવ વુટ્ઠાતિ, તસ્સ આપત્તિયેવ. **મહાપચ્ચરિયં** પન ''એવં નિપજ્જન્તો અનાદરિયદુક્કટાપિ ન મુચ્ચતી''તિ વુત્તં.

૫. યો પન બહુદેવ રત્તિં જગ્ગિત્વા અદ્ધાનં વા ગન્ત્વા દિવા કિલન્તરૂપો મઞ્ચે નિસિન્નો પાદે ભૂમિતો અમોચેત્વાવ નિદ્દાવસેન નિપજ્જતિ, તસ્સ અનાપત્તિ. સચે ઓક્કન્તનિદ્દો અજાનન્તોપિ પાદે મઞ્ચકં આરોપેતિ, આપત્તિયેવ. નિસીદિત્વા અપસ્સાય સુપન્તસ્સ અનાપત્તિ. યોપિ ચ ''નિદ્દં વિનોદેસ્સામી''તિ ચઙ્કમન્તો પતિત્વા સહસા વુટ્ઠાતિ, તસ્સપિ અનાપત્તિ. યો પન પતિત્વા તત્થેવ સયતિ, ન વુટ્ઠાતિ, તસ્સ આપત્તિ.

કો મુચ્ચતિ, કો ન મુચ્ચતીતિ? **મહાપચ્ચરિયં** તાવ ''એકભઙ્ગેન નિપન્નકો એવ મુચ્ચતિ. પાદે પન ભૂમિતો મોચેત્વા નિપન્નોપિ યક્ખગહિતકોપિ વિસઞ્ઞીભૂતોપિ ન મુચ્ચતી''તિ વુત્તં. **કુરુન્દટ્ઠકથાયં** પન ''બન્ધિત્વા નિપજ્જાપિતોવ મુચ્ચતી''તિ વુત્તં. **મહાઅટ્ઠકથાયં** પન ''યો ચઙ્કમન્તો મુચ્છિત્વા પતિતો તત્થેવ સુપતિ, તસ્સપિ અવિસયતાય આપત્તિ ન દિસ્સતિ. આચરિયા પન એવં ન કથયન્તિ, તસ્મા આપત્તિયેવાતિ મહાપદુમત્થેરેન વુત્તં. દ્વે પન જના આપત્તિતો મુચ્ચન્તિયેવ, યો ચ યક્ખગહિતકો, યો ચ બન્ધિત્વા નિપજ્જાપિતો''તિ.

ઇતિ પાળિમુત્તકવિનયવિનિચ્છયસઙ્ગહે

દિવાસેય્યવિનિચ્છયકથા સમત્તા.

૨. પરિક્ખારવિનિચ્છયકથા

૬. **પરિક્ખારો**તિ સમણપરિક્ખારો. તત્રાયં કપ્પિયાકપ્પિયપરિક્ખારવિનિચ્છયો (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૧.૮૫) – કેચિ તાલપણ્ણચ્છત્તં અન્તો વા બહિ વા પઞ્ચવણ્ણેન સુત્તેન સિબ્બિત્વા વણ્ણમટ્ઠં કરોન્તિ, તં ન વટ્ટતિ. એકવણ્ણેન પન નીલેન વા પીતકેન વા યેન કેનચિ સુત્તેન અન્તો વા બહિ વા સિબ્બિતું , છત્તદણ્ડગ્ગાહકં સલાકપઞ્જરં વા વિનન્ધિતું વટ્ટતિ, તઞ્ચ ખો થિરકરણત્થં વટ્ટતિ, ન વણ્ણમટ્ઠત્થાય. છત્તપણ્ણેસુ મકરદન્તકં વા અડ્ઢચન્દકં વા છિન્દિતું ન વટ્ટતિ. છત્તદણ્ડે ગેહત્થમ્ભેસુ વિય ઘટકો વા વાળરૂપકં વા ન વટ્ટતિ. સચેપિ સબ્બત્થ આરગ્ગેન લેખા દિન્ના હોતિ, સાપિ ન વટ્ટતિ. ઘટકં વા વાળરૂપકં વા ભિન્દિત્વા ધારેતબ્બં, લેખાપિ ઘંસિત્વા વા અપનેતબ્બા, સુત્તકેન વા દણ્ડો વેઠેતબ્બો. દણ્ડબુન્દે પન અહિચ્છત્તકસણ્ઠાનં વટ્ટતિ. વાતપ્પહારેન અચલનત્થં છત્તમણ્ડલિકં રજ્જુકેહિ ગાહેત્વા દણ્ડે બન્ધન્તિ, તસ્મિં બન્ધનટ્ઠાને વલયમિવ ઉક્કિરિત્વા લેખં ઠપેન્તિ, સા વટ્ટતિ.

૭. ચીવરમણ્ડનત્થાય નાનાસુત્તકેહિ સતપદિસદિસં સિબ્બન્તા આગન્તુકપટ્ટં ઠપેન્તિ, અઞ્ઞમ્પિ યં કિઞ્ચિ સૂચિકમ્મવિકારં કરોન્તિ, પટ્ટમુખે વા પરિયન્તે વા વેણિં વા સઙ્ખલિકં વા મુગ્ગરં વા એવમાદિ સબ્બં ન વટ્ટતિ, પકતિસૂચિકમ્મમેવ વટ્ટતિ. ગણ્ઠિકપટ્ટકઞ્ચ પાસકપટ્ટકઞ્ચ અટ્ઠકોણમ્પિ સોળસકોણમ્પિ કરોન્તિ, તત્થ અગ્ઘિયગયમુગ્ગરાદીનિ દસ્સેન્તિ, કક્કટક્ખીનિ ઉક્કિરન્તિ, સબ્બં ન વટ્ટતિ, ચતુકોણમેવ વટ્ટતિ, કોણસુત્તપીળકા ચ ચીવરે રત્તે દુવિઞ્ઞેય્યરૂપા વટ્ટન્તિ. કઞ્જિકપિટ્ઠખલિઅલકાદીસુ ચીવરં પક્ખિપિતું ન વટ્ટતિ, ચીવરકમ્મકાલે પન હત્થમલસૂચિમલાદીનં ધોવનત્થં કિલિટ્ઠકાલે ચ ધોવનત્થં વટ્ટતિ, ગન્ધં વા લાખં વા તેલં વા રજને પક્ખિપિતું ન વટ્ટતિ.

રજનેસુ ચ હલિદ્દિં ઠપેત્વા સબ્બં **મૂલરજનં** વટ્ટતિ, મઞ્જિટ્ઠિઞ્ચ તુઙ્ગહારઞ્ચ ઠપેત્વા સબ્બં **ખન્ધરજનં** વટ્ટતિ. તુઙ્ગહારો નામ એકો સકણ્ટકરુક્ખો, તસ્સ હરિતાલવણ્ણં **ખન્ધરજનં** હોતિ. લોદ્દઞ્ચ કણ્ડુલઞ્ચ ઠપેત્વા સબ્બં **તચરજનં** વટ્ટતિ. અલ્લિપત્તઞ્ચ નીલિપત્તઞ્ચ ઠપેત્વા સબ્બં **પત્તરજનં** વટ્ટતિ. ગિહિપરિભુત્તકં પન અલ્લિપત્તેન એકવારં રજિતું વટ્ટતિ. કિંસુકપુપ્ફઞ્ચ કુસુમ્ભપુપ્ફઞ્ચ ઠપેત્વા સબ્બં **પુપ્ફરજનં** વટ્ટતિ. **ફલરજને** પન ન કિઞ્ચિ ન વટ્ટતિ (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૩૪૪).

૮. ચીવરં રજિત્વા સઙ્ખેન વા મણિના વા યેન કેનચિ ન ઘટ્ટેતબ્બં, ભૂમિયં જાણુકાનિ નિહન્ત્વા હત્થેહિ ગહેત્વા દોણિયમ્પિ ન ઘંસિતબ્બં. દોણિયં વા ફલકે વા ઠપેત્વા અન્તે ગાહાપેત્વા હત્થેન પહરિતું પન વટ્ટતિ, તમ્પિ મુટ્ઠિના ન કાતબ્બં. પોરાણકત્થેરા પન દોણિયમ્પિ ન ઠપેસું. એકો ચીવરં ગહેત્વા તિટ્ઠતિ, અપરો હત્થે કત્વા હત્થેન પહરતિ. ચીવરસ્સ કણ્ણસુત્તકં ન વટ્ટતિ, રજિતકાલે છિન્દિતબ્બં. યં પન ‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, કણ્ણસુત્તક’’ન્તિ (મહાવ॰ ૩૪૪) એવં અનુઞ્ઞાતં, તં અનુવાતે પાસકં કત્વા બન્ધિતબ્બં રજનકાલે લગ્ગનત્થાય. ગણ્ઠિકેપિ સોભાકરણત્થં લેખા વા પીળકા વા ન વટ્ટતિ, નાસેત્વા પરિભુઞ્જિતબ્બં.

૯. પત્તે વા થાલકે વા આરગ્ગેન લેખં કરોન્તિ અન્તો વા બહિ વા, ન વટ્ટતિ. પત્તં ભમં આરોપેત્વા મજ્જિત્વા પચન્તિ ‘‘મણિવણ્ણં કરિસ્સામા’’તિ, ન વટ્ટતિ, તેલવણ્ણો પન વટ્ટતિ. પત્તમણ્ડલે ભિત્તિકમ્મં ન વટ્ટતિ, મકરદન્તકં પન વટ્ટતિ.

ધમકરણછત્તકસ્સ ઉપરિ વા હેટ્ઠા વા ધમકરણકુચ્છિયં વા લેખા ન વટ્ટતિ, છત્તમુખવટ્ટિયં પનસ્સ લેખા વટ્ટતિ.

૧૦. કાયબન્ધનસ્સ સોભનત્થં તહિં તહિં દિગુણં સુત્તં કોટ્ટેન્તિ, કક્કટક્ખીનિ ઉટ્ઠાપેન્તિ, ન વટ્ટતિ, ઉભોસુ પન અન્તેસુ દસામુખસ્સ થિરભાવાય દિગુણં કોટ્ટેતું વટ્ટતિ. દસામુખે પન ઘટકં વા મકરમુખં વા દેડ્ડુભસીસં વા યં કિઞ્ચિ વિકારરૂપં કાતું ન વટ્ટતિ, તત્થ તત્થ અચ્છીનિ દસ્સેત્વા માલાકમ્માદીનિ વા કત્વા કોટ્ટિતકાયબન્ધનમ્પિ ન વટ્ટતિ, ઉજુકમેવ પન મચ્છકણ્ટકં વા ખજ્જૂરિપત્તકં વા મટ્ઠકપટ્ટિકં વા કત્વા કોટ્ટેતું વટ્ટતિ. કાયબન્ધનસ્સ દસા એકા વટ્ટતિ, દ્વે તીણિ ચત્તારિપિ વટ્ટન્તિ, તતો પરં ન વટ્ટન્તિ. રજ્જુકકાયબન્ધનં એકમેવ વટ્ટતિ, પામઙ્ગસણ્ઠાનં પન એકમ્પિ ન વટ્ટતિ, દસા પન પામઙ્ગસણ્ઠાનાપિ વટ્ટતિ, બહુરજ્જુકે એકતો કત્વા એકેન નિરન્તરં વેઠેત્વા કતં બહુરજ્જુકન્તિ ન વત્તબ્બં, તં વટ્ટતિ.

કાયબન્ધનવિધે અટ્ઠમઙ્ગલાદિકં યં કિઞ્ચિ વિકારરૂપં ન વટ્ટતિ, પરિચ્છેદલેખામત્તં વટ્ટતિ. વિધકસ્સ ઉભોસુ અન્તેસુ થિરકરણત્થાય ઘટકં કરોન્તિ, અયમ્પિ વટ્ટતિ.

૧૧. અઞ્જનિયં ઇત્થિપુરિસચતુપ્પદસકુણરૂપં વા માલાકમ્મલતાકમ્મમકરદન્તકગોમુત્તકઅડ્ઢચન્દકાદિભેદં વા વિકારરૂપં ન વટ્ટતિ, ઘંસિત્વા વા ભિન્દિત્વા વા યથા વા ન પઞ્ઞાયતિ, તથા સુત્તકેન વેઠેત્વા વળઞ્જેતબ્બા. ઉજુકમેવ પન ચતુરંસા વા અટ્ઠંસા વા સોળસંસા વા અઞ્જની વટ્ટતિ. હેટ્ઠતોપિસ્સા દ્વે વા તિસ્સો વા વટ્ટલેખાયો વટ્ટન્તિ, ગીવાયમ્પિસ્સા પિધાનકબન્ધનત્થં એકા વટ્ટલેખા વટ્ટતિ.

અઞ્જનીસલાકાયપિ વણ્ણમટ્ઠકમ્મં ન વટ્ટતિ, અઞ્જનીથવિકાયપિ યં કિઞ્ચિ નાનાવણ્ણેન સુત્તેન વણ્ણમટ્ઠકમ્મં ન વટ્ટતિ. એસેવ નયો કુઞ્ચિકકોસકેપિ. કુઞ્ચિકાય વણ્ણમટ્ઠકમ્મં ન વટ્ટતિ, તથા સિપાટિકાય. એકવણ્ણસુત્તેન પન યેન કેનચિ યં કિઞ્ચિ સિબ્બિતું વટ્ટતિ.

૧૨. આરકણ્ટકેપિ વટ્ટમણિકં વા અઞ્ઞં વા વણ્ણમટ્ઠં ન વટ્ટતિ, ગીવાયં પન પરિચ્છેદલેખા વટ્ટતિ. પિપ્ફલિકેપિ મણિકં વા પીળકં વા યં કિઞ્ચિ ઉટ્ઠાપેતું ન વટ્ટતિ, દણ્ડકે પન પરિચ્છેદલેખા વટ્ટતિ. નખચ્છેદનં વલિતકંયેવ કરોન્તિ, તસ્મા તં વટ્ટતિ. ઉત્તરારણિયં વાપિ અરણિધનુકે વા ઉપરિપેલ્લનદણ્ડકે વા માલાકમ્માદિ યં કિઞ્ચિ વણ્ણમટ્ઠં ન વટ્ટતિ. પેલ્લનદણ્ડકસ્સ પન વેમજ્ઝે મણ્ડલં હોતિ, તત્થ પરિચ્છેદલેખામત્તં વટ્ટતિ. સૂચિસણ્ડાસં કરોન્તિ, યેન સૂચિં ડંસાપેત્વા ઘંસન્તિ, તત્થ મકરમુખાદિકં યં કિઞ્ચિ વણ્ણમટ્ઠં ન વટ્ટતિ, સૂચિડંસનત્થં પન મુખમત્તં હોતિ, તં વટ્ટતિ.

દન્તકટ્ઠચ્છેદનવાસિયમ્પિ યં કિઞ્ચિ વણ્ણમટ્ઠં ન વટ્ટતિ, ઉજુકમેવ કપ્પિયલોહેન ઉભોસુ વા પસ્સેસુ ચતુરંસં વા અટ્ઠંસં વા બન્ધિતું વટ્ટતિ. કત્તરદણ્ડેપિ યં કિઞ્ચિ વણ્ણમટ્ઠં ન વટ્ટતિ, હેટ્ઠા એકા વા દ્વે વા વટ્ટલેખા ઉપરિ અહિચ્છત્તકમકુળમત્તઞ્ચ વટ્ટતિ.

૧૩. તેલભાજનેસુ વિસાણે વા નાળિયં વા અલાબુકે વા આમણ્ડસારકે વા ઠપેત્વા ઇત્થિરૂપં પુરિસરૂપઞ્ચ અવસેસં સબ્બમ્પિ વણ્ણમટ્ઠકમ્મં વટ્ટતિ. મઞ્ચપીઠે ભિસિબિમ્બોહને ભૂમત્થરણે પાદપુઞ્છને ચઙ્કમનભિસિયા સમ્મુઞ્જનિયં કચવરછડ્ડનકે રજનદોણિકાય પાનીયઉળુઙ્કે પાનીયઘટે પાદકથલિકાય ફલકપીઠકે વલયાધારકે દણ્ડાધારકે પત્તપિધાને તાલવણ્ટે બીજનેતિ એતેસુ સબ્બં માલાકમ્માદિ વણ્ણમટ્ઠકમ્મં વટ્ટતિ.

૧૪. સેનાસને પન દ્વારકવાટવાતપાનકવાટાદીસુ સબ્બરતનમયમ્પિ વણ્ણમટ્ઠકમ્મં વટ્ટતિ. સેનાસને કિઞ્ચિ પટિસેધેતબ્બં નત્થિ અઞ્ઞત્ર વિરુદ્ધસેનાસના . વિરુદ્ધસેનાસનં નામ અઞ્ઞેસં સીમાય રાજવલ્લભેહિ કતસેનાસનં વુચ્ચતિ. તસ્મા યે તાદિસં સેનાસનં કરોન્તિ, તે વત્તબ્બા ''મા અમ્હાકં સીમાય સેનાસનં કરોથા''તિ. અનાદિયિત્વા કરોન્તિયેવ, પુનપિ વત્તબ્બા ''મા એવં અકત્થ, મા અમ્હાકં ઉપોસથપવારણાનં અન્તરાયમકત્થ, મા સામગ્ગિં ભિન્દિત્થ, તુમ્હાકં સેનાસનં કતમ્પિ કતટ્ઠાને ન ઠસ્સતી''તિ. સચે બલક્કારેન કરોન્તિયેવ, યદા તેસં લજ્જિપરિસા ઉસ્સન્ના હોતિ, સક્કા ચ હોતિ લદ્ધું ધમ્મિકો વિનિચ્છયો, તદા તેસં પેસેતબ્બં ''તુમ્હાકં આવાસં હરથા''તિ. સચે યાવતતિયં પેસિતે હરન્તિ, સાધુ. નો ચે હરન્તિ, ઠપેત્વા બોધિઞ્ચ ચેતિયઞ્ચ અવસેસસેનાસનાનિ ભિન્દિતબ્બાનિ, નો ચ ખો અપરિભોગં કરોન્તેહિ, પટિપાટિયા પન છદનગોપાનસીઇટ્ઠકાદીનિ અપનેત્વા તેસં પેસેતબ્બં ''તુમ્હાકં દબ્બસમ્ભારે હરથા''તિ. સચે હરન્તિ, સાધુ. નો ચે હરન્તિ, અથ તેસુ દબ્બસમ્ભારેસુ હિમવસ્સવાતાતપાદીહિ પૂતિભૂતેસુ વા ચોરેહિ વા હટેસુ અગ્ગિના વા દડ્ઢેસુ સીમસામિકા ભિક્ખૂ અનુપવજ્જા, ન લબ્ભા ચોદેતું ''તુમ્હેહિ અમ્હાકં દબ્બસમ્ભારા નાસિતા''તિ વા ''તુમ્હાકં ગીવા''તિ વા. યં પન સીમસામિકેહિ ભિક્ખૂહિ કતં, તં સુકતમેવ હોતિ. યોપિ ભિક્ખુ બહુસ્સુતો વિનયઞ્ઞૂ અઞ્ઞં ભિક્ખું અકપ્પિયપરિક્ખારં ગહેત્વા વિચરન્તં દિસ્વા છિન્દાપેય્ય વા ભિન્દાપેય્ય વા, અનુપવજ્જો, સો નેવ ચોદેતબ્બો ન સારેતબ્બો, ન તં લબ્ભા વત્તું ''અયં નામ મમ પરિક્ખારો તયા નાસિતો, તં મે દેહી''તિ.

ઇતિ પાળિમુત્તકવિનયવિનિચ્છયસઙ્ગહે

પરિક્ખારવિનિચ્છયકથા સમત્તા.

૩. ભેસજ્જાદિકરણવિનિચ્છયકથા

૧૫. **ભેસજ્જકરણપરિત્તપટિસન્થારેસુ** પન **ભેસજ્જકરણે** તાવ અયં વિનિચ્છયો (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૨.૧૮૫-૭) – આગતાગતસ્સ પરજનસ્સ ભેસજ્જં ન કાતબ્બં, કરોન્તો દુક્કટં આપજ્જતિ. પઞ્ચન્નં પન સહધમ્મિકાનં કાતબ્બં ભિક્ખુસ્સ ભિક્ખુનિયા સિક્ખમાનાય સામણેરસ્સ સામણેરિયાતિ. સમસીલસદ્ધાપઞ્ઞાનઞ્હિ એતેસં તીસુ સિક્ખાસુ યુત્તાનં ભેસજ્જં અકાતું ન લબ્ભતિ. કરોન્તેન ચ સચે તેસં અત્થિ, તેસં સન્તકં ગહેત્વા યોજેત્વા દાતબ્બં, સચે નત્થિ, અત્તનો સન્તકં કાતબ્બં. સચે અત્તનોપિ નત્થિ, ભિક્ખાચારવત્તેન વા ઞાતકપવારિતટ્ઠાનતો વા પરિયેસિતબ્બં, અલભન્તેન ગિલાનસ્સ અત્થાય અકતવિઞ્ઞત્તિયાપિ આહરિત્વા કાતબ્બં.

૧૬. અપરેસમ્પિ પઞ્ચન્નં કાતું વટ્ટતિ માતુ પિતુ તદુપટ્ઠાકાનં અત્તનો વેય્યાવચ્ચકરસ્સ પણ્ડુપલાસસ્સ ચાતિ. **પણ્ડુપલાસો** નામ યો પબ્બજ્જાપેક્ખો યાવ પત્તચીવરં પટિયાદિયતિ, તાવ વિહારે વસતિ. તેસુ સચે માતાપિતરો ઇસ્સરા હોન્તિ ન પચ્ચાસીસન્તિ, અકાતું વટ્ટતિ. સચે પન રજ્જેપિ ઠિતા પચ્ચાસીસન્તિ, અકાતું ન વટ્ટતિ. ભેસજ્જં પચ્ચાસીસન્તાનં ભેસજ્જં દાતબ્બં, યોજેતું અજાનન્તાનં યોજેત્વા દાતબ્બં. સબ્બેસં અત્થાય સહધમ્મિકેસુ વુત્તનયેનેવ પરિયેસિતબ્બં. સચે પન માતરં વિહારં આનેત્વા જગ્ગતિ, સબ્બં પરિકમ્મં અનામસન્તેન કાતબ્બં, ખાદનીયભોજનીયં સહત્થા દાતબ્બં. પિતા પન યથા સામણેરો, એવં સહત્થેન ન્હાપનસમ્બાહનાદીનિ કત્વા ઉપટ્ઠાતબ્બો. યે ચ માતાપિતરો ઉપટ્ઠહન્તિ પટિજગ્ગન્તિ, તેસમ્પિ એવમેવ કાતબ્બં. **વેય્યાવચ્ચકરો** નામ યો વેતનં ગહેત્વા અરઞ્ઞે દારૂનિ વા છિન્દતિ, અઞ્ઞં વા કિઞ્ચિ કમ્મં કરોતિ, તસ્સ રોગે ઉપ્પન્ને યાવ ઞાતકા ન પસ્સન્તિ, તાવ ભેસજ્જં કાતબ્બં. યો પન ભિક્ખુનિસ્સિતકોવ હુત્વા સબ્બકમ્માનિ કરોતિ, તસ્સ ભેસજ્જં કાતબ્બમેવ. પણ્ડુપલાસેપિ સામણેરે વિય પટિપજ્જિતબ્બં.

૧૭. અપરેસમ્પિ દસન્નં કાતું વટ્ટતિ જેટ્ઠભાતુ કનિટ્ઠભાતુ જેટ્ઠભગિનિયા કનિટ્ઠભગિનિયા ચૂળમાતુયા મહામાતુયા ચૂળપિતુનો મહાપિતુનો પિતુચ્છાય માતુલસ્સાતિ. તેસં પન સબ્બેસમ્પિ કરોન્તેન તેસંયેવ સન્તકં ભેસજ્જં ગહેત્વા કેવલં યોજેત્વા દાતબ્બં. સચે પન નપ્પહોન્તિ યાચન્તિ ચ ''દેથ નો, ભન્તે, તુમ્હાકં પટિદસ્સામા''તિ, તાવકાલિકં દાતબ્બં. સચેપિ ન યાચન્તિ, ''અમ્હાકં ભેસજ્જં અત્થિ, તાવકાલિકં ગણ્હથા''તિ વત્વા વા ''યદા તેસં ભવિસ્સતિ, તદા દસ્સન્તી''તિ આભોગં વા કત્વા દાતબ્બં. સચે પટિદેન્તિ, ગહેતબ્બં. નો ચે દેન્તિ, ન ચોદેતબ્બા. એતે દસ ઞાતકે ઠપેત્વા અઞ્ઞેસં ન કાતબ્બં.

એતેસં પુત્તપરમ્પરાય પન યાવ સત્તમા કુલપરિવટ્ટા, તાવ ચત્તારો પચ્ચયે આહરાપેન્તસ્સ અકતવિઞ્ઞત્તિ વા ભેસજ્જં કરોન્તસ્સ વેજ્જકમ્મં વા કુલદૂસકાપત્તિ વા ન હોતિ. સચે ભાતુ જાયા, ભગિનિયા સામિકો વા ગિલાનો હોતિ, ઞાતકા ચે, તેસમ્પિ વટ્ટતિ. અઞ્ઞાતકા ચે, ભાતુ ચ ભગિનિયા ચ કત્વા દાતબ્બં ''તુમ્હાકં જગ્ગનટ્ઠાને દેથા''તિ. અથ વા તેસં પુત્તાનં કત્વા દાતબ્બં ''તુમ્હાકં માતાપિતૂનં દેથા''તિ. એતેનુપાયેન સબ્બપદેસુ વિનિચ્છયો વેદિતબ્બો.

તેસં અત્થાય ચ સામણેરેહિ અરઞ્ઞતો ભેસજ્જં આહરાપેન્તેન ઞાતિસામણેરેહિ વા આહરાપેતબ્બં, અઞ્ઞાતકેહિ અત્તનો અત્થાય વા આહરાપેત્વા દાતબ્બં. તેહિપિ ''ઉપજ્ઝાયસ્સ આહરામા''તિ વત્તસીસેન આહરિતબ્બં. ઉપજ્ઝાયસ્સ માતાપિતરો ગિલાના વિહારં આગચ્છન્તિ, ઉપજ્ઝાયો ચ દિસાપક્કન્તો હોતિ,

સદ્ધિવિહારિકેન ઉપજ્ઝાયસ્સ સન્તકં ભેસજ્જં દાતબ્બં. નો ચે અત્થિ, અત્તનો ભેસજ્જં ઉપજ્ઝાયસ્સ પરિચ્ચજિત્વા દાતબ્બં. અત્તનોપિ અસન્તે વુત્તનયેનેવ પરિયેસિત્વા ઉપજ્ઝાયસ્સ સન્તકં કત્વા દાતબ્બં. ઉપજ્ઝાયેનપિ સદ્ધિવિહારિકસ્સ માતાપિતૂસુ એવમેવ પટિપજ્જિતબ્બં. એસેવ નયો આચરિયન્તેવાસિકેસુપિ. અઞ્ઞોપિ યો આગન્તુકો વા ચોરો વા યુદ્ધપરાજિતો ઇસ્સરો વા ઞાતકેહિ પરિચ્ચત્તો કપણો વા ગમિયમનુસ્સો વા ગિલાનો હુત્વા વિહારં પવિસતિ, સબ્બેસં અપચ્ચાસીસન્તેન ભેસજ્જં કાતબ્બં.

૧૮. સદ્ધં કુલં હોતિ ચતૂહિ પચ્ચયેહિ ઉપટ્ઠાયકં ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ માતાપિતુટ્ઠાનિયં, તત્ર ચે કોચિ ગિલાનો હોતિ, તસ્સત્થાય વિસ્સાસેન ''ભેસજ્જં કત્વા ભન્તે દેથા''તિ વદન્તિ, નેવ દાતબ્બં ન કાતબ્બં. અથ પન કપ્પિયં ઞત્વા એવં પુચ્છન્તિ ''ભન્તે, અસુકસ્સ નામ રોગસ્સ કિં ભેસજ્જં કરોન્તી''તિ, ''ઇદઞ્ચિદઞ્ચ ગહેત્વા કરોન્તી''તિ વત્તું વટ્ટતિ. ''ભન્તે, મય્હં માતા ગિલાના, ભેસજ્જં તાવ આચિક્ખથા''તિ એવં પુચ્છિતે પન ન આચિક્ખિતબ્બં, અઞ્ઞમઞ્ઞં પન કથા કાતબ્બા ''આવુસો, અસુકસ્સ નામ ભિક્ખુનો ઇમસ્મિં રોગે કિં ભેસજ્જં કરિંસૂ''તિ. ઇદઞ્ચિદઞ્ચ ભેસજ્જં ભન્તેતિ. તં સુત્વા ઇતરો માતુ ભેસજ્જં કરોતિ, વટ્ટતિ. મહાપદુમત્થેરો કિર વસભરઞ્ઞોપિ દેવિયા રોગે ઉપ્પન્ને એકાય ઇત્થિયા આગન્ત્વા પુચ્છિતો ''ન જાનામી''તિ અવત્વા એવમેવ ભિક્ખૂહિ સદ્ધિં સમુલ્લપેસિ. તં સુત્વા તસ્સા ભેસજ્જમકંસુ. વૂપસન્તે ચ રોગે તિચીવરેન તીહિ ચ કહાપણસતેહિ સદ્ધિં ભેસજ્જચઙ્કોટકં પૂરેત્વા આહરિત્વા થેરસ્સ પાદમૂલે ઠપેત્વા ''ભન્તે, પુપ્ફપૂજં કરોથા''તિ આહંસુ. થેરો ''આચરિયભાગો નામ અય''ન્તિ કપ્પિયવસેન ગાહાપેત્વા પુપ્ફપૂજમકાસિ. એવં તાવ ભેસજ્જે પટિપજ્જિતબ્બં.

૧૯. પરિત્તે પન ''ગિલાનસ્સ પરિત્તં કરોથ, ભન્તે''તિ વુત્તે ન કાતબ્બં, ''પરિત્તં ભણથા''તિ વુત્તે પન ભણિતબ્બં. સચેપિસ્સ એવં હોતિ ''મનુસ્સા નામ ન જાનન્તિ, અકરિયમાને વિપ્પટિસારિનો ભવિસ્સન્તી''તિ, કાતબ્બં. ''પરિત્તોદકં પરિત્તસુત્તં કત્વા દેથા''તિ વુત્તે પન તેસંયેવ ઉદકં હત્થેન ચાલેત્વા સુત્તં પરિમજ્જિત્વા દાતબ્બં. સચે વિહારતો ઉદકં અત્તનો સન્તકં વા સુત્તં દેતિ, દુક્કટં. મનુસ્સા ઉદકઞ્ચ સુત્તઞ્ચ ગહેત્વા નિસીદિત્વા ''પરિત્તં ભણથા''તિ વદન્તિ, કાતબ્બં. નો ચે જાનન્તિ, આચિક્ખિતબ્બં. ભિક્ખૂનં નિસિન્નાનં પાદેસુ ઉદકં આકિરિત્વા સુત્તઞ્ચ ઠપેત્વા ગચ્છન્તિ ''પરિત્તં કરોથ, પરિત્તં ભણથા''તિ, ન પાદા અપનેતબ્બા. મનુસ્સા હિ વિપ્પટિસારિનો હોન્તિ. અન્તોગામેપિ ગિલાનસ્સ અત્થાય વિહારં પેસેન્તિ ''પરિત્તં ભણન્તૂ''તિ, ભણિતબ્બં. અન્તોગામે રાજગેહાદીસુ રોગે વા ઉપદ્દવે વા ઉપ્પન્ને પક્કોસાપેત્વા ભણાપેન્તિ, **આટાનાટિયસુત્તાદીનિ** ભણિતબ્બાનિ. ''આગન્ત્વા ગિલાનસ્સ સિક્ખાપદાનિ દેન્તુ, ધમ્મં કથેન્તુ, રાજન્તેપુરે વા અમચ્ચગેહે વા આગન્ત્વા સિક્ખાપદાનિ દેન્તુ, ધમ્મં કથેન્તૂ''તિ પેસિતેપિ ગન્ત્વા સિક્ખાપદાનિ દાતબ્બાનિ, ધમ્મો કથેતબ્બો. ''મતાનં પરિવારત્થં આગચ્છન્તૂ''તિ પક્કોસન્તિ, ન ગન્તબ્બં. ''સીવથિકદસ્સને અસુભદસ્સને ચ મરણસ્સતિં પટિલભિસ્સામા''તિ કમ્મટ્ઠાનસીસેન ગન્તું વટ્ટતિ. ''પહારેદિન્ને મતેપિ અમરણાધિપ્પાયસ્સ અનાપત્તિ વુત્તા''તિ ન એત્તકેનેવ અમનુસ્સગહિતસ્સ પહારો દાતબ્બો , તાલપણ્ણં પન પરિત્તસુત્તં વા હત્થે વા પાદે વા બન્ધિતબ્બં, રતનસુત્તાદીનિ પરિત્તાનિ ભણિતબ્બાનિ, ''મા સીલવન્તં ભિક્ખું વિહેઠેહી''તિ ધમ્મકથા કાતબ્બા, આટાનાટિયપરિત્તં વા ભણિતબ્બં.

ઇધ પન આટાનાટિયપરિત્તસ્સ પરિકમ્મં વેદિતબ્બં (દી॰ નિ॰ અટ્ઠ॰ ૩.૨૮૨). પઠમમેવ હિ **આટાનાટિયસુત્તં** ન ભણિતબ્બં, **મેત્તસુત્તં** (ખુ॰ પા॰ ૯.૧ આદયો; સુ॰ નિ॰ ૧૪૩ આદયો) **ધજગ્ગસુત્તં** (સં॰ નિ॰ ૧.૨૪૯) **રતનસુત્તન્તિ** (ખુ॰ પા॰ ૬.૧ આદયો; સુ॰ નિ॰ ૨૨૪ આદયો) ઇમાનિ સત્તાહં ભણિતબ્બાનિ. સચે મુઞ્ચતિ, સુન્દરં. નો ચે મુઞ્ચતિ, આટાનાટિયસુત્તં ભણિતબ્બં. તં ભણન્તેન ચ ભિક્ખુના પિટ્ઠં વા મંસં વા ન ખાદિતબ્બં, સુસાને ન

વસિતબ્બં. કસ્મા? અમનુસ્સા ઓતારં લભન્તિ. પરિત્તકરણટ્ઠાનં હરિતૂપલિત્તં કારેત્વા તત્થ પરિસુદ્ધં આસનં પઞ્ઞપેત્વા નિસીદિતબ્બં. પરિત્તકારકો ભિક્ખુ વિહારતો ઘરં નેન્તેહિ ફલકાવુધેહિ પરિવારેત્વા નેતબ્બો. અબ્ભોકાસે નિસીદિત્વા ન વત્તબ્બં, દ્વારવાતપાનાનિ પિદહિત્વા નિસિન્નેન આવુધહત્થેહિ સમ્પરિવારિતેન મેત્તચિત્તં પુરેચારિકં કત્વા વત્તબ્બં, પઠમં સિક્ખાપદાનિ ગાહાપેત્વા સીલે પતિટ્ઠિતસ્સ પરિત્તં કાતબ્બં. એવમ્પિ મોચેતું અસક્કોન્તેન વિહારં નેત્વા ચેતિયઙ્ગણે નિપજ્જાપેત્વા આસનપૂજં કારેત્વા દીપે જાલાપેત્વા ચેતિયઙ્ગણં સમ્મજ્જિત્વા મઙ્ગલકથા વત્તબ્બા, સબ્બસન્નિપાતો ઘોસેતબ્બો, વિહારસ્સ ઉપવને જેટ્ઠકરુક્ખો નામ હોતિ, તત્થ ''ભિક્ખુસઙ્ઘો તુમ્હાકં આગમનં પતિમાનેતી''તિ પહિણિતબ્બં. સબ્બસન્નિપાતટ્ઠાને અનાગન્તું નામ ન લભતિ, તતો અમનુસ્સગહિતકો ''ત્વં કોનામોસી''તિ પુચ્છિતબ્બો, નામે કથિતે નામેનેવ આલપિતબ્બો, ''ઇત્થન્નામ તુય્હં માલાગન્ધાદીસુ પત્તિ, આસનપૂજાયં પત્તિ, પિણ્ડપાતે પત્તિ, ભિક્ખુસઙ્ઘેન તુય્હં પણ્ણાકારત્થાય મહામઙ્ગલકથા વુત્તા, ભિક્ખુસઙ્ઘે ગારવેન એતં મુઞ્ચાહી''તિ મોચેતબ્બો. સચે ન મુઞ્ચતિ, દેવતાનં આરોચેતબ્બં ''તુમ્હે જાનાથ, અયં અમનુસ્સો અમ્હાકં વચનં ન કરોતિ, મયં બુદ્ધઆણં કરિસ્સામા''તિ પરિત્તં કાતબ્બં. એતં તાવ ગિહીનં પરિકમ્મં. સચે પન ભિક્ખુ અમનુસ્સેન ગહિતો હોતિ, આસનાનિ ધોવિત્વા સબ્બસન્નિપાતં ઘોસાપેત્વા ગન્ધમાલાદીસુ પત્તિં દત્વા પરિત્તં ભણિતબ્બં, ઇદં ભિક્ખૂનં પરિકમ્મં. એવં પરિત્તે પટિપજ્જિતબ્બં.

૨૦. **પટિસન્થારે** પન અયં વિનિચ્છયો (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૨.૧૮૫-૭) – અનામટ્ઠપિણ્ડપાતો કસ્સ દાતબ્બો, કસ્સ ન દાતબ્બો? માતાપિતૂનં તાવ દાતબ્બો. સચેપિ કહાપણગ્ઘનકો હોતિ, સદ્ધાદેય્યવિનિપાતનં નત્થિ. માતાપિતુઉપટ્ઠાકાનં વેય્યાવચ્ચકરસ્સ પણ્ડુપલાસસ્સ ચાતિ એતેસમ્પિ દાતબ્બો. તત્થ પણ્ડુપલાસસ્સ થાલકે પક્ખિપિત્વાપિ દાતું વટ્ટતિ, તં ઠપેત્વા અઞ્ઞેસં અગારિકાનં માતાપિતૂનમ્પિ ન વટ્ટતિ. **પબ્બજિતપરિભોગો હિ અગારિકાનં ચેતિયટ્ઠાનિયો**. અપિચ અનામટ્ઠપિણ્ડપાથો નામેસ સમ્પત્તસ્સ દામરિકચોરસ્સપિ ઇસ્સરિયસ્સપિ દાતબ્બો. કસ્મા? તે હિ અદીયમાનેપિ ''ન દેન્તી''તિ આમસિત્વા દીયમાનેપિ ''ઉચ્છિટ્ઠકં દેન્તી''તિ કુજ્ઝન્તિ, કુદ્ધા જીવિતાપિ વોરોપેન્તિ, સાસનસ્સપિ અન્તરાયં કરોન્તિ. રજ્જં પત્થયમાનસ્સ વિચરતો ચોરનાગસ્સ વત્થુ ચેત્થ કથેતબ્બં. એવં અનામટ્ઠપિણ્ડપાતે પટિપજ્જિતબ્બં.

પટિસન્થારો ચ નામાયં કસ્સ કાતબ્બો, કસ્સ ન કાતબ્બો? પટિસન્થારો નામ વિહારં સમ્પત્તસ્સ યસ્સ કસ્સચિ આગન્તુકસ્સ વા દલિદ્દસ્સ વા ચોરસ્સ વા ઇસ્સરસ્સ વા કાતબ્બોયેવ. કથં? આગન્તુકં તાવ ખીણપરિબ્બયં વિહારં સમ્પત્તં દિસ્વા ''પાનીયં પિવા''તિ દાતબ્બં, પાદમક્ખનતેલં દાતબ્બં, કાલે આગતસ્સ યાગુભત્તં, વિકાલે આગતસ્સ સચે તણ્ડુલા અત્થિ, તણ્ડુલા દાતબ્બા. અવેલાય સમ્પત્તોપિ ''ગચ્છાહી''તિ ન વત્તબ્બો, સયનટ્ઠાનં દાતબ્બં. સબ્બં અપચ્ચાસીયન્તેનેવ કાતબ્બં. ''મનુસ્સા નામ ચતુપચ્ચયદાયકા, એવં સઙ્ગહે કરિયમાને પુનપ્પુનં પસીદિત્વા ઉપકારં કરિસ્સન્તી''તિ ચિત્તં ન ઉપ્પાદેતબ્બં. ચોરાનં પન સઙ્ઘિકમ્પિ દાતબ્બં. પટિસન્થારાનિસંસદીપનત્થઞ્ચ ચોરનાગવત્થુ, ભાતરા સદ્ધિં જમ્બુદીપગતસ્સ મહાનાગરઞ્ઞો વત્થુ, પિતુરાજસ્સ રજ્જે ચતુન્નં અમચ્ચાનં વત્થુ, અભયચોરવત્થૂતિ એવમાદીનિ બહૂનિ વત્થૂનિ **મહાઅટ્ઠકથાયં** વિત્થારતો વુત્તાનિ.

તત્રાયં એકવત્થુદીપના – સીહળદીપે કિર અભયો નામ ચોરો પઞ્ચસતપરિવારો એકસ્મિં ઠાને ખન્ધાવારં બન્ધિત્વા સમન્તા તિયોજનં ઉબ્બાસેત્વા વસતિ. અનુરાધપુરવાસિનો કદમ્બનદિં ન ઉત્તરન્તિ, ચેતિયગિરિમગ્ગે જનસઞ્ચારો ઉપચ્છિન્નો. અથેકદિવસં ચોરો ''ચેતિયગિરિં વિલુમ્પિસ્સામી''તિ અગમાસિ. આરામિકા દિસ્વા દીઘભાણકઅભયત્થેરસ્સ આરોચેસું. થેરો ''સપ્પિફાણિતાદીનિ અત્થી''તિ પુચ્છિ. ''અત્થિ, ભન્તે''તિ. ''ચોરાનં દેથ''. ''તણ્ડુલા અત્થી''તિ. ''અત્થિ, ભન્તે, સઙ્ઘસ્સત્થાય આહટા તણ્ડુલા ચ પક્કસાકઞ્ચ ગોરસો ચા''તિ. ''ભત્તં

સમ્પાદેત્વા ચોરાનં દેથા''તિ. આરામિકા તથા કરિંસુ. ચોરા ભત્તં ભુઞ્જિત્વા ''કેનાયં પટિસન્થારો કતો''તિ પુચ્છિંસુ. ''અમ્હાકં અય્યેન અભયત્થેરેના''તિ. ચોરા થેરસ્સ સન્તિકં ગન્ત્વા વન્દિત્વા આહંસુ ''મયં 'સઙ્ઘસ્સ ચ ચેતિયસ્સ ચ સન્તકં અચ્છિન્દિત્વા ગહેસ્સામા'તિ આગતા, તુમ્હાકં પન ઇમિના પટિસન્થારેન મયં પસન્ના, અજ્જ પટ્ઠાય વિહારે ધમ્મિકારક્ખા અમ્હાકં આયત્તા હોતુ, નાગરા આગન્ત્વા દાનં દેન્તુ, ચેતિયં વન્દન્તૂ''તિ. તતો પટ્ઠાય ચ નાગરે દાનં દાતું આગચ્છન્તે નદીતીરેયેવ પચ્ચુગ્ગન્ત્વા રક્ખન્તા વિહારં નેન્તિ, વિહારેપિ દાનં દેન્તાનં રક્ખં કત્વા તિટ્ઠન્તિ. તેપિ ભિક્ખૂનં ભુત્તાવસેસં ચોરાનં દેન્તિ. ગમનકાલેપિ તે ચોરા નદીતીરં પાપેત્વા નિવત્તન્તિ.

અથેકદિવસં ભિક્ખુસઙ્ઘે ખીયનકકથા ઉપ્પન્ના ''થેરો ઇસ્સરવતાય સઙ્ઘસન્તકં ચોરાનં અદાસી''તિ. થેરો સન્નિપાતં કારાપેત્વા આહ ''ચોરા 'સઙ્ઘસ્સ પકતિવટ્ટઞ્ચ ચેતિયસન્તકઞ્ચ અચ્છિન્દિત્વા ગણ્હિસ્સામા'તિ આગમિંસુ, અથ તેસં મયા 'એતં ન હરિસ્સન્તી'તિ એત્તકો નામ પટિસન્થારો કતો, તં સબ્બમ્પિ એકતો સમ્પિણ્ડેત્વા અગ્ઘાપેથ, તેન કારણેન અવિલુત્તં ભણ્ડં એકતો સમ્પિણ્ડેત્વા અગ્ઘાપેથા''તિ. તતો સબ્બમ્પિ થેરેન દિન્નકં ચેતિયઘરે એકં વરપોત્થકચિત્તત્થરણં ન અગ્ઘતિ. તતો આહંસુ ''થેરેન કતો પટિસન્થારો સુકતો, ચોદેતું વા સારેતું વા ન લબ્ભતિ, ગીવા વા અવહારો વા નત્થી''તિ. એવં મહાનિસંસો પટિસન્થારોતિ સલ્લક્ખેત્વા કત્તબ્બો પણ્ડિતેન ભિક્ખુનાતિ.

ઇતિ પાળિમુત્તકવિનયવિનિચ્છયસઙ્ગહે

ભેસજ્જાદિકરણવિનિચ્છયકથા સમત્તા.

૪. વિઞ્ઞત્તિવિનિચ્છયકથા

૨૧. વિઞ્ઞત્તીતિ યાચના. તત્રાયં વિનિચ્છયો (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૨.૩૪૨) – મૂલચ્છેજ્જાય પુરિસં યાચિતું ન વટ્ટતિ, ''સહાયત્થાય કમ્મકરણત્થાય પુરિસં દેથા''તિ યાચિતું વટ્ટતિ, પુરિસેન કત્તબ્બં હત્થકમ્મસઙ્ખાતં પુરિસત્તકરં યાચિતું વટ્ટતિયેવ. હત્થકમ્મઞ્હિ કિઞ્ચિ વત્થુ ન હોતિ, તસ્મા તં ઠપેત્વા મિગલુદ્દકમચ્છબન્ધનકાદીનં સકકમ્મં અવસેસં સબ્બં કપ્પિયં. ''કિં, ભન્તે, આગતાત્થ કેન કમ્મેના''તિ પુચ્છિતે વા અપુચ્છિતે વા યાચિતું વટ્ટતિ, વિઞ્ઞત્તિપચ્ચયા દોસો નત્થિ. મિગલુદ્દકાદયો પન સકકમ્મં ન યાચિતબ્બા, ''હત્થકમ્મં દેથા''તિ અનિયમેત્વાપિ ન યાચિતબ્બા. એવં યાચિતા હિ તે ''સાધુ, ભન્તે''તિ ભિક્ખૂ ઉય્યોજેત્વા મિગેપિ મારેત્વા આહરેય્યું. નિયમેત્વા પન ''વિહારે કિઞ્ચિ કત્તબ્બં અત્થિ, તત્થ હત્થકમ્મં દેથા''તિ યાચિતબ્બા, ફાલનઙ્ગલાદીનિ ઉપકરણાનિ ગહેત્વા કસિતું વા વપિતું વા લાયિતું વા ગચ્છન્તં સકકિચ્ચપસુતમ્પિ કસ્સકં વા અઞ્ઞં વા કિઞ્ચિ હત્થકમ્મં યાચિતું વટ્ટતેવ. યો પન વિઘાસાદો વા અઞ્ઞો વા કોચિ નિક્કમ્મો નિરત્થકકથં કથેન્તો નિદ્દાયન્તો વા વિહરતિ, એવરૂપં અયાચિત્વાપિ ''એહિ રે ઇદં વા ઇદં વા કરોહી''તિ યદિચ્છકં કારાપેતું વટ્ટતિ.

હત્થકમ્મસ્સ પન સબ્બકપ્પિયભાવદીપનત્થં ઇમં નયં કથેન્તિ. સચે હિ ભિક્ખુ પાસાદં કારેતુકામો હોતિ, થમ્ભત્થાય પાસાણકોટ્ટકાનં ઘરં ગન્ત્વા વત્તબ્બં ''હત્થકમ્મં લદ્ધું વટ્ટતિ ઉપાસકા''તિ. ''કિં કાતબ્બં, ભન્તે''તિ? ''પાસાણત્થમ્ભા ઉદ્ધરિત્વા દાતબ્બા''તિ. સચે તે ઉદ્ધરિત્વા વા દેન્તિ, ઉદ્ધરિત્વા નિક્ખિત્તે અત્તનો થમ્ભે વા દેન્તિ, વટ્ટતિ. અથાપિ વદન્તિ ''અમ્હાકં, ભન્તે, હત્થકમ્મં કાતું ખણો નત્થિ, અઞ્ઞં ઉદ્ધરાપેથ, તસ્સ મૂલં દસ્સામા''તિ, ઉદ્ધરાપેત્વા ''પાસાણત્થમ્ભે ઉદ્ધટમનુસ્સાનં મૂલં દેથા''તિ વત્તું વટ્ટતિ. એતેનેવ ઉપાયેન પાસાદદારૂનં અત્થાય વડ્ઢકીનં સન્તિકં, ઇટ્ઠકત્થાય ઇટ્ઠકવડ્ઢકીનં, છદનત્થાય ગેહચ્છાદકાનં, ચિત્તકમ્મત્થાય ચિત્તકારાનન્તિ યેન યેન અત્થો હોતિ, તસ્સ તસ્સ અત્થાય તેસં તેસં સિપ્પકારકાનં સન્તિકં ગન્ત્વા હત્થકમ્મં યાચિતું વટ્ટતિ, હત્થકમ્મયાચનવસેન ચ મૂલચ્છેજ્જાય વા ભત્તવેતનાનુપ્પદાનેન વા લદ્ધમ્પિ સબ્બં ગહેતું વટ્ટતિ. અરઞ્ઞતો આહરાપેન્તેન ચ સબ્બં અનજ્ઝાવુત્થકં આહરાપેતબ્બં.

૨૨. ન કેવલઞ્ચ પાસાદં કારેતુકામેન, મઞ્ચપીઠપત્તપરિસ્સાવનધમકરણચીવરાદીનિ કારાપેતુકામેનપિ દારુલોહસુત્તાદીનિ લભિત્વા તે તે સિપ્પકારકે ઉપસઙ્કમિત્વા વુત્તનયેનેવ હત્થકમ્મં યાચિતબ્બં. હત્થકમ્મયાચનવસેન ચ મૂલચ્છેજ્જાય વા ભત્તવેતનાનુપ્પદાનેન વા લદ્ધમ્પિ સબ્બં ગહેતબ્બં. સચે પન કાતું ન ઇચ્છન્તિ, ભત્તવેતનં પચ્ચાસીસન્તિ, અકપ્પિયકહાપણાદિ ન દાતબ્બં, ભિક્ખાચારવત્તેન તણ્ડુલાદીનિ પરિયેસિત્વા દાતું વટ્ટતિ. હત્થકમ્મવસેન પત્તં કારેત્વા તથેવ પાચેત્વા નવપક્કસ્સ પત્તસ્સ પુઞ્છનતેલત્થાય અન્તોગામં પવિટ્ઠેન ''ભિક્ખાય આગતો''તિ સલ્લક્ખેત્વા યાગુયા વા ભત્તે વા આનીતે હત્થેન પત્તો પિધાતબ્બો. સચે ઉપાસિકા ''કિં, ભન્તે''તિ પુચ્છતિ, ''નવપક્કો પત્તો, પુઞ્છનતેલેન અત્થો''તિ વત્તબ્બં. સચે સા ''દેહિ, ભન્તે''તિ પત્તં ગહેત્વા તેલેન પુઞ્છિત્વા યાગુયા વા ભત્તસ્સ વા પૂરેત્વા દેતિ, વિઞ્ઞત્તિ નામ ન હોતિ, ગહેતું વટ્ટતિ.

૨૩. ભિક્ખૂ પગેવ પિણ્ડાય ચરિત્વા આસનસાલં ગન્ત્વા આસનં અપસ્સન્તા તિટ્ઠન્તિ. તત્ર યે ઉપાસકા ભિક્ખૂ ઠિતે દિસ્વા સયમેવ આસનાનિ આહરાપેન્તિ, નિસીદિત્વા ગચ્છન્તેહિ આપુચ્છિત્વા ગન્તબ્બં, અનાપુચ્છા ગતાનમ્પિ નટ્ઠં ગીવા ન હોતિ, આપુચ્છિત્વા ગમનં પન વત્તં. સચે ભિક્ખૂહિ ''આસનાનિ આહરથા''તિ વુત્તેહિ

આહટાનિ હોન્તિ, આપુચ્છિત્વાવ ગન્તબ્બં, અનાપુચ્છા ગતાનં વત્તભેદો ચ નટ્ઠઞ્ચ ગીવા. અત્થરણકોજવકાદીસુપિ એસેવ નયો.

મક્ખિકા બહુકા હોન્તિ, ''મક્ખિકબીજનિં આહરથા''તિ વત્તબ્બં, પુચિમન્દસાખાદીનિ આહરન્તિ, કપ્પિયં કારાપેત્વા પટિગ્ગહેતબ્બાનિ. આસનસાલાયં ઉદકભાજનં રિત્તં હોતિ, ''ધમકરણં ગણ્હાહી''તિ ન વત્તબ્બં. ધમકરણઞ્હિ રિત્તભાજને પક્ખિપન્તો ભિન્દેય્ય, ''નદિં વા તળાકં વા ગન્ત્વા ઉદકં આહરા''તિ પન વત્તું વટ્ટતિ, ''ગેહતો આહરા''તિ નેવ વત્તું વટ્ટતિ, ન આહટં પરિભુઞ્જિતું. આસનસાલાય વા અરઞ્ઞે વા ભત્તકિચ્ચં કરોન્તેહિ તત્થ જાતકં અનજ્ઝાવુત્થકં યં કિઞ્ચિ ઉત્તરિભઙ્ગારહં પત્તં વા ફલં વા સચે કિઞ્ચિ કમ્મં કરોન્તં આહરાપેતિ, હત્થકમ્મવસેન આહરાપેત્વા પરિભુઞ્જિતું વટ્ટતિ, અલજ્જીહિ પન ભિક્ખૂહિ વા સામણેરેહિ વા હત્થકમ્મં ન કારેતબ્બં. અયં તાવ પુરિસત્તકરે નયો.

૨૪. ગોણં પન અઞ્ઞાતકઅપ્પવારિતટ્ઠાનતો આહરાપેતું ન વટ્ટતિ, આહરાપેન્તસ્સ દુક્કટં. ઞાતકપવારિતટ્ઠાનતોપિ મૂલચ્છેજ્જાય યાચિતું ન વટ્ટતિ, તાવકાલિકનયેન સબ્બત્થ વટ્ટતિ. એવં આહરાપિતઞ્ચ ગોણં રક્ખિત્વા જગ્ગિત્વા સામિકા પટિચ્છાપેતબ્બા. સચસ્સ પાદો વા સિઙ્ગં વા ભિજ્જતિ વા નસ્સતિ વા, સામિકા ચે સમ્પટિચ્છન્તિ, ઇચ્ચેતં કુસલં. નો ચે સમ્પટિચ્છન્તિ, ગીવા હોતિ. સચે ''તુમ્હાકંયેવ દેમા''તિ વદન્તિ, ન સમ્પટિચ્છિતબ્બં. ''વિહારસ્સ દેમા''તિ વુત્તે પન ''આરામિકાનં આચિક્ખથ જગ્ગનત્થાયા''તિ વત્તબ્બા.

૨૫. ''સકટં દેથા''તિપિ અઞ્ઞાતકઅપ્પવારિતે વત્તું ન વટ્ટતિ, વિઞ્ઞત્તિ એવ હોતિ, દુક્કટં આપજ્જતિ. ઞાતકપવારિતટ્ઠાને પન વટ્ટતિ, તાવકાલિકં વટ્ટતિ, કમ્મં પન કત્વા પુન દાતબ્બં. સચે નેમિઆદીનિ ભિજ્જન્તિ, પાકતિકાનિ કત્વા દાતબ્બં, નટ્ઠે ગીવા હોતિ. ''તુમ્હાકમેવ દેમા''તિ વુત્તે દારુભણ્ડં નામ સમ્પટિચ્છિતું વટ્ટતિ. એસ નયો વાસિફરસુકુઠારીકુદાલનિખાદનેસુ વલ્લિઆદીસુ ચ પરપરિગ્ગહિતેસુ. ગરુભણ્ડપ્પહોનકેસુયેવ વલ્લિઆદીસુ વિઞ્ઞત્તિ હોતિ, ન તતો ઓરં.

૨૬. અનજ્ઝાવુત્થકં પન યં કિઞ્ચિ આહરાપેતું વટ્ટતિ. રક્ખિતગોપિતટ્ઠાનેયેવ હિ વિઞ્ઞત્તિ નામ વુચ્ચતિ. સા દ્વીસુ પચ્ચયેસુ સબ્બેન સબ્બં ન વટ્ટતિ. સેનાસનપચ્ચયે પન ''આહર દેહી''તિ વિઞ્ઞત્તિમત્તમેવ ન વટ્ટતિ, પરિકથોભાસનિમિત્તકમ્માનિ વટ્ટન્તિ. તત્થ ઉપોસથાગારં વા ભોજનસાલં વા અઞ્ઞં વા કિઞ્ચિ સેનાસનં ઇચ્છતો ''ઇમસ્મિં વત ઓકાસે એવરૂપં સેનાસનં કાતું વટ્ટતી''તિ વા ''યુત્ત''ન્તિ વા ''અનુરૂપ''ન્તિ વાતિઆદિના નયેન વચનં **પરિકથા** નામ. ઉપાસકા તુમ્હે કુહિં વસથાતિ. પાસાદે, ભન્તેતિ. ''કિં ભિક્ખૂનં પન ઉપાસકા પાસાદો ન વટ્ટતી''તિ એવમાદિવચનં **ઓભાસો** નામ. મનુસ્સે દિસ્વા રજ્જું પસારેતિ, ખીલે આકોટાપેતિ, ''કિં ઇદં, ભન્તે''તિ વુત્તે ''ઇધ આવાસં કરિસ્સામા''તિ એવમાદિકરણં પન **નિમિત્તકમ્મં** નામ. ગિલાનપચ્ચયે પન વિઞ્ઞત્તિપિ વટ્ટતિ, પગેવ પરિકથાદીનિ.

ઇતિ પાળિમુત્તકવિનયવિનિચ્છયસઙ્ગહે

વિઞ્ઞત્તિવિનિચ્છયકથા સમત્તા.

૫. કુલસઙ્ગહવિનિચ્છયકથા

૨૭. કુલસઙ્ગહોતિ પુપ્ફફલાદીહિ કુલાનં સઙ્ગહો કુલસઙ્ગહો. તત્રાયં વિનિચ્છયો (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૨.૪૩૧) – કુલસઙ્ગહત્થાય માલાવચ્છાદીનિ રોપેતું વા રોપાપેતું વા સિઞ્ચિતું વા સિઞ્ચાપેતું વા પુપ્ફાનિ ઓચિનિતું વા ઓચિનાપેતું વા ગન્થિતું વા ગન્થાપેતું વા ન વટ્ટતિ. તત્થ અકપ્પિયવોહારો કપ્પિયવોહારો પરિયાયો ઓભાસો નિમિત્તકમ્મન્તિ ઇમાનિ પઞ્ચ જાનિતબ્બાનિ.

૨૮. તત્થ **અકપ્પિયવોહારો** નામ અલ્લહરિતાનં કોટ્ટનં કોટ્ટાપનં, આવાટસ્સ ખણનં ખણાપનં, માલાવચ્છસ્સ રોપનં રોપાપનં, આળિયા બન્ધનં બન્ધાપનં, ઉદકસ્સ સેચનં સેચાપનં, માતિકાય સમ્મુખકરણં, કપ્પિયઉદકસિઞ્ચનં, હત્થપાદમુખધોવનનહાનોદકસિઞ્ચનં. **કપ્પિયવોહારો** નામ ‘‘ઇમં રુક્ખં જાન, ઇમં આવાટં જાન, ઇમં માલાવચ્છં જાન, એત્થ ઉદકં જાના’’તિઆદિવચનં સુક્ખમાતિકાય ઉજુકરણઞ્ચ. **પરિયાયો** નામ ‘‘પણ્ડિતેન માલાવચ્છાદયો રોપાપેતબ્બા, નચિરસ્સેવ ઉપકારાય સંવત્તન્તી’’તિઆદિવચનં. **ઓભાસો** નામ કુદાલખણિત્તાદીનિ ચ માલાવચ્છે ચ ગહેત્વા ઠાનં. એવં ઠિતઞ્હિ સામણેરાદયો દિસ્વા ‘‘થેરો કારાપેતુકામો’’તિ ગન્ત્વા કરોન્તિ. **નિમિત્તકમ્મં** નામ કુદાલખણિત્તિવાસિફરસુઉદકભાજનાનિ આહરિત્વા સમીપે ઠપનં.

૨૯. ઇમાનિ પઞ્ચપિ કુલસઙ્ગહત્થાય રોપનરોપાપનાદીસુ ન વટ્ટન્તિ. ફલપરિભોગત્થાય કપ્પિયાકપ્પિયવોહારદ્વયમેવ ન વટ્ટતિ, ઇતરત્તયં વટ્ટતિ. **મહાપચ્ચરિયં** પન ‘‘કપ્પિયવોહારોપિ વટ્ટતિ, યઞ્ચ અત્તનો પરિભોગત્થાય વટ્ટતિ, તં અઞ્ઞપુગ્ગલસ્સ વા સઙ્ઘસ્સ વા ચેતિયસ્સ વા અત્થાયપિ વટ્ટતી’’તિ વુત્તં. આરામત્થાય પન વનત્થાય છાયત્થાય ચ અકપ્પિયવોહારમત્તમેવ ન વટ્ટતિ, સેસં વટ્ટતિ. ન કેવલઞ્ચ સેસં, યં કિઞ્ચિ માતિકમ્પિ ઉજું કાતું કપ્પિયઉદકં સિઞ્ચિતું નહાનકોટ્ઠકં કત્વા નહાયિતું હત્થપાદમુખધોવનઉદકાનિ ચ તત્થ છડ્ડેતુમ્પિ વટ્ટતિ. **મહાપચ્ચરિયં** પન **કુરુન્દિયઞ્ચ** ‘‘કપ્પિયપથવિયં સયં રોપેતુમ્પિ વટ્ટતી’’તિ વુત્તં. આરામાદિઅત્થાય પન રોપિતસ્સ વા રોપાપિતસ્સ વા ફલં પરિભુઞ્જિતુમ્પિ વટ્ટતિ.

૩૦. અયં પન આદિતો પટ્ઠાય વિત્થારેન આપત્તિવિનિચ્છયો – કુલદૂસનત્થાય અકપ્પિયપથવિયં માલાવચ્છં રોપેન્તસ્સ પાચિત્તિયઞ્ચેવ દુક્કટઞ્ચ, તથા અકપ્પિયવોહારેન રોપાપેન્તસ્સ. કપ્પિયપથવિયં રોપનેપિ રોપાપનેપિ દુક્કટમેવ. ઉભયત્રાપિ સકિં આણત્તિયા બહૂનમ્પિ રોપને એકમેવ સપાચિત્તિયદુક્કટં વા સુદ્ધદુક્કટં વા હોતિ. પરિભોગત્થાય કપ્પિયભૂમિયં વા અકપ્પિયભૂમિયં વા કપ્પિયવોહારેન રોપાપને અનાપત્તિ. આરામાદિઅત્થાયપિ અકપ્પિયપથવિયં રોપેન્તસ્સ વા અકપ્પિયવચનેન રોપાપેન્તસ્સ વા પાચિત્તિયં. અયં પન નયો **મહાઅટ્ઠકથાયં** ન સુટ્ઠુ વિભત્તો, **મહાપચ્ચરિયં** પન વિભત્તોતિ.

સિઞ્ચનસિઞ્ચાપને પન અકપ્પિયઉદકેન સબ્બત્થ પાચિત્તિયં, કુલદૂસનપરિભોગત્થાય દુક્કટમ્પિ. કપ્પિયેન તેસંયેવ દ્વિન્નં અત્થાય દુક્કટં, પરિભોગત્થાય ચેત્થ કપ્પિયવોહારેન સિઞ્ચાપને અનાપત્તિ. આપત્તિટ્ઠાને પન ધારાવચ્છેદવસેન પયોગબહુલતાય ચ આપત્તિબહુલતા વેદિતબ્બા.

કુલસઙ્ગહત્થાય ઓચિનને પુપ્ફગણનાય દુક્કટપાચિત્તિયાનિ, અઞ્ઞત્થ પાચિત્તિયાનેવ. બહૂનિ પન પુપ્ફાનિ એકપયોગેન ઓચિનન્તો પયોગવસેન કારેતબ્બો. ઓચિનાપને કુલદૂસનત્થાય સકિં આણત્તો બહુમ્પિ ઓચિનાતિ, એકમેવ સપાચિત્તિયદુક્કટં, અઞ્ઞત્ર પાચિત્તિયમેવ.

૩૧. ગન્થનગન્થાપનેસુ પન સબ્બાપિ છ પુપ્ફવિકતિયો વેદિતબ્બા – ગન્થિમં ગોપ્ફિમં વેધિમં વેઠિમં પૂરિમં વાયિમન્તિ. તત્થ **ગન્થિમં** નામ સદણ્ડકેસુ વા ઉપ્પલપદુમાદીસુ અઞ્ઞેસુ વા દીઘવણ્ટેસુ પુપ્ફેસુ દટ્ઠબ્બં. દણ્ડકેન વા દણ્ડકં, વણ્ટેન વા વણ્ટં ગન્થેત્વા કતમેવ હિ ગન્થિમં. તં ભિક્ખુસ્સ વા ભિક્ખુનિયા વા કાતુમ્પિ અકપ્પિયવચનેન કારાપેતુમ્પિ ન વટ્ટતિ, ''એવં જાન, એવં કતે સોભેય્ય, યથા એતાનિ પુપ્ફાનિ ન વિકિરિયન્તિ, તથા કરોહી''તિઆદિના પન કપ્પિયવચનેન કારાપેતું વટ્ટતિ.

ગોપ્ફિમં નામ સુત્તેન વા વાકાદીહિ વા વસ્સિકપુપ્ફાદીનં એકતોવણ્ટિકઉભતોવણ્ટિકમાલાવસેન ગોપ્ફનં, વાકં વા રજ્જું વા દિગુણં કત્વા તત્થ અવણ્ટકાનિ નીપપુપ્ફાદીનિ પવેસેત્વા પટિપાટિયા બન્ધન્તિ, એતમ્પિ ગોપ્ફિમમેવ. સબ્બં પુરિમનયેનેવ ન વટ્ટતિ.

વેધિમં નામ સવણ્ટકાનિ વસ્સિકપુપ્ફાદીનિ વણ્ટે, અવણ્ટકાનિ વકુલપુપ્ફાદીનિ અત્તનો છિદ્દેસુ સૂચિતાલહીરાદીહિ વિનિવિજ્ઝિત્વા આવુનન્તિ, એતં વેધિમં નામ. તં પુરિમનયેનેવ ન વટ્ટતિ. કેચિ પન કદલિક્ખન્ધમ્હિ કણ્ટકે વા તાલહીરાદીનિ વા પવેસેત્વા તત્થ પુપ્ફાનિ વિનિવિજ્ઝિત્વા ઠપેન્તિ, કેચિ કણ્ટકસાખાસુ, કેચિ પુપ્ફછત્તપુપ્ફકૂટાગારકરણત્થં છત્તે ચ ભિત્તિયઞ્ચ પવેસેત્વા ઠપિતકણ્ટકેસુ, કેચિ ધમ્માસનવિતાને બદ્ધકણ્ટકેસુ, કેચિ કણિકારપુપ્ફાદીનિ સલાકાહિ વિજ્ઝન્તિ, છત્તાધિછત્તં વિય કરોન્તિ, તં અતિઓળારિકમેવ. પુપ્ફવિજ્ઝનત્થં પન ધમ્માસનવિતાને કણ્ટકમ્પિ બન્ધિતું કણ્ટકાદીહિ વા એકપુપ્ફમ્પિ વિજ્ઝિતું પુપ્ફેયેવ વા પુપ્ફં પવેસેતું ન વટ્ટતિ. જાલવિતાનવેદિકનાગદન્તકપુપ્ફપટિચ્છકતાલપણ્ણગુળકાદીનં પન છિદ્દેસુ અસોકપિણ્ડિયા વા અન્તરેસુ પુપ્ફાનિ પવેસેતું ન દોસો. ન હેતં વેધિમં હોતિ. ધમ્મરજ્જુયમ્પિ એસેવ નયો.

વેઠિમં નામ પુપ્ફદામપુપ્ફહત્થકેસુ દટ્ઠબ્બં. કેચિ હિ મત્થકદામં કરોન્તા હેટ્ઠા ઘટકાકારં દસ્સેતું પુપ્ફેહિ વેઠેન્તિ, કેચિ અટ્ઠ અટ્ઠ વા દસ દસ વા ઉપ્પલપુપ્ફાદીનિ સુત્તેન વા વાકેન વા દણ્ડકેસુ બન્ધિત્વા ઉપ્પલહત્થકે વા પદુમહત્થકે વા કરોન્તિ, તં સબ્બં પુરિમનયેનેવ ન વટ્ટતિ. સામણેરેહિ ઉપ્પાટેત્વા થલે ઠપિતઉપ્પલાદીનિ કાસાવેન ભણ્ડિકમ્પિ બન્ધિતું ન વટ્ટતિ. તેસંયેવ પન વાકેન વા દણ્ડકેન વા બન્ધિતું અંસભણ્ડિકં વા કાતું વટ્ટતિ. અંસભણ્ડિકં નામ ખન્ધે ઠપિતકાસાવસ્સ ઉભો અન્તે આહરિત્વા ભણ્ડિકં કત્વા તસ્મિં પસિબ્બકે વિય પુપ્ફાનિ પક્ખિપન્તિ, અયં વુચ્ચતિ અંસભણ્ડિકા, એતં કાતું વટ્ટતિ. દણ્ડકેહિ પદુમિનિપણ્ણં વિજ્ઝિત્વા ઉપ્પલાદીનિ પણ્ણેન વેઠેત્વા ગણ્હન્તિ, તત્રાપિ પુપ્ફાનં ઉપરિ પદુમિનિપણ્ણમેવ બન્ધિતું વટ્ટતિ, હેટ્ઠા દણ્ડકં પન બન્ધિતું ન વટ્ટતિ.

પૂરિમં નામ માલાગુણે ચ પુપ્ફપટે ચ દટ્ઠબ્બં. યો હિ માલાગુણેન ચેતિયં વા બોધિં વા વેદિકં વા પરિક્ખિપન્તો પુન આનેત્વા પુરિમટ્ઠાનં અતિક્કામેતિ, એત્તાવતા પૂરિમં નામ હોતિ, કો પન વાદો અનેકક્ખત્તું પરિક્ખિપન્તસ્સ. નાગદન્તકન્તરેહિ પવેસેત્વા હરન્તો ઓલમ્બકં કત્વા પુન નાગદન્તકં પરિક્ખિપતિ, એતમ્પિ પૂરિમં નામ. નાગદન્તકે પન પુપ્ફવલયં પવેસેતું વટ્ટતિ. માલાગુણેહિ પુપ્ફપટં કરોન્તિ, તત્રાપિ એકમેવ માલાગુણં હરિતું વટ્ટતિ. પુન પચ્ચાહરતો પૂરિમમેવ હોતિ. તં સબ્બં પુરિમનયેનેવ ન વટ્ટતિ. માલાગુણેહિ પન બહૂહિપિ કતં પુપ્ફદામં લભિત્વા આસનમત્થકાદીસુ બન્ધિતું વટ્ટતિ. અતિદીઘં પન માલાગુણં એકવારં હરિત્વા પરિક્ખિપિત્વા પુન ઇતરસ્સ ભિક્ખુનો દાતું વટ્ટતિ, તેનપિ તથેવ કાતું વટ્ટતિ.

વાચિમં નામ પુપ્ફજાલપુપ્ફપટપુપ્ફરૂપેસુ દટ્ઠબ્બં. ચેતિયે પુપ્ફજાલં કરોન્તસ્સ એકમેકમ્હિ જાલછિદ્દકે દુક્કટં. ભિત્તિછત્તબોધિત્થમ્ભાદીસુપિ એસેવ નયો. પુપ્ફપટં પન પરેહિ પૂરિતમ્પિ વાયિતું ન લબ્ભતિ. ગોપ્ફિમપુપ્ફેહેવ હત્થિઅસ્સાદિરૂપકાનિ કરોન્તિ, તાનિપિ વાયિમટ્ઠાને તિટ્ઠન્તિ. પુરિમનયેનેવ સબ્બં ન વટ્ટતિ. અઞ્ઞેહિ કતપરિચ્છેદે પન પુપ્ફાનિ ઠપેન્તેન હત્થિઅસ્સાદિરૂપકમ્પિ કાતું વટ્ટતિ. **મહાપચ્ચરિયં** પન કળમ્બકેન અડ્ઢચન્દકેન ચ સદ્ધિં અટ્ઠ પુપ્ફવિકતિયો વુત્તા.

૩૨. તત્થ **કળમ્બકો**તિ અડ્ઢચન્દકન્તરે ઘટિકદામઓલમ્બકો વુત્તો. **અડ્ઢચન્દકો**તિ અડ્ઢચન્દાકારેન માલાગુણપરિક્ખેપો. તદુભયમ્પિ પૂરિમેયેવ પવિટ્ઠં. **કુરુન્દિયં** પન ''દ્વે તયો માલાગુણે એકતો કત્વા પુપ્ફદામકરણમ્પિ વાયિમંયેવા''તિ વુત્તં. તમ્પિ ઇધ પૂરિમટ્ઠાનેયેવ પવિટ્ઠં. ન કેવલઞ્ચ પુપ્ફદામમેવ, પિટ્ઠમયદામમ્પિ ગેણ્ડુકપુપ્ફદામમ્પિ **કુરુન્દિયં** વુત્તં. ખરપત્તદામમ્પિ સિક્ખાપદસ્સ સાધારણત્તા ભિક્ખૂનમ્પિ ભિક્ખુનીનમ્પિ નેવ કાતું, ન કારાપેતું વટ્ટતિ, પૂજાનિમિત્તં પન કપ્પિયવચનં સબ્બત્થ વત્તું વટ્ટતિ. પરિયાયઓભાસનિમિત્તકમ્માનિ વટ્ટન્તિયેવ.

યો હરિત્વા વા હરાપેત્વા વા પક્કોસિત્વા વા પક્કોસાપેત્વા વા સયં વા ઉપગતાનં યં કિઞ્ચિ અત્તનો સન્તકં પુપ્ફં કુલસઙ્ગહત્થાય દેતિ, તસ્સ દુક્કટં, પરસન્તકં દેતિ, દુક્કટમેવ. થેય્યચિત્તેન દેતિ, ભણ્ડગ્ઘેન કારેતબ્બો. એસ નયો સઙ્ઘિકેપિ. અયં પન વિસેસો – સેનાસનત્થાય નિયમિતં ઇસ્સરવતાય દદતો થુલ્લચ્ચયન્તિ.

૩૩. પુપ્ફં નામ કસ્સ દાતું વટ્ટતિ, કસ્સ ન વટ્ટતીતિ? માતાપિતૂનં તાવ હરિત્વાપિ હરાપેત્વાપિ પક્કોસિત્વાપિ પક્કોસાપેત્વાપિ દાતું વટ્ટતિ , સેસઞાતકાનં પક્કોસાપેત્વાવ. તઞ્ચ ખો વત્થુપૂજનત્થાય, મણ્ડનત્થાય પન સિવલિઙ્ગાદિપૂજનત્થાય વા કસ્સચિપિ દાતું ન વટ્ટતિ. માતાપિતૂનઞ્ચ હરાપેન્તેન ઞાતિસામણેરેહેવ હરાપેતબ્બં. ઇતરે પન યદિ સયમેવ ઇચ્છન્તિ, વટ્ટતિ. સમ્મતેન પુપ્ફભાજકેન પુપ્ફભાજનકાલે સમ્પત્તાનં સામણેરાનં ઉપડ્ઢભાગં દાતું વટ્ટતિ. **કુરુન્દિયં** પન ''સમ્પત્તગિહીનં ઉપડ્ઢભાગં'', **મહાપચ્ચરિયં** ''ચૂળકં દાતું વટ્ટતી''તિ વુત્તં. અસમ્મતેન અપલોકેત્વા દાતબ્બં. આચરિયુપજ્ઝાયેસુ સગારવા સામણેરા બહૂનિ પુપ્ફાનિ આહરિત્વા રાસિં કત્વા ઠપેન્તિ, થેરા પાતોવ સમ્પત્તાનં સદ્ધિવિહારિકાદીનં ઉપાસકાદીનં વા ''ત્વં ઇદં ગણ્હ, ત્વં ઇદં ગણ્હા''તિ દેન્તિ, પુપ્ફદાનં નામ ન હોતિ. ''ચેતિયં પૂજેસ્સામા''તિ ગહેત્વા ગચ્છન્તાપિ પૂજં કરોન્તાપિ તત્થ તત્થ સમ્પત્તાનં ચેતિયપૂજનત્થાય દેન્તિ, એતમ્પિ પુપ્ફદાનં નામ ન હોતિ. ઉપાસકે અક્કપુપ્ફાદીહિ પૂજેન્તે દિસ્વા ''વિહારે કણિકારપુપ્ફાદીનિ અત્થિ, ઉપાસકા તાનિ ગહેત્વા પૂજેથા''તિ વત્તુમ્પિ વટ્ટતિ. ભિક્ખૂ પુપ્ફપૂજં કત્વા દિવાતરં ગામં પવિટ્ઠે ''કિં, ભન્તે, અતિદિવા પવિટ્ઠત્થા''તિ પુચ્છન્તિ, ''વિહારે પુપ્ફાનિ બહૂનિ, પૂજં અકરિમ્હા''તિ વદન્તિ. મનુસ્સા ''બહૂનિ કિર વિહારે પુપ્ફાની''તિ પુનદિવસે પહૂતં ખાદનીયં ભોજનીયં ગહેત્વા વિહારં ગન્ત્વા પુપ્ફપૂજઞ્ચ કરોન્તિ દાનઞ્ચ દેન્તિ, વટ્ટતિ.

૩૪. મનુસ્સા ''મયં, ભન્તે, અસુકદિવસં નામ પૂજેસ્સામા''તિ પુપ્ફવારં યાચિત્વા અનુઞ્ઞાતદિવસે આગચ્છન્તિ, સામણેરેહિ ચ પગેવ પુપ્ફાનિ ઓચિનિત્વા ઠપિતાનિ હોન્તિ, તે રુક્ખેસુ પુપ્ફાનિ અપસ્સન્તા ''કુહિં, ભન્તે, પુપ્ફાની''તિ વદન્તિ, સામણેરેહિ ઓચિનિત્વા ઠપિતાનિ, તુમ્હે પન પૂજેત્વા ગચ્છથ, સઙ્ઘો અઞ્ઞં દિવસં પૂજેસ્સતીતિ. તે પૂજેત્વા દાનં દત્વા ગચ્છન્તિ, વટ્ટતિ. **મહાપચ્ચરિયં** પન **કુરુન્દિયઞ્ચ** ''થેરા સામણેરેહિ દાપેતું ન લભન્તિ, સચે સયમેવ તાનિ પુપ્ફાનિ તેસં દેન્તિ, વટ્ટતિ. થેરેહિ પન 'સામણેરેહિ ઓચિનિત્વા ઠપિતાની'તિ એત્તકમેવ વત્તબ્બ''ન્તિ વુત્તં. સચે પન પુપ્ફવારં યાચિત્વા અનોચિતેસુ પુપ્ફેસુ યાગુભત્તાદીનિ આદાય આગન્ત્વા

સામણેરે ‘‘ઓચિનિત્વા દેથા’’તિ વદન્તિ, ઞાભિસામણેરાનંયેવ ઓચિનિત્વા દાતું વટ્ટતિ. અઞ્ઞાતકે ઉક્ખિપિત્વા રુક્ખસાખાય ઠપેન્તિ, ન ઓરોહિત્વા પલાયિતબ્બં, ઓચિનિત્વા દાતું વટ્ટતિ . સચે પન કોચિ ધમ્મકથિકો ‘‘બહૂનિ ઉપાસકા વિહારે પુપ્ફાનિ, યાગુભત્તાદીનિ આદાય ગન્ત્વા પુપ્ફપૂજં કરોથા’’તિ વદતિ, તસ્સેવ ન કપ્પતીતિ **મહાપચ્ચરિયઞ્ચ કુરુન્દિયઞ્ચ** વુત્તં. **મહાઅટ્ઠકથાયં** પન ‘‘એતં અકપ્પિયં ન વટ્ટતી’’તિ અવિસેસેન વુત્તં.

૩૫. ફલમ્પિ અત્તનો સન્તકં વુત્તનયેનેવ માતાપિતૂનઞ્ચ સેસઞાતીનઞ્ચ દાતું વટ્ટતિ. કુલસઙ્ગહત્થાય પન દેન્તસ્સ વુત્તનયેનેવ અત્તનો સન્તકે પરસન્તકે સઙ્ઘિકે સેનાસનત્થાય નિયમિતે ચ દુક્કટાદીનિ વેદિતબ્બાનિ. અત્તનો સન્તકંયેવ ગિલાનમનુસ્સાનં વા સમ્પત્તઇસ્સરાનં વા ખીણપરિબ્બયાનં વા દાતું વટ્ટતિ, ફલદાનં ન હોતિ. ફલભાજકેનપિ સમ્મતેન સઙ્ઘસ્સ ફલભાજનકાલે સમ્પત્તમનુસ્સાનં ઉપડ્ઢભાગં દાતું વટ્ટતિ, અસમ્મતેન અપલોકેત્વા દાતબ્બં. સઙ્ઘારામેપિ ફલપરિચ્છેદેન વા રુક્ખપરિચ્છેદેન વા કતિકા કાતબ્બા ‘‘તતો ગિલાનમનુસ્સાનં વા અઞ્ઞેસં વા ફલં યાચન્તાનં યથાપરિચ્છેદેન ચત્તારિ પઞ્ચ ફલાનિ દાતબ્બાનિ, રુક્ખા વા દસ્સેતબ્બા ‘ઇતો ગહેતું લબ્ભતી’’’તિ. ‘‘ઇધ ફલાનિ સુન્દરાનિ, ઇતો ગણ્હથા’’તિ એવં પન ન વત્તબ્બં. અત્તનો સન્તકં સિરીસચુણ્ણં વા અઞ્ઞં વા યં કિઞ્ચિ કસાવં કુલસઙ્ગહત્થાય દેતિ, દુક્કટં. પરસન્તકાદીસુપિ વુત્તનયેનેવ વિનિચ્છયો વેદિતબ્બો. અયં પન વિસેસો – સઙ્ઘસ્સ રક્ખિતગોપિતાપિ રુક્ખછલ્લિ ગરુભણ્ડમેવાતિ. મત્તિકદન્તકટ્ઠવેળુપણ્ણેસુપિ ગરુભણ્ડૂપગં ઞત્વા ચુણ્ણે વુત્તનયેનેવ વિનિચ્છયો વેદિતબ્બો.

૩૬. જઙ્ઘપેસનિયન્તિ ગિહીનં દૂતેય્યં સાસનહરણકમ્મં વુચ્ચતિ, તં ન કાતબ્બં. ગિહીનઞ્હિ સાસનં ગહેત્વા ગચ્છન્તસ્સ પદે પદે દુક્કટં. તં કમ્મં નિસ્સાય લદ્ધભોજનં ભુઞ્જન્તસ્સપિ અજ્ઝોહારે અજ્ઝોહારે દુક્કટં. પઠમં સાસનં અગ્ગહેત્વાપિ પચ્છા ‘‘અયં દાનિ સો ગામો, હન્દ નં સાસનં આરોચેમી’’તિ મગ્ગા ઓક્કમન્તસ્સપિ પદે પદે દુક્કટં. સાસનં આરોચેત્વા લદ્ધભોજનં ભુઞ્જતો પુરિમનયેનેવ દુક્કટં. સાસનં અગ્ગહેત્વા આગતેન પન ‘‘ભન્તે, તસ્મિં ગામે ઇત્થન્નામસ્સ કા પવત્તી’’તિ પુચ્છિયમાનેન કથેતું વટ્ટતિ, પુચ્છિતપઞ્હે દોસો નત્થિ. પઞ્ચન્નં પન સહધમ્મિકાનં માતાપિતૂનં પણ્ડુપલાસસ્સ અત્તનો વેય્યાવચ્ચકરસ્સ સાસનં હરિતું વટ્ટતિ, ગિહીનઞ્ચ કપ્પિયસાસનં, તસ્મા ‘‘મમ વચનેન ભગવતો પાદે વન્દથા’’તિ વા ‘‘ચેતિયં પટિમં બોધિં સઙ્ઘત્થેરં વન્દથા’’તિ વા ‘‘ચેતિયે ગન્ધપૂજં કરોથા’’તિ વા ‘‘પુપ્ફપૂજં કરોથા’’તિ વા ‘‘ભિક્ખૂ સન્નિપાતેથ, દાનં દસ્સામ, ધમ્મં દેસાપયિસ્સામા’’તિ વા ઈદિસેસુ સાસનેસુ કુક્કુચ્ચં ન કાતબ્બં. કપ્પિયસાસનાનિ હિ એતાનિ, ન ગિહીનં ગિહિકમ્મપટિસંયુત્તાનીતિ. ઇમેહિ પન અટ્ઠહિ કુલદૂસકકમ્મેહિ ઉપ્પન્નપચ્ચયા પઞ્ચન્નમ્પિ સહધમ્મિકાનં ન કપ્પન્તિ. અભૂતારોચનરૂપિયસંવોહારેહિ ઉપ્પન્નપચ્ચયસદિસાવ હોન્તિ.

પબ્બાજનીયકમ્મકતો પન યસ્મિં ગામે વા નિગમે વા કુલદૂસકકમ્મં કતં, યસ્મિઞ્ચ વિહારે વસતિ, નેવ તસ્મિં ગામે વા નિગમે વા ચરિતું લભતિ, ન વિહારે વસિતું. પટિપ્પસ્સદ્ધકમ્મેનપિ ચ તેન યેસુ કુલેસુ પુબ્બે કુલદૂસકકમ્મં કતં, તતો ઉપ્પન્નપચ્ચયા ન ગહેતબ્બા, આસવક્ખયપત્તેનપિ ન ગહેતબ્બા, અકપ્પિયાવ હોન્તિ. ‘‘કસ્મા ન ગણ્હથા’’તિ પુચ્છિતેન ‘‘પુબ્બે એવં કતત્તા’’તિ વુત્તે સચે વદન્તિ ‘‘ન મયં તેન કારણેન દેમ, ઇદાનિ સીલવન્તતાય દેમા’’તિ, ગહેતબ્બા. પકતિયા દાનટ્ઠાનેયેવ કુલદૂસકકમ્મં કતં હોતિ, તતો પકતિદાનમેવ ગહેતું વટ્ટતિ. યં વડ્ઢેત્વા દેન્તિ, તં ન વટ્ટતિ. યસ્મા ચ પુચ્છિતપઞ્હે દોસો નત્થિ, તસ્મા અઞ્ઞમ્પિ ભિક્ખું પુબ્બણ્હે વા સાયન્હે વા અન્તરઘરં પવિટ્ઠં કોચિ પુચ્છેય્ય ‘‘કસ્મા, ભન્તે, ચરથા’’તિ. યેનત્થેન ચરતિ, તં આચિક્ખિત્વા ‘‘લદ્ધં ન લદ્ધ’’ન્તિ વુત્તે સચે ન લદ્ધં, ‘‘ન લદ્ધ’’ન્તિ વત્વા યં સો દેતિ, તં ગહેતું વટ્ટતિ.

૩૭. ''ન ચ, ભિક્ખવે, પણિધાય અરઞ્ઞે વત્થબ્બં, યો વસેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સ. ન ચ, ભિક્ખવે, પણિધાય પિણ્ડાય ચરિતબ્બં...પે॰... ન ચ, ભિક્ખવે, પણિધાય ચઙ્કમિતબ્બં...પે॰... ન ચ, ભિક્ખવે, પણિધાય ઠાતબ્બં... પે॰... ન ચ, ભિક્ખવે, પણિધાય નિસીદિતબ્બં...પે॰... ન ચ, ભિક્ખવે, પણિધાય સેય્યા કપ્પેતબ્બા, યો કપ્પેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (પારા॰ ૨૨૩ આદયો) વુત્તત્તા ''એવં (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૨.૨૨૩) અરઞ્ઞે વસન્તં મં જનો અરહત્તે વા સેક્ખભૂમિયં વા સમ્ભાવેસ્સતિ, તતો લોકસ્સ સક્કતો ભવિસ્સામિ ગરુકતો માનિતો પૂજિતો''તિ એવં પત્થનં કત્વા અરઞ્ઞે ન વસિતબ્બં. એવં પણિધાય ''અરઞ્ઞે વસિસ્સામી''તિ ગચ્છન્તસ્સ પદવારે પદવારે દુક્કટં, તથા અરઞ્ઞે કુટિકરણચઙ્કમનનિસીદનનિવાસનપારુપનાદીસુ સબ્બકિચ્ચેસુ પયોગે પયોગે દુક્કટં, તસ્મા એવં અરઞ્ઞે ન વસિતબ્બં. એવં વસન્તો હિ સમ્ભાવનં લભતુ વા મા વા, દુક્કટં આપજ્જતિ. યો પન સમાદિન્નધુતઙ્ગો ''ધુતઙ્ગં રક્ખિસ્સામી''તિ વા ''ગામન્તે મે વસતો ચિત્તં વિક્ખિપતિ, અરઞ્ઞં સપ્પાય''ન્તિ ચિન્તેત્વા વા ''અદ્ધા અરઞ્ઞે તિણ્ણં વિવેકાનં અઞ્ઞતરં પાપુણિસ્સામી''તિ વા ''અરઞ્ઞં પવિસિત્વા અરહત્તં અપાપુણિત્વા ન નિક્ખમિસ્સામી''તિ વા ''અરઞ્ઞવાસો નામ ભગવતા પસત્થો, મયિ ચ અરઞ્ઞે વસન્તે બહૂ સબ્રહ્મચારી ગામન્તં હિત્વા આરઞ્ઞકા ભવિસ્સન્તી''તિ વા એવં અનવજ્જવાસં વસિતુકામો હોતિ, તેનેવ વસિતબ્બં. પિણ્ડાય ચરન્તસ્સપિ ''અભિક્કન્તાદીનિ સણ્ઠપેત્વા પિણ્ડાય ચરિસ્સામી''તિ નિવાસનપારુપનકિચ્ચતો પભુતિ યાવ ભોજનપરિયોસાનં, તાવ પયોગે પયોગે દુક્કટં, સમ્ભાવનં લભતુ વા મા વા, દુક્કટમેવ. ખન્ધકવત્તસેખિયવત્તપરિપૂરણત્થં પન સબ્રહ્મચારીનં દિટ્ઠાનુગતિઆપજ્જનત્થં વા પાસાદિકેહિ અભિક્કમપટિક્કમાદીહિ પિણ્ડાય પવિસન્તો અનુપવજ્જો વિઞ્ઞૂનં. ચઙ્કમનાદીસુપિ એસેવ નયો.

ઇતિ પાળિમુત્તકવિનયવિનિચ્છયસઙ્ગહે

કુલસઙ્ગહવિનિચ્છયકથા સમત્તા.

૬. મચ્છમંસવિનિચ્છયકથા

૩૮. **મચ્છમંસેસુ** પન મચ્છગ્ગહણેન સબ્બમ્પિ જલજં વુત્તં. તત્થ અકપ્પિયં નામ નત્થિ. મંસેસુ પન મનુસ્સહત્થિઅસ્સસુનખઅહિસીહબ્યગ્ઘદીપિઅચ્છતરચ્છાનં વસેન દસ મંસાનિ અકપ્પિયાનિ. તત્થ મનુસ્સમંસે થુલ્લચ્ચયં, સેસેસુ દુક્કટં. ઇતિ ઇમેસં મનુસ્સાદીનં દસન્નં મંસમ્પિ અટ્ઠિપિ લોહિતમ્પિ ચમ્મમ્પિ લોમમ્પિ સબ્બં ન વટ્ટતિ. વસાસુ પન એકા મનુસ્સવસાવ ન વટ્ટતિ. ખીરાદીસુ અકપ્પિયં નામ નત્થિ. ઇમેસુ પન અકપ્પિયમંસેસુ અટ્ઠિઆદીસુ વા યં કિઞ્ચિ ઞત્વા વા અઞત્વા વા ખાદન્તસ્સ આપત્તિયેવ. યદા જાનાતિ, તદા દેસેતબ્બા. ''અપુચ્છિત્વાવ ખાદિસ્સામી''તિ ગણ્હતો પટિગ્ગહણેપિ દુક્કટં, ''પુચ્છિત્વા ખાદિસ્સામી''તિ ગણ્હતો અનાપત્તિ. ઉદ્દિસ્સકતં પન જાનિત્વા ખાદન્તસ્સેવ આપત્તિ, પચ્છા જાનન્તો આપત્તિયા ન કારેતબ્બો (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૨૮૧).

તત્થ (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૨.૪૧૦) **ઉદ્દિસ્સકતં** નામ ભિક્ખૂનં અત્થાય વધિત્વા સમ્પાદિતં મચ્છમંસં. ઉભયમ્પિ હિ ઉદ્દિસ્સકતં ન વટ્ટતિ. તમ્પિ અદિટ્ઠં અસુતં અપરિસઙ્કિતં વટ્ટતિ. તિકોટિપરિસુદ્ધઞ્હિ મચ્છમંસં ભગવતા અનુઞ્ઞાતં અદિટ્ઠં અસુતં અપરિસઙ્કિતં. તત્થ **અદિટ્ઠં** નામ ભિક્ખૂનં અત્થાય મિગમચ્છે વધિત્વા ગય્હમાનં અદિટ્ઠં. **અસુતં** નામ ભિક્ખૂનં અત્થાય મિગમચ્છે વધિત્વા ગહિતન્તિ અસુતં. **અપરિસઙ્કિતં** પન દિટ્ઠપરિસઙ્કિતં સુતપરિસઙ્કિતં તદુભયવિનિમુત્તપરિસઙ્કિતઞ્ચ ઞત્વા તબ્બિપક્ખતો જાનિતબ્બં. કથં? ઇધ ભિક્ખૂ પસ્સન્તિ મનુસ્સે જાલવાગુરાદિહત્થે ગામતો વા નિક્ખમન્તે અરઞ્ઞે વા વિચરન્તે. દુતિયદિવસે ચ નેસં તં ગામં પિણ્ડાય પવિટ્ઠાનં સમચ્છમંસં પિણ્ડપાતં અભિહરન્તિ. તે તેન દિટ્ઠેન પરિસઙ્કન્તિ ''ભિક્ખૂનં નુ ખો અત્થાય કત''ન્તિ, ઇદં **દિટ્ઠપરિસઙ્કિતં**, એતં ગહેતું ન વટ્ટતિ. યં એવં અપરિસઙ્કિતં, તં વટ્ટતિ. સચે પન તે મનુસ્સા ''કસ્મા, ભન્તે, ન ગણ્હથા''તિ પુચ્છિત્વા તમત્થં સુત્વા ''નયિદં, ભન્તે, ભિક્ખૂનં અત્થાય કતં, અમ્હેહિ અત્તનો અત્થાય વા રાજયુત્તાદીનં વા અત્થાય કત''ન્તિ વદન્તિ, કપ્પતિ.

ન હેવ ખો ભિક્ખૂ પસ્સન્તિ, અપિચ ખો સુણન્તિ ''મનુસ્સા કિર જાલવાગુરાદિહત્થા ગામતો વા નિક્ખમન્તિ, અરઞ્ઞે વા વિચરન્તી''તિ. દુતિયદિવસે ચ તેસં તં ગામં પિણ્ડાય પવિટ્ઠાનં સમચ્છમંસં પિણ્ડપાતં અભિહરન્તિ. તે તેન સુતેન પરિસઙ્કન્તિ ''ભિક્ખૂનં નુ ખો અત્થાય કત''ન્તિ, ઇદં **સુતપરિસઙ્કિતં** નામ, એતં ગહેતું ન વટ્ટતિ. યં એવં અપરિસઙ્કિતં, તં વટ્ટતિ. સચે પન તે મનુસ્સા ''કસ્મા, ભન્તે, ન ગણ્હથા''તિ પુચ્છિત્વા તમત્થં સુત્વા ''નયિદં, ભન્તે, ભિક્ખૂનં અત્થાય કતં, અમ્હેહિ અત્તનો અત્થાય વા રાજયુત્તાદીનં વા અત્થાય કત''ન્તિ વદન્તિ, કપ્પતિ.

ન હેવ ખો પન ભિક્ખૂ પસ્સન્તિ ન સુણન્તિ, અપિચ ખો તેસં તં ગામં પિણ્ડાય પવિટ્ઠાનં પત્તં ગહેત્વા સમચ્છમંસં પિણ્ડપાતં અભિસઙ્ખરિત્વા અભિહરન્તિ. તે પરિસઙ્કન્તિ ''ભિક્ખૂનં નુ ખો અત્થાય કત''ન્તિ, ઇદં **તદુભયવિનિમુત્તપરિસઙ્કિતં** નામ, એતમ્પિ ગહેતું ન વટ્ટતિ. યં એવં અપરિસઙ્કિતં, તં વટ્ટતિ. સચે પન તે મનુસ્સા ''કસ્મા, ભન્તે, ન ગણ્હથા''તિ પુચ્છિત્વા તમત્થં સુત્વા ''નયિદં, ભન્તે, ભિક્ખૂનં અત્થાય કતં, અમ્હેહિ અત્તનો અત્થાય વા રાજયુત્તાદીનં વા અત્થાય કતં, પવત્તમંસં વા કપ્પિયમેવ લભિત્વા ભિક્ખૂનં અત્થાય સમ્પાદિત''ન્તિ વદન્તિ, કપ્પતિ. મતાનં પેતકિચ્ચત્થાય મઙ્ગલાદીનં વા અત્થાય કતેપિ એસેવ નયો. યં યઞ્હિ ભિક્ખૂનંયેવ અત્થાય અકતં, યત્થ ચ નિબ્બેમતિકો હોતિ, તં સબ્બં કપ્પતિ.

૩૯. સચે પન એકસ્મિં વિહારે ભિક્ખૂનં ઉદ્દિસ્સકતં હોતિ, તે ચ અત્તનો અત્થાય કતભાવં ન જાનન્તિ, અઞ્ઞે જાનન્તિ. યે જાનન્તિ, તેસં ન વટ્ટતિ, ઇતરેસં પન વટ્ટતિ. અઞ્ઞે ન જાનન્તિ, તેયેવ જાનન્તિ, તેસંયેવ ન વટ્ટતિ, અઞ્ઞેસં વટ્ટતિ. તેપિ ''અમ્હાકં અત્થાય કત''ન્તિ જાનન્તિ, અઞ્ઞેપિ ''એતેસં અત્થાય કત''ન્તિ જાનન્તિ, સબ્બેસમ્પિ ન વટ્ટતિ. સબ્બે ન જાનન્તિ, સબ્બેસમ્પિ વટ્ટતિ. પઞ્ચસુ હિ સહધમ્મિકેસુ યસ્સ વા તસ્સ વા અત્થાય ઉદ્દિસ્સકતં સબ્બેસં ન કપ્પતિ.

સચે પન કોચિ એકં ભિક્ખું ઉદ્દિસ્સ પાણં વધિત્વા તસ્સ પત્તં પૂરેત્વા દેતિ, સો ચ અત્તનો અત્થાય કતભાવં જાનંયેવ ગહેત્વા અઞ્ઞસ્સ ભિક્ખુનો દેતિ, સો તં તસ્સ સદ્ધાય પરિભુઞ્જતિ, કસ્સ આપત્તીતિ? દ્વિન્નમ્પિ અનાપત્તિ. યઞ્હિ ઉદ્દિસ્સ કતં, તસ્સ અભુત્તતાય અનાપત્તિ, ઇતરસ્સ અજાનનતાય. કપ્પિયમંસસ્સ હિ પટિગ્ગહણે આપત્તિ નત્થિ, ઉદ્દિસ્સકતઞ્ચ અજાનિત્વા ભુત્તસ્સ પચ્છા ઞત્વા આપત્તિદેસનાકિચ્ચં નામ નત્થિ. અકપ્પિયમંસં પન અજાનિત્વા ભુત્તેન પચ્છા ઞત્વાપિ આપત્તિ દેસેતબ્બા. ઉદ્દિસ્સકતઞ્હિ ઞત્વા ભુઞ્જતોવ આપત્તિ, અકપ્પિયમંસં અજાનિત્વા ભુઞ્જન્તસ્સપિ આપત્તિયેવ, તસ્મા આપત્તિભીરુકેન રૂપં સલ્લક્ખેન્તેનપિ પુચ્છિત્વાવ મંસં પટિગ્ગહેતબ્બં. પરિભોગકાલે ''પુચ્છિત્વા પરિભુઞ્જિસ્સામી''તિ વા ગહેત્વા પુચ્છિત્વાવ પરિભુઞ્જિતબ્બં. કસ્મા? દુવિઞ્ઞેય્યત્તા. અચ્છમંસમ્પિ હિ સૂકરમંસસદિસં હોતિ, દીપિમંસાદીનિ ચ મિગમંસાદિસદિસાનિ, તસ્મા પુચ્છિત્વા ગહણમેવ વત્તન્તિ વદન્તિ.

ઇતિ પાળિમુત્તકવિનયવિનિચ્છયસઙ્ગહે

મચ્છમંસવિનિચ્છયકથા સમત્તા.

૭. અનામાસવિનિચ્છયકથા

૪૦. **અનામાસ**ન્તિ ન પરામસિતબ્બં. તત્રાયં વિનિચ્છયો (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૨.૨૮૧) – યસ્મા માતા વા હોતુ ધીતા વા ભગિની વા, ઇત્થી નામ સબ્બાપિ બ્રહ્મચરિયસ્સ પારિબન્થિકાવ અનામાસા ચ, તસ્મા ‘‘અયં મે માતા, અયં મે ધીતા, અયં મે ભગિની’’તિ ગેહસ્સિતપેમેન આમસતોપિ દુક્કટમેવ વુત્તં. ઇમં પન ભગવતો આણં અનુસ્સરન્તેન સચેપિ નદીસોતેન વુય્હમાનં માતરં પસ્સતિ, નેવ હત્થેન પરામસિતબ્બા, પણ્ડિતેન પન ભિક્ખુના નાવા વા ફલકં વા કદલિક્ખન્ધો વા દારુક્ખન્ધો વા ઉપસંહરિતબ્બો. તસ્મિં અસતિ કાસાવમ્પિ ઉપસંહરિત્વા પુરતો ઠપેતબ્બં, ‘‘એત્થ ગણ્હાહી’’તિ પન ન વત્તબ્બા. ગહિતે ‘‘પરિક્ખારં કડ્ઢામી’’તિ કડ્ઢન્તેન ગન્તબ્બં. સચે પન ભાયતિ, પુરતો પુરતો ગન્ત્વા ‘‘મા ભાયી’’તિ સમસ્સાસેતબ્બા. સચે ભાયમાના પુત્તસ્સ સહસા ખન્ધે વા અભિરુહતિ, હત્થે વા ગણ્હાતિ, ન ‘‘અપેહિ મહલ્લિકે’’તિ નિદ્ધુનિતબ્બા, થલં પાપેતબ્બા. કદ્દમે લગ્ગાયપિ કૂપે પતિતાયપિ એસેવ નયો. તત્રાપિ હિ યોત્તં વા વત્થં વા પક્ખિપિત્વા હત્થેન ગહિતભાવં ઞત્વા ઉદ્ધરિતબ્બા, ન ત્વેવ આમસિતબ્બા.

ન કેવલઞ્ચ માતુગામસ્સ સરીરમેવ અનામાસં, નિવાસનપારુપનમ્પિ આભરણભણ્ડમ્પિ અન્તમસો તિણણ્ડુપકં વા તાલપણ્ણમુદ્દિકં વા ઉપાદાય અનામાસમેવ. તઞ્ચ ખો નિવાસનપાવુરણં પિળન્ધનત્થાય ઠપિતમેવ. સચે પન નિવાસનં વા પારુપનં વા પરિવત્તેત્વા ચીવરત્થાય પાદમૂલે ઠપેતિ, વટ્ટતિ. આભરણભણ્ડેસુ પન સીસપસાધનદન્તસૂચિઆદિકપ્પિયભણ્ડં ‘‘ઇમં, ભન્તે, તુમ્હાકં દેમ, ગણ્હથા’’તિ દીયમાનં સિપાટિકાસૂચિઆદિઉપકરણત્થાય ગહેતબ્બં. સુવણ્ણરજતમુત્તાદિમયં પન અનામાસમેવ, દીયમાનમ્પિ ન ગહેતબ્બં. ન કેવલઞ્ચ એતાસં સરીરૂપગમેવ અનામાસં, ઇત્થિસણ્ઠાનેન કતં કટ્ઠરૂપમ્પિ દન્તરૂપમ્પિ અયરૂપમ્પિ લોહરૂપમ્પિ તિપુરૂપમ્પિ પોત્થકરૂપમ્પિ સબ્બરતનરૂપમ્પિ અન્તમસો પિટ્ઠમયરૂપમ્પિ અનામાસમેવ. પરિભોગત્થાય પન ‘‘ઇદં તુમ્હાકં હોતૂ’’તિ લભિત્વા ઠપેત્વા સબ્બરતનમયં અવસેસં ભિન્દિત્વા ઉપકરણારહં ઉપકરણે, પરિભોગારહં પરિભોગે ઉપનેતું વટ્ટતિ.

૪૧. યથા ચ ઇત્થિરૂપકં, એવં સત્તવિધં ધઞ્ઞમ્પિ અનામાસમેવ. તસ્મા ખેત્તમજ્ઝેન ગચ્છન્તેન તત્થજાતકમ્પિ ધઞ્ઞફલં ન આમસન્તેન ગન્તબ્બં. સચે ઘરદ્વારે વા અન્તરામગ્ગે વા ધઞ્ઞં પસારિતં હોતિ, પસ્સેન ચ મગ્ગો અત્થિ, ન મદ્દન્તેન ગન્તબ્બં. ગમનમગ્ગે અસતિ મગ્ગં અધિટ્ઠાય ગન્તબ્બં. અન્તરઘરે ધઞ્ઞસ્સ ઉપરિ આસનં પઞ્ઞપેત્વા દેન્તિ, નિસીદિતું વટ્ટતિ. કેચિ આસનસાલાય ધઞ્ઞં આકિરન્તિ, સચે સક્કા હોતિ હરાપેતું, હરાપેતબ્બં. નો ચે, એકમન્તં ધઞ્ઞં અમદ્દન્તેન પીઠકં પઞ્ઞપેત્વા નિસીદિતબ્બં. સચે ઓકાસો ન હોતિ, મનુસ્સા ધઞ્ઞમજ્ઝેયેવ પઞ્ઞપેત્વા દેન્તિ, નિસીદિતબ્બં. તત્થજાતકાનિ મુગ્ગમાસાદીનિ અપરણ્ણાનિપિ તાલપનસાદીનિ વા ફલાનિ કીળન્તેન ન આમસિતબ્બાનિ. મનુસ્સેહિ રાસિકતેસુપિ એસેવ નયો. અરઞ્ઞે પન રુક્ખતો પતિતાનિ ફલાનિ ‘‘અનુપસમ્પન્નાનં દસ્સામી’’તિ ગણ્હિતું વટ્ટતિ.

૪૨. મુત્તા મણિ વેળુરિયો સઙ્ખો સિલા પવાળં રજતં જાતરૂપં લોહિતઙ્કો મસારગલ્લન્તિ ઇમેસુ દસસુ રતનેસુ **મુત્તા** અધોતા અવિદ્ધા યથાજાતાવ આમસિતું વટ્ટતિ, સેસા અનામાસાતિ વદન્તિ, તં ન ગહેતબ્બં. **મહાપચ્ચરિયં** પન ‘‘મુત્તા ધોતાપિ અધોતાપિ અનામાસા, ભણ્ડમૂલત્થાય ચ સમ્પટિચ્છિતું ન વટ્ટતિ, કુટ્ઠરોગસ્સ ભેસજ્જત્થાય પન વટ્ટતી’’તિ વુત્તં, તં યુત્તં. અન્તમસો જાતિફલિકં ઉપાદાય સબ્બોપિ નીલપીતાદિવણ્ણભેદો **મણિ**

ધોતવિદ્ધવટ્ટિતો અનામાસો, યથાજાતો પન આકરમુત્તો પત્તાદિભણ્ડમૂલત્થં સમ્પટિચ્છિતું વટ્ટતીતિ વુત્તં, તમ્પિ **મહાપચ્ચરિયં** પટિક્ખિત્તં. પચિત્વા કતો કાચમણિયેવેકો વટ્ટતીતિ વુત્તં. **વેળુરિયે**પિ મણિસદિસોવ વિનિચ્છયો.

સઙ્ખો ધમનસઙ્ખો ચ ધોતવિદ્ધો ચ રતનમિસ્સો અનામાસો, પાનીયસઙ્ખો ધોતોપિ અધોતોપિ આમાસોવ. સેસઞ્ચ અઞ્જનાદિભેસજ્જત્થાયપિ ભણ્ડમૂલત્થાયપિ સમ્પટિચ્છિતું વટ્ટતિ. **સિલા** ધોતવિદ્ધા રતનસંયુત્તા મુગ્ગવણ્ણાવ અનામાસા, સેસા સત્થકનિઘંસનાદિઅત્થાય ગણ્હિતું વટ્ટતિ. એત્થ ચ **રતનસંયુત્તા**તિ સુવણ્ણેન સદ્ધિં યોજેત્વા પચિત્વા કતાતિ વદન્તિ. **પવાળં** ધોતવિદ્ધં અનામાસં, સેસં આમાસઞ્ચ ભણ્ડમૂલત્થઞ્ચ સમ્પટિચ્છિતું વટ્ટતીતિ વદન્તિ, તં ન ગહેતબ્બં . **મહાપચ્ચરિયં** પન ''ધોતમ્પિ અધોતમ્પિ સબ્બં અનામાસઞ્ચ ન ચ સમ્પટિચ્છિતું વટ્ટતી''તિ વુત્તં, તં યુત્તં.

રજતઞ્ચ **જાતરૂપ**ઞ્ચ કતભણ્ડમ્પિ અકતભણ્ડમ્પિ સબ્બેન સબ્બં બીજતો પટ્ઠાય અનામાસઞ્ચ અસમ્પટિચ્છનીયઞ્ચ. ઉત્તરરાજપુત્તો કિર સુવણ્ણચેતિયં કારાપેત્વા મહાપદુમત્થેરસ્સ પેસેસિ. થેરો ''ન કપ્પતી''તિ પટિક્ખિપિ. ચેતિયઘરે સુવણ્ણપદુમસુવણ્ણબુબ્બુળકાદીનિ હોન્તિ, એતાનિપિ અનામાસાનિ. ચેતિયઘરગોપકા પન રૂપિયછડ્ડકટ્ઠાને ઠિતા , તસ્મા તેસં કેળાપયિતું વટ્ટતીતિ વુત્તં. **કુરુન્દિયં** પન તમ્પિ પટિક્ખિત્તં, સુવણ્ણચેતિયે કચવરમેવ હરિતું વટ્ટતીતિ એત્તકમેવ અનુઞ્ઞાતં. આરકૂટલોહમ્પિ જાતરૂપગતિકમેવ અનામાસન્તિ સબ્બટ્ઠકથાસુ વુત્તં. સેનાસનપરિભોગે પન સબ્બોપિ કપ્પિયો, તસ્મા જાતરૂપરજતમયા સબ્બેપિ સેનાસનપરિક્ખારા આમાસા, ભિક્ખૂનં ધમ્મવિનયવણ્ણનટ્ઠાને રતનમણ્ડપે કરોન્તિ ફલિકત્થમ્ભે રતનદામપટિમણ્ડિતે, તત્થ સબ્બૂપકરણાનિ ભિક્ખૂનં પટિજગ્ગિતું વટ્ટન્તિ. **લોહિતઙ્કમસારગલ્લા** ધોતવિદ્ધા અનામાસા, ઇતરે આમાસા, ભણ્ડમૂલત્થાય ચ સમ્પટિચ્છિતું વટ્ટતીતિ વુત્તં. **મહાપચ્ચરિયં** પન ''ધોતાપિ અધોતાપિ સબ્બસો અનામાસા, ન ચ સમ્પટિચ્છિતું વટ્ટન્તી''તિ પટિક્ખિત્તં.

૪૩. સબ્બં **આવુધ**ભણ્ડં અનામાસં, ભણ્ડમૂલત્થાય દીયમાનમ્પિ ન સમ્પટિચ્છિતબ્બં. સત્થવણિજ્જા નામ ન વટ્ટતિ. સુદ્ધધનુદણ્ડોપિ ધનુજિયાપિ પતોદોપિ તોમરોપિ અઙ્કુસોપિ અન્તમસો વાસિફરસુઆદીનિપિ આવુધસઙ્ખેપેન કતાનિ અનામાસાનિ. સચે કેનચિ વિહારે સત્તિ વા તોમરો વા ઠપિતો હોતિ, વિહારં જગ્ગન્તેન ''હરન્તૂ''તિ સામિકાનં પેસેતબ્બં. સચે ન હરન્તિ, તં અચાલેન્તેન વિહારો પટિજગ્ગિતબ્બો. યુદ્ધભૂમિયં પન પતિતં અસિં વા સત્તિં વા તોમરં વા દિસ્વા પાસાણેન વા કેનચિ વા અસિં ભિન્દિત્વા સત્થકત્થાય ગહેતું વટ્ટતિ. ઇતરાનિપિ વિયોજેત્વા કિઞ્ચિ સત્થકત્થાય, કિઞ્ચિ કત્તરદણ્ડાદિઅત્થાય ગહેતું વટ્ટતિ. ''ઇદં ગણ્હથા''તિ દીયમાનં પન વિનાસેત્વા ''કપ્પિયભણ્ડં કરિસ્સામી''તિ સબ્બમ્પિ સમ્પટિચ્છિતું વટ્ટતિ.

મચ્છજાલપક્ખિજાલાદીનિપિ ફલકજાલિકાદીનિપિ સરપરિત્તાણાનિપિ સબ્બાનિ અનામાસાનિ, પરિભોગત્થાય લબ્ભમાનેસુ પન જાલં તાવ ''આસનસ્સ વા ચેતિયસ્સ વા ઉપરિ બન્ધિસ્સામિ, છત્તં વા વેઠેસ્સામી''તિ ગહેતું વટ્ટતિ. સરપરિત્તાણં સબ્બમ્પિ ભણ્ડમૂલત્થાય સમ્પટિચ્છિતું વટ્ટતિ. પરૂપરોધનિવારણઞ્હિ એતં, ન ઉપરોધકરન્તિ. ફલકં ''દન્તકટ્ઠભાજનં કરિસ્સામી''તિ ગહેતું વટ્ટતિ.

ચમ્મવિનદ્ધાનિ વીણાભેરિઆદીનિ અનામાસાનિ. **કુરુન્દિયં** પન ''ભેરિસઙ્ઘાટોપિ વીણાસઙ્ઘાટોપિ તુચ્છપોક્ખરમ્પિ મુખવટ્ટિયં આરોપિતચમ્મમ્પિ વીણાદણ્ડકોપિ સબ્બં અનામાસ''ન્તિ વુત્તં. ઓનહિતું વા ઓનહાપેતું વા વાદેતું વા વાદાપેતું વા ન લબ્ભતિયેવ. ચેતિયઙ્ગણે પૂજં કત્વા મનુસ્સેહિ છડ્ડિતં દિસ્વાપિ

અચાલેત્વાવ અન્તરન્તરે સમ્મજ્જિતબ્બં, કચવરછડ્ડનકાલે પન કચવરનિયામેનેવ હરિત્વા એકમન્તં નિક્ખિપિતું વટ્ટતીતિ **મહાપચ્ચરિયં** વુત્તં. ભણ્ડમૂલત્થાય સમ્પટિચ્છિતુમ્પિ વટ્ટતિ, પરિભોગત્થાય લબ્ભમાનેસુ પન વીણાદોણિકઞ્ચ ભેરિપોક્ખરઞ્ચ દન્તકટ્ઠભાજનં કરિસ્સામ, ચમ્મં સત્થકકોસકન્તિ એવં તસ્સ તસ્સ પરિક્ખારસ્સ ઉપકરણત્થાય ગહેત્વા તથા તથા કાતું વટ્ટતિ.

ઇતિ પાળિમુત્તકવિનયવિનિચ્છયસઙ્ગહે

અનામાસવિનિચ્છયકથા સમત્તા.

૮. અધિટ્ઠાનવિકપ્પનવિનિચ્છયકથા

૪૪. અધિટ્ઠાનવિકપ્પનેસુ પન – અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, તિચીવરં અધિટ્ઠાતું ન વિકપ્પેતું, વસ્સિકસાટિકં વસ્સાનં ચાતુમાસં અધિટ્ઠાતું તતો પરં વિકપ્પેતું, નિસીદનં અધિટ્ઠાતું ન વિકપ્પેતું, પચ્ચત્થરણં અધિટ્ઠાતું ન વિકપ્પેતું, કણ્ડુપ્પટિચ્છાદિં યાવ આબાધા અધિટ્ઠાતું તતો પરં વિકપ્પેતું, મુખપુઞ્છનચોળં અધિટ્ઠાતું ન વિકપ્પેતું, પરિક્ખારચોળં અધિટ્ઠાતું ન વિકપ્પેતુ''ન્તિ (મહાવ॰ ૩૫૮) વચનતો તિચીવરાદિનિયામેનેવ અધિટ્ઠહિત્વા પરિભુઞ્જિતુકામેન ''ઇમં સઙ્ઘાટિં અધિટ્ઠામી''તિઆદિના નામં વત્વા અધિટ્ઠાતબ્બં. વિકપ્પેન્તેન પન નામં અગ્ગહેત્વાવ ''ઇમં ચીવરં તુય્હં વિકપ્પેમી''તિ વત્વા વિકપ્પેતબ્બં. તત્થ (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૨.૪૬૯) **તિચીવરં** અધિટ્ઠહન્તેન રજિત્વા કપ્પબિન્દું દત્વા પમાણયુત્તમેવ અધિટ્ઠાતબ્બં. અસ્સ પમાણં ઉક્કટ્ઠપરિચ્છેદેન સુગતચીવરતો ઊનકં વટ્ટતિ, લામકપરિચ્છેદેન સઙ્ઘાટિયા ઉત્તરાસઙ્ગસ્સ ચ દીઘતો મુટ્ઠિપઞ્ચકં, તિરિયં મુટ્ઠિત્તિકં પમાણં વટ્ટતિ. અન્તરવાસકો દીઘસો મુટ્ઠિપઞ્ચકો, તિરિયં દ્વિહત્થોપિ વટ્ટતિ. પારુપનેનપિ હિ સક્કા નાભિં પટિચ્છાદેતુન્તિ. વુત્તપ્પમાણતો પન અતિરેકઞ્ચ ઊનકઞ્ચ ''પરિક્ખારચોળક''ન્તિ અધિટ્ઠાતબ્બં.

તત્થ યસ્મા ''દ્વે ચીવરસ્સ અધિટ્ઠાના કાયેન વા અધિટ્ઠેતિ, વાચાય વા અધિટ્ઠેતી''તિ (પરિ॰ ૩૨૨) વુત્તં, તસ્મા પુરાણસઙ્ઘાટિં ''ઇમં સઙ્ઘાટિં પચ્ચુદ્ધરામી''તિ પચ્ચુદ્ધરિત્વા નવં સઙ્ઘાટિં હત્થેન ગહેત્વા ''ઇમં સઙ્ઘાટિં અધિટ્ઠામી''તિ ચિત્તેન આભોગં કત્વા કાયવિકારં કરોન્તેન કાયેન અધિટ્ઠાતબ્બા. ઇદં કાયેન અધિટ્ઠાનં, તં યેન કેનચિ સરીરાવયવેન અફુસન્તસ્સ ન વટ્ટતિ. વાચાય અધિટ્ઠાને પન વચીભેદં કત્વા વાચાય અધિટ્ઠાતબ્બા. તત્ર દુવિધં અધિટ્ઠાનં – સચે હત્થપાસે હોતિ, ''ઇમં સઙ્ઘાટિં અધિટ્ઠામી''તિ વાચા ભિન્દિતબ્બા. અથ અન્તોગબ્ભે વા ઉપરિપાસાદે વા સામન્તવિહારે વા હોતિ, ઠપિતટ્ઠાનં સલ્લક્ખેત્વા ''એતં સઙ્ઘાટિં અધિટ્ઠામી''તિ વાચા ભિન્દિતબ્બા. એસ નયો ઉત્તરાસઙ્ગે અન્તરવાસકે ચ. નામમત્તમેવ હિ વિસેસો, તસ્મા સબ્બાનિ સઙ્ઘાટિં ઉત્તરાસઙ્ગં અન્તરવાસકન્તિ એવં અત્તનો નામેનેવ અધિટ્ઠાતબ્બાનિ. સચે અધિટ્ઠહિત્વા ઠપિતવત્થેહિ સઙ્ઘાટિઆદીનિ કરોતિ, નિટ્ઠિતે રજને ચ કપ્પે ચ ''ઇમં પચ્ચુદ્ધરામી''તિ પચ્ચુદ્ધરિત્વા પુન અધિટ્ઠાતબ્બાનિ. અધિટ્ઠિતેન પન સદ્ધિં મહન્તતરમેવ દુતિયપટ્ટં વા ખણ્ડં વા સિબ્બન્તેન પુન અધિટ્ઠાતબ્બં. સમે વા ખુદ્દકે વા અધિટ્ઠાનકિચ્ચં નત્થિ.

તિચીવરં પન પરિક્ખારચોળં અધિટ્ઠાતું વટ્ટતિ, ન વટ્ટતીતિ? મહાપદુમત્થેરો કિરાહ ''તિચીવરં તિચીવરમેવ અધિટ્ઠાતબ્બં, સચે પરિક્ખારચોળાધિટ્ઠાનં લભેય્ય, ઉદોસિતસિક્ખાપદે પરિહારો નિરત્થકો ભવેય્યા''તિ. એવં વુત્તે કિર અવસેસા ભિક્ખૂ આહંસુ ''પરિક્ખારચોળમ્પિ ભગવતાવ 'અધિટ્ઠાતબ્બ'ન્તિ વુત્તં, તસ્મા વટ્ટતી''તિ. **મહાપચ્ચરિયમ્પિ** વુત્તં ''પરિક્ખારચોળં નામ પાટેક્કં નિધાનમુખમેતં. તિચીવરં 'પરિક્ખારચોળ'ન્તિ અધિટ્ઠહિત્વા પરિભુઞ્જિતું વટ્ટતિ, ઉદોસિતસિક્ખાપદે (પારા॰ ૪૭૧ આદયો) પન તિચીવરં અધિટ્ઠહિત્વા પરિહરન્તસ્સ પરિહારો વુત્તો''તિ. ઉભતોવિભઙ્ગભાણકો પુણ્ણવાલિકવાસી મહાતિસ્સત્થેરોપિ કિરાહ ''મયં પુબ્બે મહાથેરાનં અસ્સુમ્હા 'અરઞ્ઞવાસિનો ભિક્ખૂ રુક્ખસુસિરાદીસુ ચીવરં ઠપેત્વા પધાનં પદહનત્થાય ગચ્છન્તિ, સામન્તવિહારે ધમ્મસ્સવનત્થાય ગતાનઞ્ચ તેસં સૂરિયે ઉટ્ઠિતે સામણેરા વા દહરભિક્ખૂ વા પત્તચીવરં ગહેત્વા ગચ્છન્તિ, તસ્મા સુખપરિભોગત્થં તિચીવરં પરિક્ખારચોળં અધિટ્ઠાતું વટ્ટતી'''તિ. **મહાપચ્ચરિયમ્પિ** વુત્તં ''પુબ્બે આરઞ્ઞિકા ભિક્ખૂ અબદ્ધસીમાય દુપ્પરિહારન્તિ તિચીવરં પરિક્ખારચોળમેવ અધિટ્ઠહિત્વા પરિભુઞ્જિંસૂ''તિ.

૪૫. **વસ્સિકસાટિકા** અનતિરિત્તપ્પમાણા નામં ગહેત્વા વુત્તનયેનેવ ચત્તારો વસ્સિકે માસે અધિટ્ઠાતબ્બા, તતો પરં પચ્ચુદ્ધરિત્વા વિકપ્પેતબ્બા. વણ્ણભેદમત્તરત્તાપિ ચેસા વટ્ટતિ, દ્વે પન ન વટ્ટન્તિ. **નિસીદનં** વુત્તનયેન અધિટ્ઠાતબ્બમેવ, તઞ્ચ ખો પમાણયુત્તં એકમેવ, દ્વે ન વટ્ટન્તિ. **પચ્ચત્થરણ**મ્પિ અધિટ્ઠાતબ્બમેવ, તં પન મહન્તમ્પિ વટ્ટતિ, એકમ્પિ વટ્ટતિ, બહૂનિપિ વટ્ટન્તિ, નીલમ્પિ પીતકમ્પિ સદસમ્પિ પુપ્ફદસમ્પીતિ સબ્બપ્પકારં વટ્ટતિ. **કણ્ડુપ્પટિચ્છાદિ** યાવ આબાધો અત્થિ, તાવ પમાણિકા અધિટ્ઠાતબ્બા. આબાધે વૂપસન્તે પચ્ચુદ્ધરિત્વા વિકપ્પેતબ્બા, એકાવ વટ્ટતિ. **મુખપુઞ્છનચોળં** અધિટ્ઠાતબ્બમેવ, યાવ એકં ધોવીયતિ, તાવ અઞ્ઞં પરિભોગત્થાય ઇચ્છિતબ્બન્તિ દ્વેપિ વટ્ટન્તિ. અપરે પન થેરા ''નિધાનમુખમેતં, બહૂનિપિ વટ્ટન્તી''તિ વદન્તિ. **પરિક્ખારચોળે** ગણના નત્થિ, યત્તકં ઇચ્છતિ, તત્તકં અધિટ્ઠાતબ્બમેવ. **થવિકાપિ પરિસ્સાવન**મ્પિ વિકપ્પનૂપગપચ્છિમચીવરપ્પમાણં ''પરિક્ખારચોળ''ન્તિ અધિટ્ઠાતબ્બમેવ. તસ્સ પમાણં દીઘતો દ્વે વિદત્થિયો તિરિયં વિદત્થિ, તં પન દીઘતો વડ્ઢકીહત્થપ્પમાણં, વિત્થારતો તતો ઉપડ્ઢપ્પમાણં હોતિ. તત્રાયં પાળિ ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, આયામેન અટ્ઠઙ્ગુલં સુગતઙ્ગુલેન ચતુરઙ્ગુલવિત્થતં પચ્છિમં ચીવરં વિકપ્પેતુ''ન્તિ (મહાવ॰ ૩૫૮). બહૂનિપિ એકતો કત્વા ''ઇમાનિ ચીવરાનિ પરિક્ખારચોળાનિ અધિટ્ઠામી''તિ અધિટ્ઠાતુમ્પિ વટ્ટતિયેવ. ભેસજ્જનવકમ્મમાતાપિતુઆદીનં અત્થાય ઠપેન્તેન અનધિટ્ઠિતેપિ નત્થિ આપત્તિ. મઞ્ચભિસિ પીઠભિસિ બિમ્બોહનં પાવારો કોજવોતિ એતેસુ પન સેનાસનપરિક્ખારત્થાય દિન્નપચ્ચત્થરણે ચ અધિટ્ઠાનકિચ્ચં નત્થિયેવ.

સચે પન (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૨.૬૩૬-૩૮) ઞાતકપવારિતટ્ઠાનતો સુત્તં લભિત્વા ઞાતકપવારિતેનેવ તન્તવાયેન અઞ્ઞેન વા મૂલં દત્વા ચીવરં વાયાપેતિ, વાયાપનપચ્ચયા અનાપત્તિ. દસાહાતિક્કમનપચ્ચયા પન આપત્તિં રક્ખન્તેન વિકપ્પનુપગપ્પમાણમત્તે વીતે તન્તે ઠિતંયેવ અધિટ્ઠાતબ્બં. દસાહાતિક્કમેન નિટ્ઠાપિયમાનઞ્હિ નિસ્સગ્ગિયં ભવેય્યાતિ. ઞાતકાદીહિ તન્તં આરોપાપેત્વા ''તુમ્હાકં, ભન્તે, ઇદં ચીવરં ગણ્હેય્યાથા''તિ નિય્યાતિતેપિ એસેવ નયો.

સચે તન્તવાયો એવં પયોજિતો વા સયં દાતુકામો વા હુત્વા ''અહં, ભન્તે, તુમ્હાકં ચીવરં અસુકદિવસે નામ વાયિત્વા ઠપેસ્સામી''તિ વદતિ, ભિક્ખુ ચ તેન પરિચ્છિન્નદિવસતો પટ્ઠાય દસાહં અતિક્કામેતિ, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં. સચે પન તન્તવાયો ''અહં તુમ્હાકં ચીવરં વાયિત્વા સાસનં પેસેસ્સામી''તિ વત્વા તથેવ કરોતિ, તેન પેસિતભિક્ખુ પન તસ્સ ભિક્ખુનો ન આરોચેતિ, અઞ્ઞો દિસ્વા વા સુત્વા વા ''તુમ્હાકં, ભન્તે, ચીવરં નિટ્ઠિત''ન્તિ આરોચેતિ, એતસ્સ આરોચનં ન પમાણં. યદા પન તેન પેસિતોયેવ આરોચેતિ, તસ્સ વચનં સુતદિવસતો પટ્ઠાય દસાહં અતિક્કામયતો નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં.

સચે તન્તવાયો ''અહં તુમ્હાકં ચીવરં વાયિત્વા કસ્સચિ હત્થે પહિણિસ્સામી''તિ વત્વા તથેવ કરોતિ, ચીવરં ગહેત્વા ગતભિક્ખુ પન અત્તનો પરિવેણે ઠપેત્વા તસ્સ ન આરોચેતિ, અઞ્ઞો કોચિ ભણતિ ''અપિ, ભન્તે, અધુના આભતં ચીવરં સુન્દર''ન્તિ. કુહિં, આવુસો, ચીવરન્તિ. ઇત્થન્નામસ્સ હત્થે પેસિતન્તિ. એતસ્સપિ વચનં ન પમાણં. યદા પન સો ભિક્ખુ ચીવરં દેતિ, લદ્ધદિવસતો પટ્ઠાય દસાહં અતિક્કામયતો નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં. સચે પન વાયાપનમૂલં અદિન્નં હોતિ, યાવ કાકણિકમત્તમ્પિ અવસિટ્ઠં, તાવ રક્ખતિ.

૪૬. અધિટ્ઠિતચીવરં (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૨.૪૬૯) પન પરિભુઞ્જતો કથં અધિટ્ઠાનં વિજહતીતિ ? અઞ્ઞસ્સ દાનેન અચ્છિન્દિત્વા ગહણેન વિસ્સાસગ્ગાહેન હીનાયાવત્તનેન સિક્ખાપચ્ચક્ખાનેન કાલકિરિયાય લિઙ્ગપરિવત્તનેન પચ્ચુદ્ધરણેન છિદ્દભાવેનાતિ ઇમેહિ નવહિ કારણેહિ વિજહતિ. તત્થ પુરિમેહિ અટ્ઠહિ સબ્બચીવરાનિ અધિટ્ઠાનં

વિજહન્તિ, છિદ્દભાવેન પન તિચીવરસ્સેવ સબ્બટ્ઠકથાસુ અધિટ્ઠાનવિજહનં વુત્તં, તઞ્ચ નખપિટ્ઠિપ્પમાણેન છિદ્દેન. તત્થ નખપિટ્ઠિપ્પમાણં કનિટ્ઠઙ્ગુલિનખવસેન વેદિતબ્બં, છિદ્દઞ્ચ વિનિવિદ્ધછિદ્દમેવ. છિદ્દસ્સ હિ અબ્ભન્તરે એકતન્તુ ચેપિ અચ્છિન્નો હોતિ, રક્ખતિ. તત્થ સઙ્ઘાટિયા ચ ઉત્તરાસઙ્ગસ્સ ચ દીઘન્તતો વિદત્થિપ્પમાણસ્સ, તિરિયન્તતો અટ્ઠઙ્ગુલપ્પમાણસ્સ પદેસસ્સ ઓરતો છિદ્દં અધિટ્ઠાનં ભિન્દતિ, અન્તરવાસકસ્સ પન દીઘન્તતો વિદત્થિપ્પમાણસ્સેવ, તિરિયન્તતો ચતુરઙ્ગુલપ્પમાણસ્સ પદેસસ્સ ઓરતો છિદ્દં અધિટ્ઠાનં ભિન્દતિ, પરતો ન ભિન્દતિ, તસ્મા જાતે છિદ્દે તિચીવરં અતિરેકચીવરટ્ઠાને તિટ્ઠતિ, સૂચિકમ્મં કત્વા પુન અધિટ્ઠાતબ્બં. યો પન દુબ્બલટ્ઠાને પઠમં અગ્ગળં દત્વા પચ્છા દુબ્બલટ્ઠાનં છિન્દિત્વા અપનેતિ, અધિટ્ઠાનં ન ભિજ્જતિ. મણ્ડલપરિવત્તનેપિ એસેવ નયો. દુપટ્ટસ્સ એકસ્મિં પટલે છિદ્દે વા જાતે ગળિતે વા અધિટ્ઠાનં ન ભિજ્જતિ, ખુદ્દકં ચીવરં મહન્તં કરોતિ, મહન્તં વા ખુદ્દકં કરોતિ, અધિટ્ઠાનં ન ભિજ્જતિ. ઉભો કોટિયો મજ્ઝે કરોન્તો સચે પઠમં છિન્દિત્વા પચ્છા ઘટેતિ, અધિટ્ઠાનં ભિજ્જતિ. અથ ઘટેત્વા છિન્દતિ, ન ભિજ્જતિ. રજકેહિ ધોવાપેત્વા સેતં કારાપેન્તસ્સપિ અધિટ્ઠાનં અધિટ્ઠાનમેવાતિ. અયં તાવ અધિટ્ઠાને વિનિચ્છયો.

૪૭. **વિકપ્પને** પન દ્વે વિકપ્પના સમ્મુખાવિકપ્પના પરમ્મુખાવિકપ્પના ચ. કથં સમ્મુખાવિકપ્પના હોતિ? ચીવરાનં એકબહુભાવં સન્નિહિતાસન્નિહિતભાવઞ્ચ ઞત્વા ''ઇમં ચીવર''ન્તિ વા ''ઇમાનિ ચીવરાની''તિ વા ''એતં ચીવર''ન્તિ વા ''એતાનિ ચીવરાની''તિ વા વત્વા ''તુય્હં વિકપ્પેમી''તિ વત્તબ્બં, અયમેકા સમ્મુખાવિકપ્પના. એત્તાવતા નિધેતું વટ્ટતિ, પરિભુઞ્જિતું પન વિસ્સજ્જેતું વા અધિટ્ઠાતું વા ન વટ્ટતિ. ''મય્હં સન્તકં, મય્હં સન્તકાનિ પરિભુઞ્જ વા વિસ્સજ્જેહિ વા યથાપચ્ચયં વા કરોહી''તિ એવં પન વુત્તે પચ્ચુદ્ધારો નામ હોતિ, તતો પભુતિ પરિભોગાદયોપિ વટ્ટન્તિ.

અપરો નયો – તથેવ ચીવરાનં એકબહુભાવં સન્નિહિતાસન્નિહિતભાવઞ્ચ ઞત્વા તસ્સેવ ભિક્ખુનો સન્તિકે ''ઇમં ચીવર''ન્તિ વા ''ઇમાનિ ચીવરાની''તિ વા ''એતં ચીવર''ન્તિ વા ''એતાનિ ચીવરાની''તિ વા વત્વા પઞ્ચસુ સહધમ્મિકેસુ અઞ્ઞતરસ્સ અત્તના અભિરુચિતસ્સ યસ્સ કસ્સચિ નામં ગહેત્વા ''તિસ્સસ્સ ભિક્ખુનો વિકપ્પેમી''તિ વા ''તિસ્સાય ભિક્ખુનિયા, તિસ્સાય સિક્ખમાનાય, તિસ્સસ્સ સામણેરસ્સ, તિસ્સાય સામણેરિયા વિકપ્પેમી''તિ વા વત્તબ્બં, અયં અપરાપિ સમ્મુખાવિકપ્પના. એત્તાવતા નિધેતું વટ્ટતિ, પરિભોગાદીસુ પન એકમ્પિ ન વટ્ટતિ. તેન પન ભિક્ખુના ''તિસ્સસ્સ ભિક્ખુનો સન્તકં…પે॰… તિસ્સાય સામણેરિયા સન્તકં પરિભુઞ્જ વા વિસ્સજ્જેહિ વા યથાપચ્ચયં વા કરોહી''તિ વુત્તે પચ્ચુદ્ધારો નામ હોતિ, તતો પભુતિ પરિભોગાદયોપિ વટ્ટન્તિ.

કથં પરમ્મુખાવિકપ્પના હોતિ? ચીવરાનં તથેવ એકબહુભાવં સન્નિહિતાસન્નિહિતભાવઞ્ચ ઞત્વા ''ઇમં ચીવર''ન્તિ વા ''ઇમાનિ ચીવરાની''તિ વા ''એતં ચીવર''ન્તિ વા ''એતાનિ ચીવરાની''તિ વા વત્વા ''તુય્હં વિકપ્પનત્થાય દમ્મી''તિ વત્તબ્બં. તેન વત્તબ્બો ''કો તે મિત્તો વા સન્દિટ્ઠો વા''તિ. તતો ઇતરેન પુરિમનયેનેવ ''તિસ્સો ભિક્ખૂ''તિ વા…પે॰… ''તિસ્સા સામણેરી''તિ વા વત્તબ્બં. પુન તેન ભિક્ખુના ''અહં તિસ્સસ્સ ભિક્ખુનો દમ્મી''તિ વા…પે॰… ''તિસ્સાય સામણેરિયા દમ્મી''તિ વા વત્તબ્બં, અયં પરમ્મુખાવિકપ્પના. એત્તાવતા નિધેતું વટ્ટતિ, પરિભોગાદીસુ પન એકમ્પિ ન વટ્ટતિ. તેન પન ભિક્ખુના દુતિયસમ્મુખાવિકપ્પનાયં વુત્તનયેનેવ ''ઇત્થન્નામસ્સ સન્તકં પરિભુઞ્જ વા વિસ્સજ્જેહિ વા યથાપચ્ચયં વા કરોહી''તિ વુત્તે પચ્ચુદ્ધારો નામ હોતિ, તતો પભુતિ પરિભોગાદયોપિ વટ્ટન્તિ.

દ્વિન્નં વિકપ્પનાનં કિં નાનાકરણં? સમ્મુખાવિકપ્પનાયં સયં વિકપ્પેત્વા પરેન પચ્ચુદ્ધરાપેતિ, પરમ્મુખાવિકપ્પનાયં પરેનેવ વિકપ્પાપેત્વા પરેનેવ પચ્ચુદ્ધરાપેતિ, ઇદમેત્થ નાનાકરણં. સચે પન યસ્સ વિકપ્પેતિ, સો પઞ્ઞત્તિકોવિદો ન હોતિ, ન જાનાતિ પચ્ચુદ્ધરિતું, તં ચીવરં ગહેત્વા અઞ્ઞસ્સ બ્યત્તસ્સ સન્તિકં ગન્ત્વા પુન વિકપ્પેત્વા પરેન પચ્ચુદ્ધરાપેતબ્બં. વિકપ્પિતવિકપ્પના નામેસા વટ્ટતિ. એવં તાવ ચીવરે અધિટ્ઠાનવિકપ્પનાનયો વેદિતબ્બો.

૪૮. **પત્તે** પન અયં નયો – પત્તં અધિટ્ઠહન્તેન ઉક્કટ્ઠમજ્ઝિમોમકાનં અઞ્ઞતરો પમાણયુત્તોવ અધિટ્ઠાતબ્બો. તસ્સ પમાણં ''અડ્ઢાળ્હકોદનં ગણ્હાતી''તિઆદિના (પારા॰ ૬૦૨) નયેન પાળિયં વુત્તં. તત્રાયં વિનિચ્છયો (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૨.૬૦૨ આદયો) – અનુપહતપુરાણસાલિતણ્ડુલાનં સુકોટ્ટિતપરિસુદ્ધાનં દ્વે મગધનાળિયો ગહેત્વા તેહિ તણ્ડુલેહિ અનુત્તણ્ડુલમકિલિન્નમપિણ્ડિતં સુવિસદં કુન્દમકુળરાસિસદિસં અવસ્સાવિતોદનં પચિત્વા નિરવસેસં પત્તે પક્ખિપિત્વા તસ્સ ઓદનસ્સ ચતુત્થભાગપ્પમાણો નાતિઘનો નાતિતનુકો હત્થહારિયો સબ્બસમ્ભારસઙ્ખતો મુગ્ગસૂપો પક્ખિપિતબ્બો, તતો આલોપસ્સ આલોપસ્સ અનુરૂપં યાવચરિમાલોપપ્પહોનકં મચ્છમંસાદિબ્યઞ્જનં પક્ખિપિતબ્બં, સપ્પિતેલતક્કરસકઞ્જિકાદીનિ પન ગણનૂપગાનિ ન હોન્તિ. તાનિ હિ ઓદનગતિકાનિ હોન્તિ, નેવ હાપેતું, ન વડ્ઢેતું સક્કોન્તિ. એવમેતં સબ્બમ્પિ પક્ખિત્તં સચે પત્તસ્સ મુખવટ્ટિયા હેટ્ઠિમરાજિસમં તિટ્ઠતિ, સુત્તેન વા હીરેન વા છિન્દન્તસ્સ સુત્તસ્સ વા હીરસ્સ વા હેટ્ઠિમન્તં ફુસતિ, અયં **ઉક્કટ્ઠો** નામ પત્તો. સચે તં રાજિં અતિક્કમ્મ થૂપીકતં તિટ્ઠતિ, અયં **ઉક્કટ્ઠોમકો** નામ પત્તો. સચે તં રાજિં ન સમ્પાપુણાતિ અન્તોગધમેવ હોતિ, અયં **ઉક્કટ્ઠુક્કટ્ઠો** નામ પત્તો.

ઉક્કટ્ઠતો ઉપડ્ઢપ્પમાણો મજ્ઝિમો નામ પત્તો. મજ્ઝિમતો ઉપડ્ઢપ્પમાણો ઓમકો. તસ્મા સચે મગધનાળિયા નાળિકોદનાદિસબ્બમ્પિ પક્ખિત્તં વુત્તનયેનેવ હેટ્ઠિમરાજિસમં તિટ્ઠતિ, અયં **મજ્ઝિમો** નામ પત્તો. સચે તં રાજિં અતિક્કમ્મ થૂપીકતં તિટ્ઠતિ, અયં **મજ્ઝિમોમકો** નામ પત્તો. સચે તં રાજિં ન સમ્પાપુણાતિ અન્તોગધમેવ હોતિ, અયં **મજ્ઝિમુક્કટ્ઠો** નામ પત્તો. સચે મગધનાળિયા ઉપડ્ઢનાળિકોદનાદિસબ્બમ્પિ પક્ખિત્તં હેટ્ઠિમરાજિસમં તિટ્ઠતિ, અયં **ઓમકો** નામ પત્તો. સચે તં રાજિં અતિક્કમ્મ થૂપીકતં તિટ્ઠતિ, અયં **ઓમકોમકો** નામ પત્તો. સચે તં રાજિં ન સમ્પાપુણાતિ અન્તોગધમેવ હોતિ, અયં **ઓમકુક્કટ્ઠો** નામ પત્તો. એવમેતે નવ પત્તા. તેસુ દ્વે અપત્તા ઉક્કટ્ઠુક્કટ્ઠો ચ ઓમકોમકો ચાતિ. તસ્મા એતે ભાજનપરિભોગેન પરિભુઞ્જિતબ્બા, ન અધિટ્ઠાનૂપગા ન વિકપ્પનૂપગા. ઇતરે પન સત્ત અધિટ્ઠહિત્વા વા વિકપ્પેત્વા વા પરિભુઞ્જિતબ્બા.

પમાણયુત્તાનમ્પિ એતેસં અધિટ્ઠાનવિકપ્પનૂપગત્તં એવં વેદિતબ્બં – અયોપત્તો પઞ્ચહિ પાકેહિ, મત્તિકાપત્તો દ્વીહિ પાકેહિ પક્કો અધિટ્ઠાનૂપગો. ઉભોપિ યં મૂલં દાતબ્બં, તસ્મિં દિન્નેયેવ. સચે એકોપિ પાકો ઊનો હોતિ, કાકણિકમત્તમ્પિ વા મૂલં અદિન્નં, ન અધિટ્ઠાનૂપગો. સચે પત્તસામિકો વદતિ ''યદા તુમ્હાકં મૂલં ભવિસ્સતિ, તદા દસ્સથ અધિટ્ઠહિત્વા પરિભુઞ્જથા''તિ, નેવ અધિટ્ઠાનૂપગો હોતિ, પાકસ્સ હિ ઊનત્તા પત્તસઙ્ખ્યં ન ગચ્છતિ, મૂલસ્સ સકલસ્સ વા એકદેસસ્સ વા અદિન્નત્તા સકભાવં ન ઉપેતિ, અઞ્ઞસ્સેવ સન્તકો હોતિ, તસ્મા પાકે ચ મૂલે ચ સુનિટ્ઠિતેયેવ અધિટ્ઠાનૂપગો હોતિ. યો અધિટ્ઠાનૂપગો, સ્વેવ વિકપ્પનૂપગો. સો હત્થં આગતોપિ અનાગતોપિ અધિટ્ઠાતબ્બો વિકપ્પેતબ્બો વા. યદિ હિ પત્તકારકો મૂલં લભિત્વા સયં વા દાતુકામો હુત્વા ''અહં ભન્તે તુમ્હાકં પત્તં કત્વા અસુકદિવસે નામ પચિત્વા ઠપેસ્સામી''તિ વદતિ, ભિક્ખુ ચ તેન પરિચ્છિન્નદિવસતો પટ્ઠાય દસાહં અતિક્કામેતિ, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં. સચે પન પત્તકારકો ''અહં તુમ્હાકં પત્તં કત્વા પચિત્વા સાસનં પેસેસ્સામી''તિ વત્વા તથેવ કરોતિ, તેન પેસિતભિક્ખુ પન તસ્સ ભિક્ખુનો ન આરોચેતિ, અઞ્ઞો દિસ્વા વા સુત્વા

વા ‘‘તુમ્હાકં, ભન્તે, પત્તો નિટ્ઠિતો’’તિ આરોચેતિ, એતસ્સ આરોચનં ન પમાણં. યદા પન તેન પેસિતોયેવ આરોચેતિ, તસ્સ વચનં સુતદિવસતો પટ્ઠાય દસાહં અતિક્કામયતો નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં. સચે પન પત્તકારકો ‘‘અહં તુમ્હાકં પત્તં કત્વા પચિત્વા કસ્સચિ હત્થે પહિણિસ્સામી’’તિ વત્વા તથેવ કરોતિ, પત્તં ગહેત્વા આગતભિક્ખુ પન અત્તનો પરિવેણે ઠપેત્વા તસ્સ ન આરોચેતિ, અઞ્ઞો કોચિ ભણતિ ‘‘અપિ, ભન્તે, અધુના આભતો પત્તો સુન્દરો’’તિ. ‘‘કુહિં, આવુસો, પત્તો’’તિ? ‘‘ઇત્થન્નામસ્સ હત્થે પેસિતો’’તિ. એતસ્સપિ વચનં ન પમાણં. યદા પન સો ભિક્ખુ પત્તં દેતિ, લદ્ધદિવસતો પટ્ઠાય દસાહં અતિક્કામયતો નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં, તસ્મા દસાહં અનતિક્કામેત્વાવ અધિટ્ઠાતબ્બો વિકપ્પેતબ્બો વા.

તત્થ દ્વે પત્તસ્સ અધિટ્ઠાના કાયેન વા અધિટ્ઠાતિ, વાચાય વા અધિટ્ઠાતિ. તેસં વસેન અધિટ્ઠહન્તેન ‘‘ઇમં પત્તં પચ્ચુદ્ધરામી’’તિ વા ‘‘એતં પત્તં પચ્ચુદ્ધરામી’’તિ વા વત્વા એવં સમ્મુખે વા પરમ્મુખે વા ઠિતં પુરાણપત્તં પચ્ચુદ્ધરિત્વા અઞ્ઞસ્સ વા દત્વા નવં પત્તં યત્થ કત્થચિ ઠિતં હત્થેન પરામસિત્વા ‘‘ઇદં પત્તં અધિટ્ઠામી’’તિ ચિત્તેન આભોગં કત્વા કાયવિકારં કરોન્તેન કાયેન વા અધિટ્ઠાતબ્બો. વચીભેદં કત્વા વાચાય વા અધિટ્ઠાભબ્બો. તત્ર દુવિધં અધિટ્ઠાનં – સચે હત્થપાસે હોતિ, ‘‘ઇમં પત્તં અધિટ્ઠામી’’તિ વાચા ભિન્દિતબ્બા, અથ અન્તોગબ્ભે વા ઉપરિપાસાદે વા સામન્તવિહારે વા હોતિ, ઠપિતટ્ઠાનં સલ્લક્ખેત્વા ‘‘એતં પત્તં અધિટ્ઠામી’’તિ વાચા ભિન્દિતબ્બા. અધિટ્ઠહન્તેન પન એકકેન અધિટ્ઠાતુમ્પિ વટ્ટતિ, અઞ્ઞસ્સ સન્તિકે અધિટ્ઠાતુમ્પિ વટ્ટતિ. અઞ્ઞસ્સ સન્તિકે અયમાનિસંસો – સચસ્સ ‘‘અધિટ્ઠિતો નુ ખો મે, નો’’તિ વિમતિ ઉપ્પજ્જતિ, ઇતરો સારેત્વા વિમતિં છિન્દિસ્સતીતિ. સચે કોચિ દસ પત્તે લભિત્વા સબ્બે અત્તનાવ પરિભુઞ્જિતુકામો હોતિ, ન સબ્બે અધિટ્ઠાતબ્બા, એકં પત્તં અધિટ્ઠાય પુનદિવસે તં પચ્ચુદ્ધરિત્વા અઞ્ઞો અધિટ્ઠાતબ્બો. એતેનેવ ઉપાયેન વસ્સસતમ્પિ પરિહરિતું સક્કા.

એવં અપ્પમત્તસ્સ સિયા અધિટ્ઠાનવિજહનન્તિ? સિયા. સચે હિ સયં પત્તં અઞ્ઞસ્સ દેતિ, વિબ્ભમતિ વા, સિક્ખં વા પચ્ચક્ખાતિ, કાલં વા કરોતિ, લિઙ્ગં વાસ્સ પરિવત્તતિ, પચ્ચુદ્ધરતિ વા, પત્તે વા છિદ્દં હોતિ, અધિટ્ઠાનં વિજહતિ. વુત્તઞ્ચેતં –

> ‘‘દિન્નવિબ્ભન્તપચ્ચક્ખા , કાલકિરિયાકતેન ચ;
> લિઙ્ગપચ્ચુદ્ધરા ચેવ, છિદ્દેન ભવતિ સત્તમ’’ન્તિ. (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૨.૬૦૮) –

ચોરગહણવિસ્સાસગ્ગાહેહિપિ વિજહતિયેવ. કિત્તકેન છિદ્દેન અધિટ્ઠાનં ભિજ્જતિ? યેન કઙ્ગુસિત્થં નિક્ખમતિ ચેવ પવિસતિ ચ. ઇદઞ્હિ સત્તન્નં ધઞ્ઞાનં લામકધઞ્ઞસિત્થં. તસ્મિં છિદ્દે અયચુણ્ણેન વા આણિયા વા પટિપાકતિકે કતે દસાહબ્ભન્તરે પુન અધિટ્ઠાતબ્બો. અયં તાવેત્થ અધિટ્ઠાને વિનિચ્છયો.

૪૯. **વિકપ્પને** પન દ્વે વિકપ્પના સમ્મુખાવિકપ્પના ચેવ પરમ્મુખાવિકપ્પના ચ. કથં સમ્મુખાવિકપ્પના હોતિ? પત્તાનં એકબહુભાવં સન્નિહિતાસન્નિહિતભાવઞ્ચ ઞત્વા ‘‘ઇમં પત્ત’’ન્તિ વા ‘‘ઇમે પત્તે’’તિ વા ‘‘એતં પત્ત’’ન્તિ વા ‘‘એતે પત્તે’’તિ વા વત્વા ‘‘તુય્હં વિકપ્પેમી’’તિ વત્તબ્બં, અયમેકા સમ્મુખાવિકપ્પના. એત્તાવતા નિધેતું વટ્ટતિ, પરિભુઞ્જિતું પન વિસ્સજ્જેતું વા અધિટ્ઠાતું વા ન વટ્ટતિ. ‘‘મય્હં સન્તકં પરિભુઞ્જ વા વિસ્સજ્જેહિ વા યથાપચ્ચયં વા કરોહી’’તિ એવં પન વુત્તે પચ્ચુદ્ધારો નામ હોતિ, તતો પભુતિ પરિભોગાદયોપિ વટ્ટન્તિ.

અપરો નયો – તથેવ પત્તાનં એકબહુભાવં સન્નિહિતાસન્નિહિતભાવઞ્ચ ઞત્વા તસ્સેવ ભિક્ખુનો સન્તિકે ‘‘ઇમં પત્ત’’ન્તિ વા ‘‘ઇમે પત્તે’’તિ વા ‘‘એતં પત્ત’’ન્તિ વા ‘‘એતે પત્તે’’તિ વા વત્વા પઞ્ચસુ સહધમ્મિકેસુ અઞ્ઞતરસ્સ

અત્તના અભિરુચિતસ્સ યસ્સ કસ્સચિ નામં ગહેત્વા ‘‘તિસ્સસ્સ ભિક્ખુનો વિકપ્પેમી’’તિ વા ‘‘તિસ્સાય ભિક્ખુનિયા, સિક્ખમાનાય, સામણેરસ્સ, તિસ્સાય સામણેરિયા વિકપ્પેમી’’તિ વા વત્તબ્બં, અયં અપરાપિ સમ્મુખાવિકપ્પના. એત્તાવતા નિધેતું વટ્ટતિ. પરિભોગાદીસુ પન એકમ્પિ ન વટ્ટતિ. તેન પન ભિક્ખુના તિસ્સસ્સ ભિક્ખુનો સન્તકં... પે॰... તિસ્સાય સામણેરિયા સન્તકં પરિભુઞ્જ વા વિસ્સજ્જેહિ વા યથાપચ્ચયં વા કરોહીતિ વુત્તે પચ્ચુદ્ધારો નામ હોતિ, તતો પભુતિ પરિભોગાદયોપિ વટ્ટન્તિ.

કથં પરમ્મુખાવિકપ્પના હોતિ? પત્તાનં તથેવ એકબહુભાવં સન્નિહિતાસન્નિહિતભાવઞ્ચ ઞત્વા ‘‘ઇમં પત્ત’’ન્તિ વા ‘‘ઇમે પત્તે’’તિ વા ‘‘એતં પત્ત’’ન્તિ વા ‘‘એતે પત્તે’’તિ વા વત્વા ‘‘તુય્હં વિકપ્પનત્થાય દમ્મી’’તિ વત્તબ્બં. તેન વત્તબ્બો ‘‘કો તે મિત્તો વા સન્દિટ્ઠો વા’’તિ . તતો ઇતરેન પુરિમનયેન ‘‘તિસ્સો ભિક્ખૂ’’તિ વા...પે॰... ‘‘તિસ્સા સામણેરી’’તિ વા વત્તબ્બં. પુન તેન ભિક્ખુના ‘‘અહં તિસ્સસ્સ ભિક્ખુનો દમ્મી’’તિ વા...પે॰... ‘‘તિસ્સાય સામણેરિયા દમ્મી’’તિ વા વત્તબ્બં, અયં પરમ્મુખાવિકપ્પના. એત્તાવતા નિધેતું વટ્ટતિ, પરિભોગાદીસુ પન એકમ્પિ ન વટ્ટતિ. તેન પન ભિક્ખુના દુતિયસમ્મુખાવિકપ્પનાયં વુત્તનયેનેવ ‘‘ઇત્થન્નામસ્સ સન્તકં પરિભુઞ્જ વા વિસ્સજ્જેહિ વા યથાપચ્ચયં વા કરોહી’’તિ વુત્તે પચ્ચુદ્ધારો નામ હોતિ, તતો પભુતિ પરિભોગાદયોપિ વટ્ટન્તિ. અયં વિકપ્પને નયો.

૫૦. એવં અધિટ્ઠહિત્વા વિકપ્પેત્વા ચ પરિભુઞ્જન્તેન પત્તે ભિન્ને કિં કાતબ્બન્તિ? યસ્સ પત્તે રાજિમુખવટ્ટિતો હેટ્ઠા દ્વઙ્ગુલપ્પમાણા ન હોતિ તેન ન કિઞ્ચિ કાતબ્બં. યસ્સ (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૨.૬૧૨-૩) પન તાદિસા એકાપિ રાજિ હોતિ, તેન તસ્સા રાજિયા હેટ્ઠિમપરિયન્તે પત્તવેધકેન વિજ્ઝિત્વા પચિત્વા સુત્તરજ્જુકમકચિરજ્જુકાદીહિ વા તિપુસુત્તકેન વા બન્ધિત્વા તં બન્ધનં આમિસસ્સ અલગ્ગનત્થં તિપુપટ્ટેન વા કેનચિ વા બદ્ધસિલેસેન પટિચ્છાદેતબ્બં. સો ચ પત્તો અધિટ્ઠહિત્વા પરિભુઞ્જિતબ્બો. સુખુમં વા છિદ્દં કત્વા બન્ધિતબ્બો. સુદ્ધેહિ પન મધુકસિત્થકલાખાસજ્જુરસાદીહિ બન્ધિતું ન વટ્ટતિ, ફાણિતં ઝાપેત્વા પાસાણચુણ્ણેન બન્ધિતું વટ્ટતિ. મુખવટ્ટિસમીપે પન પત્તવેધકેન વિજ્ઝિયમાનો કપાલસ્સ બહલત્તા ભિજ્જતિ, તસ્મા હેટ્ઠા વિજ્ઝિતબ્બો. યસ્સ પન દ્વે રાજિયો, એકાયેવ વા ચતુરઙ્ગુલા, તસ્સ દ્વે બન્ધનાનિ દાતબ્બાનિ. યસ્સ તિસ્સો, એકાયેવ વા છળઙ્ગુલા, તસ્સ તીણિ. યસ્સ ચતસ્સો, એકાયેવ વા અટ્ઠઙ્ગુલા, તસ્સ ચત્તારિ. યસ્સ પઞ્ચ, એકાયેવ વા દસઙ્ગુલા, સો બદ્ધોપિ અબદ્ધોપિ અપત્તોયેવ, અઞ્ઞો વિઞ્ઞાપેતબ્બો. એસ તાવ મત્તિકાપત્તે વિનિચ્છયો.

અયોપત્તે પન સચેપિ પઞ્ચ વા અતિરેકાનિ વા છિદ્દાનિ હોન્તિ, તાનિ ચ અયચુણ્ણેન વા આણિયા વા લોહમણ્ડલકેન વા બદ્ધાનિ મટ્ઠાનિ હોન્તિ, સ્વેવ પત્તો પરિભુઞ્જિતબ્બો, અઞ્ઞો ન વિઞ્ઞાપેતબ્બો. અથ પન એકમ્પિ છિદ્દં મહન્તં હોતિ, લોહમણ્ડલકેન બદ્ધમ્પિ મટ્ઠં ન હોતિ, પત્તે આમિસં લગ્ગતિ, અકપ્પિયો હોતિ, અયં અપત્તો, અઞ્ઞો વિઞ્ઞાપેતબ્બો. વિઞ્ઞાપેન્તેન ચ સઙ્ઘવસેન પવારિતટ્ઠાને પઞ્ચબન્ધનેનેવ પત્તેન અઞ્ઞં પત્તં વિઞ્ઞાપેતું વટ્ટતિ, પુગ્ગલવસેન પન પવારિતટ્ઠાને ઊનપઞ્ચબન્ધનેનાપિ વટ્ટતિ. પત્તં લભિત્વા પરિભુઞ્જન્તેન ચ યાગુરન્ધનરજનપચનાદિના અપરિભોગેન ન પરિભુઞ્જિતબ્બો, અન્તરામગ્ગે પન બ્યાધિમ્હિ ઉપ્પન્ને અઞ્ઞસ્મિં ભાજને અસતિ મત્તિકાય લિમ્પેત્વા યાગું વા પચિતું ઉદકં વા તાપેતું વટ્ટતિ. મઞ્ચપીઠછત્તનાગદન્તકાદિકે અદેસેપિ ન નિક્ખિપિતબ્બો. પત્તસ્સ હિ નિક્ખિપનદેસો ‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, પત્તાધારક’’ન્તિઆદિના (ચૂળવ॰ ૨૫૪) નયેન ખન્ધકે વુત્તોયેવ.

ઇતિ પાળિમુત્તકવિનયવિનિચ્છયસઙ્ગહે

અધિટ્ઠાનવિકપ્પનવિનિચ્છયકથા સમત્તા.

૯. ચીવરવિપ્પવાસવિનિચ્છયકથા

૫૧. ચીવરેનવિનાવાસોતિ તિચીવરાધિટ્ઠાનેન અધિટ્ઠિતાનં તિણ્ણં ચીવરાનં અઞ્ઞતરેન વિપ્પવાસો. એવં અધિટ્ઠિતેસુ હિ તીસુ ચીવરેસુ એકેનપિ વિના વસિતું ન વટ્ટતિ, વસન્તસ્સ સહ અરુણુગ્ગમના ચીવરં નિસ્સગ્ગિયં હોતિ, તસ્મા અરુણુગ્ગમનસમયે ચીવરં અડ્ઢતેય્યરતનપ્પમાણે હત્થપાસે કત્વા વસિતબ્બં. ગામનિવેસનઉદોસિતઅટ્ટમાળપાસાદહમ્મિયનાવાસત્થખેત્તધઞ્ઞકરણઆરામવિહારરુક્ખમૂલઅજ્ઝોકાસેસુ પન અયં વિસેસો (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૨.૪૭૭-૮) – સચે એકસ્સ રઞ્ઞો ગામભોજકસ્સ વા સન્તકો **ગામો** હોતિ, યેન કેનચિ પાકારેન વા વતિયા વા પરિખાય વા પરિક્ખિત્તો ચ, એવરૂપે ગામે ચીવરં નિક્ખિપિત્વા ગામબ્ભન્તરે યત્થ કત્થચિ યથારુચિતટ્ઠાને અરુણં ઉટ્ઠાપેતું વટ્ટતિ. સચે પન અપરિક્ખિત્તો હોતિ, એવરૂપે ગામે યસ્મિં ઘરે ચીવરં નિક્ખિત્તં, તસ્મિં વત્થબ્બં, તસ્સ વા ઘરસ્સ હત્થપાસે સમન્તા અડ્ઢતેય્યરતનબ્ભન્તરે વસિતબ્બં. તં પમાણં અતિક્કમિત્વા સચેપિ ઇદ્ધિમા ભિક્ખુ આકાસે અરુણં ઉટ્ઠાપેતિ, ચીવરં નિસ્સગ્ગિયમેવ હોતિ.

સચે નાનારાજૂનં વા ભોજકાનં વા ગામો હોતિ વેસાલીકુસિનારાદિસદિસો પરિક્ખિત્તો ચ, એવરૂપે ગામે યસ્મિં ઘરે ચીવરં નિક્ખિત્તં, તત્થ વા વત્થબ્બં, તત્થ સદ્દસઙ્ઘટ્ટનેન વા જનસમ્બાધેન વા વસિતું અસક્કોન્તેન સભાયે વા વત્થબ્બં નગરદ્વારમૂલે વા. તત્રાપિ વસિતું અસક્કોન્તેન યત્થ કત્થચિ ફાસુકટ્ઠાને વસિત્વા અન્તોઅરુણે આગમ્મ તેસંયેવ સભાયનગરદ્વારમૂલાનં હત્થપાસે વસિતબ્બં. ઘરસ્સ પન ચીવરસ્સ વા હત્થપાસે વત્તબ્બમેવ નત્થિ.

સચે ઘરે અટ્ઠપેત્વા ''સભાયે ઠપેસ્સામી''તિ સભાયં ગચ્છન્તો હત્થં પસારેત્વા ''હન્દિમં ચીવરં ઠપેહી''તિ એવં નિક્ખેપસુખે હત્થપાસગતે કિસ્મિઞ્ચિ આપણે ચીવરં નિક્ખિપતિ, તેન પુરિમનયેનેવ સભાયે વા વત્થબ્બં, દ્વારમૂલે વા તેસં હત્થપાસે વા વસિતબ્બં.

સચે નગરસ્સ બહૂનિપિ દ્વારાનિ હોન્તિ બહૂનિ ચ સભાયાનિ, સબ્બત્થ વસિતું ન વટ્ટતિ. યસ્સા પન વીથિયા ચીવરં ઠપિતં, યં તસ્સા સમ્મુખટ્ઠાને સભાયઞ્ચ દ્વારઞ્ચ, તસ્સ સભાયસ્સ ચ દ્વારસ્સ ચ હત્થપાસે વસિતબ્બં. એવઞ્હિ સતિ સક્કા ચીવરસ્સ પવત્તિં જાનિતું . સભાયં પન ગચ્છન્તેન યસ્સ આપણિકસ્સ હત્થે નિક્ખિત્તં, સચે સો તં ચીવરં અતિહરિત્વા ઘરે નિક્ખિપતિ, વીથિહત્થપાસો ન રક્ખતિ, ઘરસ્સ હત્થપાસે વત્થબ્બં. સચે મહન્તં ઘરં હોતિ દ્વે વીથિયો ફરિત્વા ઠિતં, પુરતો વા પચ્છતો વા હત્થપાસેયેવ અરુણં ઉટ્ઠાપેતબ્બં. સભાયે નિક્ખિપિત્વા પન સભાયે વા તસ્સ સમ્મુખે નગરદ્વારમૂલે વા તેસંયેવ હત્થપાસે વા અરુણં ઉટ્ઠાપેતબ્બં. સચે પન ગામો અપરિક્ખિત્તો હોતિ, યસ્મિં ઘરે ચીવરં નિક્ખિત્તં, તસ્મિં ઘરે તસ્સ ઘરસ્સ વા હત્થપાસે વત્થબ્બં.

સચે (પારા॰ ૪૮૦) એકકુલસ્સ સન્તકં **નિવેસનં** હોતિ પરિક્ખિત્તઞ્ચ નાનાગબ્ભં નાનાઓવરકં, અન્તોનિવેસને ચીવરં નિક્ખિપિત્વા અન્તોનિવેસને વત્થબ્બં. સચે અપરિક્ખિત્તં, યસ્મિં ગબ્ભે ચીવરં નિક્ખિત્તં હોતિ, તસ્મિં ગબ્ભે વત્થબ્બં ગબ્ભસ્સ હત્થપાસે વા. સચે નાનાકુલસ્સ નિવેસનં હોતિ પરિક્ખિત્તઞ્ચ નાનાગબ્ભં નાનાઓવરકં, યસ્મિં ગબ્ભે ચીવરં નિક્ખિત્તં હોતિ, તસ્મિં ગબ્ભે વત્થબ્બં, સબ્બેસં સાધારણે ઘરદ્વારમૂલે વા ગબ્ભસ્સ વા ઘરદ્વારમૂલસ્સ વા હત્થપાસે. સચે અપરિક્ખિત્તં હોતિ, યસ્મિં ગબ્ભે ચીવરં નિક્ખિત્તં, તસ્મિં ગબ્ભે વત્થબ્બં ગબ્ભસ્સ વા હત્થપાસે. **ઉદોસિતઅટ્ટમાળપાસાદહમ્મિયેસુ**પિ નિવેસને વુત્તનયેનેવ વિનિચ્છયો વેદિતબ્બો.

સચે એકકુલસ્સ **નાવા** હોતિ, અન્તોનાવાયં ચીવરં નિક્ખિપિત્વા અન્તોનાવાયં વત્થબ્બં. સચે નાનાકુલસ્સ નાવા હોતિ નાનાગબ્ભા નાનાઓવરકા, યસ્મિં ઓવરકે ચીવરં નિક્ખિત્તં હોતિ, તસ્મિં ઓવરકે વત્થબ્બં ઓવરકસ્સ હત્થપાસે વા.

સચે એકકુલસ્સ **સત્થો** હોતિ, તસ્મિં સત્થે ચીવરં નિક્ખિપિત્વા પુરતો વા પચ્છતો વા સત્તબ્ભન્તરા ન વિજહિતબ્બા, પસ્સતો અબ્ભન્તરં ન વિજહિતબ્બં. એકં અબ્ભન્તરં અટ્ઠવીસતિહત્થં હોતિ. સચે નાનાકુલસ્સ સત્થો હોતિ, સત્થે ચીવરં નિક્ખિપિત્વા ચીવરસ્સ હત્થપાસે વસિતબ્બં. સચે સત્થો ગચ્છન્તો ગામં વા નદિં વા પરિયાદિયિત્વા તિટ્ઠતિ, અન્તોપવિટ્ઠેન સદ્ધિં એકાબદ્ધો હુત્વા ઓરઞ્ચ પારઞ્ચ ફરિત્વા ઠિતો હોતિ, સત્થપરિહારો લબ્ભતિ. અથ ગામે વા નદિયા વા પરિયાપન્નો હોતિ, ગામપરિહારો ચેવ નદીપરિહારો ચ લબ્ભતિ. સચે વિહારસીમં અતિક્કમિત્વા તિટ્ઠતિ, અન્તોસીમાય ચ ચીવરં હોતિ, વિહારં ગન્ત્વા વસિતબ્બં. સચે બહિસીમાય ચીવરં હોતિ, સત્થસમીપેયેવ વસિતબ્બં. સચે ગચ્છન્તો સત્થો સકટે વા ભગ્ગે ગોણે વા નટ્ઠે અન્તરા છિજ્જતિ, યસ્મિં કોટ્ઠાસે ચીવરં નિક્ખિત્તં, તત્થ વસિતબ્બં.

સચે એકકુલસ્સ **ખેત્તં** હોતિ પરિક્ખિત્તઞ્ચ, અન્તોખેત્તે ચીવરં નિક્ખિપિત્વા અન્તોખેત્તે વત્થબ્બં. સચે અપરિક્ખિત્તં હોતિ, ચીવરસ્સ હત્થપાસે વસિતબ્બં. સચે નાનાકુલસ્સ ખેત્તં હોતિ પરિક્ખિત્તઞ્ચ, અન્તોખેત્તે ચીવરં નિક્ખિપિત્વા દ્વારમૂલે વત્થબ્બં દ્વારમૂલસ્સ હત્થપાસે વા. સચે અપરિક્ખિત્તં હોતિ, ચીવરસ્સ હત્થપાસે વસિતબ્બં.

સચે એકકુલસ્સ **ધઞ્ઞકરણં** હોતિ પરિક્ખિત્તઞ્ચ, અન્તોધઞ્ઞકરણે ચીવરં નિક્ખિપિત્વા અન્તોધઞ્ઞકરણે વત્થબ્બં. સચે અપરિક્ખિત્તં હોતિ, ચીવરસ્સ હત્થપાસે વસિતબ્બં. સચે નાનાકુલસ્સ ધઞ્ઞકરણં હોતિ પરિક્ખિત્તઞ્ચ, અન્તોધઞ્ઞકરણે ચીવરં નિક્ખિપિત્વા દ્વારમૂલે વા વત્થબ્બં દ્વારમૂલસ્સ વા હત્થપાસે. સચે અપરિક્ખિત્તં હોતિ, ચીવરસ્સ હત્થપાસે વસિતબ્બં. **પુપ્ફારામફલારામેસુ**પિ ખેત્તે વુત્તનયેનેવ વિનિચ્છયો વેદિતબ્બો.

સચે એકકુલસ્સ **વિહારો** હોતિ પરિક્ખિત્તો ચ, અન્તોવિહારે ચીવરં નિક્ખિપિત્વા અન્તોવિહારે વત્થબ્બં. સચે અપરિક્ખિત્તો હોતિ, યસ્મિં વિહારે ચીવરં નિક્ખિત્તં, તસ્મિં વત્થબ્બં તસ્સ વિહારસ્સ વા હત્થપાસે.

સચે એકકુલસ્સ **રુક્ખમૂલં** હોતિ, યં મજ્ઝન્હિકે કાલે સમન્તા છાયા ફરતિ, અન્તોછાયાય ચીવરં નિક્ખિપિત્વા અન્તોછાયાય વત્થબ્બં. વિરળસાખસ્સ પન રુક્ખસ્સ આતપેન ફુટ્ઠોકાસે ઠપિતં નિસ્સગ્ગિયમેવ હોતિ, તસ્મા તાદિસસ્સ રુક્ખસ્સ સાખચ્છાયાય વા ખન્ધચ્છાયાય વા ઠપેતબ્બં. સચે સાખાય વા વિટપે વા ઠપેતિ, ઉપરિ અઞ્ઞસાખચ્છાયાય ફુટ્ઠોકાસેયેવ ઠપેતબ્બં. ખુજ્જરુક્ખસ્સ છાયા દૂરં ગચ્છતિ, છાયાય ગતટ્ઠાને ઠપેતું વટ્ટતિયેવ. સચે નાનાકુલસ્સ રુક્ખમૂલં હોતિ, ચીવરસ્સ હત્થપાસે વસિતબ્બં.

અજ્ઝોકાસે પન અગામકે અરઞ્ઞે ચીવરં ઠપેત્વા તસ્સ સમન્તા સત્તબ્ભન્તરે વસિતબ્બં. અગામકં નામ અરઞ્ઞં વિઞ્ઝાટવીઆદીસુ વા સમુદ્દમજ્ઝે વા મચ્છબન્ધાનં અગમનપથે દીપકેસુ લબ્ભતિ. તાદિસે અરઞ્ઞે મજ્ઝે ઠિતસ્સ સમન્તા સત્તબ્ભન્તરપરિચ્છેદો, વિનિબ્બેધેન ચુદ્દસ હોન્તિ. મજ્ઝે નિસિન્નો પુરત્થિમાય વા પચ્છિમાય વા દિસાય પરિયન્તે ઠપિતચીવરં રક્ખતિ. સચે પન અરુણુગ્ગમનસમયે કેસગ્ગમત્તમ્પિ પુરત્થિમં દિસં ગચ્છતિ, પચ્છિમાય દિસાય ચીવરં નિસ્સગ્ગિયં હોતિ. એસ નયો ઇતરસ્મિં. નિસ્સગ્ગિયં પન ચીવરં અનિસ્સજ્જિત્વા પરિભુઞ્જન્તો દુક્કટં આપજ્જતિ.

૫૨. સચે પધાનિકો ભિક્ખુ સબ્બરત્તિં પધાનમનુયુઞ્જિત્વા પચ્ચૂસસમયે ''નહાયિસ્સામી''તિ તીણિ ચીવરાનિ તીરે ઠપેત્વા નદિં ઓતરતિ, નહાયન્તસ્સેવ ચસ્સ અરુણં ઉટ્ઠહતિ, કિં કાતબ્બં? સો હિ યદિ ઉત્તરિત્વા ચીવરં નિવાસેતિ, નિસ્સગ્ગિયં ચીવરં, અનિસ્સજ્જિત્વા પરિભુઞ્જનપચ્ચયા દુક્કટં આપજ્જતિ. અથ નગ્ગો ગચ્છતિ, એવમ્પિ દુક્કટં આપજ્જતીતિ? નાપજ્જતિ. સો હિ યાવ અઞ્ઞં ભિક્ખું દિસ્વા વિનયકમ્મં ન કરોતિ, તાવ તેસં ચીવરાનં અપરિભોગારહત્તા નટ્ઠચીવરટ્ઠાને ઠિતો હોતિ, નટ્ઠચીવરસ્સ ચ અકપ્પિયં નામ નત્થિ, તસ્મા એકં નિવાસેત્વા દ્વે હત્થેન ગહેત્વા વિહારં ગન્ત્વા વિનયકમ્મં કાતબ્બં. સચે દૂરે વિહારો હોતિ, અન્તરામગ્ગે મનુસ્સા સઞ્ચરન્તિ, એકં નિવાસેત્વા એકં પારુપિત્વા એકં અંસકૂટે ઠપેત્વા ગન્તબ્બં. સચે વિહારે સભાગં ભિક્ખું ન પસ્સતિ, ભિક્ખાચારં ગતા હોન્તિ, સઙ્ઘાટિં બહિગામે ઠપેત્વા સન્તરુત્તરેન આસનસાલં ગન્ત્વા વિનયકમ્મં કાતબ્બં. સચે બહિગામે ચોરભયં હોતિ, પારુપિત્વા ગન્તબ્બં. સચે આસનસાલા સમ્બાધા હોતિ, જનાકિણ્ણા ન સક્કા એકમન્તે ચીવરં અપનેત્વા વિનયકમ્મં કાતું, એકં ભિક્ખું આદાય બહિગામં ગન્ત્વા વિનયકમ્મં કત્વા ચીવરાનિ પરિભુઞ્જિતબ્બાનિ.

સચે થેરા ભિક્ખૂ દહરાનં હત્થે પત્તચીવરં દત્વા મગ્ગં ગચ્છન્તા પચ્છિમયામે સયિતુકામા હોન્તિ, અત્તનો અત્તનો ચીવરં હત્થપાસે કત્વાવ સયિતબ્બં. સચે ગચ્છન્તાનંયેવ અસમ્પત્તેસુ દહરેસુ અરુણં ઉગ્ગચ્છતિ, ચીવરં નિસ્સગ્ગિયં હોતિ, નિસ્સયો પન ન પટિપ્પસ્સમ્ભતિ. દહરાનમ્પિ પુરતો ગચ્છન્તાનં થેરેસુ અસમ્પત્તેસુ એસેવ નયો. મગ્ગં વિરજ્ઝિત્વા અરઞ્ઞે અઞ્ઞમઞ્ઞં અપસ્સન્તેસુપિ એસેવ નયો. સચે પન દહરા ''મયં, ભન્તે, મુહુત્તં સયિત્વા અસુકસ્મિં નામ ઓકાસે તુમ્હે સમ્પાપુણિસ્સામા''તિ વત્વા યાવ અરુણુગ્ગમના સયન્તિ, ચીવરઞ્ચ નિસ્સગ્ગિયં હોતિ, નિસ્સયો ચ પટિપ્પસ્સમ્ભતિ. દહરે ઉય્યોજેત્વા થેરેસુ સયન્તેસુપિ એસેવ નયો. દ્વેધાપથં દિસ્વા થેરા ''અયં મગ્ગો'' , દહરા ''અયં મગ્ગો''તિ વત્વા અઞ્ઞમઞ્ઞસ્સ વચનં અગ્ગહેત્વા ગતા, સહ અરુણસ્સ ઉગ્ગમના ચીવરાનિ ચ નિસ્સગ્ગિયાનિ હોન્તિ, નિસ્સયો ચ પટિપ્પસ્સમ્ભતિ. સચે દહરા મગ્ગતો ઓક્કમ્મ ''અન્તોઅરુણેયેવ નિવત્તિસ્સામા''તિ ભેસજ્જત્થાય ગામં પવિસિત્વા આગચ્છન્તિ, અસમ્પત્તાનંયેવ ચ નેસં અરુણો ઉગ્ગચ્છતિ, ચીવરાનિ નિસ્સગ્ગિયાનિ હોન્તિ, નિસ્સયો પન ન પટિપ્પસ્સમ્ભતિ. સચે પન ધેનુભયેન વા સુનખભયેન વા મુહુત્તં ઠત્વા ''ગમિસ્સામા''તિ ઠત્વા વા નિસીદિત્વા વા ગચ્છન્તિ, અન્તરા અરુણે ઉગ્ગતે ચીવરાનિ ચ નિસ્સગ્ગિયાનિ હોન્તિ, નિસ્સયો ચ પટિપ્પસ્સમ્ભતિ.

સચે ''અન્તોઅરુણેયેવ આગમિસ્સામા''તિ અન્તોસીમાયં ગામં પવિટ્ઠાનં અન્તરા અરુણો ઉગ્ગચ્છતિ, નેવ ચીવરાનિ નિસ્સગ્ગિયાનિ હોન્તિ, ન નિસ્સયો પટિપ્પસ્સમ્ભતિ. સચે પન ''વિભાયતુ તાવા''તિ નિસીદન્તિ, અરુણે ઉગ્ગતે ન ચીવરાનિ નિસ્સગ્ગિયાનિ હોન્તિ, નિસ્સયો પન પટિપ્પસ્સમ્ભતિ. સચે યેપિ ''અન્તોઅરુણેયેવ આગમિસ્સામા''તિ સામન્તવિહારં ધમ્મસ્સવનત્થાય સઉસ્સાહા ગચ્છન્તિ, અન્તરામગ્ગેયેવ ચ નેસં અરુણો ઉગ્ગચ્છતિ, ચીવરાનિ નિસ્સગ્ગિયાનિ હોન્તિ, નિસ્સયો પન ન પટિપ્પસ્સમ્ભતિ. સચે ધમ્મગારવેન ''યાવપરિયોસાનં સુત્વાવ ગમિસ્સામા''તિ નિસીદન્તિ, સહ અરુણસ્સ ઉગ્ગમના ચીવરાનિપિ નિસ્સગ્ગિયાનિ હોન્તિ, નિસ્સયો ચ પટિપ્પસ્સમ્ભતિ. થેરેન દહરં ચીવરધોવનત્થાય ગામકં પેસેન્તેન અત્તનો ચીવરં પચ્ચુદ્ધરિત્વાવ દાતબ્બં, દહરસ્સપિ ચીવરં પચ્ચુદ્ધરાપેત્વાવ ઠપેતબ્બં. સચે અસતિયા ગચ્છતિ, અત્તનો ચીવરં પચ્ચુદ્ધરિત્વા દહરસ્સ ચીવરં વિસ્સાસેન ગહેત્વા ઠપેતબ્બં. સચે થેરો ન સરતિ, દહરોવ સરતિ, દહરેન અત્તનો ચીવરં પચ્ચુદ્ધરિત્વા થેરસ્સ ચીવરં વિસ્સાસેન ગહેત્વા ગન્ત્વા વત્તબ્બં ''ભન્તે, તુમ્હાકં ચીવરં અધિટ્ઠહિત્વા પરિભુઞ્જથા''તિ. અત્તનોપિ ચીવરં અધિટ્ઠાતબ્બં. એવં એકસ્સ સતિયાપિ આપત્તિમોક્ખો હોતિ.

ઇતિ પાળિમુત્તકવિનયવિનિચ્છયસઙ્ગહે

ચીવરવિપ્પવાસવિનિચ્છયકથા સમત્તા.

૧૦. ભણ્ડપટિસામનવિનિચ્છયકથા

૫૩. ભણ્ડસ્સ પટિસામનન્તિ પરેસં ભણ્ડસ્સ ગોપનં. પરેસઞ્હિ (પાચિ॰ અટ્ઠ॰ ૫૦૬) કપ્પિયવત્થુ વા હોતુ અકપ્પિયવત્થુ વા, અન્તમસો માતુ કણ્ણપિળન્ધનં કાલપણ્ણમ્પિ ગિહિસન્તકં ભણ્ડાગારિકસીસેન પટિસામેન્તસ્સ પાચિત્તિયં. સચે પન માતાપિતૂનં સન્તકં અવસ્સં પટિસામેતબ્બં કપ્પિયભણ્ડં હોતિ, અત્તનો અત્થાય ગહેત્વા પટિસામેતબ્બં. ''ઇદં પટિસામેત્વા દેહી''તિ પન વુત્તે ''ન વટ્ટતી''તિ પટિક્ખિપિતબ્બં. સચે ''પટિસામેહી''તિ પાતેત્વા ગચ્છન્તિ, પલિબોધો નામ હોતિ, પટિસામેતું વટ્ટતિ. વિહારે કમ્મં કરોન્તા વડ્ઢકીઆદયો વા રાજવલ્લભા વા ''અત્તનો ઉપકરણભણ્ડં વા સયનભણ્ડં વા પટિસામેત્વા દેથા''તિ વદન્તિ, છન્દેનપિ ભયેનપિ ન કાતબ્બમેવ, ગુત્તટ્ઠાનં પન દસ્સેતું વટ્ટતિ, બલક્કારેન પાતેત્વા ગતેસુ ચ પટિસામેતું.

સચે (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૧.૧૧૧) અત્તનો હત્થે પટિસામનત્થાય ઠપિતં ભણ્ડં સામિકેન ''દેહિ મે ભણ્ડ''ન્તિ યાચિતો અદાતુકામો ''નાહં ગણ્હામી''તિ ભણતિ, સમ્પજાનમુસાવાદેપિ અદિન્નાદાનસ્સ પયોગત્તા દુક્કટં. ''કિં તુમ્હે ભણથ, નેવિદં મય્હં અનુરૂપં, ન તુમ્હાક''ન્તિઆદીનિ વદન્તસ્સપિ દુક્કટમેવ. ''રહો મયા એતસ્સ હત્થે ઠપિતં, ન અઞ્ઞો કોચિ જાનાતિ, દસ્સતિ નુ ખો મે, નો''તિ સામિકો વિમતિં ઉપ્પાદેતિ, ભિક્ખુસ્સ થુલ્લચ્ચયં. તસ્સ ફરુસાદિભાવં દિસ્વા સામિકો ''ન મય્હં દસ્સતી''તિ ધુરં નિક્ખિપતિ, તત્ર સચાયં ભિક્ખુ ''કિલમેત્વા નં દસ્સામી''તિ દાને સઉસ્સાહો, રક્ખતિ તાવ. સચેપિ સો દાને નિરુસ્સાહો, ભણ્ડસામિકો પન ગહણે સઉસ્સાહો, રક્ખતિયેવ. યદિ પન તસ્મિં દાને નિરુસ્સાહો ભણ્ડસામિકો ''ન મય્હં દસ્સતી''તિ ધુરં નિક્ખિપતિ, એવં ઉભિન્નં ધુરનિક્ખેપેન ભિક્ખુનો પારાજિકં. યદિપિ મુખેન ''દસ્સામી''તિ વદતિ, ચિત્તેન પન અદાતુકામો, એવમ્પિ સામિકસ્સ ધુરનિક્ખેપે પારાજિકં. તં પન સઙ્ગોપનત્થાય અત્તનો હત્થે પરેહિ ઠપિતં ભણ્ડં અગુત્તદેસતો ઠાના ચાવેત્વા ગુત્તટ્ઠાને ઠપનત્થાય હરતો અનાપત્તિ. થેય્યચિત્તેનપિ ઠાના ચાવેન્તસ્સ અવહારો નત્થિ. કસ્મા? અત્તનો હત્થે નિક્ખિત્તત્તા, ભણ્ડદેય્યં પન હોતિ. થેય્યચિત્તેન પરિભુઞ્જતોપિ એસેવ નયો.

૫૪. પઞ્ચન્નં સહધમ્મિકાનં સન્તકં પન યં કિઞ્ચિ પરિક્ખારં પટિસામેતું વટ્ટતિ. સચે આગન્તુકો ભિક્ખુ આવાસિકાનં ચીવરકમ્મં કરોન્તાનં સમીપે પત્તચીવરં ઠપેત્વા ''એતે સઙ્ગોપેસ્સન્તી''તિ મઞ્ઞમાનો નહાયિતું વા અઞ્ઞત્ર વા ગચ્છતિ, સચે તં આવાસિકા સઙ્ગોપેન્તિ, ઇચ્ચેતં કુસલં. નો ચે, નટ્ઠે ગીવા ન હોતિ. સચેપિ સો ''ઇદં, ભન્તે, ઠપેથા''તિ વત્વા ગચ્છતિ, ઇતરે ચ કિચ્ચપસુતત્તા ન જાનન્તિ, એસેવ નયો. અથાપિ તે ''ઇદં, ભન્તે, ઠપેથા''તિ વુત્તા ''મયં બ્યાવટા''તિ પટિક્ખિપન્તિ, ઇતરો ચ ''અવસ્સં ઠપેસ્સન્તી''તિ અનાદિયિત્વા ગચ્છતિ, એસેવ નયો. સચે પન તે તેન યાચિતા વા અયાચિતા વા ''મયં ઠપેસ્સામ, ત્વં ગચ્છા''તિ વદન્તિ, તં સઙ્ગોપિતબ્બં. નો ચે સઙ્ગોપેન્તિ, નટ્ઠે ગીવા. કસ્મા? સમ્પટિચ્છિતત્તા.

યો ભિક્ખુ ભણ્ડાગારિકો હુત્વા પચ્ચૂસસમયે એવ ભિક્ખૂનં પત્તચીવરાનિ હેટ્ઠાપાસાદં ઓરોપેત્વા દ્વારં અપિદહિત્વા તેસમ્પિ અનારોચેત્વાવ દૂરે ભિક્ખાચારં ગચ્છતિ, તાનિ ચે ચોરા હરન્તિ, તસ્સેવ ગીવા. યો પન ભિક્ખુ ભિક્ખૂહિ ''ઓરોપેથ, ભન્તે, પત્તચીવરાનિ, કાલો સલાકગ્ગહણસ્સા''તિ વુત્તો ''સમાગતાત્થા''તિ પુચ્છિત્વા ''આમ સમાગતામ્હા''તિ વુત્તે પત્તચીવરાનિ નીહરિત્વા નિક્ખિપિત્વા ભણ્ડાગારદ્વારં બન્ધિત્વા ''તુમ્હે પત્તચીવરાનિ ગહેત્વા હેટ્ઠાપાસાદદ્વારં પટિજગ્ગિત્વા ગચ્છેય્યાથા''તિ વત્વા ગચ્છતિ. તત્ર ચેકો અલસજાતિકો ભિક્ખુ ભિક્ખૂસુ

ગતેસુ પચ્છા અક્ખીનિ પુઞ્છન્તો ઉટ્ઠહિત્વા ઉદકટ્ઠાનં મુખધોવનત્થં ગચ્છતિ, તં ખણં દિસ્વા ચોરા તસ્સ પત્તચીવરં હરન્તિ, સુહટં, ભણ્ડાગારિકસ્સ ગીવા ન હોતિ.

સચેપિ કોચિ ભણ્ડાગારિકસ્સ અનારોચેત્વાવ ભણ્ડાગારે અત્તનો પરિક્ખારં ઠપેતિ, તસ્મિમ્પિ નટ્ઠે ભણ્ડાગારિકસ્સ ગીવા ન હોતિ. સચે પન ભણ્ડાગારિકો તં દિસ્વા ''અટ્ઠાને ઠપિત''ન્તિ ગહેત્વા ઠપેતિ, નટ્ઠે તસ્સેવ ગીવા. સચેપિ ઠપિતભિક્ખુના ''મયા, ભન્તે, ઈદિસો નામ પરિક્ખારો ઠપિતો, ઉપધારેય્યાથા''તિ વુત્તો ''સાધૂ''તિ સમ્પટિચ્છતિ, દુન્નિક્ખિત્તં વા મઞ્ઞમાનો અઞ્ઞસ્મિં ઠાને ઠપેતિ, નટ્ઠે તસ્સેવ ગીવા. ''નાહં જાનામી''તિ પટિક્ખિપન્તસ્સ પન નત્થિ ગીવા. યોપિ તસ્સ પસ્સન્તસ્સેવ ઠપેતિ, ભણ્ડાગારિકઞ્ચ ન સમ્પટિચ્છાપેતિ, નટ્ઠં સુનટ્ઠમેવ. સચે પન નં ભણ્ડાગારિકો અઞ્ઞત્ર ઠપેતિ, નટ્ઠે ગીવા . સચે ભણ્ડાગારં સુગુત્તં, સબ્બો સઙ્ઘસ્સ ચેતિયસ્સ ચ પરિક્ખારો તત્થેવ ઠપીયતિ, ભણ્ડાગારિકો ચ બાલો અબ્યત્તો દ્વારં વિવરિત્વા ધમ્મકથં વા સોતું અઞ્ઞં વા કિઞ્ચિ કાતું કત્થચિ ગચ્છતિ, તં ખણં દિસ્વા યત્તકં ચોરા હરન્તિ, સબ્બં તસ્સ ગીવા. ભણ્ડાગારતો નિક્ખમિત્વા બહિ ચઙ્કમન્તસ્સ વા દ્વારં વિવરિત્વા સરીરં ઉતું ગાહાપેન્તસ્સ વા તત્થેવ સમણધમ્માનુયોગેન નિસિન્નસ્સ વા તત્થેવ નિસીદિત્વા કેનચિ કમ્મેન બ્યાવટસ્સ વા ઉચ્ચારપસ્સાવપીળિતસ્સપિ સતો તત્થેવ ઉપચારે વિજ્જમાને બહિ ગચ્છતો વા અઞ્ઞેન વા કેનચિ આકારેન પમત્તસ્સ સતો દ્વારં વિવરિત્વા વા વિવટમેવ પવિસિત્વા વા સન્ધિં છિન્દિત્વા વા યત્તકં તસ્સ પમાદપચ્ચયા ચોરા હરન્તિ, સબ્બં તસ્સેવ ગીવા. ''ઉણ્હસમયે પન વાતપાનં વિવરિત્વા નિપજ્જિતું વટ્ટતી''તિ વદન્તિ. ઉચ્ચારપીળિતસ્સ પન તસ્મિં ઉપચારે અસતિ અઞ્ઞત્થ ગચ્છન્તસ્સ ગિલાનપક્ખે ઠિતત્તા અવિસયો, તસ્મા ગીવા ન હોતિ.

૫૫. યો પન અન્તો ઉણ્હપીળિતો દ્વારં સુગુત્તં કત્વા બહિ નિક્ખમતિ, ચોરા તં ગહેત્વા ''દ્વારં વિવરા''તિ વદન્તિ, યાવતતિયં ન વિવરિતબ્બં. યદિ પન તે ચોરા ''સચે ન વિવરસિ, તઞ્ચ મારેસ્સામ, દ્વારઞ્ચ ભિન્દિત્વા પરિક્ખારં હરિસ્સામા''તિ ફરસુઆદીનિ ઉક્ખિપન્તિ, ''મયિ ચ મતે સઙ્ઘસ્સ ચ સેનાસને વિનટ્ઠે ગુણો નત્થી''તિ વિવરિતું વટ્ટતિ. ઇધાપિ ''અવિસયત્તા ગીવા નત્થી''તિ વદન્તિ. સચે કોચિ આગન્તુકો કુઞ્ચિકં વા દેતિ, દ્વારં વા વિવરતિ, યત્તકં ચોરા હરન્તિ, સબ્બં તસ્સ ગીવા. સઙ્ઘેન ભણ્ડાગારં ગુત્તત્થાય સૂચિયન્તકઞ્ચ કુઞ્ચિકમુદ્દિકા ચ યોજેત્વા દિન્ના હોતિ, ભણ્ડાગારિકો ઘટિકમત્તં દત્વા નિપજ્જતિ, ચોરા વિવરિત્વા પરિક્ખારં હરન્તિ, તસ્સેવ ગીવા. સૂચિયન્તકઞ્ચ કુઞ્ચિકમુદ્દિકઞ્ચ યોજેત્વા નિપન્નં પનેતં સચે ચોરા આગન્ત્વા ''દ્વારં વિવરાહી''તિ વદન્તિ, તત્થ પુરિમનયેનેવ પટિપજ્જિતબ્બં. એવં સુગુત્તં કત્વા નિપન્ને પન સચે ભિત્તિં વા છદનં વા ભિન્દિત્વા ઉમઙ્ગેન વા પવિસિત્વા હરન્તિ, ન તસ્સ ગીવા.

સચે ભણ્ડાગારે અઞ્ઞેપિ થેરા વસન્તિ, વિવટે દ્વારે અત્તનો અત્તનો પરિક્ખારં ગહેત્વા ગચ્છન્તિ, ભણ્ડાગારિકો તેસુ ગતેસુ દ્વારં ન જગ્ગતિ, સચે તત્થ કિઞ્ચિ અવહરીયતિ, ભણ્ડાગારિકસ્સ ઇસ્સરવતાય ભણ્ડાગારિકસ્સેવ ગીવા, થેરેહિ પન સહાયેહિ ભવિતબ્બં. અયઞ્હિ સામીચિ. યદિ ભણ્ડાગારિકો ''તુમ્હે બહિ ઠત્વા તુમ્હાકં પરિક્ખારં ગણ્હથ , મા પવિસિત્થા''તિ વદતિ, તેસઞ્ચ એકો લોલમહાથેરો સામણેરેહિ ચેવ ઉપટ્ઠાકેહિ ચ સદ્ધિં ભણ્ડાગારં પવિસિત્વા નિસીદતિ ચેવ નિપજ્જતિ ચ, યત્તકં ભણ્ડં નસ્સતિ, સબ્બં તસ્સ ગીવા, ભણ્ડાગારિકેન પન અવસેસથેરેહિ ચ સહાયેહિ ભવિતબ્બં. અથ ભણ્ડાગારિકોવ લોલસામણેરે ચ ઉપટ્ઠાકે ચ ગહેત્વા ભણ્ડાગારે નિસીદતિ ચેવ નિપજ્જતિ ચ, યત્તકં નસ્સતિ, સબ્બં તસ્સેવ ગીવા. તસ્મા ભણ્ડાગારિકેનેવ તત્થ વસિતબ્બં, અવસેસેહિ અપ્પેવ રુક્ખમૂલે વસિતબ્બં, ન ચ ભણ્ડાગારેતિ.

૫૬. યે પન અત્તનો અત્તનો સભાગભિક્ખૂનં વસનગબ્ભેસુ પરિક્ખારં ઠપેન્તિ, પરિક્ખારે નટ્ઠે યેહિ ઠપિતો, તેસંયેવ ગીવા, ઇતરેહિ પન સહાયેહિ ભવિતબ્બં. યદિ પન સઙ્ઘો ભણ્ડાગારિકસ્સ વિહારેયેવ યાગુભત્તં દાપેતિ, સો ચ ભિક્ખાચારત્થાય ગામં ગચ્છતિ, નટ્ઠં તસ્સેવ ગીવા. ભિક્ખાચારં પવિસન્તેહિ અતિરેકચીવરં રક્ખણત્થાય ઠપિતવિહારવારિકસ્સપિ યાગુભત્તં વા નિવાપં વા લભમાનસ્સેવ ભિક્ખાચારં ગચ્છતો યં તત્થ નસ્સતિ, સબ્બં ગીવા. ન કેવલઞ્ચ એત્તકમેવ, ભણ્ડાગારિકસ્સ વિય યં તસ્સ પમાદપચ્ચયા નસ્સતિ, સબ્બં ગીવા.

સચે વિહારો મહા હોતિ, અઞ્ઞં પદેસં રક્ખિતું ગચ્છન્તસ્સ અઞ્ઞસ્મિં પદેસે નિક્ખિત્તં હરન્તિ, અવિસયત્તા ગીવા ન હોતિ. ઈદિસે પન વિહારે વેમજ્ઝે સબ્બેસં ઓસરણટ્ઠાને પરિક્ખારે ઠપેત્વા નિસીદિતબ્બં, વિહારવારિકા વા દ્વે તયો ઠપેતબ્બા. સચે તેસમ્પિ અપ્પમત્તાનં ઇતો ચિતો ચ રક્ખતંયેવ કિઞ્ચિ નસ્સતિ, ગીવા ન હોતિ. વિહારવારિકે બન્ધિત્વા હરિતભણ્ડમ્પિ ચોરાનં પટિપથં ગતેસુ અઞ્ઞેન મગ્ગેન હરિતભણ્ડમ્પિ ન તેસં ગીવા. સચે વિહારવારિકાનં વિહારે દાતબ્બં યાગુભત્તં વા નિવાપો વા ન હોતિ, તેહિ પત્તબ્બલાભતો અતિરેકા દ્વે તિસ્સો યાગુસલાકા તેસં પહોનકભત્તસલાકા ચ ઠપેતું વટ્ટતિ, નિબદ્ધં કત્વા પન ન ઠપેતબ્બા. મનુસ્સા હિ વિપ્પટિસારિનો હોન્તિ ‘‘વિહારવારિકાયેવ અમ્હાકં ભત્તં ભુઞ્જન્તી’’તિ, તસ્મા પરિવત્તેત્વા પરિવત્તેત્વા ઠપેતબ્બા. સચે તેસં સભાગા સલાકભત્તાદીનિ આહરિત્વા દેન્તિ, ઇચ્ચેતં કુસલં . નો ચે દેન્તિ, વારં ગાહાપેત્વા નીહરાપેતબ્બાનિ. સચે વિહારવારિકો દ્વે તિસ્સો યાગુસલાકા ચ ચત્તારિ પઞ્ચ સલાકભત્તાનિ ચ લભમાનો ભિક્ખાચારં ગચ્છતિ, ભણ્ડાગારિકસ્સ વિય સબ્બં નટ્ઠં ગીવા હોતિ. સચે સઙ્ઘસ્સ વિહારપાલાનં દાતબ્બં ભત્તં વા નિવાપો વા નત્થિ, ભિક્ખૂ વિહારવારં ગહેત્વા અત્તનો અત્તનો નિસ્સિતકે વિહારં જગ્ગાપેન્તિ, સમ્પત્તવારં અગ્ગહેતું ન લભતિ. યથા અઞ્ઞે ભિક્ખૂ કરોન્તિ, તથેવ કાતબ્બં. ભિક્ખૂહિ પન અસહાયસ્સ વા અદુતિયસ્સ વા યસ્સ સભાગો ભિક્ખુ ભત્તં આનેત્વા દાતા નત્થિ, એવરૂપસ્સ વારો ન પાપેતબ્બો.

યમ્પિ પાકવટ્ટત્થાય વિહારે ઠપેન્તિ, તં ગહેત્વા ઉપજીવન્તેન ઠાતબ્બં. યો તં ન ઉપજીવતિ, સો વારં ન ગાહાપેતબ્બો. ફલાફલત્થાયપિ વિહારે ભિક્ખું ઠપેન્તિ, જગ્ગિત્વા ગોપેત્વા ફલવારેન ભાજેત્વા ખાદન્તિ. યો તાનિ ખાદતિ, તેન ઠાતબ્બં, અનુપજીવન્તો ન ગાહાપેતબ્બો. સેનાસનમઞ્ચપીઠપચ્ચત્થરણરક્ખણત્થાયપિ ઠપેન્તિ, આવાસે વસન્તેન ઠાતબ્બં, અબ્ભોકાસિકો પન રુક્ખમૂલિકો વા ન ગાહાપેતબ્બો. એકો નવકો હોતિ, બહુસ્સુતો પન બહૂનં ધમ્મં વાચેતિ, પરિપુચ્છં દેતિ, પાળિં વણ્ણેતિ, ધમ્મકથં કથેતિ, સઙ્ઘસ્સ ભારં નિત્થરતિ, અયં લાભં પરિભુઞ્જન્તોપિ આવાસે વસન્તોપિ વારં ન ગાહાપેતબ્બો. ‘‘પુરિસવિસેસો નામ ઞાતબ્બો’’તિ વદન્તિ. ઉપોસથાગારપટિમાઘરજગ્ગનકસ્સ પન દિગુણં યાગુભત્તં, દેવસિકં તણ્ડુલનાળિ, સંવચ્છરે તિચીવરં દસવીસગ્ઘનકં કપ્પિયભણ્ડઞ્ચ દાતબ્બં. સચે પન તસ્સ તં લભમાનસ્સેવ પમાદેન તત્થ કિઞ્ચિ નસ્સતિ, સબ્બં ગીવા. બન્ધિત્વા બલક્કારેન અચ્છિન્નં, ન ગીવા. તત્થ ચેતિયસ્સ વા સઙ્ઘસ્સ વા સન્તકેન ચેતિયસ્સ સન્તકં રક્ખાપેતું વટ્ટતિ, ચેતિયસ્સ સન્તકેન સઙ્ઘસ્સ સન્તકં રક્ખાપેતું ન વટ્ટતિ. યં પન ચેતિયસ્સ સન્તકેન સદ્ધિં સઙ્ઘસ્સ સન્તકં ઠપિતં હોતિ, તં ચેતિયસન્તકે રક્ખાપિતે રક્ખિતમેવ હોતીતિ એવં વટ્ટતિ. પક્ખવારેન ઉપોસથાગારાદીનિ રક્ખતોપિ પમાદવસેન નટ્ઠં ગીવાયેવાતિ.

ઇતિ પાળિમુત્તકવિનયવિનિચ્છયસઙ્ગહે

ભણ્ડપટિસામનવિનિચ્છયકથા સમત્તા.

૧૧. કયવિક્કયસમાપત્તિવિનિચ્છયકથા

૫૭. કયવિક્કયસમાપત્તીતિ કયવિક્કયસમાપજ્જનં. ‘‘ઇમિના ઇમં દેહી’’તિઆદિના (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૨.૫૯૫) હિ નયેન પરસ્સ કપ્પિયભણ્ડં ગણ્હન્તો કયં સમાપજ્જતિ, અત્તનો કપ્પિયભણ્ડં દેન્તો વિક્કયં. અયં પન કયવિક્કયો ઠપેત્વા પઞ્ચ સહધમ્મિકે અવસેસેહિ ગિહિપબ્બજિતેહિ અન્તમસો માતાપિતૂહિપિ સદ્ધિં ન વટ્ટતિ.

તત્રાયં વિનિચ્છયો – વત્થેન વા વત્થં હોતુ, ભત્તેન વા ભત્તં, યં કિઞ્ચિ કપ્પિયં ‘‘ઇમિના ઇમં દેહી’’તિ વદતિ, દુક્કટં. એવં વત્વા માતુયાપિ અત્તનો ભણ્ડં દેતિ, દુક્કટં, ‘‘ઇમિના ઇમં દેહી’’તિ વુત્તો વા ‘‘ઇમં દેહિ, ઇમં તે દસ્સામી’’તિ તં વત્વા વા માતુયાપિ ભણ્ડં અત્તના ગણ્હાતિ, દુક્કટં, અત્તનો ભણ્ડે પરહત્થં, પરભણ્ડે ચ અત્તનો હત્થં સમ્પત્તે નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં. માતરં વા પન પિતરં વા ‘‘ઇમં દેહી’’તિ વદતો વિઞ્ઞત્તિ ન હોતિ, ‘‘ઇમં ગણ્હાહી’’તિ દદતો સદ્ધાદેય્યવિનિપાતનં ન હોતિ. અઞ્ઞાતકં ‘‘ઇમં દેહી’’તિ વદતો વિઞ્ઞત્તિ, ‘‘ઇમં ગણ્હાહી’’તિ દદતો સદ્ધાદેય્યવિનિપાતનં, ‘‘ઇમિના ઇમં દેહી’’તિ કયવિક્કયં આપજ્જતો નિસ્સગ્ગિયં. તસ્મા કપ્પિયભણ્ડં પરિવત્તન્તેન માતાપિતૂહિપિ સદ્ધિં કયવિક્કયં, અઞ્ઞાતકેહિ સદ્ધિં તિસ્સો આપત્તિયો મોચેન્તેન પરિવત્તેતબ્બં.

તત્રાયં પરિવત્તનવિધિ – ભિક્ખુસ્સ પાથેય્યતણ્ડુલા હોન્તિ, સો અન્તરામગ્ગે ભત્તહત્થં પુરિસં દિસ્વા ‘‘અમ્હાકં તણ્ડુલા અત્થિ, ન ચ નો ઇમેહિ અત્થો, ભત્તેન પન અત્થો’’તિ વદતિ, પુરિસો તણ્ડુલે ગહેત્વા ભત્તં દેતિ, વટ્ટતિ. તિસ્સોપિ આપત્તિયો ન હોન્તિ, અન્તમસો નિમિત્તકમ્મમત્તમ્પિ ન હોતિ. કસ્મા? મૂલસ્સ અત્થિતાય. યો પન એવં અકત્વા ‘‘ઇમિના ઇમં દેહી’’તિ પરિવત્તેતિ, યથાવત્થુકમેવ. વિઘાસાદં દિસ્વા ‘‘ઇમં ઓદનં ભુઞ્જિત્વા રજનં વા દારૂનિ વા આહરા’’તિ વદતિ, રજનછલ્લિગણનાય દારુગણનાય ચ નિસ્સગ્ગિયાનિ હોન્તિ. ‘‘ઇમં ઓદનં ભુઞ્જિત્વા ઇમં નામ કરોથા’’તિ દન્તકારાદીહિ સિપ્પિકેહિ ધમ્મકરણાદીસુ તં તં પરિક્ખારં કારેતિ, રજકેહિ વા વત્થં ધોવાપેતિ, યથાવત્થુકમેવ. નહાપિતેન કેસે છિન્દાપેતિ , કમ્મકારેહિ નવકમ્મં કારેતિ, યથાવત્થુકમેવ. સચે પન ‘‘ઇદં ભત્તં ભુઞ્જિત્વા ઇદં કરોથા’’તિ ન વદતિ, ‘‘ઇદં ભત્તં ભુઞ્જ, ભુત્તોસિ, ભુઞ્જિસ્સસિ, ઇદં નામ કરોહી’’તિ વદતિ, વટ્ટતિ. એત્થ ચ કિઞ્ચાપિ વત્થધોવને વા કેસચ્છેદને વા ભૂમિસોધનાદિનવકમ્મે વા પરભણ્ડં અત્તનો હત્થગતં નિસ્સજ્જિતબ્બં નામ નત્થિ, **મહાઅટ્ઠકથાયં** પન દળ્હં કત્વા વુત્તત્તા ન સક્કા એતં પટિક્ખિપિતું, તસ્મા યથા નિસ્સગ્ગિયવત્થુમ્હિ પરિભુત્તે વા નટ્ઠે વા પાચિત્તિયં દેસેતિ, એવમિધાપિ દેસેતબ્બં.

યં કિઞ્ચિ કપ્પિયભણ્ડં ગણ્હિતુકામતાય અગ્ઘં પુચ્છિતું વટ્ટતિ, તસ્મા ‘‘અયં તવ પત્તો કિં અગ્ઘતી’’તિ પુચ્છિતે ‘‘ઇદં નામા’’તિ વદતિ, સચે અત્તનો કપ્પિયભણ્ડં મહગ્ઘં હોતિ, એવઞ્ચ નં પટિવદતિ ‘‘ઉપાસક મમ ઇદં વત્થુ મહગ્ઘં, તવ પત્તં અઞ્ઞસ્સ દેહી’’તિ. તં સુત્વા ઇતરો ‘‘અઞ્ઞં થાલકમ્પિ દસ્સામી’’તિ વદતિ, ગણ્હિતું વટ્ટતિ. સચે સો પત્તો મહગ્ઘો, ભિક્ખુનો વત્થુ અપ્પગ્ઘં, પત્તસામિકો ચસ્સ અપ્પગ્ઘભાવં ન જાનાતિ, પત્તો ન ગહેતબ્બો, ‘‘મમ વત્થુ અપ્પગ્ઘ’’ન્તિ આચિક્ખિતબ્બં. મહગ્ઘભાવં ઞત્વા વઞ્ચેત્વા ગણ્હન્તોપિ હિ ભણ્ડં અગ્ઘાપેત્વા કારેતબ્બતં આપજ્જતિ. સચે પત્તસામિકો ‘‘હોતુ, ભન્તે, સેસં મમ પુઞ્ઞં ભવિસ્સતી’’તિ દેતિ, વટ્ટતિ. કપ્પિયકારકસ્સ પન ‘‘ઇમિના ઇમં ગહેત્વા દેહી’’તિ આચિક્ખિતું વટ્ટતિ, તસ્મા યસ્સ હત્થતો ભણ્ડં ગણ્હાતિ, તં ઠપેત્વા અઞ્ઞં અન્તમસો તસ્સ પુત્તભાતિકમ્પિ કપ્પિયકારકં કત્વા ‘‘ઇમિના ઇમં નામ ગહેત્વા દેહી’’તિ આચિક્ખતિ, સો ચે છેકો હોતિ, પુનપ્પુનં અપનેત્વા વિવદિત્વા ગણ્હાતિ, તુણ્હીભૂતેન ઠાતબ્બં. નો ચે છેકો હોતિ, ન જાનાતિ ગહેતું, વાણિજકો ચ તં વઞ્ચેતિ, ‘‘મા ગણ્હાહી’’તિ વત્તબ્બો.

‘‘ઇદં પટિગ્ગહિતં તેલં વા સપ્પિ વા અમ્હાકં અત્થિ, અમ્હાકઞ્ચ અઞ્ઞેન અપ્પટિગ્ગહિતકેન અત્થો’’તિ વુત્તે પન સચે સો તં ગહેત્વા અઞ્ઞં દેતિ, પઠમં અત્તનો તેલં ન મિનાપેતબ્બં. કસ્મા? નાળિયઞ્હિ અવસિટ્ઠતેલં હોતિ, તં પચ્છા મિનન્તસ્સ અપ્પટિગ્ગહિતં દૂસેય્ય. અયઞ્ચ કયવિક્કયો નામ કપ્પિયભણ્ડવસેન વુત્તો. કપ્પિયેન હિ કપ્પિયં પરિવત્તેન્તસ્સ કયવિક્કયસિક્ખાપદેન નિસ્સગ્ગિયં વુત્તં, અકપ્પિયેન પન અકપ્પિયં પરિવત્તેન્તસ્સ, કપ્પિયેન વા અકપ્પિયં અકપ્પિયેન વા કપ્પિયં પરિવત્તેન્તસ્સ રૂપિયસંવોહારસિક્ખાપદેન નિસ્સગ્ગિયં, તસ્મા ઉભોસુ વા એકસ્મિં વા અકપ્પિયે સતિ રૂપિયસંવોહારો નામ હોતિ.

૫૮. રૂપિયસંવોહારસ્સ ચ ગરુભાવદીપનત્થં ઇદં પત્તચતુક્કં વેદિતબ્બં. યો હિ રૂપિયં ઉગ્ગણ્હિત્વા તેન અયબીજં સમુટ્ઠાપેતિ, તં કોટ્ટાપેત્વા તેન લોહેન પત્તં કારેતિ, અયં પત્તો મહાઅકપ્પિયો નામ, ન સક્કા કેનચિ ઉપાયેન કપ્પિયો કાતું. સચેપિ તં વિનાસેત્વા થાલકં કારેતિ, તમ્પિ અકપ્પિયં. વાસિં કારેતિ, તાય છિન્નદન્તકટ્ઠમ્પિ અકપ્પિયં. બળિસં કારેતિ, તેન મારિતા મચ્છાપિ અકપ્પિયા. વાસિં તાપેત્વા ઉદકં વા ખીરં વા ઉણ્હાપેતિ, તમ્પિ અકપ્પિયમેવ.

યો પન રૂપિયં ઉગ્ગણ્હિત્વા તેન પત્તં કિણાતિ, અયમ્પિ પત્તો અકપ્પિયો. ‘‘પઞ્ચન્નમ્પિ સહધમ્મિકાનં ન કપ્પતી’’તિ **મહાપચ્ચરિયં** વુત્તં. સક્કા પન કપ્પિયો કાતું. સો હિ મૂલે મૂલસામિકાનં, પત્તે ચ પત્તસામિકાનં દિન્ને કપ્પિયો હોતિ, કપ્પિયભણ્ડં દત્વા ગહેત્વા પરિભુઞ્જિતું વટ્ટતિ.

યોપિ રૂપિયં ઉગ્ગણ્હાપેત્વા કપ્પિયકારકેન સદ્ધિં કમ્મારકુલં ગન્ત્વા પત્તં દિસ્વા ‘‘અયં મય્હં રુચ્ચતી’’તિ વદતિ, કપ્પિયકારકો ચ તં રૂપિયં દત્વા કમ્મારં સઞ્ઞાપેતિ, અયમ્પિ પત્તો કપ્પિયવોહારેન ગહિતોપિ દુતિયપત્તસદિસોયેવ, મૂલસ્સ સમ્પટિચ્છિતત્તા અકપ્પિયો. કસ્મા સેસાનં ન કપ્પતીતિ? મૂલસ્સ અનિસ્સટ્ઠત્તા.

યો પન રૂપિયં અસમ્પટિચ્છિત્વા ‘‘થેરસ્સ પત્તં કિણિત્વા દેહી’’તિ પહિતકપ્પિયકારકેન સદ્ધિં કમ્મારકુલં ગન્ત્વા પત્તં દિસ્વા ‘‘ઇમે કહાપણે ગહેત્વા ઇમં દેહી’’તિ કહાપણે દાપેત્વા ગહિતો, અયં પત્તો એતસ્સેવ ભિક્ખુનો ન વટ્ટતિ દુબ્બિચારિતત્તા, અઞ્ઞેસં પન વટ્ટતિ મૂલસ્સ અસમ્પટિચ્છિતત્તા. મહાસુમત્થેરસ્સ કિર ઉપજ્ઝાયો અનુરુદ્ધત્થેરો નામ અહોસિ. સો અત્તનો એવરૂપં પત્તં સપ્પિસ્સ પૂરેત્વા સઙ્ઘસ્સ નિસ્સજ્જિ. તિપિટકચૂળનાગત્થેરસ્સ સદ્ધિવિહારિકાનં એવરૂપો પત્તો અહોસિ. તં થેરોપિ સપ્પિસ્સ પૂરેત્વા સઙ્ઘસ્સ નિસ્સજ્જાપેસીતિ. ઇદં અકપ્પિયપત્તચતુક્કં.

સચે પન રૂપિયં અસમ્પટિચ્છિત્વા ‘‘થેરસ્સ પત્તં કિણિત્વા દેહી’’તિ પહિતકપ્પિયકારકેન સદ્ધિં કમ્મારકુલં ગન્ત્વા પત્તં દિસ્વા ‘‘અયં મય્હં રુચ્ચતી’’તિ વા ‘‘ઇમાહં ગહેસ્સામી’’તિ વા વદતિ, કપ્પિયકારકો ચ તં રૂપિયં દત્વા કમ્મારં સઞ્ઞાપેતિ, અયં પત્તો સબ્બકપ્પિયો બુદ્ધાનમ્પિ પરિભોગારહો. ઇમં પન રૂપિયસંવોહારં કરોન્તેન ‘‘ઇમિના ઇમં ગહેત્વા દેહી’’તિ કપ્પિયકારકમ્પિ આચિક્ખિતું ન વટ્ટતિ.

ઇતિ પાળિમુત્તકવિનયવિનિચ્છયસઙ્ગહે

કયવિક્કયસમાપત્તિવિનિચ્છયકથા સમત્તા.

૧૨. રૂપિયાદિપટિગ્ગહણવિનિચ્છયકથા

૫૯. **રૂપિયાદિપટિગ્ગહો**તિ જાતરૂપાદિપટિગ્ગહણં. તત્થ (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૨.૫૮૩-૪) જાતરૂપં રજતં જાતરૂપમાસકો રજતમાસકોતિ ચતુબ્બિધં નિસ્સગ્ગિયવત્થુ. તમ્બલોહાદીહિ કતો **લોહમાસકો**. સારદારુના વા વેળુપેસિકાય વા અન્તમસો તાલપણ્ણેનપિ રૂપં છિન્દિત્વા કતો **દારુમાસકો**. લાખાય વા નિય્યાસેન વા રૂપં સમુટ્ઠાપેત્વા કતો **જતુમાસકો**. યો યો યત્થ યત્થ જનપદે યદા યદા વોહારં ગચ્છતિ, અન્તમસો અટ્ઠિમયોપિ ચમ્મમયોપિ રુક્ખફલબીજમયોપિ સમુટ્ઠાપિતરૂપોપિ અસમુટ્ઠાપિતરૂપોપીતિ અયં સબ્બોપિ રજતમાસકેનેવ સઙ્ગહિતો. મુત્તા મણિ વેળુરિયો સઙ્ખો સિલા પવાળં લોહિતઙ્કો મસારગલ્લં સત્ત ધઞ્ઞાનિ દાસિદાસખેત્તવત્થુપુપ્ફારામફલારામાદયોતિ ઇદં દુક્કટવત્થુ. તત્થ નિસ્સગ્ગિયવત્થું અત્તનો વા સઙ્ઘગણપુગ્ગલચેતિયાનં વા અત્થાય સમ્પટિચ્છિતું ન વટ્ટતિ. અત્તનો અત્થાય સમ્પટિચ્છતો નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં હોતિ, સેસાનં અત્થાય દુક્કટં. દુક્કટવત્થું સબ્બેસમ્પિ અત્થાય સમ્પટિચ્છતો દુક્કટમેવ.

તત્રાયં વિનિચ્છયો (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૨.૫૩૮-૯) – સચે કોચિ જાતરૂપરજતં આહરિત્વા ‘‘ઇદં સઙ્ઘસ્સ દમ્મિ, આરામં વા કરોથ ચેતિયં વા ભોજનસાલાદીનં વા અઞ્ઞતર’’ન્તિ વદતિ, ઇદં સમ્પટિચ્છિતું ન વટ્ટતિ. સચે પન ‘‘નયિદં ભિક્ખૂનં સમ્પટિચ્છિતું વટ્ટતી’’તિ પટિક્ખિત્તે ‘‘વડ્ઢકીનં વા કમ્મકારાનં વા હત્થે ભવિસ્સતિ , કેવલં તુમ્હે સુકતદુક્કટં જાનાથા’’તિ વત્વા તેસં હત્થે દત્વા પક્કમતિ, વટ્ટતિ. અથાપિ ‘‘મમ મનુસ્સાનં હત્થે ભવિસ્સતિ, મય્હમેવ વા હત્થે ભવિસ્સતિ, કેવલં તુમ્હે યં યસ્સ દાતબ્બં, તદત્થાય પેસેથા’’તિ વદતિ, એવમ્પિ વટ્ટતિ. સચે પન સંઘં વા ગણં વા પુગ્ગલં વા અનામસિત્વા ‘‘ઇદં હિરઞ્ઞસુવણ્ણં ચેતિયસ્સ દેમ, વિહારસ્સ દેમ, નવકમ્મસ્સ દેમા’’તિ વદન્તિ, પટિક્ખિપિતું ન વટ્ટતિ, ‘‘ઇમે ઇદં ભણન્તી’’તિ કપ્પિયકારકાનં આચિક્ખિતબ્બં. ‘‘ચેતિયાદીનં અત્થાય તુમ્હે ગહેત્વા ઠપેત્વા’’તિ વુત્તે પન ‘‘અમ્હાકં ગહેતું ન વટ્ટતી’’તિ પટિક્ખિપિતબ્બં.

સચે પન કોચિ બહું હિરઞ્ઞસુવણ્ણં આનેત્વા ‘‘ઇદં સંઘસ્સ દમ્મિ, ચત્તારો પચ્ચયે પરિભુઞ્જથા’’તિ વદતિ, તઞ્ચે સંઘો સમ્પટિચ્છતિ, પટિગ્ગહણેપિ પરિભોગેપિ આપત્તિ. તત્ર ચેકો ભિક્ખુ ‘‘નયિદં કપ્પતી’’તિ પટિક્ખિપતિ, ઉપાસકો ચ ‘‘યદિન કપ્પતિ, મય્હમેવ ભવિસ્સતી’’તિ તં આદાય ગચ્છતિ. સો ભિક્ખુ ‘‘તયા સંઘસ્સ લાભન્તરાયો કતો’’તિ ન કેનચિ કિઞ્ચિ વત્તબ્બો. યો હિ તં ચોદેતિ, સ્વેવ સાપત્તિકો હોતિ. તેન પનેકેન બહૂ અનાપત્તિકા કતા. સચે પન ભિક્ખૂહિ ‘‘ન વટ્ટતી’’તિ પટિક્ખિત્તે ‘‘કપ્પિયકારકાનં વા હત્થે ભવિસ્સતિ, મમ પુરિસાનં વા મય્હં વા હત્થે ભવિસ્સતિ, કેવલં તુમ્હે પચ્ચયે પરિભુઞ્જથા’’તિ વદતિ, વટ્ટતિ.

ચતુપચ્ચયત્થાય ચ દિન્નં યેન યેન પચ્ચયેન અત્થો હોતિ, તં તદત્થં ઉપનેતબ્બં. **ચિવરત્થાય** દિન્નં ચીવરેયેવ ઉપનેતબ્બં. સચે ચીવરેન તાદિસો અત્થો નત્થિ, પિણ્ડપાતાદીહિ સંઘો કિલમતિ, સંઘસુટ્ઠુતાય અપલોકેત્વા તદત્થાયપિ ઉપનેતબ્બં. એસ નયો **પિણ્ડપાતગિલાનપચ્ચયત્થાય** દિન્નેપિ. **સેનાસનત્થાય** દિન્નં પન સેનાસનસ્સ ગરુભણ્ડત્તા સેનાસનેયેવ ઉપનેતબ્બં. સચે પન ભિક્ખૂસુ સેનાસનં છડ્ડેત્વા ગતેસુ સેનાસનં વિનસ્સતિ, ઈદિસે કાલે સેનાસનં વિસ્સજ્જેત્વાપિ ભિક્ખૂનં પરિભોગો અનુઞ્ઞાતો, તસ્મા સેનાસનજગ્ગનત્થં મૂલચ્છેજ્જં અકત્વા યાપનમત્તં પરિભુઞ્જિતબ્બં.

૬૦. સચે કોચિ ''મય્હં તિસસ્સસમ્પાદનકં મહાતળાકં અત્થિ, તં સંઘસ્સ દમ્મી''તિ વદતિ, તઞ્ચે સંઘો સમ્પટિચ્છતિ, પટિગ્ગહણેપિ પરિભોગેપિ આપત્તિયેવ. યો પન તં પટિક્ખિપતિ, સો પુરિમનયેનેવ ન કેનચિ કિઞ્ચિ વત્તબ્બો. યો હિ તં ચોદેતિ, સ્વેવ સાપત્તિકો હોતિ . તેન પનેકેન બહૂ અનાપત્તિકા કતા. યો પન ''તાદિસંયેવ તળાકં દમ્મી''તિ વત્વા ભિક્ખૂહિ ''ન વટ્ટતી''તિ પટિક્ખિત્તો વદતિ ''અસુકઞ્ચ અસુકઞ્ચ સઙ્ઘસ્સ તળાકં અત્થિ, તં કથં વટ્ટતી''તિ. સો વત્તબ્બો ''કપ્પિયં કત્વા દિન્નં ભવિસ્સતી''તિ. કથં દિન્નં કપ્પિયં હોતીતિ. ''ચત્તારો પચ્ચયે પરિભુઞ્જથા''તિ વત્વા દિન્નન્તિ. સો સચે ''સાધુ, ભન્તે ચત્તારો પચ્ચયે પરિભુઞ્જથા''તિ દેતિ, વટ્ટતિ. અથાપિ ''તળાકં ગણ્હથા''તિ વત્વા ''ન વટ્ટતી''તિ પટિક્ખિત્તો ''કપ્પિયકારકો અત્થી''તિ પુચ્છિત્વા ''નત્થી''તિ વુત્તે ''ઇદં અસુકો નામ વિચારેસ્સતિ, અસુકસ્સ વા હત્થે મય્હં વા હત્થે ભવિસ્સતિ, સઙ્ઘો કપ્પિયભણ્ડં પરિભુઞ્જતૂ''તિ વદતિ, વટ્ટતિ. સચેપિ ''ન વટ્ટતી''તિ પટિક્ખિત્તો ''ઉદકં પરિભુઞ્જિસ્સતિ, ભણ્ડકં ધોવિસ્સતિ, મિગપક્ખિનો પિવિસ્સન્તી''તિ વદતિ, એવમ્પિ વટ્ટતિ. અથાપિ ''ન વટ્ટતી''તિ પટિક્ખિત્તો વદતિ ''કપ્પિયસીસેન ગણ્હથા''તિ. ''સાધુ ઉપાસક, સઙ્ઘો પાનીયં પિવિસ્સતિ, ભણ્ડકં ધોવિસ્સતિ, મિગપક્ખિનો પિવિસ્સન્તી''તિ વત્વા પરિભુઞ્જિતું વટ્ટતિ. અથાપિ ''મમ તળાકં વા પોક્ખરણિં વા સઙ્ઘસ્સ દમ્મી''તિ વુત્તે ''સાધુ ઉપાસક, સઙ્ઘો પાનીયં પિવિસ્સતી''તિઆદીનિ વત્વા પરિભુઞ્જિતું વટ્ટતિયેવ.

યદિ પન ભિક્ખૂહિ હત્થકમ્મં યાચિત્વા સહત્થેન ચ કપ્પિયપથવિં ખણિત્વા ઉદકપરિભોગત્થાય તળાકં કારિતં હોતિ, તઞ્ચે નિસ્સાય સસ્સં નિપ્ફાદેત્વા મનુસ્સા વિહારે કપ્પિયભણ્ડં દેન્તિ, વટ્ટતિ. અથ મનુસ્સા એવ સઙ્ઘસ્સ ઉપકારત્થાય સઙ્ઘિકભૂમિં ખણિત્વા તં નિસ્સાય નિપ્ફન્નસસ્સતો કપ્પિયભણ્ડં દેન્તિ, એતમ્પિ વટ્ટતિ. ''અમ્હાકં એકં કપ્પિયકારકં ઠપેથા''તિ વુત્તે ચ ઠપેતુમ્પિ લબ્ભતિ. અથ તે મનુસ્સા રાજબલિના ઉપદ્દુતા પક્કમન્તિ, અઞ્ઞે પટિપજ્જન્તિ, ન ચ ભિક્ખૂનં કિઞ્ચિ દેન્તિ, ઉદકં વારેતું લબ્ભતિ, તઞ્ચ ખો કસિકમ્મકાલેયેવ, ન સસ્સકાલે. સચે તે વદન્તિ ''નનુ, ભન્તે, પુબ્બેપિ મનુસ્સા ઇમં નિસ્સાય સસ્સં અકંસૂ''તિ, તતો વત્તબ્બા ''તે સઙ્ઘસ્સ ઇમઞ્ચ ઇમઞ્ચ ઉપકારં અકંસુ, ઇદઞ્ચિદઞ્ચ કપ્પિયભણ્ડકં અદંસૂ''તિ. સચે તે વદન્તિ ''મયમ્પિ દસ્સામા''તિ, એવમ્પિ વટ્ટતિ.

સચે પન કોચિ અબ્યત્તો અકપ્પિયવોહારેન તળાકં પટિગ્ગણ્હાતિ વા કારેતિ વા, તં ભિક્ખૂહિ ન પરિભુઞ્જિતબ્બં, તં નિસ્સાય લદ્ધકપ્પિયભણ્ડમ્પિ અકપ્પિયમેવ . સચે ભિક્ખૂહિ પરિચ્ચત્તભાવં ઞત્વા સામિકો વા તસ્સ પુત્તધીતરો વા અઞ્ઞો વા કોચિ વંસે ઉપ્પન્નો પુન કપ્પિયવોહારેન દેતિ, વટ્ટતિ. પચ્છિન્ને કુલવંસે યો તસ્સ જનપદસ્સ સામિકો, સો અચ્છિન્દિત્વા કપ્પિયવોહારેન પુન દેતિ ચિત્તલપબ્બતે ભિક્ખુના નીહટઉદકવાહકં **અળનાગરાજમહેસી** વિય, એવમ્પિ વટ્ટતિ. કપ્પિયવોહારેપિ ઉદકવસેન પટિગ્ગહિતતળાકે સુદ્ધચિત્તાનં મત્તિકુદ્ધરણપાળિબન્ધનાદીનિ ચ કાતું વટ્ટતિ. તં નિસ્સાય પન સસ્સં કરોન્તે દિસ્વા કપ્પિયકારકં ઠપેતું ન વટ્ટતિ. યદિ તે સયમેવ કપ્પિયભણ્ડં દેન્તિ, ગહેતબ્બં. નો ચે દેન્તિ, ન ચોદેતબ્બં. પચ્ચયવસેન પટિગ્ગહિતતળાકે કપ્પિયકારકં ઠપેતું વટ્ટતિ, મત્તિકુદ્ધરણપાળિબન્ધનાદીનિ કારેતું ન વટ્ટતિ. સચે કપ્પિયકારકા સયમેવ કરોન્તિ, વટ્ટતિ. અબ્યત્તેન પન લજ્જિભિક્ખુના કારાપિતેસુ કિઞ્ચાપિ પટિગ્ગહણં કપ્પિયં, ભિક્ખુસ્સ પન પયોગપચ્ચયા ઉપ્પન્નેન મિસ્સત્તા વિસગતપિણ્ડપાતો વિય અકપ્પિયમંસરસમિસ્સભોજનં વિય ચ દુબ્બિનિભોગં હોતિ, સબ્બેસં અકપ્પિયમેવ.

૬૧. સચે પન ઉદકસ્સ ઓકાસો અત્થિ, તળાકસ્સ પાળિ થિરા, ''યથા બહું ઉદકં ગણ્હાતિ, એવં કરોહિ, તીરસમીપે ઉદકં કરોહી''તિ એવં ઉદકમેવ વિચારેતિ, વટ્ટતિ. ઉદ્ધને અગ્ગિં ન પાતેન્તિ, ''ઉદકકમ્મં લબ્ભતુ ઉપાસકા''તિ વત્તું વટ્ટતિ, ''સસ્સં કત્વા આહરથા''તિ વત્તું પન ન વટ્ટતિ. સચે પન તળાકે અતિબહું ઉદકં દિસ્વા

પસ્સતો વા પિટ્ઠિતો વા માતિકં નીહરાપેતિ, વનં છિન્દાપેત્વા કેદારે કારાપેતિ, પોરાણકેદારેસુ વા પકતિભાગં અગ્ગહેત્વા અતિરેકં ગણ્હાતિ, નવસસ્સે વા અપરિચ્છિન્નભાગે ''એત્તકે કહાપણે દેથા''તિ કહાપણે ઉટ્ઠાપેતિ, સબ્બેસં અકપ્પિયં.

યો પન ''કસથ વપથા''તિ અવત્વા ''એત્તકાય ભૂમિયા એત્તકો નામ ભાગો''તિ એવં ભૂમિં વા પતિટ્ઠાપેતિ, ''એત્તકે ભૂમિભાગે અમ્હેહિ સસ્સં કતં, એત્તકં નામ ભાગં ગણ્હથા''તિ વદન્તેસુ કસ્સકેસુ ભૂમિપ્પમાણગહણત્થં રજ્જુયા વા દણ્ડેન વા મિનાતિ, ખલે વા ઠત્વા રક્ખતિ, ખલતો વા નીહરાપેતિ, કોટ્ઠાગારે વા પટિસામેતિ, તસ્સેવ તં અકપ્પિયં. સચે કસ્સકા કહાપણે આહરિત્વા ''ઇમે સઙ્ઘસ્સ આહટા''તિ વદન્તિ, અઞ્ઞતરો ચ ભિક્ખુ ''ન સઙ્ઘો કહાપણે ખાદતી''તિ સઞ્ઞાય ''એત્તકેહિ કહાપણેહિ સાટકે આહરથ , એત્તકેહિ યાગુઆદીનિ સમ્પાદેથા''તિ વદતિ, યં તે આહરન્તિ, તં સબ્બેસં અકપ્પિયં. કસ્મા? કહાપણાનં વિચારિતત્તા. સચે ધઞ્ઞં આહરિત્વા ''ઇદં સઙ્ઘસ્સ આહટ''ન્તિ વદન્તિ, અઞ્ઞતરો ચ ભિક્ખુ પુરિમનયેનેવ ''એત્તકેહિ વીહીહિ ઇદઞ્ચિદઞ્ચ આહરથા''તિ વદતિ, યં તે આહરન્તિ, તં તસ્સેવ અકપ્પિયં. કસ્મા? ધઞ્ઞસ્સ વિચારિતત્તા. સચે તણ્ડુલં વા અપરણ્ણં વા આહરિત્વા ''ઇદં સઙ્ઘસ્સ આહટ''ન્તિ વદન્તિ, અઞ્ઞતરો ચ ભિક્ખુ પુરિમનયેનેવ ''એત્તકેહિ તણ્ડુલેહિ ઇદઞ્ચિદઞ્ચ આહરથા''તિ વદતિ, યં તે આહરન્તિ, તં સબ્બેસં કપ્પિયં. કસ્મા? કપ્પિયાનં તણ્ડુલાદીનં વિચારિતત્તા. કયવિક્કયેપિ અનાપત્તિ કપ્પિયકારકસ્સ આચિક્ખિતત્તા.

૬૨. પુબ્બે પન ચિત્તલપબ્બતે એકો ભિક્ખુ ચતુસાલદ્વારે ''અહો વત સ્વે સઙ્ઘસ્સ એત્તકપ્પમાણે પૂવે પચેય્યુ''ન્તિ આરામિકાનં સઞ્ઞાજનનત્થં ભૂમિયં મણ્ડલં અકાસિ. તં દિસ્વા છેકો આરામિકો તથેવ કત્વા દુતિયદિવસે ભેરિયા આકોટિતાય સન્નિપતિતે સઙ્ઘે પૂવં ગહેત્વા સઙ્ઘત્થેરં આહ – ''ભન્તે, અમ્હેહિ ઇતો પુબ્બે નેવ પિતૂનં, ન પિતામહાનં એવરૂપં સુતપુબ્બં, એકેન અય્યેન ચતુસાલદ્વારે પૂવત્થાય સઞ્ઞા કતા, ઇતો દાનિ પભુતિ અય્યા અત્તનો અત્તનો ચિત્તાનુરૂપં વદન્તુ, અમ્હાકમ્પિ ફાસુવિહારો ભવિસ્સતી''તિ. મહાથેરો તતોવ નિવત્તિ, એકભિક્ખુનાપિ પૂવો ન ગહિતો. એવં પુબ્બે તત્રુપ્પાદં ન પરિભુઞ્જિંસુ. તસ્મા –

> સલ્લેખં અચ્ચજન્તેન, અપ્પમત્તેન ભિક્ખુના;
> કપ્પિયેપિ ન કાતબ્બા, આમિસત્થાય લોલતાતિ. (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૨.૫૩૮-૯);

યો ચાયં તળાકે વુત્તો, પોક્ખરણીઉદકવાહકમાતિકાદીસુપિ એસેવ નયો.

૬૩. પુબ્બણ્ણાપરણ્ણઉચ્છુફલાફલાદીનં વિરુહનટ્ઠાનં યં કિઞ્ચિ ખેત્તં વા વત્થું વા ''દમ્મી''તિ વુત્તેપિ ''ન વટ્ટતી''તિ પટિક્ખિપિત્વા તળાકે વુત્તનયેનેવ યદા કપ્પિયવોહારેન ''ચતુપચ્ચયપરિભોગત્થાય દમ્મી''તિ વદતિ, તદા સમ્પટિચ્છિતબ્બં, ''વનં દમ્મિ અરઞ્ઞં દમ્મી''તિ વુત્તે પન વટ્ટતિ. સચે મનુસ્સા ભિક્ખૂહિ અનાણત્તાયેવ તત્થ રુક્ખે છિન્દિત્વા અપરણ્ણાદીનિ સમ્પાદેત્વા ભિક્ખૂનં ભાગં દેન્તિ, વટ્ટતિ, અદેન્તા ન ચોદેતબ્બા. સચે કેનચિદેવ અન્તરાયેન તેસુ પક્કન્તેસુ અઞ્ઞે કરોન્તિ, ન ચ ભિક્ખૂનં કિઞ્ચિ દેન્તિ, તે વારેતબ્બા. સચે વદન્તિ ''નનુ, ભન્તે, પુબ્બે મનુસ્સા ઇધ સસ્સાનિ અકંસૂ''તિ, તતો વત્તબ્બા ''તે સઙ્ઘસ્સ ઇદઞ્ચિદઞ્ચ કપ્પિયભણ્ડં અદંસૂ''તિ. સચે વદન્તિ ''મયમ્પિ દસ્સામા''તિ, એવં વટ્ટતિ.

કિઞ્ચિ સસ્સુટ્ઠાનકં ભૂમિપ્પદેસં સન્ધાય ''સીમં દેમા''તિ વદન્તિ, વટ્ટતિ. સીમપરિચ્છેદનત્થં પન થમ્ભા વા પાસાણા વા સયં ન ઠપેતબ્બા, ભૂમિ નામ અનગ્ઘા, અપ્પકેનપિ પારાજિકો ભવેય્ય. આરામિકાનં પન વત્તબ્બં

‘‘ઇમિના ઠાનેન અમ્હાકં સીમા ગતા’’તિ. સચેપિ હિ તે અધિકં ગણ્હન્તિ, પરિયાયેન કથિતત્તા અનાપત્તિ. યદિ પન રાજરાજમહામત્તાદયો સયમેવ થમ્ભે ઠપાપેત્વા ‘‘ચત્તારો પચ્ચયે પરિભુઞ્જથા’’તિ દેન્તિ, વટ્ટતિયેવ.

સચે કોચિ અન્તોસીમાયં તળાકં વા ખણતિ, વિહારમજ્ઝેન વા માતિકં નેતિ, ચેતિયઙ્ગણબોધિયઙ્ગણાદીનિ દુસ્સન્તિ, વારેતબ્બો. સચે સઙ્ઘો કિઞ્ચિ લભિત્વા આમિસગરુકતાય ન વારેતિ, એકો ભિક્ખુ વારેતિ, સોવ ભિક્ખુ ઇસ્સરો. સચે એકો ભિક્ખુ ન વારેતિ ‘‘નેથ તુમ્હે’’તિ, તેસંયેવ પક્ખો હોતિ. સઙ્ઘો વારેતિ, સઙ્ઘોવ ઇસ્સરો. સઙ્ઘિકેસુ હિ કમ્મેસુ યો ધમ્મકમ્મં કરોતિ, સોવ ઇસ્સરો. સચે વારિયમાનોપિ કરોતિ, હેટ્ઠા ગહિતં પંસું હેટ્ઠા પક્ખિપિત્વા, ઉપરિ ગહિતં પંસું ઉપરિ પક્ખિપિત્વા પૂરેતબ્બા.

સચે કોચિ યથાજાતમેવ ઉચ્છું વા અપરણ્ણં વા અલાબુકુમ્ભણ્ડાદિકં વા વલ્લિફલં દાતુકામો ‘‘એતં સબ્બં ઉચ્છુખેત્તં અપરણ્ણવત્થું વલ્લિફલાવાટં દમ્મી’’તિ વદતિ, સહ વત્થુના પરામટ્ઠત્તા ન વટ્ટતીતિ મહાસુમત્થેરો આહ. મહાપદુમત્થેરો પન ‘‘અભિલાપમત્તમેતં, સામિકાનંયેવ હિ સો ભૂમિભાગો, તસ્મા વટ્ટતી’’તિ આહ. ‘‘દાસં દમ્મી’’તિ વદતિ, ન વટ્ટતિ. ‘‘આરામિકં દમ્મિ, વેય્યાવચ્ચકરં દમ્મિ, કપ્પિયકારકં દમ્મી’’તિ વુત્તે વટ્ટતિ. સચે આરામિકો પુરેભત્તમ્પિ પચ્છાભત્તમ્પિ સઙ્ઘસ્સેવ કમ્મં કરોતિ, સામણેરસ્સ વિય સબ્બં ભેસજ્જં પટિજગ્ગનમ્પિ તસ્સ કાતબ્બં. સચે પુરેભત્તમેવ સઙ્ઘસ્સ કમ્મં કરોતિ, પચ્છાભત્તં અત્તનો કરોતિ, સાયં નિવાપો ન દાતબ્બો. યેપિ પઞ્ચદિવસવારેન વા પક્ખવારેન વા સઙ્ઘસ્સ કમ્મં કત્વા સેસકાલે અત્તનો કમ્મં કરોન્તિ, તેસમ્પિ કરણકાલેયેવ ભત્તઞ્ચ નિવાપો ચ દાતબ્બો. સચે સઙ્ઘસ્સ કમ્મં નત્થિ, અત્તનોયેવ કમ્મં કત્વા જીવન્તિ, તે ચે હત્થકમ્મમૂલં આનેત્વા દેન્તિ, ગહેતબ્બં. નો ચે દેન્તિ, ન કિઞ્ચિ વત્તબ્બા. યં કિઞ્ચિ રજકદાસમ્પિ પેસકારદાસમ્પિ આરામિકનામેન સમ્પટિચ્છિતું વટ્ટતિ.

સચે ‘‘ગાવો દેમા’’તિ વદન્તિ, ‘‘ન વટ્ટતી’’તિ પટિક્ખિપિતબ્બા. ઇમા ગાવો કુતોતિ. પણ્ડિતેહિ પઞ્ચગોરસપરિભોગત્થાય દિન્નાતિ. ‘‘મયમ્પિ પઞ્ચગોરસપરિભોગત્થાય દેમા’’તિ વુત્તે વટ્ટન્તિ. અજિકાદીસુપિ એસેવ નયો. ‘‘હત્થિં દેમ, અસ્સં, મહિંસં, કુક્કુટં, સૂકરં દેમા’’તિ વદન્તિ, સમ્પટિચ્છિતું ન વટ્ટતિ. સચે કેચિ મનુસ્સા ‘‘અપ્પોસ્સુક્કા, ભન્તે, તુમ્હે હોથ, મયં ઇમે ગહેત્વા તુમ્હાકં કપ્પિયભણ્ડં દસ્સામા’’તિ ગણ્હન્તિ, વટ્ટતિ. કુક્કુટસૂકરે ‘‘સુખં જીવન્તૂ’’તિ અરઞ્ઞે વિસ્સજ્જાપેતું વટ્ટતિ. ‘‘ઇમં તળાકં, ઇમં ખેત્તં, ઇમં વત્થું વિહારસ્સ દેમા’’તિ વુત્તે પટિક્ખિપિતું ન લબ્ભતિ.

૬૪. સચે કોચિ ભિક્ખું ઉદ્દિસ્સ દૂતેન હિરઞ્ઞસુવણ્ણાદિચીવરચેતાપન્નં પહિણેય્ય ‘‘ઇમિના ચીવરચેતાપન્નેન ચીવરં ચેતાપેત્વા ઇત્થન્નામં ભિક્ખું ચીવરેન અચ્છાદેહી’’તિ, સો ચે દૂતો તં ભિક્ખું ઉપસઙ્કમિત્વા એવં વદેય્ય ‘‘ઇદં ખો, ભન્તે, આયસ્મન્તં ઉદ્દિસ્સ ચીવરચેતાપન્નં આભતં, પટિગ્ગણ્હતુ આયસ્મા ચીવરચેતાપન્ન’’ન્તિ, તેન ભિક્ખુના સો દૂતો એવમસ્સ વચનીયો ‘‘ન ખો મયં, આવુસો, ચીવરચેતાપન્નં પટિગ્ગણ્હામ, ચીવરઞ્ચ ખો મયં પટિગ્ગણ્હામ કાલેન કપ્પિય’’ન્તિ. સો ચે દૂતો તં ભિક્ખું એવં વદેય્ય ‘‘અત્થિ પનાયસ્મતો કોચિ વેય્યાવચ્ચકરો’’તિ, ચીવરત્થિકેન ભિક્ખુના વેય્યાવચ્ચકરો નિદ્દિસિતબ્બો આરામિકો વા ઉપાસકો વા ‘‘એસો ખો, આવુસો, ભિક્ખૂનં વેય્યાવચ્ચકરો’’તિ. ન વત્તબ્બો ‘‘તસ્સ દેહી’’તિ વા ‘‘સો વા નિક્ખિપિસ્સતિ, સો વા પરિવત્તેસ્સતિ, સો વા ચેતાપેસ્સતી’’તિ . સો ચે દૂતો તં વેય્યાવચ્ચકરં સઞ્ઞાપેત્વા તં ભિક્ખું ઉપસઙ્કમિત્વા એવં વદેય્ય ‘‘યં ખો, ભન્તે, આયસ્મા વેય્યાવચ્ચકરં નિદ્દિસિ, આણત્તો સો મયા, ઉપસઙ્કમતુ આયસ્મા કાલેન, ચીવરેન તં અચ્છાદેસ્સતી’’તિ. ચીવરત્થિકેન ભિક્ખુના વેય્યાવચ્ચકરો ઉપસઙ્કમિત્વા દ્વત્તિક્ખત્તું ચોદેતબ્બો સારેતબ્બો

‘‘અત્થો મે, આવુસો, ચીવરેના’’તિ. ન વત્તબ્બો ‘‘દેહિ મે ચીવરં, આહર મે ચીવરં, પરિવત્તેહિ મે ચીવરં, ચેતાપેહિ મે ચીવર’’ન્તિ. સચે દ્વત્તિક્ખત્તું ચોદયમાનો સારયમાનો તં ચીવરં અભિનિપ્ફાદેતિ, ઇચ્ચેતં કુસલં. નો ચે અભિનિપ્ફાદેતિ, તત્થ ગન્ત્વા ચતુક્ખત્તું પઞ્ચક્ખત્તું છક્ખત્તુપરમં તુણ્હીભૂતેન ઉદ્દિસ્સ ઠાતબ્બં, ન આસને નિસીદિતબ્બં, ન આમિસં પટિગ્ગહેતબ્બં, ન ધમ્મો ભાસિતબ્બો. ‘‘કિં કારણા આગતોસી’’તિ પુચ્છિયમાનેન ‘‘જાનાહિ, આવુસો’’તિ એત્તકમેવ વત્તબ્બં.

સચે આસને વા નિસીદતિ, આમિસં વા પટિગ્ગણ્હાતિ, ધમ્મં વા ભાસતિ, ઠાનં ભઞ્જતિ. સચે ચતુક્ખત્તું ચોદેતિ, ચતુક્ખત્તું ઠાતબ્બં. પઞ્ચક્ખત્તું ચોદેતિ, દ્વિક્ખત્તું ઠાતબ્બં. છક્ખત્તું ચોદેતિ, ન ઠાતબ્બં. એકાય હિ ચોદનાય ઠાનદ્વયં ભઞ્જતિ. યથા છક્ખત્તું ચોદેત્વા ન ઠાતબ્બં, એવં દ્વાદસક્ખત્તું ઠત્વા ન ચોદેતબ્બં. તસ્મા સચે ચોદેતિયેવ ન તિટ્ઠતિ, છ ચોદના લબ્ભન્તિ. સચે તિટ્ઠતિયેવ ન ચોદેતિ, દ્વાદસ ઠાનાનિ લબ્ભન્તિ. સચે ચોદેતિપિ તિટ્ઠતિપિ, એકાય ચોદનાય દ્વે ઠાનાનિ હાપેતબ્બાનિ. તત્થ યો એકદિવસમેવ પુનપ્પુનં ગન્ત્વા છક્ખત્તું ચોદેતિ, સકિંયેવ વા ગન્ત્વા ‘‘અત્થો મે, આવુસો, ચીવરેના’’તિ છક્ખત્તું વદતિ, તત્થ એકદિવસમેવ પુનપ્પુનં ગન્ત્વા દ્વાદસક્ખત્તું તિટ્ઠતિ, સકિમેવ વા ગન્ત્વા તત્ર તત્ર ઠાને તિટ્ઠતિ, સોપિ સબ્બચોદનાયો સબ્બટ્ઠાનાનિ ચ ભઞ્જતિ, કો પન વાદો નાનાદિવસેસુ. તતો ચે ઉત્તરિ વાયમમાનો તં ચીવરં અભિનિપ્ફાદેતિ, પયોગે દુક્કટં, પટિલાભેન નિસ્સગ્ગિયં હોતિ. નો ચે સક્કોતિ તં અભિનિપ્ફાદેતું, યતો રાજતો રાજમહામત્તતો વા અસ્સ ભિક્ખુનો તં ચીવરચેતાપન્નં આનીતં, તસ્સ સન્તિકં સામં વા ગન્તબ્બં, દૂતો વા પાહેતબ્બો ‘‘યં ખો તુમ્હે આયસ્મન્તો ભિક્ખું ઉદ્દિસ્સ ચીવરચેતાપન્નં પહિણિત્થ, ન તં તસ્સ ભિક્ખુનો કિઞ્ચિ અત્થં અનુભોતિ, યુઞ્જન્તાયસ્મન્તો સકં, મા તુમ્હાકં સન્તકં વિનસ્સતૂ’’તિ. અયં તત્થ સામીચિ. યો પન નેવ સામં ગચ્છતિ, ન દૂતં પાહેતિ, વત્તભેદે દુક્કટં આપજ્જતિ.

૬૫. કિં પન (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૨.૫૩૮-૯) સબ્બકપ્પિયકારકેસુ એવં પટિપજ્જિતબ્બન્તિ? ન પટિપજ્જિતબ્બં. અયઞ્હિ કપ્પિયકારકો નામ સઙ્ખેપતો દુવિધો નિદ્દિટ્ઠો અનિદ્દિટ્ઠો ચ. તત્થ નિદ્દિટ્ઠો દુવિધો ભિક્ખુના નિદ્દિટ્ઠો દૂતેન નિદ્દિટ્ઠોતિ. અનિદ્દિટ્ઠોપિ દુવિધો મુખવેવટિકકપ્પિયકારકો પરમ્મુખકપ્પિયકારકોતિ. તેસુ ભિક્ખુના નિદ્દિટ્ઠો સમ્મુખાસમ્મુખવસેન ચતુબ્બિધો હોતિ, તથા દૂતેન નિદ્દિટ્ઠોપિ. કથં? ઇધેકચ્ચો ભિક્ખુસ્સ ચીવરત્થાય દૂતેન અકપ્પિયવત્થું પહિણતિ, દૂતો તં ભિક્ખું ઉપસઙ્કમિત્વા ‘‘ઇદં, ભન્તે, ઇત્થન્નામેન તુમ્હાકં ચીવરત્થાય પહિતં, ગણ્હથ ન’’ન્તિ વદતિ, ભિક્ખુ ‘‘નયિદં કપ્પતી’’તિ પટિક્ખિપતિ, દૂતો ‘‘અત્થિ પન તે, ભન્તે, વેય્યાવચ્ચકરો’’તિ પુચ્છતિ, પુઞ્ઞત્થિકેહિ ચ ઉપાસકેહિ ‘‘ભિક્ખૂનં વેય્યાવચ્ચં કરોથા’’તિ આણત્તા વા, ભિક્ખૂનં વા સન્દિટ્ઠસમ્ભત્તા કેચિ વેય્યાવચ્ચકરા હોન્તિ, તેસં અઞ્ઞતરો તસ્મિં ખણે ભિક્ખુસ્સ સન્તિકે નિસિન્નો હોતિ, ભિક્ખુ તં નિદ્દિસતિ ‘‘અયં ભિક્ખૂનં વેય્યાવચ્ચકરો’’તિ, દૂતો તસ્સ હત્થે અકપ્પિયવત્થું દત્વા ‘‘થેરસ્સ ચીવરં કિણિત્વા દેહી’’તિ ગચ્છતિ, અયં ભિક્ખુના સમ્મુખાનિદ્દિટ્ઠો.

નો ચે ભિક્ખુસ્સ સન્તિકે નિસિન્નો હોતિ, અપિચ ખો ભિક્ખુ નિદ્દિસતિ ‘‘અસુકસ્મિં નામ ગામે ઇત્થન્નામો ભિક્ખૂનં વેય્યાવચ્ચકરો’’તિ, સો ગન્ત્વા તસ્સ હત્થે અકપ્પિયવત્થું દત્વા ‘‘થેરસ્સ ચીવરં કિણિત્વા દદેય્યાસી’’તિ આગન્ત્વા ભિક્ખુસ્સ આરોચેત્વા ગચ્છતિ, અયમેકો ભિક્ખુના અસમ્મુખાનિદ્દિટ્ઠો.

ન હેવ ખો સો દૂતો અત્તના આગન્ત્વા આરોચેતિ, અપિચ ખો અઞ્ઞં પહિણતિ ‘‘દિન્નં મયા, ભન્તે, તસ્સ હત્થે ચીવરચેતાપન્નં, તુમ્હે ચીવરં ગણ્હેય્યાથા’’તિ, અયં દુતિયો ભિક્ખુના અસમ્મુખાનિદ્દિટ્ઠો.

ન હેવ ખો અઞ્ઞં પહિણતિ, અપિચ ગચ્છન્તોવ ભિક્ખું વદતિ ‘‘અહં તસ્સ હત્થે ચીવરચેતાપન્નં દસ્સામિ, તુમ્હે ચીવરં ગણ્હેય્યાથા’’તિ, અયં તતિયો ભિક્ખુના અસમ્મુખાનિદ્દિટ્ઠોતિ એવં એકો સમ્મુખાનિદ્દિટ્ઠો તયો અસમ્મુખાનિદ્દિટ્ઠાતિ ઇમે ચત્તારો ભિક્ખુના નિદ્દિટ્ઠવેય્યાવચ્ચકરા નામ. એતેસુ ઇધ વુત્તનયેનેવ પટિપજ્જિતબ્બં.

અપરો ભિક્ખુ પુરિમનયેનેવ દૂતેન પુચ્છિતો નત્થિતાય વા અવિચારેતુકામતાય વા ‘‘નત્થમ્હાકં કપ્પિયકારકો’’તિ વદતિ, તસ્મિં ખણે કોચિ મનુસ્સો આગચ્છતિ, દૂતો તસ્સ હત્થે અકપ્પિયવત્થું દત્વા ‘‘ઇમસ્સ હત્થતો ચીવરં ગણ્હેય્યાથા’’તિ વત્વા ગચ્છતિ, અયં દૂતેન સમ્મુખાનિદ્દિટ્ઠોતિ એવં એકો સમ્મુખાનિદ્દિટ્ઠો.

અપરો દૂતો ગામં પવિસિત્વા અત્તના અભિરુચિતસ્સ કસ્સચિ હત્થે અકપ્પિયવત્થું દત્વા પુરિમનયેનેવ આગન્ત્વા વા આરોચેતિ, અઞ્ઞં વા પહિણતિ ‘‘અહં અસુકસ્સ નામ હત્થે ચીવરચેતાપન્નં દસ્સામિ, તુમ્હે ચીવરં ગણ્હેય્યાથા’’તિ વત્વા વા ગચ્છતિ, અયં તતિયો દૂતેન અસમ્મુખાનિદ્દિટ્ઠોતિ એવં એકો સમ્મુખાનિદ્દિટ્ઠો તયો અસમ્મુખાનિદ્દિટ્ઠાતિ ઇમે ચત્તારો દૂતેન નિદ્દિટ્ઠવેય્યાવચ્ચકરા નામ. એતેસુ મેણ્ડકસિક્ખાપદે વુત્તનયેનેવ પટિપજ્જિતબ્બં. વુત્તઞ્હેતં –

> ‘‘સન્તિ, ભિક્ખવે, મનુસ્સા સદ્ધા પસન્ના, તે કપ્પિયકારકાનં હત્થે હિરઞ્ઞં ઉપનિક્ખિપન્તિ ‘ઇમિના યં અય્યસ્સ કપ્પિયં, તં દેથા’તિ. અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, યં તતો કપ્પિયં, તં સાદિતું, ન ત્વેવાહં, ભિક્ખવે, ‘કેનચિ પરિયાયેન જાતરૂપરજતં સાદિતબ્બં પરિયેસિતબ્બ’ન્તિ વદામી’’તિ (મહાવ॰ ૨૯૯).

એત્થ ચોદનાય પરિમાણં નત્થિ, મૂલં અસાદિયન્તેન સહસ્સક્ખત્તુમ્પિ ચોદનાય વા ઠાનેન વા કપ્પિયભણ્ડં સાદિતું વટ્ટતિ. નો ચે દેતિ, અઞ્ઞં કપ્પિયકારકં ઠપેત્વાપિ આહરાપેતબ્બં. સચે ઇચ્છતિ, મૂલસામિકાનમ્પિ કથેતબ્બં. નો ચે ઇચ્છતિ, ન કથેતબ્બં.

અપરો ભિક્ખુ પુરિમનયેનેવ દૂતેન પુચ્છિતો ‘‘નત્થમ્હાકં કપ્પિયકારકો’’તિ વદતિ, તદઞ્ઞો સમીપે ઠિતો સુત્વા ‘‘આહર ભો, અહં અય્યસ્સ ચીવરં ચેતાપેત્વા દસ્સામી’’તિ વદતિ. દૂતો ‘‘હન્દ ભો દદેય્યાસી’’તિ તસ્સ હત્થે દત્વા ભિક્ખુસ્સ અનારોચેત્વાવ ગચ્છતિ, અયં મુખવેવટિકકપ્પિયકારકો. અપરો ભિક્ખુનો ઉપટ્ઠાકસ્સ વા અઞ્ઞસ્સ વા હત્થે અકપ્પિયવત્થું દત્વા ‘‘થેરસ્સ ચીવરં દદેય્યાસી’’તિ એત્તોવ પક્કમતિ, અયં પરમ્મુખાકપ્પિયકારકોતિ ઇમે દ્વે અનિદ્દિટ્ઠકપ્પિયકારકા નામ. એતેસુ અઞ્ઞાતકઅપ્પવારિતેસુ વિય પટિપજ્જિતબ્બં. સચે સયમેવ ચીવરં આનેત્વા દદન્તિ, ગહેતબ્બં. નો ચે, ન કિઞ્ચિ વત્તબ્બા. યથા ચ દૂતસ્સ હત્થે ચીવરત્થાય અકપ્પિયવત્થુમ્હિ પેસિતે વિનિચ્છયો વુત્તો, એવં પિણ્ડપાતાદીનમ્પિ અત્થાય પેસિતે સયં આગન્ત્વા દીયમાને ચ વિનિચ્છયો વેદિતબ્બો.

૬૬. ઉપનિક્ખિત્તસાદિયને પન અયં વિનિચ્છયો (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૨.૫૮૩-૪) – કિઞ્ચિ અકપ્પિયવત્થું પાદમૂલે ઠપેત્વા ‘‘ઇદં અય્યસ્સ હોતૂ’’તિ વુત્તે સચેપિ ચિત્તેન સાદિયતિ, ગણ્હિતુકામો હોતિ, કાયેન વા વાચાય વા ‘‘નયિદં કપ્પતી’’તિ પટિક્ખિપતિ, અનાપત્તિ . કાયવાચાહિ વા અપ્પટિક્ખિપિત્વાપિ સુદ્ધચિત્તો હુત્વા ‘‘નયિદં અમ્હાકં કપ્પતી’’તિ ન સાદિયતિ, અનાપત્તિયેવ. તીસુ દ્વારેસુ હિ યેન કેનચિ પટિક્ખિત્તં પટિક્ખિત્તમેવ હોતિ. સચે પન કાયવાચાહિ અપ્પટિક્ખિપિત્વા ચિત્તેન અધિવાસેતિ, કાયવાચાહિ કત્તબ્બસ્સ પટિક્ખેપસ્સ અકરણતો અકિરિયસમુટ્ઠાનં કાયદ્વારે ચ વચીદ્વારે ચ આપત્તિં આપજ્જતિ, મનોદ્વારે પન આપત્તિ નામ નત્થિ.

એકો સતં વા સહસ્સં વા પાદમૂલે ઠપેતિ ‘‘તુય્હિદં હોતૂ’’તિ, ભિક્ખુ ‘‘નયિદં કપ્પતી’’તિ પટિક્ખિપતિ, ઉપાસકો ‘‘પરિચ્ચત્તં મયા તુમ્હાક’’ન્તિ ગતો, અઞ્ઞો તત્થ આગન્ત્વા પુચ્છતિ ‘‘કિં, ભન્તે, ઇદ’’ન્તિ, યં તેન ચ અત્તના ચ વુત્તં, તં આચિક્ખિતબ્બં. સો ચે વદતિ ‘‘ગોપયિસ્સામહં, ભન્તે, ગુત્તટ્ઠાનં દસ્સેથા’’તિ, સત્તભૂમિકમ્પિ પાસાદં અભિરુહિત્વા ‘‘ઇદં ગુત્તટ્ઠાન’’ન્તિ આચિક્ખિતબ્બં, ‘‘ઇધ નિક્ખિપાહી’’તિ ન વત્તબ્બં. એત્તાવતા કપ્પિયઞ્ચ અકપ્પિયઞ્ચ નિસ્સાય ઠિતં હોતિ, દ્વારં પિદહિત્વા રક્ખન્તેન વસિતબ્બં. સચે કિઞ્ચિ વિક્કાયિકભણ્ડં પત્તં વા ચીવરં વા ગહેત્વા આગચ્છતિ, ‘‘ઇદં ગહેસ્સથ, ભન્તે’’તિ વુત્તે ‘‘ઉપાસક, અત્થિ અમ્હાકં ઇમિના અત્થો, વત્થુ ચ એવરૂપં નામ સંવિજ્જતિ, કપ્પિયકારકો નત્થી’’તિ વત્તબ્બં. સચે સો વદતિ ‘‘અહં કપ્પિયકારકો ભવિસ્સામિ, દ્વારં વિવરિત્વા દેથા’’તિ, દ્વારં વિવરિત્વા ‘‘ઇમસ્મિં ઓકાસે ઠપિત’’ન્તિ વત્તબ્બં, ‘‘ઇદં ગણ્હા’’તિ ન વત્તબ્બં. એવમ્પિ કપ્પિયઞ્ચ અકપ્પિયઞ્ચ નિસ્સાય ઠિતમેવ હોતિ. સો ચે તં ગહેત્વા તસ્સ કપ્પિયભણ્ડં દેતિ, વટ્ટતિ. સચે અધિકં ગણ્હાતિ, ‘‘ન મયં તવ ભણ્ડં ગણ્હામ, નિક્ખમાહી’’તિ વત્તબ્બો.

૬૭. યેન પન જાતરૂપાદિચતુબ્બિધં નિસ્સગ્ગિયવત્થુ પટિગ્ગહિતં, તેન કિં કાતબ્બન્તિ? સઙ્ઘમજ્ઝે નિસ્સજ્જિતબ્બં. કથં? તેન ભિક્ખુના (પારા॰ ૫૮૪) સઙ્ઘં ઉપસઙ્કમિત્વા એકંસં ઉત્તરાસઙ્ગં કરિત્વા વુડ્ઢાનં ભિક્ખૂનં પાદે વન્દિત્વા ઉક્કુટિકં નિસીદિત્વા અઞ્જલિં પગ્ગહેત્વા એવમસ્સ વચનીયો ‘‘અહં, ભન્તે, રૂપિયં પટિગ્ગહેસિં, ઇદં મે નિસ્સગ્ગિયં, ઇમાહં નિસ્સજ્જામી’’તિ નિસ્સજ્જિત્વા આપત્તિ દેસેતબ્બા. બ્યત્તેન ભિક્ખુના પટિબલેન આપત્તિ પટિગ્ગહેતબ્બા. સચે તત્થ આગચ્છતિ આરામિકો વા ઉપાસકો વા, સો વત્તબ્બો ‘‘આવુસો, ઇદં જાનાહી’’તિ. સચે સો ભણતિ ‘‘ઇમિના કિં આહરિસ્સામી’’તિ, ન વત્તબ્બો ‘‘ઇમં વા ઇમં વા આહરા’’તિ, કપ્પિયં આચિક્ખિતબ્બં સપ્પિં વા તેલં વા મધું વા ફાણિતં વા. આચિક્ખન્તેન ચ ‘‘ઇમિના સપ્પિં વા તેલં વા મધું વા ફાણિતં વા આહરા’’તિ ન વત્તબ્બં, ‘‘ઇદઞ્ચિદઞ્ચ સઙ્ઘસ્સ કપ્પિય’’ન્તિ એત્તકમેવ વત્તબ્બં. સચે સો તેન પરિવત્તેત્વા કપ્પિયં આહરતિ, રૂપિયપટિગ્ગાહકં ઠપેત્વા સબ્બેહેવ ભાજેત્વા પરિભુઞ્જિતબ્બં, રૂપિયપટિગ્ગાહકેન ભાગો ન ગહેતબ્બો.

અઞ્ઞેસં (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૨.૫૮૩-૪) ભિક્ખૂનં વા આરામિકાનં વા પત્તભાગમ્પિ લભિત્વા પરિભુઞ્જિતું ન વટ્ટતિ, અન્તમસો મક્કટાદીહિ તતો હરિત્વા અરઞ્ઞે ઠપિતં વા તેસં હત્થતો ગળિતં વા તિરચ્છાનપટિગ્ગહિતમ્પિ પંસુકૂલમ્પિ ન વટ્ટતિયેવ. તતો આહટેન ફાણિતેન સેનાસનધૂપનમ્પિ ન વટ્ટતિ. સપ્પિના વા તેલેન વા પદીપં કત્વા દીપાલોકે નિપજ્જિતું, કસિણપરિકમ્મં કાતું, પોત્થકમ્પિ વાચેતું ન વટ્ટતિ. તેલમધુફાણિતેહિ પન સરીરે વણં મક્ખેતું ન વટ્ટતિયેવ. તેન વત્થુના મઞ્ચપીઠાદીનિ વા ગણ્હન્તિ, ઉપોસથાગારં વા ભોજનસાલં વા કરોન્તિ, પરિભુઞ્જિતું ન વટ્ટતિ. છાયાપિ ગેહપરિચ્છેદેન ઠિતાવ ન વટ્ટતિ, પરિચ્છેદાતિક્કન્તા આગન્તુકત્તા વટ્ટતિ. તં વત્થું વિસ્સજ્જેત્વા કતેન મગ્ગેનપિ સેતુનાપિ નાવાયપિ ઉળુમ્પેનાપિ ગન્તું ન વટ્ટતિ. તેન વત્થુના ખણાપિતાય પોક્ખરણિયા ઉબ્ભિદોદકં પાતું વા પરિભુઞ્જિતું વા ન વટ્ટતિ. અન્તો ઉદકે પન અસતિ અઞ્ઞં આગન્તુકં ઉદકં વા વસ્સોદકં વા પવિટ્ઠં વટ્ટતિ. કીતાય યેન સદ્ધિં કીતા, તં આગન્તુકમ્પિ ન વટ્ટતિ. તં વત્થું ઉપનિક્ખેપં ઠપેત્વા સઙ્ઘો પચ્ચયે પરિભુઞ્જતિ, તેપિ પચ્ચયા તસ્સ ન વટ્ટન્તિ. આરામો ગહિતો હોતિ, સોપિ પરિભુઞ્જિતું ન વટ્ટતિ. યદિ ભૂમિપિ બીજમ્પિ અકપ્પિયં, નેવ ભૂમિં, ન ફલં પરિભુઞ્જિતું વટ્ટતિ. સચે ભૂમિંયેવ કિણિત્વા અઞ્ઞાનિ બીજાનિ રોપિતાનિ, ફલં વટ્ટતિ. અથ બીજાનિ કિણિત્વા કપ્પિયભૂમિયં રોપિતાનિ, ફલં ન વટ્ટતિ, ભૂમિયં નિસીદિતું વા નિપજ્જિતું વા વટ્ટતિ.

સચે પન તત્થ આગતો કપ્પિયકારકો તં પરિવત્તેત્વા સઙ્ઘસ્સ કપ્પિયં સપ્પિતેલાદિં આહરિતું ન જાનાતિ, સો વત્તબ્બો ‘‘આવુસો, ઇમં છડ્ડેહી’’તિ. સચે સો છડ્ડેતિ, ઇચ્ચેતં કુસલં. નો ચે છડ્ડેતિ, પઞ્ચહઙ્ગેહિ સમન્નાગતો ભિક્ખુ

રૂપિયછડ્ડકો સમ્મન્નિતબ્બો યો ન છન્દાગતિં ગચ્છેય્ય, ન દોસાગતિં ગચ્છેય્ય, ન મોહાગતિં ગચ્છેય્ય, ન ભયાગતિં ગચ્છેય્ય, છડ્ડિતાછડ્ડિતઞ્ચ જાનેય્ય. એવઞ્ચ પન સમ્મન્નિતબ્બો, પઠમં ભિક્ખુ યાચિતબ્બો, યાચિત્વા બ્યત્તેન ભિક્ખુના પટિબલેન સઙ્ઘો ઞાપેતબ્બો –

"સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામં ભિક્ખું રૂપિયછડ્ડકં સમ્મન્નેય્ય, એસા ઞત્તિ. સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામં ભિક્ખું રૂપિયછડ્ડકં સમ્મન્નતિ, યસ્સાયસ્મતો ખમતિ ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો રૂપિયછડ્ડકસ્સ સમ્મુતિ , સો તુણ્હસ્સ. યસ્સ નક્ખમતિ, સો ભાસેય્ય. સમ્મતો સઙ્ઘેન ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ રૂપિયછડ્ડકો, ખમતિ સઙ્ઘસ્સ, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામી"તિ (પારા॰ ૫૮૫).

૬૮. તેન સમ્મતેન (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૨.૫૮૫) ભિક્ખુના નિમિત્તં અકત્વા અક્ખીનિ નિમીલેત્વા નદિયા વા પપાતે વા વનગહને વા ગૂથં વિય અનપેક્ખેન પતિતોકાસં અસમન્નાહરન્તેન છડ્ડેતબ્બં. સચે નિમિત્તં કત્વા પાતેતિ, દુક્કટં આપજ્જતિ. એવં જિગુચ્છિતબ્બેપિ રૂપિયે ભગવા પરિયાયેન ભિક્ખૂનં પરિભોગં આચિક્ખિ. રૂપિયપટિગ્ગાહકસ્સ પન કેનચિ પરિયાયેન તતો ઉપ્પન્નપચ્ચયપરિભોગો ન વટ્ટતિ. યથા ચાયં એતસ્સ ન વટ્ટતિ, એવં અસન્તસમ્ભાવનાય વા કુલદૂસકકમ્મેન વા કુહનાદીહિ વાઉપ્પન્નપચ્ચયા નેવ તસ્સ, ન અઞ્ઞસ્સ વટ્ટન્તિ, ધમ્મેન સમેન ઉપ્પન્નાપિ અપચ્ચવેક્ખિત્વા પરિભુઞ્જિતું ન વટ્ટન્તિ. ચત્તારો હિ પરિભોગા – થેય્યપરિભોગો ઇણપરિભોગો દાયજ્જપરિભોગો સામિપરિભોગોતિ. તત્થ સઙ્ઘમજ્ઝેપિ નિસીદિત્વા પરિભુઞ્જન્તસ્સ દુસ્સીલસ્સ પરિભોગો **થેય્યપરિભોગો** નામ. સીલવતો અપચ્ચવેક્ખિતપરિભોગો **ઇણપરિભોગો** નામ. તસ્મા ચીવરં પરિભોગે પરિભોગે પચ્ચવેક્ખિતબ્બં, પિણ્ડપાતો આલોપે આલોપે , તથા અસક્કોન્તેન પુરેભત્તપચ્છાભત્તપુરિમયામમજ્ઝિમયામપચ્છિમયામેસુ. સચસ્સ અપચ્ચવેક્ખતો અરુણો ઉગ્ગચ્છતિ, ઇણપરિભોગટ્ઠાને તિટ્ઠતિ. સેનાસનમ્પિ પરિભોગે પરિભોગે પચ્ચવેક્ખિતબ્બં. ભેસજ્જસ્સ પટિગ્ગહણેપિ પરિભોગેપિ સતિપચ્ચયતા વટ્ટતિ, એવં સન્તેપિ પટિગ્ગહણે સતિં કત્વા પરિભોગે અકરોન્તસ્સેવ આપત્તિ, પટિગ્ગહણે પન સતિં અકત્વા પરિભોગે કરોન્તસ્સ અનાપત્તિ. ચતુબ્બિધા હિ સુદ્ધિ – દેસનાસુદ્ધિ સંવરસુદ્ધિ પરિયેટ્ઠિસુદ્ધિ પચ્ચવેક્ખણસુદ્ધીતિ.

તત્થ **દેસનાસુદ્ધિ** નામ પાતિમોક્ખસંવરસીલં. તઞ્હિ દેસનાય સુજ્ઝનતો "દેસનાસુદ્ધી"તિ વુચ્ચતિ. **સંવરસુદ્ધિ** નામ ઇન્દ્રિયસંવરસીલં. તઞ્હિ "ન પુનેવં કરિસ્સામી"તિ ચિત્તાધિટ્ઠાનસંવરેનેવ સુજ્ઝનતો "સંવરસુદ્ધી"તિ વુચ્ચતિ. **પરિયેટ્ઠિસુદ્ધિ** નામ આજીવપારિસુદ્ધિસીલં. તઞ્હિ અનેસનં પહાય ધમ્મેન સમેન પચ્ચયે ઉપ્પાદેન્તસ્સ પરિયેસનાય સુદ્ધત્તા "પરિયેટ્ઠિસુદ્ધી"તિ વુચ્ચતિ. **પચ્ચવેક્ખણસુદ્ધિ** નામ પચ્ચયપરિભોગસન્નિસ્સિતસીલં. તઞ્હિ "પટિસઙ્ખા યોનિસો ચીવરં પટિસેવામી"તિઆદિના (મ॰ નિ॰ ૧.૨૩; અ॰ નિ॰ ૬.૫૮) નયેન વુત્તેન પચ્ચવેક્ખણેન સુજ્ઝનતો "પચ્ચવેક્ખણસુદ્ધી"તિ વુચ્ચતિ, તેન વુત્તં "પટિગ્ગહણે પન સતિં અકત્વા પરિભોગે કરોન્તસ્સ અનાપત્તી"તિ.

સત્તન્નં સેક્ખાનં પચ્ચયપરિભોગો **દાયજ્જપરિભોગો** નામ. તે હિ ભગવતો પુત્તા, તસ્મા પિતુસન્તકાનં પચ્ચયાનં દાયાદા હુત્વા તે પચ્ચયે પરિભુઞ્જન્તિ. કિં પન તે ભગવતો પચ્ચયે પરિભુઞ્જન્તિ, ગિહીનં પચ્ચયે પરિભુઞ્જન્તીતિ? ગિહીહિ દિન્નાપિ ભગવતા અનુઞ્ઞાતત્તા ભગવતો સન્તકા હોન્તિ, તસ્મા ભગવતો પચ્ચયે પરિભુઞ્જન્તીતિ વેદિતબ્બં. **ધમ્મદાયાદસુત્ત** (મ॰ નિ॰ ૧.૨૯ આદયો) ઞ્ચેત્થ સાધકં. ખીણાસવાનં પરિભોગો **સામિપરિભોગો** નામ. તે હિ તણ્હાય દાસબ્યં અતીતત્તા સામિનો હુત્વા પરિભુઞ્જન્તિ. ઇતિ ઇમેસુ પરિભોગેસુ

સામિપરિભોગો ચ દાયજ્જપરિભોગો ચ સબ્બેસમ્પિ વટ્ટતિ, ઇણપરિભોગો ન વટ્ટતિ, થેય્યપરિભોગે કથાયેવ નત્થિ.

અપરેપિ ચત્તારો પરિભોગા – લજ્જિપરિભોગો અલજ્જિપરિભોગો ધમ્મિયપરિભોગો અધમ્મિયપરિભોગોતિ. તત્થ અલજ્જિનો લજ્જિના સદ્ધિં પરિભોગો વટ્ટતિ, આપત્તિયા ન કારેતબ્બો. લજ્જિનો અલજ્જિના સદ્ધિં યાવ ન જાનાતિ, તાવ વટ્ટતિ. આદિતો પટ્ઠાય હિ અલજ્જી નામ નત્થિ, તસ્મા યદાસ્સ અલજ્જિભાવં જાનાતિ, તદા વત્તબ્બો ''તુમ્હે કાયદ્વારે વચીદ્વારે ચ વીતિક્કમં કરોથ, તં અપ્પતિરૂપં, મા એવમકત્થા''તિ. સચે અનાદિયિત્વા કરોતિયેવ, યદિ તેન સદ્ધિં પરિભોગં કરોતિ, સોપિ અલજ્જીયેવ હોતિ. યોપિ અત્તનો ભારભૂતેન અલજ્જિના સદ્ધિં પરિભોગં કરોતિ, સોપિ નિવારેતબ્બો. સચે ન ઓરમતિ, અયમ્પિ અલજ્જીયેવ હોતિ. એવં એકો અલજ્જી અલજ્જિસતમ્પિ કરોતિ. અલજ્જિનો પન અલજ્જિનાવ સદ્ધિં પરિભોગે આપત્તિ નામ નત્થિ. લજ્જિનો લજ્જિના સદ્ધિં પરિભોગો દ્વિન્નં ખત્તિયકુમારાનં સુવણ્ણપાતિયં ભોજનસદિસો. ધમ્મિયાધમ્મિયપરિભોગો પચ્ચયવસેનેવ વેદિતબ્બો. તત્થ સચે પુગ્ગલોપિ અલજ્જી, પિણ્ડપાતોપિ અધમ્મિયો, ઉભો જેગુચ્છા. પુગ્ગલો અલજ્જી, પિણ્ડપાતો ધમ્મિયો, પુગ્ગલં જિગુચ્છિત્વા પિણ્ડપાતો ન ગહેતબ્બો. **મહાપચ્ચરિયં** પન ''દુસ્સીલો સઙ્ઘતો ઉદ્દેસભત્તાદીનિ લભિત્વા સઙ્ઘસ્સેવ દેતિ, એતાનિ યથાદાનમેવ ગહિતત્તા વટ્ટન્તી''તિ વુત્તં. પુગ્ગલો લજ્જી, પિણ્ડપાતો અધમ્મિયો, પિણ્ડપાતો જેગુચ્છો ન ગહેતબ્બો. પુગ્ગલો લજ્જી, પિણ્ડપાતોપિ ધમ્મિયો, વટ્ટતિ.

અપરે દ્વે પગ્ગહા દ્વે ચ પરિભોગા – લજ્જિપગ્ગહો અલજ્જિપગ્ગહો, ધમ્મપરિભોગો આમિસપરિભોગોતિ. તત્થ અલજ્જિનો લજ્જિં પગ્ગહેતું વટ્ટતિ, ન સો આપત્તિયા કારેતબ્બો . સચે પન લજ્જી અલજ્જિં પગ્ગણ્હાતિ, અનુમોદનાય અજ્ઝેસતિ, ધમ્મકથાય અજ્ઝેસતિ, કુલેસુ ઉપત્થમ્ભેતિ, ઇતરોપિ ''અમ્હાકં આચરિયો ઈદિસો ચ ઈદિસો ચા''તિ તસ્સ પરિસતિ વણ્ણં ભાસતિ, અયં સાસનં ઓસક્કાપેતિ અન્તરધાપેતીતિ વેદિતબ્બો. ધમ્મપરિભોગઆમિસપરિભોગેસુ પન યત્થ આમિસપરિભોગો વટ્ટતિ, ધમ્મપરિભોગોપિ તત્થ વટ્ટતિ. યો પન કોટિયં ઠિતો, ગન્થો તસ્સ પુગ્ગલસ્સ અચ્ચયેન નસ્સિસ્સતિ, તં ધમ્માનુગ્ગહેન ઉગ્ગણ્હિતું વટ્ટતીતિ વુત્તં. તત્રિદં વત્થુ – મહાભયે કિર એકસ્સેવ ભિક્ખુનો મહાનિદ્દેસો પગુણો અહોસિ. અથ ચતુનિકાયિકતિસ્સત્થેરસ્સ ઉપજ્ઝાયો મહાતિપિટકત્થેરો નામ મહારક્ખિતત્થેરં આહ ''આવુસો મહારક્ખિત, એતસ્સ સન્તિકે મહાનિદ્દેસં ગણ્હાહી''તિ. ''પાપો કિરાયં, ભન્તે, ન ગણ્હામી''તિ. ''ગણ્હાવુસો, અહં તે સન્તિકે નિસીદિસ્સામી''તિ. ''સાધુ, ભન્તે, તુમ્હેસુ નિસિન્નેસુ ગણ્હિસ્સામી''તિ પટ્ઠપેત્વા રત્તિન્દિવં નિરન્તરં પરિયાપુણન્તો ઓસાનદિવસે હેટ્ઠામઞ્ચે ઇત્થિં દિસ્વા ''ભન્તે, સુતંયેવ મે પુબ્બે, સચાહં એવં જાનેય્યં, ન ઈદિસસ્સ સન્તિકે ધમ્મં પરિયાપુણેય્ય''ન્તિ આહ. તસ્સ પન સન્તિકે બહૂ મહાથેરા ઉગ્ગણ્હિત્વા મહાનિદ્દેસં પતિટ્ઠાપેસુન્તિ.

ઇતિ પાળિમુત્તકવિનયવિનિચ્છયસઙ્ગહે

રૂપિયાદિપટિગ્ગહણવિનિચ્છયકથા સમત્તા.

૧૩. દાનલક્ખણાદિવિનિચ્છયકથા

૬૯. દાનવિસ્સાસગ્ગાહેહિ લાભસ્સ પરિણામનન્તિ એત્થ તાવ **દાન**ન્તિ અત્તનો સન્તકસ્સ ચીવરાદિપરિક્ખારસ્સ સદ્ધિવિહારિકાદીસુ યસ્સ કસ્સચિ દાનં. તત્રિદં દાનલક્ખણં – ‘‘ઇદં તુય્હં દેમિ દદામિ દજ્જામિ ઓણોજેમિ પરિચ્ચજામિ વિસ્સજ્જામી’’તિ વા ‘‘ઇત્થન્નામસ્સ દેમિ…પે॰… વિસ્સજ્જામી’’તિ વા વદતિ, સમ્મુખાપિ પરમ્મુખાપિ દિન્નંયેવ હોતિ. ‘‘તુય્હં ગણ્હાહી’’તિ વુત્તે ‘‘મય્હં ગણ્હામી’’તિ વદતિ, સુદિન્નં સુગ્ગહિતઞ્ચ. ‘‘તવ સન્તકં કરોહિ, તવ સન્તકં હોતુ, તવ સન્તકં હોતી’’તિ વુત્તે ‘‘મમ સન્તકં કરોમિ, મમ સન્તકં હોતુ, મમ સન્તકં કરિસ્સામી’’તિ વદતિ, દુદિન્નં દુગ્ગહિતઞ્ચ. નેવ દાતા દાતું જાનાતિ, ન ઇતરો ગહેતું, સચે પન ‘‘તવ સન્તકં કરોહી’’તિ વુત્તે ‘‘સાધુ, ભન્તે, મય્હં ગણ્હામી’’તિ ગણ્હાતિ, સુગ્ગહિતં. સચે પન એકો ‘‘ઇદં ચીવરં ગણ્હાહી’’તિ વદતિ, ઇતરો ‘‘ન ગણ્હામી’’તિ વદતિ, પુન સો ‘‘દિન્નં મયા તુય્હં, ગણ્હાહી’’તિ વદતિ, ઇતરોપિ ‘‘ન મય્હં ઇમિના અત્થો’’તિ વદતિ, તતો પુરિમોપિ ‘‘મયા દિન્ન’’ન્તિ દસાહં અતિક્કામેતિ, પચ્છિમોપિ ‘‘મયા પટિક્ખિત્ત’’ન્તિ, કસ્સ આપત્તીતિ? ન કસ્સચિ. યસ્સ પન રુચ્ચતિ, તેન અધિટ્ઠહિત્વા પરિભુઞ્જિતબ્બં. ‘‘ઇત્થન્નામસ્સ દેહી’’તિ દિન્નં યાવ પરસ્સ હત્થં ન પાપુણાતિ, તાવ યો પહિણતિ, તસ્સેવ સન્તકં, ‘‘ઇત્થન્નામસ્સ દમ્મી’’તિ દિન્નં પન યસ્સ પહીયતિ, તસ્સ સન્તકં. તસ્મા ભિક્ખુ ભિક્ખુસ્સ હત્થે ચીવરં પહિણતિ ‘‘ઇદં ચીવરં ઇત્થન્નામસ્સ દેહી’’તિ. સો અન્તરામગ્ગે યો પહિણતિ, તસ્સ વિસ્સાસા ગણ્હાતિ, સુગ્ગહિતં. યસ્સ પહીયતિ, તસ્સ વિસ્સાસા ગણ્હાતિ, દુગ્ગહિતં.

ભિક્ખુ (મહાવ॰ ૩૭૮-૩૭૯) ભિક્ખુસ્સ હત્થે ચીવરં પહિણતિ ‘‘ઇમં ચીવરં ઇત્થન્નામસ્સ દેહી’’તિ. સો અન્તરામગ્ગે સુણાતિ ‘‘યો પહિણતિ, સો કાલકતો’’તિ, તસ્સ મતકચીવરં અધિટ્ઠાતિ, સ્વાધિટ્ઠિતં. યસ્સ પહીયતિ, તસ્સ વિસ્સાસા ગણ્હાતિ, દુગ્ગહિતં. ભિક્ખુ ભિક્ખુસ્સ હત્થે ચીવરં પહિણતિ ‘‘ઇમં ચીવરં ઇત્થન્નામસ્સ દેહી’’તિ. સો અન્તરામગ્ગે સુણાતિ ‘‘યસ્સ પહીયતિ, સો કાલકતો’’તિ, તસ્સ મતકચીવરં અધિટ્ઠાતિ, દ્વાધિટ્ઠિતં. યો પહિણતિ, તસ્સ વિસ્સાસા ગણ્હાતિ, સુગ્ગહિતં. ભિક્ખુ ભિક્ખુસ્સ હત્થે ચીવરં પહિણતિ ‘‘ઇમં ચીવરં ઇત્થન્નામસ્સ દેહી’’તિ. સો અન્તરામગ્ગે સુણાતિ ‘‘ઉભો કાલકતા’’તિ, યો પહિણતિ, તસ્સ મતકચીવરં અધિટ્ઠાતિ, સ્વાધિટ્ઠિતં. યસ્સ પહીયતિ, તસ્સ મતકચીવરં અધિટ્ઠાતિ, દ્વાધિટ્ઠિતં. ભિક્ખુ ભિક્ખુસ્સ હત્થે ચીવરં પહિણતિ ‘‘ઇમં ચીવરં ઇત્થન્નામસ્સ દમ્મી’’તિ. સો અન્તરામગ્ગે યો પહિણતિ, તસ્સ વિસ્સાસા ગણ્હાતિ, દુગ્ગહિતં. યસ્સ પહીયતિ, તસ્સ વિસ્સાસા ગણ્હાતિ, સુગ્ગહિતં. ભિક્ખુ ભિક્ખુસ્સ હત્થે ચીવરં પહિણતિ ‘‘ઇમં ચીવરં ઇત્થન્નામસ્સ દમ્મી’’તિ. સો અન્તરામગ્ગે સુણાતિ ‘‘યો પહિણતિ, સો કાલકતો’’તિ, તસ્સ મતકચીવરં અધિટ્ઠાતિ, દ્વાધિટ્ઠિતં. યસ્સ પહીયતિ, તસ્સ વિસ્સાસા ગણ્હાતિ, સુગ્ગહિતં. ભિક્ખુ ભિક્ખુસ્સ હત્થે ચીવરં પહિણતિ ‘‘ઇમં ચીવરં ઇત્થન્નામસ્સ દમ્મી’’તિ. સો અન્તરામગ્ગે સુણાતિ ‘‘યસ્સ પહીયતિ, સો કાલકતો’’તિ, તસ્સ મતકચીવરં અધિટ્ઠાતિ, સ્વાધિટ્ઠિતં. યો પહિણતિ, તસ્સ વિસ્સાસા ગણ્હાતિ, દુગ્ગહિતં. ભિક્ખુ ભિક્ખુસ્સ હત્થે ચીવરં પહિણતિ ‘‘ઇમં ચીવરં ઇત્થન્નામસ્સ દમ્મી’’તિ. સો અન્તરામગ્ગે સુણાતિ ‘‘ઉભો કાલકતા’’તિ. યો પહિણતિ, તસ્સ મતકચીવરં અધિટ્ઠાતિ, દ્વાધિટ્ઠિતં. યસ્સ પહીયતિ, તસ્સ મતકચીવરં અધિટ્ઠાતિ, સ્વાધિટ્ઠિતં.

પરિચ્ચજિત્વા દિન્નં પુન કેનચિ કારણેન કુપિતો આહરાપેતું ન લભતિ. અત્તના દિન્નમ્પિ હિ ચીવરં સકસઞ્ઞાય અચ્છિન્દતો નિસ્સગ્ગિયં, અઞ્ઞં પરિક્ખારં અન્તમસો સૂચિમ્પિ અચ્છિન્દતો દુક્કટં. સચે પન ‘‘ભન્તે, તુમ્હાકં ઇદં સારુપ્પ’’ન્તિ સયમેવ દેતિ, ગહેતું વટ્ટતિ. અથ પન ‘‘આવુસો, મયં તુય્હં ‘વત્તપટિવત્તં કરિસ્સતિ,

અમ્હાકં સન્તિકે ઉપજ્ઝં ગણ્હિસ્સતિ, ધમ્મં પરિયાપુણિસ્સતી'તિ ચીવરં અદમ્હા, સો દાનિ ત્વં ન વત્તં કરોસિ, ન ઉપજ્ઝં ગણ્હાસિ, ન ધમ્મં પરિયાપુણાસી''તિ એવમાદીનિ વુત્તો ''ભન્તે, ચીવરત્થાય મઞ્ઞે ભણથ, ઇદં વો ચીવર''ન્તિ દેતિ, એવમ્પિ વટ્ટતિ. દિસાપક્કમન્તં વા પન દહરં ''નિવત્તેથ ન''ન્તિ ભણતિ, સો ન નિવત્તતિ, ચીવરે ગહેત્વા નિરુન્ધથાતિ, એવઞ્ચે નિવત્તતિ, સાધુ. સચે ''પત્તચીવરત્થાય મઞ્ઞે તુમ્હે ભણથ, ગણ્હથ ન''ન્તિ દેતિ, એવમ્પિ વટ્ટતિ. વિબ્ભમન્તં વા દિસ્વા ''મયં તુય્હં 'વત્તં કરિસ્સતી'તિ પત્તચીવરં અદમ્હા, સો દાનિ ત્વં વિબ્ભમિત્વા ચરસી''તિ વદતિ, ઇતરો ''ગણ્હથ તુમ્હાકં પત્તચીવર''ન્તિ દેતિ, એવમ્પિ વટ્ટતિ. ''મમ સન્તિકે ઉપજ્ઝં ગણ્હન્તસ્સેવ દેમિ, અઞ્ઞત્થ ગણ્હન્તસ્સ ન દેમિ, વત્તં કરોન્તસ્સેવ દેમિ, અકરોન્તસ્સ ન દેમિ, ધમ્મં પરિયાપુણન્તસ્સેવ દેમિ, અપરિયાપુણન્તસ્સ ન દેમિ, અવિબ્ભમન્તસ્સેવ દેમિ, વિબ્ભમન્તસ્સ ન દેમી''તિ એવં પન દાતું ન વટ્ટતિ, દદતો દુક્કટં, આહરાપેતું પન વટ્ટતિ, વિસ્સજ્જેત્વા દિન્નં અચ્છિન્દિત્વા ગણ્હન્તો ભણ્ડગ્ઘેન કારેતબ્બો. અયં તાવ દાને વિનિચ્છયો.

૭૦. **વિસ્સાસગ્ગાહલક્ખણં** પન ઇમિના સુત્તેન જાનિતબ્બં –

> ''અનુજાનામિ , ભિક્ખવે, પઞ્ચહઙ્ગેહિ સમન્નાગતસ્સ વિસ્સાસં ગહેતું સન્દિટ્ઠો ચ હોતિ, સમ્ભત્તો ચ, આલપિતો ચ, જીવતિ ચ, ગહિતે ચ અત્તમનો હોતી''તિ (મહાવ॰ ૩૫૬).

તત્થ (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૧.૧૩૧) **સન્દિટ્ઠો**તિ દિટ્ઠમત્તકમિત્તો. **સમ્ભત્તો**તિ દળ્હમિત્તો. **આલપિતો**તિ ''મમ સન્તકં યં ઇચ્છસિ, તં ગણ્હેય્યાસિ, આપુચ્છિત્વા ગહણે કારણં નત્થી''તિ વુત્તો. **જીવતી**તિ અનુટ્ઠાનસેય્યાય સયિતોપિ યાવજીવિતિન્દ્રિયુપચ્છેદં ન પાપુણાતિ. **ગહિતે ચ અત્તમનો**તિ ગહિતે તુટ્ઠચિત્તો હોતિ. ''એવરૂપસ્સ સન્તકં ગહિતે મે અત્તમનો ભવિસ્સતી''તિ જાનન્તેન ગહેતું વટ્ટતિ. અનવસેસપરિયાદાનવસેન ચેતાનિ પઞ્ચઙ્ગાનિ વુત્તાનિ, વિસ્સાસગ્ગાહો પન તીહિ અઙ્ગેહિ રુહતિ સન્દિટ્ઠો, જીવતિ, ગહિતે અત્તમનો, સમ્ભત્તો, જીવતિ, ગહિતે અત્તમનો, આલપિતો, જીવતિ, ગહિતે અત્તમનોતિ. યો પન ન જીવતિ, ન ચ ગહિતે અત્તમનો હોતિ, તસ્સ સન્તકં વિસ્સાસગ્ગાહેન ગહિતમ્પિ પુન દાતબ્બં. દદમાનેન ચ મતકધનં તાવ યે તસ્સ ધને ઇસ્સરા ગહટ્ઠા વા પબ્બજિતા વા, તેસં દાતબ્બં. અનત્તમનસ્સ સન્તકં તસ્સેવ દાતબ્બં, યો પન પઠમંયેવ ''સુટ્ઠુ કતં તયા મમ સન્તકં ગણ્હન્તેના''તિ વચીભેદેન વા ચિત્તુપ્પાદમત્તેન વા અનુમોદિત્વા પચ્છા કેનચિ કારણેન કુપિતો, પચ્ચાહરાપેતું ન લભતિ, યોપિ અદાતુકામો, ચિત્તેન પન અધિવાસેતિ, ન કિઞ્ચિ વદતિ, સોપિ પુન પચ્ચાહરાપેતું ન લભતિ. યો પન ''મયા તુમ્હાકં સન્તકં ગહિતં વા પરિભુત્તં વા''તિ વુત્તે ''ગહિતં વા હોતુ પરિભુત્તં વા, મયા પન તં કેનચિદેવ કરણીયેન ઠપિતં, તં પાકતિકં કાતું વટ્ટતી''તિ વદતિ, અયં પચ્ચાહરાપેતું લભતિ. અયં વિસ્સાસગ્ગાહે વિનિચ્છયો.

૭૧. **લાભસ્સ પરિણામન**ન્તિ ઇદં પન અઞ્ઞેસં અત્થાય પરિણતલાભસ્સ અત્તનો અઞ્ઞસ્સ વા પરિણામનં સન્ધાય વુત્તં. તત્રાયં વિનિચ્છયો (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૨.૬૫૯-૬૬૦) – સઙ્ઘસ્સ પરિણતં સહધમ્મિકાનં વા ગિહીનં વા અન્તમસો માતુસન્તકમ્પિ ''ઇદં મય્હં દેહી''તિ સઙ્ઘસ્સ પરિણતભાવં ઞત્વા અત્તનો પરિણામેત્વા ગણ્હન્તસ્સ નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં, ''ઇમસ્સ ભિક્ખુનો દેહી''તિ એવં અઞ્ઞસ્સ પરિણામેન્તસ્સ સુદ્ધિકપાચિત્તિયં. તસ્મા યોપિ વસ્સિકસાટિકસમયે માતુઘરેપિ સઙ્ઘસ્સ પરિણતં વસ્સિકસાટિકં ઞત્વા અત્તનો પરિણામેતિ, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં, પરસ્સ પરિણામેતિ, સુદ્ધિકપાચિત્તિયં. મનુસ્સા ''સઙ્ઘભત્તં કરિસ્સામા''તિ સપ્પિતેલાદીનિ આહરન્તિ, ગિલાનો ચેપિ ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ પરિણતભાવં ઞત્વા કિઞ્ચિ યાચતિ, નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયમેવ. સચે પન સો ''તુમ્હાકં સપ્પિઆદીનિ

આભતાનિ અત્થી''તિ પુચ્છિત્વા ''આમ, અત્થી''તિ વુત્તે ''મય્હમ્પિ દેથા''તિ વદતિ, વટ્ટતિ. અથાપિ નં કુક્કુચ્ચાયન્તં ઉપાસકા વદન્તિ ''સઙ્ઘોપિ અમ્હેહિ દિન્નમેવ લભતિ, ગણ્હથ, ભન્તે''તિ, એવમ્પિ વટ્ટતિ.

એકસ્મિં વિહારે સઙ્ઘસ્સ પરિણતં અઞ્ઞવિહારં ઉદ્દિસિત્વા ''અસુકસ્મિં નામ વિહારે સઙ્ઘસ્સ દેથા''તિ પરિણામેતિ, ''કિં સઙ્ઘસ્સ દાનેન, ચેતિયસ્સ પૂજં કરોથા''તિ એવં ચેતિયસ્સ વા પરિણામેતિ, દુક્કટં. ચેતિયસ્સ પરિણતં અઞ્ઞચેતિયસ્સ વા સઙ્ઘસ્સ વા ગણસ્સ વા પુગ્ગલસ્સ વા પરિણામેતિ, દુક્કટમેવ. નિયમેત્વા અઞ્ઞચેતિયસ્સ અત્થાય રોપિતમાલાવચ્છતો અઞ્ઞચેતિયમ્હિ પુપ્ફમ્પિ આરોપેતું ન વટ્ટતિ, એકસ્સ ચેતિયસ્સ પન છત્તં વા પટાકં વા આરોપેત્વા ઠિતં દિસ્વા સેસં અઞ્ઞચેતિયસ્સ દાપેતું વટ્ટતિ. અન્તમસો સુનખસ્સપિ પરિણતં ''ઇમસ્સ સુનખસ્સ મા દેહિ, એતસ્સ દેહી''તિ એવં અઞ્ઞપુગ્ગલસ્સ પરિણામેતિ, દુક્કટં. સચે પન દાયકા ''મયં સઙ્ઘભત્તં કાતુકામા, ચેતિયપૂજં કાતુકામા, એકસ્સ ભિક્ખુનો પરિક્ખારં દાતુકામા, તુમ્હાકં રુચિયા દસ્સામ, ભણથ કત્થ દેમા''તિ વદન્તિ, એવં વુત્તે તેન ભિક્ખુના ''યત્થ ઇચ્છથ, તત્થ દેથા''તિ વત્તબ્બા. સચે પન કેવલં ''કત્થ દેમા''તિ પુચ્છન્તિ, ''યત્થ તુમ્હાકં દેય્યધમ્મો પરિભોગં વા લભેય્ય, પટિસઙ્ખારં વા લભેય્ય, ચિરટ્ઠિતિકો વા અસ્સ, યત્થ વા પન તુમ્હાકં ચિત્તં પસીદતિ, તત્થ દેથા''તિ વત્તું વટ્ટતિ.

ઇતિ પાળિમુત્તકવિનયવિનિચ્છયસઙ્ગહે

દાનલક્ખણાદિવિનિચ્છયકથા સમત્તા.

૧૪. પથવીખણનવિનિચ્છયકથા

૭૨. પથવીતિ દ્વે પથવી જાતા ચ પથવી અજાતા ચ પથવીતિ. તત્થ **જાતા** નામ **પથવી** સુદ્ધપંસુકા સુદ્ધમત્તિકા અપ્પપાસાણા અપ્પસક્ખરા અપ્પકઠલા અપ્પમરુમ્બા અપ્પવાલુકા યેભુય્યેનપંસુકા યેભુય્યેનમત્તિકા, અદડ્ઢાપિ વુચ્ચતિ ''જાતા પથવી''તિ. યોપિ પંસુપુઞ્જો વા મત્તિકાપુઞ્જો વા અતિરેકચાતુમાસં ઓવટ્ઠો, સોપિ વુચ્ચતિ ''જાતા પથવી''તિ. **અજાતા** નામ **પથવી** સુદ્ધપાસાણા સુદ્ધસક્ખરા સુદ્ધકઠલા સુદ્ધમરુમ્બા સુદ્ધવાલુકા અપ્પપંસુકા અપ્પમત્તિકા યેભુય્યેનપાસાણા યેભુય્યેનસક્ખરા યેભુય્યેનકઠલા યેભુય્યેનમરુમ્બા યેભુય્યેનવાલુકા, દડ્ઢાપિ વુચ્ચતિ ''અજાતા પથવી''તિ. યોપિ પંસુપુઞ્જો વા મત્તિકાપુઞ્જો વા ઓમકચાતુમાસં ઓવટ્ઠો, સોપિ વુચ્ચતિ ''અજાતા પથવી''તિ (પાચિ॰ ૮૪-૮૬).

તત્થ જાતપથવિં ખણન્તસ્સ ખણાપેન્તસ્સ વા પાચિત્તિયં. તત્રાયં વિનિચ્છયો (પાચિ॰ અટ્ઠ॰ ૮૬) – સચે સયં ખણતિ, પહારે પહારે પાચિત્તિયં. સચે અઞ્ઞં આણાપેતિ, સકિં આણત્તો સચેપિ સકલદિવસં ખણતિ, આણાપકસ્સ એકમેવ પાચિત્તિયં. સચે પન કુસીતો હોતિ, પુનપ્પુનં આણાપેતબ્બો, તં આણાપેત્વા ખણાપેન્તસ્સ વાચાય વાચાય પાચિત્તિયં. સચે ''પોક્ખરણિં ખણાહી''તિ વદતિ, વટ્ટતિ. ખતાયેવ હિ પોક્ખરણી નામ હોતિ. તસ્મા અયં કપ્પિયવોહારો. એસ નયો ''વાપિં તળાકં આવાટં ખણા''તિઆદીસુપિ. ''ઇમં ઓકાસં ખણ, ઇમસ્મિં ઓકાસે પોક્ખરણિં ખણા''તિ વત્તું પન ન વટ્ટતિ. ''કન્દં ખણ, મૂલં ખણા''તિ અનિયમેત્વા વત્તું વટ્ટતિ, ''ઇમં વલ્લિં ખણ, ઇમસ્મિં ઓકાસે કન્દં વા મૂલં વા ખણા''તિ વત્તું ન વટ્ટતિ.

૭૩. પોક્ખરણિં સોધેન્તેહિ યો કુટેહિ ઉસ્સિઞ્ચિતું સક્કા હોતિ તનુકકદ્દમો, તં અપનેતું વટ્ટતિ, બહલો ન વટ્ટતિ. આતપેન સુક્ખકદ્દમો ફલતિ, તત્ર યો હેટ્ઠા પથવિયા અસમ્બન્ધો, તમેવ અપનેતું વટ્ટતિ. ઉદકેન ગતટ્ઠાને ઉદકપપ્પટકો નામ હોતિ, વાતપહારેન ચલતિ, તં અપનેતું વટ્ટતિ. પોક્ખરણીઆદીનં તટં ભિજ્જિત્વા ઉદકસામન્તા પતતિ. સચે ઓમકચાતુમાસં ઓવટ્ઠં, છિન્દિતું ભિન્દિતું વા વટ્ટતિ, ચાતુમાસતો ઉદ્ધં ન વટ્ટતિ. સચે પન ઉદકેયેવ પતતિ, દેવેન અતિરેકચાતુમાસં ઓવટ્ઠેપિ ઉદકેયેવ ઉદકસ્સ પતિતત્તા વટ્ટતિ.

પાસાણપિટ્ઠિયં સોણ્ડિં ખણન્તિ, સચે તત્થ પઠમમેવ સુખુમરજં પતતિ, તં દેવેન ઓવટ્ઠં હોતિ, ચાતુમાસચ્ચયેન અકપ્પિયપથવીસઙ્ખ્યં ગચ્છતિ. ઉદકે પરિયાદિન્ને સોણ્ડિં સોધેન્તેહિ વિકોપેતું ન વટ્ટતિ. સચે પઠમમેવ ઉદકેન પૂરતિ, પચ્છા રજં પતતિ, તં વિકોપેતું વટ્ટતિ. તત્થ હિ દેવે વસ્સન્તેપિ ઉદકેયેવ ઉદકં પતતિ. પિટ્ઠિપાસાણે સુખુમરજં હોતિ, દેવે ફુસાયન્તે અલ્લીયતિ, તમ્પિ ચાતુમાસચ્ચયેન વિકોપેતું ન વટ્ટતિ. અકતપબ્ભારે વમ્મિકો ઉટ્ઠિતો હોતિ, યથાસુખં વિકોપેતું વટ્ટતિ. સચે અબ્ભોકાસે ઉટ્ઠહતિ, ઓમકચાતુમાસં ઓવટ્ઠોયેવ વટ્ટતિ. રુક્ખાદીસુ આરુળ્હઉપચિકમત્તિકાયમ્પિ એસેવ નયો. ગણ્ડુપ્પાદગૂથમૂસિકુક્કરગોકણ્ટકાદીસુપિ એસેવ નયો. ગોકણ્ટકો નામ ગાવીનં ખુરચ્છિન્નકદ્દમો વુચ્ચતિ. સચે પન હેટ્ઠિમતલેન ભૂમિસમ્બન્ધો હોતિ, એકદિવસમ્પિ ન વટ્ટતિ. કસિતટ્ઠાને નઙ્ગલચ્છિન્નમત્તિકાપિણ્ડં ગણ્હન્તસ્સ એસેવ નયો.

પુરાણસેનાસનં હોતિ અચ્છદનં વા વિનટ્ઠચ્છદનં વા અતિરેકચાતુમાસં ઓવટ્ઠં જાતપથવીસઙ્ખ્યમેવ ગચ્છતિ, તતો અવસેસં છદનિટ્ઠકં વા ગોપાનસીઆદિકં ઉપકરણં વા ''ઇટ્ઠકં ગણ્હામિ, ગોપાનસિં ભિત્તિપાદં પદરત્થરણં પાસાદત્થમ્ભં ગણ્હામી''તિ સઞ્ઞાય ગણ્હિતું વટ્ટતિ, તેન સદ્ધિં મત્તિકા પતતિ, અનાપત્તિ, ભિત્તિમત્તિકં

ગણ્હન્તસ્સ પન આપત્તિ. સચે યા યા અતિન્તા, તં તં ગણ્હાતિ, અનાપત્તિ. અન્તોગેહે મત્તિકાપુઞ્જો હોતિ, તસ્મિં એકદિવસં ઓવટ્ઠે ગેહં છાદેન્તિ. સચે સબ્બો તિન્તો, ચાતુમાસચ્ચયેન જાતપથવીયેવ. અથસ્સ ઉપરિભાગોયેવ તિન્તો, અન્તો અતિન્તો, યત્તકં તિન્તં, તં કપ્પિયકારકેહિ કપ્પિયવોહારેન અપનામેત્વા સેસં યથાસુખં વળઞ્જેતું વટ્ટતિ ઉદકેન તેમિતત્તા. એકાબદ્ધાયેવ હિ જાતપથવી હોતિ, ન ઇતરાતિ. અબ્ભોકાસે મત્તિકાપાકારો હોતિ, અતિરેકચાતુમાસં ઓવટ્ઠો જાતપથવીસઙ્ખ્યં ગચ્છતિ, તત્થ લગ્ગપંસું પન અલ્લહત્થેન છુપિત્વા ગહેતું વટ્ટતિ. સચે ઇટ્ઠકપાકારો હોતિ, યેભુય્યેનકઠલટ્ઠાને તિટ્ઠતિ, યથાસુખં વિકોપેતું વટ્ટતિ. અબ્ભોકાસે ઠિતમણ્ડપત્થમ્ભં ઇતો ચિતો ચ સઞ્ચાલેત્વા પથવિં વિકોપેન્તેન ગહેતું ન વટ્ટતિ, ઉજુકમેવ ઉદ્ધરિતું વટ્ટતિ. અઞ્ઞમ્પિ સુક્ખરુક્ખં સુક્ખખાણુકં વા ગણ્હન્તસ્સ એસેવ નયો.

૭૪. નવકમ્મત્થં થમ્ભં વા પાસાણં વા રુક્ખં વા દણ્ડકેહિ ઉચ્ચાલેત્વા પવટ્ટેન્તા ગચ્છન્તિ , તત્થ જાતપથવી ભિજ્જતિ, સચે સુદ્ધચિત્તા પવટ્ટેન્તિ, અનાપત્તિ. અથ પન તેન અપદેસેન પથવિં ભિન્દિતુકામાયેવ હોન્તિ, આપત્તિ. સાખાદીનિ કડ્ઢન્તાનમ્પિ પથવિયં દારૂનિ ફાલેન્તાનમ્પિ એસેવ નયો. પથવિયં અટ્ઠિસૂચિકણ્ટકાદીસુપિ યં કિઞ્ચિ આકોટેતું વા પવેસેતું વા ન વટ્ટતિ, ''પસ્સાવધારાય વેગેન પથવિં ભિન્દિસ્સામી''તિ એવં પસ્સાવમ્પિ કાતું ન વટ્ટતિ. કરોન્તસ્સ ભિજ્જતિ, આપત્તિ, ''વિસમભૂમિં સમં કરિસ્સામી''તિ સમ્મજ્જનિયા ઘંસિતુમ્પિ ન વટ્ટતિ. વત્તસીસેનેવ હિ સમ્મજ્જિતબ્બં. કેચિ કત્તરયટ્ઠિયા ભૂમિં કોટ્ટેન્તિ, પાદઙ્ગુટ્ઠકેન વિલિખન્તિ, ''ચઙ્કમિતટ્ઠાનં દસ્સેસ્સામા''તિ પુનપ્પુનં ભૂમિં ભિન્દન્તા ચઙ્કમન્તિ, સબ્બં ન વટ્ટતિ, વીરિયસમ્પગ્ગહત્થં પન સમણધમ્મં કરોન્તેન સુદ્ધચિત્તેન ચઙ્કમિતું વટ્ટતિ. ''હત્થં ખોવિસ્સામા''તિ પથવિયં ઘંસન્તિ, ન વટ્ટતિ, અઘંસન્તેન પન અલ્લહત્થં પથવિયં ઠપેત્વા રજં ગહેતું વટ્ટતિ.

કેચિ કણ્ડુકચ્છુઆદીહિ આબાધિકા છિન્નતટાદીસુ અઙ્ગપચ્ચઙ્ગાનિ ઘંસન્તિ, ન વટ્ટતિ. જાતપથવિં દહતિ વા દહાપેતિ વા, પાચિત્તિયં, અન્તમસો પત્તમ્પિ પચન્તો યત્તકેસુ ઠાનેસુ અગ્ગિં દેતિ વા દાપેતિ વા, તત્તકાનિ પાચિત્તિયાનિ, તસ્મા પત્તં પચન્તેનપિ પુબ્બે પક્કટ્ઠાનેયેવ પચિતબ્બો. અદટ્ઠાય પથવિયા અગ્ગિં ઠપેતું ન વટ્ટતિ, પત્તપચનકપાલસ્સ પન ઉપરિ અગ્ગિં ઠપેતું વટ્ટતિ. દારૂનં ઉપરિ ઠપેતિ, સો અગ્ગિ તાનિ દહન્તો ગન્ત્વા પથવિં દહતિ, ન વટ્ટતિ. ઇટ્ઠકકપાલાદીસુપિ એસેવ નયો. તત્રાપિ હિ ઇટ્ઠકાદીનંયેવ ઉપરિ ઠપેતું વટ્ટતિ. કસ્મા? તેસં અનુપાદાનત્તા. ન હિ તાનિ અગ્ગિસ્સ ઉપાદાનસઙ્ખ્યં ગચ્છન્તિ, સુક્ખખાણુસુક્ખરુક્ખાદીસુપિ અગ્ગિં દાતું ન વટ્ટતિ. સચે પન ''પથવિં અપ્પત્તમેવ નિબ્બાપેત્વા ગમિસ્સામી''તિ દેતિ, વટ્ટતિ. પચ્છા નિબ્બાપેતું ન સક્કોતિ, અવિસયત્તા અનાપત્તિ. તિણુક્કં ગહેત્વા ગચ્છન્તો હત્થે ડય્હમાને ભૂમિયં પાતેતિ, અનાપત્તિ. પતિતટ્ઠાનેયેવ ઉપાદાનં દત્વા અગ્ગિં કાતું વટ્ટતિ. દડ્ઢપથવિયા ચ યત્તકં ઠાનં ઉસુમાય અનુગતં, સબ્બં વિકોપેતું વટ્ટતિ.

યો પન અજાનનકો ભિક્ખુ અરણિસહિતેન અગ્ગિં નિબ્બત્તેત્વા હત્થેન ઉક્ખિપિત્વા ''કિં કરોમી''તિ વદતિ, ''જાલેહી''તિ વત્તબ્બો. ''હત્થો ડય્હતી''તિ વદતિ, ''યથા ન ડય્હતિ, તથા કરોહી''તિ વત્તબ્બો. ''ભૂમિયં પાતેહી''તિ પન ન વત્તબ્બો. સચે હત્થે ડય્હમાને પાતેતિ, ''પથવિં દહિસ્સામી''તિ અપાતિતત્તા અનાપત્તિ, પતિતટ્ઠાને પન અગ્ગિં કાતું વટ્ટતિ. ''ઇમસ્સ થમ્ભસ્સ આવાટં જાન, મહામત્તિકં જાન, થુસમત્તિકં જાન, મહામત્તિકં દેહિ, થુસમત્તિકં દેહિ, મત્તિકં આહર, પંસું આહર, મત્તિકાય અત્થો, પંસુના અત્થો , ઇમસ્સ થમ્ભસ્સ આવાટં કપ્પિયં કરોહિ, ઇમં મત્તિકં કપ્પિયં કરોહિ, ઇમં પંસું કપ્પિયં કરોહી''તિ એવં કપ્પિયવોહારેન યં કિઞ્ચિ કારાપેતું વટ્ટતિ. અઞ્ઞવિહિતો કેનચિ સદ્ધિં કિઞ્ચિ કથેન્તો પાદઙ્ગુટ્ઠકેન કત્તરયટ્ઠિયા વા પથવિં વિલિખન્તો તિટ્ઠતિ, એવં અસતિયા વિલિખન્તસ્સ ભિન્દન્તસ્સ વા અનાપત્તિ.

ઇતિ પાળિમુત્તકવિનયવિનિચ્છયસઙ્ગહે

પથવીખણનવિનિચ્છયકથા સમત્તા.

૧૫. ભૂતગામવિનિચ્છયકથા

૭૫. **ભૂતગામો**તિ પઞ્ચહિ બીજેહિ જાતાનં રુક્ખલતાદીનમેતં અધિવચનં. તત્રિમાનિ પઞ્ચ બીજાનિ – મૂલબીજં ખન્ધબીજં ફળુબીજં અગ્ગબીજં બીજબીજન્તિ. તત્થ **મૂલબીજં** નામ હલિદ્દિ સિઙ્ગિવેરં વચા વચત્તં અતિવિસં કટુકરોહિણી ઉસીરં ભદ્દમુત્તકં, યાનિ વા પનઞ્ઞાનિપિ અત્થિ મૂલે જાયન્તિ મૂલે સઞ્જાયન્તિ, એતં મૂલબીજં નામ. **ખન્ધબીજં** નામ અસ્સત્થો નિગ્રોધો પિલક્ખો ઉદુમ્બરો કચ્છકો કપિત્થનો, યાનિ વા પનઞ્ઞાનિપિ અત્થિ ખન્ધે જાયન્તિ ખન્ધે સઞ્જાયન્તિ, એતં ખન્ધબીજં નામ. **ફળુબીજં** નામ ઉચ્છુ વેળુ નળો, યાનિ વા પનઞ્ઞાનિપિ અત્થિ પબ્બે જાયન્તિ પબ્બે સઞ્જાયન્તિ, એતં ફળુબીજં નામ. **અગ્ગબીજં** નામ અજ્જુકં ફણિજ્જકં હિરિવેરં, યાનિ વા પનઞ્ઞાનિપિ અત્થિ અગ્ગે જાયન્તિ અગ્ગે સઞ્જાયન્તિ, એતં અગ્ગબીજં નામ. **બીજબીજં** નામ પુબ્બણ્ણં અપરણ્ણં, યાનિ વા પનઞ્ઞાનિપિ અત્થિ બીજે જાયન્તિ બીજે સઞ્જાયન્તિ, એતં બીજબીજં નામ (પાચિ॰ ૯૧). તત્થ ભૂતગામે ભૂતગામસઞ્ઞી છિન્દતિ વા છિન્દાપેતિ વા ભિન્દતિ વા ભિન્દાપેતિ વા પચતિ વા પચાપેતિ વા, પાચિત્તિયં. ભૂતગામઞ્હિ વિકોપેન્તસ્સ પાચિત્તિયં, ભૂતગામપરિમોચિતં પઞ્ચવિધમ્પિ બીજગામં વિકોપેન્તસ્સ દુક્કટં.

૭૬. બીજગામભૂતગામો (પાચિ॰ અટ્ઠ॰ ૯૨૨) નામેસ અત્થિ ઉદકટ્ઠો, અત્થિ થલટ્ઠો. તત્થ ઉદકટ્ઠો સાસપમત્તિકતિલબીજકાદિભેદા સપણ્ણિકા ચ અપણ્ણિકા ચ સબ્બા સેવાલજાતિ, અન્તમસો ઉદકપપ્પટકં ઉપાદાય ''ભૂતગામો''તિ વેદિતબ્બો. ઉદકપપ્પટકો નામ ઉપરિ થદ્ધો ફરુસવણ્ણો હેટ્ઠા મુદુ નીલવણ્ણો હોતિ. તત્થ યસ્સ સેવાલસ્સ મૂલં ઓરુહિત્વા પથવિયં પતિટ્ઠિતં, તસ્સ પથવી ઠાનં. યો ઉદકે સઞ્ચરતિ, તસ્સ ઉદકં. પથવિયં પતિટ્ઠિતં યત્થ કત્થચિ વિકોપેન્તસ્સ, ઉદ્ધરિત્વા વા ઠાનન્તરં સઙ્કામેન્તસ્સ પાચિત્તિયં, ઉદકે સઞ્ચરન્તં વિકોપેન્તસ્સેવ પાચિત્તિયં. હત્થેહિ પન ઇતો ચિતો ચવિયૂહિત્વા નહાયિતું વટ્ટતિ. સકલઞ્હિ ઉદકં તસ્સ ઠાનં, તસ્મા ન સો એત્તાવતા ઠાનન્તરં સઙ્કામિતો હોતિ. ઉદકતો પન ઉદકેન વિના સઞ્ચિચ્ચ ઉક્ખિપિતું ન વટ્ટતિ, ઉદકેન સદ્ધિં ઉક્ખિપિત્વા પુન ઉદકે પક્ખિપિતું વટ્ટતિ. ઉપ્પલિનિપદુમિનિઆદીનિ જલજવલ્લિતિણાનિ ઉદકતો ઉદ્ધરન્તસ્સ વા તત્થેવ વિકોપેન્તસ્સ વા પાચિત્તિયં, પરેહિ ઉપ્પાટિતાનિ વિકોપેન્તસ્સ દુક્કટં. તાનિ હિ બીજગામે સઙ્ગહં ગચ્છન્તિ, તિલબીજકસાસપમત્તિકસેવાલોપિ ઉદકતો ઉદ્ધટો અમિલાતો અગ્ગબીજસઙ્ગહં ગચ્છતિ. **મહાપચ્ચરિયા**દીસુ ''અનન્તકતિલબીજકઉદકપપ્પટકાદીનિ દુક્કટવત્થૂની''તિ વુત્તં, તત્થ કારણં ન દિસ્સતિ. **અન્ધકટ્ઠકથાયં** ''સમ્પુણ્ણભૂતગામં ન હોતિ, તસ્મા દુક્કટ''ન્તિ વુત્તં, તમ્પિ ન સમેતિ. ભૂતગામે હિ પાચિત્તિયં બીજગામે દુક્કટં વુત્તં. અસમ્પુણ્ણભૂતગામો નામ તતિયો કોટ્ઠાસો નેવ **પાળિયં**, ન **અટ્ઠકથાસુ** આગતો, અથેતં બીજગામસઙ્ગહં ગમિસ્સતીતિ, તમ્પિ ન યુત્તં અભૂતગામમૂલત્તા તાદિસસ્સ બીજગામસ્સાતિ. અપિચ ''ગરુકલહુકેસુ ગરુકે ઠાતબ્બ''ન્તિ એતં વિનયલક્ખણં.

થલટ્ઠે છિન્નરુક્ખાનં અવસિટ્ઠો હરિતખાણુ નામ હોતિ, તત્થ કકુધકરઞ્જપિયઙ્ગુપનસાદીનં ખાણુ ઉદ્ધં વડ્ઢતિ, સો ભૂતગામેન સઙ્ગહિતો. તાલનાળિકેરાદીનં ખાણુ ઉદ્ધં ન વડ્ઢતિ, સો બીજગામેન સઙ્ગહિતો. કદલિયા પન અફલિતાય ખાણુ ભૂતગામેન સઙ્ગહિતો, ફલિતાય બીજગામેન. કદલી પન ફલિતા યાવ નીલપણ્ણા, તાવ ભૂતગામેનેવ સઙ્ગહિતા, તથા ફલિતો વેળુ. યદા પન અગ્ગતો પટ્ઠાય સુસ્સતિ, તદા બીજગામેન સઙ્ગહં ગચ્છતિ. કતરબીજગામેન? ફળુબીજગામેન. કિં તતો નિબ્બત્તતિ? ન કિઞ્ચિ. યદિ હિ નિબ્બત્તેય્ય, ભૂતગામેન સઙ્ગહં ગચ્છેય્ય. ઇન્દસાલાદિરુક્ખે છિન્દિત્વા રાસિં કરોન્તિ, કિઞ્ચાપિ રાસિકતદણ્ડકેહિ રતનપ્પમાણાપિ સાખા નિક્ખમન્તિ, બીજગામેનેવ પન સઙ્ગહં ગચ્છન્તિ. મણ્ડપત્થાય વા વતિઅત્થાય વા વલ્લિઆરોપનત્થાય વા

ભૂમિયં નિખણન્તિ, મૂલેસુ ચેવ પણ્ણેસુ ચ નિગ્ગતેસુ પુન ભૂતગામસઙ્ખ્યં ગચ્છન્તિ, મૂલમત્તેસુ પન પણ્ણમત્તેસુ વા નિગ્ગતેસુપિ બીજગામેન સઙ્ગહિતા એવ.

યાનિ કાનિચિ બીજાનિ પથવિયં વા ઉદકેન સિઞ્ચિત્વા ઠપિતાનિ, કપાલાદીસુ વા અલ્લપંસું પક્ખિપિત્વા નિક્ખિત્તાનિ હોન્તિ, સબ્બાનિ મૂલમત્તે વા પણ્ણમત્તે વા નિગ્ગતેપિ બીજાનિયેવ. સચેપિ મૂલાનિ ચ ઉપરિ અઙ્કુરો ચ નિગ્ગચ્છતિ, યાવ અઙ્કુરો હરિતો ન હોતિ, તાવ બીજાનિયેવ. મુગ્ગાદીનં પન પણ્ણેસુ ઉટ્ઠિતેસુ, વીહિઆદીનં વા અઙ્કુરે હરિતે નીલવણ્ણે જાતે ભૂતગામસઙ્ગહં ગચ્છન્તિ. તાલટ્ઠીનં પઠમં સૂકરદાઠા વિય મૂલં નિગ્ગચ્છતિ, નિગ્ગતેપિ યાવ ઉપરિ પત્તવટ્ટિ ન નિગ્ગચ્છતિ, તાવ બીજગામો નામયેવ. નાળિકેરસ્સ તચં ભિન્દિત્વા દન્તસૂચિ વિય અઙ્કુરો નિગ્ગચ્છતિ, યાવ મિગસિઙ્ગસદિસા નીલપત્તવટ્ટિ ન હોતિ, તાવ બીજગામોયેવ. મૂલે અનિગ્ગતેપિ તાદિસાય પત્તવટ્ટિયા જાતાય અમૂલકભૂતગામે સઙ્ગહં ગચ્છતિ.

અમ્બટ્ઠિઆદીનિ વીહિઆદીહિ વિનિચ્છિનિતબ્બાનિ. વન્દાકા વા અઞ્ઞા વા યા કાચિ રુક્ખે જાયિત્વા રુક્ખં ઓત્થરતિ, રુક્ખોવ તસ્સા ઠાનં, તં વિકોપેન્તસ્સ વા તતો ઉદ્ધરન્તસ્સ વા પાચિત્તિયં. એકા અમૂલિકા લતા હોતિ, અઙ્ગુલિવેઠકો વિય વનપ્પગુમ્બદણ્ડકે વેઠેતિ, તસ્સાપિ અયમેવ વિનિચ્છયો. ગેહપમુખપાકારવેદિકા ચેતિયાદીસુ નીલવણ્ણો સેવાલો હોતિ, યાવ દ્વે તીણિ પત્તાનિ ન સઞ્જાયન્તિ, તાવ અગ્ગબીજસઙ્ગહં ગચ્છતિ. પત્તેસુ જાતેસુ પાચિત્તિયવત્થુ, તસ્મા તાદિસેસુ ઠાનેસુ સુધાલેપમ્પિ દાતું ન વટ્ટતિ, અનુપસમ્પન્નેન લિત્તસ્સ ઉપરિ સિનેહલેપો દાતું વટ્ટતિ. સચે નિદાઘસમયે સુક્ખસેવાલો તિટ્ઠતિ, તં સમ્મુઞ્જનીઆદીહિ ઘંસિત્વા અપનેતું વટ્ટતિ. પાનીયઘટાદીનં બહિ સેવાલો દુક્કટવત્થુ, અન્તો અબ્બોહારિકો, દન્તકટ્ઠપૂવાદીસુ કણ્ણકમ્પિ અબ્બોહારિકમેવ. વુત્તઞ્હેતં ''સચે ગેરુકપરિકમ્મકતા ભિત્તિ કણ્ણકિતા હોતિ, ચોળકં તેમેત્વા પીળેત્વા પમજ્જિતબ્બા''તિ (મહાવ॰ ૬૬).

૭૭. પાસાણજાતિ પાસાણદદ્દુસેવાલસેલેય્યકાદીનિ અહરિતવણ્ણાનિ અપત્તકાનિ ચ દુક્કટવત્થુકાનિ. અહિચ્છત્તકં યાવ મકુટં હોતિ, તાવ દુક્કટવત્થુ, પુપ્ફિતકાલતો પટ્ઠાય અબ્બોહારિકં, અલ્લરુક્ખતો પન અહિચ્છત્તકં ગણ્હન્તો રુક્ખતચં વિકોપેતિ, તસ્મા તત્થ પાચિત્તિયં. રુક્ખપપટિકાયપિ એસેવ નયો. યા પન ઇન્દસાલકકુધાદીનં પપટિકા રુક્ખતો મુચ્ચિત્વા તિટ્ઠતિ, તં ગણ્હન્તસ્સ અનાપત્તિ. નિય્યાસમ્પિ રુક્ખતો મુચ્ચિત્વા ઠિતં સુક્ખરુક્ખે વા લગ્ગં ગણ્હિતું વટ્ટતિ, અલ્લરુક્ખતો ન વટ્ટતિ. લાખાયપિ એસેવ નયો. રુક્ખં ચાલેત્વા પણ્ડુપલાસં વા પરિણતકણિકારાદિપુપ્ફં વા પાતેન્તસ્સ પાચિત્તિયમેવ. હત્થકુક્કુચ્ચેન મુદ્દુકેસુ ઇન્દસાલનુહીખન્ધાદીસુ વા તત્થજાતકતાલપણ્ણાદીસુ વા અક્ખરં છિન્દન્તસ્સપિ એસેવ નયો. સામણેરાનં પુપ્ફં ઓચિનન્તાનં સાખં ઓનામેત્વા દાતું વટ્ટતિ. તેહિ પન પુપ્ફેહિ પાનીયં ન વાસેતબ્બં, પાનીયવાસત્થિકેન સામણેરં ઉક્ખિપિત્વા ઓચિનાપેતબ્બાનિ. ફલસાખાપિ અત્તના ખાદિતુકામેન ન ઓનામેતબ્બા, સામણેરં ઉક્ખિપિત્વા ફલં ગાહાપેતબ્બં. કિઞ્ચિ ગચ્છં વાલતં વા ઉપ્પાટેન્તેહિ સામણેરેહિ સદ્ધિં ગહેત્વા આકડ્ઢિતું ન વટ્ટતિ, તેસં પન ઉસ્સાહજનનત્થં અનાકડ્ઢન્તેન કડ્ઢનાકારં દસ્સેન્તેન વિય અગ્ગે ગહેતું વટ્ટતિ. યેસં રુક્ખાનં સાખા રુહતિ, તેસં સાખં મક્ખિકબીજનાદીનં અત્થાય કપ્પિયં અકારાપેત્વા ગહિતં, તચે વા પત્તે વા અન્તમસો નખેનપિ વિલેખન્તસ્સ દુક્કટં. અલ્લસિઙ્ગિવેરાદીસુપિ એસેવ નયો. સચે પન કપ્પિયં કારાપેત્વા સીતલે પદેસે ઠપિતસ્સ મૂલં સઞ્જાયતિ, ઉપરિભાગે છિન્દિતું વટ્ટતિ. સચે અઙ્કુરો જાયતિ, હેટ્ઠાભાગે છિન્દિતું વટ્ટતિ, મૂલે ચ અઙ્કુરે ચ જાતે ન વટ્ટતિ.

‘‘સમ્મુઞ્જનીસલાકાયપિ તિણાનિ છિન્દિસ્સામી’’તિ ભૂમિયં સમ્મજ્જન્તો સયં વા છિન્દતિ, અઞ્ઞેન વા છેદાપેતિ, ન વટ્ટતિ. ચઙ્કમન્તોપિ ‘‘છિજ્જનકં છિજ્જતુ, ભિજ્જનકં ભિજ્જતુ, ચઙ્કમિતટ્ઠાનં દસ્સેસ્સામી’’તિ સઞ્ચિચ્ચ પાદેહિ અક્કમન્તો તિણવલ્લિઆદીનિ સયં વા છિન્દતિ, અઞ્ઞેન વા છેદાપેતિ, ન વટ્ટતિ. સચેપિ હિ તિણં વા લતં વા ગન્થિં કરોન્તસ્સ ભિજ્જતિ, ગન્થિમ્પિ કાતું ન વટ્ટતિ. તાલરુક્ખાદીસુ પન ચોરાનં અનારુહણત્થાય દારુમક્કટકં આકોટેન્તિ, કણ્ટકે બન્ધન્તિ, ભિક્ખુસ્સ એવં કાતું ન વટ્ટતિ. સચે દારુમક્કટકો રુક્ખે અલ્લીનમત્તોવ હોતિ, રુક્ખં ન પીળેતિ, વટ્ટતિ. ‘‘રુક્ખં છિન્દ, લતં છિન્દ, કન્દં વા મૂલં વા ઉપ્પાટેહી’’તિ વત્તું વટ્ટતિ અનિયમિતત્તા. નિયમેત્વા પન ‘‘ઇમં રુક્ખં છિન્દા’’તિઆદિ વત્તું ન વટ્ટતિ. નામં ગહેત્વાપિ ‘‘અમ્બરુક્ખં ચતુરંસવલ્લિં આલુવકન્દં મુઞ્જતિણં અસુકરુક્ખચ્છલ્લિં છિન્દ ભિન્દ ઉપ્પાટેહી’’તિઆદિવચનમ્પિ અનિયમિતમેવ હોતિ. ‘‘ઇમં અમ્બરુક્ખ’’ન્તિઆદિવચનમેવ હિ નિયમિતં નામ, તં ન વટ્ટતિ. પત્તમ્પિ પચિતુકામો તિણાદીનં ઉપરિ સઞ્ચિચ્ચ અગ્ગિં કરોન્તો સયં વા પચતિ, અઞ્ઞેન વા પચાપેતિ, ન વટ્ટતિ. અનિયમેત્વા પન ‘‘મુગ્ગે પચ, માસે પચા’’તિઆદિ વત્તું વટ્ટતિ, ‘‘ઇમે મુગ્ગે પચા’’તિ એવં વત્તું ન વટ્ટતિ. ‘‘ઇમં મૂલભેસજ્જં જાન, ઇમં મૂલં વા પણ્ણં વા દેહિ, ઇમં રુક્ખં વા લતં વા આહર, ઇમિના પુપ્ફેન ફલેન વા અત્થો, ઇમં રુક્ખં વા લતં વા ફલં વા કપ્પિયં કરોહી’’તિ એવં પન વત્તું વટ્ટતિ. એત્તાવતા ભૂતગામપરિમોચિતં કતં હોતિ.

૭૮. પરિભુઞ્જન્તેન પન બીજગામપરિમોચનત્થં પુન કપ્પિયં કારાપેતબ્બં. કપ્પિયકરણઞ્ચેત્થ ઇમિના સુત્તાનુસારેન વેદિતબ્બં –

> ‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, પઞ્ચહિ સમણકપ્પેહિ ફલં પરિભુઞ્જિતું અગ્ગિપરિજિતં સત્થપરિજિતં નખપરિજિતં અબીજં નિબ્બટ્ટબીજઞ્ઞેવ પઞ્ચમ’’ન્તિ (ચૂળવ॰ ૨૫૦).

તત્થ **અગ્ગિપરિજિત**ન્તિ અગ્ગિના પરિજિતં અધિભૂતં દડ્ઢં ફુટ્ઠન્તિ અત્થો. **સત્થપરિજિત**ન્તિ સત્થેન પરિજિતં અધિભૂતં છિન્નં વિદ્ધં વાતિ અત્થો. એસ નયો નખપરિજિતે. અબીજનિબ્બટ્ટબીજાનિ સયમેવ કપ્પિયાનિ. અગ્ગિના કપ્પિયં કરોન્તેન કટ્ઠગ્ગિગોમયગ્ગિઆદીસુ યેન કેનચિ અન્તમસો લોહખણ્ડેનપિ આદિત્તેન કપ્પિયં કાતબ્બં, તઞ્ચ ખો એકદેસે ફુસન્તેન ‘‘કપ્પિય’’ન્તિ વત્વાવ કાતબ્બં. સત્થેન કરોન્તેન યસ્સ કસ્સચિ લોહમયસત્થસ્સ અન્તમસો સૂચિનખચ્છેદનાનમ્પિ તુણ્ડેન વા ધારાય વા છેદં વા વેધં વા દસ્સેન્તેન ‘‘કપ્પિય’’ન્તિ વત્વાવ કાતબ્બં. નખેન કપ્પિયં કરોન્તેન પૂતિનખેન ન કાતબ્બં, મનુસ્સાનં પન સીહબ્યગ્ઘદીપિમક્કટાનં સકુન્તાનઞ્ચ નખા તિખિણા હોન્તિ, તેહિ કાતબ્બં. અસ્સમહિંસસૂકરમિગગોરૂપાદીનં ખુરા અતિખિણા, તેહિ ન કાતબ્બં, કતમ્પિ અકતં હોતિ. હત્થિનખા પન ખુરા ન હોન્તિ, તેહિ ચ વટ્ટતિ. યેહિ પન કાતું વટ્ટતિ, તેહિ તત્થજાતકેહિપિ ઉદ્ધરિત્વા ગહિતકેપિ છેદં વા વેધં વા દસ્સેન્તેન ‘‘કપ્પિય’’ન્તિ વત્વાવ કાતબ્બં.

તત્થ સચેપિ બીજાનં પબ્બતમત્તો રાસિ, રુક્ખસહસ્સં વા છિન્દિત્વા એકાબદ્ધં કત્વા ઉચ્છૂનં વા મહાભારો બન્ધિત્વા ઠપિતો હોતિ, એકસ્મિં બીજે વા રુક્ખસાખાય વા ઉચ્છુમ્હિ વા કપ્પિયે કતે સબ્બં કતં હોતિ. ઉચ્છૂ ચ દારૂનિ ચ એકતો બદ્ધાનિ હોન્તિ, ‘‘ઉચ્છું કપ્પિયં કરિસ્સામી’’તિ દારું વિજ્ઝતિ, વટ્ટતિયેવ. સચે પન યાય રજ્જુયા વા વલ્લિયા વા બદ્ધાનિ, તં વિજ્ઝતિ, ન વટ્ટતિ. ઉચ્છુખણ્ડાનં પચ્છિં પૂરેત્વા આહરન્તિ, એકસ્મિં ખણ્ડે કપ્પિયે કતે સબ્બં કતમેવ. મરીચપક્કાદીહિ ચ મિસ્સેત્વા ભત્તં આહરન્તિ, ‘‘કપ્પિયં કરોહી’’તિ વુત્તે સચેપિ ભત્તસિત્થે વિજ્ઝતિ, વટ્ટતિયેવ. તિલતણ્ડુલાદીસુપિ એસેવ નયો. યાગુયા પક્ખિત્તાનિ પન એકાબદ્ધાનિ હુત્વા ન સન્તિટ્ઠન્તિ,

તત્થ એકમેકં વિજ્ઝિત્વા કપ્પિયં કાતબ્બમેવ. કપિત્થફલાદીનં અન્તો મિઞ્જં કટાહં મુઞ્ચિત્વા સઞ્ચરતિ, ભિન્દાપેત્વા કપ્પિયં કારાપેતબ્બં, એકાબદ્ધં હોતિ, કટાહેપિ કાતું વટ્ટતિ.

ઇતિ પાળિમુત્તકવિનયવિનિચ્છયસઙ્ગહે

ભૂતગામવિનિચ્છયકથા સમત્તા.

૧૬. સહસેય્યવિનિચ્છયકથા

૭૯. દુવિધં સહસેય્યકન્તિ ‘‘યો પન ભિક્ખુ અનુપસમ્પન્નેન ઉત્તરિદિરત્તતિરત્તં સહસેય્યં કપ્પેય્ય, પાચિત્તિયં (પાચિ॰ ૪૯). યો પન ભિક્ખુ માતુગામેન સહસેય્યં કપ્પેય્ય, પાચિત્તિય’’ન્તિ (પાચિ॰ ૫૬) એવં વુત્તં સહસેય્યસિક્ખાપદદ્વયં સન્ધાય વુત્તં. તત્રાયં વિનિચ્છયો (પાચિ॰ અટ્ઠ॰ ૫૦-૫૧) – અનુપસમ્પન્નેન સદ્ધિં તિણ્ણં રત્તીનં ઉપરિ ચતુત્થદિવસે અત્થઙ્ગતે સૂરિયે સબ્બચ્છન્નસબ્બપરિચ્છન્ને યેભુય્યચ્છન્નયેભુય્યપરિચ્છન્ને વા સેનાસને પુબ્બાપરિયેન વા એકક્ખણે વા નિપજ્જન્તસ્સ પાચિત્તિયં. તત્થ છદનં અનાહચ્ચ દિયડ્ઢહત્થુબ્બેધેન પાકારાદિના યેન કેનચિ પરિચ્છન્નમ્પિ સબ્બપરિચ્છન્નમિચ્ચેવ વેદિતબ્બં. યં સેનાસનં ઉપરિ પઞ્ચહિ છદનેહિ અઞ્ઞેન વા કેનચિ સબ્બમેવ પરિચ્છન્નં, ઇદં **સબ્બચ્છન્નં** નામ સેનાસનં. અટ્ઠકથાસુ પન પાકટવોહારં ગહેત્વા વાચુગ્ગતવસેન ‘‘સબ્બચ્છન્નં નામ પઞ્ચહિ છદનેહિ છન્ન’’ન્તિ વુત્તં. કિઞ્ચાપિ વુત્તં, અથ ખો દુસ્સકુટિયં સયન્તસ્સપિ ન સક્કા અનાપત્તિ કાતું, તસ્મા યં કિઞ્ચિ પટિચ્છાદનસમત્થં ઇધ છદનઞ્ચ પરિચ્છન્નઞ્ચ વેદિતબ્બં. પઞ્ચવિધચ્છદનેયેવ હિ ગય્હમાને પદરચ્છન્નેપિ સહસેય્યા ન ભવેય્ય, તસ્મા યં સેનાસનં ભૂમિતો પટ્ઠાય યાવછદનં આહચ્ચ પાકારેન વા અઞ્ઞેન વા કેનચિ અન્તમસો વત્થેનપિ પરિક્ખિત્તં, ઇદં **સબ્બપરિચ્છન્નં** નામ સેનાસનં. છદનં અનાહચ્ચ સબ્બન્તિમેન પરિયાયેન દિયડ્ઢહત્થુબ્બેધેન પાકારાદિના પરિક્ખિત્તમ્પિ સબ્બપરિચ્છન્નમેવ. યસ્સ પન ઉપરિ બહુતરં ઠાનં છન્નં, અપ્પં અચ્છન્નં, સમન્તતો વા બહુતરં પરિક્ખિત્તં, અપ્પં અપરિક્ખિત્તં, ઇદં **યેભુય્યેનછન્નં યેભુય્યેનપરિચ્છન્નં** નામ.

ઇમિના લક્ખણેન સમન્નાગતો સચેપિ સત્તભૂમિકો પાસાદો એકૂપચારો હોતિ, સતગબ્ભં વા ચતુસાલં, એકં સેનાસનમિચ્ચેવ સઙ્ખં ગચ્છતિ. એવરૂપે સેનાસને અનુપસમ્પન્નેન સદ્ધિં ચતુત્થદિવસે અત્થઙ્ગતે સૂરિયે નિપજ્જન્તસ્સ પાચિત્તિયં વુત્તં. સચે પન સમ્બહુલા સામણેરા, એકો ભિક્ખુ, સામણેરગણનાય પાચિત્તિયા. તે ચે ઉટ્ઠાયુટ્ઠાય નિપજ્જન્તિ, તેસં પયોગે પયોગે ભિક્ખુસ્સ આપત્તિ, ભિક્ખુસ્સ ઉટ્ઠાયુટ્ઠાય નિપજ્જને પન ભિક્ખુસ્સેવ પયોગેન ભિક્ખુસ્સ આપત્તિ. સચે સમ્બહુલા ભિક્ખૂ, એકો સામણેરો, એકોપિ સબ્બેસં આપત્તિં કરોતિ. તસ્સ ઉટ્ઠાયુટ્ઠાય નિપજ્જનેનપિ ભિક્ખૂનં આપત્તિયેવ. ઉભયેસં સમ્બહુલભાવેપિ એસેવ નયો.

૮૦. અપિચેત્થ એકાવાસાદિકમ્પિ ચતુક્કં વેદિતબ્બં. યો હિ એકસ્મિં આવાસે એકેનેવ અનુપસમ્પન્નેન સદ્ધિં તિરત્તં સહસેય્યં કપ્પેતિ, તસ્સ ચતુત્થદિવસતો પટ્ઠાય દેવસિકા આપત્તિ. યોપિ એકસ્મિંયેવ આવાસે નાનાઅનુપસમ્પન્નેહિ સદ્ધિં તિરત્તં સહસેય્યં કપ્પેતિ, તસ્સપિ. યોપિ નાનાઆવાસેસુ એકેનેવ અનુપસમ્પન્નેન સદ્ધિં તિરત્તં સહસેય્યં કપ્પેતિ, તસ્સપિ. યોપિ નાનાઆવાસેસુ નાનાઅનુપસમ્પન્નેહિ સદ્ધિં યોજનસતમ્પિ ગન્ત્વા સહસેય્યં કપ્પેતિ, તસ્સપિ ચતુત્થદિવસતો પટ્ઠાય દેવસિકા આપત્તિ.

અયઞ્ચ સહસેય્યાપત્તિ નામ ‘‘ભિક્ખું ઠપેત્વા અવસેસો અનુપસમ્પન્નો નામા’’તિ વચનતો અન્તમસો પારાજિકવત્થુભૂતેન તિરચ્છાનગતેનપિ સદ્ધિં હોતિ, તસ્મા સચેપિ ગોધાબિળાલમઙ્ગુસાદીસુ કોચિ પવિસિત્વા ભિક્ખુનો વસનસેનાસને એકૂપચારટ્ઠાને સયતિ, સહસેય્યાવ હોતિ. યદિ પન થમ્ભાનં ઉપરિ કતપાસાદસ્સ ઉપરિમતલેન સદ્ધિં અસમ્બદ્ધભિત્તિકસ્સ ભિત્તિયા ઉપરિઠિતસુસિરતુલાસીસસ્સ સુસિરેન પવિસિત્વા તુલાય અબ્ભન્તરે સયિત્વા તેનેવ સુસિરેન નિક્ખમિત્વા ગચ્છતિ, હેટ્ઠાપાસાદે સયિતભિક્ખુસ્સ અનાપત્તિ. સચે છદને છિદ્દં હોતિ, તેન પવિસિત્વા અન્તોછદને વસિત્વા તેનેવ પક્કમતિ, નાનૂપચારે ઉપરિમતલે છદનબ્ભન્તરે સયિતસ્સ

આપત્તિ, હેટ્ઠિમતલે સયિતસ્સ અનાપત્તિ. સચે અન્તોપાસાદેનેવ આરોહિત્વા સબ્બતલાનિ પરિભુઞ્જન્તિ, એકૂપચારાનિ હોન્તિ, તેસુ યત્થ કત્થચિ સયિતસ્સ આપત્તિ, સભાસઙ્ખેપેન કતે અડ્ઢકુટ્ટકે સેનાસને સયિતસ્સ તુલાવાળસઘાટાદીસુ કપોતાદયો સયન્તિ, આપત્તિયેવ. પરિક્ખેપસ્સ બહિગતે નિબ્બકોસબ્ભન્તરે સયન્તિ, અનાપત્તિ. પરિમણ્ડલં વા ચતુરસ્સં વા એકચ્છદનાય ગબ્ભમાલાય સતગબ્ભં ચેપિ સેનાસનં હોતિ, તત્ર ચે એકેન સાધારણદ્વારેન પવિસિત્વા વિસું પાકારેન અપરિચ્છિન્નગબ્ભૂપચારે સબ્બગબ્ભેપિ પવિસન્તિ, એકગબ્ભેપિ અનુપસમ્પન્ને નિપન્ને સબ્બગબ્ભેસુ નિપન્નાનં આપત્તિ. સચે સપમુખા ગબ્ભા હોન્તિ, પમુખઞ્ચ ઉપરિ અચ્છન્નં, પમુખે સયિતો ગબ્ભે સયિતાનં આપત્તિં ન કરોતિ. સચે પન ગબ્ભચ્છદનેનેવ સદ્ધિં સમ્બન્ધછદનં, તત્ર સયિતો સબ્બેસં આપત્તિં કરોતિ. કસ્મા? સબ્બચ્છન્નત્તા ચ સબ્બપરિચ્છન્નત્તા ચ. ગબ્ભપરિક્ખેપોયેવ હિસ્સ પરિક્ખેપો.

૮૧. યેપિ એકસાલદ્વિસાલતિસાલચતુસાલસન્નિવેસા મહાપાસાદા એકસ્મિં ઓકાસે પાદે ધોવિત્વા પવિટ્ઠેન સક્કા હોન્તિ સબ્બત્થ અનુપરિગન્તું, તેસુપિ સહસેય્યાપત્તિયા ન મુચ્ચતિ. સચે તસ્મિં તસ્મિં ઠાને ઉપચારં પરિચ્છિન્દિત્વા કતા હોન્તિ, એકૂપચારટ્ઠાનેયેવ આપત્તિ. દ્વીહિ દ્વારેહિ યુત્તસ્સ સુધાછદનમણ્ડપસ્સ મજ્ઝે પાકારં કરોન્તિ, એકેન દ્વારેન પવિસિત્વા એકસ્મિં પરિચ્છેદે અનુપસમ્પન્નો સયતિ, એકસ્મિં ભિક્ખુ, અનાપત્તિ. પાકારે ગોધાદીનં પવિસનમત્તં છિદ્દં હોતિ, એકસ્મિઞ્ચ પરિચ્છેદે ગોધા સયન્તિ, અનાપત્તિયેવ. ન હિ છિદ્દેન ગેહં એકૂપચારં નામ હોતિ. સચે પાકારમજ્ઝે છિન્દિત્વા દ્વારં યોજેન્તિ, એકૂપચારતાય આપત્તિ. તં દ્વારં કવાટેન પિદહિત્વા સયન્તિ, આપત્તિયેવ. ન હિ દ્વારપિદહનેન ગેહં નાનૂપચારં નામ હોતિ, દ્વારં વા અદ્વારં. કવાટઞ્હિ સંવરણવિવરણેહિ યથાસુખં વળઞ્જનત્થાય કતં, ન વળઞ્જુપચ્છેદનત્થાય. સચે તં દ્વારં પુન ઇટ્ઠકાહિ પિદહન્તિ, અદ્વારં હોતિ, પુરિમે નાનૂપચારભાવેયેવ તિટ્ઠતિ. દીઘપમુખં ચેતિયઘરં હોતિ, એકં કવાટં અન્તો, એકં બહિ, દ્વિન્નં કવાટાનં અન્તરે અનુપસમ્પન્નો અન્તોચેતિયઘરે સયન્તસ્સ આપત્તિં કરોતિ એકૂપચારત્તા.

અયઞ્હેત્થ સઙ્ખેપો – સેનાસનં ખુદ્દકં વા હોતુ મહન્તં વા, અઞ્ઞેન સદ્ધિં સમ્બન્ધં વા અસમ્બન્ધં વા, દીઘં વા વટ્ટં વા ચતુરસ્સં વા, એકભૂમિકં વા અનેકભૂમિકં વા, યં યં એકૂપચારં, સબ્બત્થ સહસેય્યાપત્તિ હોતીતિ. એત્થ ચ યેન કેનચિ પટિચ્છદનેન સબ્બચ્છન્ને સબ્બપરિચ્છન્ને પાચિત્તિયં, યેભુય્યેનછન્ને યેભુય્યેનપરિચ્છન્ને પાચિત્તિયં, સબ્બચ્છન્ને યેભુય્યેનપરિચ્છન્ને પાચિત્તિયં, સબ્બચ્છન્ને ઉપડ્ઢપરિચ્છન્ને પાચિત્તિયં, યેભુય્યેનછન્ને ઉપડ્ઢપરિચ્છન્ને પાચિત્તિયં, સબ્બપરિચ્છન્ને યેભુય્યેનછન્ને પાચિત્તિયં, સબ્બપરિચ્છન્ને ઉપડ્ઢચ્છન્ને પાચિત્તિયં, યેભુય્યેનપરિચ્છન્ને ઉપડ્ઢચ્છન્ને પાચિત્તિયન્તિ અટ્ઠ પાચિત્તિયાનિ. ઉપડ્ઢચ્છન્ને ઉપડ્ઢપરિચ્છન્ને દુક્કટં, સબ્બચ્છન્ને ચૂળકપરિચ્છન્ને દુક્કટં, યેભુય્યેનછન્ને ચૂળકપરિચ્છન્ને દુક્કટં, સબ્બપરિચ્છન્ને ચૂળકચ્છન્ને દુક્કટં, યેભુય્યેનપરિચ્છન્ને ચૂળકચ્છન્ને દુક્કટન્તિ પઞ્ચ દુક્કટાનિ વેદિતબ્બાનિ. સબ્બચ્છન્ને સબ્બઅપરિચ્છન્ને, સબ્બપરિચ્છન્ને સબ્બઅચ્છન્ને, યેભુય્યેનઅચ્છન્ને યેભુય્યેનઅપરિચ્છન્ને, ઉપડ્ઢચ્છન્ને ચૂળકપરિચ્છન્ને, ઉપડ્ઢપરિચ્છન્ને ચૂળકચ્છન્ને ચૂળકપરિચ્છન્ને ચ અનાપત્તિ. માતુગામેન સહ નિપજ્જન્તસ્સપિ અયમેવ વિનિચ્છયો. અયઞ્હેત્થ વિસેસો – અનુપસમ્પન્નેન સદ્ધિં નિપજ્જન્તસ્સ ચતુત્થદિવસે આપત્તિ, માતુગામેન સદ્ધિં પઠમદિવસેતિ. યક્ખિપેતીહિ પન દિસ્સમાનકરૂપાહિ તિરચ્છાનગતિત્થિયા ચ મેથુનધમ્મવત્થુભૂતાય એવ દુક્કટં, સેસાહિ અનાપત્તિ.

ઇતિ પાળિમુત્તકવિનયવિનિચ્છયસઙ્ગહે

સહસેય્યવિનિચ્છયકથા સમત્તા.

૧૭. મઞ્ચપીઠાદિસઙ્ઘિકસેનાસનેસુ પટિપજ્જિતબ્બવિનિચ્છયકથા

૮૨. **વિહારે સઙ્ઘિકે સેય્યં, સન્થરિત્વાન પક્કમો**તિ સઙ્ઘિકે વિહારે સેય્યં સન્થરિત્વાન અઞ્ઞત્થ વસિતુકામતાય વિહારતો પક્કમનં. તત્રાયં વિનિચ્છયો –

> ‘‘યો પન ભિક્ખુ સઙ્ઘિકે વિહારે સેય્યં સન્થરિત્વા વા સન્થરાપેત્વા વા તં પક્કમન્તો નેવ ઉદ્ધરેય્ય ન ઉદ્ધરાપેય્ય અનાપુચ્છં વા ગચ્છેય્ય, પાચિત્તિય’’ન્તિ (પાચિ॰ ૧૧૫) –

વચનતો સઙ્ઘિકે વિહારે સેય્યં સયં સન્થરિત્વા અઞ્ઞેન વા સન્થરાપેત્વા ઉદ્ધરણાદીનિ અકત્વા પરિક્ખિત્તસ્સ આરામસ્સ પરિક્ખેપં, અપરિક્ખિત્તસ્સ ઉપચારં અતિક્કમન્તસ્સ પાચિત્તિયં.

તત્થ **સેય્યા** નામ ભિસિ ચિમિલિકા ઉત્તરત્થરણં ભૂમત્થરણં તટ્ટિકા ચમ્મખણ્ડો નિસીદનં પચ્ચત્થરણં તિણસન્થારો પણ્ણસન્થારોતિ દસવિધા. તત્થ **ભિસી**તિ મઞ્ચકભિસિ વા પીઠકભિસિ વા. **ચિમિલિકા** નામ સુધાદિપરિકમ્મકતાય ભૂમિયા વણ્ણાનુરક્ખણત્થં કતા, તં હેટ્ઠા પત્થરિત્વા ઉપરિ કટસારકં પત્થરન્તિ. **ઉત્તરત્થરણં** નામ મઞ્ચપીઠાનં ઉપરિ અત્થરિતબ્બકપચ્ચત્થરણં. **ભૂમત્થરણં** નામ ભૂમિયં અત્થરિતબ્બા કટસારકાદિવિકતિ. **તટ્ટિકા** નામ તાલપણ્ણેહિ વા વાકેહિ વા કતતટ્ટિકા. **ચમ્મખણ્ડો** નામ સીહબ્યગ્ઘદીપિતરચ્છચમ્માદીસુપિ યં કિઞ્ચિ ચમ્મં. અટ્ઠકથાસુ હિ સેનાસનપરિભોગે પટિક્ખિત્તચમ્મં ન દિસ્સતિ, તસ્મા સીહબ્યગ્ઘચમ્માદીનં પરિહરણેયેવ પટિક્ખેપો વેદિતબ્બો. **નિસીદન**ન્તિ સદસં વેદિતબ્બં. **પચ્ચત્થરણ**ન્તિ પાવારો કોજવોતિ એત્તકમેવ વુત્તં. **તિણસન્થારો**તિ યેસં કેસઞ્ચિ તિણાનં સન્થારો. એસ નયો **પણ્ણસન્થારે**પિ. એવં પન ઇમં દસવિધં સેય્યં સઙ્ઘિકે વિહારે સન્થરિત્વા વા સન્થરાપેત્વા વા પક્કમન્તેન આપુચ્છિત્વા પક્કમિતબ્બં, આપુચ્છન્તેન ચ ભિક્ખુમ્હિ સતિ ભિક્ખુ આપુચ્છિતબ્બો, તસ્મિં અસતિ સામણેરો, તસ્મિં અસતિ આરામિકો, તસ્મિં અસતિ યેન વિહારો કારિતો, સો વિહારસામિકો, તસ્સ વા કુલે યો કોચિ આપુચ્છિતબ્બો, તસ્મિમ્પિ અસતિ ચતૂસુ પાસાણેસુ મઞ્ચં ઠપેત્વા મઞ્ચે અવસેસમઞ્ચપીઠાનિ આરોપેત્વા ઉપરિ ભિસિઆદિકં દસવિધમ્પિ સેય્યં રાસિં કત્વા દારુભણ્ડં મત્તિકાભણ્ડં પટિસામેત્વા દ્વારવાતપાનાનિ પિદહિત્વા ગમિયવત્તં પૂરેત્વા ગન્તબ્બં.

સચે પન સેનાસનં ઓવસ્સતિ, છદનત્થઞ્ચ તિણં વા ઇટ્ઠકા વા આનીતા હોન્તિ, સચે ઉસ્સહતિ, છાદેતબ્બં. નો ચે સક્કોતિ, યો ઓકાસો અનોવસ્સકો, તત્થ મઞ્ચપીઠાદીનિ નિક્ખિપિત્વા ગન્તબ્બં. સચે સબ્બમ્પિ ઓવસ્સતિ, ઉસ્સહન્તેન અન્તોગામે ઉપાસકાનં ઘરે ઠપેતબ્બં. સચે તેપિ ‘‘સઙ્ઘિકં નામ, ભન્તે, ભારિયં, અગ્ગિદાહાદીનં ભાયામા’’તિ ન સમ્પટિચ્છન્તિ, અબ્ભોકાસેપિ પાસાણાનં ઉપરિ મઞ્ચં ઠપેત્વા સેસં પુબ્બે વુત્તનયેનેવ નિક્ખિપિત્વા તિણેહિ ચ પણ્ણેહિ ચ પટિચ્છાદેત્વા ગન્તું વટ્ટતિ. યઞ્હિ તત્થ અઙ્ગમત્તમ્પિ અવસિસ્સતિ, તં અઞ્ઞેસં તત્થ આગતભિક્ખૂનં ઉપકારં ભવિસ્સતીતિ. ઉદ્ધરિત્વા ગચ્છન્તેન પન મઞ્ચપીઠકવાટં સબ્બં અપનેત્વા સંહરિત્વા ચીવરવંસે લગ્ગેત્વાવ ગન્તબ્બં. પચ્છા આગન્ત્વા વસનકભિક્ખુનાપિ પુન મઞ્ચપીઠં ઠપયિત્વા ગચ્છન્તેન તથેવ કાતબ્બં. અન્તોકુટ્ટતો સેય્યં બહિકુટ્ટે પઞ્ઞપેત્વા વસન્તેન ગમનકાલે પુન ગહિતટ્ઠાનેયેવ પટિસામેતબ્બં. ઉપરિપાસાદતો ઓરોપેત્વા હેટ્ઠાપાસાદે વસન્તસ્સપિ એસેવ નયો. રત્તિટ્ઠાનદિવાટ્ઠાનેસુ મઞ્ચપીઠં પઞ્ઞપેત્વા બહિગમનકાલે પુન ગહિતટ્ઠાનેયેવ ઠપેતબ્બં.

૮૩. સેનાસનેસુ પન અયં આપુચ્છિતબ્બાનાપુચ્છિતબ્બવિનિચ્છયો – યા તાવ ભૂમિયં દીઘસાલા વા પણ્ણસાલા વા હોતિ, યં વા રુક્ખત્થમ્ભેસુ કતગેહં ઉપચિકાનં ઉટ્ઠાનટ્ઠાનં હોતિ, તતો પક્કમન્તેન તાવ આપુચ્છિત્વાવ પક્કમિતબ્બં. તસ્મિઞ્હિ કતિપયાનિ દિવસાનિ અજગ્ગિયમાને વમ્મિકાવ સન્તિટ્ઠન્તિ. યં પન પાસાણપિટ્ઠિયં વા પાસાણત્થમ્ભેસુ વા કતસેનાસનં સિલુચ્ચયલેણં વા સુધાલિત્તસેનાસનં વા, યત્થ યત્થ ઉપચિકાસઙ્કા નત્થિ, તતો પક્કમન્તસ્સ આપુચ્છિત્વાપિ અનાપુચ્છિત્વાપિ ગન્તું વટ્ટતિ, આપુચ્છનં પન વત્તં. સચે તાદિસેપિ સેનાસને એકેન પસ્સેન ઉપચિકા આરોહન્તિ, આપુચ્છિત્વાવ ગન્તબ્બં. યો પન આગન્તુકો ભિક્ખુ સઙ્ઘિકસેનાસનં ગહેત્વાવ સન્તં ભિક્ખું અનુવત્તન્તો અત્તનો સેનાસનં અગ્ગહેત્વા વસતિ, યાવ સો ન ગણ્હાતિ, તાવ તં સેનાસનં પુરિમભિક્ખુસ્સેવ પલિબોધો. યદા પન સો સેનાસનં ગહેત્વા અત્તનો ઇસ્સરિયેન વસતિ, તતો પટ્ઠાય આગન્તુકસ્સેવ પલિબોધો. સચે ઉભોપિ વિભજિત્વા ગણ્હન્તિ, ઉભિન્નમ્પિ પલિબોધો.

મહાપચ્ચરિયં પન વુત્તં – સચે દ્વે તયો એકતો હુત્વા પઞ્ઞપેન્તિ, ગમનકાલે સબ્બેહિ આપુચ્છિતબ્બં. તેસુ ચે પઠમં ગચ્છન્તો ‘‘પચ્છિમો જગ્ગિસ્સતી’’તિ આભોગં કત્વા ગચ્છતિ, વટ્ટતિ , પચ્છિમસ્સ આભોગેન મુત્તિ નત્થિ. બહૂ એકં પેસેત્વા સન્થરાપેન્તિ, ગમનકાલે સબ્બેહિ વા આપુચ્છિતબ્બં, એકં વા પેસેત્વા આપુચ્છિતબ્બં. અઞ્ઞતો મઞ્ચપીઠાદીનિ આનેત્વા અઞ્ઞત્ર વસિત્વા ગમનકાલે તત્થેવ નેતબ્બાનિ. સચે અઞ્ઞતો આનેત્વા વસમાનસ્સ અઞ્ઞો વુડ્ઢતરો આગચ્છતિ, ન પટિબાહિતબ્બો , ‘‘મયા, ભન્તે, અઞ્ઞાવાસતો આનીતં, પાકતિકં કરેય્યાથા’’તિ વત્તબ્બં. તેન ‘‘એવં કરિસ્સામી’’તિ સમ્પટિચ્છિતે ઇતરસ્સ ગન્તું વટ્ટતિ. એવં અઞ્ઞત્થ હરિત્વાપિ સઙ્ઘિકપરિભોગેન પરિભુઞ્જન્તસ્સ હિ નટ્ઠં વા જિણ્ણં વા ચોરેહિ વા હટં ગીવા નેવ હોતિ, પુગ્ગલિકપરિભોગેન પરિભુઞ્જન્તસ્સ પન ગીવા હોતિ. અઞ્ઞસ્સ મઞ્ચપીઠં પન સઙ્ઘિકપરિભોગેન વા પુગ્ગલિકપરિભોગેન વા પરિભુઞ્જન્તસ્સ નટ્ઠં ગીવાયેવ. અન્તોવિહારે સેય્યં સન્થરિત્વા ‘‘અજ્જેવ આગન્ત્વા પટિજગ્ગિસ્સામી’’તિ એવં સાપેક્ખો નદીપારં ગામન્તરં વા ગન્ત્વા યત્થસ્સ ગમનચિત્તં ઉપ્પન્નં, તત્થેવ ઠિતો કઞ્ચિ પેસેત્વા આપુચ્છતિ, નદીપૂરરાજચોરાદીસુ વા કેનચિ પલિબોધો હોતિ ઉપદ્દુતો, ન સક્કોતિ પચ્ચાગન્તું, એવંભૂતસ્સ અનાપત્તિ.

વિહારસ્સ ઉપચારે પન ઉપટ્ઠાનસાલાય વા મણ્ડપે વા રુક્ખમૂલે વા સેય્યં સન્થરિત્વા વા સન્થરાપેત્વા વા તં પક્કમન્તો નેવ ઉદ્ધરતિ ન ઉદ્ધરાપેતિ અનાપુચ્છં વા ગચ્છતિ, દુક્કટં. વુત્તપ્પકારઞ્હિ દસવિધં સેય્યં અન્તોગબ્ભાદિમ્હિ ગુત્તટ્ઠાને પઞ્ઞપેત્વા ગચ્છન્તસ્સ યસ્મા સેય્યાપિ સેનાસનમ્પિ ઉપચિકાહિ પલુજ્જતિ, વમ્મિકરાસિયેવ હોતિ, તસ્મા પાચિત્તિયં વુત્તં. બહિ પન ઉપટ્ઠાનસાલાદીસુ પઞ્ઞપેત્વા ગચ્છન્તસ્સ સેય્યામત્તમેવ નસ્સેય્ય ઠાનસ્સ અગુત્તતાય, ન સેનાસનં, તસ્મા એત્થ દુક્કટં વુત્તં. મઞ્ચપીઠં પન યસ્મા ન સક્કા સહસા ઉપચિકાહિ ખાયિતું, તસ્મા તં વિહારેપિ સન્થરિત્વા ગચ્છન્તસ્સ દુક્કટં. વિહારસ્સૂપચારે ઉપટ્ઠાનસાલાયં મણ્ડપે રુક્ખમૂલેપિ સન્થરિત્વા પક્કમન્તસ્સ દુક્કટમેવ.

૮૪. ‘‘યો પન ભિક્ખુ સઙ્ઘિકં મઞ્ચં વા પીઠં વા ભિસિં વા કોચ્છં વા અજ્ઝોકાસે સન્થરિત્વા વા સન્થરાપેત્વા વા તં પક્કમન્તો નેવ ઉદ્ધરેય્ય ન ઉદ્ધરાપેય્ય અનાપુચ્છં વા ગચ્છેય્ય, પાચિત્તિય’’ન્તિ (પાચિ॰ ૧૦૯) વચનતો સઙ્ઘિકાનિ પન મઞ્ચપીઠાદીનિ ચત્તારિ અજ્ઝોકાસે સન્થરિત્વા વા સન્થરાપેત્વા વા ઉદ્ધરણાદીનિ અકત્વા ‘‘અજ્જેવ આગમિસ્સામી’’તિ ગચ્છન્તસ્સપિ થામમજ્ઝિમસ્સ પુરિસસ્સ લેડ્ડુપાતાતિક્કમે પાચિત્તિયં. એત્થ **કોચ્છં** નામ વાકમયં વા ઉસીરમયં વા મુઞ્જમયં વા પબ્બજમયં વા હેટ્ઠા ચ ઉપરિ ચ વિત્થતં મજ્ઝે સંખિત્તં પણવસણ્ઠાનં કત્વા બદ્ધં. તં કિર મજ્ઝે સીહબ્યગ્ઘચમ્મપરિક્ખિત્તમ્પિ કરોન્તિ, અકપ્પિયચમ્મં નામેત્થ નત્થિ. સેનાસનઞ્હિ સોવણ્ણમયમ્પિ વટ્ટતિ, તસ્મા તં મહગ્ઘં હોતિ.

‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, અટ્ઠ માસે અવસ્સિકસઙ્કેતે મણ્ડપે વા રુક્ખમૂલે વા યત્થ કાકા વા કુલલા વા ન ઊહદન્તિ, તત્થ સેનાસનં નિક્ખિપિતુ’’ન્તિ (પાચિ॰ ૧૧૦) વચનતો પન વસ્સિકવસ્સાનમાસાતિ એવં અપઞ્ઞાતે ચત્તારો હેમન્તિકે, ચત્તારો ગિમ્હિકેતિ અટ્ઠ માસે સાખામણ્ડપે વા પદરમણ્ડપે વા રુક્ખમૂલે વા નિક્ખિપિતું વટ્ટતિ. યસ્મિં પન કાકા વા કુલલા વા અઞ્ઞે વા સકુન્તા ધુવનિવાસેન કુલાવકે કત્વા વસન્તિ, તસ્સ રુક્ખસ્સ મૂલે ન નિક્ખિપિતબ્બં. ‘‘અટ્ઠ માસે’’તિ વચનતો યેસુ જનપદેસુ વસ્સકાલે ન વસ્સતિ, તેસુ ચત્તારો માસે નિક્ખિપિતું ન વટ્ટતિયેવ. ‘‘અવસ્સિકસઙ્કેતે’’તિ વચનતો યત્થ હેમન્તે દેવો વસ્સતિ, તત્થ હેમન્તેપિ અજ્ઝોકાસે નિક્ખિપિતું ન વટ્ટતિ. ગિમ્હે પન સબ્બત્થ વિગતવલાહકં વિસુદ્ધં નતં હોતિ, એવરૂપે કાલે કેનચિદેવ કરણીયેન અજ્ઝોકાસે મઞ્ચપીઠં નિક્ખિપિતું વટ્ટતિ.

૮૫. અબ્ભોકાસિકેનપિ વત્તં જાનિતબ્બં. તસ્સ હિ સચે પુગ્ગલિકમઞ્ચકો અત્થિ, તત્થેવ સયિતબ્બં. સઙ્ઘિકં ગણ્હન્તેન વેત્તેન વા વાકેન વા વીતમઞ્ચકો ગહેતબ્બો, તસ્મિં અસતિ પુરાણમઞ્ચકો ગહેતબ્બો, તસ્મિં અસતિ નવવાયિમો વા ઓનદ્ધકો વા ગહેતબ્બો. ગહેત્વા પન ‘‘અહં ઉક્કટ્ઠરુક્ખમૂલિકો ઉક્કટ્ઠઅબ્ભોકાસિકો’’તિ ચીવરકુટિમ્પિ અકત્વા અસમયે અજ્ઝોકાસે વા રુક્ખમૂલે વા પઞ્ઞપેત્વા નિપજ્જિતું ન વટ્ટતિ. સચે પન ચતુગ્ગુણેનપિ ચીવરેન કતા કુટિ અતેમેન્તં રક્ખિતું ન સક્કોતિ, સત્તાહવદ્દલિકાદીનિ ભવન્તિ, ભિક્ખુનો કાયાનુગતિકત્તા વટ્ટતિ. અરઞ્ઞે પણ્ણકુટીસુ વસન્તાનં સીલસમ્પદાય પસન્નચિત્તા મનુસ્સા નવં મઞ્ચપીઠં દેન્તિ ‘‘સઙ્ઘિકપરિભોગેન પરિભુઞ્જથા’’તિ, વસિત્વા ગચ્છન્તેહિ સામન્તવિહારે સભાગભિક્ખૂનં પેસેત્વા ગન્તબ્બં, સભાગાનં અભાવેન અનોવસ્સકે નિક્ખિપિત્વા ગન્તબ્બં, અનોવસ્સકે અસતિ રુક્ખે લગ્ગેત્વા ગન્તબ્બં. ચેતિયઙ્ગણે સમ્મજ્જનિં ગહેત્વા ભોજનસાલઙ્ગણં વા ઉપોસથાગારઙ્ગણં વા પરિવેણદિવાટ્ઠાનઅગ્ગિસાલાદીસુ વા અઞ્ઞતરં સમ્મજ્જિત્વા ધોવિત્વા પુન સમ્મજ્જનિમાળકેયેવ ઠપેતબ્બા. ઉપોસથાગારાદીસુ અઞ્ઞતરસ્મિં ગહેત્વા અવસેસાનિ સમ્મજ્જન્તસ્સપિ એસેવ નયો.

યો પન ભિક્ખાચારમગ્ગં સમ્મજ્જન્તો ગન્તુકામો હોતિ, તેન સમ્મજ્જિત્વા સચે અન્તરામગ્ગે સાલા અત્થિ, તત્થ ઠપેતબ્બા. સચે નત્થિ, વલાહકાનં અનુટ્ઠિતભાવં સલ્લક્ખેત્વા ‘‘યાવાહં ગામતો નિક્ખમામિ, તાવ ન વસ્સિસ્સતી’’તિ જાનન્તેન યત્થ કત્થચિ નિક્ખિપિત્વા પુન પચ્ચાગચ્છન્તેન પાકતિકટ્ઠાને ઠપેતબ્બા. ‘‘સચે વસ્સિસ્સતીતિ જાનન્તો અજ્ઝોકાસે ઠપેતિ, દુક્કટ’’ન્તિ **મહાપચ્ચરિયં** વુત્તં. સચે પન તત્ર તત્રેવ સમ્મજ્જનત્થાય સમ્મજ્જની નિક્ખિત્તા હોતિ, તં તં ઠાનં સમ્મજ્જિત્વા તત્ર તત્રેવ નિક્ખિપિતું વટ્ટતિ, આસનસાલં સમ્મજ્જન્તેન વત્તં જાનિતબ્બં. તત્રિદં વત્તં – મજ્ઝતો પટ્ઠાય પાદટ્ઠાનાભિમુખા વાલિકા હરિતબ્બા, કચવરં હત્થેહિ ગહેત્વા બહિ છડ્ડેતબ્બં.

૮૬. સચે વુત્તપ્પકારં ચતુબ્બિધમ્પિ સઙ્ઘિકં સેનાસનં અજ્ઝોકાસે વા રુક્ખમૂલે વા મણ્ડપે વા અનુપસમ્પન્નેન સન્થરાપેતિ, યેન સન્થરાપિતં, તસ્સ પલિબોધો. સચે પન ઉપસમ્પન્નેન સન્થરાપેતિ, યેન સન્થતં, તસ્સ પલિબોધો. તત્રાયં વિનિચ્છયો (પાચિ॰ અટ્ઠ॰ ૧૧૧) – થેરો ભોજનસાલાયં ભત્તકિચ્ચં કત્વા દહરં આણાપેતિ ‘‘ગચ્છ દિવાટ્ઠાને મઞ્ચપીઠં પઞ્ઞપેહી’’તિ. સો તથા કત્વા નિસિન્નો, થેરો યથારુચિ વિચરિત્વા તત્થ ગન્ત્વા થવિકં વા ઉત્તરાસઙ્ગં વા ઠપેતિ, તતો પટ્ઠાય થેરસ્સ પલિબોધો. નિસીદિત્વા સયં ગચ્છન્તો નેવ ઉદ્ધરતિ ન ઉદ્ધરાપેતિ, લેડ્ડુપાતાતિક્કમે પાચિત્તિયં. સચે પન થેરો તત્થ થવિકં વા ઉત્તરાસઙ્ગં વા અટ્ઠપેત્વા ચઙ્કમન્તોવ દહરં ‘‘ગચ્છ ત્વ’’ન્તિ ભણતિ, તેન ‘‘ઇદં, ભન્તે, મઞ્ચપીઠ’’ન્તિ આચિક્ખિતબ્બં. સચે થેરો વત્તં જાનાતિ, ‘‘ત્વં ગચ્છ, અહં પાકતિકં કરિસ્સામી’’તિ વત્તબ્બં. સચે બાલો હોતિ અનુગ્ગાહિતવત્તો, ‘‘ગચ્છ, મા ઇધ તિટ્ઠ, નેવ નિસીદિતું ન

નિપજ્જિતું દેમી''તિ દહરં તજ્જેતિયેવ. દહરેન ''ભન્તે, સુખં સયથા''તિ કપ્પં લભિત્વા વન્દિત્વા ગન્તબ્બં. તસ્મિં ગતે થેરસ્સેવ પલિબોધો, પુરિમનયેનેવ ચસ્સ આપત્તિ વેદિતબ્બા.

અથ પન આણત્તિક્ખણેયેવ દહરો ''મય્હં ભણ્ડે ભણ્ડધોવનાદિ કિઞ્ચિ કરણીયં અત્થી''તિ વદતિ, થેરો પન તં ''પઞ્ઞપેત્વા ગચ્છાહી''તિ વત્વા ભોજનસાલતો નિક્ખમિત્વા અઞ્ઞત્થ ગચ્છતિ, પાદુદ્ધારેન કારેતબ્બો . સચે તત્થેવ ગન્ત્વા નિસીદતિ, પુરિમનયેનેવ ચસ્સ લેડ્ડુપાતાતિક્કમે આપત્તિ. સચે પન થેરો સામણેરં આણાપેતિ, સામણેરે તત્થ મઞ્ચપીઠં પઞ્ઞપેત્વા નિસિન્નેપિ ભોજનસાલતો અઞ્ઞત્થ ગચ્છન્તો પાદુદ્ધારેન કારેતબ્બો. ગન્ત્વા નિસિન્નો પુન ગમનકાલે લેડ્ડુપાતાતિક્કમે આપત્તિયા કારેતબ્બો. સચે પન આણાપેન્તો ''મઞ્ચપીઠં પઞ્ઞપેત્વા તત્થેવ નિસીદા''તિ આણાપેતિ, યત્રિચ્છતિ, તત્ર ગન્ત્વા આગન્તું લભતિ. સયં પન પાકતિકં અકત્વા ગચ્છન્તસ્સ લેડ્ડુપાતાતિક્કમે પાચિત્તિયં. અન્તરસન્નિપાતે મઞ્ચપીઠાદીનિ પઞ્ઞપેત્વા નિસિન્નેહિ ગમનકાલે આરામિકાનં ''ઇદં પટિસામેથા''તિ વત્તબ્બં, અવત્વા ગચ્છન્તાનં લેડ્ડુપાતાતિક્કમે આપત્તિ.

૮૭. મહાધમ્મસ્સવનં નામ હોતિ, તત્થ ઉપોસથાગારતોપિ ભોજનસાલતોપિ આહરિત્વા મઞ્ચપીઠાનિ પઞ્ઞપેન્તિ, આવાસિકાનંયેવ પલિબોધો. સચે આગન્તુકા ''ઇદં અમ્હાકં ઉપજ્ઝાયસ્સ, ઇદં આચરિયસ્સા''તિ ગણ્હન્તિ, તતો પટ્ઠાય તેસં પલિબોધો. ગમનકાલે પાકતિકં અકત્વા લેડ્ડુપાતં અતિક્કમન્તાનં આપત્તિ. **મહાપચ્ચરિયં** પન વુત્તં ''યાવ અઞ્ઞે ન નિસીદન્તિ, તાવ યેહિ પઞ્ઞત્તં, તેસં ભારો, અઞ્ઞેસુ આગન્ત્વા નિસિન્નેસુ નિસિન્નકાનં ભારો. સચે તે અનુદ્ધરિત્વા વા અનુદ્ધરાપેત્વા વા ગચ્છન્તિ, દુક્કટં. કસ્મા? અનાણત્તિયા પઞ્ઞપિતત્તા''તિ. ધમ્માસને પઞ્ઞત્તે યાવ ઉસ્સારકો વા ધમ્મકથિકો વા નાગચ્છતિ, તાવ પઞ્ઞાપકાનં પલિબોધો. તસ્મિં આગન્ત્વા નિસિન્ને તસ્સ પલિબોધો. સકલં અહોરત્તં ધમ્મસ્સવનં હોતિ, અઞ્ઞો ઉસ્સારકો વા ધમ્મકથિકો વા ઉટ્ઠાતિ, અઞ્ઞો નિસીદતિ, યો યો આગન્ત્વા નિસીદતિ, તસ્સ તસ્સેવ ભારો. ઉટ્ઠહન્તેન પન ''ઇદમાસનં તુમ્હાકં ભારો''તિ વત્વા ગન્તબ્બં. સચેપિ ઇતરસ્મિં અનાગતે પઠમં નિસિન્નો ઉટ્ઠાય ગચ્છતિ, તસ્મિઞ્ચ અન્તોઉપચારટ્ઠેયેવ ઇતરો આગન્ત્વા નિસીદતિ, ઉટ્ઠાય ગતો આપત્તિયા ન કારેતબ્બો. સચે પન ઇતરસ્મિં અનાગતેયેવ પઠમં નિસિન્નો ઉટ્ઠાયાસના લેડ્ડુપાતં અતિક્કમતિ, આપત્તિયા કારેતબ્બો. ''સબ્બત્થ લેડ્ડુપાતાતિક્કમે પઠમપાદે દુક્કટં, દુતિયપાદે પાચિત્તિય''ન્તિ અયં નયો **મહાપચ્ચરિયં** વુત્તોતિ.

૮૮. સચે પન વુત્તપ્પકારસેનાસનતો અઞ્ઞં સટ્ઠિકં ચિમિલિકં વા ઉત્તરત્થરણં વા ભૂમત્થરણં વા તટ્ટિકં વા ચમ્મખણ્ડં વા પાદપુઞ્છનિં વા ફલકપીઠં વા અજ્ઝોકાસે સન્થરિત્વા વા સન્થરાપેત્વા વા તં પક્કમન્તો નેવ ઉદ્ધરતિ ન ઉદ્ધરાપેતિ અનાપુચ્છં વા ગચ્છતિ, દુક્કટં. આધારકં પત્તપિધાનકં પાદકઠલિકં તાલવણ્ટં બીજનિપત્તકં યં કિઞ્ચિ દારુભણ્ડં અન્તમસો પાનીયઉળુઙ્કં પાનીયસઙ્ખં અજ્ઝોકાસે નિક્ખિપિત્વા ગચ્છન્તસ્સપિ દુક્કટં. અજ્ઝોકાસે રજનં પચિત્વા રજનભાજનં રજનઉળુઙ્કો રજનદોણિકાતિ સબ્બં અગ્ગિસાલાય પટિસામેતબ્બં. સચે અગ્ગિસાલા નત્થિ, અનોવસ્સકે પબ્ભારે નિક્ખિપિતબ્બં. તસ્મિમ્પિ અસતિ યત્થ ઓલોકેન્તા ભિક્ખૂ પસ્સન્તિ, તાદિસે ઠાને ઠપેત્વા ગન્તું વટ્ટતિ. અઞ્ઞપુગ્ગલિકે પન મઞ્ચપીઠાદિસેનાસનેપિ દુક્કટમેવ. એત્થ પન ''યસ્મિં વિસ્સાસગ્ગાહો ન રુહતિ, તસ્સ સન્તકે દુક્કટં. યસ્મિં પન વિસ્સાસગ્ગાહો રુહતિ, તસ્સ સન્તકં અત્તનો પુગ્ગલિકમેવ હોતી''તિ **મહાપચ્ચરિયાદીસુ** વુત્તં. અત્તનો પુગ્ગલિકે પન અનાપત્તિયેવ. યો ભિક્ખુ વા સામણેરો વા આરામિકો વા લજ્જી હોતિ, અત્તનો પલિબોધં વિય મઞ્ઞતિ, તથારૂપં અનાપુચ્છિત્વા ગચ્છન્તસ્સપિ અનાપત્તિ. યો પન આતપે ઓતાપેન્તો ''આગન્ત્વા ઉદ્ધરિસ્સામી''તિ ગચ્છતિ, તસ્સપિ અનાપત્તિ.

ઇતિ પાળિમુત્તકવિનયવિનિચ્છયસઙ્ગહે

મઞ્ચપીઠાદિસઙ્ઘિકસેનાસનેસુ

પટિપજ્જિતબ્બવિનિચ્છયકથા સમત્તા.

૧૮. કાલિકવિનિચ્છયકથા

૮૯. **કાલિકાનિપિ ચત્તારી**તિ એત્થ (પાચિ॰ અટ્ઠ॰ ૨૫૫-૨૫૬) યાવકાલિકં યામકાલિકં સત્તાહકાલિકં યાવજીવિકન્તિ ઇમાનિ ચત્તારિ કાલિકાનિ વેદિતબ્બાનિ. તત્થ પુરેભત્તં પટિગ્ગહેત્વા પરિભુઞ્જિતબ્બં યં કિઞ્ચિ ખાદનીયભોજનીયં યાવ મજ્ઝન્હિકસઙ્ખાતો કાલો, તાવ પરિભુઞ્જિતબ્બતો **યાવકાલિકં**. સદ્ધિં અનુલોમપાનેહિ અટ્ઠવિધં પાનં યાવ રત્તિયા પચ્છિમયામસઙ્ખાતો યામો, તાવ પરિભુઞ્જિતબ્બતો યામો કાલો અસ્સાતિ **યામકાલિકં**. સપ્પિઆદિ પઞ્ચવિધં ભેસજ્જં પટિગ્ગહેત્વા સત્તાહં નિધેતબ્બતો સત્તાહો કાલો અસ્સાતિ **સત્તાહકાલિકં**. ઠપેત્વા ઉદકં અવસેસં સબ્બમ્પિ પટિગ્ગહિતં યાવજીવં પરિહરિત્વા સતિ પચ્ચયે પરિભુઞ્જિતબ્બતો **યાવજીવિક**ન્તિ વુચ્ચતિ.

૯૦. તત્થ યાવકાલિકેસુ **ભોજનીયં** નામ ઓદનો કુમ્માસો સત્તુ મચ્છો મંસન્તિ. પઞ્ચ ભોજનાનિ યામકાલિકં સત્તાહકાલિકં યાવજીવિકઞ્ચ ઠપેત્વા અવસેસં **ખાદનીયં** નામ. એત્થ (પાચિ॰ અટ્ઠ॰ ૨૪૮-૯) પન યં તાવ સક્ખલિમોદકાદિ પુબ્બણ્ણાપરણ્ણમયં ખાદનીયં, તત્થ વત્તબ્બમેવ નત્થિ. યમ્પિ વનમૂલાદિપ્પભેદં આમિસગતિકં હોતિ. સેય્યથિદં – મૂલખાદનીયં કન્દખાદનીયં મુળાલખાદનીયં મત્થકખાદનીયં ખન્ધખાદનીયં તચખાદનીયં પત્તખાદનીયં પુપ્ફખાદનીયં ફલખાદનીયં અટ્ઠિખાદનીયં પિટ્ઠખાદનીયં નિય્યાસખાદનીયન્તિ, ઇદમ્પિ ખાદનીયસઙ્ખ્યમેવ ગચ્છતિ.

તત્થ પન આમિસગતિકસલ્લક્ખણત્થં ઇદં મુખમત્તનિદસ્સનં – **મૂલખાદનીયે** તાવ મૂલકમૂલં ખારકમૂલં ચચ્ચુમૂલં તમ્બકમૂલં તણ્ડુલેય્યકમૂલં વત્થુલેય્યકમૂલં વજકલિમૂલં જજ્ઝરિમૂલન્તિ એવમાદીનિ સૂપેય્યપણ્ણમૂલાનિ આમિસગતિકાનિ. એત્થ ચ વજકલિમૂલે જરટ્ઠં છિન્દિત્વા છડ્ડેન્તિ, તં યાવજીવિકં હોતિ. અઞ્ઞમ્પિ એવરૂપં એતેનેવ નયેન વેદિતબ્બં. મૂલકખારકજજ્ઝરિમૂલાનં પન જરટ્ઠાનિપિ આમિસગતિકાનેવાતિ વુત્તં. યાનિ પન પાળિયં –

> ‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, મૂલાનિ ભેસજ્જાનિ હલિદ્દિં સિઙ્ગિવેરં વચં વચત્તં અતિવિસં કટુકરોહિણિં ઉસીરં ભદ્દમુત્તકં, યાનિ વા પનઞ્ઞાનિપિ અત્થિ મૂલાનિ ભેસજ્જાનિ નેવ ખાદનીયે ખાદનીયત્થં ફરન્તિ, ન ભોજનીયે ભોજનીયત્થં ફરન્તી’’તિ (મહાવ॰ ૨૬૩) –

વુત્તાનિ, તાનિ યાવજીવિકાનિ. તેસં ચૂળપઞ્ચમૂલં મહાપઞ્ચમૂલન્તિઆદિના નયેન ગણિયમાનાનં ગણનાય અન્તો નત્થિ, ખાદનીયત્થઞ્ચ ભોજનીયત્થઞ્ચ અફરણભાવોયેવ પનેતેસં લક્ખણં. તસ્મા યં કિઞ્ચિ મૂલં તેસુ તેસુ જનપદેસુ પકતિઆહારવસેન મનુસ્સાનં ખાદનીયત્થં ભોજનીયત્થઞ્ચ ફરતિ, તં યાવકાલિકં, ઇતરં યાવજીવિકન્તિ વેદિતબ્બં . સુબહું વત્વાપિ હિ ઇમસ્મિંયેવ લક્ખણે ઠાતબ્બં. નામસઞ્ઞાસુ પન વુચ્ચમાનાસુ તં તં નામં અજાનન્તાનં સમ્મોહોયેવ હોતિ, તસ્મા નામસઞ્ઞાય આદરં અકત્વા લક્ખણમેવ દસ્સિતં. યથા ચ મૂલે, એવં કન્દાદીસુપિ લક્ખણં દસ્સયિસ્સામ, તસ્સેવ વસેન વિનિચ્છયો વેદિતબ્બો. યઞ્ચ તં પાળિયં હલિદ્દાદિ અટ્ઠવિધં વુત્તં, તસ્સ ખન્ધતચપુપ્ફફલાદિ સબ્બં યાવજીવિકન્તિ વુત્તં.

કન્દખાદનીયે દુવિધો કન્દો દીઘો ચ ભિસકિંસુકકન્દાદિ, વટ્ટો ચ ઉપ્પલકસેરુકકન્દાદિ, યં ગણ્ઠીતિપિ વદન્તિ. તત્થ સબ્બેસં કન્દાનં જિણ્ણજરટ્ઠાનઞ્ચ છલ્લિ ચ સુખુમમૂલાનિ ચ યાવજીવિકાનિ, તરુણો પન સુખખાદનીયો સાલકલ્યાણિપોતકકન્દો કિંસુકપોતકકન્દો અમ્બાટકકન્દો કેતકકન્દો માલુવકન્દો ભિસસઙ્ખાતો પદુમપુણ્ડરીકકન્દો પિણ્ડાલુમસાલુઆદયો ચ ખીરવલ્લિકન્દો આલુવકન્દો સિગ્ગુકન્દો તાલકન્દો નીલુપ્પલરત્તુપ્પલકુમુદસોગન્ધિકાનં કન્દા કદલિકન્દો વેળુકન્દો કસેરુકકન્દોતિ એવમાદયો તેસુ તેસુ જનપદેસુ પકતિઆહારવસેન મનુસ્સાનં ખાદનીયત્થઞ્ચ ભોજનીયત્થઞ્ચ ફરણકકન્દા યાવકાલિકા. ખીરવલ્લિકન્દો અધોતો યાવજીવિકો, ધોતો યાવકાલિકો. ખીરકાકોલિજીવિકઉસભકલસુણાદિકન્દા પન યાવજીવિકા. તે પાળિયં ‘‘યાનિ વા પનઞ્ઞાનિપિ અત્થિ મૂલાનિ ભેસજ્જાની’’તિ એવં (મહાવ॰ ૨૬૩) મૂલભેસજ્જસઙ્ગહેનેવ સઙ્ગહિતા.

મુળાલખાદનીયે પદુમમુળાલં પુણ્ડરીકમુળાલં મૂલસદિસંયેવ. એરકમુળાલં કન્દુલમુળાલન્તિ એવમાદિ તેસુ તેસુ જનપદેસુ પકતિઆહારવસેન મનુસ્સાનં ખાદનીયત્થં ભોજનીયત્થઞ્ચ ફરણકમુળાલં યાવકાલિકં, હલિદ્દિસિઙ્ગિવેરમકચિચતુરસ્સવલ્લિકેતકતાલહિન્તાલકુન્તાલનાળિકેરપૂગરુક્ખાદિમુળાલં પન યાવજીવિકં. તં સબ્બમ્પિ પાળિયં ‘‘યાનિ વા પનઞ્ઞાનિપિ અત્થિ મૂલાનિ ભેસજ્જાની’’તિ એવં મૂલભેસજ્જસઙ્ગહેનેવ સઙ્ગહિતં.

મત્થકખાદનીયે તાલહિન્તાલકુન્તાલકેતકનાળિકેરપૂગરુક્ખખજ્જૂરિવેત્તએરકકદલીનં કળીરસઙ્ખાતા મત્થકા, વેણુકળીરો નળકળીરો ઉચ્છુકળીરો મૂલકકળીરો સાસપકળીરો સતાવરિકળીરો સત્તન્નં ધઞ્ઞાનં કળીરાતિ એવમાદિ તેસુ તેસુ જનપદેસુ પકતિઆહારવસેન મનુસ્સાનં ખાદનીયત્થં ભોજનીયત્થઞ્ચ ફરણકો રુક્ખવલ્લિઆદીનં મત્થકો યાવકાલિકો, હલિદ્દિસિઙ્ગિવેરવચમકચિલસુણાનં કળીરા, તાલહિન્તાલકુન્તાલનાળિકેરકળીરાનઞ્ચ છિન્દિત્વા પાતિતો જરટ્ઠબુન્દો યાવજીવિકો.

ખન્ધખાદનીયે અન્તોપથવીગતો સાલકલ્યાણીખન્ધો ઉચ્છુખન્ધો નીલુપ્પલરત્તુપ્પલકુમુદસોગન્ધિકાનં દણ્ડકખન્ધાતિ એવમાદિ તેસુ તેસુ જનપદેસુ પકતિઆહારવસેન મનુસ્સાનં ખાદનીયત્થં ભોજનીયત્થઞ્ચ ફરણકો ખન્ધો યાવકાલિકો, ઉપ્પલજાતીનં પણ્ણદણ્ડકો પદુમજાતીનં સબ્બોપિ દણ્ડકો કરવિન્દદણ્ડાદયો ચ અવસેસસબ્બખન્ધા યાવજીવિકા.

તચખાદનીયે ઉચ્છુતચોવ એકો યાવકાલિકો, સોપિ સરસો, સેસો સબ્બો યાવજીવિકો. તેસં પન મત્થકખન્ધતચાનં તિણ્ણમ્પિ પાળિયં કસાવભેસજ્જેન સઙ્ગહો વેદિતબ્બો. વુત્તઞ્હેતં –

> ‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, કસાવાનિ ભેસજ્જાનિ નિમ્બકસાવં કુટજકસાવં પટોલકસાવં ફગ્ગવકસાવં નત્તમાલકસાવં, યાનિ વા પનઞ્ઞાનિપિ અત્થિ કસાવાનિ ભેસજ્જાનિ નેવ ખાદનીયે ખાદનીયત્થં ફરન્તિ, ન ભોજનીયે ભોજનીયત્થં ફરન્તી’’તિ (મહાવ॰ ૨૬૩).

એત્થ હિ એતેસમ્પિ સઙ્ગહો સિજ્ઝતિ. વુત્તકસાવાનિ ચ સબ્બકપ્પિયાનીતિ વેદિતબ્બાનિ.

પત્તખાદનીયે મૂલકં ખારકો ચચ્ચુ તમ્બકો તણ્ડુલેય્યકો પપુન્નાગો વત્થુલેય્યકો વજકલિ જજ્ઝરિ સેલ્લુ સિગ્ગુ કાસમદ્દકો ઉમ્માચીનમુગ્ગો માસો રાજમાસો ઠપેત્વા મહાનિપ્ફાવં અવસેસનિપ્ફાવો અગ્ગિમન્થો સુનિસન્નકો સેતવરણો નાળિકા ભૂમિયં જાતલોણીતિ એતેસં પત્તાનિ, અઞ્ઞાનિ ચ એવરૂપાનિ તેસુ તેસુ જનપદેસુ પકતિઆહારવસેન મનુસ્સાનં ખાદનીયત્થઞ્ચ ભોજનીયત્થઞ્ચ ફરણકાનિ પત્તાનિ એકંસેન યાવકાલિકાનિ , યા પનઞ્ઞા મહાનખપિટ્ઠિમત્તપણ્ણા લોણિરુક્ખે ચ ગચ્છે ચ આરોહતિ, તસ્સા પત્તં યાવજીવિકં. બ્રહ્મિપત્તઞ્ચ યાવકાલિકન્તિ દીપવાસિનો વદન્તિ. અમ્બપલ્લવં યાવકાલિકં, અસોકપલ્લવં પન યાવજીવિકં. યાનિ ચઞ્ઞાનિ પાળિયં –

> ‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, પણ્ણાનિ ભેસજ્જાનિ નિમ્બપણ્ણં કુટજપણ્ણં પટોલપણ્ણં સુલસિપણ્ણં કપ્પાસપણ્ણં, યાનિ વા પનઞ્ઞાનિપિ અત્થિ પણ્ણાનિ ભેસજ્જાનિ નેવ ખાદનીયે ખાદનીયત્થં ફરન્તિ, ન ભોજનીયે ભોજનીયત્થં ફરન્તી’’તિ (મહાવ॰ ૨૬૩) –

વુત્તાનિ, તાનિ યાવજીવિકાનિ. ન કેવલઞ્ચ પણ્ણાનિ, તેસં પુપ્ફફલાનિપિ. યાવજીવિકપણ્ણાનં પન ફગ્ગવપણ્ણં અજ્જુકપણ્ણં ફણિજ્જકપણ્ણં તમ્બૂલપણ્ણં પદુમિનિપણ્ણન્તિ એવં ગણનવસેન અન્તો નત્થિ.

પુપ્ફખાદનીયે મૂલકપુપ્ફં ખારકપુપ્ફં ચચ્ચુપુપ્ફં તમ્બકપુપ્ફં વજકલિપુપ્ફં જજ્ઝરિપુપ્ફં ચૂળનિપ્ફાવપુપ્ફં મહાનિપ્ફાવપુપ્ફં કસેરુકપુપ્ફં નાળિકેરતાલકેતકાનં તરુણપુપ્ફાનિ સેતવરણપુપ્ફં સિગ્ગુપુપ્ફં ઉપ્પલપદુમજાતિકાનં પુપ્ફાનં કણ્ણિકામત્તં અગન્ધિપુપ્ફં કરીરપુપ્ફં જીવન્તી પુપ્ફન્તિ એવમાદિ તેસુ તેસુ જનપદેસુ પકતિઆહારવસેન મનુસ્સાનં ખાદનીયત્થં ભોજનીયત્થઞ્ચ ફરણપુપ્ફં યાવકાલિકં, અસોકબકુલકુય્યકપુન્નાગચમ્પકજાતિકરવીરકણિકારકુન્દનવમાલિકમલ્લિકાદીનં પન પુપ્ફં યાવજીવિકં, તસ્સ ગણનાય અન્તો નત્થિ. પાળિયં પનસ્સ કસાવભેસજ્જેન સઙ્ગહો વેદિતબ્બો.

ફલખાદનીયે પનસલબુજતાલનાળિકેરઅમ્બજમ્બુઅમ્બાટકતિન્તિણિકમાતુલુઙ્ગકપિત્થલાબુકુમ્ભણ્ડપુસ્સફલતિમ્બરૂસકતિપુસવાતિઙ્ગણચોચમોચમધુકાદીનં ફલાનિ, યાનિ લોકે તેસુ તેસુ જનપદેસુ પકતિઆહારવસેન મનુસ્સાનં ખાદનીયત્થં ભોજનીયત્થઞ્ચ ફરન્તિ, સબ્બાનિ તાનિ યાવકાલિકાનિ, નામગણનવસેન તેસં ન સક્કા પરિયન્તં દસ્સેતું. યાનિ પન પાળિયં –

> ‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, ફલાનિ ભેસજ્જાનિ બિલઙ્ગં પિપ્પલિં મરીચં હરીતકં વિભીતકં આમલકં ગોટ્ઠફલં, યાનિ વા પનઞ્ઞાનિપિ અત્થિ ફલાનિ ભેસજ્જાનિ નેવ ખાદનીયે ખાદનીયત્થં ફરન્તિ, ન ભોજનીયે ભોજનીયત્થં ફરન્તી’’તિ (મહાવ॰

૨૬૩) –

વુત્તાનિ , તાનિ યાવજીવિકાનિ. તેસમ્પિ અપરિપક્કાનિ અચ્છિવબિમ્બવરણકેતકકાસ્મરીઆદીનં ફલાનિ જાતિફલં કટુકફલં એળા તક્કોલન્તિ એવં નામવસેન ન સક્કા પરિયન્તં દસ્સેતું.

અટ્ઠિખાદનીયે લબુજટ્ઠિ પનસટ્ઠિ અમ્બાટકટ્ઠિ સાલટ્ઠિ ખજ્જૂરીકેતકતિમ્બરૂસકાનં તરુણફલટ્ઠિ તિન્તિણિકટ્ઠિ બિમ્બફલટ્ઠિ ઉપ્પલપદુમજાતીનં પોક્ખરટ્ઠીતિ એવમાદીનિ તેસુ તેસુ જનપદેસુ મનુસ્સાનં પકતિઆહારવસેન ખાદનીયત્થં ભોજનીયત્થઞ્ચ ફરણકાનિ અટ્ઠીનિ યાવકાલિકાનિ, મધુકટ્ઠિ પુન્નાગટ્ઠિ હરીતકાદીનં અટ્ઠીનિ સિદ્ધત્થકટ્ઠિ રાજિકટ્ઠીતિ એવમાદીનિ અટ્ઠીનિ યાવજીવિકાનિ. તેસં પાળિયં ફલભેસજ્જેનેવ સઙ્ગહો વેદિતબ્બો.

પિટ્ઠખાદનીયે સત્તન્નં તાવ ધઞ્ઞાનં ધઞ્ઞાનુલોમાનં અપરણ્ણાનઞ્ચ પિટ્ઠં પનસપિટ્ઠં લબુજપિટ્ઠં અમ્બાટકપિટ્ઠં સાલપિટ્ઠં ધોતકતાલપિટ્ઠં ખીરવલ્લિપિટ્ઠઞ્ચાતિ એવમાદીનિ તેસુ તેસુ જનપદેસુ પકતિઆહારવસેન મનુસ્સાનં ખાદનીયત્થં ભોજનીયત્થઞ્ચ ફરણકાનિ પિટ્ઠાનિ યાવકાલિકાનિ, અધોતકં તાલપિટ્ઠં ખીરવલ્લિપિટ્ઠં અસ્સગન્ધાદિપિટ્ઠાનિ ચ યાવજીવિકાનિ. તેસં પાળિયં કસાવેહિ મૂલફલેહિ ચ સઙ્ગહો વેદિતબ્બો.

નિય્યાસખાદનીયે – એકો ઉચ્છુનિય્યાસોવ સત્તાહકાલિકો, સેસા –

> ‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, જતૂનિ ભેસજ્જાનિ હિઙ્ગું હિઙ્ગુજતું હિઙ્ગુસિપાટિકં તકં તકપત્તિં તકપણ્ણિં સજ્જુલસં, યાનિ વા પનઞ્ઞાનિપિ અત્થિ જતૂનિ ભેસજ્જાની’’તિ (મહાવ॰ ૨૬૩) –

એવં પાળિયં વુત્તા નિય્યાસા યાવજીવિકા. તત્થ યેવાપનકવસેન સઙ્ગહિતાનં અમ્બનિય્યાસો કણિકારનિય્યાસોતિ એવં નામવસેન ન સક્કા પરિયન્તં દસ્સેતું. એવં ઇમેસુ મૂલખાદનીયાદીસુ યં કિઞ્ચિ યાવકાલિકં, સબ્બમ્પિ ઇમસ્મિં અત્થે અવસેસં ખાદનીયં નામાતિ સઙ્ગહિતં.

૯૧. યામકાલિકેસુ પન **અટ્ઠ પાનાનિ** નામ અમ્બપાનં જમ્બુપાનં ચોચપાનં મોચપાનં મધુકપાનં મુદ્દિકપાનં સાલૂકપાનં ફારુસકપાનન્તિ ઇમાનિ અટ્ઠ પાનાનિ. તત્થ (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૩૦૦) **અમ્બપાનન્તિ** આમેહિ વા પક્કેહિ વા અમ્બેહિ કતપાનં. તત્થ આમેહિ કરોન્તેન અમ્બતરુણાનિ ભિન્દિત્વા ઉદકે પક્ખિપિત્વા આતપે આદિચ્ચપાકેન પચિત્વા પરિસ્સાવેત્વા તદહુપટિગ્ગહિતકેહિ મધુસક્કારકપ્પૂરાદીહિ યોજેત્વા કાતબ્બં, એવં કતં પુરેભત્તમેવ કપ્પતિ. અનુપસમ્પન્નેહિ કતં લભિત્વા પન પુરેભત્તં પટિગ્ગહિતં પુરેભત્તં સામિસપરિભોગેનપિ વટ્ટતિ, પચ્છાભત્તં નિરામિસપરિભોગેન યાવ અરુણુગ્ગમના વટ્ટતિ. એસ નયો સબ્બપાનેસુ. **જમ્બુપાનન્તિ** જમ્બુફલેહિ કતપાનં. **ચોચપાનન્તિ** અટ્ઠિકકદલિફલેહિ કતપાનં. **મોચપાનન્તિ** અનટ્ઠિકેહિ કદલિફલેહિ કતપાનં. **મધુકપાનન્તિ** મધુકાનં જાતિરસેન કતપાનં. તં પન ઉદકસમ્ભિન્નં વટ્ટતિ, સુદ્ધં ન વટ્ટતિ. **મુદ્દિકપાનન્તિ** મુદ્દિકા ઉદકે મદ્દિત્વા અમ્બપાનં વિય કતપાનં. **સાલૂકપાનન્તિ** રત્તુપ્પલનીલુપ્પલાદીનં સાલૂકે મદ્દિત્વા કતપાનં. **ફારુસકપાનન્તિ** ફારુસકફલેહિ અમ્બપાનં વિય કતપાનં. ઇમાનિ અટ્ઠ પાનાનિ સીતાનિપિ આદિચ્ચપાકાનિપિ વટ્ટન્તિ, અગ્ગિપાકાનિ ન વટ્ટન્તિ.

અવસેસાનિ વેત્તતિન્તિણિકમાતુલુઙ્ગકપિત્થકોસમ્બકરમન્દાદિખુદ્દકફલપાનાનિ અટ્ઠપાનગઅકાનેવ. તાનિ કિઞ્ચાપિ પાળિયં ન વુત્તાનિ, અથ ખો કપ્પિયં અનુલોમેન્તિ, તસ્મા કપ્પન્તિ. ‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, સબ્બં ફલરસં ઠપેત્વા ધઞ્ઞફલરસ’’ન્તિ (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૩૦૦) વુત્તત્તા ઠપેત્વા સાનુલોમધઞ્ઞફલરસં અઞ્ઞં ફલપાનં નામ અકપ્પિયં નત્થિ, સબ્બં યામકાલિકમેવ. તત્થ **સાનુલોમધઞ્ઞફલરસો** નામ સત્તન્નઞ્ચેવ ધઞ્ઞાનં તાલનાળિકેરપનસલબુજઅલાબુકુમ્ભણ્ડપુસ્સફલતિપુસએળાલુકાતિ નવન્નઞ્ચ મહાફલાનં સબ્બેસઞ્ચ પુબ્બણ્ણાપરણ્ણાનં અનુલોમધઞ્ઞાનં રસો યાવકાલિકો, તસ્મા પચ્છાભત્તં ન વટ્ટતિ. ‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, સબ્બં પત્તરસં ઠપેત્વા ડાકરસ’’ન્તિ (મહાવ॰ ૩૦૦) વુત્તત્તા પક્કડાકરસં ઠપેત્વા યાવકાલિકપત્તાનમ્પિ સીતોદકેન મદ્દિત્વા કતરસો વા આદિચ્ચપાકો વા વટ્ટતિ. ‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, સબ્બં પુપ્ફરસં ઠપેત્વા મધુકપુપ્ફરસ’’ન્તિ વુત્તત્તા મધુકપુપ્ફરસં ઠપેત્વા સબ્બોપિ પુપ્ફરસો વટ્ટતિ.

૯૨. સત્તાહકાલિકં નામ સપ્પિ નવનીતં તેલં મધુ ફાણિતન્તિ ઇમાનિ પઞ્ચ ભેસજ્જાનિ. તત્થ **સપ્પિ** નામ ગોસપ્પિ વા અજિકાસપ્પિ વા મહિંસસપ્પિ વા યેસં મંસં કપ્પતિ, તેસં સપ્પિ. **નવનીતં** નામ તેસંયેવ નવનીતં. **તેલં** નામ તિલતેલં સાસપતેલં

મધુકતેલં એરણ્ડતેલં વસાતેલં. **મધુ** નામ મક્ખિકામધુ. **ફાણિતં** નામ ઉચ્છુમ્હા નિબ્બત્તં (પચિ॰ ૨૬૦). યાવજીવિકં પન હેટ્ઠા યાવકાલિકે મૂલખાદનીયાદીસુ વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બં.

૯૩. તત્થ (પાચિ॰ અટ્ઠ॰ ૨૫૬) અરુણોદયે પટિગ્ગહિતં યાવકાલિકં સતક્ખત્તુમ્પિ નિદહિત્વા યાવ કાલો નાતિક્કમતિ, તાવ પરિભુઞ્જિતું વટ્ટતિ, યામકાલિકં એકં અહોરત્તં, સત્તાહકાલિકં સત્તરત્તં, ઇતરં સતિ પચ્ચયે યાવજીવમ્પિ પરિભુઞ્જિતું વટ્ટતિ. પટિગ્ગહેત્વા એકરત્તં વીતિનામિતં પન યં કિઞ્ચિ યાવકાલિકં વા યામકાલિકં વા અજ્ઝોહરિતુકામતાય ગણ્હન્તસ્સ પટિગ્ગહણે તાવ દુક્કટં, અજ્ઝોહરતો પન એકમેકસ્મિં અજ્ઝોહારે સન્નિધિપચ્ચયા પાચિત્તિયં. સચેપિ પત્તો દુદ્ધોતો હોતિ, યં અઙ્ગુલિયા ઘંસન્તસ્સ લેખા પઞ્ઞાયતિ, ગણ્ઠિકપત્તસ્સ વા ગણ્ઠિકન્તરે સ્નેહો પવિટ્ઠો હોતિ, સો ઉણ્હે ઓતાપેન્તસ્સ પગ્ઘરતિ, ઉણ્હયાગુયા વા ગહિતાય સન્દિસ્સતિ, તાદિસે પત્તેપિ પુનદિવસે ભુઞ્જન્તસ્સ પાચિત્તિયં, તસ્મા પત્તં ધોવિત્વા પુન તત્થ અચ્છોદકં વા આસિઞ્ચિત્વા અઙ્ગુલિયા વા ઘંસિત્વા નિસ્નેહભાવો જાનિતબ્બો. સચે હિ ઉદકે વા સ્નેહભાવો, પત્તે વા અઙ્ગુલિલેખા પઞ્ઞાયતિ, દુદ્ધોતો હોતિ, તેલવણ્ણપત્તે પન અઙ્ગુલિલેખા પઞ્ઞાયતિ, સા અબ્બોહારિકા. યમ્પિ ભિક્ખૂ નિરપેક્ખા સામણેરાનં પરિચ્ચજન્તિ, તઞ્ચે સામણેરા નિદહિત્વા દેન્તિ, સબ્બં વટ્ટતિ. સયં પટિગ્ગહેત્વા અપરિચ્ચત્તમેવ હિ દુતિયદિવસે ન વટ્ટતિ. તતો હિ એકસિત્થમ્પિ અજ્ઝોહરતો પાચિત્તિયમેવ. અકપ્પિયમંસેસુ મનુસ્સમંસે થુલ્લચ્ચયેન સદ્ધિં પાચિત્તિયં, અવસેસેસુ દુક્કટેન સદ્ધિં.

યામકાલિકં સતિ પચ્ચયે અજ્ઝોહરતો પાચિત્તિયં, આહારત્થાય અજ્ઝોહરતો દુક્કટેન સદ્ધિં પાચિત્તિયં. સચે પવારિતો હુત્વા અનતિરિત્તકતં અજ્ઝોહરતિ, પકતિઆમિસે દ્વે પાચિત્તિયાનિ, મનુસ્સમંસે થુલ્લચ્ચયેન સદ્ધિં દ્વે, સેસઅકપ્પિયમંસે દુક્કટેન સદ્ધિં. યામકાલિકં સતિ પચ્ચયે સામિસેન મુખેન અજ્ઝોહરતો દ્વે, નિરામિસેન એકમેવ. આહારત્થાય અજ્ઝોહરતો વિકપ્પદ્વયેપિ દુક્કટં વડ્ઢતિ. સચે વિકાલે અજ્ઝોહરતિ, પકતિભોજને સન્નિધિપચ્ચયા ચ વિકાલભોજનપચ્ચયા ચ દ્વે પાચિત્તિયાનિ, અકપ્પિયમંસે થુલ્લચ્ચયં દુક્કટઞ્ચ વડ્ઢતિ. યામકાલિકે વિકાલપચ્ચયા અનાપત્તિ. અનતિરિત્તપચ્ચયા પન વિકાલે સબ્બવિકપ્પેસુ અનાપત્તિ.

સત્તાહકાલિકં પન યાવજીવિકઞ્ચ આહારત્થાય પટિગ્ગણ્હતો પટિગ્ગહણપચ્ચયા તાવ દુક્કટં, અજ્ઝોહરતો પન સચે નિરામિસં હોતિ, અજ્ઝોહારે દુક્કટં. અથ આમિસસંસટ્ઠં પટિગ્ગહેત્વા ઠપિતં હોતિ, યથાવત્થુકં પાચિત્તિયમેવ.

૯૪. સત્તાહકાલિકેસુ પન સપ્પિઆદીસુ અયં વિનિચ્છયો (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૨.૬૨૨) – **સપ્પિ** તાવ પુરેભત્તં પટિગ્ગહિતં તદહુપુરેભત્તં સામિસમ્પિ નિરામિસમ્પિ પરિભુઞ્જિતું વટ્ટતિ, પચ્છાભત્તતો પટ્ઠાય સત્તાહં નિરામિસં પરિભુઞ્જિતબ્બં. સત્તાહાતિક્કમે સચે એકભાજને ઠપિતં, એકં નિસ્સગ્ગિયં. સચે બહૂસુ, વત્થુગણનાય નિસ્સગ્ગિયાનિ. પચ્છાભત્તં પટિગ્ગહિતં નિરામિસમેવ વટ્ટતિ, પુરેભત્તં વા પચ્છાભત્તં વા ઉગ્ગહિતકં કત્વા નિક્ખિત્તં અજ્ઝોહરિતું ન વટ્ટતિ, અબ્ભઞ્જનાદીસુ ઉપનેતબ્બં. સત્તાહાતિક્કમેપિ અનાપત્તિ અનજ્ઝોહરણીયતં આપન્નત્તા. સચે અનુપસમ્પન્નો પુરેભત્તં પટિગ્ગહિતનવનીતેન સપ્પિં કત્વા દેતિ, પુરેભત્તં સામિસમ્પિ વટ્ટતિ, સચે સયં કરોતિ, સત્તાહમ્પિ નિરામિસમેવ વટ્ટતિ. પચ્છાભત્તં પટિગ્ગહિતનવનીતેન યેન કેનચિ કતસપ્પિ સત્તાહમ્પિ નિરામિસમેવ વટ્ટતિ, ઉગ્ગહિતકેન કતે પુબ્બે વુત્તસુદ્ધસપ્પિનયેનેવ વિનિચ્છયો વેદિતબ્બો. પુરેભત્તં પટિગ્ગહિતખીરેન વા દધિના વા કતસપ્પિ અનુપસમ્પન્નેન કતં સામિસમ્પિ તદહુપુરેભત્તં વટ્ટતિ, સયંકતં નિરામિસમેવ વટ્ટતિ.

૯૫. **નવનીતં** તાપેન્તસ્સ હિ સામંપાકો ન હોતિ, સામંપક્કેન પન તેન સદ્ધિં આમિસં ન વટ્ટતિ, પચ્છાભત્તતો પટ્ઠાય ચ ન વટ્ટતિયેવ. સત્તાહાતિક્કમેપિ અનાપત્તિ સવત્થુકસ્સ પટિગ્ગહિતત્તા. પચ્છાભત્તં પટિગ્ગહિતકેહિ કતં પન અબ્ભઞ્જનાદીસુ ઉપનેતબ્બં. પુરેભત્તમ્પિ ચ ઉગ્ગહિતકેહિ કતં, ઉભયેસમ્પિ સત્તાહાતિક્કમે અનાપત્તિ. એસ નયો અકપ્પિયમંસસપ્પિમ્હિ. અયં પન વિસેસો – યત્થ પાળિયં આગતસપ્પિના નિસ્સગ્ગિયં, તત્થ ઇમિના દુક્કટં. **અન્ધકટ્ઠકથાયં** કારણપતિરૂપકં વત્વા મનુસ્સસપ્પિ ચ નવનીતઞ્ચ પટિક્ખિત્તં, તં દુપ્પટિક્ખિત્તં **સબ્બઅટ્ઠકથાસુ** અનુઞ્ઞાતત્તા. પરતો ચસ્સ વિનિચ્છયોપિ આગચ્છિસ્સતિ. પાળિયં આગતનવનીતમ્પિ પુરેભત્તં પટિગ્ગહિતં તદહુપુરેભત્તં સામિસમ્પિ વટ્ટતિ, પચ્છાભત્તતો પટ્ઠાય નિરામિસમેવ. સત્તાહાતિક્કમે નાનાભાજનેસુ ઠપિતે ભાજનગણનાય, એકભાજનેપિ અમિસ્સેત્વા પિણ્ડપિણ્ડવસેન ઠપિતે પિણ્ડગણનાય નિસ્સગ્ગિયાનિ. પચ્છાભત્તં પટિગ્ગહિતં સપ્પિનયેન વેદિતબ્બં. એત્થ પન દધિગુળિકાયોપિ તક્કબિન્દૂનિપિ હોન્તિ, તસ્મા ધોતં વટ્ટતીતિ ઉપટ્ઠત્થેરા આહંસુ. મહાસિવત્થેરો પન ''ભગવતા અનુઞ્ઞાતકાલતો પટ્ઠાય તક્કતો ઉદ્ધટમત્તમેવ ખાદિંસૂ''તિ આહ. તસ્મા નવનીતં પરિભુઞ્જન્તેન ધોવિત્વા દધિતક્કમક્ખિકાકિપિલ્લિકાદીનિ અપનેત્વા પરિભુઞ્જિતબ્બં. પચિત્વા સપ્પિં કત્વા પરિભુઞ્જિતુકામેન અધોતમ્પિ પરિભુઞ્જિતું વટ્ટતિ. યં તત્થ દધિગતં વા તક્કગતં વા, તં ખયં ગમિસ્સતિ. એત્તાવતા હિ સવત્થુકપટિગ્ગહિતં નામ ન હોતીતિ અયમેત્થ અધિપ્પાયો. આમિસેન સદ્ધિં પક્કત્તા પન તસ્મિમ્પિ કુક્કુચ્ચાયન્તિ કુક્કુચ્ચકા. ઇદાનિ ઉગ્ગહેત્વા ઠપિતનવનીતે ચ પુરેભત્તં ખીરદધીનિ

પટિગ્ગહેત્વા કતનવનીતે ચ પચ્છાભત્તં તાનિ પટિગ્ગહેત્વા કતનવનીતે ચ ઉગ્ગહિતકેહિ કતનવનીતે ચ અકપ્પિયમંસનવનીતે ચ સબ્બો આપત્તાનાપત્તિપરિભોગાપરિભોગનયો સપ્પિમ્હિ વુત્તક્કમેનેવ ગહેતબ્બો. તેલભિક્ખાય પવિટ્ઠાનં પન ભિક્ખૂનં તત્થેવ સપ્પિમ્પિ નવનીતમ્પિ પક્કતેલમ્પિ અપક્કતેલમ્પિ આકિરન્તિ. તત્થ તક્કદધિબિન્દૂનિપિ ભત્તસિત્થાનિપિ તણ્ડુલકણાપિ મક્ખિકાદયોપિ હોન્તિ, આદિચ્ચપાકં કત્વા પરિસ્સાવેત્વા ગહિતં સત્તાહકાલિકં હોતિ. પટિગ્ગહેત્વા ચ ઠપિતભેસજ્જેહિ સદ્ધિં પચિત્વા નત્થુપાનમ્પિ કાતું વટ્ટતિ. સચે વદ્દલિસમયે લજ્જી સામણેરો યથા તત્થ પતિતતણ્ડુલકણાદયો ન પચ્ચન્તિ, એવં અગ્ગિમ્હિ વિલીયાપેત્વા પરિસ્સાવેત્વા પુન પચિત્વા દેતિ, પુરિમનયેનેવ સત્તાહં વટ્ટતિ.

૯૬. **તેલેસુ** તિલતેલં તાવ પુરેભત્તં પટિગ્ગહિતં પુરેભત્તં સામિસમ્પિ વટ્ટતિ, પચ્છાભત્તતો પટ્ઠાય નિરામિસમેવ વટ્ટતિ. સત્તાહાતિક્કમે તસ્સ ભાજનગણનાય નિસ્સગ્ગિયભાવો વેદિતબ્બો. પચ્છાભત્તં પટિગ્ગહિતં સત્તાહં નિરામિસમેવ વટ્ટતિ, ઉગ્ગહિતકં કત્વા નિક્ખિત્તં અજ્ઝોહરિતું ન વટ્ટતિ, સીસમક્ખનાદીસુ ઉપનેતબ્બં, સત્તાહાતિક્કમેપિ અનાપત્તિ. પુરેભત્તં તિલે પટિગ્ગહેત્વા કતતેલં પુરેભત્તં સામિસમ્પિ વટ્ટતિ, પચ્છાભત્તતો પટ્ઠાય અનજ્ઝોહરણીયં હોતિ, સીસમક્ખનાદીસુ ઉપનેતબ્બં, સત્તાહાતિક્કમેપિ અનાપત્તિ. પચ્છાભત્તં તિલે પટિગ્ગહેત્વા કતતેલં અનજ્ઝોહરણીયમેવ સવત્થુકપટિગ્ગહિતત્તા. સત્તાહાતિક્કમેપિ અનાપત્તિ, સીસમક્ખનાદીસુ ઉપનેતબ્બં. પુરેભત્તં વા પચ્છાભત્તં વા ઉગ્ગહિતકતિલેહિ કતતેલેપિ એસેવ નયો. પુરેભત્તં પટિગ્ગહિતતિલે ભજ્જિત્વા વા તિલપિટ્ઠં વા સેદેત્વા ઉણ્હોદકેન વા તેમેત્વા કતતેલં સચે અનુપસમ્પન્નેન કતં, પુરેભત્તં સામિસમ્પિ વટ્ટતિ, અત્તના કતં નિબ્બટ્ટિતત્તા પુરેભત્તં નિરામિસં વટ્ટતિ, સામંપક્કત્તા સામિસં ન વટ્ટતિ. સવત્થુકપટિગ્ગહિતત્તા પન પચ્છાભત્તતો પટ્ઠાય ઉભયમ્પિ અનજ્ઝોહરણીયં, સીસમક્ખનાદીસુ ઉપનેતબ્બં, સત્તાહાતિક્કમેપિ અનાપત્તિ. યદિ પન અપ્પં ઉણ્હોદકં હોતિ અબ્ભુક્કિરણમત્તં, અબ્બોહારિકં હોતિ સામંપાકગણનં ન ગચ્છતિ. સાસપતેલાદીસુપિ અવત્થુકપટિગ્ગહિતેસુ અવત્થુકતિલતેલે વુત્તસદિસોવ વિનિચ્છયો.

સચે પન પુરેભત્તં પટિગ્ગહિતાનં સાસપાદીનં ચુણ્ણેહિ આદિચ્ચપાકેન સક્કા તેલં કાતું, તં પુરેભત્તં સામિસમ્પિ વટ્ટતિ, પચ્છાભત્તતો પટ્ઠાય નિરામિસમેવ વટ્ટતિ, સત્તાહાતિક્કમે નિસ્સગ્ગિયં. યસ્મા પન સાસપમધુકચુણ્ણાનિ સેદેત્વા એરણ્ડકટ્ઠીનિ ચ ભજ્જિત્વા એવ તેલં કરોન્તિ, તસ્મા એતેસં તેલં અનુપસમ્પન્નેહિ કતં પુરેભત્તં સામિસમ્પિ વટ્ટતિ, વત્થૂનં યાવજીવિકત્તા પન સવત્થુકપટિગ્ગહણે દોસો નત્થિ. અત્તના કતં સત્તાહં નિરામિસપરિભોગેનેવ પરિભુઞ્જિતબ્બં. ઉગ્ગહિતકેહિ કતં અનજ્ઝોહરણીયં, બાહિરપરિભોગે વટ્ટતિ, સત્તાહાતિક્કમેપિ અનાપત્તિ. તેલકરણત્થાય સાસપમધુકએરણ્ડકટ્ઠીનિ પટિગ્ગહેત્વા કતતેલં સત્તાહકાલિકં, દુતિયદિવસે કતં છાહં વટ્ટતિ, તતિયદિવસે કતં પઞ્ચાહં વટ્ટતિ, ચતુત્થ, પઞ્ચમ, છટ્ઠ, સત્તમદિવસે કતં તદહેવ વટ્ટતિ. સચે યાવ અરુણસ્સ ઉગ્ગમના તિટ્ઠતિ, નિસ્સગ્ગિયં, અટ્ઠમદિવસે કતં અનજ્ઝોહરણીયં, અનિસ્સગ્ગિયત્તા પન બાહિરપરિભોગે વટ્ટતિ. સચેપિ ન કરોતિ, તેલત્થાય ગહિતસાસપાદીનં સત્તાહાતિક્કમે દુક્કટમેવ. પાળિયં પન અનાગતાનિ અઞ્ઞાનિપિ નાળિકેરનિમ્બકોસમ્બકરમન્દાદીનં તેલાનિ અત્થિ, તાનિ પટિગ્ગહેત્વા સત્તાહં અતિક્કામયતો દુક્કટં હોતિ. અયમેતેસુ વિસેસો – સેસં યાવકાલિકવત્થું યાવજીવિકવત્થુઞ્ચ સલ્લક્ખેત્વા સામંપાકસવત્થુકપુરેભત્તપચ્છાભત્તપટિગ્ગહિતઉગ્ગહિતવત્થુવિધાનં સબ્બં વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બં.

વસાતેલં નામ ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, પઞ્ચ વસાનિ અચ્છવસં મચ્છવસં સુસુકાવસં સૂકરવસં ગદ્રભવસ''ન્તિ (મહાવ॰ ૨૬૨) એવં અનુઞ્ઞાતવસાનં તેલં. એત્થ ચ ''અચ્છવસ''ન્તિ વચનેન ઠપેત્વા મનુસ્સવસં સબ્બેસં અકપ્પિયમંસાનં વસા અનુઞ્ઞાતા. મચ્છગ્ગહણેન ચ સુસુકાપિ ગહિતા હોન્તિ, વાળમચ્છત્તા પન વિસું વુત્તં. મચ્છાદિગ્ગહણેન ચેત્થ સબ્બેસમ્પિ કપ્પિયમંસાનં વસા અનુઞ્ઞાતા. મંસેસુ હિ દસ મનુસ્સહત્થિઅસ્સસુનખઅહિસીહબ્યગ્ઘદીપિઅચ્છતરચ્છાનં મંસાનિ અકપ્પિયાનિ, વસાસુ એકા મનુસ્સવસા. ખીરાદીસુ અકપ્પિયં નામ નત્થિ. અનુપસમ્પન્નેહિ કતં નિબ્બટ્ટિતં વસાતેલં પુરેભત્તં પટિગ્ગહિતં પુરેભત્તં સામિસમ્પિ વટ્ટતિ, પચ્છાભત્તતો પટ્ઠાય સત્તાહં નિરામિસમેવ વટ્ટતિ. યં પન તત્થ સુખુમરજસદિસં મંસં વા ન્હારુ વા અટ્ઠિ વા લોહિતં વા હોતિ, તં અબ્બોહારિકં. સચે પન વસં પટિગ્ગહેત્વા સયં કરોતિ, પુરેભત્તં પટિગ્ગહેત્વા પચિત્વા પરિસ્સાવેત્વા સત્તાહં નિરામિસપરિભોગેન પરિભુઞ્જિતબ્બં. નિરામિસપરિભોગઞ્હિ સન્ધાય ઇદં વુત્તં ''કાલે પટિગ્ગહિતં કાલે નિપ્પક્કં કાલે સંસટ્ઠં તેલપરિભોગેન પરિભુઞ્જિતુ''ન્તિ (મહાવ॰ ૨૬૨). તત્રાપિ અબ્બોહારિકં અબ્બોહારિકમેવ, પચ્છાભત્તં પન પટિગ્ગહેતું વા કાતું વા ન વટ્ટતિયેવ. વુત્તઞ્હેતં –

''વિકાલે ચે, ભિક્ખવે, પટિગ્ગહિતં વિકાલે નિપ્પક્કં વિકાલે સંસટ્ઠં, તં ચે પરિભુઞ્જેય્ય, આપત્તિ તિણ્ણં દુક્કટાનં. કાલે ચે, ભિક્ખવે, પટિગ્ગહિતં વિકાલે નિપ્પક્કં વિકાલે સંસટ્ઠં, તં ચે પરિભુઞ્જેય્ય, આપત્તિ દ્વિન્નં દુક્કટાનં. કાલે ચે, ભિક્ખવે, પટિગ્ગહિતં

કાલે નિપ્પક્કં વિકાલે સંસટ્ઠં, તં ચે પરિભુઞ્જેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સ . કાલે ચે, ભિક્ખવે, પટિગ્ગહિતં કાલે નિપ્પક્કં કાલે સંસટ્ઠં, તં ચે પરિભુઞ્જેય્ય, અનાપત્તી''તિ (મહાવ॰ ૨૬૨).

ઉપતિસ્સત્થેરં પન અન્તેવાસિકા પુચ્છિંસુ ''ભન્તે, સપ્પિનવનીતવસાનિ એકતો પચિત્વા નિબ્બટ્ટિતાનિ વટ્ટન્તિ, ન વટ્ટન્તી''તિ? ''ન વટ્ટન્તિ, આવુસો''તિ. થેરો કિરેત્થ પક્કતેલકસટે વિય કુક્કુચ્ચાયતિ. તતો નં ઉત્તરિ પુચ્છિંસુ ''ભન્તે, નવનીતે દધિગુળિકા વા તક્કબિન્દુ વા હોતિ, એતં વટ્ટતી''તિ? ''એતમ્પિ, આવુસો, ન વટ્ટતી''તિ. તતો નં આહંસુ ''ભન્તે, એકતો પચિત્વા એકતો સંસટ્ઠાનિ તેજવન્તાનિ હોન્તિ, રોગં નિગ્ગણ્હન્તી''તિ. ''સાધાવુસો''તિ થેરો સમ્પટિચ્છિ. મહાસુમત્થેરો પનાહ ''કપ્પિયમંસવસાવ સામિસપરિભોગે વટ્ટતિ, ઇતરા નિરામિસપરિભોગે વટ્ટતી''તિ. મહાપદુમત્થેરો પન ''ઇદં કિ''ન્તિ પટિક્ખિપિત્વા ''નનુ વાતાબાધિકા ભિક્ખૂ પઞ્ચમૂલકસાવયાગુયં અચ્છસૂકરતેલાદીનિ પક્ખિપિત્વા યાગું પિવન્તિ, સા તેજુસ્સદત્તા રોગં નિગ્ગણ્હાતી''તિ વત્વા ''વટ્ટતી''તિ આહ.

૯૭. **મધુ** નામ મધુકરીહિ મધુમક્ખિકાહિ ખુદ્દકમક્ખિકાહિ ભમરમક્ખિકાહિ ચ કતં મધુ. તં પુરેભત્તં પટિગ્ગહિતં પુરેભત્તં સામિસપરિભોગમ્પિ વટ્ટતિ, પચ્છાભત્તતો પટ્ઠાય સત્તાહં નિરામિસપરિભોગમેવ વટ્ટતિ, સત્તાહાતિક્કમે નિસ્સગ્ગિયં. સચે સિલેસસદિસં મહામધું ખણ્ડં કત્વા ઠપિતં, ઇતરં વા નાનાભાજનેસુ, વત્થુગણનાય નિસ્સગ્ગિયાનિ. સચે એકમેવ ખણ્ડં, એકભાજને વા ઇતરં, એકમેવ નિસ્સગ્ગિયં. ઉગ્ગહિતકં વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બં, અરુમક્ખનાદીસુ ઉપનેતબ્બં. મધુપટલં વા મધુસિત્થકં વા સચે મધુના અમક્ખિતં પરિસુદ્ધં, યાવજીવિકં, મધુમક્ખિતં પન મધુગતિકમેવ. ચીરિકા નામ સપક્ખા દીઘમક્ખિકા તુમ્બળનામિકા ચ અટ્ઠિપક્ખિકા કાળમહાભમરા હોન્તિ, તેસં આસયેસુ નિય્યાસસદિસં મધુ હોતિ, તં યાવજીવિકં.

૯૮. **ફાણિતં** નામ ઉચ્છુરસં ઉપાદાય અપક્કા વા અવત્થુકપક્કા વા સબ્બાપિ અવત્થુકા ઉચ્છુવિકતિ. તં ફાણિતં પુરેભત્તં પટિગ્ગહિતં પુરેભત્તં સામિસમ્પિ વટ્ટતિ, પચ્છાભત્તતો પટ્ઠાય સત્તાહં નિરામિસમેવ વટ્ટતિ, સત્તાહાતિક્કમે વત્થુગણનાય નિસ્સગ્ગિયં. બહૂ પિણ્ડા ચુણ્ણે કત્વા એકભાજને પક્ખિત્તા હોન્તિ ઘનસન્નિવેસા, એકમેવ નિસ્સગ્ગિયં. ઉગ્ગહિતકં વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બં, ઘરધૂપનાદીસુ ઉપનેતબ્બં. પુરેભત્તં પટિગ્ગહિતેન અપરિસ્સાવિતઉચ્છુરસેન કતફાણિતં સચે અનુપસમ્પન્નેન કતં, સામિસમ્પિ વટ્ટતિ, સયંકતં નિરામિસમેવ વટ્ટતિ, પચ્છાભત્તતો પટ્ઠાય પન સવત્થુકપટિગ્ગહિતત્તા અનજ્ઝોહરણીયં, સત્તાહાતિક્કમેપિ અનાપત્તિ. પચ્છાભત્તં અપરિસ્સાવિતપટિગ્ગહિતેન કતમ્પિ અનજ્ઝોહરણીયમેવ, સત્તાહાતિક્કમેપિ અનાપત્તિ. એસ નયો ઉચ્છું પટિગ્ગહેત્વા કતફાણિતેપિ. પુરેભત્તં પન પરિસ્સાવિતપટિગ્ગહિતેન કતં સચે અનુપસમ્પન્નેન કતં, પુરેભત્તં સામિસમ્પિ વટ્ટતિ, પચ્છાભત્તતો પટ્ઠાય સત્તાહં નિરામિસમેવ. સયંકતં પુરેભત્તમ્પિ નિરામિસમેવ, પચ્છાભત્તં પરિસ્સાવિતપટિગ્ગહિતેન કતં પન નિરામિસમેવ સત્તાહં વટ્ટતિ. ઉગ્ગહિતકતં વુત્તનયમેવ. ''ઝામઉચ્છુફાણિતં વા કોટ્ટિતઉચ્છુફાણિતં વા પુરેભત્તમેવ વટ્ટતી''તિ **મહાઅટ્ઠકથાયં** વુત્તં. **મહાપચ્ચરિયં** પન ''એતં સવત્થુકપક્કં વટ્ટતિ, નો વટ્ટતી''તિ પુચ્છં કત્વા ''ઉચ્છુફાણિતં પચ્છાભત્તં નો વટ્ટનકં નામ નત્થી''તિ વુત્તં, તં યુત્તં. સીતોદકેન કતં મધુકપુપ્ફફાણિતં પુરેભત્તં સામિસમ્પિ વટ્ટતિ, પચ્છાભત્તતો પટ્ઠાય સત્તાહં નિરામિસમેવ વટ્ટતિ, સત્તાહાતિક્કમે વત્થુગણનાય દુક્કટં, ખીરં પક્ખિપિત્વા કતં મધુકફાણિતં યાવકાલિકં. ખણ્ડસક્ખરં પન ખીરજલ્લિકં અપનેત્વા સોધેન્તિ, તસ્મા વટ્ટતિ.

૯૯. મધુકપુપ્ફં પન પુરેભત્તમ્પિ અલ્લં વટ્ટતિ. ભજ્જિતમ્પિ વટ્ટતિ, ભજ્જિત્વા તિલાદીહિ મિસ્સં વા અમિસ્સં વા કત્વા કોટ્ટિતં વટ્ટતિ. યદિ પન તં ગહેત્વા મેરયત્થાય યોજેન્તિ, યોજિતં બીજતો પટ્ઠાય ન વટ્ટતિ. કદલીખજ્જૂરીઅમ્બલબુજપનસચિઞ્ચાદીનં સબ્બેસં યાવકાલિકફલાનં ફાણિતં યાવકાલિકમેવ. મરિચપક્કેહિ ફાણિતં કરોન્તિ, તં યાવજીવિકં. એવં યથાવુત્તાનિ સત્તાહકાલિકાનિ સપ્પિઆદીનિ પઞ્ચ ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, પઞ્ચ ભેસજ્જાની''તિ (મહાવ॰ ૨૬૦) ભેસજ્જનામેન અનુઞ્ઞાતત્તા ભેસજ્જકિચ્ચં કરોન્તુ વા મા વા, આહારત્થં ફરિતું સમત્થાનિપિ પટિગ્ગહેત્વા તદહુપુરેભત્તં યથાસુખં, પચ્છાભત્તતો પટ્ઠાય સતિ પચ્ચયે વુત્તનયેન સત્તાહં પરિભુઞ્જિતબ્બાનિ, સત્તાહાતિક્કમે પન ભેસજ્જસિક્ખાપદેન નિસ્સગ્ગિયં પાચિત્તિયં. સચેપિ સાસપમત્તં હોતિ, સકિં વા અઙ્ગુલિયા ગહેત્વા જિવ્હાય સાયનમત્તં, નિસ્સજ્જિતબ્બમેવ પાચિત્તિયઞ્ચ દેસેતબ્બં. નિસ્સટ્ઠં પટિલભિત્વા ન અજ્ઝોહરિતબ્બં, ન કાયિકેન પરિભોગેન પરિભુઞ્જિતબ્બં , કાયો વા કાયે અરુ વા ન મક્ખેતબ્બં. તેહિ મક્ખિતાનિ કાસાવકત્તરયટ્ઠિઉપાહનપાદકઠલિકમઞ્ચપીઠાદીનિપિ અપરિભોગાનિ. ''દ્વારવાતપાનકવાટેસુપિ હત્થેન ગહણટ્ઠાનં ન મક્ખેતબ્બ''ન્તિ **મહાપચ્ચરિયં** વુત્તં. ''કસાવે પન પક્ખિપિત્વા દ્વારવાતપાનકવાટાનિ મક્ખેતબ્બાની''તિ **મહાઅટ્ઠકથાયં** વુત્તં. પદીપે વા કાળવણ્ણે વા ઉપનેતું વટ્ટતિ. અઞ્ઞેન પન ભિક્ખુના કાયિકેન પરિભોગેન પરિભુઞ્જિતબ્બં, ન અજ્ઝોહરિતબ્બં. ''અનાપત્તિ અન્તોસત્તાહં અધિટ્ઠેતી''તિ (પારા॰ ૬૨૫) વચનતો પન સત્તાહબ્ભન્તરે સપ્પિઞ્ચ તેલઞ્ચ વસઞ્ચ મુદ્ધનિ તેલં વા અબ્ભઞ્જનં વા મધું અરુમક્ખનં

ફાણિતં ઘરધૂપનં અધિટ્ઠેતિ અનાપત્તિ, નેવ નિસ્સગ્ગિયં હોતિ. સચે અધિટ્ઠિતતેલં અનધિટ્ઠિતતેલભાજને આકિરિતુકામો હોતિ, ભાજને ચે સુખુમં છિદ્દં, પવિટ્ઠં પવિટ્ઠં તેલં પુરાણતેલેન અજ્ઝોત્થરીયતિ, પુન અધિટ્ઠાતબ્બં. અથ મહામુખં હોતિ, સહસાવ બહુ તેલં પવિસિત્વા પુરાણતેલં અજ્ઝોત્થરતિ, પુન અધિટ્ઠાનકિચ્ચં નત્થિ. અધિટ્ઠિતગતિકમેવ હિ તં હોતિ. એતેન નયેન અધિટ્ઠિતતેલભાજને અનધિટ્ઠિતતેલઆકિરણમ્પિ વેદિતબ્બં.

સચે પન સત્તાહાતિક્કન્તં અનુપસમ્પન્નસ્સ પરિચ્ચજિત્વા દેતિ, પુન તેન અત્તનો સન્તકં કત્વા દિન્નં પરિભુઞ્જિતું વટ્ટતિ. સચે હિ સો અભિસઙ્ખરિત્વા વા અનભિસઙ્ખરિત્વા વા તસ્સ ભિક્ખુનો નત્થુકમ્મત્થં દદેય્ય, ગહેત્વા નત્થુકમ્મં કાતબ્બં. સચે બાલો હોતિ, દાતું ન જાનાતિ, અઞ્ઞેન ભિક્ખુના વત્તબ્બો ''અત્થિ તે સામણેર તેલ''ન્તિ? ''આમ, ભન્તે, અત્થી''તિ. આહર થેરસ્સ ભેસજ્જં કરિસ્સામાતિ. એવમ્પિ વટ્ટતિ. સચે દ્વિન્નં સન્તકં એકેન પટિગ્ગહિતં અવિભત્તં હોતિ, સત્તાહાતિક્કમે દ્વિન્નમ્પિ અનાપત્તિ, પરિભુઞ્જિતું પન ન વટ્ટતિ. સચે યેન પટિગ્ગહિતં, સો ઇતરં ભણતિ ''આવુસો, ઇમં તેલં સત્તાહમત્તં પરિભુઞ્જિતું વટ્ટતી''તિ, સો ચ પરિભોગં ન કરોતિ, કસ્સ આપત્તિ? ન કસ્સચિ. કસ્મા? યેન પટિગ્ગહિતં, તેન વિસ્સજ્જિતત્તા, ઇતરસ્સ અપ્પટિગ્ગહિતત્તા.

૧૦૦. ઇમેસુ (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૩૦૫) પન ચતૂસુ કાલિકેસુ યાવકાલિકં યામકાલિકન્તિ ઇદમેવ દ્વયં અન્તોવુત્થકઞ્ચેવ સન્નિધિકારકઞ્ચ હોતિ, સત્તાહકાલિકઞ્ચ યાવજીવિકઞ્ચ અકપ્પિયકુટિયં નિક્ખિપિતુમ્પિ વટ્ટતિ, સન્નિધિમ્પિ ન જનેતિ. યાવકાલિકં પન અત્તના સદ્ધિં સમ્ભિન્નરસાનિ તીણિપિ યામકાલિકાદીનિ અત્તનો સભાવં ઉપનેતિ. યામકાલિકં દ્વેપિ સત્તાહકાલિકાદીનિ અત્તનો સભાવં ઉપનેતિ, સત્તાહકાલિકમ્પિ અત્તના સદ્ધિં સંસટ્ઠં યાવજીવિકં અત્તનો સભાવઞ્ઞેવ ઉપનેતિ, તસ્મા યાવકાલિકેન તદહુપટિગ્ગહિતેન સદ્ધિં સંસટ્ઠં સમ્ભિન્નરસં સેસકાલિકત્તયં તદહુપુરેભત્તમેવ વટ્ટતિ. યામકાલિકેન સંસટ્ઠં પન ઇતરદ્વયં તદહુપટિગ્ગહિતં યાવ અરુણુગ્ગમના વટ્ટતિ. સત્તાહકાલિકેન પન તદહુપટિગ્ગહિતેન સદ્ધિં સંસટ્ઠં તદહુપટિગ્ગહિતં વા પુરેપટિગ્ગહિતં વા યાવજીવિકં સત્તાહં કપ્પતિ. દ્વીહપટિગ્ગહિતેન છાહં. તીહપટિગ્ગહિતેન પઞ્ચાહં...પે॰... સત્તાહપટિગ્ગહિતેન તદહેવ કપ્પતીતિ વેદિતબ્બં. કાલયામસત્તાહાતિક્કમેસુ ચેત્થ વિકાલભોજનસન્નિધિભેસજ્જસિક્ખાપદાનં વસેન આપત્તિયો વેદિતબ્બા.

સચે પન એકતો પટિગ્ગહિતાનિપિ ચત્તારિ કાલિકાનિ સમ્ભિન્નરસાનિ ન હોન્તિ, તસ્સ તસ્સેવ કાલસ્સ વસેન પરિભુઞ્જિતું વટ્ટન્તિ. સચે હિ છલ્લિમ્પિ અનપનેત્વા સકલેનેવ નાળિકેરફલેન સદ્ધિં અમ્બપાનાદિપાનકં પટિગ્ગહિતં હોતિ, નાળિકેરં અપનેત્વા તં વિકાલેપિ કપ્પતિ. ઉપરિ સપ્પિપિણ્ડં ઠપેત્વા સીતલપાયાસં દેન્તિ, યં પાયાસેન અસંસટ્ઠં સપ્પિ, તં અપનેત્વા સત્તાહં પરિભુઞ્જિતું વટ્ટતિ. થદ્ધમધુફાણિતાદીસુપિ એસેવ નયો. તક્કોલજાતિફલાદીહિ અલઙ્કરિત્વા પિણ્ડપાતં દેન્તિ, તાનિ ઉદ્ધરિત્વા ધોવિત્વા યાવજીવં પરિભુઞ્જિતબ્બાનિ. યાગુયં પક્ખિપિત્વા દિન્નસિઙ્ગિવેરાદીસુપિ તેલાદીસુ પક્ખિપિત્વા દિન્નલટ્ઠિમધુકાદીસુપિ એસેવ નયો. એવં યં યં અસમ્ભિન્નરસં હોતિ, તં તં એકતો પટિગ્ગહિતમ્પિ યથા સુદ્ધં હોતિ, તથા ધોવિત્વા તચ્છેત્વા વા તસ્સ તસ્સ કાલસ્સ વસેન પરિભુઞ્જિતું વટ્ટતિ. સચે સમ્ભિન્નરસં હોતિ સંસટ્ઠં, ન વટ્ટતિ.

ઇતિ પાળિમુત્તકવિનયવિનિચ્છયસઙ્ગહે

કાલિકવિનિચ્છયકથા સમત્તા.

૧૯. કપ્પિયભૂમિવિનિચ્છયકથા

૧૦૧. કપ્પિયાચતુભૂમિયોતિ એત્થ ‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, ચતસ્સો કપ્પિયભૂમિયો ઉસ્સાવનન્તિકં ગોનિસાદિકં ગહપતિં સમ્મુતિ’’ન્તિ (મહાવ॰ ૨૯૫) વચનતો ઉસ્સાવનન્તિકા ગોનિસાદિકા ગહપતિ સમ્મુતીતિ ઇમા ચતસ્સો કપ્પિયભૂમિયો વેદિતબ્બા. તત્થ (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૨૯૫) **ઉસ્સાવનન્તિકા** તાવ એવં કાતબ્બા – યો થમ્ભાનં વા ઉપરિ ભિત્તિપાદે વા નિખનિત્વા વિહારો કરીયતિ, તસ્સ હેટ્ઠા થમ્ભપટિચ્છકા પાસાણા ભૂમિગતિકા એવ. પઠમત્થમ્ભં પન પઠમભિત્તિપાદં વા પતિટ્ઠાપેન્તેહિ બહૂહિ સમ્પરિવારેત્વા ‘‘કપ્પિયકુટિં કરોમ, કપ્પિયકુટિં કરોમા’’તિ વાચં નિચ્છારેન્તેહિ મનુસ્સેસુ ઉક્ખિપિત્વા પતિટ્ઠાપેન્તેસુ આમસિત્વા વા સયં ઉક્ખિપિત્વા વા થમ્ભો વા ભિત્તિપાદો વા પતિટ્ઠાપેતબ્બો. **કુરુન્દિમહાપચ્ચરીસુ** પન ‘‘કપ્પિયકુટિ કપ્પિયકુટીતિ વત્વા પતિટ્ઠાપેતબ્બ’’ન્તિ વુત્તં. **અન્ધકટ્ઠકથાયં** ‘‘સઙ્ઘસ્સ કપ્પિયકુટિં અધિટ્ઠામી’’તિ વુત્તં, તં પન અવત્વાપિ અટ્ઠકથાસુ વુત્તનયેન વુત્તે દોસો નત્થિ. ઇદં પનેત્થ સાધારણલક્ખણં ‘‘થમ્ભપતિટ્ઠાપનઞ્ચ વચનપરિયોસાનઞ્ચ સમકાલં વટ્ટતી’’તિ. સચે હિ અનિટ્ઠિતે વચને થમ્ભો પતિટ્ઠાતિ, અપ્પતિટ્ઠિતે વા તસ્મિં વચનં નિટ્ઠાતિ, અકતા હોતિ કપ્પિયકુટિ. તેનેવ **મહાપચ્ચરિયં** વુત્તં ‘‘બહૂહિ સમ્પરિવારેત્વા વત્તબ્બં, અવસ્સઞ્હિ એત્થ એકસ્સપિ વચનનિટ્ઠાનઞ્ચ થમ્ભપતિટ્ઠાનઞ્ચ એકતો ભવિસ્સતી’’તિ. ઇટ્ઠકાસિલામત્તિકાકુટ્ટકાસુ પન કુટીસુ હેટ્ઠા ચયં બન્ધિત્વા વા અબન્ધિત્વા વા કરોન્તુ, યતો પટ્ઠાય ભિત્તિં ઉટ્ઠાપેતુકામા હોન્તિ, તં સબ્બપઠમં ઇટ્ઠકં વા સિલં વા મત્તિકાપિણ્ડં વા ગહેત્વા વુત્તનયેનેવ કપ્પિયકુટિ કાતબ્બા, ઇટ્ઠકાદયો ભિત્તિયં પઠમિટ્ઠકાદીનં હેટ્ઠા ન વટ્ટન્તિ, થમ્ભા પન ઉપરિ ઉગ્ગચ્છન્તિ, તસ્મા વટ્ટન્તિ. **અન્ધકટ્ઠકથાયં** ‘‘થમ્ભેહિ કરિયમાને ચતૂસુ કોણેસુ ચત્તારો થમ્ભા, ઇટ્ઠકાદિકુટ્ટે ચતૂસુ કોણેસુ દ્વે તિસ્સો ઇટ્ઠકા અધિટ્ઠાતબ્બા’’તિ વુત્તં. તથા પન અકતાયપિ દોસો નત્થિ, અટ્ઠકથાસુ હિ વુત્તમેવ પમાણં.

ગોનિસાદિકા દુવિધા આરામગોનિસાદિકા વિહારગોનિસાદિકાતિ. તાસુ યત્થ નેવ આરામો, ન સેનાસનાનિ પરિક્ખિત્તાનિ હોન્તિ, અયં **આરામગોનિસાદિકા** નામ. યત્થ સેનાસનાનિ સબ્બાનિ વા એકચ્ચાનિ વા પરિક્ખિત્તાનિ, આરામો અપરિક્ખિત્તો, અયં **વિહારગોનિસાદિકા** નામ. ઇતિ ઉભયત્રાપિ આરામસ્સ અપરિક્ખિત્તભાવોયેવ પમાણં. ‘‘આરામો પન ઉપડ્ઢપરિક્ખિત્તોપિ બહુતરં પરિક્ખિત્તોપિ પરિક્ખિત્તોયેવ નામા’’તિ **કુરુન્દિમહાપચ્ચરીસુ** વુત્તં, એત્થ કપ્પિયકુટિં લદ્ધું વટ્ટતિ.

ગહપતીતિ મનુસ્સા આવાસં કત્વા ‘‘કપ્પિયકુટિં દેમ, પરિભુઞ્જથા’’તિ વદન્તિ, એસા ગહપતિ નામ, ‘‘કપ્પિયકુટિં કાતું દેમા’’તિ વુત્તેપિ વટ્ટતિયેવ. **અન્ધકટ્ઠકથાયં** પન ‘‘યસ્મા ભિક્ખું ઠપેત્વા સેસસહધમ્મિકાનં સબ્બેસઞ્ચ દેવમનુસ્સાનં હત્થતો પટિગ્ગહો ચ સન્નિધિ ચ અન્તોવુત્થઞ્ચ તેસં સન્તકં ભિક્ખુસ્સ વટ્ટતિ, તસ્મા તેસં ગેહાનિ વા તેહિ દિન્નકપ્પિયકુટિ વા ગહપતીતિ વુચ્ચતી’’તિ વુત્તં, પુનપિ વુત્તં ‘‘ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ વિહારં ઠપેત્વા ભિક્ખુનુપસ્સયો વા આરામિકાનં વા તિત્થિયાનં વા દેવતાનં વા નાગાનં વા અપિ બ્રહ્માનં વિમાનં કપ્પિયકુટિ હોતી’’તિ, તં સુવુત્તં. સઙ્ઘસન્તકમેવ હિ ભિક્ખુસન્તકં વા ગેહં ગહપતિકુટિકા ન હોતિ.

સમ્મુતિ નામ ઞત્તિદુતિયકમ્મવાચાય સાવેત્વા સમ્મતા. એવઞ્ચ પન, ભિક્ખવે, સમ્મન્નિતબ્બા, બ્યત્તેન ભિક્ખુના પટિબલેન સઙ્ઘો ઞાપેતબ્બો –

‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો. યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં સઙ્ઘો ઇત્થન્નામં વિહારં કપ્પિયભૂમિં સમ્મન્નેય્ય, એસા ઞત્તિ.

‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો. સઙ્ઘો ઇત્થન્નામં વિહારં કપ્પિયભૂમિં સમ્મન્નતિ. યસ્સાયસ્મતો ખમતિ ઇત્થન્નામસ્સ વિહારસ્સ કપ્પિયભૂમિયા સમ્મુતિ, સો તુણ્હસ્સ. યસ્સ નક્ખમતિ, સો ભાસેય્ય.

‘‘સમ્મતો સઙ્ઘેન ઇત્થન્નામો વિહારો કપ્પિયભૂમિ ખમતિ સઙ્ઘસ્સ, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામી’’તિ (મહાવ॰ ૨૯૫).

કમ્મવાચં અવત્વા અપલોકનકમ્મવસેન સાવેત્વા કતાપિ સમ્મતા એવ.

૧૦૨. યં (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૨૯૫) ઇમાસુ ચતૂસુ કપ્પિયભૂમીસુ વુત્તં આમિસં, તં સબ્બં અન્તોવુત્થસઙ્ખ્યં ન ગચ્છતિ. ભિક્ખૂનઞ્ચ ભિક્ખુનીનઞ્ચ અન્તોવુત્થઅન્તોપક્કમોચનત્થઞ્હિ કપ્પિયકુટિયો અનુઞ્ઞાતા. યં પન અકપ્પિયભૂમિયં સહસેય્યપ્પહોનકે ગેહે વુત્તં સઙ્ઘિકં વા પુગ્ગલિકં વા ભિક્ખુસ્સ ભિક્ખુનિયા વા સન્તકં એકરત્તમ્પિ ઠપિતં, તં અન્તોવુત્થં, તત્થ પક્કઞ્ચ અન્તોપક્કં નામ હોતિ, એતં ન કપ્પતિ. સત્તાહકાલિકં પન યાવજીવિકઞ્ચ વટ્ટતિ.

તત્રાયં વિનિચ્છયો – સામણેરો ભિક્ખુસ્સ તણ્ડુલાદિકં આમિસં આહરિત્વા કપ્પિયકુટિયં નિક્ખિપિત્વા પુનદિવસે પચિત્વા દેતિ, અન્તોવુત્થં ન હોતિ. તત્થ અકપ્પિયકુટિયં નિક્ખિત્તસપ્પિઆદીસુ કિઞ્ચિ પક્ખિપિત્વા દેતિ. મુખસન્નિધિ નામ હોતિ. **મહાપચ્ચરિયં** પન ‘‘અન્તોવુત્થં હોતી’’તિ વુત્તં. તત્થ નામમત્તમેવ નાનાકરણં, ભિક્ખુ અકપ્પિયકુટિયં ઠપિતસપ્પિઞ્ચ યાવજીવિકપણ્ણઞ્ચ એકતો પચિત્વા પરિભુઞ્જતિ, સત્તાહં નિરામિસં વટ્ટતિ. સચે આમિસસંસટ્ઠં કત્વા પરિભુઞ્જતિ, અન્તોવુત્થઞ્ચેવ સામંપક્કઞ્ચ હોતિ. એતેનુપાયેન સબ્બસંસગ્ગા વેદિતબ્બા. યં કિઞ્ચિ આમિસં ભિક્ખુનો પચિતું ન વટ્ટતિ. સચેપિસ્સ ઉણ્હયાગુયા સુલસિપણ્ણાનિ વા સિઙ્ગિવેરં વા લોણં વા પક્ખિપન્તિ, તમ્પિ ચાલેતું ન વટ્ટતિ, ‘‘યાગું નિબ્બાપેમી’’તિ પન ચાલેતું વટ્ટતિ. ઉત્તણ્ડુલભત્તં લભિત્વા પિદહિતું ન વટ્ટતિ. સચે પન મનુસ્સા પિદહિત્વા દેન્તિ, વટ્ટતિ. ‘‘ભત્તં મા નિબ્બાયતૂ’’તિ પિદહિતું વટ્ટતિ, ખીરતક્કાદીસુ પન સકિં કુથિતેસુ અગ્ગિં કાતું વટ્ટતિ પુનપાકસ્સ અનુઞ્ઞાતત્તા.

ઇમા પન કપ્પિયકુટિયો કદા જહિતવત્થુકા હોન્તિ? ઉસ્સાવનન્તિકા તાવ યા થમ્ભાનં ઉપરિ ભિત્તિપાદે વા નિખનિત્વા કતા, સા સબ્બેસુ થમ્ભેસુ ચ ભિત્તિપાદેસુ ચ અપનીતેસુ જહિતવત્થુકા હોતિ. સચે પન થમ્ભે વા ભિત્તિપાદે વા પરિવત્તેન્તિ, યો યો ઠિતો, તત્થ તત્થ પતિટ્ઠાતિ, સબ્બેસુપિ પરિવત્તિતેસુ અજહિતવત્થુકાવ હોતિ. ઇટ્ઠકાદીહિ કતા ચયસ્સ ઉપરિ ભિત્તિઅત્થાય ઠપિતં ઇટ્ઠકં વા સિલં વા મત્તિકાપિણ્ડં વા આદિં કત્વા વિનાસિતકાલે જહિતવત્થુકાવ હોતિ. યેહિ પન ઇટ્ઠકાદીહિ અધિટ્ઠિતા, તેસુ અપનીતેસુપિ તદઞ્ઞેસુ પતિટ્ઠાતીતિ અજહિતવત્થુકાવ હોતિ. ગોનિસાદિકા પાકારાદીહિ પરિક્ખેપે કતે જહિતવત્થુકાવ હોતિ. પુન તસ્મિં આરામે કપ્પિયકુટિં લદ્ધું વટ્ટતિ. સચે પન પુનપિ પાકારાદયો તત્થ તત્થ ખણ્ડા હોન્તિ, તતો તતો ગાવો પવિસન્તિ, પુન કપ્પિયકુટિ હોતિ. ઇતરા પન દ્વે ગોપાનસીમત્તં ઠપેત્વા સબ્બસ્મિં છદને વિનટ્ઠે જહિતવત્થુકાવ હોન્તિ. સચે ગોપાનસીનં ઉપરિ એકમ્પિ પક્ખપાસકમણ્ડલં અત્થિ, રક્ખતિ.

૧૦૩. યત્ર પનિમા ચતસ્સોપિ કપ્પિયભૂમિયો નત્થિ, તત્થ કિં કાતબ્બન્તિ? અનુપસમ્પન્નસ્સ દત્વા તસ્સ સન્તકં કત્વા પરિભુઞ્જિતબ્બં. તત્રિદં વત્થુ – કરવિકતિસ્સત્થેરો કિર વિનયધરપામોક્ખો મહાસીવત્થેરસ્સ સન્તિકં અગમાસિ. સો દીપાલોકેન સપ્પિકુમ્ભં પસ્સિત્વા ''ભન્તે, કિમેત''ન્તિ પુચ્છિ. થેરો ''આવુસો, ગામતો સપ્પિકુમ્ભો આભતો લૂખદિવસે સપ્પિના ભુઞ્જનત્થાયા''તિ આહ. તતો નં તિસ્સત્થેરો ''ન વટ્ટતિ, ભન્તે''તિ આહ. થેરો પુનદિવસે પમુખે નિક્ખિપાપેસિ. તિસ્સત્થેરો પુન એકદિવસં આગતો તં દિસ્વા તથેવ પુચ્છિત્વા ''ભન્તે, સહસેય્યપ્પહોનકટ્ઠાને ઠપેતું ન વટ્ટતી''તિ આહ. થેરો પુનદિવસે બહિ નીહરાપેત્વા નિક્ખિપાપેસિ, તં ચોરા હરિંસુ. સો પુન એકદિવસં આગતં તિસ્સત્થેરમાહ ''આવુસો, તયા 'ન વટ્ટતી'તિ વુત્તે સો કુમ્ભો બહિ નિક્ખિત્તો ચોરેહિ હટો''તિ. તતો નં તિસ્સત્થેરો આહ ''નનુ, ભન્તે, અનુપસમ્પન્નસ્સ દાતબ્બો અસ્સ, અનુપસમ્પન્નસ્સ હિ દત્વા તસ્સ સન્તકં કત્વા પરિભુઞ્જિતું વટ્ટતી''તિ.

ઇતિ પાળિમુત્તકવિનયવિનિચ્છયસઙ્ગહે

કપ્પિયભૂમિવિનિચ્છયકથા સમત્તા.

૨૦. પટિગ્ગહણવિનિચ્છયકથા

૧૦૪. ખાદનીયાદિપટિગ્ગાહોતિ અજ્ઝોહરિતબ્બસ્સ યસ્સ કસ્સચિ ખાદનીયસ્સ વા ભોજનીયસ્સ વા પટિગ્ગહણં. તત્રાયં વિનિચ્છયો – પઞ્ચહિ અઙ્ગેહિ પટિગ્ગહણં રુહતિ, થામમજ્ઝિમસ્સ પુરિસસ્સ ઉચ્ચારણમત્તં હોતિ, હત્થપાસો પઞ્ઞાયતિ, અભિહારો પઞ્ઞાયતિ, દેવો વા મનુસ્સો વા તિરચ્છાનગતો વા કાયેન કાયપટિબદ્ધેન નિસ્સગ્ગિયેન વા દેતિ, તઞ્ચે ભિક્ખુ કાયેન વા કાયપટિબદ્ધેન વા પટિગ્ગણ્હાતિ. એવં પઞ્ચહઙ્ગેહિ પટિગ્ગહણં રુહતિ.

તત્થ ઠિતનિસિન્નનિપન્નાનં વસેન એવં **હત્થપાસો** વેદિતબ્બો – સચે ભિક્ખુ નિસિન્નો હોતિ, આસનસ્સ પચ્છિમન્તતો પટ્ઠાય, સચે ઠિતો, પણ્હિઅન્તતો પટ્ઠાય, સચે નિપન્નો, યેન પસ્સેન નિપન્નો, તસ્સ પારિમન્તતો પટ્ઠાય, દાયકસ્સ નિસિન્નસ્સ વા ઠિતસ્સ વા નિપન્નસ્સ વા ઠપેત્વા પસારિતહત્થં યં આસન્નતરં અઙ્ગં, તસ્સ ઓરિમન્તેન પરિચ્છિન્દિત્વા અડ્ઢતેય્યહત્થો હત્થપાસો નામ.

સચે પન દાયકપટિગ્ગાહકેસુ એકો આકાસે હોતિ, એકો ભૂમિયં, ભૂમટ્ઠસ્સ ચ સીસેન, આકાસટ્ઠસ્સ ચ ઠપેત્વા દાતું વા ગહેતું વા પસારિતહત્થં યં આસન્નતરં અઙ્ગં, તસ્સ ઓરિમન્તેન હત્થપાસપમાણં પરિચ્છિન્દિતબ્બં. સચેપિ એકો કૂપે હોતિ, એકો કૂપતટે, એકો વા પન રુક્ખે, એકો પથવિયં, વુત્તનયેનેવ હત્થપાસપમાણં પરિચ્છિન્દિતબ્બં. એવરૂપે હત્થપાસે ઠત્વા સચેપિ પક્ખી મુખતુણ્ડકેન વા હત્થી વા સોણ્ડાય ગહેત્વા પુપ્ફં વા ફલં વા દેતિ, પટિગ્ગહણં રુહતિ. સચે પન અટ્ઠમરતનસ્સપિ હત્થિનો ખન્ધે નિસિન્નો તેન સોણ્ડાય દીયમાનં ગણ્હાતિ, વટ્ટતિયેવ. હત્થાદીસુ યેન કેનચિ સરીરાવયવેન અન્તમસો પાદઙ્ગુલિયાપિ દીયમાનં કાયેન દિન્નં નામ હોતિ. પટિગ્ગહણેપિ એસેવ નયો. યેન કેનચિ હિ સરીરાવયવેન ગહિતં કાયેન ગહિતમેવ હોતિ. સચેપિ નત્થુકરણિયં દીયમાનં નાસાપુટેન અકલ્લકો વા મુખેન પટિગ્ગણ્હાતિ, આભોગમેવ હેત્થ પમાણં.

૧૦૫. કટચ્છુઆદીસુ પન યેન કેનચિ ઉપકરણેન દિન્નં કાયપટિબદ્ધેન દિન્નં નામ હોતિ. પટિગ્ગહણેપિ એસેવ નયો. યેન કેનચિ હિ સરીરસમ્બદ્ધેન પત્તથાલકાદિના ગહિતં કાયપટિબદ્ધેન ગહિતમેવ હોતિ. કાયતો પન કાયપટિબદ્ધતો ચ મોચેત્વા હત્થપાસે ઠિતસ્સ કાયે વા કાયપટિબદ્ધે વા પાતિયમાનમ્પિ નિસ્સગ્ગિયેન પયોગેન દિન્નં નામ હોતિ. એકો બહૂનિ ભત્તબ્યઞ્જનભાજનાનિ સીસે કત્વા ભિક્ખુસ્સ સન્તિકં આગન્ત્વા ઠિતકોવ ''ગણ્હથા''તિ વદતિ, ન તાવ અભિહારો પઞ્ઞાયતિ, તસ્મા ન ગહેતબ્બં. સચે પન ઈસકમ્પિ ઓનમતિ, ભિક્ખુના હત્થં પસારેત્વા હેટ્ઠિમભાજનં એકદેસેનપિ સમ્પટિચ્છિતબ્બં. એત્તાવતા સબ્બભાજનાનિ પટિગ્ગહિતાનિ હોન્તિ. તતો પટ્ઠાય ઓરોપેત્વા ઉગ્ઘાટેત્વા વા યં ઇચ્છતિ, તં ગહેતું વટ્ટતિ. ભત્તપચ્છિઆદિમ્હિ પન એકભાજને વત્તબ્બમેવ નત્થિ.

કાજેન ભત્તં હરન્તોપિ સચે કાજં ઓનમેત્વા દેતિ, વટ્ટતિ. તિંસહત્થો વેણુ હોતિ, એકસ્મિં અન્તે ગુળકુમ્ભો બદ્ધો, એકસ્મિં સપ્પિકુમ્ભો, તઞ્ચે પટિગ્ગણ્હાતિ, સબ્બં પટિગ્ગહિતમેવ. ઉચ્છુયન્તદોણિતો પગ્ઘરન્તમેવ ''રસં ગણ્હથા''તિ વદતિ, અભિહારો ન પઞ્ઞાયતીતિ ન ગહેતબ્બો. સચે પન કસટં છડ્ડેત્વા હત્થેન ઉસ્સિઞ્ચિત્વા દેતિ, વટ્ટતિ. બહૂ પત્તા મઞ્ચે વા પીઠે વા કટસારે વા દોણિયં વા ફલકે વા ઠપિતા હોન્તિ, યત્થ ઠિતસ્સ દાયકો હત્થપાસે હોતિ, તત્થ ઠત્વા પટિગ્ગહણસઞ્ઞાય મઞ્ચાદીનિ અઙ્ગુલિયાપિ ફુસિત્વા ઠિતેન વા નિસિન્નેન વા નિપન્નેન વા યં તેસુ

પત્તેસુ દીયતિ, તં સબ્બં પટિગ્ગહિતં હોતિ. સચેપિ ‘‘પટિગ્ગહેસ્સામી’’તિ મઞ્ચાદીનિ અભિરુહિત્વા નિસીદતિ, વટ્ટતિયેવ.

પથવિયં પન સચેપિ કુચ્છિયા કુચ્છિં આહચ્ચ ઠિતા હોન્તિ, યં યં અઙ્ગુલિયા વા સૂચિયા વા કુસિત્વા નિસિન્નો હોતિ, તત્થ તત્થ દીયમાનમેવ પટિગ્ગહિતં હોતિ. યત્થ કત્થચિ મહાકટસારહત્થત્થરણાદીસુ ઠપિતપત્તે પટિગ્ગહણં ન રુહતીતિ વુત્તં, તં હત્થપાસાતિક્કમં સન્ધાય વુત્તન્તિ વેદિતબ્બં, હત્થપાસે પન સતિ યત્થ કત્થચિ વટ્ટતિ અઞ્ઞત્ર તત્થજાતકા. તત્થજાતકે પન પદુમિનિપણ્ણે વા કિંસુકપણ્ણાદિમ્હિ વા ન વટ્ટતિ. ન હિ તં કાયપટિબદ્ધસઙ્ખ્યં ગચ્છતિ. યથા ચ તત્થજાતકે, એવં ખાણુકે બન્ધિત્વા ઠપિતમઞ્ચાદિમ્હિ અસંહારિમે ફલકે વા પાસાણે વા ન રુહતિયેવ. તેપિ હિ તત્થજાતકસઙ્ખ્યુપગા હોન્તિ. ભૂમિયં અત્થતેસુ સુખુમેસુ તિન્તિણિકાદિપણ્ણેસુ પટિગ્ગહણં ન રુહતિ. ન હિ તાનિ સન્ધારેતું સમત્થાનીતિ. મહન્તેસુ પન પદુમિનિપણ્ણાદીસુ રુહતિ. સચે હત્થપાસં અતિક્કમ્મઠિતો દીઘદણ્ડકેન ઉળુઙ્કેન દેતિ, ‘‘આગન્ત્વા દેહી’’તિ વત્તબ્બો. વચનં અસુત્વા વા અનાદિયિત્વા વા પત્તે આકિરતિયેવ, પુન પટિગ્ગહેતબ્બં. દૂરે ઠત્વા ભત્તપિણ્ડં ખિપન્તેપિ એસેવ નયો.

૧૦૬. સચે પત્તથવિકતો નીહરિયમાને પત્તે રજનચુણ્ણાનિ હોન્તિ, સતિ ઉદકે ધોવિતબ્બો, અસતિ રજનચુણ્ણં પુઞ્છિત્વા પટિગ્ગહેત્વા વા પિણ્ડાય ચરિતબ્બં. સચે પિણ્ડાય ચરન્તસ્સ પત્તે રજં પતતિ, પટિગ્ગહેત્વા ભિક્ખા ગણ્હિતબ્બા, અપ્પટિગ્ગહેત્વા ગણ્હતો વિનયદુક્કટં, તં પન પુન પટિગ્ગહેત્વા ભુઞ્જતો અનાપત્તિ. સચે પન ‘‘પટિગ્ગહેત્વા દેથા’’તિ વુત્તે વચનં અસુત્વા વા અનાદિયિત્વા વા ભિક્ખં દેન્તિયેવ, વિનયદુક્કટં નત્થિ, પુન પટિગ્ગહેત્વા અઞ્ઞા ભિક્ખા ગહેતબ્બા. સચે મહાવાતો તતો તતો રજં પાતેતિ, ન સક્કા હોતિ ભિક્ખં ગહેતું, ‘‘અનુપસમ્પન્નસ્સ દસ્સામી’’તિ સુદ્ધચિત્તેન આભોગં કત્વા ગણ્હિતું વટ્ટતિ. એવં પિણ્ડાય ચરિત્વા વિહારં વા આસનસાલં વા ગન્ત્વા તં અનુપસમ્પન્નસ્સ દત્વા પુન તેન દિન્નં વા તસ્સ વિસ્સાસેન વા પટિગ્ગહેત્વા ભુઞ્જિતું વટ્ટતિ. સચે ભિક્ખાચારે સરજં પત્તં ભિક્ખુસ્સ દેતિ, સો વત્તબ્બો ‘‘ઇમં પટિગ્ગહેત્વા ભિક્ખં વા ગણ્હેય્યાસિ પરિભુઞ્જેય્યાસિ વા’’તિ, તેન તથા કાતબ્બં. સચે રજં ઉપરિ ઉપ્પિલવતિ, કઞ્જિકં પવાહેત્વા સેસં ભુઞ્જિતબ્બં. સચે અન્તોપવિટ્ઠં હોતિ, પટિગ્ગહેતબ્બં. અનુપસમ્પન્ને અસતિ હત્થતો અમોચેન્તેનેવ યત્થ અનુપસમ્પન્નો અત્થિ, તત્થ નેત્વા પટિગ્ગહેતબ્બં. સુક્ખભત્તે પતિતરજં અપનેત્વા ભુઞ્જિતું વટ્ટતિ. સચે અતિસુખુમં હોતિ, ઉપરિ ભત્તેન સદ્ધિં અપનેતબ્બં, પટિગ્ગહેત્વા વા ભુઞ્જિતબ્બં. યાગું વા સૂપં વા પુરતો ઠપેત્વા આલુળેન્તાનં ભાજનતો કુસિતાનિ ઉગ્ગન્ત્વા પત્તે પતન્તિ, પત્તો પટિગ્ગહેતબ્બો.

૧૦૭. ઉળુઙ્કેન આહરિત્વા દેન્તાનં પઠમતરં ઉળુઙ્કતો થેવા પત્તે પતન્તિ, સુપતિતા, અભિહટત્તા દોસો નત્થિ. સચેપિ ચરુકેન ભત્તે આકિરિયમાને ચરુકતો મસિ વા છારિકા વા પતતિ, અભિહટત્તા નેવત્થિ દોસો. અનન્તરસ્સ ભિક્ખુનો દીયમાનં પત્તતો ઉપ્પતિત્વા ઇતરસ્સ પત્તે પતતિ, સુપતિતં. પટિગ્ગહિતમેવ હિ તં હોતિ. સચે જજ્ઝરિસાખાદિં ફાલેત્વા એકસ્સ ભિક્ખુનો દેન્તાનં સાખતો કુસિતાનિ અઞ્ઞસ્સ પત્તે પતન્તિ, પત્તો પટિગ્ગહેતબ્બો, યસ્સ પત્તસ્સ ઉપરિ ફાલેન્તિ, તસ્સ પત્તે પતિતેસુ દાતુકામતાય અભિહટત્તા દોસો નત્થિ. પાયાસસ્સ પૂરેત્વા પત્તં દેન્તિ, ઉણ્હત્તા હેટ્ઠા ગહેતું ન સક્કોતિ, મુખવટ્ટિયાપિ ગહેતું વટ્ટતિ. સચે તથાપિ ન સક્કોતિ, આધારકેન ગહેતબ્બો. આસનસાલાય પત્તં ગહેત્વા નિસિન્નો ભિક્ખુ નિદ્દં ઓક્કન્તો હોતિ, નેવ આહરિયમાનં, ન દીયમાનં જાનાતિ, અપ્પટિગ્ગહિતં હોતિ. સચે પન આભોગં કત્વા નિસિન્નો હોતિ, વટ્ટતિ. સચેપિ સો હત્થેન આધારકં મુઞ્ચિત્વા પાદેન પેલ્લેત્વા નિદ્દાયતિ, વટ્ટતિયેવ. પાદેન આધારકં અક્કમિત્વા પટિગ્ગણ્હન્તસ્સ પન જાગરન્તસ્સપિ અનાદરપટિગ્ગહણં હોતિ, તસ્મા ન કત્તબ્બં. કેચિ ‘‘એવં આધારકેન પટિગ્ગહણં

કાયપટિબદ્ધપટિબદ્ધેન પટિગ્ગહણં નામ હોતિ , તસ્મા ન વટ્ટતી’’તિ વદન્તિ, તં વચનમત્તમેવ, અત્થતો પન સબ્બમ્પેતં કાયપટિબદ્ધમેવ હોતિ. કાયસંસગ્ગેપિ ચેસ નયો દસ્સિતો. યમ્પિ ભિક્ખુસ્સ દીયમાનં પતતિ, તમ્પિ સામં ગહેત્વા પરિભુઞ્જિતું વટ્ટતિ.

તત્રિદં સુત્તં –

‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, યં દીયમાનં પતતિ, તં સામં ગહેત્વા પરિભુઞ્જિતું, પરિચ્ચત્તં તં, ભિક્ખવે, દાયકેહી’’તિ (ચૂળવ॰ ૨૭૩).

ઇદઞ્ચ પન સુત્તં નેય્યત્થં, તસ્મા એવમેત્થ અધિપ્પાયો વેદિતબ્બો – યં દીયમાનં દાયકસ્સ હત્થતો પરિગળિત્વા સુદ્ધાય વા ભૂમિયા પદુમિનિપણ્ણે વા વત્થકટસારકાદીસુ વા પતતિ, તં સામં ગહેત્વા પરિભુઞ્જિતું વટ્ટતિ. યં પન સરજાય ભૂમિયં પતતિ, તં રજં પુઞ્છિત્વા વા ધોવિત્વા વા પટિગ્ગહેત્વા વા પરિભુઞ્જિતબ્બં. સચે પવટ્ટન્તં અઞ્ઞસ્સ ભિક્ખુનો સન્તિકં ગચ્છતિ, તેન આહરાપેતુમ્પિ વટ્ટતિ. સચે તં ભિક્ખું વદતિ ‘‘ત્વંયેવ ખાદા’’તિ, તસ્સપિ ખાદિતું વટ્ટતિ, અનાણત્તેન પન તેન ન ગહેતબ્બં. ‘‘અનાણત્તેનપિ ઇતરસ્સ દસ્સામીતિ ગહેતું વટ્ટતી’’તિ **કુરુન્દિયં** વુત્તં. કસ્મા પનેતં ઇતરસ્સ ભિક્ખુનો ગહેતું ન વટ્ટતીતિ? ભગવતા અનનુઞ્ઞાતત્તા. ભગવતા હિ ‘‘સામં ગહેત્વા પરિભુઞ્જિતુ’’ન્તિ વદન્તેન યસ્સેવ તં દીયમાનં પતતિ, તસ્સ અપ્પટિગ્ગહિતકમ્પિ તં ગહેત્વા પરિભોગો અનુઞ્ઞાતો. ‘‘પરિચ્ચત્તં તં, ભિક્ખવે, દાયકેહી’’તિ વચનેન પનેત્થ પરસન્તકભાવો દીપિતો, તસ્મા અઞ્ઞસ્સ સામં ગહેત્વા પરિભુઞ્જિતું ન વટ્ટતિ, તસ્સ પન આણત્તિયા વટ્ટતીતિ અયં કિરેત્થ અધિપ્પાયો. યસ્મા ચ એતં અપ્પટિગ્ગહિતકત્તા અનુઞ્ઞાતં, તસ્મા યથાઠિતંયેવ અનામસિત્વા કેનચિ પિદહિત્વા ઠપિતં દુતિયદિવસેપિ પરિભુઞ્જિતું વટ્ટતિ, સન્નિધિપચ્ચયા અનાપત્તિ, પટિગ્ગહેત્વા પન પરિભુઞ્જિતબ્બં. તં દિવસંયેવ હિ તસ્સ સામં ગહેત્વા પરિભોગો અનુઞ્ઞાતો, ન તતો પરન્તિ અયમ્પિ કિરેત્થ અધિપ્પાયો.

૧૦૮. ઇદાનિ અબ્બોહારિકનયો વુચ્ચતિ. ભુઞ્જન્તાનઞ્હિ દન્તા ખીયન્તિ, નખા ખીયન્તિ, પત્તસ્સ વણ્ણો ખીયતિ, સબ્બં અબ્બોહારિકં. સત્થકેન ઉચ્છુઆદીસુ ફાલિતેસુ મલં પઞ્ઞાયતિ, એતં નવસમુટ્ઠિતં નામ, પટિગ્ગહેત્વા પરિભુઞ્જિતબ્બં. સત્થકં ધોવિત્વા ફાલિતેસુ મલં ન પઞ્ઞાયતિ, લોહગન્ધમત્તં હોતિ, તં અબ્બોહારિકં. યમ્પિ સત્થકં ગહેત્વા પરિહરન્તિ , તેન ફાલિતેપિ એસેવ નયો. ન હિ તં પરિભોગત્થાય પરિહરન્તીતિ. મૂલભેસજ્જાદીનિ પિસન્તાનં વા કોટ્ટેન્તાનં વા નિસદનિસદપોતકઉદુક્ખલમુસલાદીનિ ખીયન્તિ, પરિહરણકવાસિં તાપેત્વા ભેસજ્જત્થાય તક્કે વા ખીરે વા પક્ખિપન્તિ, તત્થ નીલિકા પઞ્ઞાયતિ, સત્થકે વુત્તસદિસોવ વિનિચ્છયો. આમકતક્કાદીસુ પન સયં ન પક્ખિપિતબ્બા, પક્ખિપતિ ચે, સામંપાકતો ન મુચ્ચતિ. દેવે વસ્સન્તે પિણ્ડાય ચરન્તસ્સ સરીરતો વા ચીવરતો વા કિલિટ્ઠઉદકં પત્તે પતતિ, પટિગ્ગહેતબ્બં. રુક્ખમૂલાદીસુ ભુઞ્જન્તસ્સ પતિતેપિ એસેવ નયો. સચે પન સત્તાહં વસ્સન્તે દેવે સુદ્ધં ઉદકં હોતિ, અબ્ભોકાસતો વા પતતિ, વટ્ટતિ.

૧૦૯. સામણેરસ્સ ઓદનં દેન્તેન તસ્સ પત્તગતં અચ્છુપન્તેનેવ દાતબ્બો, પત્તો વાસ્સ પટિગ્ગહેતબ્બો. અપ્પટિગ્ગહિતે ઓદનં છુપિત્વા પુન અત્તનો પત્તે ઓદનં ગણ્હન્તસ્સ ઉગ્ગહિતકો હોતિ. સચે પન દાતુકામો હુત્વા ‘‘આહર, સામણેર, પત્તં, ઓદનં ગણ્હાહી’’તિ વદતિ, ઇતરો ‘‘અલં મય્હ’’ન્તિ પટિક્ખિપતિ, પુન ‘‘તવેતં મયા પરિચ્ચત્ત’’ન્તિ ચ વુત્તે ‘‘ન મય્હં એતેનત્થો’’તિ વદતિ, સતક્ખત્તુમ્પિ પરિચ્ચજતુ, યાવ અત્તનો હત્થગતં, તાવ પટિગ્ગહિતમેવ હોતિ. સચે પન આધારકે ઠિતં નિરપેક્ખો ‘‘ગણ્હાહી’’તિ વદતિ, પુન પટિગ્ગહેતબ્બં. સાપેક્ખો

આધારકે પત્તં ઠપેત્વા ‘‘એત્તો પૂવં વા ભત્તં વા ગણ્હાહી’’તિ સામણેરં વદતિ, સામણેરો હત્થં ધોવિત્વા સચેપિ સતક્ખત્તું ગહેત્વા અત્તનો પત્તગતં અફુસન્તોવ અત્તનો પત્તે પક્ખિપતિ, પુન પટિગ્ગહણકિચ્ચં નત્થિ. યદિ પન અત્તનો પત્તગતં ફુસિત્વા તતો ગણ્હાતિ, સામણેરસન્તકેન સંસટ્ઠં હોતિ, પુન પટિગ્ગહેતબ્બં. કેચિ પન ‘‘સચેપિ ગય્હમાનં છિજ્જિત્વા તત્થ પતતિ, પુન પટિગ્ગહેતબ્બ’’ન્તિ વદન્તિ. તં ‘‘એકં ભત્તપિણ્ડં ગણ્હ, એકં પૂવં ગણ્હ, ઇમસ્સ ગુળપિણ્ડસ્સ એત્તકં પદેસં ગણ્હા’’તિ એવં પરિચ્છિન્દિત્વા વુત્તે વેદિતબ્બં, ઇધ પન પરિચ્છેદો નત્થિ, તસ્મા યં સામણેરસ્સ પત્તે પતતિ, તદેવ પટિગ્ગહણં વિજહતિ, હત્થગતં પન યાવ સામણેરો વા ‘‘અલ’’ન્તિ ન ઓરમતિ, ભિક્ખુ વા ન વારેતિ, તાવ ભિક્ખુસ્સેવ સન્તકં, તસ્મા પટિગ્ગહણં ન વિજહતિ. સચે અત્તનો વા ભિક્ખૂનં વા યાગુપચનકભાજને કેસઞ્ચિ અત્થાય ભત્તં પક્ખિપતિ, ‘‘સામણેર, ભાજનસ્સ ઉપરિ હત્થં કરોહી’’તિ વત્વા તસ્સ હત્થે પક્ખિપિતબ્બં. તસ્સ હત્થતો ભાજને પતિતઞ્હિ દુતિયદિવસે ભાજનસ્સ અકપ્પિયભાવં ન કરોતિ પરિચ્ચત્તત્તા. સચે એવં અકત્વા પક્ખિપતિ, પત્તમિવ ભાજનં નિરામિસં કત્વા પરિભુઞ્જિતબ્બં.

૧૧૦. દાયકા યાગુકુટં ઠપેત્વા ગતા, તં દહરસામણેરો પટિગ્ગણ્હાપેતું ન સક્કોતિ, ભિક્ખુ પત્તં ઉપનામેતિ, સામણેરો કુટસ્સ ગીવં પત્તસ્સ મુખવટ્ટિયં ઠપેત્વા આવજ્જેતિ, પત્તગતા યાગુ પટિગ્ગહિતાવ હોતિ. અથ વા ભિક્ખુ ભૂમિયં હત્થં ઠપેતિ, સામણેરો પવટ્ટેત્વા હત્થં આરોપેતિ, વટ્ટતિ. પૂવપચ્છિભત્તપચ્છિઉચ્છુભારાદીસુપિ એસેવ નયો. સચે પટિગ્ગહણૂપગં ભારં દ્વે તયો સામણેરા દેન્તિ, એકેન વા બલવતા ઉક્ખિત્તં દ્વે તયો ભિક્ખૂ ગણ્હન્તિ, વટ્ટતિ. મઞ્ચસ્સ વા પીઠસ્સ વા પાદે તેલઘટં વા ફાણિતઘટં વા લગ્ગેન્તિ, ભિક્ખુસ્સ મઞ્ચેપિ પીઠેપિ નિસીદિતું વટ્ટતિ, ઉગ્ગહિતકં નામ ન હોતિ.

નાગદન્તકે વા અઙ્કુસકે વા દ્વે તેલઘટા લગ્ગિતા હોન્તિ ઉપરિ પટિગ્ગહિતકો, હેટ્ઠા અપ્પટિગ્ગહિતકો. ઉપરિમં ગહેતું વટ્ટતિ, હેટ્ઠા પટિગ્ગહિતકો, ઉપરિ અપ્પટિગ્ગહિતકો, ઉપરિમં ગહેત્વા ઇતરં ગણ્હતો ઉપરિમો ઉગ્ગહિતકો હોતિ. હેટ્ઠામઞ્ચે અપ્પટિગ્ગહિતકં તેલથાલકં હોતિ, તઞ્ચે સમ્મજ્જન્તો સમ્મુઞ્જનિયા ઘટ્ટેતિ, ઉગ્ગહિતકં ન હોતિ, ‘‘પટિગ્ગહિતકં ગણ્હિસ્સામી’’તિ અપ્પટિગ્ગહિતકં ગહેત્વા ઞત્વા પુન ઠપેતિ, ઉગ્ગહિતકં ન હોતિ, બહિ નીહરિત્વા સઞ્ઞાનાતિ, બહિ અટ્ઠપેત્વા હરિત્વા તત્થેવ ઠપેતબ્બં, નત્થિ દોસો. સચે પન પુબ્બે વિવરિત્વા ઠપિતં, ન પિદહિતબ્બં. યથા પુબ્બે ઠિતં, તથેવ ઠપેતબ્બં. સચે બહિ ઠપેતિ, પુન ન છુપિતબ્બં.

૧૧૧. પટિગ્ગહિતકે તેલાદિમ્હિ કણ્ણિકા ઉટ્ઠેતિ, સિઙ્ગિવેરાદિમ્હિ ઘનચુણ્ણં, તંસમુટ્ઠાનમેવ નામ તં, પુન પટિગ્ગહણકિચ્ચં નત્થિ. તાલં વા નાળિકેરં વા આરુળ્હો યોત્તેન ફલપિણ્ડિં ઓતારેત્વા ઉપરિ ઠિતોવ ‘‘ગણ્હથા’’તિ વદતિ, ન ગહેતબ્બં. સચે અઞ્ઞો ભૂમિયં ઠિતો યોત્તપાસકે ગહેત્વા ઉક્ખિપિત્વા દેતિ, વટ્ટતિ. સફલં મહાસાખં કપ્પિયં કારેત્વા પટિગ્ગણ્હાતિ, ફલાનિ પટિગ્ગહિતાનેવ હોન્તિ, યથાસુખં પરિભુઞ્જિતું વટ્ટતિ. અન્તોવતિયં ઠત્વા વતિં છિન્દિત્વા ઉચ્છું વા તિમ્બરૂસકં વા દેન્તિ, હત્થપાસે સતિ વટ્ટતિ. દણ્ડકેસુ અપહરિત્વા નિગ્ગતં ગણ્હન્તસ્સ વટ્ટતિ, પહરિત્વા નિગ્ગતે અટ્ઠકથાસુ દોસો ન દસ્સિતો. મયં પન ‘‘યં ઠાનં પહટં, તતો સયંપતિતમિવ હોતી’’તિ તક્કયામ, તમ્પિ ઠત્વા ગચ્છન્તે યુજ્જતિ સુઙ્કઘાતતો પવટ્ટેત્વા બહિપતિતભણ્ડં વિય. વતિં વા પાકારં વા લઙ્ઘાપેત્વા દેન્તિ, સચે પન અપુથુલો પાકારો, અન્તોપાકારે બહિપાકારે ચ ઠિતસ્સ હત્થપાસો પહોતિ, હત્થસતમ્પિ ઉદ્ધં ગન્ત્વા સમ્પત્તં ગહેતું વટ્ટતિ.

ભિક્ખુ ગિલાનં સામણેરં ખન્ધેન વહતિ, સો ફલાફલં દિસ્વા ગહેત્વા ખન્ધે નિસિન્નોવ દેતિ , વટ્ટતિ. અપરો ભિક્ખું વહન્તો ખન્ધે નિસિન્નસ્સ ભિક્ખુનો દેતિ, વટ્ટતિયેવ. ભિક્ખુ ફલિનિં સાખં છાયત્થાય ગહેત્વા ગચ્છતિ,

ફલાનિ ખાદિતું ચિત્તે ઉપ્પન્ને પટિગ્ગહાપેત્વા ખાદિતું વટ્ટતિ. મચ્છિકવારણત્થં કપ્પિયં કારેત્વા પટિગ્ગણ્હાતિ, ખાદિતુકામો ચે હોતિ, મૂલપટિગ્ગહણમેવ વટ્ટતિ, ખાદન્તસ્સ નત્થિ દોસો. ભિક્ખુ પટિગ્ગહણારહં ભણ્ડં મનુસ્સાનં યાને ઠપેત્વા મગ્ગં ગચ્છતિ, યાનં કદ્દમે લગ્ગતિ, દહરો ચક્કં ગહેત્વા ઉક્ખિપતિ, વટ્ટતિ, ઉગ્ગહિતકં નામ ન હોતિ. નાવાય ઠપેત્વા નાવં અરિત્તેન વા પાજેતિ, હત્થેન વા કડ્ઢતિ, વટ્ટતિ. ઉળુમ્પેપિ એસેવ નયો. ચાટિયં વા કુણ્ડકે વા ઠપેત્વાપિ તં અનુપસમ્પન્નેન ગાહાપેત્વા અનુપસમ્પન્નં બાહાયં ગહેત્વા તરિતું વટ્ટતિ. તસ્મિમ્પિ અસતિ અનુપસમ્પન્નં ગાહાપેત્વા તં બાહાયં ગહેત્વા તરિતું વટ્ટતિ.

ઉપાસકા ગમિકભિક્ખૂનં પાથેય્યતણ્ડુલે દેન્તિ, સામણેરા ભિક્ખૂનં તણ્ડુલે ગહેત્વા અત્તનો તણ્ડુલે ગહેતું ન સક્કોન્તિ, ભિક્ખૂ તેસં તણ્ડુલે ગણ્હન્તિ, સામણેરા અત્તના ગહિતતણ્ડુલેસુ ખીણેસુ ઇતરેહિ તણ્ડુલેહિ યાગું પચિત્વા સબ્બેસં પત્તાનિ પટિપાટિયા ઠપેત્વા યાગું આકિરન્તિ, પણ્ડિતો સામણેરો અત્તનો પત્તં ગહેત્વા થેરસ્સ દેતિ, થેરસ્સ પત્તં દુતિયત્થેરસ્સાતિ એવં સબ્બાનિપિ પરિવત્તેતિ, સબ્બેહિ સામણેરસ્સ સન્તકં ભુત્તં હોતિ, વટ્ટતિ. સચેપિ સામણેરો અપણ્ડિતો હોતિ, અત્તનો પત્તે યાગું સયમેવ પાતું આરભતિ, ''આવુસો, તુય્હં યાગું મય્હં દેહી''તિ થેરેહિ પટિપાટિયા યાચિત્વાપિ પિવિતું વટ્ટતિ, સબ્બેહિ સામણેરસ્સ સન્તકમેવ ભુત્તં હોતિ, નેવ ઉગ્ગહિતપચ્ચયા, ન સન્નિધિપચ્ચયા વજ્જં ફુસન્તિ. એત્થ પન માતાપિતૂનં તેલાદીનિ, છાયાદીનં અત્થાય સાખાદીનિ ચ હરન્તાનં ઇમેસઞ્ચ વિસેસો ન દિસ્સતિ, તસ્મા કારણં ઉપપરિક્ખિતબ્બં.

૧૧૨. સામણેરો ભત્તં પચિતુકામો તણ્ડુલે ધોવિત્વા નિચ્ચાલેતું ન સક્કોતિ, ભિક્ખુના તણ્ડુલે ચ ભાજનઞ્ચ પટિગ્ગહેત્વા તણ્ડુલે ધોવિત્વા નિચ્ચાલેત્વા ભાજનં ઉદ્ધનં આરોપેતબ્બં, અગ્ગિ ન કાતબ્બો, પક્કકાલે વિવરિત્વા પક્કભાવો જાનિતબ્બો. સચે દુપ્પક્કં હોતિ, પાકત્થાય પિદહિતું ન વટ્ટતિ, રજસ્સ વા છારિકાય વા અપતનત્થાય વટ્ટતિ, પક્કકાલે ઓરોપિતું ભુઞ્જિતુમ્પિ વટ્ટતિ, પુન પટિગ્ગહણકિચ્ચં નત્થિ. સામણેરો પટિબલો પચિતું, ખણો પનસ્સ નત્થિ કત્થચિ ગન્તુકામો, ભિક્ખુના સતણ્ડુલોદકં ભાજનં પટિગ્ગહેત્વા ઉદ્ધનં આરોપેત્વા ''અગ્ગિં જાલેત્વા ગચ્છા''તિ વત્તબ્બો. તતો પરં પુરિમનયેનેવ સબ્બં કાતું વટ્ટતિ. ભિક્ખુ યાગુઅત્થાય સુદ્ધભાજનં આરોપેત્વા ઉદકં તાપેતિ, વટ્ટતિ. તત્તે ઉદકે સામણેરો તણ્ડુલે પક્ખિપતિ, તતો પટ્ઠાય ભિક્ખુના અગ્ગિ ન કાતબ્બો, પક્કયાગું પટિગ્ગહેત્વા પાતું વટ્ટતિ. સામણેરો યાગું પચતિ, હત્થકુક્કુચ્ચકો ભિક્ખુ કીળન્તો ભાજનં આમસતિ, પિધાનં આમસતિ, ઉગ્ગતં ફેણં છિન્દિત્વા પહરતિ, તસ્સેવ પાતું ન વટ્ટતિ, દુરુપચિણ્ણં નામ હોતિ. સચે પન દબ્બિં વા ઉળુઙ્કં વા ગહેત્વા અનુક્ખિપન્તો આલોળેતિ, સબ્બેસં ન વટ્ટતિ, સામંપાકઞ્ચેવ હોતિ દુરુપચિણ્ણઞ્ચ. સચે ઉક્ખિપતિ, ઉગ્ગહિતકમ્પિ હોતિ.

૧૧૩. ભિક્ખુના પિણ્ડાય ચરિત્વા આધારકે પત્તો ઠપિતો હોતિ. તત્ર ચે અઞ્ઞો લોલભિક્ખુ કીળન્તો પત્તં આમસતિ, પત્તપિધાનં આમસતિ, તસ્સેવ તતો લદ્ધભત્તં ન વટ્ટતિ. **સચે** ન પત્તં ઉક્ખિપિત્વા ઠપેતિ, સબ્બેસં ન વટ્ટતિ. તત્થજાતકફલિનિસાખાય વા વલ્લિયા વા ગહેત્વા ચાલેતિ, તસ્સેવ તતો લદ્ધફલં ન વટ્ટતિ, દુરુપચિણ્ણદુક્કટઞ્ચ આપજ્જતિ. ''ફલરુક્ખં પન અપસ્સયિતું વા તત્થ કણ્ટકં વા બન્ધિતું વટ્ટતિ, દુરુપચિણ્ણં ન હોતી''તિ **મહાપચ્ચરિયં વુત્તં**. અરઞ્ઞે પતિતં પન અમ્બફલાદિં દિસ્વા ''સામણેરસ્સ દસ્સામી''તિ આહરિત્વા દાતું વટ્ટતિ. સીહવિઘાસાદિં દિસ્વાપિ ''સામણેરસ્સ દસ્સામી''તિ પટિગ્ગહેત્વા વા અપ્પટિગ્ગહેત્વા વા આહરિત્વા દાતું વટ્ટતિ. સચે પન સક્કોતિ વિતક્કં સોધેતું, તતો લદ્ધં ખાદિતુમ્પિ વટ્ટતિ, નેવ આમકમંસપટિગ્ગહણપચ્ચયા, ન ઉગ્ગહિતકપચ્ચયા વજ્જં ફુસતિ. માતાપિતૂનં અત્થાય તેલાદીનિ ગહેત્વા ગચ્છતો અન્તરામગ્ગે બ્યાધિ ઉપ્પજ્જતિ, તતો યં ઇચ્છતિ, તં પટિગ્ગહેત્વા પરિભુઞ્જિતું વટ્ટતિ. સચે પન મૂલેપિ પટિગ્ગહિતં હોતિ, પુન

પટિગ્ગહણકિચ્ચં નત્થિ. માતાપિતૂનં તણ્ડુલે આહરિત્વા દેતિ, તે તતોયેવ યાગુઆદીનિ સમ્પાદેત્વા તસ્સ દેન્તિ, વટ્ટતિ, સન્નિધિપચ્ચયા ઉગ્ગહિતપચ્ચયા વા દોસો નત્થિ.

૧૧૪. ભિક્ખુ પિદહિત્વા ઉદકં તાપેતિ, યાવ પરિક્ખયા પરિભુઞ્જિતું વટ્ટતિ. સચે પનેત્થ છારિકા પતતિ, પટિગ્ગહેતબ્બં. દીઘસણ્ડાસેન થાલકં ગહેત્વા તેલં પચન્તસ્સ છારિકા પતતિ, હત્થેન અમુઞ્ચન્તેનેવ પચિત્વા ઓતારેત્વા પટિગ્ગહેતબ્બં. સચે અઙ્ગારાપિ દારૂનિપિ પટિગ્ગહેત્વા ઠપિતાનિ, મૂલપટિગ્ગહણમેવ વટ્ટતિ. ભિક્ખુ ઉચ્છું ખાદતિ, સામણેરો ''મય્હમ્પિ દેથા''તિ વદતિ, ''ઇતો છિન્દિત્વા ગણ્હા''તિ વુત્તો ગણ્હાતિ, અવસેસે પુન પટિગ્ગહણકિચ્ચં નત્થિ. ગુળપિણ્ડં ખાદન્તસ્સપિ એસેવ નયો. વુત્તોકાસતો છિન્દિત્વા ગહિતાવસેસસ્મિં અજહિતપટિગ્ગહણમેવ હોતિ. ભિક્ખુ ગુળં ભાજેન્તો પટિગ્ગહેત્વા કોટ્ઠાસે કરોતિ, ભિક્ખૂપિ સામણેરાપિ આગન્ત્વા એકગ્ગહણેનેવ એકમેકં કોટ્ઠાસં ગણ્હન્તિ, ગહિતાવસેસં પટિગ્ગહિતમેવ હોતિ. સચે લોલસામણેરો ગણ્હિત્વા ગણ્હિત્વા પુન ઠપેતિ, તસ્સ ગહિતાવસેસં અપ્પટિગ્ગહિતકમેવ હોતિ.

ભિક્ખુ ધૂમવટ્ટિં પટિગ્ગહેત્વા ધૂમં પિવતિ, મુખઞ્ચ કણ્ઠો ચ મનોસિલાય લિત્તો વિય હોતિ, યાવકાલિકં ભુઞ્જિતું વટ્ટતિ, યાવકાલિકેન યાવજીવિકસંસગ્ગે દોસો નત્થિ. પત્તં વા રજનં વા પચન્તસ્સ કણ્ણનાસચ્છિદ્દેહિ ધૂમો પવિસતિ, બ્યાધિપચ્ચયા પુપ્ફં વા ફલં વા ઉપસિઙ્ઘતિ, અબ્બોહારિકત્તા વટ્ટતિ. ભત્તુગ્ગારો તાલું આહચ્ચ અન્તોયેવ પવિસતિ, અવિસયત્તા વટ્ટતિ, મુખં પવિટ્ઠં પન અજ્ઝોહરતો વિકાલે આપત્તિ. દન્તન્તરે લગ્ગસ્સ આમિસસ્સ રસો પવિસતિ, આપત્તિયેવ. સચે સુખુમં આમિસં હોતિ, રસો ન પઞ્ઞાયતિ, અબ્બોહારિકપક્ખં ભજતિ. ઉપકટ્ઠે કાલે નિરુદકટ્ઠાને ભત્તં ભુઞ્જિત્વા કક્ખારેત્વા દ્વે તયો ખેળપિણ્ડે પાતેત્વા ઉદકટ્ઠાનં ગન્ત્વા મુખં વિક્ખાલેતબ્બં. પટિગ્ગહેત્વા ઠપિતસિઙ્ગિવેરાદીનં અઙ્કુરા નિક્ખમન્તિ, પુન પટિગ્ગહણકિચ્ચં નત્થિ. લોણે અસતિ સમુદ્દોદકેન લોણકિચ્ચં કાતું વટ્ટતિ, પટિગ્ગહેત્વા ઠપિતલોણોદકં લોણં હોતિ, લોણં વા ઉદકં હોતિ, રસો વા ફાણિતં હોતિ, ફાણિતં વા રસો હોતિ, મૂલપટિગ્ગહણમેવ વટ્ટતિ.

હિમકરકા ઉદકગતિકા એવ. પારિહારિકેન કતકટ્ઠિના ઉદકં પસાદેન્તિ, તં અબ્બોહારિકં, આમિસેન સદ્ધિં વટ્ટતિ. આમિસગતિકેહિ કપિત્થફલાદીહિ પસાદિતં પુરેભત્તમેવ વટ્ટતિ. પોક્ખરણીઆદીસુ ઉદકં બહલં હોતિ, વટ્ટતિ. સચે પન મુખે હત્થે ચ લગ્ગતિ, ન વટ્ટતિ, પટિગ્ગહેત્વા પરિભુઞ્જિતબ્બં. ખેત્તેસુ કસિતટ્ઠાને બહલં ઉદકં હોતિ, પટિગ્ગહેતબ્બં. સચે સન્દિત્વા કન્દરાદીનિ પવિસિત્વા નદિં પૂરેતિ, વટ્ટતિ. કકુધસોબ્ભાદયો હોન્તિ રુક્ખતો પતિતેહિ પુપ્ફેહિ સઞ્છન્નોદકા. સચે પુપ્ફરસો ન પઞ્ઞાયતિ, પટિગ્ગહણકિચ્ચં નત્થિ. પરિત્તં ઉદકં હોતિ, રસો પઞ્ઞાયતિ, પટિગ્ગહેતબ્બં. પબ્બતકન્દરાદીસુ કાળવણ્ણપણ્ણચ્છન્નઉદકેપિ એસેવ નયો.

પાનીયઘટે સરેણુકાનિ વા સવણ્ટખીરાનિ વા પુપ્ફાનિ પક્ખિત્તાનિ હોન્તિ, પટિગ્ગહેતબ્બં, પુપ્ફાનિ વા પટિગ્ગહેત્વા પક્ખિપિતબ્બાનિ. પાટલિમલ્લિકા પક્ખિત્તા હોન્તિ, વાસમત્તં તિટ્ઠતિ, તં અબ્બોહારિકં. દુભિયદિવસેપિ આમિસેન સદ્ધિં વટ્ટતિ. ભિક્ખુના ઠપિતપુપ્ફવાસિતકપાનીયતો સામણેરો પાનીયં ગહેત્વા પીતાવસેસકં તત્થેવ આકિરતિ, પટિગ્ગહેતબ્બં. પદુમસરાદીસુ ઉદકં સન્થરિત્વા ઠિતં પુપ્ફરેણું ઘટેન વિક્ખમ્ભેત્વા ઉદકં ગહેતું વટ્ટતિ. કપ્પિયં કારાપેત્વા પટિગ્ગહેત્વા ઠપિતં દન્તકટ્ઠં હોતિ, સચે તસ્સ રસં પિવિતુકામો , મૂલપટિગ્ગહણમેવ વટ્ટતિ, અપ્પટિગ્ગહેત્વા ઠપિતં પટિગ્ગહેતબ્બં. અજાનન્તસ્સ રસે પવિટ્ઠેપિ આપત્તિયેવ. અચિત્તકઞ્હિ ઇદં સિક્ખાપદં.

૧૧૫. મહાભૂતેસુ કિં વટ્ટતિ, કિં ન વટ્ટતીતિ? ખીરં તાવ વટ્ટતિ, કપ્પિયમંસખીરં વા હોતુ અકપ્પિયમંસખીરં વા, પિવન્તસ્સ અનાપત્તિ. અસ્સુ ખેળો સિઙ્ઘાણિકા મુત્તં કરીસં સેમ્હં દન્તમલં અક્ખિગૂથકો કણ્ણગૂથકો સરીરે ઉટ્ઠિતલોણન્તિ ઇદં સબ્બં વટ્ટતિ. યં પનેત્થ ઠાનતો ચવિત્વા પત્તે વા હત્થે વા પતતિ, તં પટિગ્ગહેતબ્બં, અઙ્ગલગ્ગં પટિગ્ગહિતકમેવ. ઉણ્હપાયાસં ભુઞ્જન્તસ્સ સેદો અઙ્ગુલિઅનુસારેન એકાબદ્ધોવ હુત્વા પાયાસે સન્તિટ્ઠતિ, પિણ્ડાય વા ચરન્તસ્સ હત્થતો પત્તસ્સ મુખવટ્ટિતો વા પત્તતલં ઓરોહતિ, એત્થ પટિગ્ગહણકિચ્ચં નત્થિ, ઝામમહાભૂતે ઇદં નામ ન વટ્ટતીતિ નત્થિ, દુજ્ઝાપિતં પન ન વટ્ટતિ. સુજ્ઝાપિતં પન મનુસ્સટ્ઠિમ્પિ ચુણ્ણં કત્વા લેહે ઉપનેતું વટ્ટતિ. ચત્તારિ મહાવિકટાનિ અસતિ કપ્પિયકારકે સામં ગહેત્વા પરિભુઞ્જિતું વટ્ટન્તિ. એત્થ ચ દુબ્બચોપિ અસમત્થોપિ કપ્પિયકારકો અસન્તપક્ખેયેવ તિટ્ઠતિ. છારિકાય અસતિ સુક્ખદારું ઝાપેત્વા છારિકા ગહેતબ્બા. સુક્ખદારુમ્હિ અસતિ અલ્લદારું રુક્ખતો છિન્દિત્વાપિ કાતું વટ્ટતિ. ઇદં પન ચતુબ્બિધમ્પિ મહાવિકટં કાલોદિસ્સં નામ, સપ્પદટ્ઠક્ખણેયેવ વટ્ટતિ.

ઇતિ પાળિમુત્તકવિનયવિનિચ્છયસઙ્ગહે

પટિગ્ગહણવિનિચ્છયકથા સમત્તા.

૨૧. પવારણાવિનિચ્છયકથા

૧૧૬. પટિક્ખેપપવારણાતિ પઞ્ચન્નં ભોજનાનં અઞ્ઞતરં ભુઞ્જમાનેન યસ્સ કસ્સચિ અભિહટભોજનસ્સ પટિક્ખેપસઙ્ખાતા પવારણા. સા ચ ન કેવલં પટિક્ખેપમત્તેન હોતિ, અથ ખો પઞ્ચઙ્ગવસેન. તત્રિમાનિ પઞ્ચઙ્ગાનિ – અસનં, ભોજનં, દાયકસ્સ હત્થપાસે ઠાનં, અભિહારો, અભિહટસ્સ પટિક્ખેપોતિ. તત્થ **અસનન્તિ** વિપ્પકતભોજનં, ભુઞ્જમાનો ચેસ પુગ્ગલો હોતીતિ અત્થો. **ભોજનન્તિ** પવારણપ્પહોનકં ભોજનં, ઓદનાદીનઞ્ચ અઞ્ઞતરં પટિક્ખિપિતબ્બં ભોજનં હોતીતિ અત્થો. **દાયકસ્સ હત્થપાસે ઠાનન્તિ** પવારણપ્પહોનકં ભોજનં ગણ્હિત્વા દાયકસ્સ અડ્ઢતેય્યહત્થપ્પમાણે ઓકાસે અવટ્ઠાનં. **અભિહારો**તિ હત્થપાસે ઠિતસ્સ દાયકસ્સ કાયેન અભિહારો. **અભિહટસ્સ પટિક્ખેપો**તિ એવં અભિહટસ્સ કાયેન વા વાચાય વા પટિક્ખેપો. ઇતિ ઇમેસં પઞ્ચન્નં અઙ્ગાનં વસેન પવારણા હોતિ. વુત્તમ્પિ ચેતં –

> ‘‘પઞ્ચહિ, ઉપાલિ, આકારેહિ પવારણા પઞ્ઞાયતિ, અસનં પઞ્ઞાયતિ, ભોજનં પઞ્ઞાયતિ, હત્થપાસે ઠિતો, અભિહરતિ, પટિક્ખેપો પઞ્ઞાયતી’’તિ (પરિ॰ ૪૨૮).

૧૧૭. તત્રાયં વિનિચ્છયો (પાચિ॰ અટ્ઠ॰ ૨૩૮-૯) – ‘‘અસન’’ન્તિઆદીસુ તાવ યં અસ્નાતિ, યઞ્ચ ભોજનં હત્થપાસે ઠિતેન અભિહટં પટિક્ખિપતિ, તં ઓદનો કુમ્માસો સત્તુ મચ્છો મંસન્તિ ઇમેસં અઞ્ઞતરમેવ વેદિતબ્બં. તત્થ **ઓદનો** નામ સાલિ વીહિ યવો ગોધુમો કઙ્ગુ વરકો કુદ્રૂસકોતિ સત્તન્નં ધઞ્ઞાનં તણ્ડુલેહિ નિબ્બત્તો. તત્ર **સાલી**તિ અન્તમસો નીવારં ઉપાદાય સબ્બાપિ સાલિજાતિ. **વીહી**તિ સબ્બાપિ વીહિજાતિ. **યવગોધુમેસુ** ભેદો નત્થિ. **કઙ્ગૂ**તિ સેતરત્તકાળભેદા સબ્બાપિ કઙ્ગુજાતિ. **વરકો**તિ અન્તમસો વરકચોરકં ઉપાદાય સબ્બાપિ સેતવણ્ણા વરકજાતિ. **કુદ્રૂસકો**તિ કાળકુદ્રૂસકો ચેવ સામાકાદિભેદા ચ સબ્બાપિ તિણધઞ્ઞજાતિ. નીવારવરકચોરકા ચેત્થ ધઞ્ઞાનુલોમાતિ વદન્તિ, ધઞ્ઞાનિ હોન્તુ ધઞ્ઞાનુલોમાનિ વા, એતેસં વુત્તપ્પભેદાનં સત્તન્નં ધઞ્ઞાનં તણ્ડુલે ગહેત્વા ‘‘ભત્તં પચિસ્સામા’’તિ વા ‘‘યાગું પચિસ્સામા’’તિ વા ‘‘અમ્બિલપાયાસાદીસુ અઞ્ઞતરં પચિસ્સામા’’તિ વા યં કિઞ્ચિ સન્ધાય પચન્તુ, સચે ઉણ્હં સીતલં વા ભુઞ્જન્તાનં ભોજનકાલે ગહિતગહિતટ્ઠાને ઓધિ પઞ્ઞાયતિ, ઓદનસઙ્ગહમેવ ગચ્છતિ, પવારણં જનેતિ. સચે ઓધિ ન પઞ્ઞાયતિ, યાગુસઙ્ગહં ગચ્છતિ, પવારણં ન જનેતિ.

યોપિ પાયાસો વા પણ્ણફલકળીરમિસ્સકા અમ્બિલયાગુ વા ઉદ્ધનતો ઓતારિતમત્તા અબ્ભુણ્હા હોતિ આવજ્જિત્વા પિવિતું સક્કા, હત્થેન ગહિતોકાસેપિ ઓધિં ન દસ્સેતિ, પવારણં ન જનેતિ. સચે પન ઉસુમાય વિગતાય સીતલભૂતા ઘનભાવં ગચ્છતિ, ઓધિં દસ્સેતિ, પુન પવારણં જનેતિ, પુબ્બે તનુભાવો ન રક્ખતિ. સચેપિ દધિતક્કાદીનિ આરોપેત્વા બહૂ પણ્ણફલકળીરે પક્ખિપિત્વા મુટ્ઠિમત્તાપિ તણ્ડુલા પક્ખિત્તા હોન્તિ, ભોજનકાલે ચે ઓધિ પઞ્ઞાયતિ, પવારણં જનેતિ. અયાગુકે નિમન્તને ‘‘યાગું દસ્સામા’’તિ ભત્તે ઉદકકઞ્જિકખીરાદીનિ આકિરિત્વા ‘‘યાગું ગણ્હથા’’તિ દેન્તિ. કિઞ્ચાપિ તનુકો હોતિ, પવારણં જનેતિયેવ. સચે પન પક્કુથિતેસુ ઉદકાદીસુ પક્ખિપિત્વા પચિત્વા દેન્તિ, યાગુસઙ્ગહમેવ ગચ્છતિ. યાગુસઙ્ગહં ગતેપિ તસ્મિં વા અઞ્ઞસ્મિં વા યત્થ મચ્છમંસં પક્ખિપન્તિ, સચે સાસપમત્તમ્પિ મચ્છમંસખણ્ડં વા ન્હારુ વા પઞ્ઞાયતિ, પવારણં જનેતિ, સુદ્ધરસકો પન રસકયાગુ વા ન જનેતિ. ઠપેત્વા વુત્તધઞ્ઞતણ્ડુલે અઞ્ઞેહિ વેણુતણ્ડુલાદીહિ વા કણ્ડમૂલફલેહિ વા યેહિ કેહિચિ કતં ભત્તમ્પિ પવારણં ન જનેતિ, પગેવ ઘનયાગુ. સચે પનેત્થ મચ્છમંસં પક્ખિપન્તિ, જનેતિ. **મહાપચ્ચરિયં** ‘‘પુથુકત્થાય ભત્તમ્પિ પવારણં જનેતી’’તિ વુત્તં. પુથુકત્થાય ભત્તં નામ પુથુકખજ્જકત્થાય

કુથિતુદકે પક્ખિપિત્વા સેદિતતણ્ડુલા વુચ્ચન્તિ. સચે પન તે તણ્ડુલે સુક્ખાપેત્વા ખાદન્તિ, વટ્ટતિ, નેવ સત્તુસઙ્ખ્યં, ન ભત્તસઙ્ખ્યં ગચ્છન્તિ. પુન તેહિ કતભત્તં પવારેતિયેવ. તે તણ્ડુલે સપ્પિતેલાદીસુ વા પચન્તિ, પૂવં વા કરોન્તિ, ન પવારેન્તિ. પુથુકા વા તાહિ કતસત્તુભત્તાદીનિ વા ન પવારેન્તિ.

કુમ્માસો નામ યવેહિ કતકુમ્માસો. અઞ્ઞેહિ પન મુગ્ગાદીહિ કતકુમ્માસો પવારણં ન જનેતિ.

સત્તુ નામ સાલિવીહિયવેહિ કતસત્તુ. કઙ્ગુવરકકુદ્રૂસકસીસાનિપિ ભજ્જિત્વા ઈસકં કોટ્ટેત્વા થુસે પલાપેત્વા પુન દળ્હં કોટ્ટેત્વા ચુણ્ણં કરોન્તિ. સચેપિ તં અલ્લત્તા એકબદ્ધં હોતિ, સત્તુસઙ્ગહમેવ ગચ્છતિ. ખરપાકભજ્જિતાનં વીહીનં તણ્ડુલે કોટ્ટેત્વા દેન્તિ, તમ્પિ ચુણ્ણં સત્તુસઙ્ગહમેવ ગચ્છતિ. સમપાકભજ્જિતાનં પન વીહીનં વા વીહિપલાસાનં વા તણ્ડુલા ભજ્જિતતણ્ડુલા એવ વા ન પવારેન્તિ. તેસં પન તણ્ડુલાનં ચુણ્ણં પવારેતિ, ખરપાકભજ્જિતાનં વીહીનં કુણ્ડકમ્પિ પવારેતિ. સમપાકભજ્જિતાનં પન આતપસુક્ખાનં વા કુણ્ડકં ન પવારેતિ. લાજા વા તેહિ કતભત્તસત્તુઆદીનિ વા ન પવારેન્તિ, ભજ્જિતપિટ્ઠં વા યં કિઞ્ચિ સુદ્ધખજ્જકં વા ન પવારેતિ. મચ્છમંસપૂરિતખજ્જકં પન સત્તુમોદકો વા પવારેતિ. **મચ્છો મંસઞ્ચ** પાકટમેવ.

અયં પન વિસેસો – સચે યાગું પિવન્તસ્સ યાગુસિત્થમત્તાનેવ દ્વે મચ્છખણ્ડાનિ વા મંસખણ્ડાનિ વા એકભાજને વા નાનાભાજને વા દેન્તિ, તાનિ ચે અખાદન્તો અઞ્ઞં યં કિઞ્ચિ પવારણપ્પહોનકં પટિક્ખિપતિ, ન પવારેતિ. તતો એકં ખાદિતં, એકં હત્થે વા પત્તે વા હોતિ, સો ચે અઞ્ઞં પટિક્ખિપતિ, પવારેતિ. દ્વેપિ ખાદિતાનિ હોન્તિ, મુખે સાસપમત્તમ્પિ અવસિટ્ઠં નત્થિ, સચેપિ અઞ્ઞં પટિક્ખિપતિ, ન પવારેતિ. કપ્પિયમંસં ખાદન્તો કપ્પિયમંસં પટિક્ખિપતિ, પવારેતિ. કપ્પિયમંસં ખાદન્તો અકપ્પિયમંસં પટિક્ખિપતિ, ન પવારેતિ. કસ્મા? અવત્થુતાય. યઞ્હિ ભિક્ખુનો ખાદિતું વટ્ટતિ, તંયેવ પટિક્ખિપતો પવારણા હોતિ. ઇદં પન જાનન્તો અકપ્પિયત્તા પટિક્ખિપતિ, અજાનન્તોપિ પટિક્ખિપિતબ્બટ્ઠાને ઠિતમેવ પટિક્ખિપતિ નામ, તસ્મા ન પવારેતિ. સચે પન અકપ્પિયમંસં ખાદન્તો કપ્પિયમંસં પટિક્ખિપતિ, પવારેતિ. કસ્મા? વત્થુતાય. યઞ્હિ તેન પટિક્ખિત્તં, તં પવારણાય વત્થુ, યં પન ખાદતિ, તં કિઞ્ચાપિ પટિક્ખિપિતબ્બટ્ઠાને ઠિતં, ખાદિયમાનં પન મંસભાવં ન જહતિ, તસ્મા પવારેતિ. અકપ્પિયમંસં વા ખાદન્તો અકપ્પિયમંસં પટિક્ખિપતિ, પુરિમનયેનેવ ન પવારેતિ. કપ્પિયમંસં વા અકપ્પિયમંસં વા ખાદન્તો પઞ્ચન્નં ભોજનાનં યં કિઞ્ચિ કપ્પિયભોજનં પટિક્ખિપતિ, પવારેતિ. કુલદૂસકવેજ્જકમ્મઉત્તરિમનુસ્સધમ્મારોચનસાદિતરૂપિયાદીહિ નિબ્બત્તં બુદ્ધપટિકુટ્ઠં અનેસનાય ઉપ્પન્નં અકપ્પિયભોજનં પટિક્ખિપતિ, ન પવારેતિ. કપ્પિયભોજનં વા અકપ્પિયભોજનં પટિક્ખિપતિ, ન પવારેતિ. કપ્પિયભોજનં વા અકપ્પિયભોજનં વા ભુઞ્જન્તોપિ કપ્પિયભોજનં પટિક્ખિપતિ, પવારેતિ. અકપ્પિયભોજનં પટિક્ખિપતિ, ન પવારેતીતિ સબ્બત્થ વુત્તનયેનેવ કારણં વેદિતબ્બં.

૧૧૮. એવં ''અસન''ન્તિઆદીસુ યઞ્ચ અસ્નાતિ, યઞ્ચ ભોજનં હત્થપાસે ઠિતેન અભિહટં પટિક્ખિપન્તો પવારણં આપજ્જતિ, તં ઉત્વા ઇદાનિ યથા આપજ્જતિ, તસ્સ જાનનત્થં અયં વિનિચ્છયો – **અસનં ભોજનન્તિ** એત્થ તાવ યેન એકસિત્થમ્પિ અજ્ઝોહટં હોતિ સો સચે પત્તમુખહત્થાનં યત્થ કત્થચિ પઞ્ચસુ ભોજનેસુ એકસ્મિમ્પિ સતિ અઞ્ઞં પઞ્ચસુ ભોજનેસુ એકમ્પિ પટિક્ખિપતિ, પવારેતિ. કત્થચિ ભોજનં નત્થિ, આમિસગન્ધમત્તં પઞ્ઞાયતિ, ન પવારેતિ. મુખે ચ હત્થે ચ ભોજનં નત્થિ, પત્તે અત્થિ, તસ્મિં પન આસને અભુઞ્જિતુકામો, વિહારં વા પવિસિત્વા ભુઞ્જિતુકામો, અઞ્ઞસ્સ વા દાતુકામો તસ્મિં ચે અન્તરે ભોજનં પટિક્ખિપતિ, ન પવારેતિ. કસ્મા? વિપ્પકતભોજનભાવસ્સ ઉપચ્છિન્નત્તા. ''યોપિ અઞ્ઞત્ર ગન્ત્વા ભુઞ્જિતુકામો મુખે ભત્તં ગિલિત્વા સેસં આદાય

ગચ્છન્તો અન્તરામગ્ગે અઞ્ઞં ભોજનં પટિક્ખિપતિ, તસ્સપિ પવારણા ન હોતી''તિ **મહાપચ્ચરિયં** વુત્તં. યથા ચ પત્તે, એવં હત્થેપિ. મુખેપિ વા વિજ્જમાનં ભોજનં સચે અનજ્ઝોહરિતુકામો હોતિ, તસ્મિઞ્ચ ખણે અઞ્ઞં પટિક્ખિપતિ, ન પવારેતિ. એકસ્મિઞ્હિ પદે વુત્તં લક્ખણં સબ્બત્થ વેદિતબ્બં હોતિ. અપિચ **કુરુન્દિયં** એસ નયો દસ્સિતોયેવ. વુત્તઞ્હિ તત્થ ''મુખે ભત્તં ગિલિતં, હત્થે ભત્તં વિઘાસાદસ્સ દાતુકામો, પત્તે ભત્તં ભિક્ખુસ્સ દાતુકામો, સચે તસ્મિં ખણે પટિક્ખિપતિ, ન પવારેતી''તિ.

હત્થપાસે ઠિતોતિ એત્થ પન સચે ભિક્ખુ નિસિન્નો હોતિ, આસનસ્સ પચ્છિમન્તતો પટ્ઠાય, સચે ઠિતો, પણ્હિઅન્તતો પટ્ઠાય, સચે નિપન્નો, યેન પસ્સેન નિપન્નો, તસ્સ પારિમન્તતો પટ્ઠાય, દાયકસ્સ નિસિન્નસ્સ વા ઠિતસ્સ વા નિપન્નસ્સ વા ઠપેત્વા પસારિતહત્થં યં આસન્નતરં અઙ્ગં, તસ્સ ઓરિમન્તેન પરિચ્છિન્દિત્વા અડ્ઢતેય્યહત્થો ''હત્થપાસો''તિ વેદિતબ્બો. તસ્મિં ઠત્વા અભિહટં પટિક્ખિપન્તસ્સેવ પવારણા હોતિ, ન તતો પરં.

અભિહરતીતિ હત્થપાસબ્ભન્તરે ઠિતો ગહણત્થં ઉપનામેતિ. સચે પન અનન્તરનિસિન્નોપિ ભિક્ખુ હત્થે વા ઊરૂસુ વા આધારકે વા ઠિતં પત્તં અનભિહરિત્વા ''ભત્તં ગણ્હાહી''તિ વદતિ, તં પટિક્ખિપતો પવારણા નત્થિ. ભત્તપચ્છિં આનેત્વા પુરતો ભૂમિયં ઠપેત્વા ''ગણ્હાહી''તિ વુત્તેપિ એસેવ નયો. ઈસકં પન ઉદ્ધરિત્વા વા અપનામેત્વા વા ''ગણ્હથા''તિ વુત્તે પટિક્ખિપતો પવારણા હોતિ. થેરાસને નિસિન્નો થેરો દૂરે નિસિન્નસ્સ દહરભિક્ખુસ્સ પત્તં પેસેત્વા ''ઇતો ઓદનં ગણ્હાહી''તિ વદતિ, ગણ્હિત્વા પન ગતો તુણ્હી તિટ્ઠતિ, દહરો ''અલં મય્હ''ન્તિ પટિક્ખિપતિ, ન પવારેતિ. કસ્મા? થેરસ્સ દૂરભાવતો દૂતસ્સ ચ અનભિહરણતો. સચે પન ગહેત્વા આગતો ભિક્ખુ ''ઇદં ભત્તં ગણ્હા''તિ વદતિ, તં પટિક્ખિપતો પવારણા હોતિ. પરિવેસનાયએકો એકેન હત્થેન ઓદનપચ્છિં, એકેન કટચ્છું ગહેત્વા ભિક્ખું પરિવિસતિ, તત્ર ચે અઞ્ઞો આગન્ત્વા ''અહં પચ્છિં ધારેસ્સામિ, ત્વં ઓદનં દેહી''તિ વત્વા ગહિતમત્તમેવ કરોતિ, પરિવેસકો એવ પન તં ધારેતિ, તસ્મા સા અભિહટાવ હોતિ, તતો દાતુકામતાય ગણ્હન્તં પટિક્ખિપન્તસ્સ પવારણા હોતિ. સચે પન પરિવેસકેન ફુટ્ઠમત્તાવ હોતિ, ઇતરોવ નં ધારેતિ, તતો દાતુકામતાય ગણ્હન્તં પટિક્ખિપન્તસ્સ પવારણા ન હોતિ, કટચ્છુના ઉદ્ધટભત્તે પન હોતિ. કટચ્છુના અભિહારોયેવ હિ તસ્સ અભિહારો. ''દ્વિન્નં સમભારેપિ પટિક્ખિપન્તો પવારેતિયેવા''તિ **મહાપચ્ચરિયં** વુત્તં. અનન્તરસ્સ ભિક્ખુનો ભત્તે દીયમાને ઇતરો પત્તં હત્થેન પિદહતિ, પવારણા નત્થિ. કસ્મા? અઞ્ઞસ્સ અભિહટે પટિક્ખિત્તત્તા.

પટિક્ખેપો પઞ્ઞાયતીતિ એત્થ વાચાય અભિહટં પટિક્ખિપતો પવારણા નત્થિ, કાયેન અભિહટં પન યેન કેનચિ આકારેન કાયેન વા વાચાય વા પટિક્ખિપન્તસ્સ પવારણા હોતીતિ વેદિતબ્બો. તત્ર કાયેન પટિક્ખેપો નામ અઙ્ગુલિં વા હત્થં વા મક્ખિકાબીજનિં વા ચીવરકણ્ણં વા ચાલેતિ, ભમુકાય વા આકારં કરોતિ, કુદ્ધો વા ઓલોકેતિ. વાચાય પટિક્ખેપો નામ ''અલ''ન્તિ વા ''ન ગણ્હામી''તિ વા ''મા આકિરા''તિ વા ''અપગચ્છા''તિ વા વદતિ. એવં યેન કેનચિ આકારેન કાયેન વા વાચાય વા પટિક્ખિત્તે પવારણા હોતિ.

૧૧૯. એકો અભિહટે ભત્તે પવારણાય ભીતો હત્થે અપનેત્વા પુનપ્પુનં પત્તે ઓદનં આકિરન્તં ''આકિર આકિર, કોટ્ટેત્વા કોટ્ટેત્વા પૂરેહી''તિ વદતિ, એત્થ કથન્તિ? મહાસુમત્થેરો તાવ ''અનાકિરણત્થાય વુત્તત્તા પવારણા હોતી''તિ આહ. મહાપદુમત્થેરો પન ''આકિર પૂરેહીતિ વદન્તસ્સ નામ કસ્સચિ પવારણા અત્થી''તિ વત્વા ''ન પવારેતી''તિ આહ.

અપરો ભત્તં અભિહરન્તં ભિક્ખું સલ્લક્ખેત્વા ‘‘કિં, આવુસો, ઇતોપિ કિઞ્ચિ ગણ્હિસ્સસિ, દમ્મિ તે કિઞ્ચી’’તિ આહ, તત્રાપિ ‘‘એવં નાગમિસ્સતીતિ વુત્તત્તા પવારણા હોતી’’તિ મહાસુમત્થેરો આહ. મહાપદુમત્થેરો પન ‘‘ગણ્હિસ્સસીતિ વદન્તસ્સ નામ કસ્સચિ પવારણા અત્થી’’તિ વત્વા ‘‘ન પવારેતી’’તિ આહ.

એકો સમંસકં રસં અભિહરિત્વા ‘‘રસં ગણ્હથા’’તિ વદતિ, તં સુત્વા પટિક્ખિપતો પવારણા નત્થિ. ‘‘મચ્છમંસરસ’’ન્તિ વુત્તે પટિક્ખિપતો પવારણા હોતિ, ‘‘ઇદં ગણ્હથા’’તિ વુત્તેપિ હોતિયેવ. મંસં વિસું કત્વા ‘‘મંસરસં ગણ્હથા’’તિ વદતિ, ‘‘તત્થ ચે સાસપમત્તમ્પિ મંસખણ્ડં અત્થિ, તં પટિક્ખિપતો પવારણા હોતિ. સચે પન પરિસ્સાવિતો હોતિ, વટ્ટતી’’તિ અભયત્થેરો આહ.

મંસરસેન આપુચ્છન્તં મહાથેરો ‘‘મુહુત્તં આગમેહી’’તિ વત્વા ‘‘થાલકં, આવુસો, આહરા’’તિ આહ, એત્થ કથન્તિ? મહાસુમત્થેરો તાવ ‘‘અભિહારકસ્સ ગમનં ઉપચ્છિન્નં, તસ્મા પવારેતી’’તિ આહ. મહાપદુમત્થેરો પન ‘‘અયં કુહિં ગચ્છતિ, કીદિસં એતસ્સ ગમનં, ગણ્હન્તસ્સપિ નામ કસ્સચિ પવારણા અત્થી’’તિ વત્વા ‘‘ન પવારેતી’’તિ આહ.

કળીરપનસાદીહિ મિસ્સેત્વા મંસં પચન્તિ, તં ગહેત્વા ‘‘કળીરસૂપં ગણ્હથ, પનસબ્યઞ્જનં ગણ્હથા’’તિ વદન્તિ, એવમ્પિ ન પવારેતિ. કસ્મા? અપવારણારહસ્સ નામેન વુત્તત્તા. સચે પન ‘‘મચ્છસૂપં મંસસૂપ’’ન્તિ વા ‘‘ઇદં ગણ્હથા’’તિ વા વદન્તિ, પવારેતિ, મંસકરમ્બકો નામ હોતિ. તં દાતુકામોપિ ‘‘કરમ્બકં ગણ્હથા’’તિ વદતિ, વટ્ટતિ, ન પવારેતિ, ‘‘મંસકરમ્બક’’ન્તિ વા ‘‘ઇદ’’ન્તિ વા વુત્તે પન પવારેતિ. એસ નયો સબ્બેસુ મચ્છમંસમિસ્સકેસુ.

૧૨૦. ‘‘યો પન નિમન્તને ભુઞ્જમાનો મંસં અભિહટં ‘ઉદ્દિસ્સકત’ન્તિ મઞ્ઞમાનો પટિક્ખિપતિ, પવારિતોવ હોતી’’તિ **મહાપચ્ચરિયં** વુત્તં. મિસ્સકકથા પન **કુરુન્દિયં** સુટ્ઠુ વુત્તા. એવઞ્હિ તત્થ વુત્તં – પિણ્ડચારિકો ભિક્ખુ ભત્તમિસ્સકં યાગું આહરિત્વા ‘‘યાગું ગણ્હથા’’તિ વદતિ, ન પવારેતિ, ‘‘ભત્તં ગણ્હથા’’તિ વુત્તે પવારેતિ. કસ્મા? યેનાપુચ્છિતો, તસ્સ અત્થિતાય. અયમેત્થ અધિપ્પાયો – ‘‘યાગુમિસ્સકં ગણ્હથા’’તિ વદતિ, તત્ર ચે યાગુ બહુતરા વા હોતિ સમસમા વા, ન પવારેતિ. યાગુ મન્દા, ભત્તં બહુતરં, પવારેતિ. ઇદઞ્ચ સબ્બઅટ્ઠકથાસુ વુત્તત્તા ન સક્કા પટિક્ખિપિતું, કારણં પનેત્થ દુદ્દસં. ‘‘ભત્તમિસ્સકં ગણ્હથા’’તિ વદતિ, ભત્તં બહુતરં વા સમં વા અપ્પતરં વા હોતિ, પવારેતિયેવ . ભત્તં વા યાગું વા અનામસિત્વા ‘‘મિસ્સકં ગણ્હથા’’તિ વદતિ, તત્ર ચે ભત્તં બહુતરં વા સમકં વા હોતિ, પવારેતિ, અપ્પતરં ન પવારેતિ, ઇદઞ્ચ કરમ્બકેન ન સમાનેતબ્બં. કરમ્બકો હિ મંસમિસ્સકોપિ હોતિ અમંસમિસ્સકોપિ, તસ્મા કરમ્બકન્તિ વુત્તે પવારણા નત્થિ, ઇદં પન ભત્તમિસ્સકમેવ. એત્થ વુત્તનયેનેવ પવારણા હોતિ. બહુરસે ભત્તે રસં, બહુખીરે ખીરં, બહુસપ્પિમ્હિ ચ પાયાસે સપ્પિં ગણ્હથાતિ વિસું કત્વા દેતિ, તં પટિક્ખિપતો પવારણા નત્થિ.

યો પન ગચ્છન્તો પવારેતિ, સો ગચ્છન્તોવ ભુઞ્જિતું લભતિ. કદ્દમં વા ઉદકં વા પત્વા ઠિતેન અતિરિત્તં કારેતબ્બં. સચે અન્તરા નદી પૂરા હોતિ, નદીતીરે ગુમ્બં અનુપરિયાયન્તેન ભુઞ્જિતબ્બં. અથ નાવા વા સેતુ વા અત્થિ, તં અભિરુહિત્વાપિ ચઙ્કમન્તેનેવ ભુઞ્જિતબ્બં, ગમનં ન ઉપચ્છિન્દિતબ્બં. યાને વા હત્થિઅસ્સપિટ્ઠે વા ચન્દમણ્ડલે વા સૂરિયમણ્ડલે વા નિસીદિત્વા પવારિતેન યાવ મજ્ઝન્હિકં, તાવ તેસુ ગચ્છન્તેસુપિ નિસિન્નેનેવ ભુઞ્જિતબ્બં. યો ઠિતો પવારેતિ, ઠિતેનેવ, યો નિસિન્નો પવારેતિ, નિસિન્નેનેવ પરિભુઞ્જિતબ્બં, તં તં ઇરિયાપથં વિકોપેન્તેન અતિરિત્તં કારેતબ્બં. યો ઉક્કુટિકો નિસીદિત્વા પવારેતિ, તેન ઉક્કુટિકેનેવ ભુઞ્જિતબ્બં. તસ્સ પન હેટ્ઠા

પલાલપીઠં વા કિઞ્ચિ વા નિસીદનકં દાતબ્બં. પીઠકે નિસીદિત્વા પવારિતેન આસનં અચાલેત્વાવ ચતસ્સો દિસા પરિવત્તન્તેન ભુઞ્જિતું લબ્ભતિ. મઞ્ચે નિસીદિત્વા પવારિતેન ઇતો વા એત્તો વા સઞ્ચરિતું ન લબ્ભતિ. સચે પન નં સહ મઞ્ચેન ઉક્ખિપિત્વા અઞ્ઞત્ર નેન્તિ, વટ્ટતિ. નિપજ્જિત્વા પવારિતેન નિપન્નેનેવ પરિભુઞ્જિતબ્બં. પરિવત્તન્તેન યેન પસ્સેન નિપન્નો, તસ્સ ઠાનં નાતિક્કમેતબ્બં.

૧૨૧. પવારિતેન પન કિંકાતબ્બન્તિ? યેન ઇરિયાપથેન પવારિતો હોતિ, તં વિકોપેત્વા અઞ્ઞેન ઇરિયાપથેન ચે ભુઞ્જતિ, અતિરિત્તં કારાપેત્વા ભુઞ્જિતબ્બં. અનતિરિત્તં પન યં કિઞ્ચિ યાવકાલિકસઙ્ખાતં ખાદનીયં વા ભોજનીયં વા ખાદતિ વા ભુઞ્જતિ વા, અજ્ઝોહારે અજ્ઝોહારે પાચિત્તિયં.

તત્થ **અનતિરિત્તં** નામ નાતિરિત્તં, ન અધિકન્તિ અત્થો. તં પન યસ્મા કપ્પિયકતાદીહિ સત્તહિ વિનયકમ્માકારેહિ અકતં વા ગિલાનસ્સ અનધિકં વા હોતિ, તસ્મા પદભાજને વુત્તં –

‘‘અનતિરિત્તં નામ અકપ્પિયકતં હોતિ, અપ્પટિગ્ગહિતકતં હોતિ, અનુચ્ચારિતકતં હોતિ, અહત્થપાસે કતં હોતિ, અભુત્તાવિના કતં હોતિ, ભુત્તાવિના ચ પવારિતેન આસના વુટ્ઠિતેન કતં હોતિ, ‘અલમેતં સબ્બ’ન્તિ અવુત્તં હોતિ, ન ગિલાનાતિરિત્તં હોતિ, એતં અનતિરિત્તં નામા’’તિ (પાચિ॰ ૨૩૯).

તત્થ **અકપ્પિયકત**ન્તિ યં તત્થ ફલં વા કન્દમૂલાદિં વા પઞ્ચહિ સમણકપ્પેહિ કપ્પિયં અકતં, યઞ્ચ અકપ્પિયમંસં વા અકપ્પિયભોજનં વા, એતં અકપ્પિયં નામ. તં અકપ્પિયં ‘‘અલમેતં સબ્બ’’ન્તિ એવં અતિરિત્તં કતમ્પિ ‘‘અકપ્પિયકત’’ન્તિ વેદિતબ્બં. **અપ્પટિગ્ગહિતકત**ન્તિ ભિક્ખુના અપ્પટિગ્ગહિતંયેવ પુરિમનયેન અતિરિત્તં કતં. **અનુચ્ચારિતકત**ન્તિ કપ્પિયં કારેતું આગતેન ભિક્ખુના ઈસકમ્પિ અનુક્ખિત્તં વા અનપનામિતં વા કતં. **અહત્થપાસે કત**ન્તિ કપ્પિયં કારેતું આગતસ્સ હત્થપાસતો બહિ ઠિતેન કતં. **અભુત્તાવિના કત**ન્તિ યો ‘‘અલમેતં સબ્બ’’ન્તિ અતિરિત્તં કરોતિ, તેન પવારણપ્પહોનકભોજનં અભુત્તેન કતં. **ભુત્તાવિના પવારિતેન આસના વુટ્ઠિતેન કત**ન્તિ ઇદં ઉત્તાનમેવ. **‘‘અલમેતં સબ્બ’’ન્તિ અવુત્ત**ન્તિ વચીભેદં કત્વા એવં અવુત્તં હોતિ. ઇતિ ઇમેહિ સત્તહિ વિનયકમ્માકારેહિ યં અતિરિત્તં કપ્પિયં અકતં, યઞ્ચ ન ગિલાનાતિરિત્તં, તદુભયમ્પિ ‘‘અનતિરિત્ત’’ન્તિ વેદિતબ્બં.

૧૨૨. અતિરિત્તં પન તસ્સેવ પટિપક્ખનયેન વેદિતબ્બં. તેનેવ વુત્તં પદભાજને –

‘‘અતિરિત્તં નામ કપ્પિયકતં હોતિ, પટિગ્ગહિતકતં હોતિ, ઉચ્ચારિતકતં હોતિ, હત્થપાસે કતં હોતિ, ભુત્તાવિના કતં હોતિ, ભુત્તાવિના પવારિતેન આસના અવુટ્ઠિતેન કતં હોતિ, ‘અલમેતં સબ્બ’ન્તિ વુત્તં હોતિ, ગિલાનાતિરિત્તં હોતિ, એતં અતિરિત્તં નામા’’તિ (પાચિ॰ ૨૩૯).

અપિચેત્થ **ભુત્તાવિના કતં હોતી**તિ અનન્તરનિસિન્નસ્સ સભાગસ્સ ભિક્ખુનો પત્તતો એકમ્પિ સિત્થં વા મંસહીરં વા ખાદિત્વા કતમ્પિ ‘‘ભુત્તાવિનાવ કતં હોતી’’તિ વેદિતબ્બં. **આસના અવુટ્ઠિતેના**તિ એત્થ પન અસમ્મોહત્થં અયં વિનિચ્છયો – દ્વે ભિક્ખૂ પાતોયેવ ભુઞ્જમાના પવારિતા હોન્તિ, એકેન તત્થેવ નિસીદિતબ્બં, ઇતરેન નિચ્ચભત્તં વા સલાકભત્તં વા આનેત્વા ઉપડ્ઢં તસ્સ ભિક્ખુનો પત્તે આકિરિત્વા હત્થં ધોવિત્વા સેસં તેન ભિક્ખુના કપ્પિયં કારાપેત્વા ભુઞ્જિતબ્બં. કસ્મા? યઞ્હિ તસ્સ હત્થે લગ્ગં, તં અકપ્પિયં હોતિ. સચે પન પઠમં નિસિન્નો ભિક્ખુ સયમેવ તસ્સ પત્તતો હત્થેન ગણ્હાતિ, હત્થધોવનકિચ્ચં નત્થિ. સચે પન એવં ‘કપ્પિયં કારેત્વા ભુઞ્જન્તસ્સ પુન કિઞ્ચિ બ્યઞ્જનં વા ખાદનીયં વા પત્તે આકિર’ન્તિ યેન પઠમં કપ્પિયં કતં હોતિ, સો પુન કાતું ન લભતિ. યેન

અકતં, તેન કાતબ્બં, યઞ્ચ અકતં, તં કાતબ્બં. **યેન અકતન્તિ** અઞ્ઞેન ભિક્ખુના યેન પઠમં ન કતં, તેન કાતબ્બં. **યઞ્ચ અકતન્તિ** યેન પઠમં કપ્પિયં કતં, તેનપિ યં અકતં, તં કાતબ્બં. પઠમભાજને પન કાતું ન લબ્ભતિ. તત્થ હિ કરિયમાને પઠમં કતેન સદ્ધિં કતં હોતિ, તસ્મા અઞ્ઞસ્મિં ભાજને કાતું વટ્ટતીતિ અધિપ્પાયો. એવં કતં પન તેન ભિક્ખુના પઠમં કતેન સદ્ધિં ભુઞ્જિતું વટ્ટતિ.

કપ્પિયં કરોન્તેન ચ ન કેવલં પત્તેયેવ, કુણ્ડેપિ પચ્છિયમ્પિ યત્થ કત્થચિ પુરતો ઠપેત્વા ઓનામિતભાજને કાતબ્બં. તં સચે ભિક્ખુસતં પવારિતં હોતિ, સબ્બેસં ભુઞ્જિતું વટ્ટતિ, અપ્પવારિતાનમ્પિ વટ્ટતિ. યેન પન કપ્પિયં કતં, તસ્સ ન વટ્ટતિ. સચેપિ પવારેત્વા પિણ્ડાય પવિટ્ઠં ભિક્ખું પત્તં ગહેત્વા અવસ્સં ભુઞ્જનકે મઙ્ગલનિમન્તને નિસીદાપેન્તિ, અતિરિત્તં કારાપેત્વાવ ભુઞ્જિતબ્બં. સચે તત્થ અઞ્ઞો ભિક્ખુ નત્થિ, આસનસાલં વા વિહારં વા પત્તં પેસેત્વા કારેતબ્બં, કપ્પિયં કરોન્તેન પન અનુપસમ્પન્નસ્સ હત્થે ઠિતં ન કાતબ્બં. સચે આસનસાલાયં અબ્યત્તો ભિક્ખુ હોતિ, સયં ગન્ત્વા કપ્પિયં કારાપેત્વા આનેત્વા ભુઞ્જિતબ્બં.

ગિલાનાતિરિત્તન્તિ એત્થ ન કેવલં યં ગિલાનસ્સ ભુત્તાવસેસં હોતિ, તં ગિલાનાતિરિત્તં, અથ ખો યં કિઞ્ચિ ગિલાનં ઉદ્દિસ્સ ''અજ્જ વા યદા વા ઇચ્છતિ, તદા ખાદિસ્સતી''તિ આહટં, તં સબ્બં ગિલાનાતિરિત્તન્તિ વેદિતબ્બં. યામકાલિકં પન સત્તાહકાલિકં યાવજીવિકં વા યં કિઞ્ચિ અનતિરિત્તં આહારત્થાય પરિભુઞ્જન્તસ્સ અજ્ઝોહારે અજ્ઝોહારે દુક્કટં. સચે પન યામકાલિકાદીનિ આમિસસંસટ્ઠાનિ હોન્તિ, આહારત્થાયપિ અનાહારત્થાયપિ પટિગ્ગહેત્વા અજ્ઝોહરન્તસ્સ પાચિત્તિયમેવ, અસંસટ્ઠાનિ પન સતિ પચ્ચયે ભુઞ્જન્તસ્સ અનાપત્તિ.

ઇતિ પાળિમુત્તકવિનયવિનિચ્છયસઙ્ગહે

પવારણાવિનિચ્છયકથા સમત્તા.

૨૨. પબ્બજ્જાવિનિચ્છયકથા

૧૨૩. **પબ્બજ્જા**તિ એત્થ પન પબ્બજ્જાપેક્ખં કુલપુત્તં પબ્બાજેન્તેન યે પાળિયં ‘‘ન ભિક્ખવે પઞ્ચહિ આબાધેહિ ફુટ્ઠો પબ્બાજેતબ્બો’’તિઆદિના (મહાવ॰ ૮૯) પટિક્ખિત્તા પુગ્ગલા, તે વજ્જેત્વા પબ્બજ્જાદોસવિરહિતો પુગ્ગલો પબ્બાજેતબ્બો. તત્રાયં વિનિચ્છયો (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૮૮) – કુટ્ઠં ગણ્ડો કિલાસો સોસો અપમારોતિ ઇમેહિ પઞ્ચહિ આબાધેહિ ફુટ્ઠો ન પબ્બાજેતબ્બો, પબ્બાજેન્તો પન દુક્કટં આપજ્જતિ ‘‘યો પબ્બાજેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા’’તિ વુત્તત્તા. તત્થ **કુટ્ઠ**ન્તિ રત્તકુટ્ઠં વા હોતુ કાળકુટ્ઠં વા, યં કિઞ્ચિ કિટિભદદ્દુકચ્છુઆદિપ્પભેદમ્પિ સબ્બં કુટ્ઠમેવાતિ વુત્તં. તઞ્ચે નખપિટ્ઠિપ્પમાણમ્પિ વડ્ઢનકપક્ખે ઠિતં હોતિ, ન પબ્બાજેતબ્બો. સચે પન નિવાસનપાવુરણેહિ પકતિપટિચ્છન્નટ્ઠાને નખપિટ્ઠિપ્પમાણં અવડ્ઢનકપક્ખે ઠિતં હોતિ, વટ્ટતિ. ‘‘મુખે પન હત્થપાદપિટ્ઠીસુ વા સચેપિ અવડ્ઢનકપક્ખે ઠિતં, નખપિટ્ઠિતો ચ ખુદ્દકતરમ્પિ ન વટ્ટતિયેવા’’તિ **કુરુન્દિયં** વુત્તં. તિકિચ્છાપેત્વા પબ્બાજેન્તેનપિ પકતિવણ્ણે જાતેયેવ પબ્બાજેતબ્બો, ગોધાપિટ્ઠિસદિસચુણ્ણઓકિરણસરીરમ્પિ પબ્બાજેતું ન વટ્ટતિ.

ગણ્ડોતિ મેદગણ્ડો વા હોતુ અઞ્ઞો વા, યો કોચિ કોલટ્ઠિમત્તકોપિ ચે વડ્ઢનકપક્ખે ઠિતો ગણ્ડો હોતિ, ન પબ્બાજેતબ્બો. પટિચ્છન્નટ્ઠાને પન કોલટ્ઠિમત્તે અવડ્ઢનકપક્ખે ઠિતે વટ્ટતિ, મુખાદિકે અપ્પટિચ્છન્નટ્ઠાને અવડ્ઢનકપક્ખે ઠિતેપિ ન વટ્ટતિ. તિકિચ્છાપેત્વા પબ્બાજેન્તેનપિ સરીરં સચ્છવિં કારાપેત્વા પબ્બાજેતબ્બો. ઉણ્ણિગણ્ડા નામ હોન્તિ ગોથનકા વિય અઙ્ગુલિકા વિય ચ તત્થ તત્થ લમ્બન્તિ, એતેપિ ગણ્ડાયેવ, તેસુ સતિ પબ્બાજેતું ન વટ્ટતિ. દહરકાલે ખીરપીળકા યોબ્બન્નકાલે ચ મુખે ખરપીળકા નામ હોન્તિ, મહલ્લકકાલે નસ્સન્તિ, ન તા ગણ્ડસઙ્ખ્યં ગચ્છન્તિ, તાસુ સતિ પબ્બાજેતું વટ્ટતિ. અઞ્ઞા પન સરીરે ખરપીળકા નામ, અપરા પદુમકણ્ણિકા નામ હોન્તિ, અઞ્ઞા સાસપબીજકા નામ સાસપમત્તાયેવ સકલસરીરં ફરન્તિ, સબ્બા કુટ્ઠજાતિકાવ, તાસુ સતિ ન પબ્બાજેતબ્બો.

કિલાસોતિ ન ભિજ્જનકં ન પગ્ઘરણકં પદુમપુણ્ડરીકપત્તવણ્ણં કુટ્ઠં. યેન ગુન્નં વિય સબલં સરીરં હોતિ, તસ્મિં કુટ્ઠે વુત્તનયેનેવ વિનિચ્છયો વેદિતબ્બો. **સોસો**તિ સોસબ્યાધિ. તસ્મિં સતિ ન પબ્બાજેતબ્બો. **અપમારો**તિ પિત્તુમ્માદો વા યક્ખુમ્માદો વા. તત્થ પુબ્બવેરિકેન અમનુસ્સેન ગહિતો દુત્તિકિચ્છો હોતિ, અપ્પમત્તકેપિ પન અપમારે સતિ ન પબ્બાજેતબ્બો.

૧૨૪. ‘‘ન, ભિક્ખવે, રાજભટો પબ્બાજેતબ્બો, યો પબ્બાજેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા’’તિ (મહાવ॰ ૯૦) વચનતો રાજભટોપિ ન પબ્બાજેતબ્બો. એત્થ ચ અમચ્ચો વા હોતુ મહામત્તો વા સેવકો વા કિઞ્ચિ ઠાનન્તરં પત્તો વા અપ્પત્તો વા, યો કોચિ રઞ્ઞો ભત્તવેતનભટો, સબ્બો રાજભટોતિ સઙ્ખ્યં ગચ્છતિ, સો ન પબ્બાજેતબ્બો. તસ્સ પન પુત્તનત્તભાતુકા યે રાજતો ભત્તવેતનં ન ગણ્હન્તિ, તે પબ્બાજેતું વટ્ટતિ. યો પન રાજતો લદ્ધં નિબદ્ધભોગં વા માસસંવચ્છરપરિબ્બયં વા રઞ્ઞોયેવ નિય્યાદેતિ, પુત્તભાતુકે વા તં ઠાનં સમ્પટિચ્છાપેત્વા રાજાનં ‘‘ન દાનાહં દેવસ્સ ભટો’’તિ આપુચ્છતિ, યેન વા યંકારણા વેતનં ગહિતં, તં કમ્મં કતં હોતિ, યો વા ‘‘પબ્બજસ્સૂ’’તિ રઞ્ઞા અનુઞ્ઞાતો હોતિ, તમ્પિ પબ્બાજેતું વટ્ટતિ.

૧૨૫. ચોરોપિ ધજબન્ધો ન પબ્બાજેતબ્બો ''ન, ભિક્ખવે, ધજબન્ધો ચોરો પબ્બાજેતબ્બો, યો પબ્બાજેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (મહાવ॰ ૯૧) વુત્તત્તા. તત્થ ધજં બન્ધિત્વા વિય વિચરતીતિ **ધજબન્ધો**, મૂલદેવાદયો વિય લોકે પાકટોતિ વુત્તં હોતિ. તસ્મા યો ગામઘાતં વા પન્થદુહનં વા નગરે સન્ધિચ્છેદાદિકમ્મં વા કરોન્તો વિચરતિ, પઞ્ઞાયતિ ચ ''અસુકો નામ ઇદં ઇદં કરોતી''તિ, સો ન પબ્બાજેતબ્બો. યો પન રાજપુત્તો રજ્જં પત્થેન્તો ગામઘાતાદીનિ કરોતિ, સો પબ્બાજેતબ્બો. રાજાનો હિ તસ્મિં પબ્બજિતે તુસ્સન્તિ, સચે પન ન તુસ્સન્તિ, ન પબ્બાજેતબ્બો. પુબ્બે મહાજને પાકટો ચોરો પચ્છા ચોરકમ્મં પહાય પઞ્ચ સીલાનિ સમાદિયતિ, તઞ્ચે મનુસ્સા એવં જાનન્તિ, પબ્બાજેતબ્બો. યે પન અમ્બલબુજાદિચોરકા સન્ધિચ્છેદાદિચોરા એવ વા અદિસ્સમાના થેય્યં કરોન્તિ, પચ્છાપિ ''ઇમિના નામ ઇદં કત''ન્તિ ન પઞ્ઞાયન્તિ, તેપિ પબ્બાજેતું વટ્ટતિ.

૧૨૬. કારભેદકો પન ચોરો ન પબ્બાજેતબ્બો ''ન, ભિક્ખવે, કારભેદકો ચોરો પબ્બાજેતબ્બો, યો પબ્બાજેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (મહાવ॰ ૯૨) વુત્તત્તા. તત્થ કારો વુચ્ચતિ બન્ધનાગારં. ઇધ પન અન્દુબન્ધનં વા હોતુ સઙ્ખલિકબન્ધનં વા રજ્જુબન્ધનં વા ગામબન્ધનં વા નિગમબન્ધનં વા નગરબન્ધનં વા પુરિસગુત્તિ વા જનપદબન્ધનં વા દીપબન્ધનં વા, યો એતેસુ યં કિઞ્ચિ બન્ધનં ભિન્દિત્વા વા છિન્દિત્વા વા મુઞ્ચિત્વા વા વિવરિત્વા વા અપસ્સમાનાનં વા પલાયતિ, સો **કારભેદકો**તિ સઙ્ખ્યં ગચ્છતિ. તસ્મા ઈદિસો કારભેદકો ચોરો દીપબન્ધનં ભિન્દિત્વા દીપન્તરં ગતોપિ ન પબ્બાજેતબ્બો. યો પન ન ચોરો, કેવલં હત્થકમ્મં અકરોન્તો ''એવં નો અપલાયન્તો કરિસ્સતી''તિ રાજયુત્તાદીહિ બદ્ધો, સો કારં ભિન્દિત્વા પલાતોપિ પબ્બાજેતબ્બો. યો પન ગામનિગમપટ્ટનાદીનિ કેણિયા ગહેત્વા તં અસમ્પાદેન્તો બન્ધનાગારં પવેસિતો હોતિ, સોપિ પલાયિત્વા આગતો ન પબ્બાજેતબ્બો. યોપિ કસિકમ્માદીહિ ધનં સમ્પાદેત્વા જીવન્તો ''નિધાનં ઇમિના લદ્ધ''ન્તિ પેસુઞ્ઞં ઉપસંહરિત્વા કેનચિ બન્ધાપિતો હોતિ, તં તત્થેવ પબ્બાજેતું ન વટ્ટતિ, પલાયિત્વા ગતં પન ગતટ્ઠાને પબ્બાજેતું વટ્ટતિ.

૧૨૭. ''ન, ભિક્ખવે, લિખિતકો ચોરો પબ્બાજેતબ્બો, યો પબ્બાજેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (મહાવ॰ ૯૩) વચનતો પન લિખિતકો ચોરો ન પબ્બાજેતબ્બો. તત્થ **લિખિતકો** નામ યો કોચિ ચોરિકં વા અઞ્ઞં વા ગરું રાજાપરાધં કત્વા પલાતો, રાજા ચ નં પણ્ણે વા પોત્થકે વા ''ઇત્થન્નામો યત્થ દિસ્સતિ, તત્થ ગહેત્વા મારેતબ્બો''તિ વા ''હત્થપાદાદીનિ અસ્સ છિન્દિતબ્બાની''તિ વા ''એત્તકં નામ દણ્ડં આહરાપેતબ્બો''તિ વા લિખાપેતિ, અયં લિખિતકો નામ, સો ન પબ્બાજેતબ્બો.

૧૨૮. કસાહતો કતદણ્ડકમ્મોપિ ન પબ્બાજેતબ્બો ''ન, ભિક્ખવે, કસાહતો કતદણ્ડકમ્મો પબ્બાજેતબ્બો, યો પબ્બાજેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (મહાવ॰ ૯૪) વચનતો. એત્થ પન યો વચનપેસનાદીનિ અકરોન્તો હઞ્ઞતિ, ન સો કતદણ્ડકમ્મો. યો પન કેણિયા વા અઞ્ઞથા વા કિઞ્ચિ ગહેત્વા ખાદિત્વા પુન દાતું અસક્કોન્તો ''અયમેવ તે દણ્ડો હોતૂ''તિ કસાહિ હઞ્ઞતિ, અયમેવ **કસાહતો કતદણ્ડકમ્મો**. સો ચ કસાહિ વા હતો હોતુ અદ્ધદણ્ડકાદીનં વા અઞ્ઞતરેન, યાવ અલ્લવણો હોતિ, ન તાવ પબ્બાજેતબ્બો, વણે પન પાકતિકે કત્વા પબ્બાજેતબ્બો. સચે પન જાણૂહિ વા કપ્પરેહિ વા નાળિકેરપાસાણાદીહિ વા ઘાતેત્વા મુત્તો હોતિ, સરીરે ચસ્સ ગણ્ઠિયો પઞ્ઞાયન્તિ, ન પબ્બાજેતબ્બો, ફાસુકં કત્વા એવ ગણ્ઠીસુ સન્નિસિન્નાસુ પબ્બાજેતબ્બો.

૧૨૯. લક્ખણાહતો પન કતદણ્ડકમ્મો ન પબ્બાજેતબ્બો ''ન, ભિક્ખવે, લક્ખણહતો કતદણ્ડકમ્મો પબ્બાજેતબ્બો, યો પબ્બાજેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (મહાવ॰ ૯૫) વચનતો. એત્થપિ કતદણ્ડકમ્મભાવો

પુરિમનયેનેવ વેદિતબ્બો. યસ્સ પન નલાટે વા ઊરુઆદીસુ વા તત્તેન લોહેન લક્ખણં આહતં હોતિ, સો સચે ભુજિસ્સો, યાવ અલ્લવણો હોતિ , તાવ ન પબ્બાજેતબ્બો. સચેપિસ્સ વણા રુળ્હા હોન્તિ છવિયા સમપરિચ્છેદા, લક્ખણં ન પઞ્ઞાયતિ, તિમણ્ડલં નિવત્થસ્સ ઉત્તરાસઙ્ગે કતે પટિચ્છન્નોકાસે ચે હોતિ, પબ્બાજેતું વટ્ટતિ, અપ્પટિચ્છન્નોકાસે ચે, ન વટ્ટતિ.

૧૩૦. ''ન, ભિક્ખવે, ઇણાયિકો પબ્બાજેતબ્બો, યો પબ્બાજેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (મહાવ॰ ૯૬) વચનતો ઇણાયિકોપિ ન પબ્બાજેતબ્બો. તત્થ **ઇણાયિકો** નામ યસ્સ પિતિપિતામહેહિ વા ઇણં ગહિતં હોતિ , સયં વા ઇણં ગહિતં હોતિ, યં વા આઠપેત્વા માતાપિતૂહિ કિઞ્ચિ ગહિતં હોતિ, સો તં ઇણં પરેસં ધારેતીતિ ઇણાયિકો. યં પન અઞ્ઞે ઞાતકા આઠપેત્વા કિઞ્ચિ ગણ્હન્તિ, સો ન ઇણાયિકો. ન હિ તે તં આઠપેતું ઇસ્સરા, તસ્મા તં પબ્બાજેતું વટ્ટતિ, ઇતરં ન વટ્ટતિ. સચે પનસ્સ ઞાતિસાલોહિતા ''મયં દસ્સામ, પબ્બાજેથ ન''ન્તિ ઇણં અત્તનો ભારં કરોન્તિ, અઞ્ઞો વા કોચિ તસ્સ આચારસમ્પત્તિં દિસ્વા ''પબ્બાજેથ નં, અહં ઇણં દસ્સામી''તિ વદતિ, પબ્બાજેતું વટ્ટતિ. તેસુ અસતિ ભિક્ખુના તથારૂપસ્સ ઉપટ્ઠાકસ્સપિ આરોચેતબ્બં ''સહેતુકો સત્તો ઇણપલિબોધેન ન પબ્બજતી''તિ. સચે સો પટિપજ્જતિ, પબ્બાજેતબ્બો. સચેપિ અત્તનો કપ્પિયભણ્ડં અત્થિ, ''એતં દસ્સામી''તિ પબ્બાજેતબ્બો. સચે પન નેવ ઞાતકાદયો પટિપજ્જન્તિ, ન અત્તનો ધનં અત્થિ, ''પબ્બાજેત્વા ભિક્ખાય ચરિત્વા મોચેસ્સામી''તિ પબ્બાજેતું ન વટ્ટતિ. સચે પબ્બાજેતિ, દુક્કટં. પલાતોપિ આનેત્વા દાતબ્બો. નો ચે દેતિ, સબ્બં ઇણં ગીવા હોતિ. અજાનિત્વા પબ્બાજયતો અનાપત્તિ, પસ્સન્તેન પન આનેત્વા ઇણસામિકાનં દસ્સેતબ્બો, અપસ્સન્તસ્સ ગીવા ન હોતિ.

સચે ઇણાયિકો અઞ્ઞં દેસં ગન્ત્વા પુચ્છિયમાનોપિ ''નાહં કસ્સચિ કિઞ્ચિ ધારેમી''તિ વત્વા પબ્બજતિ, ઇણસામિકો ચ તં પરિયેસન્તો તત્થ ગચ્છતિ, દહરો તં દિસ્વા પલાયતિ, સો થેરં ઉપસઙ્કમિત્વા ''અયં, ભન્તે, કેન પબ્બાજિતો, મમ એત્તકં નામ ધનં ગહેત્વા પલાતો''તિ વદતિ, થેરેન વત્તબ્બં ''મયા, ઉપાસક, 'અણણો અહ'ન્તિ વદન્તો પબ્બાજિતો, કિં દાનિ કરોમિ, પસ્સ મે પત્તચીવર''ન્તિ. અયં તત્થ સામીચિ. પલાતે પન ગીવા ન હોતિ. સચે પન નં થેરસ્સ સમ્મુખાવ દિસ્વા ''અયં મમ ઇણાયિકો''તિ વદતિ, ''તવ ઇણાયિકં ત્વમેવ જાનાહી''તિ વત્તબ્બો, એવમ્પિ ગીવા ન હોતિ. સચેપિ સો ''પબ્બજિતો અયં દાનિ કુહિં ગમિસ્સતી''તિ વદતિ, થેરેન ''ત્વંયેવ જાનાહી''તિ વત્તબ્બો. એવમ્પિસ્સ પલાતે ગીવા ન હોતિ. સચે પન થેરો ''કુહિં દાનિ અયં ગમિસ્સતિ, ઇધેવ અચ્છતૂ''તિ વદતિ, સો ચે પલાયતિ, ગીવા હોતિ. સચે સો સહેતુકો સત્તો હોતિ વત્તસમ્પન્નો , થેરેન ''ઈદિસો અય''ન્તિ વત્તબ્બં. ઇણસામિકો ચે ''સાધૂ''તિ વિસ્સજ્જેતિ, ઇચ્ચેતં કુસલં, ''ઉપડ્ઢુપડ્ઢં દેથા''તિ વદતિ, દાતબ્બં. અપરેન સમયેન અતિઆરાધકો હોતિ, ''સબ્બં દેથા''તિ વુત્તેપિ દાતબ્બમેવ. સચે પન ઉદ્દેસપરિપુચ્છાદીસુ કુસલો હોતિ બહૂપકારો ભિક્ખૂનં, ભિક્ખાચારવત્તેન પરિયેસિત્વાપિ ઇણં દાતબ્બમેવ.

૧૩૧. દાસોપિ ન પબ્બાજેતબ્બો ''ન, ભિક્ખવે, દાસો પબ્બાજેતબ્બો, યો પબ્બાજેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (મહાવ॰ ૯૭) વચનતો. તત્થ ચત્તારો **દાસા** અન્તોજાતો ધનક્કીતો કરમરાનીતો સામં દાસબ્યં ઉપગતોતિ. તત્થ **અન્તોજાતો** નામ જાતિયા દાસો ઘરદાસિયા પુત્તો. **ધનક્કીતો** નામ માતાપિતૂનં સન્તિકા પુત્તો વા સામિકાનં સન્તિકા દાસો વા ધનં દત્વા દાસચારિત્તં આરોપેત્વા કીતો. એતે દ્વેપિ ન પબ્બાજેતબ્બા. પબ્બાજેન્તેન તત્થ તત્થ ચારિત્તવસેન અદાસે કત્વા પબ્બાજેતબ્બા. **કરમરાનીતો** નામ તિરોરટ્ઠં વિલોપં વા કત્વા ઉપલાપેત્વા વા તિરોરટ્ઠતો ભુજિસ્સમાનુસકાનિ આહરન્તિ, અન્તોરટ્ઠેયેવ વા કતાપરાધં કિઞ્ચિ ગામં રાજા ''વિલુમ્પથા''તિ ચ આણાપેતિ, તતો માનુસકાનિપિ આહરન્તિ, તત્થ સબ્બે પુરિસા દાસા, ઇત્થિયો દાસિયો. એવરૂપો કરમરાનીતો

દાસો યેહિ આનીતો, તેસં સન્તિકે વસન્તો વા બન્ધનાગારે બદ્ધો વા પુરિસેહિ રક્ખિયમાનો વા ન પબ્બાજેતબ્બો, પલાયિત્વા પન ગતો ગતટ્ઠાને પબ્બાજેતબ્બો. રઞ્ઞા તુટ્ઠેન ''કરમરાનીતકે મુઞ્ચથા''તિ વત્વા વા સબ્બસાધારણેન વા નયેન બન્ધનમોક્ખે કતે પબ્બાજેતબ્બોવ.

સામં દાસબ્યં ઉપગતો નામ જીવિતહેતુ વા આરક્ખહેતુ વા ''અહં તે દાસો''તિ સયમેવ દાસભાવં ઉપગતો રાજૂનં હત્થિઅસ્સગોમહિંસગોપકાદયો વિય. તાદિસો દાસો ન પબ્બાજેતબ્બો. રઞ્ઞો વણ્ણદાસીનં પુત્તા હોન્તિ અમચ્ચપુત્તસદિસા, તેપિ ન પબ્બાજેતબ્બા. ભુજિસ્સિત્થિયો અસઞ્ઞતા વણ્ણદાસીહિ સદ્ધિં વિચરન્તિ, તાસં પુત્તે પબ્બાજેતું વટ્ટતિ. સચે સયમેવ પણ્ણં આરોપેન્તિ, ન વટ્ટતિ. ભટિપુત્તગણાદીનં દાસાપિ તેહિ અદિન્ના ન પબ્બાજેતબ્બા. વિહારેસુ રાજૂહિ આરામિકદાસા નામ દિન્ના હોન્તિ, તેપિ પબ્બાજેતું ન વટ્ટતિ, ભુજિસ્સે કત્વા પન પબ્બાજેતું વટ્ટતિ. **મહાપચ્ચરિયં** ''અન્તોજાતધનક્કીતકે આનેત્વા ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ 'આરામિકે દેમા'તિ દેન્તિ, તક્કં સીસે આસિત્તકસદિસાવ હોન્તિ, તે પબ્બાજેતું વટ્ટતી''તિ વુત્તં. **કુરુન્દિયં** પન ''આરામિકં દેમાતિ કપ્પિયવોહારેન દેન્તિ, યેન કેનચિ વોહારેન દિન્નો હોતુ, નેવ પબ્બાજેતબ્બો''તિ વુત્તં. દુગ્ગતમનુસ્સા ''સઙ્ઘં નિસ્સાય જીવિસ્સામા''તિ વિહારે કપ્પિયકારકા હોન્તિ, એતે પબ્બાજેતું વટ્ટતિ. યસ્સ માતાપિતરો દાસા , માતા એવ વા દાસી, પિતા અદાસો, તં પબ્બાજેતું ન વટ્ટતિ. યસ્સ પન માતા અદાસી, પિતા દાસો, તં પબ્બાજેતું વટ્ટતિ. ભિક્ખુસ્સ ઞાતકા વા ઉપટ્ઠાકા વા દાસં દેન્તિ ''ઇમં પબ્બાજેથ, તુમ્હાકં વેય્યાવચ્ચં કરિસ્સતી''તિ, અત્તનો વાસ્સ દાસો અત્થિ, ભુજિસ્સો કતોવ પબ્બાજેતબ્બો. સામિકા દાસં દેન્તિ ''ઇમં પબ્બાજેથ, સચે અભિરમિસ્સતિ, અદાસો. વિબ્ભમિસ્સતિ ચે, અમ્હાકં દાસોવ ભવિસ્સતી''તિ, અયં તાવકાલિકો નામ, તં પબ્બાજેતું ન વટ્ટતીતિ **કુરુન્દિયં** વુત્તં. નિસ્સામિકદાસો હોતિ, સોપિ ભુજિસ્સો કતોવ પબ્બાજેતબ્બો. અજાનન્તો પબ્બાજેત્વા ઉપસમ્પાદેત્વા વા પચ્છા જાનન્તિ, ભુજિસ્સં કાતુમેવ વટ્ટતિ.

ઇમસ્સ ચ અત્થસ્સ પકાસનત્થં ઇદં વત્થું વદન્તિ – એકા કિર કુલદાસી એકેન સદ્ધિં અનુરાધપુરા પલાયિત્વા રોહણે વસમાના પુત્તં પટિલભિ, સો પબ્બજિત્વા ઉપસમ્પન્નકાલે લજ્જી કુક્કુચ્ચકો અહોસિ. અથેકદિવસં માતરં પુચ્છિ ''કિં ઉપાસિકે તુમ્હાકં ભાતા વા ભગિની વા નત્થિ, ન કિઞ્ચિ ઞાતકં પસ્સામી''તિ. તાત, અહં અનુરાધપુરે કુલદાસી, તવ પિતરા સદ્ધિં પલાયિત્વા ઇધ વસામીતિ. સીલવા ભિક્ખુ ''અસુદ્ધા કિર મે પબ્બજ્જા''તિ સંવેગં લભિત્વા માતરં તસ્સ કુલસ્સ નામગોત્તં પુચ્છિત્વા અનુરાધપુરં આગમ્મ તસ્સ કુલસ્સ ઘરદ્વારે અટ્ઠાસિ, ''અતિચ્છથ, ભન્તે''તિ વુત્તેપિ નાતિક્કમિ. તે આગન્ત્વા ''કિં, ભન્તે''તિ પુચ્છિંસુ. ''તુમ્હાકં ઇત્થન્નામા દાસી પલાતા અત્થી''તિ? ''અત્થિ, ભન્તે''. અહં તસ્સા પુત્તો, સચે મં તુમ્હે અનુજાનાથ, પબ્બજ્જં લભામિ, તુમ્હે મય્હં સામિકાતિ. તે હટ્ઠતુટ્ઠા હુત્વા ''સુદ્ધા, ભન્તે, તુમ્હાકં પબ્બજ્જા''તિ તં ભુજિસ્સં કત્વા મહાવિહારે વસાપેસું ચતૂહિ પચ્ચયેહિ પટિજગ્ગન્તા. થેરો તં કુલં નિસ્સાય વસમાનોયેવ અરહત્તં પાપુણીતિ.

૧૩૨. ''ન, ભિક્ખવે, હત્થચ્છિન્નો પબ્બાજેતબ્બો. ન પાદચ્છિન્નો, ન હત્થપાદચ્છિન્નો, ન કણ્ણચ્છિન્નો, ન કણ્ણનાસચ્છિન્નો, ન અઙ્ગુલિચ્છિન્નો, ન અળચ્છિન્નો, ન કણ્ડરચ્છિન્નો, ન ફણહત્થકો, ન ખુજ્જો, ન વામનો ન ગલગણ્ડી, ન લક્ખણાહતો, ન કસાહતો, ન લિખિતકો, ન સીપદી, ન પાપરોગી, ન પરિસદૂસકો, ન કાણો, ન કુણી, ન ખઞ્જો, ન પક્ખહતો, ન છિન્નિરિયાપથો, ન જરાદુબ્બલો, ન અન્ધો, ન મૂગો, ન બધિરો, ન અન્ધમૂગો, ન અન્ધબધિરો, ન મૂગબધિરો, ન અન્ધમૂગબધિરો પબ્બાજેતબ્બો, યો પબ્બાજેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (મહાવ॰ ૧૧૯) વચનતો પન હત્થચ્છિન્નાદયોપિ ન પબ્બાજેતબ્બા.

તત્થ **હત્થચ્છિન્નો**તિ યસ્સ હત્થતલે વા મણિબન્ધે વા કપ્પરે વા યત્થ કત્થચિ એકો વા દ્વે વા હત્થા છિન્ના હોન્તિ. **પાદચ્છિન્નો**તિ યસ્સ અગ્ગપાદે વા ગોપ્ફકેસુ વા જઙ્ઘાય વા યત્થ કત્થચિ એકો વા દ્વે વા પાદા છિન્ના હોન્તિ. **હત્થપાદચ્છિન્નો**તિ યસ્સ વુત્તપ્પકારેનેવ ચતૂસુ હત્થપાદેસુ દ્વે વા તયો વા સબ્બે વા હત્થપાદા છિન્ના હોન્તિ. **કણ્ણચ્છિન્નો**તિ યસ્સ કણ્ણમૂલે વા કણ્ણસક્ખલિકાય વા એકો વા દ્વે વા કણ્ણા છિન્ના હોન્તિ. યસ્સ પન કણ્ણાવટ્ટે છિજ્જન્તિ, સક્કા ચ હોતિ સઙ્ઘાટેતું, સો કણ્ણં સઙ્ઘાટેત્વા પબ્બાજેતબ્બો. **નાસચ્છિન્નો**તિ યસ્સ અજપદકે વા અગ્ગે વા એકપુટે વા યત્થ કત્થચિ નાસા છિન્ના હોતિ. યસ્સ પન નાસિકા સક્કા હોતિ સન્ધેતું, સો તં ફાસુકં કત્વા પબ્બાજેતબ્બો. **કણ્ણનાસચ્છિન્નો** ઉભયવસેન વેદિતબ્બો. **અઙ્ગુલિચ્છિન્નો**તિ યસ્સ નખસેસં અદસ્સેત્વા એકા વા બહૂ વા અઙ્ગુલિયો છિન્ના હોન્તિ. યસ્સ પન સુત્તતન્તુમત્તમ્પિ નખસેસં પઞ્ઞાયતિ, તં પબ્બાજેતું વટ્ટતિ. **અળચ્છિન્નો**તિ યસ્સ ચતૂસુ અઙ્ગુટ્ઠકેસુ અઙ્ગુલિયં વુત્તનયેનેવ એકો વા બહૂ વા અઙ્ગુટ્ઠકા છિન્ના હોન્તિ. **કણ્ડરચ્છિન્નો**તિ યસ્સ કણ્ડરનામકા મહાન્હારૂ પુરતો વા પચ્છતો વા છિન્ના હોન્તિ, યેસુ એકસ્સપિ છિન્નત્તા અગ્ગપાદેન વા ચઙ્કમતિ, મૂલેન વા ચઙ્કમતિ, ન પાદં પતિટ્ઠાપેતું સક્કોતિ.

ફણહત્થકોતિ યસ્સ વગ્ગુલિપક્ખકા વિય અઙ્ગુલિયો સમ્બદ્ધા હોન્તિ, એતં પબ્બાજેતુકામેન અઙ્ગુલન્તરિકાયો ફાલેત્વા સબ્બં અન્તરચમ્મં અપનેત્વા ફાસુકં કત્વા પબ્બાજેતબ્બો. યસ્સપિ છ અઙ્ગુલિયો હોન્તિ, તં પબ્બાજેતુકામેન અધિકં અઙ્ગુલિં છિન્દિત્વા ફાસુકં કત્વા પબ્બાજેતબ્બો. **ખુજ્જો**તિ યો ઉરસ્સ વા પિટ્ઠિયા વા પસ્સસ્સ વા નિક્ખન્તત્તા ખુજ્જસરીરો. યસ્સ પન કિઞ્ચિ કિઞ્ચિ અઙ્ગપચ્ચઙ્ગં ઈસકં વઙ્કં, તં પબ્બાજેતું વટ્ટતિ. મહાપુરિસો એવ હિ બ્રહ્મુજુગત્તો, અવસેસો સત્તો અખુજ્જો નામ નત્થિ. **વામનો**તિ જઙ્ઘવામનો વા કટિવામનો વા ઉભયવામનો વા. જઙ્ઘવામનસ્સ કટિતો પટ્ઠાય હેટ્ઠિમકાયો રસ્સો હોતિ, ઉપરિમકાયો પરિપુણ્ણો. કટિવામનસ્સ કટિતો પટ્ઠાય ઉપરિમકાયો રસ્સો હોતિ, હેટ્ઠિમકાયો પરિપુણ્ણો. ઉભયવામનસ્સ ઉભોપિ કાયા રસ્સા હોન્તિ, યેસં રસ્સત્તા ભૂતાનં વિય પરિવટુમો મહાકુચ્છિઘટસદિસો અત્તભાવો હોતિ, તં તિવિધમ્પિ પબ્બાજેતું ન વટ્ટતિ.

ગલગણ્ડીતિ યસ્સ કુમ્ભણ્ડં વિય ગલે ગણ્ડો હોતિ. દેસનામત્તમેવ ચેતં, યસ્મિં કિસ્મિઞ્ચિ પન પદેસે ગણ્ડે સતિ ન પબ્બાજેતબ્બો. તત્થ વિનિચ્છયો ''ન, ભિક્ખવે, પઞ્ચહિ આબાધેહિ ફુટ્ઠો પબ્બાજેતબ્બો''તિ (મહાવ॰ ૮૯) એત્થ વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બો. **લક્ખણાહતકસાહતલિખિતકેસુ** યં વત્તબ્બં, તં હેટ્ઠા વુત્તમેવ. **સીપદી**તિ ભારપાદો વુચ્ચતિ. યસ્સ પાદો થૂલો હોતિ સઞ્જાતપીળકો ખરો, સો ન પબ્બાજેતબ્બો. યસ્સ પન ન તાવ ખરભાવં ગણ્હાતિ, સક્કા હોતિ ઉપનાહં બન્ધિત્વા ઉદકઆવાટે પવેસેત્વા ઉદકવાલિકાય પૂરેત્વા યથા સિરા પઞ્ઞાયન્તિ, જઙ્ઘા ચ તેલનાળિકા વિય હોતિ, એવં મિલાપેતું, તસ્સ પાદં ઈદિસં કત્વા તં પબ્બાજેતું વટ્ટતિ. સચે પુન વડ્ઢતિ, ઉપસમ્પાદેન્તેનપિ તથા કત્વાવ ઉપસમ્પાદેતબ્બો. **પાપરોગી**તિ અરિસભગન્દરપિત્તસેમ્હકાસસોસાદીસુ યેન કેનચિ રોગેન નિચ્ચાતુરો અતેકિચ્છરોગો જેગુચ્છો અમનાપો, અયં ન પબ્બાજેતબ્બો.

૧૩૩. **પરિસદૂસકો**તિ યો અત્તનો વિરૂપતાય પરિસં દૂસેતિ, અતિદીઘો વા હોતિ અઞ્ઞેસં સીસપ્પમાણનાભિપ્પદેસો, અતિરસ્સો વા ઉભયવામનભૂતરૂપં વિય, અતિકાળો વા ઝાપિતક્ખેત્તે ખાણુકો વિય, અચ્ચોદાતો વા દધિતક્કાદીહિ પમજ્જિતતમ્બલોહવણ્ણો, અતિકિસો વા મન્દમંસલોહિતો અટ્ઠિસિરાચમ્મસરીરો વિય, અતિથૂલો વા ભારિયમંસો મહોદરો મહાભૂતસદિસો, અભિમહન્તસીસો વા પચ્છિં સીસે કત્વા ઠિતો વિય, અતિખુદ્દકસીસો વા સરીરસ્સ અનનુરૂપેન અતિખુદ્દકેન સીસેન સમન્નાગતો, કૂટકૂટસીસો વા તાલફલપિણ્ડિસદિસેન સીસેન સમન્નાગતો, સિખરસીસો વા ઉદ્ધં અનુપુબ્બતનુકેન સીસેન સમન્નાગતો, નાળિસીસો વા મહાવેણુપબ્બસદિસેન સીસેન સમન્નાગતો, કપ્પસીસો વા પબ્ભારસીસો વા ચતૂસુ પસ્સેસુ યેન કેનચિ પસ્સેન

ઓનતેન સીસેન સમન્નાગતો, વણસીસો વા પૂતિસીસો વા કણ્ણિકકેસો વા પાણકેહિ ખાયિતકેદારે સસ્સસદિસેહિ તહિં તહિં ઉટ્ઠિતેહિ કેસેહિ સમન્નાગતો, નિલ્લોમસીસો વા થૂલથદ્ધકેસો વા તાલહીરસદિસેહિ કેસેહિ સમન્નાગતો, જાતિપલિતેહિ પણ્ડરકેસો વા પકતિતમ્બકેસો વા આદિત્તેહિ વિય કેસેહિ સમન્નાગતો, આવટ્ટસીસો વા ગુન્નં સરીરે આવટ્ટસદિસેહિ ઉદ્ધગ્ગેહિ કેસાવટ્ટેહિ સમન્નાગતો, સીસલોમેહિ સદ્ધિં એકાબદ્ધભમુકલોમો વા જાલબદ્ધેન વિય નલાટેન સમન્નાગતો.

સમ્બદ્ધભમુકો વા નિલ્લોમભમુકો વા મક્કટભમુકો વા અતિમહન્તક્ખિ વા અતિખુદ્દકક્ખિ વા મહિંસચમ્મે વાસિકોણેન પહરિત્વા કતછિદ્દસદિસેહિ અક્ખીહિ સમન્નાગતો, વિસમક્ખિ વા એકેન મહન્તેન, એકેન ખુદ્દકેન અક્ખિના સમન્નાગતો, વિસમચક્કલો વા એકેન ઉદ્ધં, એકેન અધોતિ એવં વિસમજાતેહિ અક્ખિચક્કેહિ સમન્નાગતો, કેકરો વા ગમ્ભીરક્ખિ વા યસ્સ ગમ્ભીરે ઉદપાને ઉદકતારકા વિય અક્ખિતારકા પઞ્ઞાયન્તિ, નિક્ખન્તક્ખિ વા યસ્સ કક્કટસ્સેવ અક્ખિતારકા નિક્ખન્તા હોન્તિ, હત્થિકણ્ણો વા મહન્તાહિ કણ્ણસક્ખલીહિ સમન્નાગતો, મૂસિકકણ્ણો વા જતુકકણ્ણો વા ખુદ્દકાહિ કણ્ણસક્ખલીહિ સમન્નાગતો, છિદ્દમત્તકણ્ણો વા યસ્સ વિના કણ્ણસક્ખલીહિ કણ્ણચ્છિદ્દમત્તમેવ હોતિ, અવિદ્ધકણ્ણો વા, યોનકજાતિકો પન પરિસદૂસકો ન હોતિ, સભાવોયેવ હિ સો તસ્સ. કણ્ણભગન્દરિકો વા નિચ્ચપૂતિના કણ્ણેન સમન્નાગતો, ગણ્ડકણ્ણો વા સદા પગ્ઘરિતપુબ્બેન કણ્ણેન સમન્નાગતો, ટઙ્કિતકણ્ણો વા ગોભત્તનાળિકાય અગ્ગસદિસેહિ કણ્ણેહિ સમન્નાગતો, અતિપિઙ્ગલક્ખિ વા, મધુપિઙ્ગલં પન પબ્બાજેતું વટ્ટતિ. નિપ્પખુમક્ખિ વા અસ્સુપગ્ઘરણક્ખિ વા પુપ્ફિતક્ખિ વા અક્ખિપાકેન સમન્નાગતક્ખિ વા.

અતિમહન્તનાસિકો વા અતિખુદ્દકનાસિકો વા ચિપિટનાસિકો વા મજ્ઝે અપ્પતિટ્ઠહિત્વા એકપસ્સે ઠિતવઙ્કનાસિકો વા દીઘનાસિકો વા સુકતુણ્ડસદિસાય જિવ્હાય લેહિતું સક્કુણેય્યાય નાસિકાય સમન્નાગતો, નિચ્ચં પગ્ઘરિતસિઙ્ઘાણિકનાસો વા, મહામુખો વા યસ્સ પટઙ્ગમણ્ડૂકસ્સેવ મુખનિમિત્તંયેવ મહન્તં હોતિ, મુખં પન લાબુસદિસં અતિખુદ્દકં, ભિન્નમુખો વા વઙ્કમુખો વા મહાઓટ્ઠો વા ઉક્ખલિમુખવટ્ટિસદિસેહિ ઓટ્ઠેહિ સમન્નાગતો, તનુકઓટ્ઠો વા ભેરિચમ્મસદિસેહિ દન્તે પિદહિતું અસમત્થેહિ ઓટ્ઠેહિ સમન્નાગતો, મહાધરોટ્ઠો વા તનુકઉત્તરોટ્ઠો વા તનુકઅધરોટ્ઠો વા મહાઉત્તરોટ્ઠો વા ઓટ્ઠછિન્નકો વા એળમુખો વા ઉપ્પક્કમુખો વા સઙ્ખતુણ્ડકો વા બહિ સેતેહિ અન્તો અતિરત્તેહિ ઓટ્ઠેહિ સમન્નાગતો, દુગ્ગન્ધકુણપમુખો વા, મહાદન્તો વા અટ્ઠકદન્તસદિસેહિ દન્તેહિ સમન્નાગતો, અસુરદન્તો વા હેટ્ઠા વા ઉપરિ વા બહિ નિક્ખન્તદન્તો, યસ્સ પન સક્કા હોતિ ઓટ્ઠેહિ પિદહિતું, કથેન્તસ્સેવ પઞ્ઞાયતિ, નો અકથેન્તસ્સ, તં પબ્બાજેતું વટ્ટતિ. પૂતિદન્તો વા નિદ્દન્તો વા અતિખુદ્દકદન્તો વા યસ્સ પન દન્તન્તરે કલન્દકદન્તો વિય સુખુમદન્તો હોતિ, તં પબ્બાજેતું વટ્ટતિ.

મહાહનુકો વા ગોહનુસદિસેન હનુના સમન્નાગતો, દીઘહનુકો વા ચિપિટહનુકો વા અન્તોપવિટ્ઠેન વિય અતિરસ્સેન હનુકેન સમન્નાગતો, ભિન્નહનુકો વા વઙ્કહનુકો વા નિમ્મસ્સુદાઠિકો વા ભિક્ખુનીસદિસમુખો, દીઘગલો વા બકગલસદિસેન ગલેન સમન્નાગતો, રસ્સગલો વા અન્તોપવિટ્ઠેન વિય ગલેન સમન્નાગતો, ભિન્નગલો વા ભટ્ઠઅંસકૂટો વા અહત્થો વા એકહત્થો વા અતિરસ્સહત્થો વા અતિદીઘહત્થો વા ભિન્નઉરો વા ભિન્નપિટ્ઠિ વા કચ્છુગત્તો વા કણ્ડુગત્તો વા દદ્દુગત્તો વા ગોધાગત્તો વા યસ્સ ગોધાય વિય ગત્તતો ચુણ્ણાનિ પતન્તિ. સબ્બઞ્ચેતં વિરૂપકરણં સન્ધાય વિત્થારિતવસેન વુત્તં, વિનિચ્છયો પનેત્થ પઞ્ચાબાધેસુ વુત્તનયેન વેદિતબ્બો.

ભટ્ઠકટિકો વા મહાઆનિસદો વા ઉદ્ધનકૂટસદિસેહિ આનિસદમંસેહિ અચ્ચુગ્ગતેહિ સમન્નાગતો, મહાઊરુકો વા વાતણ્ડિકો વા મહાજાણુકો વા સઙ્ઘટ્ટનજાણુકો વા દીઘજઙ્ઘો વા યટ્ઠિસદિસજઙ્ઘો, વિકટો વા સઙ્ઘટ્ટો વા ઉબ્બદ્ધપિણ્ડિકો

વા, સો દુવિધો હેટ્ઠા ઓરુળ્હાહિ વા ઉપરિ આરુળ્હાહિ વા મહતીહિ જઙ્ઘપિણ્ડિકાહિ સમન્નાગતો, મહાજઙ્ઘો વા થૂલજઙ્ઘપિણ્ડિકો વા મહાપાદો વા મહાપણ્હિ વા પિટ્ઠિકપાદો વા પાદવેમજ્ઝતો ઉટ્ઠિતજઙ્ઘો, વઙ્કપાદો વા, સો દુવિધો અન્તો વા બહિ વા પરિવત્તપાદો, ગણ્ઠિકઙ્ગુલિ વા સિઙ્ગિવેરફણસદિસાહિ અઙ્ગુલીહિ સમન્નાગતો, અન્ધનખો વા કાળવણ્ણેહિ પૂતિનખેહિ સમન્નાગતો, સબ્બોપિ એસ પરિસદૂસકો. એવરૂપો પરિસદૂસકો ન પબ્બાજેતબ્બો.

૧૩૪. કાણોતિ પસન્નન્ધો વા હોતુ પુપ્ફાદીહિ વા ઉપહતપસાદો, દ્વીહિ વા એકેન વા અક્ખિના ન પસ્સતિ, સો ન પબ્બાજેતબ્બો. **મહાપચ્ચરિયં** પન એકક્ખિકાણો ‘‘કાણો’’તિ વુત્તો, દ્વિઅક્ખિકાણો અન્ધેન સઙ્ગહિતો. **મહાઅટ્ઠકથાયં** જચ્ચન્ધો ‘‘અન્ધો’’તિ વુત્તો. તસ્મા ઉભયમ્પિ પરિયાયેન યુજ્જતિ. **કુણી**તિ હત્થકુણી વા પાદકુણી વા અઙ્ગુલિકુણી વા, યસ્સ એતેસુ હત્થાદીસુ યં કિઞ્ચિ વઙ્કં પઞ્ઞાયતિ. **ખઞ્જો**તિ નતજાણુકો વા ભિન્નજઙ્ઘો વા મજ્ઝે સંકુટિતપાદત્તા કુણ્ઠપાદકો વા પિટ્ઠિપાદમજ્ઝેન ચઙ્કમન્તો, અગ્ગે સંકુટિતપાદત્તા કુણ્ઠપાદકો વા પિટ્ઠિપાદગ્ગેન ચઙ્કમન્તો, અગ્ગપાદેનેવ ચઙ્કમનખઞ્જો વા પણ્હિકાય ચઙ્કમનખઞ્જો વા પાદસ્સ બાહિરન્તેન ચઙ્કમનખઞ્જો વા પાદસ્સ અબ્ભન્તરેન ચઙ્કમનખઞ્જો વા ગોપ્ફકાનં ઉપરિ ભગ્ગત્તા સકલેન પિટ્ઠિપાદેન ચઙ્કમનખઞ્જો વા. સબ્બોપેસ ખઞ્જોયેવ, ન પબ્બાજેતબ્બો.

પક્ખહતોતિ યસ્સ એકો હત્થો વા પાદો વા અદ્ધસરીરં વા સુખં ન વહતિ. **છિન્નિરિયાપથો**તિ પીઠસપ્પી વુચ્ચતિ. **જરાદુબ્બલો**તિ જિણ્ણભાવેન દુબ્બલો અત્તનો ચીવરરજનાદિકમ્મમ્પિ કાતું અસમત્થો. યો પન મહલ્લકોપિ બલવા હોતિ, અત્તાનં પટિજગ્ગિતું સક્કોતિ, સો પબ્બાજેતબ્બો. **અન્ધો**તિ જચ્ચન્ધો વુચ્ચતિ. **મૂગો**તિ યસ્સ વચીભેદો ન પવત્તતિ, યસ્સપિ પવત્તતિ, સરણગમનં પન પરિપુણ્ણં ભાસિતું ન સક્કોતિ, તાદિસં મમ્મનમ્પિ પબ્બાજેતું ન વટ્ટતિ. યો પન સરણગમનમત્તં પરિપુણ્ણં ભાસિતું સક્કોતિ, તં પબ્બાજેતું વટ્ટતિ. **બધિરો**તિ યો સબ્બેન સબ્બં ન સુણાતિ. યો પન મહાસદ્દં સુણાતિ, તં પબ્બાજેતું વટ્ટતિ. **અન્ધમૂગા**દયો ઉભયદોસવસેન વુત્તા. યેસઞ્ચ પબ્બજ્જા પટિક્ખિત્તા, ઉપસમ્પદાપિ તેસં પટિક્ખિત્તાવ. સચે પન ને સઙ્ઘો ઉપસમ્પાદેતિ, સબ્બેપિ સૂપસમ્પન્ના, કારકસઙ્ઘો પન આચરિયુપજ્ઝાયા ચ આપત્તિતો ન મુચ્ચન્તિ.

૧૩૫. પણ્ડકો ઉભતોબ્યઞ્જનકો થેય્યસંવાસકો તિત્થિયપક્કન્તકો તિરચ્છાનગતો માતુઘાતકો પિતુઘાતકો અરહન્તઘાતકો લોહિતુપ્પાદકો સઙ્ઘભેદકો ભિક્ખુનીદૂસકોતિ ઇમે પન એકાદસ પુગ્ગલા ‘‘પણ્ડકો, ભિક્ખવે, અનુપસમ્પન્નો ન ઉપસમ્પાદેતબ્બો, ઉપસમ્પન્નો નાસેતબ્બો’’તિ (મહાવ॰ ૧૦૯) આદિવચનતો અભબ્બા, નેવ નેસં પબ્બજ્જા, ન ઉપસમ્પદા ચ રુહતિ, તસ્મા ન પબ્બાજેતબ્બા ન ઉપસમ્પાદેતબ્બા, જાનિત્વા પબ્બાજેન્તો ઉપસમ્પાદેન્તો ચ દુક્કટં આપજ્જતિ. અજાનિત્વાપિ પબ્બાજિતા ઉપસમ્પાદિતા ચ જાનિત્વા લિઙ્ગનાસનાય નાસેતબ્બા.

તત્થ **પણ્ડકો**તિ આસિત્તપણ્ડકો ઉસૂયપણ્ડકો ઓપક્કમિકપણ્ડકો પક્ખપણ્ડકો નપુંસકપણ્ડકોતિ પઞ્ચ પણ્ડકા. તેસુ યસ્સ પરેસં અઙ્ગજાતં મુખેન ગહેત્વા અસુચિના આસિત્તસ્સ પરિળાહો વૂપસમ્મતિ, અયં **આસિત્તપણ્ડકો**. યસ્સ પરેસં અજ્ઝાચારં પસ્સતો ઉસૂયાય ઉપ્પન્નાય પરિળાહો વૂપસમ્મતિ, અયં **ઉસૂયપણ્ડકો**. યસ્સ ઉપક્કમેન બીજાનિ અપનીતાનિ, અયં **ઓપક્કમિકપણ્ડકો**. એકચ્ચો પન અકુસલવિપાકાનુભાવેન કાળપક્ખે પણ્ડકો હોતિ, જુણ્હપક્ખે પનસ્સ પરિળાહો વૂપસમ્મતિ, અયં **પક્ખપણ્ડકો**. યો પન પટિસન્ધિયંયેવ અભાવકો ઉપ્પન્નો, અયં **નપુંસકપણ્ડકો**. તેસુ આસિત્તપણ્ડકસ્સ ચ ઉસૂયપણ્ડકસ્સ ચ પબ્બજ્જા ન વારિતા, ઇતરેસં તિણ્ણં વારિતા. ‘‘તેસુપિ પક્ખપણ્ડકસ્સ યસ્મિં પક્ખે પણ્ડકો હોતિ, તસ્મિંયેવસ્સ પક્ખે પબ્બજ્જા વારિતા’’તિ **કુરુન્દિયં** વુત્તં.

૧૩૬. ઉભતોબ્યઞ્જનકોતિ (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૧૧૬) ઇત્થિનિમિત્તુપ્પાદનકમ્મતો ચ પુરિસનિમિત્તુપ્પાદનકમ્મતો ચ ઉભતોબ્યઞ્જનમસ્સ અત્થીતિ ઉભતોબ્યઞ્જનકો. સો દુવિધો હોતિ ઇત્થિઉભતોબ્યઞ્જનકો પુરિસઉભતોબ્યઞ્જનકોતિ. તત્થ ઇત્થિઉભતોબ્યઞ્જનકસ્સ ઇત્થિનિમિત્તં પાકટં હોતિ, પુરિસનિમિત્તં પટિચ્છન્નં. પુરિસઉભતોબ્યઞ્જનકસ્સ પુરિસનિમિત્તં પાકટં, ઇત્થિનિમિત્તં પટિચ્છન્નં. ઇત્થિઉભતોબ્યઞ્જનકસ્સ ઇત્થીસુ પુરિસત્તં કરોન્તસ્સ ઇત્થિનિમિત્તં પટિચ્છન્નં હોતિ, પુરિસનિમિત્તં પાકટં. પુરિસઉભતોબ્યઞ્જનકસ્સ પુરિસાનં ઇત્થિભાવં ઉપગચ્છન્તસ્સ પુરિસનિમિત્તં પટિચ્છન્નં હોતિ, ઇત્થિનિમિત્તં પાકટં હોતિ. ઇત્થિઉભતોબ્યઞ્જનકો સયઞ્ચ ગબ્ભં ગણ્હાતિ, પરઞ્ચ ગણ્હાપેતિ, પુરિસઉભતોબ્યઞ્જનકો પન સયં ન ગણ્હાતિ, પરં પન ગણ્હાપેતીતિ ઇદમેતેસં નાનાકરણં. ઇમસ્સ પન દુવિધસ્સપિ ઉભતોબ્યઞ્જનકસ્સ નેવ પબ્બજ્જા અત્થિ, ન ઉપસમ્પદા.

૧૩૭. થેય્યસંવાસકોતિ તયો થેય્યસંવાસકા લિઙ્ગત્થેનકો સંવાસત્થેનકો ઉભયત્થેનકોતિ . તત્થ યો સયં પબ્બજિત્વા વિહારં ગન્ત્વા ન ભિક્ખુવસ્સાનિ ગણેતિ, ન યથાવુડ્ઢં વન્દનં સાદિયતિ, ન આસનેન પટિબાહતિ, ન ઉપોસથપવારણાદીસુ સન્દિસ્સતિ, અયં લિઙ્ગમત્તસ્સેવ થેનિતત્તા **લિઙ્ગત્થેનકો** નામ. યો પન ભિક્ખૂહિ પબ્બાજિતો સામણેરો સમાનો વિદેસં ગન્ત્વા ‘‘અહં દસવસ્સો વા વીસતિવસ્સો વા’’તિ મુસા વત્વા ભિક્ખુવસ્સાનિ ગણેતિ, યથાવુડ્ઢં વન્દનં સાદિયતિ, આસનેન પટિબાહતિ, ઉપોસથપવઆરણાદીસુ સન્દિસ્સતિ, અયં સંવાસમત્તસ્સેવ થેનિતત્તા **સંવાસત્થેનકો** નામ. ભિક્ખુવસ્સગણનાદિકો હિ સબ્બોપિ કિરિયભેદો ઇમસ્મિં અત્થે ‘‘સંવાસો’’તિ વેદિતબ્બો. સિક્ખં પચ્ચક્ખાય ‘‘ન મં કોચિ જાનાતી’’તિ પુન એવં પટિપજ્જન્તોપિ એસેવ નયો. યો પન સયં પબ્બજિત્વા વિહારં ગન્ત્વા ભિક્ખુવસ્સાનિ ગણેતિ, યથાવુડ્ઢં વન્દનં સાદિયતિ, આસનેન પટિબાહતિ, ઉપોસથપવારણાદીસુ સન્દિસ્સતિ, અયં લિઙ્ગસ્સ ચેવ સંવાસસ્સ ચ થેનિતત્તા **ઉભયત્થેનકો** નામ. અયં તિવિધોપિ થેય્યસંવાસકો અનુપસમ્પન્નો ન ઉપસમ્પાદેતબ્બો, ઉપસમ્પન્નો નાસેતબ્બો, પુન પબ્બજ્જં યાચન્તોપિ ન પબ્બાજેતબ્બો.

૧૩૮. એત્થ ચ અસમ્મોહત્થં ઇદં પકિણ્ણકં વેદિતબ્બં –

‘‘રાજદુબ્ભિક્ખકન્તાર, રોગવેરિભયેન વા;
ચીવરાહરણત્થં વા, લિઙ્ગં આદિયતીધ યો.

‘‘સંવાસં નાધિવાસેતિ, યાવ સો સુદ્ધમાનસો;
થેય્યસંવાસકો નામ, તાવ એસ ન વુચ્ચતી’’તિ. (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૧૧૦);

તત્રાયં વિત્થારનયો – ઇધેકચ્ચસ્સ રાજા કુદ્ધો હોતિ, સો ‘‘એવં મે સોત્થિ ભવિસ્સતી’’તિ સયમેવ લિઙ્ગં ગહેત્વા પલાયતિ. તં દિસ્વા રઞ્ઞો આરોચેન્તિ, રાજા ‘‘સચે પબ્બજિતો, ન તં લબ્ભા કિઞ્ચિ કાતુ’’ન્તિ તસ્મિં કોધં પટિવિનેતિ. સો ‘‘વૂપસન્તં મે રાજભય’’ન્તિ સઙ્ઘમજ્ઝં અનોસરિત્વાવ ગિહિલિઙ્ગં ગહેત્વા આગતો પબ્બાજેતબ્બો. અથાપિ ‘‘સાસનં નિસ્સાય મયા જીવિતં લદ્ધં, હન્દ દાનિ અહં પબ્બજામી’’તિ ઉપ્પન્નસંવેગો તેનેવ લિઙ્ગેન આગન્ત્વા આગન્તુકવત્તં ન સાદિયતિ, ભિક્ખૂહિ પુટ્ઠો વા અપુટ્ઠો વા યથાભૂતમત્તાનં આવિકત્વા પબ્બજ્જં યાચતિ, લિઙ્ગં અપનેત્વા પબ્બાજેતબ્બો. સચે પન સો વત્તં સાદિયતિ, પબ્બજિતાલયં દસ્સેતિ, સબ્બં પુબ્બે વુત્તં વસ્સગણનાદિભેદં વિધિં પટિપજ્જતિ, અયં ન પબ્બાજેતબ્બો.

ઇધ પનેકચ્ચો દુબ્ભિક્ખે જીવિતું અસક્કોન્તો સયમેવ લિઙ્ગં ગહેત્વા સબ્બપાસણ્ડિયભત્તાનિ ભુઞ્જન્તો દુબ્ભિક્ખે વીતિવત્તે સઙ્ઘમજ્ઝં અનોસરિત્વાવ ગિહિલિઙ્ગં ગહેત્વા આગતોતિ સબ્બં પુરિમસદિસમેવ.

અપરો મહાકન્તારં નિત્થરિતુકામો હોતિ, સત્થવાહો ચ પબ્બજિતે ગહેત્વા ગચ્છતિ. સો ''એવં મં સત્થવાહો ગહેત્વા ગમિસ્સતી''તિ સયમેવ લિઙ્ગં ગહેત્વા સત્થવાહેન સદ્ધિં કન્તારં નિત્થરિત્વા ખેમન્તં પત્વા સઙ્ઘમજ્ઝં અનોસરિત્વાવ ગિહિલિઙ્ગં ગહેત્વા આગતોતિ સબ્બં પુરિમસદિસમેવ.

અપરો રોગભયે ઉપ્પન્ને જીવિતું અસક્કોન્તો સયમેવ લિઙ્ગં ગહેત્વા સબ્બપાસણ્ડિયભત્તાનિ ભુઞ્જન્તો રોગભયે વૂપસન્તે સઙ્ઘમજ્ઝં અનોસરિત્વાવ ગિહિલિઙ્ગં ગહેત્વા આગતોતિ સબ્બં પુરિમસદિસમેવ.

અપરસ્સ એકો વેરિકો કુદ્ધો હોતિ, ઘાતેતુકામો નં વિચરતિ. સો ''એવં મે સોત્થિ ભવિસ્સતી''તિ સયમેવ લિઙ્ગં ગહેત્વા પલાયતિ. વેરિકો ''કુહિં સો''તિ પરિયેસન્તો ''પબ્બજિત્વા પલાતો''તિ સુત્વા ''સચે પબ્બજિતો, ન તં લબ્ભા કિઞ્ચિ કાતુ''ન્તિ તસ્મિં કોધં પટિવિનેતિ. સો ''વૂપસન્તં મે વેરિભય''ન્તિ સઙ્ઘમજ્ઝં અનોસરિત્વાવ ગિહિલિઙ્ગં ગહેત્વા આગતોતિ સબ્બં પુરિમસદિસમેવ.

અપરો ઞાતિકુલં ગન્ત્વા સિક્ખં પચ્ચક્ખાય ગિહી હુત્વા ''ઇમાનિ ચીવરાનિ ઇધ નસ્સિસ્સન્તિ, સચેપિ ઇમાનિ ગહેત્વા વિહારં ગમિસ્સામિ, અન્તરામગ્ગે મં 'ચોરો'તિ ગહેસ્સન્તિ, યંનૂનાહં કાયપરિહારિયાનિ કત્વા ગચ્છેય્ય''ન્તિ ચીવરાહરણત્થં નિવાસેત્વા ચ પારુપિત્વા ચ વિહારં ગચ્છતિ. તં દૂરતોવ આગચ્છન્તં દિસ્વા સામણેરા ચ દહરા ચ અબ્ભુગ્ગચ્છન્તિ, વત્તં દસ્સેન્તિ. સો ન સાદિયતિ, યથાભૂતમત્તાનં આવિકરોતિ. સચે ભિક્ખૂ ''ન દાનિ મયં તં મુઞ્ચિસ્સામા''તિ બલક્કારેન પબ્બાજેતુકામા હોન્તિ, કાસાયાનિ અપનેત્વા પુન પબ્બાજેતબ્બો. સચે પન ''નયિમે મં હીનાયાવત્તભાવં જાનન્તી''તિ તંયેવ ભિક્ખુભાવં પટિજાનિત્વા સબ્બં પુબ્બે વુત્તં વસ્સગણનાદિભેદં વિધિં પટિપજ્જતિ, અયં ન પબ્બાજેતબ્બો.

અપરો મહાસામણેરો ઞાતિકુલં ગન્ત્વા ઉપ્પબ્બજિત્વા કમ્મન્તાનુટ્ઠાનેન ઉબ્બાળ્હો પુન ''દાનિ અહં સામણેરો ભવિસ્સામિ, થેરોપિ મે ઉપ્પબ્બજિતભાવં ન જાનાતી''તિ તદેવ પત્તચીવરં આદાય વિહારં ગચ્છતિ, તમત્થં ભિક્ખૂનં ન આરોચેતિ, સામણેરભાવં પટિજાનાતિ, અયં થેય્યસંવાસકોયેવ, પબ્બજ્જં ન લભતિ. સચેપિસ્સ લિઙ્ગગ્ગહણકાલે એવં હોતિ ''નાહં કસ્સચિ આરોચેસ્સામી''તિ, વિહારઞ્ચ ગતો આરોચેતિ, ગહણેનેવ થેય્યસંવાસકો. અથાપિસ્સ ગહણકાલે ''આચિક્ખિસ્સામી''તિ ચિત્તં ઉપ્પન્નં હોતિ, વિહારઞ્ચ ગન્ત્વા ''કુહિં ત્વં, આવુસો, ગતો''તિ વુત્તો ''ન દાનિ મં ઇમે જાનન્તી''તિ વઞ્ચેત્વા નાચિક્ખતિ, ''નાચિક્ખિસ્સામી''તિ સહ ધુરનિક્ખેપેન અયમ્પિ થેય્યસંવાસકોવ. સચે પનસ્સ ગહણકાલેપિ ''આચિક્ખિસ્સામી''તિ હોતિ, વિહારં ગન્ત્વાપિ આચિક્ખતિ, અયં પુન પબ્બજ્જં લભતિ.

અપરો દહરસામણેરો મહન્તો વા પન અબ્યત્તો. સો પુરિમનયેનેવ ઉપ્પબ્બજિત્વા ઘરે વચ્છકગોરક્ખણાદીનિ કમ્માનિ કાતું ન ઇચ્છતિ. તમેનં ઞાતકા તાનિયેવ કાસાયાનિ અચ્છાદેત્વા થાલકં વા પત્તં વા હત્થે દત્વા ''ગચ્છ, સમણોવ હોહી''તિ ઘરા નીહરન્તિ. સો વિહારં ગચ્છતિ, નેવ નં ભિક્ખૂ જાનન્તિ ''અયં ઉપ્પબ્બજિત્વા પુન સયમેવ પબ્બજિતો''તિ, નાપિ સયં જાનાતિ ''યો એવં પબ્બજતિ, સો થેય્યસંવાસકો નામ હોતી''તિ. સચે પન તં પરિપુણ્ણવસ્સં ઉપસમ્પાદેન્તિ, સૂપસમ્પન્નો. સચે પન અનુપસમ્પન્નકાલેયેવ વિનયવિનિચ્છયે વત્તમાને સુણાતિ ''યો એવં પબ્બજતિ, સો થેય્યસંવાસકો નામ હોતી''તિ, તેન ''મયા એવં

કત''ન્તિ ભિક્ખૂનં આચિક્ખિતબ્બં. એવં પુન પબ્બજ્જં લભતિ. સચે પન ''દાનિ ન મં કોચિ જાનાતી''તિ નારોચેતિ, ધુરં નિક્ખિત્તમત્તેયેવ થેય્યસંવાસકો.

ભિક્ખુ સિક્ખં પચ્ચક્ખાય લિઙ્ગં અનપનેત્વા દુસ્સીલકમ્મં કત્વા વા અકત્વા વા પુન સબ્બં પુબ્બે વુત્તં વસ્સગણનાદિભેદં વિધિં પટિપજ્જતિ, થેય્યસંવાસકો હોતિ. સિક્ખં અપ્પચ્ચક્ખાય સલિઙ્ગે ઠિતો મેથુનં પટિસેવિત્વા વસ્સગણનાદિભેદં વિધિં આપજ્જન્તો થેય્યસંવાસકો ન હોતિ, પબ્બજ્જામત્તં લભતિ. **અન્ધકટ્ઠકથાયં** પન ''એસો થેય્યસંવાસકો''તિ વુત્તં, તં ન ગહેતબ્બં.

એકો ભિક્ખુ કાસાયે સઉસ્સાહોવ ઓદાતં નિવાસેત્વા મેથુનં પટિસેવિત્વા પુન કાસાયાનિ નિવાસેત્વા વસ્સગણનાદિભેદં વિધિં આપજ્જતિ, અયમ્પિ થેય્યસંવાસકો ન હોતિ, પબ્બજ્જામત્તં લભતિ. સચે પન કાસાયે ધુરં નિક્ખિપિત્વા ઓદાતં નિવાસેત્વા મેથુનં પટિસેવિત્વા પુન કાસાયાનિ નિવાસેત્વા વસ્સગણનાદિભેદં વિધિં આપજ્જતિ, થેય્યસંવાસકો હોતિ. સામણેરો સલિઙ્ગે ઠિતો મેથુનાદિઅસ્સમણકરણધમ્મં આપજ્જિત્વાપિથેય્યસંવાસકો ન હોતિ. સચેપિ કાસાયે સઉસ્સાહોવ કાસાયાનિ અપનેત્વા મેથુનં પટિસેવિત્વા પુન કાસાયાનિ નિવાસેતિ, નેવ થેય્યસંવાસકો હોતિ. સચે પન કાસાયે ધુરં નિક્ખિપિત્વા નગ્ગો વા ઓદાતવત્થો વા મેથુનસેવનાદીહિ અસ્સમણો હુત્વા કાસાયં નિવાસેતિ, થેય્યસંવાસકો હોતિ.

સચે ગિહિભાવં પત્થયમાનો કાસાયં ઓવટ્ટિકં કત્વા અઞ્ઞેન વા આકારેન ગિહિનિવાસનેન નિવાસેતિ ''સોભતિ નુ ખો મે ગિહિલિઙ્ગં, ન સોભતી''તિ વીમંસનત્થં, રક્ખતિ તાવ. ''સોભતી''તિ સમ્પટિચ્છિત્વા પન પુન લિઙ્ગં સાદિયન્તો થેય્યસંવાસકો હોતિ. ઓદાતં નિવાસેત્વા વીમંસનસમ્પટિચ્છનેસુપિ એસેવ નયો. સચે પન નિવત્થકાસાવસ્સ ઉપરિ ઓદાતં નિવાસેત્વા વીમંસતિ વા સમ્પટિચ્છતિ વા, રક્ખતિયેવ. ભિક્ખુનિયાપિ એસેવ નયો. સાપિ ગિહિભાવં પત્થયમાના સચે કાસાયં ગિહિનિવાસનં નિવાસેતિ ''સોભતિ નુ ખો મે ગિહિલિઙ્ગં, ન સોભતી''તિ વીમંસનત્થં, રક્ખતિયેવ. સચે ''સોભતી''તિ સમ્પટિચ્છતિ, ન રક્ખતિ. ઓદાતં નિવાસેત્વા વીમંસનસમ્પટિચ્છનેસુપિ એસેવ નયો. નિવત્થકાસાયસ્સ પન ઉપરિ ઓદાતં નિવાસેત્વા વીમંસતુ વા સમ્પટિચ્છતુ વા, રક્ખતિયેવ.

સચે કોચિ વુડ્ઢપબ્બજિતો વસ્સાનિ અગણેત્વા પાળિયમ્પિ અટ્ઠત્વા એકપસ્સેન ગન્ત્વા મહાપેળાદીસુ કટચ્છુના ઉક્ખિત્તે ભત્તપિણ્ડે પત્તં ઉપનામેત્વા સેનો વિય મંસપેસિં ગહેત્વા ગચ્છતિ, થેય્યસંવાસકો ન હોતિ, ભિક્ખુવસ્સાનિ પન ગણેત્વા ગણ્હન્તો થેય્યસંવાસકો હોતિ. સયં સામણેરોવ સામણેરપટિપાટિયા કૂટવસ્સાનિ ગણેત્વા ગણ્હન્તો થેય્યસંવાસકો ન હોતિ. ભિક્ખુ ભિક્ખુપટિપાટિયા કૂટવસ્સાનિ ગણેત્વા ગણ્હન્તો ભણ્ડગ્ઘેન કારેતબ્બો.

૧૩૯. તિત્થિયપક્કન્તકોતિ તિત્થિયેસુ પક્કન્તો પવિટ્ઠોતિ તિત્થિયપક્કન્તકો, સોપિ ન પબ્બાજેતબ્બો. તત્રાયં વિનિચ્છયો – ઉપસમ્પન્નો ભિક્ખુ ''તિત્થિયો ભવિસ્સામી''તિ સલિઙ્ગેનેવ તેસં ઉપસ્સયં ગચ્છતિ, પદવારે પદવારે દુક્કટં, તેસં લિઙ્ગે આદિન્નમત્તે તિત્થિયપક્કન્તકો હોતિ. યોપિ સયમેવ ''તિત્થિયો ભવિસ્સ''ન્તિ કુસચીરાદીનિ નિવાસેતિ, તિત્થિયપક્કન્તકો હોતિયેવ. યો પન નગ્ગો નહાયન્તો અત્તાનં ઓલોકેત્વા ''સોભતિ મે આજીવકભાવો, આજીવકો ભવિસ્સ''ન્તિ કાસાયાનિ અનાદાય નગ્ગો આજીવકાનં ઉપસ્સયં ગચ્છતિ, પદવારે પદવારે દુક્કટં. સચે પનસ્સ અન્તરામગ્ગે હિરોત્તપ્પં ઉપ્પજ્જતિ, દુક્કટાનિ દેસેત્વા મુચ્ચતિ. તેસં ઉપસ્સયં ગન્ત્વાપિ તેહિ વા ઓવદિતો અત્તના વા ''ઇમેસં પબ્બજ્જા અતિદુક્ખા''તિ દિસ્વા નિવત્તન્તોપિ મુચ્ચતિયેવ. સચે પન ''કિં તુમ્હાકં

પબ્બજ્જાય ઉક્કટ્ઠ''ન્તિ પુચ્છિત્વા ''કેસમસ્સુલુઞ્ચનાદીની''તિ વુત્તો એકકેસમ્પિ લુઞ્ચાપેતિ, ઉક્કુટિકપ્પધાનાદીનિ વા વત્તાનિ આદિયતિ, મોરપિઞ્છાદીનિ વા નિવાસેતિ, તેસં લિઙ્ગં ગણ્હાતિ, ''અયં પબ્બજ્જા સેટ્ઠા''તિ સેટ્ઠભાવં વા ઉપગચ્છતિ, ન મુચ્ચતિ, તિત્થિયપક્કન્તકો હોતિ. સચે પન ''સોભતિ નુ ખો મે તિત્થિયપબ્બજ્જા, નનુ ખો સોભતી''તિ વીમંસનત્થં કુસચીરાદીનિ વા નિવાસેતિ, જટં વા બન્ધતિ, ખારિકાજં વા આદિયતિ, યાવ ન સમ્પટિચ્છતિ લદ્ધિં, તાવ રક્ખતિ, સમ્પટિચ્છિતમત્તે તિત્થિયપક્કન્તકો હોતિ. અચ્છિન્નચીવરો પન કુસચીરાદીનિ નિવાસેન્તો રાજભયાદીહિ વા તિત્થિયલિઙ્ગં ગણ્હન્તો લદ્ધિયા અભાવેન નેવ તિત્થિયપક્કન્તકો હોતિ. ''અયઞ્ચ તિત્થિયપક્કન્તકો નામ ઉપસમ્પન્નભિક્ખુના કથિતો, તસ્મા સામણેરો સલિઙ્ગેન તિત્થિયાયતનં ગતોપિ પુન પબ્બજ્જઞ્ચ ઉપસમ્પદઞ્ચ લભતી''તિ **કુરુન્દિયં** વુત્તં. પુરિમો પન થેય્યસંવાસકો અનુપસમ્પન્નેન કથિતો, તસ્મા ઉપસમ્પન્નો કૂટવસ્સં ગણેન્તોપિ અસ્સમણો ન હોતિ. લિઙ્ગે સઉસ્સાહો પારાજિકં આપજ્જિત્વા ભિક્ખુવસ્સાદીનિ ગણ્હન્તોપિ થેય્યસંવાસકો ન હોતિ.

૧૪૦. **તિરચ્છાનગતો**તિ નાગો વા હોતુ સુપણ્ણમાણવકાદીનં વા અઞ્ઞતરો અન્તમસો સક્કં દેવરાજાનં ઉપાદાય યો કોચિ અમનુસ્સજાતિયો, સબ્બોવ ઇમસ્મિં અત્થે ''તિરચ્છાનગતો''તિ વેદિતબ્બો. સો ચ નેવ ઉપસમ્પાદેતબ્બો ન પબ્બાજેતબ્બો, ઉપસમ્પન્નોપિ નાસેતબ્બો.

૧૪૧. **માતુઘાતકા**દીસુ પન યેન મનુસ્સિત્થિભૂતા જનિકા માતા સયમ્પિ મનુસ્સજાતિકેનેવ સભા સઞ્ચિચ્ચ જીવિતા વોરોપિતા, અયં આનન્તરિયેન માતુઘાતકકમ્મેન **માતુઘાતકો**. એતસ્સ પબ્બજ્જા ચ ઉપસમ્પદા ચ પટિક્ખિત્તા. યેન પન મનુસ્સિત્થિભૂતાપિ અજનિકા પોસાવનિકા માતા વા ચૂળમાતા વા જનિકાપિ વા ન મનુસ્સિત્થિભૂતા માતા ઘાતિતા, તસ્સ પબ્બજ્જા ન વારિતા, ન ચ આનન્તરિકો હોતિ. યેન સયં તિરચ્છાનભૂતેન મનુસ્સિત્થિભૂતા માતા ઘાતિતા, સોપિ આનન્તરિકો ન હોતિ, તિરચ્છાનગતત્તા પનસ્સ પબ્બજ્જા પટિક્ખિત્તા. **પિતુઘાતકે**પિ એસેવ નયો. સચેપિ હિ વેસિયા પુત્તો હોતિ, ''અયં મે પિતા''તિ ન જાનાતિ, યસ્સ સમ્ભવેન નિબ્બત્તો, સો ચે અનેન ઘાતિતો, પિતુઘાતકોત્વેવ સઙ્ખ્યં ગચ્છતિ, આનન્તરિયઞ્ચ ફુસતિ.

અરહન્તઘાતકોપિ મનુસ્સઅરહન્તવસેનેવ વેદિતબ્બો. મનુસ્સજાતિયઞ્હિ અન્તમસો અપબ્બજિતમ્પિ ખીણાસવં દારકં વા દારિકં વા સઞ્ચિચ્ચ જીવિતા વોરોપેન્તો અરહન્તઘાતકોવ હોતિ, આનન્તરિયઞ્ચ ફુસતિ, પબ્બજ્જા ચસ્સ વારિતા. અમનુસ્સજાતિકં પન અરહન્તં મનુસ્સજાતિકં વા અવસેસં અરિયપુગ્ગલં ઘાતેત્વા આનન્તરિકો ન હોતિ, પબ્બજ્જાપિસ્સ ન વારિતા, કમ્મં પન બલવં હોતિ. તિરચ્છાનો મનુસ્સઅરહન્તમ્પિ ઘાતેત્વા આનન્તરિકો ન હોતિ, કમ્મં પન ભારિયન્તિ અયમેત્થ વિનિચ્છયો.

યો પન દેવદત્તો વિય દુટ્ઠચિત્તેન વધકચિત્તેન તથાગતસ્સ જીવમાનકસરીરે ખુદ્દકમક્ખિકાય પિવનમત્તમ્પિ લોહિતં ઉપ્પાદેતિ, અયં **લોહિતુપ્પાદકો** નામ. એતસ્સ પબ્બજ્જા ચ ઉપસમ્પદા ચ વારિતા. યો પન રોગવૂપસમત્થં જીવકો વિય સત્થેન ફાલેત્વા પૂતિમંસલોહિતં હરિત્વા ફાસુકં કરોતિ, બહું સો પુઞ્ઞં પસવતીતિ.

યો દેવદત્તો વિય સાસનં ઉદ્ધમ્મં ઉબ્બિનયં કત્વા ચતુન્નં કમ્માનં અઞ્ઞતરવસેન સઙ્ઘં ભિન્દતિ, અયં **સઙ્ઘભેદકો** નામ. એતસ્સ પબ્બજ્જા ચ ઉપસમ્પદા ચ વારિતા.

યો પન પકતત્તં ભિક્ખુનિં તિણ્ણં મગ્ગાનં અઞ્ઞતરસ્મિં દૂસેતિ, અયં **ભિક્ખુનીદૂસકો** નામ. એતસ્સ પબ્બજ્જા ચ ઉપસમ્પદા ચ વારિતા. યો પન કાયસંસગ્ગેન સીલવિનાસં પાપેતિ, તસ્સ પબ્બજ્જા ચ ઉપસમ્પદા ચ ન

વારિતા. બલક્કારેન ઓદાતવત્થવસનં કત્વા અનિચ્છમાનંયેવ દૂસેન્તોપિ ભિક્ખુનીદૂસકોયેવ, બલક્કારેન પન ઓદાતવત્થવસનં કત્વા ઇચ્છમાનં દૂસેન્તો ભિક્ખુનીદૂસકો ન હોતિ. કસ્મા? યસ્મા ગિહિભાવે સમ્પટિચ્છિતમત્તેયેવ સા અભિક્ખુની હોતિ. સકિંસીલવિપન્નં પચ્છા દૂસેન્તો સિક્ખમાનસામણેરીસુ ચ વિપ્પટિપજ્જન્તો નેવ ભિક્ખુનીદૂસકો હોતિ, પબ્બજ્જમ્પિ ઉપસમ્પદમ્પિ લભતિ. ઇતિ ઇમે એકાદસ અભબ્બપુગ્ગલા વેદિતબ્બા.

૧૪૨. ઊનવીસતિવસ્સસ્સ પન ઉપસમ્પદાયેવ પટિક્ખિત્તા, ન પબ્બજ્જા, તસ્મા પટિસન્ધિગ્ગહણતો પટ્ઠાય પરિપુણ્ણવીસતિવસ્સો ઉપસમ્પાદેતબ્બો. ગબ્ભવીસોપિ હિ પરિપુણ્ણવીસતિવસ્સોત્વેવ સઙ્ખ્યં ગચ્છતિ. યથાહ ભગવા –

> ‘‘યં, ભિક્ખવે, માતુકુચ્છિસ્મિં પઠમં ચિત્તં ઉપ્પન્નં, પઠમં વિઞ્ઞાણં પાતુભૂતં, તદુપાદાય સાવસ્સ જાતિ. અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, ગબ્ભવીસં ઉપસમ્પાદેતુ’’ન્તિ (મહાવ॰ ૧૨૪).

તત્થ (પાચિ॰ અટ્ઠ॰ ૪૦૪) યો દ્વાદસ માસે માતુકુચ્છિસ્મિં વસિત્વા મહાપવારણાય જાતો, સો તતો પટ્ઠાય યાવ એકૂનવીસતિમે વસ્સે મહાપવારણા, તં અતિક્કમિત્વા પાટિપદે ઉપસમ્પાદેતબ્બો. એતેનુપાયેન હાયનવડ્ઢનં વેદિતબ્બં. પોરાણકત્થેરા પન એકૂનવીસતિવસ્સં સામણેરં નિક્ખમનીયપુણ્ણમાસિં અતિક્કમ્મ પાટિપદદિવસે ઉપસમ્પાદેન્તિ. કસ્મા? એકસ્મિં વસ્સે છ ચાતુદ્દસિકઉપોસથા હોન્તિ, ઇતિ વીસતિયા વસ્સેસુ ચત્તારો માસા પરિહાયન્તિ, રાજાનો તતિયે તતિયે ગસ્સે વસ્સં ઉક્કડ્ઢન્તિ, ઇતિ અટ્ઠારસવસ્સેસુ છ માસા વડ્ઢન્તિ, તતો ઉપોસથવસેન પરિહીને ચત્તારો માસે અપનેત્વા દ્વે માસા અવસેસા હોન્તિ, તે દ્વે માસે ગહેત્વા વીસતિ વસ્સાનિ પરિપુણ્ણાનિ હોન્તીતિ નિક્કઙ્ખા હુત્વા નિક્ખમનીયપુણ્ણમાસિં અતિક્કમ્મ પાટિપદે ઉપસમ્પાદેન્તિ.

એત્થ પન યો પવારેત્વા વીસતિવસ્સો ભવિસ્સતિ, તં સન્ધાય ‘‘એકૂનવીસતિવસ્સ’’ન્તિ વુત્તં. તસ્મા યો માતુકુચ્છિસ્મિં દ્વાદસ માસે વસિ, સો એકવીસતિવસ્સો હોતિ. યો સત્ત માસે વસિ, સો સત્તમાસાધિકવીસતિવસ્સો. છમાસજાતો પન ન જીવતિ, ઊનવીસતિવસ્સં પન ‘‘પરિપુણ્ણવીસતિવસ્સો’’તિ સઞ્ઞાય ઉપસમ્પાદેન્તસ્સ અનાપત્તિ, પુગ્ગલો પન અનુપસમ્પન્નોવ હોતિ. સચે પન સો દસવસ્સચ્ચયેન અઞ્ઞં ઉપસમ્પાદેતિ, તઞ્ચે મુઞ્ચિત્વા ગણો પૂરતિ, સૂપસમ્પન્નો. સોપિ ચ યાવ ન જાનાતિ, તાવસ્સ નેવ સગ્ગન્તરાયો ન મોક્ખન્તરાયો, ઞત્વા પન પુન ઉપસમ્પજ્જિતબ્બં.

૧૪૩. ઇતિ ઇમેહિ પબ્બજ્જાદોસેહિ વિરહિતોપિ ‘‘ન, ભિક્ખવે, અનનુઞ્ઞાતો માતાપિતૂહિ પુત્તો પબ્બાજેતબ્બો’’તિ (મહાવ॰ ૧૦૫) વચનતો માતાપિતૂહિ અનનુઞ્ઞાતો ન પબ્બાજેતબ્બો. તત્થ (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૧૦૫) **માતાપિતૂહી**તિ જનકે સન્ધાય વુત્તં. સચે દ્વેપિ અત્થિ, દ્વેપિ આપુચ્છિતબ્બા. સચે પિતા મતો હોતિ માતા વા, યો જીવતિ, સો આપુચ્છિ તબ્બો, પબ્બજિતાપિ આપુચ્છિતબ્બાવ. આપુચ્છન્તેન સયં વા ગન્ત્વા આપુચ્છિતબ્બં, અઞ્ઞો વા પેસેતબ્બો. સો એવ વા પેસેતબ્બો ‘‘ગચ્છ માતાપિતરો આપુચ્છિત્વા એહી’’તિ. સચે ‘‘અનુઞ્ઞાતોમ્હી’’તિ વદતિ, સદ્દહન્તેન પબ્બાજેતબ્બો. પિતા સયં પબ્બજિતો પુત્તમ્પિ પબ્બાજેતુકામો હોતિ, માતરં આપુચ્છિત્વા પબ્બાજેતુ. માતા વા ધીતરં પબ્બાજેતુકામા પિતરં આપુચ્છિત્વાવ પબ્બાજેતુ. પિતા પુત્તદારેન અનત્થિકો પલાયિ, માતા ‘‘ઇમં પબ્બજેથા’’તિ પુત્તં ભિક્ખૂનં દેતિ, ‘‘પિતાસ્સ કુહિ’’ન્તિ વુત્તે ‘‘ચિત્તકેળિં કીળિતું પલાતો’’તિ વદતિ, તં પબ્બાજેતું વટ્ટતિ. માતા કેનચિ પુરિસેન સદ્ધિં પલાતા હોતિ, પિતા પન

‘‘પબ્બાજેથા’’તિ વદતિ, એત્થાપિ એસેવ નયો. પિતા વિપ્પવુત્થો હોતિ, માતા પુત્તં ‘‘પબ્બાજેથા’’તિ અનુજાનાતિ, ‘‘પિતાસ્સ કુહિ’’ન્તિ વુત્તે ‘‘કિં તુમ્હાકં પિતરા, અહં જાનિસ્સામી’’તિ વદતિ, પબ્બાજેતું વટ્ટતીતિ **કુરુન્દિયં** વુત્તં.

માતાપિતરો મતા, દારકો ચૂળમાતાદીનં સન્તિકે સંવદ્ધો, તસ્મિં પબ્બાજિયમાને ઞાતકા કલહં વા કરોન્તિ ખિય્યન્તિ વા, તસ્મા વિવાદુપચ્છેદનત્થં આપુચ્છિત્વા પબ્બાજેતબ્બો, અનાપુચ્છિત્વા પબ્બાજેન્તસ્સ પન આપત્તિ નત્થિ. દહરકાલે ગહેત્વા પોસકા માતાપિતરો નામ હોન્તિ, તેસુપિ એસેવ નયો. પુત્તો અત્તાનં નિસ્સાય જીવતિ, ન માતાપિતરો. સચેપિ રાજા હોતિ, આપુચ્છિત્વાવ પબ્બાજેતબ્બો. માતાપિતૂહિ અનુઞ્ઞાતો પબ્બજિત્વા પુન વિબ્ભમતિ, સચેપિ સતક્ખત્તું પબ્બજિત્વા વિબ્ભમતિ, આગતાગતકાલે પુનપ્પુનં આપુચ્છિત્વાવ પબ્બાજેતબ્બો. સચેપિ એવં વદન્તિ ‘‘અયં વિબ્ભમિત્વા ગેહં આગતો, અમ્હાકં કમ્મં ન કરોતિ, પબ્બજિત્વા તુમ્હાકં વત્તં ન પૂરેતિ, નત્થિ ઇમસ્સ આપુચ્છનકિચ્ચં , આગતાગતં નં પબ્બાજેય્યાથા’’તિ, એવં નિસ્સટ્ઠં પુન અનાપુચ્છાપિ પબ્બાજેતું વટ્ટતિ.

યોપિ દહરકાલેયેવ ‘‘અયં તુમ્હાકં દિન્નો, યદા ઇચ્છથ, તદા પબ્બાજેય્યાથા’’તિ એવં દિન્નો હોતિ, સોપિ આગતાગતો પુન અનાપુચ્છિત્વાવ પબ્બાજેતબ્બો. યં પન દહરકાલેયેવ ‘‘ઇમં, ભન્તે, પબ્બાજેય્યાથા’’તિ અનુજાનિત્વા પચ્છા વુડ્ઢિપ્પત્તકાલે નાનુજાનન્તિ, અયં ન અનાપુચ્છા પબ્બાજેતબ્બો. એકો માતાપિતૂહિ સદ્ધિં ભણ્ડિત્વા ‘‘પબ્બાજેથ મ’’ન્તિ આગચ્છતિ, ‘‘આપુચ્છિત્વા એહી’’તિ ચ વુત્તો ‘‘નાહં ગચ્છામિ, સચે મં ન પબ્બાજેથ, વિહારં વા ઝાપેમિ, સત્થેન વા તુમ્હે પહરામિ, તુમ્હાકં ઞાતકાનં વા ઉપટ્ઠાકાનં વા આરામચ્છેદનાદીહિ અનત્થં ઉપ્પાદેમિ, રુક્ખા વા પતિત્વા મરામિ, ચોરમજ્ઝં વા પવિસામિ, દેસન્તરં વા ગચ્છામી’’તિ વદતિ, તં તસ્સેવ રક્ખણત્થાય પબ્બાજેતું વટ્ટતિ. સચે પનસ્સ માતાપિતરો આગન્ત્વા ‘‘કસ્મા અમ્હાકં પુત્તં પબ્બાજયિત્થા’’તિ વદન્તિ, તેસં તમત્થં આરોચેત્વા ‘‘રક્ખણત્થાય નં પબ્બાજયિમ્હ, પઞ્ઞાયથ તુમ્હે પુત્તેના’’તિ વત્તબ્બા. ‘‘રુક્ખા પતિસ્સામી’’તિ અભિરુહિત્વા પન હત્થપાદે મુઞ્ચન્તં પબ્બાજેતું વટ્ટતિયેવ.

એકો વિદેસં ગન્ત્વા પબ્બજ્જં યાચતિ, આપુચ્છિત્વા ચે ગતો, પબ્બાજેતબ્બો. નો ચે, દહરભિક્ખું પેસેત્વા આપુચ્છાપેત્વા પબ્બાજેતબ્બો. અતિદૂરઞ્ચે હોતિ, પબ્બાજેત્વાપિ ભિક્ખૂહિ સદ્ધિં પેસેત્વા દસ્સેતું વટ્ટતિ. **કુરુન્દિયં** પન વુત્તં ‘‘સચે દૂરં હોતિ, મગ્ગો ચ મહાકન્તારો, ‘ગન્ત્વા આપુચ્છિસ્સામી’તિ પબ્બાજેતું વટ્ટતી’’તિ. સચે પન માતાપિતૂનં બહૂ પુત્તા હોન્તિ, એવઞ્ચ વદન્તિ ‘‘ભન્તે, એતેસં દારકાનં યં ઇચ્છથ, તં પબ્બાજેય્યાથા’’તિ, દારકે વીમંસિત્વા યં ઇચ્છતિ, સો પબ્બાજેતબ્બો. સચેપિ સકલેન કુલેન વા ગામેન વા અનુઞ્ઞાતો હોતિ ‘‘ભન્તે, ઇમસ્મિં કુલે વા ગામે વા યં ઇચ્છથ, તં પબ્બાજેય્યાથા’’તિ, યં ઇચ્છતિ, સો પબ્બાજેતબ્બોતિ.

૧૪૪. એવં (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૩૪) પબ્બજ્જાદોસવિરહિતં માતાપિતૂહિ અનુઞ્ઞાતં પબ્બાજેન્તેનપિ ચ સચે અચ્છિન્નકેસો હોતિ, એકસીમાયઞ્ચ અઞ્ઞેપિ ભિક્ખૂ અત્થિ, કેસચ્છેદનત્થાય ભણ્ડુકમ્મં આપુચ્છિતબ્બં. તત્રાયં આપુચ્છનવિધિ (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૯૮) – સીમાપરિયાપન્ને ભિક્ખૂ સન્નિપાતેત્વા પબ્બજ્જાપેક્ખં તત્થ નેત્વા ‘‘સઙ્ઘં, ભન્તે, ઇમસ્સ દારકસ્સ ભણ્ડુકમ્મં આપુચ્છામી’’તિ તિક્ખત્તું વા દ્વિક્ખત્તું વા સકિં વા વત્તબ્બં. એત્થ ચ ‘‘ઇમસ્સ દારકસ્સ ભણ્ડુકમ્મં આપુચ્છામી’’તિપિ ‘‘ઇમસ્સ સમણકરણં આપુચ્છામી’’તિપિ ‘‘અયં સમણો હોતુકામો’’તિપિ ‘‘અયં પબ્બજિતુકામો’’તિપિ વત્તું વટ્ટતિયેવ. સચે સભાગટ્ઠાનં હોતિ, દસ વા વીસતિ વા તિંસં વા ભિક્ખૂ વસન્તીતિ પરિચ્છેદો પઞ્ઞાયતિ, તેસં ઠિતોકાસં વા નિસિન્નોકાસં વા ગન્ત્વાપિ પુરિમનયેનેવ આપુચ્છિતબ્બં. પબ્બજ્જાપેક્ખં વિનાવ દહરભિક્ખૂ વા સામણેરે વા પેસેત્વાપિ ‘‘એકો, ભન્તે, પબ્બજ્જાપેક્ખો અત્થિ, તસ્સ

ભણ્ડુકમ્મં આપુચ્છામા’’તિઆદિના નયેન આપુચ્છાપેતું વટ્ટતિ. સચે કેચિ ભિક્ખૂ સેનાસનં વા ગુમ્બાદીનિ વા પવિસિત્વા નિદ્દાયન્તિ વા સમણધમ્મં વા કરોન્તિ, આપુચ્છકા ચ પરિયેસન્તાપિ અદિસ્વા ‘‘સબ્બે આપુચ્છિતા અમ્હેહી’’તિ સઞ્ઞિનો હોન્તિ, પબ્બજ્જા નામ લહુકકમ્મં, તસ્મા પબ્બજિતો સુપબ્બજિતો, પબ્બાજેન્તસ્સપિ અનાપત્તિ.

સચે પન વિહારો મહા હોતિ અનેકભિક્ખુસહસ્સાવાસો, સબ્બે ભિક્ખૂ સન્નિપાતાપેતુમ્પિ દુક્કરં, પગેવ પટિપાટિયા આપુચ્છિતું, ખણ્ડસીમાય વા ઠત્વા નદીસમુદ્દાદીનિ વા ગન્ત્વા પબ્બાજેતબ્બો. યો પન નવમુણ્ડો વા હોતિ વિબ્ભન્તકો વા નિગણ્ઠાદીસુ અઞ્ઞતરો વા દ્વઙ્ગુલકેસો વા ઊનદ્વઙ્ગુલકેસો વા, તસ્સ કેસચ્છેદનકિચ્ચં નત્થિ, તસ્મા ભણ્ડુકમ્મં અનાપુચ્છિત્વાપિ તાદિસં પબ્બાજેતું વટ્ટતિ. દ્વઙ્ગુલાતિરિત્તકેસો પન યો હોતિ અન્તમસો એકસિખામત્તધરોપિ, સો ભણ્ડુકમ્મં આપુચ્છિત્વાવ પબ્બાજેતબ્બો.

૧૪૫. એવં આપુચ્છિત્વા પબ્બાજેન્તેન ચ પરિપુણ્ણપત્તચીવરોવ પબ્બાજેતબ્બો. સચે તસ્સ નત્થિ, યાચિતકેનપિ પત્તચીવરેન પબ્બાજેતું વટ્ટતિ, સભાગટ્ઠાને વિસ્સાસેન ગહેત્વાપિ પબ્બાજેતું વટ્ટતિ. સચે (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૧૧૮) પન અપક્કં પત્તં ચીવરૂપગાનિ ચ વત્થાનિ ગહેત્વા આગતો હોતિ, યાવ પત્તો પચ્ચતિ, ચીવરાનિ ચ કરીયન્તિ, તાવ વિહારે વસન્તસ્સ અનામટ્ઠપિણ્ડપાતં દાતું વટ્ટતિ, થાલકેસુ ભુઞ્જિતું વટ્ટતિ. પુરેભત્તં સામણેરભાગસમકો આમિસભાગો દાતું વટ્ટતિ, સેનાસનગ્ગાહો પન સલાકભત્તઉદ્દેસભત્તનિમન્તનાદીનિ ચ ન વટ્ટન્તિ. પચ્છાભત્તમ્પિ સામણેરભાગસમો તેલતણ્ડુલમધુફાણિતાદિભેસજ્જભાગો વટ્ટતિ. સચે ગિલાનો હોતિ, ભેસજ્જમસ્સ કાતું વટ્ટતિ, સામણેરસ્સ વિય સબ્બં પટિજગ્ગનકમ્મં. ઉપસમ્પદાપેક્ખં પન યાચિતકેન પત્તચીવરેન ઉપસમ્પાદેતું ન વટ્ટતિ. ‘‘ન, ભિક્ખવે, યાચિતકેન પત્તચીવરેન ઉપસમ્પાદેતબ્બો, યો ઉપસમ્પાદેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા’’તિ (મહાવ॰ ૧૧૮) વુત્તં. તસ્મા સો પરિપુણ્ણપત્તચીવરોયેવ ઉપસમ્પાદેતબ્બો. સચે તસ્સ નત્થિ, આચરિયુપજ્ઝાયા ચસ્સ દાતુકામા હોન્તિ, અઞ્ઞે વા ભિક્ખૂ નિરપેક્ખેહિ નિસ્સજ્જિત્વા અધિટ્ઠાનુપગં પત્તચીવરં દાતબ્બં. યાચિતકેન પન પત્તેન વા ચીવરેન વા ઉપસમ્પાદેન્તસ્સેવ આપત્તિ હોતિ, કમ્મં પન ન કુપ્પતિ.

૧૪૬. પરિપુણ્ણપત્તચીવરં (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૩૪) પબ્બાજેન્તેનપિ સચે ઓકાસો હોતિ, સયં પબ્બાજેતબ્બો. સચે ઉદ્દેસપરિપુચ્છાદીહિ બ્યાવટો હોતિ, ઓકાસં ન લભતિ, એકો દહરભિક્ખુ વત્તબ્બો ‘‘એતં પબ્બાજેહી’’તિ. અવુત્તોપિ ચે દહરભિક્ખુ ઉપજ્ઝાયં ઉદ્દિસ્સ પબ્બાજેતિ, વટ્ટતિ. સચે દહરભિક્ખુ નત્થિ, સામણેરોપિ વત્તબ્બો ‘‘એતં ખણ્ડસીમં નેત્વા પબ્બાજેત્વા કાસાયાનિ અચ્છાદેત્વા એહી’’તિ. સરણાનિ પન સયં દાતબ્બાનિ. એવં ભિક્ખુનાવ પબ્બાજિતો હોતિ. પુરિસઞ્હિ ભિક્ખુતો અઞ્ઞો પબ્બાજેતું ન લભતિ, માતુગામં ભિક્ખુનીતો અઞ્ઞો, સામણેરો પન સામણેરી વા આણત્તિયા કાસાયાનિ દાતું લભન્તિ, કેસોરોપનં યેન કેનચિ કતં સુકતં.

સચે પન ભબ્બરૂપો હોતિ સહેતુકો ઞાતો યસસ્સી કુલપુત્તો, ઓકાસં કત્વાપિ સયમેવ પબ્બાજેતબ્બો, ‘‘મત્તિકામુટ્ઠિં ગહેત્વા નહાયિત્વા આગચ્છાહી’’તિ ચ ન પન વિસ્સજ્જેતબ્બો . પબ્બજિતુકામાનઞ્હિ પઠમં બલવઉસ્સાહો હોતિ, પચ્છા પન કાસાયાનિ ચ કેસહરણસત્થકઞ્ચ દિસ્વા ઉત્રસન્તિ, એત્તોયેવ પલાયન્તિ, તસ્મા સયમેવ નહાનતિત્થં નેત્વા સચે નાતિદહરો, ‘‘નહાહી’’તિ વત્તબ્બો, કેસા પનસ્સ સયમેવ મત્તિકં ગહેત્વા ધોવિતબ્બા . દહરકુમારકો પન સયં ઉદકં ઓતરિત્વા ગોમયમત્તિકાહિ ઘંસિત્વા નહાપેતબ્બો. સચેપિસ્સ કચ્છુ વા પિળકા વા હોન્તિ, યથા માતા પુત્તં ન જિગુચ્છતિ, એવમેવં અજિગુચ્છન્તેન સાધુકં હત્થપાદતો ચ સીસતો ચ પટ્ઠાય ઘંસિત્વા ઘંસિત્વા નહાપેતબ્બો. કસ્મા? એત્તકેન હિ ઉપકારેન કુલપુત્તા આચરિયુપજ્ઝાયેસુ ચ સાસને ચ

બલવસિનેહા તિબ્બગારવા અનિવત્તિધમ્મા હોન્તિ, ઉપ્પન્નં અનભિરતિં વિનોદેત્વા થેરભાવં પાપુણન્તિ, કતઞ્ઞુકતવેદિનો હોન્તિ.

એવં નહાપનકાલે પન કેસમસ્સું ઓરોપનકાલે વા ''ત્વં ઞાતો યસસ્સી, ઇદાનિ મયં તં નિસ્સાય પચ્ચયેહિ ન કિલમિસ્સામા''તિ ન વત્તબ્બો, અઞ્ઞાપિ અનિય્યાનિકકથા ન વત્તબ્બા, અથ ખ્વસ્સ ''આવુસો, સુટ્ઠુ ઉપધારેહિ, સતિં ઉપટ્ઠાપેહી''તિ વત્વા તચપઞ્ચકકમ્મટ્ઠાનં આચિક્ખિતબ્બં. આચિક્ખન્તેન ચ વણ્ણસણ્ઠાનગન્ધાસયોકાસવસેન અસુચિજેગુચ્છપટિક્કૂલભાવં નિજ્જીવનિસ્સત્તભાવં વા પાકટં કરોન્તેન આચિક્ખિતબ્બં. સચે હિ સો પુબ્બે મદ્દિતસઙ્ખારો હોતિ ભાવિતભાવનો કણ્ટકવેધાપેક્ખો વિય પરિપક્કગણ્ડો સૂરિયુગ્ગમનાપેક્ખં વિય ચ પરિણતપદુમં, અથસ્સ આરદ્ધમત્તે કમ્મટ્ઠાનં મનસિકારે ઇન્દાસનિ વિય પબ્બતે કિલેસપબ્બતે ચુણ્ણયમાનંયેવ ઞાણં પવત્તતિ, ખુરગ્ગેયેવ અરહત્તં પાપુણાતિ. યે હિ કેચિ ખુરગ્ગે અરહત્તં પત્તા, સબ્બે તે એવરૂપં સવનં લભિત્વા કલ્યાણમિત્તેન આચરિયેન દિન્નનયં નિસ્સાય, નો અનિસ્સાય. તસ્માસ્સ આદિતોવ એવરૂપી કથા કથેતબ્બાતિ.

કેસેસુ પન ઓરોપિતેસુ હલિદ્દિચુણ્ણેન વા ગન્ધચુણ્ણેન વા સીસઞ્ચ સરીરઞ્ચ ઉબ્બટ્ટેત્વા ગિહિગન્ધં અપનેત્વા કાસાયાનિ તિક્ખત્તું વા દ્વિક્ખત્તું વા સકિં વા પટિગ્ગાહાપેતબ્બો. અથાપિસ્સ હત્થે અદત્વા આચરિયો વા ઉપજ્ઝાયો વા સયમેવ અચ્છાદેતિ, વટ્ટતિ. સચે અઞ્ઞં દહરં વા સામણેરં વા ઉપાસકં વા આણાપેતિ ''આવુસો, એતાનિ કાસાયાનિ ગહેત્વા એતં અચ્છાદેહી''તિ, તઞ્ઞેવ વા આણાપેતિ ''એતાનિ ગહેત્વા અચ્છાદેહી''તિ, સબ્બં તં વટ્ટતિ, સબ્બં તેન ભિક્ખુનાવ દિન્નં હોતિ. યં પન નિવાસનં વા પારુપનં વા અનાણત્તિયા નિવાસેતિ વા પારુપતિ વા, તં અપનેત્વા પુન દાતબ્બં. ભિક્ખુના હિ સહત્થેન વા આણત્તિયા વા દિન્નમેવ કાસાયં વટ્ટતિ, અદિન્નં ન વટ્ટતિ. સચેપિ તસ્સેવ સન્તકં હોતિ, કો પન વાદો ઉપજ્ઝાયમૂલકે.

૧૪૭. એવં પન દિન્નાનિ કાસાયાનિ અચ્છાદાપેત્વા એકંસં ઉત્તરાસઙ્ગં કારાપેત્વા યે તત્થ સન્નિપતિતા ભિક્ખૂ, તેસં પાદે વન્દાપેત્વા અથ સરણગહણત્થં ઉક્કુટિકં નિસીદાપેત્વા અઞ્જલિં પગ્ગણ્હાપેત્વા ''એવં વદેહી''તિ વત્તબ્બો, ''યમહં વદામિ, તં વદેહી''તિ વત્તબ્બો. અથસ્સ ઉપજ્ઝાયેન વા આચરિયેન વા ''બુદ્ધં સરણં ગચ્છામી''તિઆદિના નયેન સરણાનિ દાતબ્બાનિ યથાવુત્તપટિપાટિયાવ, ન ઉપ્પટિપાટિયા. સચે હિ એકપદમ્પિ એકક્ખરમ્પિ ઉપ્પાટિપાટિયા દેતિ, બુદ્ધં સરણંયેવ વા તિક્ખત્તું દત્વા પુન ઇતરેસુ એકેકં તિક્ખત્તું દેતિ, અદિન્નાનિ હોન્તિ સરણાનિ.

ઇમઞ્ચ પન સરણગમનુપસમ્પદં પટિક્ખિપિત્વા અનુઞ્ઞાતઉપસમ્પદા એકતોસુદ્ધિયા વટ્ટતિ, સામણેરપબ્બજ્જા પન ઉભતોસુદ્ધિયાવ વટ્ટતિ, નો એકતોસુદ્ધિયા. તસ્મા ઉપસમ્પદાય સચે આચરિયો ઞત્તિદોસઞ્ચેવ કમ્મવાચાદોસઞ્ચ વજ્જેત્વા કમ્મં કરોતિ, સુકતં હોતિ. પબ્બજ્જાય પન ઇમાનિ તીણિ સરણાનિ બુ-કાર ધ-કારાદીનં બ્યઞ્જનાનં ઠાનકરણસમ્પદં અહાપેન્તેન આચરિયેનપિ અન્તેવાસિકેનપિ વત્તબ્બાનિ. સચે આચરિયો વત્તું સક્કોતિ, અન્તેવાસિકો ન સક્કોતિ, અન્તેવાસિકો વા સક્કોતિ, આચરિયો ન સક્કોતિ, ઉભોપિ વા ન સક્કોન્તિ, ન વટ્ટતિ. સચે પન ઉભોપિ સક્કોન્તિ, વટ્ટતિ. ઇમાનિ ચ પન દદમાનેન ''બુદ્ધં સરણં ગચ્છામી''તિ એવં એકસમ્બન્ધાનિ અનુનાસિકન્તાનિ વા કત્વા દાતબ્બાનિ, ''બુદ્ધમ સરણમ ગચ્છામી''તિ એવં વિચ્છિન્દિત્વા મકારન્તાનિ વા કત્વા દાતબ્બાનિ. **અન્ધકટ્ઠકથાયં** ''નામં સાવેત્વા 'અહં, ભન્તે, બુદ્ધરક્ખિતો યાવજીવં બુદ્ધં સરણં

ગચ્છામી''તિ વુત્તં, તં એકટ્ઠકથાયમ્પિ નત્થિ, પાળિયમ્પિ ન વુત્તં, તેસં રુચિમત્તમેવ, તસ્મા ન ગહેતબ્બં. ન હિ તથા અવદન્તસ્સ સરણં કુપ્પતિ. એત્તાવતા ચ સામણેરભૂમિયં પતિટ્ઠિતો હોતિ.

૧૪૮. સચે પનેસ ગતિમા હોતિ પણ્ડિતજાતિકો, અથસ્સ તસ્મિંયેવ ઠાને સિક્ખાપદાનિ ઉદ્દિસિતબ્બાનિ. કથં? યથા ભગવતા ઉદ્દિટ્ઠાનિ. વુત્તઞ્હેતં –

> ''અનુજાનામિ , ભિક્ખવે, સામણેરાનં દસ સિક્ખાપદાનિ, તેસુ ચ સામણેરેહિ સિક્ખિતું. પાણાતિપાતા વેરમણિ, અદિન્નાદાના વેરમણિ, અબ્રહ્મચરિયા વેરમણિ, મુસાવાદા વેરમણિ, સુરામેરયમજ્જપમાદટ્ઠાના વેરમણિ, વિકાલભોજના વેરમણિ, નચ્ચગીતવાદિત વિસૂકદસ્સના વેરમણિ, માલાગન્ધ વિલેપન ધારણ મણ્ડન વિભૂસનટ્ઠાના વેરમણિ, ઉચ્ચાસયનમહાસયના વેરમણિ, જાતરૂપરજતપટિગ્ગહણા વેરમણી''તિ (મહાવ॰ ૧૦૬).

અન્ધકટ્ઠકથાયં પન ''અહં, ભન્તે, ઇત્થન્નામો યાવજીવં પાણાતિપાતા વેરમણિસિક્ખાપદં સમાદિયામી''તિ એવં સરણદાનં વિય સિક્ખાપદદાનમ્પિ વુત્તં, તં નેવ પાળિયં, ન અટ્ઠકથાસુ અત્થિ, તસ્મા યથાપાળિયાવ ઉદ્દિસિતબ્બાનિ. પબ્બજ્જા હિ સરણગમનેહેવ સિદ્ધા, સિક્ખાપદાનિ પન કેવલં સિક્ખાપદપૂરણત્થં જાનિતબ્બાનિ, તસ્મા પાળિયા આગતનયેનેવ ઉગ્ગહેતું અસક્કોન્તસ્સ યાય કાયચિ ભાસાય અત્થવસેનપિ આચિક્ખિતું વટ્ટતિ. યાવ પન અત્તના સિક્ખિતબ્બસિક્ખાપદાનિ ન જાનાતિ, સઙ્ઘાટિપત્તચીવરધારણટ્ઠાનનિસજ્જાદીસુ પાનભોજનાદિવિધિમ્હિ ચ ન કુસલો હોતિ, તાવ ભોજનસાલં વા સલાકભાજનટ્ઠાનં વા અઞ્ઞં વા તથારૂપટ્ઠાનં ન પેસેતબ્બો, સન્તિકાવચરોયેવ કાતબ્બો, બાલદારકો વિય પટિપજ્જિતબ્બો, સબ્બમસ્સ કપ્પિયાકપ્પિયં આચિક્ખિતબ્બં, નિવાસનપારુપનાદીસુ અભિસમાચારિકેસુ વિનેતબ્બો. તેનપિ –

> ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, દસહઙ્ગેહિ સમન્નાગતં સામણેરં નાસેતું. પાણાતિપાતી હોતિ, અદિન્નાદાયી હોતિ, અબ્રહ્મચારી હોતિ, મુસાવાદી હોતિ, મજ્જપાયી હોતિ, બુદ્ધસ્સ અવણ્ણં ભાસતિ, ધમ્મસ્સ અવણ્ણં ભાસતિ, સઙ્ઘસ્સ અવણ્ણં ભાસતિ, મિચ્છાદિટ્ઠિકો હોતિ, ભિક્ખુનીદૂસકો હોતી''તિ (મહાવ॰ ૧૦૮) –

એવં વુત્તાનિ દસ નાસનઙ્ગાનિ આરકા પરિવજ્જેત્વા આભિસમાચારિકં પરિપૂરેન્તેન દસવિધે સીલે સાધુકં સિક્ખિતબ્બં.

૧૪૯. યો પન (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૧૦૮) પાણાતિપાતાદીસુ દસસુ નાસનઙ્ગેસુ એકમ્પિ કમ્મં કરોતિ, સો લિઙ્ગનાસનાય નાસેતબ્બો. તીસુ હિ નાસનાસુ લિઙ્ગનાસનાયેવ ઇધાધિપ્પેતા. યથા ચ ભિક્ખૂનં પાણાતિપાતાદીસુ તા તા આપત્તિયો હોન્તિ, ન તથા સામણેરાનં. સામણેરો હિ કુન્થ કિપિલ્લિકમ્પિ મારેત્વા મઙ્ગુલણ્ડકમ્પિ ભિન્દિત્વા નાસેતબ્બતંયેવ પાપુણાતિ, તાવદેવસ્સ સરણગમનાનિ ચ ઉપજ્ઝાયગ્ગહણઞ્ચ સેનાસનગ્ગાહો ચ પટિપ્પસ્સમ્ભન્તિ, સઙ્ઘલાભં ન લભતિ, લિઙ્ગમત્તમેવ એકં અવસિટ્ઠં હોતિ. સો સચે આકિણ્ણદોસોવ હોતિ, આયતિં સંવરે ન તિટ્ઠતિ, નિક્કડ્ઢિતબ્બો. અથ સહસા વિરજ્ઝિત્વા ''દુટ્ઠુ મયા કત''ન્તિ પુન સંવરે ઠાતુકામો હોતિ, લિઙ્ગનાસનકિચ્ચં નત્થિ, યથાનિવત્થપારુતસ્સેવ સરણાનિ દાતબ્બાનિ, ઉપજ્ઝાયો દાતબ્બો. સિક્ખાપદાનિ પન સરણગમનેનેવ ઇજ્ઝન્તિ. સામણેરાનઞ્હિ સરણગમનં ભિક્ખૂનં ઉપસમ્પદકમ્મવાચાસદિસં, તસ્મા ભિક્ખૂનં વિય ચતુપારિસુદ્ધિસીલં ઇમિનાપિ દસ સીલાનિ સમાદિન્નાનેવ હોન્તિ, એવં સન્તેપિ દળ્હીકરણત્થં આયતિં સંવરે પતિટ્ઠાપનત્થં પુન દાતબ્બાનિ. સચે પુરિમિકાય પુન સરણાનિ ગહિતાનિ, પચ્છિમિકાય વસ્સાવાસિકં લચ્છતિ.

સચે પચ્છિમિકાય ગહિતાનિ, સઙ્ઘેન અપલોકેત્વા લાભો દાતબ્બો. અદિન્નાદાને તિણસલાકમત્તેનપિ વત્થુના, અબ્રહ્મચરિયે તીસુ મગ્ગેસુ યત્થ કત્થચિ વિપ્પટિપત્તિયા, મુસાવાદે હસાધિપ્પાયતાયપિ મુસા ભણિતે અસ્સમણો હોતિ, નાસેતબ્બતં આપજ્જતિ, મજ્જપાને પન ભિક્ખુનો અજાનિત્વાપિ બીજતો પટ્ઠાય મજ્જં પિવન્તસ્સ પાચિત્તિયં. સામણેરો જાનિત્વા પિવન્તોવ સીલભેદં આપજ્જતિ, ન અજાનિત્વા. યાનિ પનસ્સ ઇતરાનિ પઞ્ચ સિક્ખાપદાનિ, એતેસુ ભિન્નેસુ ન નાસેતબ્બો, દણ્ડકમ્મં કાતબ્બં. સિક્ખાપદે પન પુન દિન્નેપિ અદિન્નેપિ વટ્ટતિ, દણ્ડકમ્મેન પન પીળેત્વા આયતિં સંવરે ઠપનત્થાય દાતબ્બમેવ.

અવણ્ણભાસને પન ‘‘અરહં સમ્માસમ્બુદ્ધો’’તિઆદીનં પટિપક્ખવસેન બુદ્ધસ્સ વા ‘‘સ્વાક્ખાતો’’તિઆદીનં પટિપક્ખવસેન ધમ્મસ્સ વા ‘‘સુપ્પટિપન્નો’’તિઆદીનં પટિપક્ખવસેન સઙ્ઘસ્સ વા અવણ્ણં ભાસન્તો રતનત્તયં નિન્દન્તો ગરહન્તો આચરિયુપજ્ઝાયાદીહિ ‘‘મા એવં અવચા’’તિ અવણ્ણભાસને આદીનવં દસ્સેત્વા નિવારેતબ્બો. ‘‘સચે યાવતતિયં વુચ્ચમાનો ન ઓરમતિ, કણ્ટકનાસનાય નાસેતબ્બો’’તિ **કુરુન્દિયં** વુત્તં. **મહાઅટ્ઠકથાયં** પન ‘‘સચે એવં વુચ્ચમાનો તં લદ્ધિં નિસ્સજ્જતિ, દણ્ડકમ્મં કારેત્વા અચ્ચયં દેસાપેતબ્બો. સચે ન નિસ્સજ્જતિ, તથેવ આદાય પગ્ગય્હ તિટ્ઠતિ, લિઙ્ગનાસનાય નાસેતબ્બો’’તિ વુત્તં, તં યુત્તં. અયમેવ હિ નાસના ઇધાધિપ્પેતાતિ. મિચ્છાદિટ્ઠિકેપિ એસેવ નયો. સસ્સતુચ્છેદાનઞ્હિ અઞ્ઞતરદિટ્ઠિકો સચે આચરિયાદીહિ ઓવદિયમાનો નિસ્સજ્જતિ, દણ્ડકમ્મં કારેત્વા અચ્ચયં દેસાપેતબ્બો, અપટિનિસ્સજ્જન્તોવ નાસેતબ્બો. ભિક્ખુનીદૂસકો ચેત્થ કામં અબ્રહ્મચારિગ્ગહણેન ગહિતોવ, અબ્રહ્મચારિં પન આયતિં સંવરે ઠાતુકામં સરણાનિ દત્વા ઉપસમ્પાદેતું વટ્ટતિ. ભિક્ખુનીદૂસકો આયતિં સંવરે ઠાતુકામોપિ પબ્બજ્જમ્પિ ન લભતિ, પગેવ ઉપસમ્પદન્તિ એતમત્થં દસ્સેતું ‘‘ભિક્ખુનીદૂસકો’’તિ ઇદં વિસું દસમં અઙ્ગં વુત્તન્તિ વેદિતબ્બં.

૧૫૦. ‘‘અનુજાનામિ , ભિક્ખવે, પઞ્ચહઙ્ગેહિ સમન્નાગતસ્સ સામણેરસ્સ દણ્ડકમ્મં કાતું. ભિક્ખૂનં અલાભાય પરિસક્કતિ, ભિક્ખૂનં અનત્થાય પરિસક્કતિ, ભિક્ખૂનં અવાસાય પરિસક્કતિ, ભિક્ખૂ અક્કોસતિ, પરિભાસતિ, ભિક્ખૂ ભિક્ખૂહિ ભેદેતી’’તિ (મહાવ॰ ૧૦૭) ‘‘વચનતો પન ઇમાનિ પઞ્ચ અઙ્ગાનિ, સિક્ખાપદેસુ ચ પચ્છિમાનિ વિકાલભોજનાદીનિ પઞ્ચાતિ દસ દણ્ડકમ્મવત્થૂનિ. કિંપનેત્થ દણ્ડકમ્મં કત્તબ્બ’’ન્તિ? ‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, યત્થ વા વસતિ, યત્થ વા પટિક્કમતિ, તત્થ આવરણં કાતુ’’ન્તિ (મહાવ॰ ૧૦૭) વચનતો યત્થ (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૧૦૭) વસતિ વા પવિસતિ વા, તત્થ આવરણં કાતબ્બં ‘‘મા ઇધ પવિસા’’તિ. ઉભયેનપિ અત્તનો પરિવેણઞ્ચ વસ્સગ્ગેન પત્તસેનાસનઞ્ચ વુત્તં. તસ્મા ન સબ્બો સઙ્ઘારામો આવરણં કાતબ્બો, કરોન્તો ચ દુક્કટં આપજ્જતિ ‘‘ન, ભિક્ખવે, સબ્બો સઙ્ઘારામો આવરણં કાતબ્બો, યો કરેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા’’તિ વુત્તત્તા. ન ચ મુખદ્વારિકો આહારો આવરણં કાતબ્બો, કરોન્તો ચ દુક્કટં આપજ્જતિ ‘‘ન, ભિક્ખવે, મુખદ્વારિકો આહારો આવરણં કાતબ્બો, યો કરેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા’’તિ વુત્તત્તા. તસ્મા ‘‘અજ્જ મા ખાદ મા ભુઞ્જા’’તિ વદતોપિ ‘‘આહારમ્પિ નિવારેસ્સામી’’તિ પત્તચીવરં અન્તો નિક્ખિપતોપિ સબ્બપયોગેસુ દુક્કટં. અનાચારસ્સ પન દુબ્બચસામણેરસ્સ દણ્ડકમ્મં કત્વા યાગું વા ભત્તં વા પત્તચીવરં વા દસ્સેત્વા ‘‘એત્તકે નામ દણ્ડકમ્મે આહટે ઇદં લચ્છસી’’તિ વત્તું વટ્ટતિ. ભગવતા હિ આવરણમેવ દણ્ડકમ્મં વુત્તં. ધમ્મસઙ્ગાહકત્થેરેહિ પન ‘‘અપરાધાનુરૂપં ઉદકદારુવાલિકાદીનં આહરાપનમ્પિ કાતબ્બ’’ન્તિ વુત્તં, તસ્મા તમ્પિ કાતબ્બં, તઞ્ચ ખો ‘‘ઓરમિસ્સતિ વિરમિસ્સતી’’તિ અનુકમ્પાય, ન ‘‘નસ્સિસ્સતિ વિબ્ભમિસ્સતી’’તિઆદિનયપ્પવત્તેન પાપજ્ઝાસયેન. ‘‘દણ્ડકમ્મં કરોમી’’તિ ચ ઉણ્હપાસાણે વા નિપજ્જાપેતું પાસાણિટ્ઠકાદીનિ વા સીસે નિક્ખિપાપેતું ઉદકં વા પવેસેતું ન વટ્ટતિ.

ઉપજ્ઝાયં અનાપુચ્છાપિ દણ્ડકમ્મં ન કારેતબ્બં ‘‘ન, ભિક્ખવે, ઉપજ્ઝાયં અનાપુચ્છા આવરણં કાતબ્બં, યો કરેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા’’તિ (મહાવ॰ ૧૦૮) વચનતો. એત્થ પન ‘‘તુમ્હાકં સામણેરસ્સ અયં નામ અપરાધો, દણ્ડકમ્મમસ્સ કરોથા’’તિ તિક્ખત્તું વુત્તે સચે સો ઉપજ્ઝાયો દણ્ડકમ્મં ન કરોતિ, સયં કાતું વટ્ટતિ. સચેપિ આદિતો ઉપજ્ઝાયો વદતિ ‘‘મય્હં સામણેરાનં દોસે સતિ તુમ્હે દણ્ડકમ્મં કરોથા’’તિ, કાતું વટ્ટતિયેવ. યથા ચ સામણેરાનં, એવં સદ્ધિવિહારિકન્તેવાસિકાનમ્પિ દણ્ડકમ્મં કાતું વટ્ટતિ, અઞ્ઞેસં પન પરિસા ન અપલાળેતબ્બા, અપલાળેન્તો દુક્કટં આપજ્જતિ ‘‘ન, ભિક્ખવે, અઞ્ઞસ્સ પરિસા અપલાળેતબ્બા, યો અપલાળેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા’’તિ (મહાવ॰ ૧૦૮) વચનતો . તસ્મા ‘‘તુમ્હાકં પત્તં દેમ, ચીવરં દેમા’’તિ અત્તનો ઉપટ્ઠાનકરણત્થં સઙ્ગણ્હિત્વા સામણેરા વા હોન્તુ ઉપસમ્પન્ના વા, અન્તમસો દુસ્સીલભિક્ખુસ્સપિ પરસ્સ પરિસભૂતે ભિન્દિત્વા ગણ્હિતું ન વટ્ટતિ, આદીનવં પન વત્તું વટ્ટતિ ‘‘તયા નહાયિતું આગતેન ગૂથમક્ખનં વિય કતં દુસ્સીલં નિસ્સાય વિહરન્તેના’’તિ. સચે સો સયમેવ જાનિત્વા ઉપજ્ઝં વા નિસ્સયં વા યાચતિ, દાતું વટ્ટતિ.

ઇતિ પાળિમુત્તકવિનયવિનિચ્છયસઙ્ગહે

પબ્બજ્જાવિનિચ્છયકથા સમત્તા.

૨૩. નિસ્સયવિનિચ્છયકથા

૧૫૧. **નિસ્સયો**તિ એત્થ પન અયં નિસ્સયો નામ કેન દાતબ્બો, કેન ન દાતબ્બો, કસ્સ દાતબ્બો, કસ્સ ન દાતબ્બો, કથં ગહિતો હોતિ, કથં પટિપ્પસ્સમ્ભતિ, નિસ્સાય કેન વસિતબ્બં, કેન ચ ન વસિતબ્બન્તિ? તત્થ **કેન દાતબ્બો, કેન ન દાતબ્બો**તિ એત્થ તાવ ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, બ્યત્તેન ભિક્ખુના પટિબલેન દસવસ્સેન વા અતિરેકદસવસ્સેન વા ઉપસમ્પાદેતું, નિસ્સયં દાતુ''ન્તિ (મહાવ॰ ૭૬, ૮૨) ચ વચનતો યો બ્યત્તો હોતિ પટિબલો ઉપસમ્પદાય દસવસ્સો વા અતિરેકદસવસ્સો વા, તેન દાતબ્બો, ઇતરેન ન દાતબ્બો. સચે દેતિ, દુક્કટં આપજ્જતિ.

એત્થ (પાચિ॰ અટ્ઠ॰ ૧૪૫-૧૪૭) ચ ''બ્યત્તો''તિ ઇમિના પરિસુપટ્ઠાપકબહુસ્સુતો વેદિતબ્બો. પરિસુપટ્ઠાપકેન હિ સબ્બન્તિમેન પરિચ્છેદેન પરિસં અભિવિનયે વિનેતું દ્વે વિભઙ્ગા પગુણા વાચુગ્ગતા કાતબ્બા, અસક્કોન્તેન તીહિ જનેહિ સદ્ધિં પરિવત્તનક્ખમા કાતબ્બા, કમ્માકમ્મઞ્ચ ખન્ધકવત્તઞ્ચ ઉગ્ગહેતબ્બં, પરિસાય પન અભિધમ્મે વિનયનત્થં સચે મજ્ઝિમભાણકો હોતિ, મૂલપણ્ણાસકો ઉગ્ગહેતબ્બો, દીઘભાણકેન મહાવગ્ગો, સંયુત્તભાણકેન હેટ્ઠિમા વા તયો વગ્ગા મહાવગ્ગો વા, અઙ્ગુત્તરભાણકેન હેટ્ઠા વા ઉપરિ વા ઉપડ્ઢનિકાયો ઉગ્ગહેતબ્બો, અસક્કોન્તેન તિકનિપાતતો પટ્ઠાય ઉગ્ગહેતુમ્પિ વટ્ટતિ. **મહાપચ્ચરિયં** પન ''એકં ગણ્હન્તેન ચતુક્કનિપાતં વા પઞ્ચકનિપાતં વા ઉગ્ગહેતું વટ્ટતી''તિ વુત્તં. જાતકભાણકેન સાટ્ઠકથં જાતકં ઉગ્ગહેતબ્બં, તતો ઓરં ન વટ્ટતિ. ''ધમ્મપદમ્પિ સહ વત્થુના ઉગ્ગહેતું વટ્ટતી''તિ **મહાપચ્ચરિયં** વુત્તં. તતો તતો સમુચ્ચયં કત્વા મૂલપણ્ણાસકમત્તં વટ્ટતિ, ''ન વટ્ટતી''તિ **કુરુન્દટ્ઠકથાયં** પટિક્ખિત્તં, ઇતરાસુ વિચારણાયેવ નત્થિ. અભિધમ્મે કિઞ્ચિ ગહેતબ્બન્તિ ન વુત્તં. યસ્સ પન સાટ્ઠકથમ્પિ વિનયપિટકં અભિધમ્મપિટકઞ્ચ પગુણં, સુત્તન્તે ચ વુત્તપ્પકારો ગન્થો નત્થિ, પરિસં ઉપટ્ઠાપેતું ન લભતિ. યેન પન સુત્તન્તતો ચ વિનયતો ચ વુત્તપ્પમાણો ગન્થો ઉગ્ગહિતો, અયં પરિસુપટ્ઠાકો બહુસ્સુતોવ હોતિ, દિસાપામોક્ખો યેનકામંગમો પરિસં ઉપટ્ઠાપેતું લભતિ, અયં ઇમસ્મિં અત્થે ''બ્યત્તો''તિ અધિપ્પેતો.

યો પન અન્તેવાસિનો વા સદ્ધિવિહારિકસ્સ વા ગિલાનસ્સ સક્કોતિ ઉપટ્ઠાનાદીનિ કાતું, અયં ઇધ ''પટિબલો''તિ અધિપ્પેતો. યં પન વુત્તં –

> ''પઞ્ચહિ, ભિક્ખવે, અઙ્ગેહિ સમન્નાગતેન ભિક્ખુના ન ઉપસમ્પાદેતબ્બં, ન નિસ્સયો દાતબ્બો, ન સામણેરો ઉપટ્ઠાપેતબ્બો. ન અસેક્ખેન સીલક્ખન્ધેન સમન્નાગતો હોતિ, ન અસેક્ખેન સમાધિક્ખન્ધેન સમન્નાગતો હોતિ, ન અસેક્ખેન પઞ્ઞાક્ખન્ધેન સમન્નાગતો હોતિ, ન અસેક્ખેન વિમુત્તિક્ખન્ધેન સમન્નાગતો હોતિ, ન અસેક્ખેન વિમુત્તિઞાણદસ્સનક્ખન્ધેન સમન્નાગતો હોતિ. ઇમેહિ ખો, ભિક્ખવે, પઞ્ચહઙ્ગેહિ સમન્નાગતેન ભિક્ખુના ન ઉપસમ્પાદેતબ્બં, ન નિસ્સયો દાતબ્બો, ન સામણેરો ઉપટ્ઠાપેતબ્બો.
>
> ''અપરેહિપિ, ભિક્ખવે, પઞ્ચહઙ્ગેહિ સમન્નાગતેન ભિક્ખુના ન ઉપસમ્પાદેતબ્બં, ન નિસ્સયો દાતબ્બો, ન સામણેરો ઉપટ્ઠાપેતબ્બો. અત્તના ન અસેક્ખેન સીલક્ખન્ધેન સમન્નાગતો હોતિ, ન પરં અસેક્ખે સીલક્ખન્ધે સમાદપેતા. અત્તના ન અસેક્ખેન સમાધિક્ખન્ધેન સમન્નાગતો હોતિ, ન પરં અસેક્ખે સમાધિક્ખન્ધે સમાદપેતા. અત્તના ન અસેક્ખેન પઞ્ઞાક્ખન્ધેન સમન્નાગતો હોતિ, ન પરં અસેક્ખે પઞ્ઞાક્ખન્ધે સમાદપેતા. અત્તના ન અસેક્ખેન વિમુત્તિક્ખન્ધેન સમન્નાગતો હોતિ, ન પરં અસેક્ખે

વિમુત્તિક્ખન્ધે સમાદપેતા. અત્તના ન અસેક્ખેન વિમુત્તિઞાણદસ્સનક્ખન્ધેન સમન્નાગતો હોતિ, ન પરં અસેક્ખે વિમુત્તિઞાણદસ્સનક્ખન્ધે સમાદપેતા. ઇમેહિ ખો, ભિક્ખવે, પઞ્ચહઙ્ગેહિ સમન્નાગતેન ભિક્ખુના ન ઉપસમ્પાદેતબ્બં, ન નિસ્સયો દાતબ્બો, ન સામણેરો ઉપટ્ઠાપેતબ્બો.

‘‘અપરેહિપિ, ભિક્ખવે, પઞ્ચહઙ્ગેહિ સમન્નાગતેન ભિક્ખુના ન ઉપસમ્પાદેતબ્બં, ન નિસ્સયો દાતબ્બો, ન સામણેરો ઉપટ્ઠાપેતબ્બો. અસ્સદ્ધો હોતિ, અહિરિકો હોતિ, અનોત્તપ્પી હોતિ, કુસીતો હોતિ, મુટ્ઠસ્સતિ હોતિ. ઇમેહિ ખો, ભિક્ખવે, પઞ્ચહઙ્ગેહિ સમન્નાગતેન ભિક્ખુના ન ઉપસમ્પાદેતબ્બં , ન નિસ્સયો દાતબ્બો, ન સામણેરો ઉપટ્ઠાપેતબ્બો.

‘‘અપરેહિપિ, ભિક્ખવે, પઞ્ચહઙ્ગેહિ સમન્નાગતેન ભિક્ખુના ન ઉપસમ્પાદેતબ્બં, ન નિસ્સયો દાતબ્બો, ન સામણેરો ઉપટ્ઠાપેતબ્બો. અધિસીલે સીલવિપન્નો હોતિ, અજ્ઝાચારે આચારવિપન્નો હોતિ, અતિદિટ્ઠિયા દિટ્ઠિવિપન્નો હોતિ, અપ્પસ્સુતો હોતિ, દુપ્પઞ્ઞો હોતિ. ઇમેહિ ખો, ભિક્ખવે, પઞ્ચહઙ્ગેહિ સમન્નાગતેન ભિક્ખુના ન ઉપસમ્પાદેતબ્બં, ન નિસ્સયો દાતબ્બો, ન સામણેરો ઉપટ્ઠાપેતબ્બો.

‘‘અપરેહિપિ, ભિક્ખવે, પઞ્ચહઙ્ગેહિ સમન્નાગતેન ભિક્ખુના ન ઉપસમ્પાદેતબ્બં, ન નિસ્સયો દાતબ્બો, ન સામણેરો ઉપટ્ઠાપેતબ્બો. ન પટિબલો હોતિ અન્તેવાસિં વા સદ્ધિવિહારિં વા ગિલાનં ઉપટ્ઠાતું વા ઉપટ્ઠાપેતું વા, અનભિરતં વૂપકાસેતું વા વૂપકાસાપેતું વા, ઉપ્પન્નં કુક્કુચ્ચં ધમ્મતો વિનોદેતું, આપત્તિં ન જાનાતિ, આપત્તિયા વુટ્ઠાનં ન જાનાતિ. ઇમેહિ ખો, ભિક્ખવે, પઞ્ચહઙ્ગેહિ સમન્નાગતેન ભિક્ખુના ન ઉપસમ્પાદેતબ્બં, ન નિસ્સયો દાતબ્બો, ન સામણેરો ઉપટ્ઠાપેતબ્બો.

‘‘અપરેહિપિ, ભિક્ખવે, પઞ્ચહઙ્ગેહિ સમન્નાગતેન ભિક્ખુના ન ઉપસમ્પાદેતબ્બં, ન નિસ્સયો દાતબ્બો, ન સામણેરો ઉપટ્ઠાપેતબ્બો. ન પટિબલો હોતિ અન્તેવાસિં વા સદ્ધિવિહારિં વા આભિસમાચારિકાય સિક્ખાય સિક્ખાપેતું, આદિબ્રહ્મચરિયકાય સિક્ખાય વિનેતું, અભિધમ્મે વિનેતું, અભિવિનયે વિનેતું, ઉપ્પન્નં દિટ્ઠિગતં ધમ્મતો વિવેચેતું. ઇમેહિ ખો, ભિક્ખવે, પઞ્ચહઙ્ગેહિ સમન્નાગતેન ભિક્ખુના ન ઉપસમ્પાદેતબ્બં, ન નિસ્સયો દાતબ્બો, ન સામણેરો ઉપટ્ઠાપેતબ્બો.

‘‘અપરેહિપિ, ભિક્ખવે, પઞ્ચહઙ્ગેહિ સમન્નાગતેન ભિક્ખુના ન ઉપસમ્પાદેતબ્બં, ન નિસ્સયો દાતબ્બો, ન સામણેરો ઉપટ્ઠાપેતબ્બો . આપત્તિં ન જાનાતિ, અનાપત્તિં ન જાનાતિ, લહુકં આપત્તિં ન જાનાતિ, ગરુકં આપત્તિં ન જાનાતિ, ઉભયાનિ ખો પનસ્સ પાતિમોક્ખાનિ વિત્થારેન ન સ્વાગતાનિ હોન્તિ ન સુવિભત્તાનિ ન સુપ્પવત્તીનિ ન સુવિનિચ્છિતાનિ સુત્તસો અનુબ્યઞ્જનસો. ઇમેહિ ખો, ભિક્ખવે, પઞ્ચહઙ્ગેહિ સમન્નાગતેન ભિક્ખુના ન ઉપસમ્પાદેતબ્બં, ન નિસ્સયો દાતબ્બો, ન સામણેરો ઉપટ્ઠાપેતબ્બો.

‘‘અપરેહિપિ, ભિક્ખવે, પઞ્ચહઙ્ગેહિ સમન્નાગતેન ભિક્ખુના ન ઉપસમ્પાદેતબ્બં, ન નિસ્સયો દાતબ્બો, ન સામણેરો ઉપટ્ઠાપેતબ્બો. આપત્તિં ન જાનાતિ, અનાપત્તિં ન જાનાતિ, લહુકં આપત્તિં ન જાનાતિ, ગરુકં આપત્તિં ન જાનાતિ, ઊનદસવસ્સો હોતિ . ઇમેહિ ખો, ભિક્ખવે, પઞ્ચહઙ્ગેહિ સમન્નાગતેન ભિક્ખુના ન ઉપસમ્પાદેતબ્બં, ન નિસ્સયો દાતબ્બો, ન સામણેરો ઉપટ્ઠાપેતબ્બો’’તિઆદિ (મહાવ॰ ૮૪). તમ્પિ –

‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, બ્યત્તેન ભિક્ખુના પટિબલેન દસવસ્સેન વા અતિરેકદસવસ્સેન વા ઉપસમ્પાદેતું, નિસ્સયં દાતુ’’ન્તિ (મહાવ॰ ૭૬, ૮૨) ચ એવં સઙ્ખેપતો વુત્તસ્સેવ ઉપજ્ઝાયાચરિયલક્ખણસ્સ વિત્થારદસ્સનત્થં વુત્તં.

તત્થ (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૮૪) કિઞ્ચિ અયુત્તવસેન પટિક્ખિત્તં, કિઞ્ચિ આપત્તિઅઙ્ગવસેન. તથા હિ ‘‘ન અસેક્ખેન સીલક્ખન્ધેના’’તિ ચ ‘‘અત્તના ન અસેક્ખેના’’તિ ચ ‘‘અસ્સદ્ધો’’તિ ચ આદીસુ તીસુ પઞ્ચકેસુ અયુત્તવસેન પટિક્ખેપો કતો, ન આપત્તિઅઙ્ગવસેન. યો હિ અસેક્ખેહિ સીલક્ખન્ધાદીહિ અસમન્નાગતો પરે ચ તત્થ સમાદપેતું અસક્કોન્તો અસ્સદ્ધિયાદિદોસયુત્તોવ હુત્વા પરિસં પરિહરતિ, તસ્સ પરિસા સીલાદીહિ પરિયાયતિયેવ ન વડ્ઢતિ, તસ્મા ‘‘તેન ન ઉપસમ્પાદેતબ્બ’’ન્તિઆદિ અયુત્તવસેન વુત્તં, ન આપત્તિઅઙ્ગવસેન. ન હિ ખીણાસવસ્સેવ ઉપજ્ઝાચરિયભાવો ભગવતા અનુઞ્ઞાતો, યદિ તસ્સેવ અનુઞ્ઞાતો અભવિસ્સ, ‘‘સચે ઉપજ્ઝાયસ્સ અનભિરતિ ઉપ્પન્ના હોતી’’તિઆદિં ન વદેય્ય, યસ્મા પન ખીણાસવસ્સ પરિસા સીલાદીહિ ન પરિહાયતિ, તસ્મા ‘‘પઞ્ચહિ, ભિક્ખવે, અઙ્ગેહિ સમન્નાગતેન ભિક્ખુના ઉપસમ્પાદેતબ્બ’’ન્તિઆદિ વુત્તં.

અધિસીલે સીલવિપન્નોતિઆદીસુ પારાજિકઞ્ચ સઙ્ઘાદિસેસઞ્ચ આપન્નો અધિસીલે સીલવિપન્નો નામ. ઇતરે પઞ્ચાપત્તિક્ખન્ધે આપન્નો **અજ્ઝાચારે આચારવિપન્નો** નામ. સમ્માદિટ્ઠિં પહાય અન્તગ્ગાહિકાય દિટ્ઠિયા સમન્નાગતો **અતિદિટ્ઠિયા દિટ્ઠિવિપન્નો** નામ. યત્તકં સુતં પરિસં પરિહરન્તસ્સ ઇચ્છિતબ્બં, તેન વિરહિતત્તા **અપ્પસ્સુતો**. યં તેન જાનિતબ્બં આપત્તાદિ, તસ્સ અજાનનતો **દુપ્પઞ્ઞો**. ઇમસ્મિં પઞ્ચકે પુરિમાનિ તીણિ પદાનિ અયુત્તવસેન વુત્તાનિ, પચ્છિમાનિ દ્વે આપત્તિઅઙ્ગવસેન.

આપત્તિં ન જાનાતીતિ ‘‘ઇદં નામ મયા કત’’ન્તિ વુત્તે ‘‘ઇમં નામ આપત્તિં અયં આપન્નો’’તિ ન જાનાતિ. **વુટ્ઠાનં ન જાનાતી**તિ ‘‘વુટ્ઠાનગામિનિતો વા દેસનાગામિનિતો વા આપત્તિતો એવં નામ વુટ્ઠાનં હોતી’’તિ ન જાનાતિ. ઇમસ્મિઞ્હિ પઞ્ચકે પુરિમાનિ દ્વે પદાનિ અયુત્તવસેન વુત્તાનિ, પચ્છિમાનિ તીણિ આપત્તિઅઙ્ગવસેન.

આભિસમાચારિકાય સિક્ખાયાતિ ખન્ધકવત્તે વિનેતું ન પટિબલો હોતીતિ અત્થો. **આદિબ્રહ્મચરિયકાયા**તિ સેક્ખપણ્ણત્તિયં વિનેતું ન પટિબલોતિ અત્થો. **અભિધમ્મે**તિ નામરૂપપરિચ્છેદે વિનેતું ન પટિબલોતિ અત્થો. **અભિવિનયે**તિ સકલે વિનયપિટકે વિનેતું ન પટિબલોતિ અત્થો. **વિનેતું ન પટિબલો**તિ ચ સબ્બત્થ સિક્ખાપેતું ન સક્કોતીતિ અત્થો. **ધમ્મતો વિવેચેતુ**ન્તિ ધમ્મેન કારણેન વિસ્સજ્જાપેતું. ઇમસ્મિં પઞ્ચકે સબ્બપદેસુ આપત્તિ.

‘‘આપત્તિં ન જાનાતી’’તિઆદિપઞ્ચકસ્મિં **વિત્થારેના**તિ ઉભતોવિભઙ્ગેન સદ્ધિં. **ન સ્વાગતાની**તિ ન સુટ્ઠુ આગતાનિ. **સુવિભત્તાની**તિ સુટ્ઠુ વિભત્તાનિ પદપચ્ચાભટ્ઠસઙ્કરદોસરઅતાનિ. **સુપ્પવત્તીની**તિ પગુણાનિ વાચુગ્ગતાનિ સુવિનિચ્છિતાનિ. **સુત્તસો**તિ ખન્ધકપરિવારતો આહરિતબ્બસુત્તવસેન સુટ્ઠુ વિનિચ્છિતાનિ. **અનુબ્યઞ્જનસો**તિ અક્ખરપદપારિપૂરિયા ચ સુવિનિચ્છિતાનિ અખણ્ડાનિ અવિપરીતક્ખરાનિ. એતેન અટ્ઠકથા દીપિતા. અટ્ઠકથાતો હિ એસ વિનિચ્છયો હોતીતિ. ઇમસ્મિં પઞ્ચકેપિ સબ્બપદેસુ આપત્તિ. ઊનદસવસ્સપરિયોસાનપઞ્ચકેપિ એસેવ નયો. ઇતિ આદિતો તયો પઞ્ચકા, ચતુત્થે તીણિ પદાનિ, પઞ્ચમે દ્વે પદાનીતિ સબ્બેપિ ચત્તારો પઞ્ચકા અયુત્તવસેન વુત્તા, ચતુત્થે પઞ્ચકે દ્વે પદાનિ, પઞ્ચમે તીણિ, છટ્ઠસત્તમટ્ઠમા તયો પઞ્ચકાતિ સબ્બેપિ ચત્તારો પઞ્ચકા આપત્તિઅઙ્ગવસેન વુત્તા.

સુક્કપક્ખે પન વુત્તવિપરિયાયેન ‘‘પઞ્ચહિ, ભિક્ખવે, અઙ્ગેહિ સમન્નાગતેન ભિક્ખુના ઉપસમ્પાદેતબ્બં, નિસ્સયો દાતબ્બો, સામણેરો ઉપટ્ઠાપેતબ્બો. અસેક્ખેન સીલક્ખન્ધેન સમન્નાગતો હોતી’’તિઆદિના (મહાવ॰ ૮૪) અટ્ઠ પઞ્ચકા આગતાયેવ. તત્થ સબ્બત્થેવ અનાપત્તિ.

૧૫૨. કસ્સ દાતબ્બો, કસ્સ ન દાતબ્બોતિ એત્થ પન યો લજ્જી હોતિ, તસ્સ દાતબ્બો. ઇતરસ્સ ન દાતબ્બો ‘‘ન, ભિક્ખવે, અલજ્જીનં નિસ્સયો દાતબ્બો, યો દદેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા’’તિ (મહાવ॰ ૧૨૦) વચનતો. નિસ્સાય વસન્તેનપિ અલજ્જી નિસ્સાય ન વસિતબ્બં. વુત્તઞ્હેતં ‘‘ન, ભિક્ખવે, અલજ્જીનં નિસ્સાય વત્થબ્બં, યો વસેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા’’તિ (મહાવ॰ ૧૨૦). એત્થ (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૧૨૦) ચ **અલજ્જીનન્**તિ ઉપયોગત્થે સામિવચનં, અલજ્જિપુગ્ગલે નિસ્સાય ન વસિતબ્બન્તિ વુત્તં હોતિ. તસ્મા નવં ઠાનં ગતેન ‘‘એહિ, ભિક્ખુ, નિસ્સયં ગણ્હાહી’’તિ વુચ્ચમાનેનપિ ચતૂહપઞ્ચાહં નિસ્સયદાયકસ્સ લજ્જિભાવં ઉપપરિક્ખિત્વા નિસ્સયો ગહેતબ્બો. ‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, ચતૂહપઞ્ચાહં આગમેતું યાવ ભિક્ખુસભાગતં જાનામી’’તિ (મહાવ॰ ૧૨૦) હિ વુત્તં. સચે ‘‘થેરો લજ્જી’’તિ ભિક્ખૂનં સન્તિકે સુત્વા આગતદિવસેયેવ ગહેતુકામો હોતિ, થેરો પન ‘‘આગમેહિ તાવ, વસન્તો જાનિસ્સસી’’તિ કતિપાહં આચારં ઉપપરિક્ખિત્વા નિસ્સયં દેતિ, વટ્ટતિ, પકતિયા નિસ્સયગહણટ્ઠાનં ગતેન પન તદહેવ ગહેતબ્બો, એકદિવસમ્પિ પરિહારો નત્થિ. સચે પઠમયામે આચરિયસ્સ ઓકાસો નત્થિ, ઓકાસં અલભન્તો ‘‘પચ્ચૂસસમયે ગહેસ્સામી’’તિ સયતિ, અરુણં ઉગ્ગતમ્પિ ન જાનાતિ, અનાપત્તિ. સચે પન ‘‘ગણ્હિસ્સામી’’તિ આભોગં અકત્વા સયતિ, અરુણુગ્ગમને દુક્કટં. અગતપુબ્બં ઠાનં ગતેન દ્વે તીણિ દિવસાનિ વસિત્વા ગન્તુકામેન અનિસ્સિતેન વસિતબ્બં. ‘‘સત્તાહં વસિસ્સામી’’તિ આલયં કરોન્તેન પન નિસ્સયો ગહેતબ્બો. સચે થેરો ‘‘કિં સત્તાહં વસન્તસ્સ નિસ્સયેના’’તિ વદતિ, પટિક્ખિત્તકાલતો પટ્ઠાય લદ્ધપરિહારો હોતિ.

‘‘અનુજાનામિ , ભિક્ખવે, અદ્ધાનમગ્ગપ્પટિપન્નેન ભિક્ખુના નિસ્સયં અલભમાનેન અનિસ્સિતેન વત્થુ’’ન્તિ વચનતો પન અદ્ધાનમગ્ગપ્પટિપન્નો સચે અત્તના સદ્ધિં અદ્ધાનમગ્ગપ્પટિપન્નં નિસ્સયદાયકં ન લભતિ, એવં નિસ્સયં અલભમાનેન અનિસ્સિતેન બહૂનિપિ દિવસાનિ ગન્તું વટ્ટતિ. સચે પુબ્બે નિસ્સયં ગહેત્વા વુત્થપુબ્બં કિઞ્ચિ આવાસં પવિસતિ, એકરત્તં વસન્તેનપિ નિસ્સયો ગહેતબ્બો. અન્તરામગ્ગે વિસ્સમન્તો વા સત્થં વા પરિયેસન્તો કતિપાહં વસતિ, અનાપત્તિ. અન્તોવસ્સે પન નિબદ્ધવાસં વસિતબ્બં, નિસ્સયો ચ ગહેતબ્બો. નાવાય ગચ્છન્તસ્સ પન વસ્સાને આગતેપિ નિસ્સયં અલભન્તસ્સ અનાપત્તિ. સચે અન્તરામગ્ગે ગિલાનો હોતિ, નિસ્સયં અલભમાનેન અનિસ્સિતેન વસિતું વટ્ટતિ.

ગિલાનુપટ્ઠાકોપિ ગિલાનેન યાચિયમાનો અનિસ્સિતો એવ વસિતું લભતિ. વુત્તઞ્હેતં ‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, ગિલાનેન ભિક્ખુના નિસ્સયં અલભમાનેન અનિસ્સિતેન વત્થું, અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, ગિલાનુપટ્ઠાકેન ભિક્ખુના નિસ્સયં અલભમાનેન યાચિયમાનેન અનિસ્સિતેન વત્થુ’’ન્તિ (મહાવ॰ ૧૨૧). સચે પન ‘‘યાચાહિ મ’’ન્તિ વુચ્ચમાનોપિ ગિલાનો માનેન ન યાચતિ, ગન્તબ્બં.

‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, આરઞ્ઞિકેન ભિક્ખુના ફાસુવિહારં સલ્લક્ખેન્તેન નિસ્સયં અલભમાનેન અનિસ્સિતેન વત્થું ‘યદા પતિરૂપો નિસ્સયદાયકો આગચ્છિસ્સતિ, તદા તસ્સ નિસ્સાય વસિસ્સામી’’’તિ વચનતો પન યત્થ વસન્તસ્સ સમથવિપસ્સનાનં પટિલાભવસેન ફાસુ હોતિ, તાદિસં ફાસુવિહારં સલ્લક્ખેન્તેન નિસ્સયં અલભમાનેન અનિસ્સિતેન વત્થબ્બં. ઇમઞ્ચ પન પરિહારં નેવ સોતાપન્નો, ન સકદાગામિઅનાગામિઅરહન્તો લભન્તિ, ન થામગતસ્સ સમાધિનો વા વિપસ્સનાય વા લાભી, વિસ્સટ્ઠકમ્મટ્ઠાને પન બાલપુથુજ્જને કથાવ નત્થિ. યસ્સ ખો

પન સમથો વા વિપસ્સના વા તરુણા હોતિ, અયં ઇમં પરિહારં લભતિ, પવારણાસઙ્ગહોપિ એતસ્સેવ અનુઞ્ઞાતો. તસ્મા ઇમિના પુગ્ગલેન આચરિયે પવારેત્વા ગતેપિ ''યદા પતિરૂપોનિસ્સયદાયકો આગચ્છિસ્સતિ, તં નિસ્સાય વસિસ્સામી''તિ આભોગં કત્વા પુન યાવ આસાળ્હીપુણ્ણમા, તાવ અનિસ્સિતેન વત્થું વટ્ટતિ. સચે પન આસાળ્હીમાસે આચરિયો નાગચ્છતિ, યત્થ નિસ્સયો લબ્ભતિ, તત્થ ગન્તબ્બં.

૧૫૩. **કથં ગહિતો હોતી**તિ એત્થ ઉપજ્ઝાયસ્સ સન્તિકે તાવ ઉપજ્ઝં ગણ્હન્તેન એકંસં ઉત્તરાસઙ્ગં કરિત્વા પાદે વન્દિત્વા ઉક્કુટિકં નિસીદિત્વા અઞ્જલિં પગ્ગહેત્વા ''ઉપજ્ઝાયો મે, ભન્તે, હોહી''તિ તિક્ખત્તું વત્તબ્બં. એવં સદ્ધિવિહારિકેન વુત્તે સચે ઉપજ્ઝાયો ''સાહૂ''તિ વા ''લહૂ''તિ વા ''ઓપાયિક''ન્તિ વા ''પતિરૂપ''ન્તિ વા ''પાસાદિકેન સમ્પાદેહી''તિ વા કાયેન વિઞ્ઞાપેતિ, વાચાય વિઞ્ઞાપેતિ, કાયેન વાચાય વિઞ્ઞાપેતિ, ગહિતો હોતિ ઉપજ્ઝાયો. ઇદમેવ હેત્થ ઉપજ્ઝાયગ્ગહણં, યદિદં ઉપજ્ઝાયસ્સ ઇમેસુ પઞ્ચસુ પદેસુ યસ્સ કસ્સચિ પદસ્સ વાચાય સાવનં કાયેન વા અત્થવિઞ્ઞાપનન્તિ. કેચિ પન ''સાધૂ''તિ સમ્પટિચ્છનં સન્ધાય વદન્તિ, ન તં પમાણં. આયાચનદાનમત્તેન હિ ગહિતો હોતિ ઉપજ્ઝાયો, ન એત્થ સમ્પટિચ્છનં અઙ્ગં. સદ્ધિવિહારિકેનપિ ન કેવલં ''ઇમિના મે પદેન ઉપજ્ઝાયો ગહિતો''તિ ઞાતું વટ્ટતિ, ''અજ્જતગ્ગે દાનિ થેરો મય્હં ભારો, અહમ્પિ થેરસ્સ ભારો''તિ ઇદમ્પિ ઞાતું વટ્ટતિ (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૬૪). વુત્તઞ્હેતં –

> ''ઉપજ્ઝાયો, ભિક્ખવે, સદ્ધિવિહારિકમ્હિ પુત્તચિત્તં ઉપટ્ઠપેસ્સતિ, સદ્ધિવિહારિકો ઉપજ્ઝાયમ્હિ પિતુચિત્તં ઉપટ્ઠપેસ્સતિ, એવં તે અઞ્ઞમઞ્ઞં સગારવા સપ્પતિસ્સા સભાગવુત્તિનો વિહરન્તા ઇમસ્મિં ધમ્મવિનયે વુડ્ઢિં વિરૂળ્હિં વેપુલ્લં આપજ્જિસ્સન્તી''તિ (મહાવ॰ ૬૫).

આચરિયસ્સ સન્તિકે નિસ્સયગ્ગહણેપિ અયમેવ વિનિચ્છયો. અયં પનેત્થ વિસેસો – આચરિયસ્સ સન્તિકે નિસ્સયં ગણ્હન્તેન ઉક્કુટિકં નિસીદિત્વા ''આચરિયો મે, ભન્તે, હોહિ, આયસ્મતો નિસ્સાય વચ્છામી''તિ (મહાવ॰ ૭૭) તિક્ખત્તું વત્તબ્બં, સેસં વુત્તનયમેવ.

૧૫૪. **કથં પટિપ્પસ્સમ્ભતી**તિ એત્થ તાવ ઉપજ્ઝાયમ્હા પઞ્ચહાકારેહિ નિસ્સયપટિપ્પસ્સદ્ધિ વેદિતબ્બા, આચરિયમ્હા છહિ આકારેહિ. વુત્તઞ્હેતં –

> ''પઞ્ચિમા, ભિક્ખવે, નિસ્સયપટિપ્પસ્સદ્ધિયો ઉપજ્ઝાયમ્હા. ઉપજ્ઝાયો પક્કન્તો વા હોતિ, વિબ્ભન્તો વા, કાલકતો વા, પક્ખસઙ્કન્તો વા, આણત્તિયેવ પઞ્ચમી. ઇમા ખો, ભિક્ખવે, પઞ્ચ નિસ્સયપટિપ્પસ્સદ્ધિયો ઉપજ્ઝાયમ્હા.
>
> છયિમા , ભિક્ખવે, નિસ્સયપટિપ્પસ્સદ્ધિયો આચરિયમ્હા. આચરિયો પક્કન્તો વા હોતિ, વિબ્ભન્તો વા, કાલકતો વા, પક્ખસઙ્કન્તો વા, આણત્તિયેવ પઞ્ચમી, ઉપજ્ઝાયેન વા સમોધાનગતો હોતિ. ઇમા ખો, ભિક્ખવે, છ નિસ્સયપટિપ્પસ્સદ્ધિયો આચરિયમ્હા''તિ (મહાવ॰ ૮૩).

તત્રાયં વિનિચ્છયો (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૮૩) – **પક્કન્તો**તિ દિસં ગતો. એવં ગતે ચ પન તસ્મિં સચે વિહારે નિસ્સયદાયકો અત્થિ, યસ્સ સન્તિકે અઞ્ઞદાપિ નિસ્સયો વા ગહિતપુબ્બો હોતિ, યો વા એકસમ્ભોગપરિભોગો, તસ્સ સન્તિકે નિસ્સયો ગહેતબ્બો, એકદિવસમ્પિ પરિહારો નત્થિ. સચે તાદિસો નત્થિ, અઞ્ઞો લજ્જી પેસલો અત્થિ, તસ્સ પેસલભાવં જાનન્તેન તદહેવ નિસ્સયો યાચિતબ્બો. સચે દેતિ, ઇચ્ચેતં કુસલં. અથ પન ''તુમ્હાકં

ઉપજ્ઝાયો લહું આગમિસ્સતી''તિ પુચ્છતિ, ઉપજ્ઝાયેન ચે તથા વુત્તં, ''આમ, ભન્તે''તિ વત્તબ્બં. સચે વદતિ ''તેન હિ ઉપજ્ઝાયસ્સ આગમનં આગમેથા''તિ, વટ્ટતિ. અથ પનસ્સ પકતિયા પેસલભાવં ન જાનાતિ, ચત્તારિ પઞ્ચ દિવસાનિ તસ્સ ભિક્ખુસ્સ સભાગતં ઓલોકેત્વા ઓકાસં કારેત્વા નિસ્સયો ગહેતબ્બો. સચે પન વિહારે નિસ્સયદાયકો નત્થિ, ઉપજ્ઝાયો ચ ''અહં કતિપાહેન આગમિસ્સામિ, મા ઉક્કણ્ઠિત્થા''તિ વત્વા ગતો, યાવ આગમના પરિહારો લબ્ભતિ, અથાપિ નં તત્થ મનુસ્સા પરિચ્છિન્નકાલતો ઉત્તરિપિ પઞ્ચ વા દસ વા દિવસાનિ વાસેન્તિયેવ, તેન વિહારં પવત્તિ પેસેતબ્બા ''દહરા મા ઉક્કણ્ઠન્તુ, અહં અસુકદિવસં નામ આગમિસ્સામી''તિ, એવમ્પિ પરિહારો લબ્ભતિ. અથ આગચ્છતો અન્તરામગ્ગે નદીપૂરેન વા ચોરાદીહિ વા ઉપદ્દવો હોતિ, થેરો ઉદકોસક્કનં વા આગમેતિ, સહાયે વા પરિયેસતિ, તં ચે પવત્તિં દહરા સુણન્તિ, યાવ આગમના પરિહારો લબ્ભતિ. સચે પન સો ''ઇધેવાહં વસિસ્સામી''તિ પહિણતિ, પરિહારો નત્થિ. યત્થ નિસ્સયો લબ્ભતિ, તત્થ ગન્તબ્બં. વિબ્ભન્તે પન કાલકતે પક્ખસઙ્કન્તે વા એકદિવસમ્પિ પરિહારો નત્થિ, યત્થ નિસ્સયો લબ્ભતિ, તત્થ ગન્તબ્બં.

આણત્તીતિ પન નિસ્સયપણામના વુચ્ચતિ, તસ્મા ''પણામેમિ ત''ન્તિ વા ''મા ઇધ પટિક્કમી''તિ વા ''નીહર તે પત્તચીવર''ન્તિ વા ''નાહં તયા ઉપટ્ઠાપેતબ્બો''તિ વાતિ ઇમિના પાળિનયેન ''મા મં ગામપ્પવેસનં આપુચ્છી''તિઆદિના પાળિમુત્તકનયેન વા યો નિસ્સયપણામનાય પણામિતો હોતિ, તેન ઉપજ્ઝાયો ખમાપેતબ્બો. સચે આદિતોવ ન ખમતિ, દણ્ડકમ્મં આહરિત્વા તિક્ખત્તું તાવ સયમેવ ખમાપેતબ્બો. નો ચે ખમતિ, તસ્મિં વિહારે મહાથેરે ગહેત્વા ખમાપેતબ્બો. નો ચે ખમતિ, સામન્તવિહારે ભિક્ખૂ ગહેત્વા ખમાપેતબ્બો. સચે એવમ્પિ ન ખમતિ, અઞ્ઞત્થ ગન્ત્વા ઉપજ્ઝાયસ્સ સભાગાનં સન્તિકે વસિતબ્બં ''અપ્પેવ નામ 'સભાગાનં મે સન્તિકે વસતી'તિ ઞત્વાપિ ખમેય્યા''તિ. સચે એવમ્પિ ન ખમતિ, તત્રેવ વસિતબ્બં. તત્ર ચે દુબ્ભિક્ખાદિદોસેન ન સક્કા હોતિ વસિતું, તંયેવ વિહારં આગન્ત્વા અઞ્ઞસ્સ સન્તિકે નિસ્સયં ગહેત્વા વસિતું વટ્ટતિ. અયમાણત્તિયં વિનિચ્છયો.

આચરિયમ્હા નિસ્સયપટિપ્પસ્સદ્ધીસુ **આચરિયો પક્કન્તો વા હોતી**તિ એત્થ કોચિ આચરિયો આપુચ્છિત્વા પક્કમતિ, કોચિ અનાપુચ્છિત્વા, અન્તેવાસિકોપિ એવમેવ. તત્ર સચે અન્તેવાસિકો આચરિયં આપુચ્છતિ ''અસુકં નામ, ભન્તે, ઠાનં ગન્તું ઇચ્છામિ કેનચિદેવ કરણીયેના''તિ, આચરિયેન ચ ''કદા ગમિસ્સસી''તિ વુત્તો ''સાયન્હે વા રત્તિં વા ઉટ્ઠહિત્વા ગમિસ્સામી''તિ વદતિ, આચરિયોપિ ''સાધૂ''તિ સમ્પટિચ્છતિ, તં ખણંયેવ નિસ્સયો પટિપ્પસ્સમ્ભતિ. સચે પન ''ભન્તે, અસુકં નામ ઠાનં ગન્તુકામોમ્હી''તિ વુત્તે આચરિયો ''અસુકસ્મિં નામ ગામે પિણ્ડાય ચરિત્વા પચ્છા જાનિસ્સસી''તિ વદતિ, સો ચ ''સાધૂ''તિ સમ્પટિચ્છતિ, તતો ચે ગતો સુગતો. સચે પન ન ગચ્છતિ, નિસ્સયો ન પટિપ્પસ્સમ્ભતિ. અથાપિ ''ગચ્છામી''તિ વુત્તે આચરિયેન ''મા તાવ ગચ્છ, રત્તિં મન્તેત્વા જાનિસ્સામા''તિ વુત્તો મન્તેત્વા ગચ્છતિ, સુગતો. નો ચે ગચ્છતિ, નિસ્સયો ન પટિપ્પસ્સમ્ભતિ. આચરિયં અનાપુચ્છા પક્કમન્તસ્સ પન ઉપચારસીમાતિક્કમે નિસ્સયો પટિપ્પસ્સમ્ભતિ, અન્તોઉપચારસીમતો પટિનિવત્તન્તસ્સ ન પટિપ્પસ્સમ્ભતિ. સચે પન આચરિયો અન્તેવાસિકં આપુચ્છતિ ''આવુસો, અસુકં નામ ઠાનં ગમિસ્સામી''તિ, અન્તેવાસિકેન ચ ''કદા''તિ વુત્તે ''સાયન્હે વા રત્તિભાગે વા''તિ વદતિ, અન્તેવાસિકોપિ ''સાધૂ''તિ સમ્પટિચ્છતિ, તં ખણંયેવ નિસ્સયો પટિપ્પસ્સમ્ભતિ, સચે પન આચરિયો ''સ્વે પિણ્ડાય ચરિત્વા ગમિસ્સામી''તિ વદતિ, ઇતરો ચ ''સાધૂ''તિ સમ્પટિચ્છતિ, એકદિવસં તાવ નિસ્સયો ન પટિપ્પસ્સમ્ભતિ, પુનદિવસે પટિપ્પસ્સદ્ધો હોતિ. ''અસુકસ્મિં નામ ગામે પિણ્ડાય ચરિત્વા જાનિસ્સામિ મમ ગમનં વા અગમનં

વા’’તિ વત્વા પન સચે ન ગચ્છતિ, નિસ્સયો ન પટિપ્પસ્સમ્ભતિ. અથાપિ ‘‘ગચ્છામી’’તિ વુત્તે અન્તેવાસિકેન ‘‘મા તાવ ગચ્છથ, રત્તિં મન્તેત્વા જાનિસ્સથા’’તિ વુત્તો મન્તેત્વાપિ ન ગચ્છતિ, નિસ્સયો ન પટિપ્પસ્સમ્ભતિ. સચે ઉભોપિ આચરિયન્તેવાસિકા કેનચિદેવ કરણીયેન બહિસીમં ગચ્છન્તિ, તતો ચે આચરિયો ગમિયચિત્તે ઉપ્પન્ને અનાપુચ્છાવ ગન્ત્વા દ્વિન્નં લેડ્ડુપાતાનં અન્તોયેવ નિવત્તતિ, નિસ્સયો ન પટિપ્પસ્સમ્ભતિ. સચે દ્વે લેડ્ડુપાતે અતિક્કમિત્વા નિવત્તતિ, પટિપ્પસ્સદ્ધો હોતિ. આચરિયુપજ્ઝાયા દ્વે લેડ્ડુપાતે અતિક્કમ્મ અઞ્ઞસ્મિં વિહારે વસન્તિ, નિસ્સયો પટિપ્પસ્સમ્ભતિ. આચરિયે વિબ્ભન્તે કાલકતે પક્ખસઙ્કન્તે ચ તં ખણંયેવ પટિપ્પસ્સમ્ભતિ.

આણત્તિયં પન આચરિયો મુઞ્ચિતુકામોવ હુત્વા નિસ્સયપણામનાય પણામેતિ, અન્તેવાસિકો ચ ‘‘કિઞ્ચાપિ મં આચરિયો પણામેતિ, અથ ખો હદયેન મુદુકો’’તિ સાલયો હોતિ, નિસ્સયો ન પટિપ્પસ્સમ્ભતિ. સચેપિ આરિયો સાલયો, અન્તેવાસિકો નિરાલયો ‘‘ન દાનિ ઇમં નિસ્સાય વસિસ્સામી’’તિ ધુરં નિક્ખિપતિ, એવમ્પિ ન પટિપ્પસ્સમ્ભતિ. ઉભિન્નં સાલયભાવે પન ન પટિપ્પસ્સમ્ભતિયેવ, ઉભિન્નં ધુરનિક્ખેપેન પટિપ્પસ્સમ્ભતિ, પણામિતેન દણ્ડકમ્મં આહરિત્વા તિક્ખત્તું ખમાપેતબ્બો. નો ચે ખમતિ, ઉપજ્ઝાયે વુત્તનયેન પટિપજ્જિતબ્બં. યથાપઞ્ઞત્તં પન આચરિયુપજ્ઝાયવત્તં પરિપૂરેન્તં અધિમત્તપેમાદિપઞ્ચઙ્ગસમન્નાગતં અન્તેવાસિકં સદ્ધિવિહારિકં વા પણામેન્તસ્સ દુક્કટં, ઇતરં અપણામેન્તસ્સપિ દુક્કટમેવ. વુત્તઞ્હેતં –

‘‘ન, ભિક્ખવે, સમ્માવત્તન્તો પણામેતબ્બો, યો પણામેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સ. ન ચ, ભિક્ખવે, અસમ્માવત્તન્તો ન પણામેતબ્બો, યો ન પણામેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સ (મહાવ॰ ૮૦).

‘‘પઞ્ચહિ , ભિક્ખવે, અઙ્ગેહિ સમન્નાગતં અન્તેવાસિકં અપણામેન્તો આચરિયો સાતિસારો હોતિ, પણામેન્તો અનતિસારો હોતિ. આચરિયમ્હિ નાધિમત્તં પેમં હોતિ, નાધિમત્તો પસાદો હોતિ, નાધિમત્તા હિરી હોતિ, નાધિમત્તો ગારવો હોતિ, નાધિમત્તા ભાવના હોતિ. ઇમેહિ ખો, ભિક્ખવે, પઞ્ચહઙ્ગેહિ સમન્નાગતં અન્તેવાસિકં અપણામેન્તો આચરિયો સાતિસારો હોતિ, પણામેન્તો અનતિસારો હોતિ (મહાવ॰ ૮૧).

‘‘પઞ્ચહિ , ભિક્ખવે, અઙ્ગેહિ સમન્નાગતં સદ્ધિવિહારિકં અપણામેન્તો ઉપજ્ઝાયો સાતિસારો હોતિ, પણામેન્તો અનતિસારો હોતિ. ઉપજ્ઝાયમ્હિ નાધિમત્તં પેમં હોતિ, નાધિમત્તો પસાદો હોતિ, નાધિમત્તા હિરી હોતિ, નાધિમત્તો ગારવો હોતિ, નાધિમત્તા ભાવના હોતિ. ઇમેહિ ખો, ભિક્ખવે, પઞ્ચહઙ્ગેહિ સમન્નાગતં સદ્ધિવિહારિકં અપણામેન્તો ઉપજ્ઝાયો સાતિસારો હોતિ, પણામેન્તો અનતિસારો હોતી’’તિઆદિ (મહાવ॰ ૬૮).

તત્થ (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૬૮) **નાધિમત્તં પેમં હોતી**તિ ઉપજ્ઝાયમ્હિ અધિમત્તં ગેહસ્સિતપેમં ન હોતિ. **નાધિમત્તા ભાવના હોતી**તિ અધિમત્તા મેત્તાભાવના ન હોતીતિ અત્થો.

ઉપજ્ઝાયેન વા સમોધાનગતોતિ એત્થ (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૮૩) દસ્સનસવનવસેન સમોધાનં વેદિતબ્બં. સચે હિ આચરિયં નિસ્સાય વસન્તો સદ્ધિવિહારિકો એકવિહારે ચેતિયં વા વન્દન્તં, એકગામે વા પિણ્ડાય ચરન્તં ઉપજ્ઝાયં પસ્સતિ, નિસ્સયો પટિપ્પસ્સમ્ભતિ. ઉપજ્ઝાયો પસ્સતિ, સદ્ધિવિહારિકો ન પસ્સતિ, ન પટિપ્પસ્સમ્ભતિ. મગ્ગપ્પટિપન્નં વા આકાસેન વા ગચ્છન્તં ઉપજ્ઝાયં દિસ્વા દૂરત્તા ‘‘ભિક્ખૂ’’તિ જાનાતિ, ‘‘ઉપજ્ઝાયો’’તિ ન જાનાતિ, ન પટિપ્પસ્સમ્ભતિ. સચે જાનાતિ, પટિપ્પસ્સમ્ભતિ. ઉપરિપાસાદે ઉપજ્ઝાયો વસતિ, હેટ્ઠા સદ્ધિવિહારિકો, તં અદિસ્વાવ યાગું પિવિત્વા પટિક્કમતિ, આસનસાલાય વા નિસિન્નં અદિસ્વાવ એકમન્તે ભુઞ્જિત્વા

પક્કમતિ, ધમ્મસ્સવનમણ્ડપે વા નિસિન્નમ્પિ તં અદિસ્વાવ ધમ્મં સુત્વા પક્કમતિ, નિસ્સયો ન પટિપ્પસ્સમ્ભતિ. એવં તાવ દસ્સનવસેન સમોધાનં વેદિતબ્બં. સવનવસેન પન સચે ઉપજ્ઝાયસ્સ વિહારે વા અન્તરઘરે વા ધમ્મં વા કથેન્તસ્સ અનુમોદનં વા કરોન્તસ્સ સદ્દં સુત્વા ''ઉપજ્ઝાયસ્સ મે સદ્દો''તિ સઞ્જાનાતિ, નિસ્સયો પટિપ્પસ્સમ્ભતિ, અસઞ્જાનન્તસ્સ ન પટિપ્પસ્સમ્ભતિ. અયં સમોધાને વિનિચ્છયો.

૧૫૫. નિસ્સાય કેન વસિતબ્બં, કેન ન વસિતબ્બન્તિ એત્થ પન ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, બ્યત્તેન ભિક્ખુના પટિબલેન પઞ્ચ વસ્સાનિ નિસ્સાય વત્થું, અબ્યત્તેન યાવજીવ''ન્તિ (મહાવ॰ ૧૦૩) વચનતો યો અબ્યત્તો હોતિ, તેન યાવજીવં નિસ્સાયેવ વસિતબ્બં. સચાયં (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૧૦૩) વુડ્ઢતરં આચરિયં ન લભતિ, ઉપસમ્પદાય સટ્ઠિવસ્સો વા સત્તતિવસ્સો વા હોતિ, નવકતરસ્સપિ બ્યત્તસ્સ સન્તિકે ઉક્કુટિકં નિસીદિત્વા અઞ્જલિં પગ્ગહેત્વા ''આચરિયો મે, આવુસો, હોતિ, આયસ્મતો નિસ્સાય વચ્છામી''તિ એવં તિક્ખત્તું વત્વા નિસ્સયો ગહેતબ્બોવ. ગામપ્પવેસનં આપુચ્છન્તેનપિ ઉક્કુટિકં નિસીદિત્વા અઞ્જલિં પગ્ગહેત્વા ''ગામપ્પવેસનં આપુચ્છામિ આચરિયા''તિ વત્તબ્બં. એસ નયો સબ્બઆપુચ્છનેસુ.

યો પન બ્યત્તો હોતિ ઉપસમ્પદાય પઞ્ચવસ્સો, તેન અનિસ્સિતેન વત્થું વટ્ટતિ. તસ્મા નિસ્સયમુચ્ચનકેન (પાચિ॰ અટ્ઠ॰ ૧૪૫-૧૪૭) ઉપસમ્પદાય પઞ્ચવસ્સેન સબ્બન્તિમેન પરિચ્છેદેન દ્વે માતિકા પગુણા વાચુગ્ગતા કત્તબ્બા, પક્ખદિવસેસુ ધમ્મસ્સવનત્થાય સુત્તન્તતો ચત્તારો ભાણવારા, સમ્પત્તાનં પરિસાનં પરિકથનત્થાય **અન્ધકવિન્દ**(અ॰ નિ॰ ૫.૧૧૪) **મહારાહુલોવાદ**(મ॰ નિ॰ ૨.૧૧૩ આદયો) **અમ્બટ્ઠ**(દી॰ નિ॰ ૧.૨૫૪ આદયો) સદિસો એકો કથામગ્ગો, સઙ્ઘભત્તમઙ્ગલામઙ્ગલેસુ અનુમોદનત્થાય તિસ્સો અનુમોદના, ઉપોસથપવારણાદિજાનનત્થં કમ્માકમ્મવિનિચ્છયો, સમણધમ્મકરણત્થં સમાધિવસેન વા વિપસ્સનાવસેન વા અરહત્તપરિયોસાનમેકં કમ્મટ્ઠાનં, એત્તકં ઉગ્ગહેતબ્બં. એત્તાવતા હિ અયં બહુસ્સુતો હોતિ ચાતુદ્દિસો, યત્થ કત્થચિ અત્તનો ઇસ્સરિયેન વસિતું લભતિ. યં પન વુત્તં –

> ''પઞ્ચહિ , ભિક્ખવે, અઙ્ગેહિ સમન્નાગતેન ભિક્ખુના ન અનિસ્સિતેન વત્થબ્બં. ન અસેક્ખેન સીલક્ખન્ધેન સમન્નાગતો હોતિ, ન અસેક્ખેન સમાધિક્ખન્ધેન… ન અસેક્ખેન પઞ્ઞાક્ખન્ધેન… ન અસેક્ખેન વિમુત્તિક્ખન્ધેન… ન અસેક્ખેન વિમુત્તિઞાણદસ્સનક્ખન્ધેન સમન્નાગતો હોતિ. ઇમેહિ ખો, ભિક્ખવે, પઞ્ચહઙ્ગેહિ સમન્નાગતેન ભિક્ખુના ન અનિસ્સિતેન વત્થબ્બં.
>
> ''અપરેહિપિ, ભિક્ખવે, પઞ્ચહઙ્ગેહિ સમન્નાગતેન ભિક્ખુના ન અનિસ્સિતેન વત્થબ્બં. અસ્સદ્ધો હોતિ, અહિરિકો હોતિ, અનોત્તપ્પી હોતિ, કુસીતો હોતિ, મુટ્ઠસ્સતિ હોતિ. ઇમેહિ ખો, ભિક્ખવે, પઞ્ચહઙ્ગેહિ સમન્નાગતેન ભિક્ખુના ન અનિસ્સિતેન વત્થબ્બં.
>
> ''અપરેહિપિ, ભિક્ખવે, પઞ્ચહઙ્ગેહિ સમન્નાગતેન ભિક્ખુના ન અનિસ્સિતેન વત્થબ્બં. અધિસીલે સીલવિપન્નો હોતિ, અજ્ઝાચારે આચારવિપન્નો હોતિ, અતિદિટ્ઠિયા દિટ્ઠિવિપન્નો હોતિ, અપ્પસ્સુતો હોતિ, દુપ્પઞ્ઞો હોતિ. ઇમેહિ ખો, ભિક્ખવે, પઞ્ચહઙ્ગેહિ સમન્નાગતેન ભિક્ખુના ન અનિસ્સિતેન વત્થબ્બં.
>
> ''અપરેહિપિ , ભિક્ખવે, પઞ્ચહઙ્ગેહિ સમન્નાગતેન ભિક્ખુના ન અનિસ્સિતેન વત્થબ્બં. આપત્તિં ન જાનાતિ, અનાપત્તિં ન જાનાતિ, લહુકં આપત્તિં ન જાનાતિ, ગરુકં આપત્તિં ન જાનાતિ, ઉભયાનિ ખો પનસ્સ પાતિમોક્ખાનિ વિત્થારેન ન સ્વાગતાનિ હોન્તિ ન સુવિભત્તાનિ ન સુપ્પવત્તીનિ ન

સુવિનિચ્છિતાનિ સુત્તસો અનુબ્યઞ્જનસો. ઇમેહિ ખો, ભિક્ખવે, પઞ્ચહઙ્ગેહિ સમન્નાગતેન ભિક્ખુના ન અનિસ્સિતેન વત્થબ્બં.

‘‘અપરેહિપિ, ભિક્ખવે, પઞ્ચહઙ્ગેહિ સમન્નાગતેન ભિક્ખુના ન અનિસ્સિતેન વત્થબ્બં. આપત્તિં ન જાનાતિ, અનાપત્તિં ન જાનાતિ, લહુકં આપત્તિં ન જાનાતિ, ગરુકં આપત્તિં ન જાનાતિ, ઊનપઞ્ચવસ્સો હોતિ. ઇમેહિ ખો, ભિક્ખવે, પઞ્ચહઙ્ગેહિ સમન્નાગતેન ભિક્ખુના ન અનિસ્સિતેન વત્થબ્બ’’ન્તિ (મહાવ॰ ૧૦૩). એત્થાપિ પુરિમનયેનેવ અયુત્તવસેન આપત્તિઅઙ્ગવસેન ચ પટિક્ખેપો કતોતિ દટ્ઠબ્બં.

બાલાનં પન અબ્યત્તાનં દિસંગમિકાનં અન્તેવાસિકસદ્ધિવિહારિકાનં અનુઞ્ઞા ન દાતબ્બા. સચે દેન્તિ, આચરિયુપજ્ઝાયાનં દુક્કટં. તે ચે અનનુઞ્ઞાતા ગચ્છન્તિ, તેસમ્પિ દુક્કટં. વુત્તઞ્હેતં –

‘‘ઇધ પન, ભિક્ખવે, સમ્બહુલા ભિક્ખૂ બાલા અબ્યત્તા દિસંગમિકા આચરિયુપજ્ઝાયે આપુચ્છન્તિ. તે, ભિક્ખવે, આચરિયુપજ્ઝાયેહિ પુચ્છિતબ્બા ‘‘કહં ગમિસ્સથ, કેન સદ્ધિં ગમિસ્સથા’’તિ. તે ચે, ભિક્ખવે, બાલા અબ્યત્તા અઞ્ઞે બાલે અબ્યત્તે અપદિસેય્યું. ન, ભિક્ખવે, આચરિયુપજ્ઝાયેહિ અનુજાનિતબ્બા, અનુજાનેય્યું ચે, આપત્તિ દુક્કટસ્સ. તે ચે, ભિક્ખવે, બાલા અબ્યત્તા અનનુઞ્ઞાતા આચરિયુપજ્ઝાયેહિ ગચ્છેય્યું ચે, આપત્તિ દુક્કટસ્સા’’તિ (મહાવ॰ ૧૬૩).

ઇતિ પાળિમુત્તકવિનયવિનિચ્છયસઙ્ગહે

નિસ્સયવિનિચ્છયકથા સમત્તા.

૨૪. સીમાવિનિચ્છયકથા

૧૫૬. **સીમા**તિ એત્થ (કઙ્ખા॰ અટ્ઠ॰ નિદાનવણ્ણના) સીમા નામેસા બદ્ધસીમા અબદ્ધસીમાતિ દુવિધા હોતિ. તત્થ એકાદસ વિપત્તિસીમાયો અતિક્કમિત્વા તિવિધસમ્પત્તિયુત્તા નિમિત્તેન નિમિત્તં બન્ધિત્વા સમ્મતા સીમા **બદ્ધસીમા** નામ. અતિખુદ્દકા, અતિમહતી, ખણ્ડનિમિત્તા, છાયાનિમિત્તા, અનિમિત્તા, બહિસીમે ઠિતસમ્મતા, નદિયા સમ્મતા, સમુદ્દે સમ્મતા, જાતસ્સરે સમ્મતા, સીમાય સીમં સમ્ભિન્દન્તેન સમ્મતા, સીમાય સીમં અજ્ઝોત્થરન્તેન સમ્મતાતિ ઇમેહિ એકાદસહિ આકારેહિ સીમતો કમ્માનિ વિપજ્જન્તીતિ વચનતો એતા **વિપત્તિસીમાયો** નામ.

તત્થ **અતિખુદ્દકા** નામ યત્થ એકવીસતિ ભિક્ખૂ નિસીદિતું ન સક્કોન્તિ. **અતિમહતી** નામ યા કેસગ્ગમત્તેનપિ તિયોજનં અતિક્કમિત્વા સમ્મતા. **ખણ્ડનિમિત્તા** નામ અઘટિતનિમિત્તા વુચ્ચતિ. પુરત્થિમાય દિસાય નિમિત્તં કિત્તેત્વા અનુક્કમેન દક્ખિણાય દિસાય પચ્છિમાય ઉત્તરાય દિસાય કિત્તેત્વા પુન પુરત્થિમાય દિસાય પુબ્બકિત્તિતં પટિકિત્તેત્વા ઠપેતું વટ્ટતિ, એવં અખણ્ડનિમિત્તા હોતિ. સચે પન અનુક્કમેન આહરિત્વા ઉત્તરાય દિસાય નિમિત્તં કિત્તેત્વા તત્થેવ ઠપેતિ, ખણ્ડનિમિત્તા હોતિ. અપરાપિ **ખણ્ડનિમિત્તા** નામ યા અનિમિત્તુપગં તચસારરુક્ખં વા ખાણુકં વા પંસુપુઞ્જં વા વાલુકપુઞ્જં વા અઞ્ઞતરં અન્તરા એકનિમિત્તં કત્વા સમ્મતા. **છાયાનિમિત્તા** નામ પબ્બતછાયાદીનં યં કિઞ્ચિ છાયં નિમિત્તં કત્વા સમ્મતા. **અનિમિત્તા** નામ સબ્બેન સબ્બં નિમિત્તાનિ અકિત્તેત્વા સમ્મતા. **બહિસીમે ઠિતસમ્મતા** નામ નિમિત્તાનિ કિત્તેત્વા નિમિત્તાનં બહિ ઠિતેન સમ્મતા. **નદિયા, સમુદ્દે, જાતસ્સરે સમ્મતા** નામ એતેસુ નદિઆદીસુ સમ્મતા. સા હિ એવં સમ્મતાપિ ''સબ્બા, ભિક્ખવે, નદી અસીમા, સબ્બો સમુદ્દો અસીમો, સબ્બો જાતસ્સરો અસીમો''તિ (મહાવ॰ ૧૪૭) વચનતો અસમ્મતાવ હોતિ. **સીમાય સીમં સમ્ભિન્દન્તેન સમ્મતા** (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૧૪૮) નામ અત્તનો સીમાય પરેસં સીમં સમ્ભિન્દન્તેન સમ્મતા. સચે હિ પોરાણકસ્સ વિહારસ્સ પુરત્થિમાય દિસાય અમ્બો ચેવ જમ્બુ ચાતિ દ્વે રુક્ખા અઞ્ઞમઞ્ઞં સંસટ્ઠવિટપા હોન્તિ, તેસુ અમ્બસ્સ પચ્છિમદિસાભાગે જમ્બુ, વિહારસીમા ચ **જમ્બું** અન્તોકત્વા અમ્બં કિત્તેત્વા બદ્ધા હોતિ. અથ પચ્છા તસ્સ વિહારસ્સ પુરત્થિમાય દિસાય વિહારે કતે સીમં બન્ધન્તા ભિક્ખૂ તં અમ્બં અન્તોકત્વા જમ્બું કિત્તેત્વા બન્ધન્તિ , સીમાય સીમં સમ્ભિન્ના હોતિ. તસ્મા સચે પઠમતરં કતસ્સ વિહારસ્સ સીમા અસમ્મતા હોતિ, સીમાય ઉપચારો ઠપેતબ્બો. સચે સમ્મતા હોતિ, પચ્છિમકોટિયા હત્થમત્તા સીમન્તરિકા ઠપેતબ્બા. **કુરુન્દિયં** ''વિદત્થિમત્તમ્પિ'', **મહાપચ્ચરિયં** ''ચતુરઙ્ગુલમત્તમ્પિ વટ્ટતી''તિ વુત્તં. **એકરુક્ખોપિ** ચ દ્વિન્નં સીમાનં નિમિત્તં હોતિ. સો પન વડ્ઢન્તો સીમસઙ્કરં કરોતિ, તસ્મા ન કાતબ્બો. **સીમાય સીમં અજ્ઝોત્થરન્તેન સમ્મતા** નામ અત્તનો સીમાય પરેસં સીમં અજ્ઝોત્થરન્તેન સમ્મતા. સચે હિ પરેસં બદ્ધસીમં સકલં વા તસ્સા પદેસં વા અન્તોકત્વા અત્તનો સીમં સમ્મન્નન્તિ, સીમાય સીમં અજ્ઝોત્થરિતા નામ હોતિ. ભિક્ખુનીનં પન સીમં અજ્ઝોત્થરિત્વા અન્તોપિ ભિક્ખૂનં સીમં સમ્મન્નિતું વટ્ટતિ. ભિક્ખુનીનમ્પિ ભિક્ખૂનં સીમાય એસેવ નયો. ન હિ તે અઞ્ઞમઞ્ઞસ્સ કમ્મે ગણપૂરકા હોન્તિ, ન કમ્મવાચં વગ્ગં કરોન્તિ. ઇતિ ઇમા એકાદસ વિપત્તિસીમાયો અતિક્કમિત્વા સીમા સમ્મન્નિતબ્બા.

૧૫૭. **તિવિધસમ્પત્તિયુત્તા** નામ નિમિત્તસમ્પત્તિયા પરિસસમ્પત્તિયા કમ્મવાચાસમ્પત્તિયા ચ યુત્તા. તત્થ **નિમિત્તસમ્પત્તિયા યુત્તા** નામ પબ્બતનિમિત્તં પાસાણનિમિત્તં વનનિમિત્તં રુક્ખનિમિત્તં મગ્ગનિમિત્તં વમ્મિકનિમિત્તં નદીનિમિત્તં ઉદકનિમિત્તન્તિ એવં વુત્તેસુ અટ્ઠસુ નિમિત્તેસુ તસ્મિં તસ્મિં દિસાભાગે યથાલદ્ધાનિ નિમિત્તુપગાનિ નિમિત્તાનિ ''પુરત્થિમાય દિસાય કિં નિમિત્તં. પબ્બતો, ભન્તે. એસો પબ્બતો નિમિત્ત''ન્તિઆદિના નયેન સમ્મા કિત્તેત્વા સમ્મતા.

તત્રાયં વિનિચ્છયો (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૧૩૮) – વિનયધરેન પુચ્છિતબ્બં ‘‘પુરત્થિમાય દિસાય કિં નિમિત્ત’’ન્તિ? ‘‘પબ્બતો, ભન્તે’’તિ. ઇદં પન ઉપસમ્પન્નો વા આચિક્ખતુ અનુપસમ્પન્નો વા, વટ્ટતિયેવ. પુન વિનયધરેન ‘‘એસો પબ્બતો નિમિત્ત’’ન્તિ એવં નિમિત્તં કિત્તેતબ્બં, ‘‘એતં પબ્બતં નિમિત્તં કરોમ, કરિસ્સામ, નિમિત્તં કતો, નિમિત્તં હોતુ, હોતિ, ભવિસ્સતી’’તિ એવં પન કિત્તેતું ન વટ્ટતિ. પાસાણાદીસુપિ એસેવ નયો. પુરત્થિમાય દિસાય, પુરત્થિમાય અનુદિસાય, દક્ખિણાય દિસાય, દક્ખિણાય અનુદિસાય, પચ્છિમાય દિસાય, પચ્છિમાય અનુદિસાય, ઉત્તરાય દિસાય, ઉત્તરાય અનુદિસાય કિં નિમિત્તં? ઉદકં, ભન્તે. એતં ઉદકં નિમિત્તન્તિ કિત્તેતબ્બં. એત્થ પન અટ્ઠપેત્વા પુન ‘‘પુરત્થિમાય દિસાય કિં નિમિત્તં? પબ્બતો, ભન્તે. એસો પબ્બતો નિમિત્ત’’ન્તિ એવં પઠમં કિત્તિતનિમિત્તં કિત્તેત્વાવ ઠપેતબ્બં. એવઞ્હિ નિમિત્તેન નિમિત્તં ઘટિતં હોતિ, નિમિત્તાનિ સકિં કિત્તિતાનિપિ કિત્તિતાનેવ હોન્તિ. **અન્ધકટ્ઠકથાયં** પન ‘‘તિક્ખત્તું સીમમણ્ડલં બન્ધન્તેન નિમિત્તં કિત્તેતબ્બ’’ન્તિ વુત્તં.

૧૫૮. ઇદાનિ નિમિત્તુપગાનિ પબ્બતાદીનિ વેદિતબ્બાનિ – તિવિધો **પબ્બતો** સુદ્ધપંસુપબ્બતો સુદ્ધપાસાણપબ્બતો ઉભયમિસ્સકોતિ. સો તિવિધોપિ વટ્ટતિ, વાલિકરાસિ પન ન વટ્ટતિ. ઇતરોપિ હત્થિપ્પમાણતો ઓમકતરો ન વટ્ટતિ, હત્થિપ્પમાણતો પટ્ઠાય સિનેરુપ્પમાણોપિ વટ્ટતિ. સચે ચતૂસુ દિસાસુ ચત્તારો તીસુ વા તયો પબ્બતા હોન્તિ , ચતૂહિ વા તીહિ વા પબ્બતનિમિત્તેહિ સમ્મન્નિતુમ્પિ વટ્ટતિ, દ્વીહિ પન નિમિત્તેહિ એકેન વા સમ્મન્નિતું ન વટ્ટતિ. ઇતો પરેસુ પાસાણનિમિત્તાદીસુપિ એસેવ નયો. તસ્મા પબ્બતનિમિત્તં કરોન્તેન પુચ્છિતબ્બં ‘‘એકાબદ્ધો, ન એકાબદ્ધો’’તિ. સચે એકાબદ્ધો હોતિ, ન કાતબ્બો. તઞ્હિ ચતૂસુ વા અટ્ઠસુ વા દિસાસુ કિત્તેન્તેનપિ એકમેવ નિમિત્તં કિત્તિતં હોતિ, તસ્મા યો એવં ચક્કસણ્ઠાનેન વિહારમ્પિ પરિક્ખિપિત્વા ઠિતો પબ્બતો, તં એકદિસાય કિત્તેત્વા અઞ્ઞાસુ દિસાસુ તં બહિદ્ધા કત્વા અન્તો અઞ્ઞાનિ નિમિત્તાનિ કિત્તેતબ્બાનિ. સચે પબ્બતસ્સ તતિયભાગં વા ઉપડ્ઢં વા અન્તોસીમાય કત્તુકામા હોન્તિ, પબ્બતં અકિત્તેત્વા યત્તકં પદેસં અન્તો કત્તુકામા, તસ્સ પરતો તસ્મિંયેવ પબ્બતે જાતરુક્ખવમ્મિકાદીસુ અઞ્ઞતરં નિમિત્તં કિત્તેતબ્બં. સચે એકયોજનદ્વિયોજનપ્પમાણં સબ્બં પબ્બતં અન્તો કત્તુકામા હોન્તિ, પબ્બતસ્સ પરતો ભૂમિયં જાતરુક્ખવમ્મિકાદીનિ નિમિત્તાનિ કિત્તેતબ્બાનિ.

પાસાણનિમિત્તે અયગુળોપિ પાસાણસઙ્ખ્યમેવ ગચ્છતિ, તસ્મા યો કોચિ પાસાણો વટ્ટતિ. પમાણતો પન હત્થિપ્પમાણો પબ્બતસઙ્ખ્યં ગતો, તસ્મા સો ન વટ્ટતિ, મહાગોણમહામહિંસપ્પમાણો પન વટ્ટતિ. હેટ્ઠિમપરિચ્છેદેન દ્વત્તિંસપલગુળપિણ્ડપ્પમાણો વટ્ટતિ, તતો ખુદ્દકતરો ઇટ્ઠકા વા મહન્તીપિ ન વટ્ટતિ, અનિમિત્તુપગપાસાણાનં રાસિપિ ન વટ્ટતિ, પગેવ પંસુવાલુકરાસિ. ભૂમિસમો ખલમણ્ડલસદિસો પિટ્ઠિપાસાણો વા ભૂમિતો ખાણુકો વિય ઉટ્ઠિતપાસાણો વા હોતિ, સોપિ પમાણુપગો ચે, વટ્ટતિ. પિટ્ઠિપાસાણો અતિમહન્તોપિ પાસાણસઙ્ખ્યમેવ ગચ્છતિ, તસ્મા સચે મહતો પિટ્ઠિપાસાણસ્સ એકપ્પદેસં અન્તોસીમાય કત્તુકામા હોન્તિ, તં અકિત્તેત્વા તસ્સુપરિ અઞ્ઞો પાસાણો કિત્તેતબ્બો. સચે પિટ્ઠિપાસાણુપરિ વિહારં કરોન્તિ, વિહારમજ્ઝેન વા પિટ્ઠિપાસાણો વિનિવિજ્ઝિત્વા ગચ્છતિ, એવરૂપો પિટ્ઠિપાસાણો ન વટ્ટતિ. સચે હિ તં કિત્તેન્તિ, નિમિત્તસ્સ ઉપરિ વિહારો હોતિ, નિમિત્તઞ્ચ નામ બહિસીમાય હોતિ, વિહારોપિ બહિસીમાયં આપજ્જતિ. વિહારં પરિક્ખિપિત્વા ઠિતપિટ્ઠિપાસાણો એકત્થ કિત્તેત્વા અઞ્ઞત્થ ન કિત્તેતબ્બો.

વનનિમિત્તે તિણવનં વા તચસારતાલનાળિકેરાદિરુક્ખવનં વા ન વટ્ટતિ, અન્તોસારાનં પન સાકસાલાદીનં અન્તોસારમિસ્સકાનં વા રુક્ખાનં વનં વટ્ટતિ, તઞ્ચ ખો હેટ્ઠિમપરિચ્છેદેન ચતુપઞ્ચરુક્ખમત્તમ્પિ, તતો ઓરં ન વટ્ટતિ, પરં યોજનસતિકમ્પિ વટ્ટતિ. સચે પન વનમજ્ઝે વિહારં કરોન્તિ, વનં ન કિત્તેતબ્બં. એકદેસં અન્તોસીમાય

કાતુકામેહિપિ વનં અકિત્તેત્વા તત્થ રુક્ખપાસાણાદયો કિત્તેતબ્બા. વિહારં પરિક્ખિપિત્વા ઠિતવનં એકત્થ કિત્તેત્વા અઞ્ઞત્થ ન કિત્તેતબ્બં.

રુક્ખનિમિત્તે તચસારો તાલનાળિકેરાદિરુક્ખો ન વટ્ટતિ, અન્તોસારો જીવમાનકો અન્તમસો ઉબ્બેધતો અટ્ઠઙ્ગુલો પરિણાહતો સૂચિદણ્ડકપ્પમાણોપિ વટ્ટતિ. તતો ઓરં ન વટ્ટતિ, પરં દ્વાદસયોજનો સુપ્પતિટ્ઠિતનિગ્રોધોપિ વટ્ટતિ. વંસનળકસરાવાદીસુ બીજં રોપેત્વા વડ્ઢાપિતો પમાણુપગોપિ ન વટ્ટતિ, તતો અપનેત્વા પન તં ખણમ્પિ ભૂમિયં રોપેત્વા કોટ્ઠકં કત્વા ઉદકં આસિઞ્ચિત્વા કિત્તેતું વટ્ટતિ. નવમૂલસાખાનિગ્ગમનં અકારણં, ખન્ધં છિન્દિત્વા રોપિતે પન એતં યુજ્જતિ. કિત્તેન્તેન ચ ''રુક્ખો''તિપિ વત્તું વટ્ટતિ ''સાકરુક્ખો''તિપિ ''સાલરુક્ખો''તિપિ. એકાબદ્ધં પન સુપ્પતિટ્ઠિતનિગ્રોધસદિસં એકત્થ કિત્તેત્વા અઞ્ઞત્થ કિત્તેતું ન વટ્ટતિ.

મગ્ગનિમિત્તે અરઞ્ઞખેત્તનદીતળાકમગ્ગાદયો ન વટ્ટન્તિ, જઙ્ઘમગ્ગો વા સકટમગ્ગો વા વટ્ટતિ. યો નિબ્બિજ્ઝિત્વા દ્વે તીણિ ગામન્તરાનિ ગચ્છતિ, યો પન જઙ્ઘમગ્ગસકટમગ્ગતો ઓક્કમિત્વા પુન સકટમગ્ગમેવ ઓતરતિ, યે વા જઙ્ઘમગ્ગસકટમગ્ગા અવળઞ્જા, તે ન વટ્ટન્તિ, જઙ્ઘસત્થસકટસત્થેહિ વળઞ્જિયમાનાયેવ વટ્ટન્તિ. સચે દ્વે મગ્ગા નિક્ખમિત્વા પચ્છા સકટધુરમિવ એકીભવન્તિ, દ્વેધા ભિન્નટ્ઠાને વા સમ્બન્ધટ્ઠાને વા સકિં કિત્તેત્વા પુન ન કિત્તેતબ્બા. એકાબદ્ધનિમિત્તઞ્હેતં હોતિ. સચે વિહારં પરિક્ખિપિત્વા ચત્તારો મગ્ગા ચતૂસુ દિસાસુ ગચ્છન્તિ, મજ્ઝે એકં કિત્તેત્વા અપરં કિત્તેતું ન વટ્ટતિ. એકાબદ્ધનિમિત્તઞ્હેતં. કોણં નિબ્બિજ્ઝિત્વા ગતં પન પરભાગે કિત્તેતું વટ્ટતિ. વિહારમજ્ઝેન નિબ્બિજ્ઝિત્વા ગતમગ્ગો પન ન કિત્તેતબ્બો, કિત્તિતે નિમિત્તસ્સ ઉપરિ વિહારો હોતિ. સચે સકટમગ્ગસ્સ અન્તિમચક્કમગ્ગં નિમિત્તં કરોન્તિ, મગ્ગો બહિસીમાય હોતિ, સચે બાહિરચક્કમગ્ગં નિમિત્તં કરોન્તિ, બાહિરચક્કમગ્ગો બહિસીમાય હોતિ , સેસં અન્તોસીમં ભજતિ. મગ્ગં કિત્તેન્તેન ''મગ્ગો પન્થો પથો પજ્જો''તિઆદીસુ દસસુ યેન કેનચિ નામેન ચ કિત્તેતું વટ્ટતિ, પરિખાસણ્ઠાનેન વિહારં પરિક્ખિપિત્વા ગતમગ્ગો એકત્થ કિત્તેત્વા અઞ્ઞત્થ કિત્તેતું ન વટ્ટતિ.

વમ્મિકનિમિત્તે હેટ્ઠિમપરિચ્છેદેન તં દિવસં જાતો અટ્ઠઙ્ગુલુબ્બેધો ગોવિસાણપ્પમાણોપિ વમ્મિકો વટ્ટતિ, તતો ઓરં ન વટ્ટતિ. પરં હિમવન્તપબ્બતસદિસોપિ વટ્ટતિ, વિહારં પરિક્ખિપિત્વા ઠિતં પન એકાબદ્ધં એકત્થ કિત્તેત્વા અઞ્ઞત્થ કિત્તેતું ન વટ્ટતિ.

નદીનિમિત્તે યસ્સા ધમ્મિકાનં રાજૂનં કાલે અન્વડ્ઢમાસં અનુદસાહં અનુપઞ્ચાહન્તિ એવં દેવે વસ્સન્તે વલાહકેસુ વિગતમત્તેસુ સોતં પચ્છિજ્જતિ, અયં નદીસઙ્ખ્યં ન ગચ્છતિ. યસ્સા પન ઈદિસે સુવુટ્ઠિકાલે વસ્સાનસ્સ ચાતુમાસે સોતં ન પચ્છિજ્જતિ, યત્થ તિત્થેન વા અતિત્થેન વા સિક્ખાકરણીયે આગતલક્ખણેન તિમણ્ડલં પટિચ્છાદેત્વા અન્તરવાસકં અનુક્ખિપિત્વા ઉત્તરન્તિયા ભિક્ખુનિયા એકઙ્ગુલદ્વઙ્ગુલમત્તમ્પિ અન્તરવાસકો તેમિયતિ, અયં નદી સીમં બન્ધન્તાનં નિમિત્તં હોતિ. ભિક્ખુનિયા નદીપારગમનેપિ ઉપોસથાદિસઙ્ઘકમ્મકરણેપિ નદીપારસીમાસમ્મન્નનેપિ અયમેવ નદી. યા પન મગ્ગો વિય સકટધુરસણ્ઠાનેન વા પરિખાસણ્ઠાનેન વા વિહારં પરિક્ખિપિત્વા ગતા, તં એકત્થ કિત્તેત્વા અઞ્ઞત્થ કિત્તેતું ન વટ્ટતિ. વિહારસ્સ ચતૂસુ દિસાસુ અઞ્ઞમઞ્ઞં વિનિબ્બિજ્ઝિત્વા ગતે નદીચતુક્કેપિ એસેવ નયો. અસમ્મિસ્સા નદિયો પન ચતસ્સોપિ કિત્તેતું વટ્ટતિ. સચે વતિં કરોન્તો વિય રુક્ખપાદે નિખણિત્વા વલ્લિપલાલાદીહિ નદીસોતં રુન્ધન્તિ, ઉદકં અજ્ઝોત્થરિત્વા આવરણં પવત્તતિયેવ, નિમિત્તં કાતું વટ્ટતિ. યથા પન ઉદકં ન પવત્તતિ, એવં સેતુમ્હિ કતે અપવત્તમાના નદીનિમિત્તં કાતું ન વટ્ટતિ, પવત્તનટ્ઠાને નદીનિમિત્તં, અપ્પવત્તનટ્ઠાને ઉદકનિમિત્તં કાતું વટ્ટતિ. યા પન દુબ્બુટ્ઠિકાલે વા ગિમ્હે વા

નિરુદકભાવેન ન પવત્તતિ, સા વટ્ટતિ. મહાનદિતો ઉદકમાતિકં નીહરન્તિ, સા કુન્નદીસદિસા હુત્વા તીણિ સસ્સાનિ સમ્પાદેન્તી નિચ્ચં પવત્તતિ, કિઞ્ચાપિ પવત્તતિ, નિમિત્તં કાતું ન વટ્ટતિ. યા પન મૂલે મહાનદિતો નીહતાપિ કાલન્તરેન તેનેવ નીહતમગ્ગેન નદિં ભિન્દિત્વા સયં ગચ્છતિ, ગચ્છન્તી પરતો સુસુમારાદિસમાકિણ્ણા નાવાદીહિ સઞ્ચરિતબ્બા નદી હોતિ, તં નિમિત્તં કાતું વટ્ટતિ.

ઉદકનિમિત્તે નિરુદકટ્ઠાને નાવાય વા ચાટિઆદીસુ વા ઉદકં પૂરેત્વા ઉદકનિમિત્તં કિત્તેતું ન વટ્ટતિ, ભૂમિગતમેવ વટ્ટતિ. તઞ્ચ ખો અપ્પવત્તનઉદકં આવાટપોક્ખરણીતળાકજાતસ્સરલોણિસમુદ્દાદીસુ ઠિતં, અટ્ઠિતં પન ઓઘનદીઉદકવાહકમાતિકાદીસુ ઉદકં ન વટ્ટતિ . **અન્ધકટ્ઠકથાયં** પન ''ગમ્ભીરેસુ આવાટાદીસુ ઉક્ખેપિમં ઉદકં નિમિત્તં ન કાતબ્બ''ન્તિ વુત્તં, તં દુવુત્તં, અત્તનોમતિમત્તમેવ. ઠિતં પન અન્તમસો સૂકરખતાયપિ ગામદારકાનં કીળનવાપિયમ્પિ તં ખણઞ્ઞેવ પથવિયં આવાટં કત્વા કુટેહિ આહરિત્વા પૂરિતઉદકમ્પિ સચે યાવ કમ્મવાચાપરિયોસાના તિટ્ઠતિ, અપ્પં વા હોતુ બહું વા, વટ્ટતિ. તસ્મિં પન ઠાને નિમિત્તસઞ્ઞાકરણત્થં પાસાણવાલિકાપંસુઆદિરાસિ વા પાસાણત્થમ્ભો વા દારુત્થમ્ભો વા કાતબ્બો. તં કાતું કારેતુઞ્ચ ભિક્ખુસ્સ વટ્ટતિ, લાભસીમાયં પન ન વટ્ટતિ. સમાનસંવાસકસીમા કસ્સચિ પીળનં ન કરોતિ, કેવલં ભિક્ખૂનં વિનયકમ્મમેવ સાધેતિ, તસ્મા એત્થ વટ્ટતિ.

ઇમેહિ ચ અટ્ઠહિ નિમિત્તેહિ અસમ્મિસ્સેહિપિ અઞ્ઞમઞ્ઞં સમ્મિસ્સેહિપિ સીમા સમ્મન્નિતું વટ્ટતિયેવ. સા એવં સમ્મન્નિત્વા બજ્ઝમાના એકેન દ્વીહિ વા નિમિત્તેહિ અબદ્ધા હોતિ, તીણિ પન આદિં કત્વા વુત્તપ્પકારાનં નિમિત્તાનં સતેનપિ બદ્ધા હોતિ. સા તીહિ સિઙ્ઘાટકસણ્ઠાના હોતિ, ચતૂહિ ચતુરસ્સા વા સિઙ્ઘાટકઅડ્ઢચન્દમુદિઙ્ગાદિસણ્ઠાના વા, તતો અધિકેહિ નાનાસણ્ઠાના. એવં વુત્તનયેન નિમિત્તાનિ કિત્તેત્વા સમ્મતા ''નિમિત્તસમ્પત્તિયુત્તા''તિ વેદિતબ્બા.

૧૫૯. **પરિસસમ્પત્તિયુત્તા** નામ સબ્બન્તિમેન પરિચ્છેદેન ચતૂહિ ભિક્ખૂહિ સન્નિપતિત્વા યાવતિકા તસ્મિં ગામખેત્તે બદ્ધસીમં વા નદીસમુદ્દજાતસ્સરે વા અનોક્કમિત્વા ઠિતા ભિક્ખૂ, તે સબ્બે હત્થપાસે વા કત્વા છન્દં વા આહરિત્વા સમ્મતા.

૧૬૦. **કમ્મવાચાસમ્પત્તિયુત્તા** નામ –

> ''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, યાવતા સમન્તા નિમિત્તા કિત્તિતા, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, સઙ્ઘો એતેહિ નિમિત્તેહિ સીમં સમ્મન્નેય્ય સમાનસંવાસં એકૂપોસથં, એસા ઞત્તિ.
>
> ''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, યાવતા સમન્તા નિમિત્તા કિત્તિતા, સઙ્ઘો એતેહિ નિમિત્તેહિ સીમં સમ્મન્નતિ સમાનસંવાસં એકૂપોસથં, યસ્સાયસ્મતો ખમતિ એતેહિ નિમિત્તેહિ સીમાય સમ્મુતિ સમાનસંવાસાય એકૂપોસથાય, સો તુણ્હસ્સ. યસ્સ નક્ખમતિ, સો ભાસેય્ય.
>
> ''સમ્મતા સીમા સઙ્ઘેન એતેહિ નિમિત્તેહિ સમાનસંવાસા એકૂપોસથા, ખમતિ સઙ્ઘસ્સ, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામી''તિ (મહાવ॰ ૧૩૯) –

એવં વુત્તાય પરિસુદ્ધાય ઞત્તિદુતિયકમ્મવાચાય સમ્મતા. કમ્મવાચાપરિયોસાને નિમિત્તાનં અન્તો સીમા હોતિ, નિમિત્તાનિ સીમતો બહિ હોન્તિ.

૧૬૧. એવં બદ્ધાય ચ સીમાય તિચીવરેન વિપ્પવાસસુખત્થં દળ્હીકમ્મત્થઞ્ચ અવિપ્પવાસસમ્મુતિ કાતબ્બા. સા પન એવં કત્તબ્બા –

''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, યા સા સઙ્ઘેન સીમા સમ્મતા સમાનસંવાસા એકૂપોસથા, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, સઙ્ઘો તં સીમં તિચીવરેન અવિપ્પવાસં સમ્મન્નેય્ય ઠપેત્વા ગામઞ્ચ ગામૂપચારઞ્ચ, એસા ઞત્તિ.

''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, યા સા સઙ્ઘેન સીમા સમ્મતા સમાનસંવાસા એકૂપોસથા, સઙ્ઘો તં સીમં તિચીવરેન અવિપ્પવાસં સમ્મન્નતિ ઠપેત્વા ગામઞ્ચ ગામૂપચારઞ્ચ, યસ્સાયસ્મતો ખમતિ એતિસ્સા સીમાય તિચીવરેન અવિપ્પવાસાય સમ્મુતિ ઠપેત્વા ગામઞ્ચ ગામૂપચારઞ્ચ, સો તુણ્હસ્સ. યસ્સ નક્ખમતિ, સો ભાસેય્ય.

''સમ્મતા સા સીમા સઙ્ઘેન તિચીવરેન અવિપ્પવાસા ઠપેત્વા ગામઞ્ચ ગામૂપચારઞ્ચ, ખમતિ સઙ્ઘસ્સ, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામી''તિ (મહાવ॰ ૧૪૩).

એત્થ (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૧૪૪) ચ નિગમનગરાનમ્પિ ગામેનેવ સઙ્ગહો વેદિતબ્બો. **ગામૂપચારો**તિ પરિક્ખિત્તસ્સ પરિક્ખેપો, અપરિક્ખિત્તસ્સ પરિક્ખેપોકાસો. ઇમેસુ પન ગામગામૂપચારેસુ અધિટ્ઠિતતેચીવરિકો ભિક્ખુ પરિહારં ન લભતિ. અયઞ્હિ અવિપ્પવાસસીમા ''ઠપેત્વા ગામઞ્ચ ગામૂપચારઞ્ચા''તિ વુત્તત્તા ગામઞ્ચ ગામૂપચારઞ્ચ ન ઓત્થરતિ, સમાનસંવાસકસીમાવ ઓત્થરતિ. સમાનસંવાસકસીમા ચેત્થ અત્તનો ધમ્મતાય ગચ્છતિ, અવિપ્પવાસસીમા પન યત્થ સમાનસંવાસકસીમા, તત્થેવ ગચ્છતિ. ન હિ તસ્સા વિસું નિમિત્તકિત્તનં અત્થિ, તત્થ સચે અવિપ્પવાસાય સમ્મુતિકાલે ગામો અત્થિ, તં સા ન ઓત્થરતિ . સચે પન સમ્મતાય સીમાય પચ્છા ગામો નિવિસતિ, સોપિ સીમસઙ્ખ્યંયેવ ગચ્છતિ. યથા ચ પચ્છા નિવિટ્ઠો, એવં પઠમં નિવિટ્ઠસ્સ પચ્છા વડ્ઢિતપ્પદેસોપિ સીમસઙ્ખ્યમેવ ગચ્છતિ. સચે સીમાસમ્મુતિકાલે ગેહાનિ કતાનિ, ''પવિસિસ્સામા''તિ આલયોપિ અત્થિ, મનુસ્સા પન અપ્પવિટ્ઠા, પોરાણકગામં વા સચે ગેહમેવ છડ્ડેત્વા અઞ્ઞત્થ ગતા, અગામોયેવ એસ, સીમા ઓત્થરતિ. સચે પન એકમ્પિ કુલં પવિટ્ઠં વા અગતં વા અત્થિ, ગામોયેવ, સીમા ન ઓત્થરતિ. અયમેત્થ સઙ્ખેપો.

૧૬૨. અયં પન વિત્થારો (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૧૩૮) સીમં બન્ધિતુકામેન હિ સામન્તવિહારેસુ ભિક્ખૂ તસ્સ તસ્સ વિહારસ્સ સીમાપરિચ્છેદં પુચ્છિત્વા બદ્ધસીમવિહારાનં સીમાય સીમન્તરિકં, અબદ્ધસીમવિહારાનં સીમાય ઉપચારં ઠપેત્વા દિસાચારિકભિક્ખૂનં નિસ્સઞ્ચારસમયે સચે એકસ્મિં ગામખેત્તે સીમં બન્ધિતુકામા, યે તત્થ બદ્ધસીમવિહારા, તેસુ ભિક્ખૂનં ''મયં અજ્જ સીમં બન્ધિસ્સામ, તુમ્હે સકસીમાય પરિચ્છેદતો મા નિક્ખમિત્થા''તિ પેસેતબ્બં. યે અબદ્ધસીમવિહારા, તેસુ ભિક્ખૂ એકજ્ઝં સન્નિપાતેતબ્બા, છન્દારહાનં છન્દો આહરાપેતબ્બો. ''સચે અઞ્ઞાનિપિ ગામખેત્તાનિ અન્તોકાતુકામા, તેસુ ગામેસુ યે ભિક્ખૂ વસન્તિ, તેહિપિ આગન્તબ્બં, અનાગચ્છન્તાનં છન્દો આહરિતબ્બો''તિ મહાસુમત્થેરો આહ. મહાપદુમત્થેરો પન ''નાનાગામખેત્તાનિ નામ પાટિયેક્કં બદ્ધસીમસદિસાનિ, ન તતો છન્દપારિસુદ્ધિ આગચ્છતિ, અન્તોનિમિત્તગતેહિ પન ભિક્ખૂહિ આગન્તબ્બ''ન્તિ વત્વા પુન આહ ''સમાનસંવાસકસીમાસમ્મન્નનકાલે આગમનમ્પિ અનાગમનમ્પિ વટ્ટતિ, અવિપ્પવાસસીમાસમ્મન્નનકાલે પન અન્તોનિમિત્તગતેહિ આગન્તબ્બં, અનાગચ્છન્તાનં છન્દો આહરિતબ્બો''તિ.

એવં સન્નિપતિતેસુ ભિક્ખૂસુ છન્દારહાનં છન્દે આહટે તેસુ તેસુ મગ્ગેસુ નદીતિત્થગામદ્વારાદીસુ ચ આગન્તુકભિક્ખૂનં સીઘં સીઘં હત્થપાસનયનત્થઞ્ચેવ બહિસીમકરણત્થઞ્ચ આરામિકે ચેવ સમણુદ્દેસે ચ ઠપેત્વા

ભેરિસઞ્ઞં વા સઙ્ખસઞ્ઞં વા કત્વા નિમિત્તકિત્તનાનન્તરં વુત્તાય ‘‘સુણાતુ મે ભન્તે સઙ્ઘો’’તિઆદિકાય કમ્મવાચાય સીમા બન્ધિતબ્બા. કમ્મવાચાપરિયોસાનેયેવ નિમિત્તાનિ બહિકત્વા હેટ્ઠા પથવીસન્ધારકં ઉદકપરિયન્તં કત્વા સીમા ગતા હોતિ.

૧૬૩. ઇમં પન સમાનસંવાસકસીમં સમ્મન્નન્તેહિ પબ્બજ્જૂપસમ્પદાદીનં સઙ્ઘકમ્માનં સુખકરણત્થં પઠમં **ખણ્ડસીમા** બન્ધિતબ્બા. તં પન બન્ધન્તેહિ વત્તં જાનિતબ્બં. સચે હિ બોધિચેતિયભત્તસાલાદીનિ સબ્બવત્થૂનિ પતિટ્ઠાપેત્વા કતવિહારે બન્ધન્તિ, વિહારમજ્ઝે બહૂનં સમોસરણટ્ઠાને અબન્ધિત્વા વિહારપચ્ચન્તે વિવિત્તોકાસે બન્ધિતબ્બા. અકતવિહારે બન્ધન્તેહિ બોધિચેતિયાદીનં સબ્બવત્થૂનં ઠાનં સલ્લક્ખેત્વા યથા પતિટ્ઠિતેસુ વત્થૂસુ વિહારપચ્ચન્તે વિવિત્તોકાસે હોતિ, એવં બન્ધિતબ્બા. સા હેટ્ઠિમપરિચ્છેદેન સચે એકવીસતિ ભિક્ખૂ ગણ્હાતિ, વટ્ટતિ, તતો ઓરં ન વટ્ટતિ, પરં ભિક્ખુસહસ્સં ગણ્હન્તીપિ વટ્ટતિ. તં બન્ધન્તેહિ સીમમાળકસ્સ સમન્તા નિમિત્તુપગા પાસાણા ઠપેતબ્બા, ન ખણ્ડસીમાય ઠિતેહિ મહાસીમા બન્ધિતબ્બા, ન મહાસીમાય ઠિતેહિ ખણ્ડસીમા, ખણ્ડસીમાયમેવ પન ઠત્વા ખણ્ડસીમા બન્ધિતબ્બા.

તત્રાયં બન્ધનવિધિ – સમન્તા ‘‘એસો પાસાણો નિમિત્ત’’ન્તિ એવં નિમિત્તાનિ કિત્તેત્વા કમ્મવાચાય સીમા સમ્મન્નિતબ્બા. અથ તસ્સા એવ દળ્હીકમ્મત્થં અવિપ્પવાસકમ્મવાચા કાતબ્બા. એવઞ્હિ ‘‘સીમં સમૂહનિસ્સામા’’તિ આગતા સમૂહનિતું ન સક્ખિસ્સન્તિ. સીમં સમ્મન્નિત્વા બહિ સીમન્તરિકપાસાણા ઠપેતબ્બા. સીમન્તરિકા પચ્છિમકોટિયા એકરતનપ્પમાણા વટ્ટતિ. ‘‘વિદત્થિપ્પમાણાપિ વટ્ટતી’’તિ **કુરુન્દિયં**, ‘‘ચતુરઙ્ગુલપ્પમાણાપિ વટ્ટતી’’તિ **મહાપચ્ચરિયં** વુત્તં. સચે પન વિહારો મહા હોતિ, દ્વેપિ તિસ્સોપિ તતુત્તરિમ્પિ ખણ્ડસીમાયો બન્ધિતબ્બા.

એવં ખણ્ડસીમં સમ્મન્નિત્વા મહાસીમસમ્મુતિકાલે ખણ્ડસીમતો નિક્ખમિત્વા મહાસીમાયં ઠત્વા સમન્તા અનુપરિયાયન્તેહિ સીમન્તરિકપાસાણા કિત્તેતબ્બા, તતો અવસેસનિમિત્તાનિ કિત્તેત્વા હત્થપાસં અવિજહન્તેહિ કમ્મવાચાય સમાનસંવાસકસીમં સમ્મન્નિત્વા તસ્સા દળ્હીકમ્મત્થં અવિપ્પવાસકમ્મવાચાપિ કાતબ્બા. એવઞ્હિ ‘‘સીમં સમૂહનિસ્સામા’’તિ આગતા સમૂહનિતું ન સક્ખિસ્સન્તિ. સચે પન ખણ્ડસીમાય નિમિત્તાનિ કિત્તેત્વા તતો સીમન્તરિકાય નિમિત્તાનિ કિત્તેત્વા મહાસીમાય નિમિત્તાનિ કિત્તેન્તિ, એવં તીસુ ઠાનેસુ નિમિત્તાનિ કિત્તેત્વા યં સીમં ઇચ્છન્તિ, તં પઠમં બન્ધિતું વટ્ટતિ. એવં સન્તેપિ યથાવુત્તનયેન ખણ્ડસીમતોવ પટ્ઠાય બન્ધિતબ્બા. એવં બદ્ધાસુ પન સીમાસુ ખણ્ડસીમાય ઠિતા ભિક્ખૂ મહાસીમાય કમ્મં કરોન્તાનં ન કોપેન્તિ, મહાસીમાય વા ઠિતા ખણ્ડસીમાય કરોન્તાનં, સીમન્તરિકાય પન ઠિતા ઉભિન્નમ્પિ ન કોપેન્તિ. ગામખેત્તે ઠત્વા કમ્મં કરોન્તાનં પન સીમન્તરિકાય ઠિતા કોપેન્તિ. સીમન્તરિકા હિ ગામખેત્તં ભજતિ.

સીમા ચ નામેસા ન કેવલા પથવીતલેયેવ બદ્ધા બદ્ધા નામ હોતિ, અથ ખો પિટ્ઠિપાસાણેપિ કુટિગેહેપિ લેણેપિ પાસાદેપિ પબ્બતમત્થકેપિ બદ્ધા બદ્ધાયેવ હોતિ. તત્થ **પિટ્ઠિપાસાણે** બન્ધન્તેહિ પાસાણપિટ્ઠિયં રાજિં વા કોટ્ટેત્વા ઉદુક્ખલં વા ખણિત્વા નિમિત્તં ન કાતબ્બં, નિમિત્તુપગપાસાણે ઠપેત્વા નિમિત્તાનિ કિત્તેતબ્બાનિ. કમ્મવાચાપરિયોસાને સીમા પથવીસન્ધારકં ઉદકપરિયન્તં કત્વા ઓતરતિ. નિમિત્તપાસાણા યથાઠાને ન તિટ્ઠન્તિ, તસ્મા સમન્તતો રાજિ વા ઉપટ્ઠાપેતબ્બા, ચતૂસુ વા કોણેસુ પાસાણા વિજ્ઝિતબ્બા, ‘‘અયં સીમાપરિચ્છેદો’’તિ વત્વા અક્ખરાનિ વા છિન્દિતબ્બાનિ. કેચિ ઉસૂયકા ‘‘સીમં ઝાપેસ્સામા’’તિ અગ્ગિં દેન્તિ, પાસાણાવ ઝાયન્તિ, ન સીમા.

કુટિગેહેપિ ભિત્તિં અકિત્તેત્વા એકવીસતિયા ભિક્ખૂનં ઓકાસટ્ઠાનં અન્તોકરિત્વા પાસાણનિમિત્તાનિ ઠપેત્વા સીમા સમ્મન્નિતબ્બા, અન્તોકુટ્ટમેવ સીમા હોતિ. સચે અન્તોકુટ્ટે એકવીસતિયા ભિક્ખૂનં ઓકાસો નત્થિ, પમુખે નિમિત્તપાસાણે ઠપેત્વા સમ્મન્નિતબ્બા. સચે એવમ્પિ નપ્પહોતિ, બહિ નિબ્બોદકપતનટ્ઠાનેપિ નિમિત્તાનિ ઠપેત્વા સમ્મન્નિતબ્બા. એવં સમ્મતાય પન સબ્બં કુટિગેહં સીમટ્ઠમેવ હોતિ.

ચતુભિત્તિયલેણેપિ બન્ધન્તેહિ કુટ્ટં અકિત્તેત્વા પાસાણાવ કિત્તેતબ્બા, અન્તો ઓકાસે અસતિ પમુખેપિ નિમિત્તાનિ ઠપેતબ્બાનિ, એવં લેણસ્સ અન્તો ચ બહિ ચ સીમા હોતિ.

ઉપરિપાસાદેપિ ભિત્તિં અકિત્તેત્વા અન્તોપાસાણે ઠપેત્વા સીમા સમ્મન્નિતબ્બા. સચે નપ્પહોતિ, પમુખેપિ પાસાણે ઠપેત્વા સમ્મન્નિતબ્બા. એવં સમ્મતા ઉપરિપાસાદેયેવ હોતિ, હેટ્ઠા ન ઓતરતિ. સચે પન બહૂસુ થમ્ભેસુ તુલાનં ઉપરિ કતપાસાદસ્સ હેટ્ઠિમતલે કુટ્ટો યથા નિમિત્તાનં અન્તો હોતિ, એવં ઉટ્ઠહિત્વા તુલારુક્ખેહિ એકસમ્બન્ધો ઠિતો, હેટ્ઠાપિ ઓતરતિ, એકથમ્ભપાસાદસ્સ પન ઉપરિતલે બદ્ધા સીમા. સચે થમ્ભમત્થકે એકવીસતિયા ભિક્ખૂનં ઓકાસો હોતિ, હેટ્ઠા ઓતરતિ. સચે પાસાદભિત્તિતો નિગ્ગતેસુ નિય્યૂહકાદીસુ પાસાણે ઠપેત્વા સીમં બન્ધન્તિ, પાસાદભિત્તિ અન્તોસીમાય હોતિ. હેટ્ઠા પનસ્સા ઓતરણાનોતરણં વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બં.

હેટ્ઠાપાસાદે કિત્તેન્તેહિપિ ભિત્તિ ચ રુક્ખત્થમ્ભા ચ ન કિત્તેતબ્બા, ભિત્તિલગ્ગે પન પાસાણત્થમ્ભે કિત્તેતું વટ્ટતિ. એવં કિત્તિતા સીમા હેટ્ઠાપાસાદસ્સ પરિયન્તથમ્ભાનં અન્તોયેવ હોતિ. સચે પન હેટ્ઠાપાસાદસ્સ કુટ્ટો ઉપરિમતલેન સમ્બદ્ધો હોતિ, ઉપરિપાસાદમ્પિ અભિરુહતિ. સચે પાસાદસ્સ બહિ નિબ્બોદકપતનટ્ઠાને નિમિત્તાનિ કરોન્તિ, સબ્બો પાસાદો સીમટ્ઠો હોતિ.

પબ્બતમત્થકે તલં હોતિ એકવીસતિયા ભિક્ખૂનં ઓકાસારહં, તત્થ પિટ્ઠિપાસાણે વિય સીમં બન્ધન્તિ, હેટ્ઠાપબ્બતેપિ તેનેવ પરિચ્છેદેન સીમા ઓતરતિ. તાલમૂલકપબ્બતેપિ ઉપરિ સીમા બદ્ધા હેટ્ઠા ઓતરતેવ. યો પન વિતાનસણ્ઠાનો હોતિ, ઉપરિ એકવીસતિયા ભિક્ખૂનં ઓકાસો અત્થિ, હેટ્ઠા નત્થિ, તસ્સુપરિ બદ્ધા સીમા હેટ્ઠા ન ઓતરતિ. એવં મુદિઙ્ગસણ્ઠાનો વા હોતુ પણવસણ્ઠાનો વા, યસ્સ હેટ્ઠા વા મજ્ઝે વા સીમપ્પમાણં નત્થિ, તસ્સ ઉપરિ બદ્ધા સીમા હેટ્ઠા ન ઓતરતિ. યસ્સ પન દ્વે કૂટાનિ આસન્ને ઠિતાનિ, એકસ્સપિ ઉપરિ સીમપ્પમાણં નપ્પહોતિ, તસ્સ કૂટન્તરં ચિનિત્વા વા પૂરેત્વા વા એકાબદ્ધં કત્વા ઉપરિ સીમા સમ્મન્નિતબ્બા. એકો સપ્પફણસદિસો પબ્બતો, તસ્સ ઉપરિ સીમપ્પમાણસ્સ અત્થિતાય સીમં બન્ધન્તિ, તસ્સ ચે હેટ્ઠા આકાસપબ્ભારં હોતિ, સીમા ન ઓતરતિ. સચે પનસ્સ વેમજ્ઝે સીમપ્પમાણો સુસિરપાસાણો હોતિ, ઓતરતિ, સો ચ પાસાણો સીમટ્ઠોયેવ હોતિ. અથાપિસ્સ હેટ્ઠાલેણસ્સ કુટ્ટો અગ્ગકોટિં આહચ્ચ તિટ્ઠતિ , ઓતરતિ, હેટ્ઠા ચ ઉપરિ ચ સીમાયેવ હોતિ. સચે પન હેટ્ઠા ઉપરિમસ્સ સીમાપરિચ્છેદસ્સ પારતો અન્તોલેણં હોતિ, બહિ સીમા ન ઓતરતિ. અથાપિ ઉપરિમસ્સ સીમાપરિચ્છેદસ્સ ઓરતો બહિ લેણં હોતિ, અન્તો સીમા ન ઓતરતિ. અથાપિ ઉપરિ સીમાપરિચ્છેદો ખુદ્દકો, હેટ્ઠા લેણં મહન્તં સીમાપરિચ્છેદમતિક્કમિત્વા ઠિતં, સીમા ઉપરિયેવ હોતિ, હેટ્ઠા ન ઓતરતિ. યદિ પન લેણં ખુદ્દકં સબ્બપચ્છિમસીમાપરિમાણં, ઉપરિ સીમા મહતી નં અજ્ઝોત્થરિત્વા ઠિતા, સીમા ઓતરતિ. અથ લેણં અતિખુદ્દકં સીમપ્પમાણં ન હોતિ, સીમા ઉપરિયેવ હોતિ, હેટ્ઠા ન ઓતરતિ. સચે તતો ઉપડ્ઢં ભિજ્જિત્વા પતતિ, સીમપ્પમાણં ચેપિ હોતિ, બહિ પતિતં અસીમા. અપતિતં પન યદિ સીમપ્પમાણં, સીમા હોતિયેવ.

ખણ્ડસીમા ચ નીચવત્થુકા હોતિ, તં પૂરેત્વા ઉચ્ચવત્થુકં કરોન્તિ, સીમાયેવ. સીમાય ગેહં કરોન્તિ, સીમટ્ઠકમેવ હોતિ. સીમાય પોક્ખરણિં ખણન્તિ, સીમાયેવ. ઓઘો સીમામણ્ડલં ઓત્થરિત્વા ગચ્છતિ, સીમામાળકે અટ્ટં બન્ધિત્વા કમ્મં કાતું વટ્ટતિ. સીમાય હેટ્ઠા ઉમઙ્ગનદી હોતિ, ઇદ્ધિમા ભિક્ખુ તત્થ નિસીદતિ. સચે સા નદી પઠમં ગતા, સીમા પચ્છા બદ્ધા, કમ્મં ન કોપેતિ. અથ પઠમં સીમા બદ્ધા, પચ્છા નદી ગતા, કમ્મં કોપેતિ, હેટ્ઠાપથવીતલે ઠિતો પન કોપેતિયેવ.

સીમામાળકે વટરુક્ખો હોતિ, તસ્સ સાખા વા તતો નિગ્ગતપારોહો વા મહાસીમાય પથવીતલં વા તત્થજાતરુક્ખાદીનિ વા આહચ્ચ તિટ્ઠતિ, મહાસીમં વા સોધેત્વા કમ્મં કાતબ્બં, તે વા સાખાપારોહા છિન્દિત્વા બહિટ્ઠકા કાતબ્બા. અનાહચ્ચ ઠિતસાખાદીસુ આરુળ્હભિક્ખૂ હત્થપાસં આનેતબ્બા. એવં મહાસીમાય જાતરુક્ખસ્સ સાખા વા પારોહો વા વુત્તનયેનેવ સીમામાળકે પતિટ્ઠાતિ, વુત્તનયેનેવ સીમં સોધેત્વા વા કમ્મં કાતબ્બં, તે વા સાખાપારોહા છિન્દિત્વા બહિટ્ઠકા કાતબ્બા. સચે માળકે કમ્મે કરિયમાને કોચિ ભિક્ખુ માળકસ્સ અન્તો પવિસિત્વા વેહાસં ઠિતસાખાય નિસીદતિ, પાદા વાસ્સ ભૂમિગતા હોન્તિ, નિવાસનપારુપનં વા ભૂમિં ફુસતિ, કમ્મં કાતું ન વટ્ટતિ. પાદે પન નિવાસનપારુપનઞ્ચ ઉક્ખિપાપેત્વા કાતું કમ્મં વટ્ટતિ, ઇદઞ્ચ લક્ખણં પુરિમનયેપિ વેદિતબ્બં. અયં પન વિસેસો – તત્ર ઉક્ખિપાપેત્વા કાતું ન વટ્ટતિ, હત્થપાસમેવ આનેતબ્બો. સચે અન્તોસીમતો પબ્બતો અબ્ભુગ્ગચ્છતિ, તત્રટ્ઠો ભિક્ખુ હત્થપાસં આનેતબ્બો. ઇદ્ધિયા અન્તોપબ્બતં પવિટ્ઠેપિ એસેવ નયો. બજ્ઝમાના એવ હિ સીમા પમાણરહિતં પદેસં ન ઓતરતિ, બદ્ધાય સીમાય જાતં યં કિઞ્ચિ યત્થ કત્થચિ એકસમ્બન્ધેન ગતં સીમાસઙ્ખ્યમેવ ગચ્છતીતિ.

તિયોજનપરમં પન **સીમં** સમ્મન્નન્તેન મજ્ઝે ઠત્વા યથા ચતૂસુપિ દિસાસુ દિયડ્ઢદિયડ્ઢયોજનં હોતિ, એવં સમ્મન્નિતબ્બા. સચે પન મજ્ઝે ઠત્વા એકેકદિસતો તિયોજનં કરોન્તિ, છયોજનં હોતીતિ ન વટ્ટતિ. ચતુરસ્સં વા તિકોણં વા સમ્મન્નન્તેન યથા કોણતો કોણં તિયોજનં હોતિ, એવં સમ્મન્નિતબ્બા. સચે હિ યેન કેનચિ પરિયન્તેન કેસગ્ગમત્તમ્પિ તિયોજનં અતિક્કામેતિ, આપત્તિઞ્ચ આપજ્જતિ, સીમા ચ અસીમા હોતિ.

૧૬૪. ''ન, ભિક્ખવે, નદીપારસીમા સમ્મન્નિતબ્બા, યો સમ્મન્નેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (મહાવ॰ ૧૪૦) વચનતો નદીપારસીમા ન સમ્મન્નિતબ્બા. યત્ર પન ધુવનાવા વા ધુવસેતુ વા અભિમુખતિત્થેયેવ અત્થિ, એવરૂપં નદીપારસીમં સમ્મન્નિતું વટ્ટતિ. ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, યત્થસ્સ ધુવનાવા વા ધુવસેતુ વા, એવરૂપં નદીપારસીમં સમ્મન્નિતુ''ન્તિ હિ વુત્તં. સચે ધુવનાવા વા ધુવસેતુ વા અભિમુખતિત્થે નત્થિ, ઈસકં ઉદ્ધં અભિરુહિત્વા અધો વા ઓરોહિત્વા અત્થિ, એવમ્પિ વટ્ટતિ. કરવિકતિસ્સત્થેરો પન ''ગાવુતમત્તબ્ભન્તરેપિ વટ્ટતી''તિ આહ.

ઇમઞ્ચ પન નદીપારસીમં સમ્મન્નન્તેન એકસ્મિઞ્ચ તીરે ઠત્વા ઉપરિસોતે નદીતીરે નિમિત્તં કિત્તેત્વા તતો પટ્ઠાય અત્તાનં પરિક્ખિપન્તેન યત્તકં પરિચ્છેદં ઇચ્છતિ, તસ્સ પરિયોસાને અધોસોતેપિ નદીતીરે નિમિત્તં કિત્તેત્વા પરતીરે સમ્મુખટ્ઠાને નદીતીરે નિમિત્તં કિત્તેતબ્બં. તતો પટ્ઠાય યત્તકં પરિચ્છેદં ઇચ્છતિ, તસ્સ વસેન યાવ ઉપરિસોતે પઠમં કિત્તિતનિમિત્તસ્સ સમ્મુખા નદીતીરે નિમિત્તં, તાવ કિત્તેત્વા પચ્ચાહરિત્વા પઠમકિત્તિતનિમિત્તેન સદ્ધિં ઘટેતબ્બં. અથ સબ્બનિમિત્તાનં અન્તો ઠિતે ભિક્ખૂ હત્થપાસગતે કત્વા કમ્મવાચાય સીમા સમ્મન્નિતબ્બા. નદિયા ઠિતા અનાગતાપિ કમ્મં ન કોપેન્તિ, સમ્મુતિપરિયોસાને ઠપેત્વા નદિં નિમિત્તાનં અન્તો પરતીરે ચ ઓરિમતીરે ચ એકસીમા હોતિ, નદી પન બદ્ધસીમાસઙ્ખ્યં ન ગચ્છતિ. વિસું નદીસીમા એવ હિ સા.

સચે અન્તોનદિયં દીપકો હોતિ, તં અન્તોસીમાય કાતુકામેન પુરિમનયેનેવ અત્તના ઠિતતીરે નિમિત્તાનિ કિત્તેત્વા દીપકસ્સ ઓરિમન્તે ચ પારિમન્તે ચ નિમિત્તં કિત્તેતબ્બં. અથ પરતીરે નદિયા ઓરિમતીરે નિમિત્તસ્સ સમ્મુખટ્ઠાને નિમિત્તં કિત્તેત્વા તતો પટ્ઠાય પુરિમનયેનેવ યાવ ઉપરિસોતે પઠમં કિત્તિતનિમિત્તસ્સ સમ્મુખા નિમિત્તં, તાવ કિત્તેતબ્બં. અથ દીપકસ્સ પારિમન્તે ચ ઓરિમન્તે ચ નિમિત્તં કિત્તેત્વા પચ્ચાહરિત્વા પઠમં કિત્તિતનિમિત્તેન સદ્ધિં ઘટેતબ્બં. અથ દ્વીસુ તીરેસુ દીપકેસુ ચ ભિક્ખૂ સબ્બે હત્થપાસગતે કત્વા કમ્મવાચાય સીમા સમ્મન્નિતબ્બા, નદિયં ઠિતા અનાગચ્છન્તાપિ કમ્મં ન કોપેન્તિ, સમ્મુતિપરિયોસાને ઠપેત્વા નદિં નિમિત્તાનં અન્તો તીરદ્વયઞ્ચ દીપકો ચ એકસીમા હોતિ, નદી પન નદીસીમાયેવ.

સચે પન દીપકો વિહારસીમાપરિચ્છેદતો ઉદ્ધં વા અધો વા અધિકતરો હોતિ, અથ વિહારસીમાપરિચ્છેદનિમિત્તસ્સ ઉજુકમેવ સમ્મુખીભૂતે દીપકસ્સ ઓરિમન્તે નિમિત્તં કિત્તેત્વા તતો પટ્ઠાય દીપકસિખરં પરિક્ખિપન્તેન પુન દીપકસ્સ ઓરિમન્તે નિમિત્તસમ્મુખે પારિમન્તે નિમિત્તં કિત્તેતબ્બં. તતો પરં પુરિમનયેનેવ પરતીરે સમ્મુખનિમિત્તમાદિં કત્વા પરતીરે નિમિત્તાનિ ચ દીપકસ્સ પારિમન્તઓરિમન્તે નિમિત્તાનિ ચ કિત્તેત્વા પઠમકિત્તિતનિમિત્તેન સદ્ધિં ઘટના કાતબ્બા. એવં કિત્તેત્વા સમ્મતા સીમા પબ્બતસણ્ઠાના હોતિ. સચે પન દીપકો વિહારસીમાપરિચ્છેદતો ઉદ્ધમ્પિ અધોપિ અધિકતરો હોતિ, પુરિમનયેનેવ દીપકસ્સ ઉભોપિ સિખરાનિ પરિક્ખિપિત્વા નિમિત્તાનિ કિત્તેન્તેન નિમિત્તઘટના કાતબ્બા. એવં કિત્તેત્વા સમ્મતા સીમા મુદિઙ્ગસણ્ઠાના હોતિ. સચે દીપકો વિહારસીમાપરિચ્છેદસ્સ અન્તો ખુદ્દકો હોતિ, સબ્બપઠમેન નયેન દીપકે નિમિત્તાનિ કિત્તેતબ્બાનિ. એવં કિત્તેત્વા સમ્મતા સીમા પણવસણ્ઠાના હોતિ. એવં તાવ સીમાબન્ધનં વેદિતબ્બં.

૧૬૫. એવં બદ્ધા પન સીમા કદા અસીમા હોતીતિ? યદા સઙ્ઘો સીમં સમૂહનતિ, તદા અસીમા હોતિ. કથં પનેસા સમૂહનિતબ્બાતિ? ‘‘સીમં , ભિક્ખવે, સમ્મન્નન્તેન પઠમં સમાનસંવાસસીમા સમ્મન્નિતબ્બા, પચ્છા તિચીવરેન અવિપ્પવાસો સમ્મન્નિતબ્બો. સીમં, ભિક્ખવે, સમૂહનન્તેન પઠમં તિચીવરેન અવિપ્પવાસો સમૂહન્તબ્બો, પચ્છા સમાનસંવાસસીમા સમૂહન્તબ્બા’’તિ વચનતો પઠમં અવિપ્પવાસો સમૂહનિતબ્બો, પચ્છા સીમા સમૂહનિતબ્બાતિ. કથં? બ્યત્તેન ભિક્ખુના પટિબલેન સઙ્ઘો ઞાપેતબ્બો –

> ‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, યો સો સઙ્ઘેન તિચીવરેન અવિપ્પવાસો સમ્મતો, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, સઙ્ઘો તં તિચીવરેન અવિપ્પવાસં સમૂહનેય્ય, એસા ઞત્તિ.
>
> ‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, યો સો સઙ્ઘેન તિચીવરેન અવિપ્પવાસો સમ્મતો, સઙ્ઘો તં તિચીરેન અવિપ્પવાસં સમૂહનતિ. યસ્સાયસ્મતો ખમતિ એતસ્સ તિચીવરેન અવિપ્પવાસસ્સ સમુગ્ઘાતો, સો તુણ્હસ્સ. યસ્સ નક્ખમતિ, સો ભાસેય્ય.
>
> ‘‘સમૂહતો સો સઙ્ઘેન તિચીવરેન અવિપ્પવાસો, ખમતિ સઙ્ઘસ્સ, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામી’’તિ (મહાવ॰ ૧૪૫) –

એવં તાવ અવિપ્પવાસો સમૂહનિતબ્બો.

> ‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, યા સા સઙ્ઘેન સીમા સમ્મતા સમાનસંવાસા એકૂપોસથા, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, સઙ્ઘો તં સીમં સમૂહનેય્ય સમાનસંવાસં એકૂપોસથં, એસા ઞત્તિ.

‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, યા સા સઙ્ઘેન સીમા સમ્મતા સમાનસંવાસા એકૂપોસથા, સઙ્ઘો તં સીમં સમૂહનતિ સમાનસંવાસં એકૂપોસથં. યસ્સાયસ્મતો ખમતિ એતિસ્સા સીમાય સમાનસંવાસાય એકૂપોસથાય સમુગ્ઘાતો, સો તુણ્હસ્સ. યસ્સ નક્ખમતિ, સો ભાસેય્ય.

‘‘સમૂહતા સા સીમા સઙ્ઘેન સમાનસંવાસા એકૂપોસથા, ખમતિ સઙ્ઘસ્સ, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામી’’તિ (મહાવ॰ ૧૪૬) –

એવં સીમા સમૂહનિતબ્બા.

સમૂહનન્તેન પન ભિક્ખુના વત્તં જાનિતબ્બં. તત્રિદં વત્તં (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૧૪૪) – ખણ્ડસીમાય ઠત્વા અવિપ્પવાસસીમા ન સમૂહન્તબ્બા, તથા અવિપ્પવાસસીમાય ઠત્વા ખણ્ડસીમાપિ. ખણ્ડસીમાય પન ઠિતેન ખણ્ડસીમાવ સમૂહનિતબ્બા, તથા ઇતરાય ઠિતેન ઇતરા. સીમં નામ દ્વીહિ કારણેહિ સમૂહનન્તિ પકતિયા ખુદ્દકં પુન આવાસવડ્ઢનત્થાય મહતિં વા કાતું, પકતિયા મહતિં પુન અઞ્ઞેસં વિહારોકાસદાનત્થાય ખુદ્દકં વા કાતું. તત્થ સચે ખણ્ડસીમઞ્ચ અવિપ્પવાસસીમઞ્ચ જાનન્તિ, સમૂહનિતુઞ્ચેવ બન્ધિતુઞ્ચ સક્ખિસ્સન્તિ. ખણ્ડસીમં પન જાનન્તા અવિપ્પવાસં અજાનન્તાપિ સમૂહનિતુઞ્ચેવ બન્ધિતુઞ્ચ સક્ખિસ્સન્તિ. ખણ્ડસીમં અજાનન્તા અવિપ્પવાસંયેવ જાનન્તા ચેતિયઙ્ગણબોધિયઙ્ગણઉપઓસથાગારાદીસુ નિરાસઙ્કટ્ઠાનેસુ ઠત્વા અપ્પેવ નામ સમૂહનિતું સક્ખિસ્સન્તિ, પટિબન્ધિતું પન ન સક્ખિસ્સન્તેવ. સચે બન્ધેય્યું, સીમાસમ્ભેદં કત્વા વિહારં અવિહારં કરેય્યું, તસ્મા ન સમૂહનિતબ્બા. યે પન ઉભોપિ ન જાનન્તિ, તે નેવ સમૂહનિતું, ન બન્ધિતું સક્ખિસ્સન્તિ. અયઞ્હિ સીમા નામ કમ્મવાચાય વા અસીમા હોતિ સાસનન્તરધાનેન વા, ન ચ સક્કા સીમં અજાનન્તેહિ કમ્મવાચા કાતું, તસ્મા ન સમૂહનિતબ્બા, સાધુકં પન ઞત્વાયેવ સમૂહનિતબ્બા ચેવ બન્ધિતબ્બા ચાતિ. અયં તાવ બદ્ધસીમાય વિનિચ્છયો.

૧૬૬. અબદ્ધસીમા પન ગામસીમા સત્તબ્ભન્તરસીમા ઉદકુક્ખેપસીમાતિ તિવિધા. તત્થ યાવતા એકં ગામખેત્તં, અયં **ગામસીમા** નામ, ગામગ્ગહણેન ચેત્થ (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૧૪૭) નગરમ્પિ નિગમમ્પિ ગહિતમેવ હોતિ. તત્થ યત્તકે પદેસે તસ્સ તસ્સ ગામસ્સ ગામભોજકા બલિં લભન્તિ, સો પદેસો અપ્પો વા હોતુ મહન્તો વા, ગામસીમાત્વેવ સઙ્ખ્યં ગચ્છતિ. નગરનિગમસીમાસુપિ એસેવ નયો. યમ્પિ એકસ્મિંયેવ ગામખેત્તે એકં પદેસં ‘‘અયં વિસુંગામો હોતૂ’’તિ પરિચ્છિન્દિત્વા રાજા કસ્સચિ દેતિ, સોપિ વિસુંગામસીમા હોતિયેવ, તસ્મા સા ચ ઇતરા ચ પકતિગામનગરનિગમસીમા બદ્ધસીમાસદિસાયેવ હોન્તિ, કેવલં પન તિચીવરવિપ્પવાસપરિહારં ન લભન્તિ.

અગામકે પન અરઞ્ઞે સમન્તા સત્તબ્ભન્તરા **સત્તબ્ભન્તરસીમા** નામ. તત્થ **અગામકં** નામ **અરઞ્ઞં** વિઞ્ઝાટવીઆદીસુ વા સમુદ્દમજ્ઝે વા મચ્છબન્ધાનં અગમનપથે દીપકેસુ લબ્ભતિ. **સમન્તા સત્તબ્ભન્તરા**તિ મજ્ઝે ઠિતાનં સબ્બદિસાસુ સત્તબ્ભન્તરા વિનિબ્બેધેન ચુદ્દસ હોન્તિ. તત્થ એકં અબ્ભન્તરં અટ્ઠવીસતિહત્થપ્પમાણં હોતિ. અયઞ્ચ સીમા પરિસવસેન વડ્ઢતિ , તસ્મા સમન્તા પરિસપરિયન્તતો પટ્ઠાય અબ્ભન્તરપરિચ્છેદો કાતબ્બો. સચે પન દ્વે સઙ્ઘા વિસું ઉપોસથં કરોન્તિ, દ્વિન્નં સત્તબ્ભન્તરાનં અન્તરે અઞ્ઞમેકં અબ્ભન્તરં ઉપચારત્થાય ઠપેતબ્બં.

૧૬૭. યા પનેસા ‘‘સબ્બા, ભિક્ખવે, નદી અસીમા, સબ્બો સમુદ્દો અસીમો, સબ્બો જાતસ્સરો અસીમો’’તિ (મહાવ॰ ૧૪૭) એવં નદીઆદીનં બદ્ધસીમભાવં પટિક્ખિપિત્વા પુન ‘‘નદિયા વા, ભિક્ખવે, સમુદ્દે વા જાતસ્સરે વા યં મજ્ઝિમસ્સ પુરિસસ્સ સમન્તા ઉદકુક્ખેપા, અયં તત્થ સમાનસંવાસા એકૂપોસથા’’તિ (મહાવ॰ ૧૪૭) વુત્તા,

અયં **ઉદકુક્ખેપસીમા** નામ. તત્થ નદી નદીનિમિત્તે વુત્તલક્ખણાવ, સમુદ્દોપિ પાકટોયેવ. યો પન યેન કેનચિ ખણિત્વા અકતો સયંજાતો સોબ્ભો સમન્તતો આગતેન ઉદકેન પૂરિતો તિટ્ઠતિ, યત્થ નદિયં વુત્તપ્પકારે વસ્સકાલે ઉદકં સન્તિટ્ઠતિ, અયં જાતસ્સરો નામ. યોપિ નદિં વા સમુદ્દં વા ભિન્દિત્વા નિક્ખન્તઉદકેન ખતો સોબ્ભો એતં લક્ખણં પાપુણાતિ, અયમ્પિ જાતસ્સરોયેવ. એતેસુ નદીઆદીસુ યં ઠાનં થામમજ્ઝિમસ્સ પુરિસસ્સ સમન્તતો ઉદકુક્ખેપેન પરિચ્છિન્નં, અયં ઉદકુક્ખેપસીમા નામ.

કથં પન ઉદકુક્ખેપો કાતબ્બોતિ? યથા અક્ખધુત્તા દારુગુળં ખિપન્તિ, એવં ઉદકં વા વાલુકં વા હત્થેન ગહેત્વા થામમજ્ઝિમેન પુરિસેન સબ્બથામેન ખિપિતબ્બં. યત્થ એવં ખિત્તં ઉદકં વા વાલુકા વા પતતિ, અયમેકો ઉદકુક્ખેપો, તસ્સ અન્તોહત્થપાસં વિજહિત્વા ઠિતો કમ્મં કોપેતિ. યાવ પરિસા વડ્ઢતિ, તાવ સીમાપિ વડ્ઢતિ, પરિસપરિયન્તતો ઉદકુક્ખેપોયેવ પમાણં, અયં પન એતેસં નદીઆદીનં અન્તોયેવ લબ્ભતિ, ન બહિ. તસ્મા નદિયા વા જાતસ્સરે વા યત્તકં પદેસં પકતિવસ્સકાલે ચતૂસુ માસેસુ ઉદકં ઓત્થરતિ, સમુદ્દે યસ્મિં પદેસે પકતિવીચિયો ઓસરિત્વા સણ્ઠહન્તિ, તતો પટ્ઠાય કપ્પિયભૂમિ, તત્થ ઠત્વા ઉપોસથાદિકમ્મં કાતું વટ્ટતિ, દુબ્બુટ્ઠિકાલે વા ગિમ્હે વા નદીજાતસ્સરેસુ સુક્ખેસુપિ સા એવ કપ્પિયભૂમિ. સચે પન સુક્ખે જાતસ્સરે વાપિં વા ખણન્તિ, વપ્પં વા કરોન્તિ, તં ઠાનં ગામખેત્તં હોતિ. યા પનેસા ''કપ્પિયભૂમી''તિ વુત્તા, તતો બહિ ઉદકુક્ખેપસીમા ન ગચ્છતિ, અન્તો ગચ્છતિ, તસ્મા તેસં અન્તો પરિસપરિયન્તતો પટ્ઠાય સમન્તા ઉદકુક્ખેપપરિચ્છેદો કાતબ્બો, અયમેત્થ સઙ્ખેપો.

અયં પન વિત્થારો – સચે નદી નાતિદીઘા હોતિ, પભવતો પટ્ઠાય યાવ મુખદ્વારા સબ્બત્થ સઙ્ઘો નિસીદતિ, ઉદકુક્ખેપસીમાય કમ્મં નત્થિ, સકલાપિ નદી એતેસંયેવ ભિક્ખૂનં પહોતિ . યં પન મહાસુમત્થેરેન વુત્તં ''યોજનં પવત્તમાનાયેવ નદી, તત્રાપિ ઉપરિ અડ્ઢયોજનં પહાય હેટ્ઠા અડ્ઢયોજને કમ્મં કાતું વટ્ટતી''તિ, તં મહાપદુમત્થેરેનેવ પટિક્ખિત્તં. ભગવતા હિ ''તિમણ્ડલં પટિચ્છાદેત્વા યત્થ કત્થચિ ઉત્તરન્તિયા ભિક્ખુનિયા અન્તરવાસકો તેમિયતી''તિ (પાચિ॰ ૬૯૨) ઇદં નદિયા પમાણં વુત્તં, ન યોજનં વા અડ્ઢયોજનં વા, તસ્મા યા ઇમસ્સ સુત્તસ્સ વસેન પુબ્બે વુત્તલક્ખણા નદી, તસ્સા પભવતો પટ્ઠાય સઙ્ઘકમ્મં કાતું વટ્ટતિ. સચે પનેત્થ બહૂ ભિક્ખૂ વિસું વિસું કમ્મં કરોન્તિ, સબ્બેહિ અત્તનો ચ અઞ્ઞેસઞ્ચ ઉદકુક્ખેપપરિચ્છેદસ્સ અન્તરા અઞ્ઞો ઉદકુક્ખેપો સીમન્તરિકત્થાય ઠપેતબ્બો, તતો અધિકં વટ્ટતિયેવ, ઊનં પન ન વટ્ટતીતિ વુત્તં. જાતસ્સરસમુદ્દેપિ એસેવ નયો.

નદિયા પન ''કમ્મં કરિસ્સામા''તિ ગતેહિ સચે નદી પરિપુણ્ણા હોતિ સમતિત્તિકા, ઉદકસાટિકં નિવાસેત્વા અન્તોનદિયંયેવ કમ્મં કાતબ્બં. સચે ન સક્કોન્તિ, નાવાયપિ ઠત્વા કાતબ્બં. ગચ્છન્તિયા પન નાવાય કાતું ન વટ્ટતિ. કસ્મા? ઉદકુક્ખેપમત્તમેવ હિ સીમા. તં નાવા સીઘમેવ અતિક્કમતિ, એવં સતિ અઞ્ઞિસ્સા સીમાય ઞત્તિ, અઞ્ઞિસ્સા અનુસાવના હોતિ, તસ્મા નાવં અરિત્તેન વા ઠપેત્વા પાસાણે વા લમ્બેત્વા અન્તોનદિયં જાતરુક્ખે વા બન્ધિત્વા કમ્મં કાતબ્બં. અન્તોનદિયં બદ્ધઅટ્ટકેપિ અન્તોનદિયં જાતરુક્ખેપિ ઠિતેહિ કાતું વટ્ટતિ. સચે પન રુક્ખસ્સ સાખા વા તતો નિક્ખન્તપારોહો વા બહિનદીતીરે વિહારસીમાય વા ગામસીમાય વા પતિટ્ઠિતો, સીમં વા સોધેત્વા સાખં વા છિન્દિત્વા કમ્મં કાતબ્બં. બહિનદીતીરે જાતરુક્ખસ્સ અન્તોનદિયં પવિટ્ઠસાખાય વા પારોહે વા નાવં બન્ધિત્વા કમ્મં કાતું ન વટ્ટતિ, કરોન્તેહિ સીમા વા સોધેતબ્બા, છિન્દિત્વા વાસ્સ બહિપતિટ્ઠિતભાવો નાસેતબ્બો. નદીતીરે પન ખાણુકં કોટ્ટેત્વા તત્થ બદ્ધનાવાય ન વટ્ટતિયેવ. નદિયં સેતું કરોન્તિ, સચે અન્તોનદિયંયેવ સેતુ ચ સેતુપાદા ચ હોન્તિ, સેતુમ્હિ ઠિતેહિ કમ્મં કાતું વટ્ટતિ. સચે પન સેતુ વા સેતુપાદા વા

બહિતીરે પતિટ્ઠિતા, કમ્મં કાતું ન વટ્ટતિ, સીમં સોધેત્વા કાતબ્બં. અથ સેતુપાદા અન્તો, સેતુ પન ઉભિન્નમ્પિ તીરાનં ઉપરિઆકાસે ઠિતો, વટ્ટતિ.

અન્તોનદિયં પાસાણો વા દીપકો વા હોતિ, તત્થ યત્તકં પદેસં પુબ્બે વુત્તપ્પકારે પકતિવસ્સકાલે વસ્સાનસ્સ ચતૂસુ માસેસુ ઉદકં ઓત્થરતિ, સો નદીસઙ્ખ્યમેવ ગચ્છતિ. અતિવુટ્ઠિકાલે ઓઘેન ઓત્થતોકાસો ન ગહેતબ્બો. સો હિ ગામસીમાસઙ્ખ્યમેવ ગચ્છતિ. નદિતો માતિકં નીહરન્તા નદિયં આવરણં કરોન્તિ, તં ચે ઓત્થરિત્વા વા વિનિબ્બિજ્ઝિત્વા વા ઉદકં ગચ્છતિ, સબ્બત્થ પવત્તનટ્ઠાને કમ્મં કાતું વટ્ટતિ. સચે પન આવરણેન વા કોટ્ટકબન્ધનેન વા સોતં પચ્છિન્દતિ, ઉદકં નપ્પવત્તતિ, અપ્પવત્તનટ્ઠાને કાતું ન વટ્ટતિ, આવરણમત્તકેપિ કાતું ન વટ્ટતિ. સચે કોચિ આવરણપ્પદેસો પુબ્બે વુત્તપાસાણદીપકપ્પદેસો વિય ઉદકેન અજ્ઝોત્થરીયતિ, તત્થ વટ્ટતિ. સો હિ નદીસઙ્ખ્યમેવ ગચ્છતિ. નદિં વિનાસેત્વા તળાકં કરોન્તિ, હેટ્ઠા પાળિબદ્ધા ઉદકં આગન્ત્વા તળાકં પૂરેત્વા તિટ્ઠતિ, એત્થ કમ્મં કાતું ન વટ્ટતિ, ઉપરિ પવત્તનટ્ઠાને હેટ્ઠા ચ છડ્ડિતોદકં નદિં ઓતરિત્વા સન્દનટ્ઠાનતો પટ્ઠાય વટ્ટતિ. દેવે અવસ્સન્તે હેમન્તગિમ્હેસુ વા સુક્ખનદિયાપિ વટ્ટતિ, નદિતો નીહટમાતિકાય ન વટ્ટતિ. સચે સા કાલન્તરેન ભિજ્જિત્વા નદી હોતિ, વટ્ટતિ. કાચિ નદી ઉપ્પતિત્વા ગામનિગમસીમં ઓત્થરિત્વા પવત્તતિ, નદીયેવ હોતિ, કમ્મં કાતું વટ્ટતિ. સચે પન વિહારસીમં ઓત્થરતિ, વિહારસીમાત્વેવ સઙ્ખ્યં ગચ્છતિ.

સમુદ્દેપિ કમ્મં કરોન્તેહિ યં પદેસં ઉદ્ધં વડ્ઢનઉદકં વા પકતિવીચિ વા વેગેન આગન્ત્વા ઓત્થરતિ, તત્થ કાતું ન વટ્ટતિ. યસ્મિં પન પદેસે પકતિવીચિયો ઓસરિત્વા સણ્ઠહન્તિ, સો ઉદકન્તતો પટ્ઠાય અન્તો સમુદ્દો નામ, તત્થ ઠિતેહિ કમ્મં કાતબ્બં. સચે ઊમિવેગો બાધતિ, નાવાય વા અટ્ટકે વા ઠત્વા કાતબ્બં. તેસુ વિનિચ્છયો નદિયં વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બો. સમુદ્દે પિટ્ઠિપાસાણો હોતિ, તં કદાચિ ઊમિયો આગન્ત્વા ઓત્થરન્તિ, કદાચિ ન ઓત્થરન્તિ, તત્થ કમ્મં કાતું ન વટ્ટતિ. સો હિ ગામસીમાસઙ્ખ્યમેવ ગચ્છતિ. સચે પન વીચીસુ આગતાસુપિ અનાગતાસુપિ પકતિઉદકેનેવ ઓત્થરીયતિ, વટ્ટતિ. દીપકો વા પબ્બતો વા હોતિ, સો ચે દૂરે હોતિ મચ્છબન્ધાનં અગમનપથે, અરઞ્ઞસીમાસઙ્ખ્યમેવ ગચ્છતિ. તેસં ગમનપરિયન્તસ્સ ઓરતો પન ગામસીમાસઙ્ખ્યં ગચ્છતિ, તત્થ ગામસીમં અસોધેત્વા કમ્મં કાતું ન વટ્ટતિ. સમુદ્દો ગામસીમં વા નિગમસીમં વા ઓત્થરિત્વા તિટ્ઠતિ, સમુદ્દોવ હોતિ, તત્થ કમ્મં કાતું વટ્ટતિ. સચે પન વિહારસીમં ઓત્થરતિ, વિહારસીમાત્વેવ સઙ્ખ્યં ગચ્છતિ.

જાતસ્સરે કમ્મં કરોન્તેહિ યત્થ પુબ્બે વુત્તપ્પકારે વસ્સકાલે વસ્સે પચ્છિન્નમત્તે પિવિતું વા હત્થપાદે વા ધોવિતું ઉદકં ન હોતિ, સુક્ખતિ, અયં ન જાતસ્સરો, ગામખેત્તસઙ્ખ્યમેવ ગચ્છતિ, તત્થ કમ્મં ન કાતબ્બં. યત્થ પન વુત્તપ્પકારે વસ્સકાલે ઉદકં સન્તિટ્ઠતિ, અયમેવ જાતસ્સરો. તસ્સ યત્તકે પદેસે વસ્સાનં ચાતુમાસે ઉદકં તિટ્ઠતિ, તત્થ કમ્મં કાતું વટ્ટતિ. સચે ગમ્ભીરં ઉદકં, અટ્ટકં બન્ધિત્વા તત્થ ઠિતેહિપિ જાતસ્સરસ્સ અન્તોજાતરુક્ખમ્હિ બદ્ધઅટ્ટકેપિ કાતું વટ્ટતિ. પિટ્ઠિપાસાણદીપકેસુ પનેત્થ નદિયં વુત્તસદિસોવ વિનિચ્છયો. સમવસ્સદેવકાલે પહોનકજાતસ્સરો પન ચેપિ દુબ્બુટ્ઠિકકાલે વા ગિમ્હહેમન્તેસુ વા સુક્ખતિ, નિરુદકો હોતિ, તત્થ સઙ્ઘકમ્મં કાતું વટ્ટતિ. યં **અન્ધકટ્ઠકથાયં** વુત્તં ''સબ્બો જાતસ્સરો સુક્ખો અનોદકો ગામખેત્તંયેવ ભજતી''તિ, તં ન ગહેતબ્બં. સચે પનેત્થ ઉદકત્થાય આવાટં વા પોક્ખરણીઆદીનિ વા ખણન્તિ, તં ઠાનં અજાતસ્સરો હોતિ, ગામસીમાસઙ્ખ્યં ગચ્છતિ. લાબુતિપુસકાદિવપ્પે કતેપિ એસેવ નયો. સચે પન નં પૂરેત્વા થલં વા કરોન્તિ, એકસ્મિં દિસાભાગે પાળિં બન્ધિત્વા સબ્બમેવ નં મહાતળાકં વા કરોન્તિ, સબ્બોપિ અજાતસ્સરો હોતિ, ગામસીમાસઙ્ખ્યં ગચ્છતિ. લોણીપિ જાતસ્સરસઙ્ખ્યમેવ ગચ્છતિ. વસ્સિકે ચત્તારો માસે ઉદકટ્ઠાનોકાસે કમ્મં કાતું વટ્ટતીતિ. અયં અબદ્ધસીમાય વિનિચ્છયો.

ઇતિ પાળિમુત્તકવિનયવિનિચ્છયસઙ્ગહે

સીમાવિનિચ્છયકથા સમત્તા.

૨૫. ઉપોસથપવારણાવિનિચ્છયકથા

૧૬૮. ઉપોસથપવારણાતિ એત્થ (કઙ્ખા॰ અટ્ઠ॰ નિદાનવણ્ણના) દિવસવસેન તયો ઉપોસથા ચાતુદ્દસિકો પન્નરસિકો સામગ્ગીઉપોસથોતિ. તત્થ હેમન્તગિમ્હવસ્સાનાનં તિણ્ણં ઉતૂનં તતિયસત્તમપક્ખેસુ દ્વે દ્વે કત્વા છ **ચાતુદ્દસિકા**, સેસા **પન્નરસિકા**તિ એવં એકસંવચ્છરે ચતુવીસતિ ઉપોસથા. ઇદં તાવ પકતિચારિત્તં. તથારૂપપચ્ચયે સતિ અઞ્ઞસ્મિમ્પિ ચાતુદ્દસે ઉપોસથં કાતું વટ્ટતિ. પુરિમવસ્સંવુટ્ઠાનં પન પુબ્બકત્તિકપુણ્ણમા, તેસંયેવ સચે ભણ્ડનકારકેહિ ઉપદ્દુતા પવારણં પચ્ચુક્કડ્ઢન્તિ, અથ કત્તિકમાસસ્સ કાળપક્ખચાતુદ્દસો વા પચ્છિમકત્તિકપુણ્ણમા વા પચ્છિમવસ્સંવુટ્ઠાનઞ્ચ પચ્છિમકત્તિકપુણ્ણમા એવ વાતિ ઇમે તયો પવારણાદિવસાપિ હોન્તિ. ઇદમ્પિ પકતિચારિત્તમેવ. તથારૂપપચ્ચયે સતિ દ્વિન્નં કત્તિકપુણ્ણમાનં પુરિમેસુ ચાતુદ્દસેસુપિ પવારણં કાતું વટ્ટતિ. યદા પન **કોસમ્બકક્ખન્ધકે** (મહાવ॰ ૪૫૧ આદયો) આગતનયેન ભિન્ને ભિક્ખુસઙ્ઘે ઓસારિતે તસ્મિં ભિક્ખુસ્મિં સઙ્ઘો તસ્સ વત્થુસ્સ વૂપસમાય સઙ્ઘસામગ્ગિં કરોતિ, તદા તાવદેવ ઉપોસથો કાતબ્બો. ‘‘પાતિમોક્ખં ઉદ્દિસિતબ્બ’’ન્તિ વચનતો ઠપેત્વા ચાતુદ્દસપન્નરસે અઞ્ઞોપિ યો કોચિ દિવસો **ઉપોસથદિવસો** નામ હોતિ, વસ્સંવુટ્ઠાનં પન કત્તિકમાસબ્ભન્તરે અયમેવ સામગ્ગીપવારણાદિવસો નામ હોતિ. ઇતિ ઇમેસુ તીસુ દિવસેસુ ઉપોસથો કાતબ્બો. કરોન્તેન પન સચે ચાતુદ્દસિકો હોતિ, ‘‘અજ્જુપોસથો ચાતુદ્દસો’’તિ વત્તબ્બં. સચે સામગ્ગીઉપોસથો હોતિ, ‘‘અજ્જુપોસથો સામગ્ગી’’તિ વત્તબ્બં. પન્નરસિયં પન પાળિયં આગતનયેનેવ ‘‘અજ્જુપોસથો પન્નરસો’’તિ વત્તબ્બં.

૧૬૯. સઙ્ઘે ઉપોસથો (કઙ્ખા॰ અટ્ઠ॰ નિદાનવણ્ણના), ગણે ઉપોસથો, પુગ્ગલે ઉપોસથોતિ એવં કારકવસેન અપરેપિ તયો ઉપોસથા વુત્તા, કત્તબ્બાકારવસેન પન સુત્તુદ્દેસો પારિસુદ્ધિઉપોસથો અધિટ્ઠાનુપોસથોતિ અપરેપિ તયો ઉપોસથા. તત્થ **સુત્તુદ્દેસો** નામ ‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો’’તિઆદિના નયેન વુત્તો પાતિમોક્ખુદ્દેસો. યે પનિતરે દ્વે ઉપોસથા, તેસુ **પારિસુદ્ધિઉપોસથો** તાવ અઞ્ઞેસઞ્ચ સન્તિકે અઞ્ઞમઞ્ઞઞ્ચ આરોચનવસેન દુવિધો. તત્થ ય્વાયં અઞ્ઞેસં સન્તિકે કરીયતિ, સોપિ પવારિતાનઞ્ચ અપ્પવારિતાનઞ્ચ સન્તિકે કરણવસેન દુવિધો. તત્થ મહાપવારણાય પવારિતાનં સન્તિકે પચ્છિમિકાય ઉપગતેન વા અનુપગતેન વા છિન્નવસ્સેન વા ચાતુમાસિનિયં પન પવારિતાનં સન્તિકે અનુપગતેન વા છિન્નવસ્સેન વા કાયસામગ્ગિં દત્વા ‘‘પરિસુદ્ધો અહં ભન્તે, પરિસુદ્ધોતિ મં ધારેથા’’તિ તિક્ખત્તું વત્વા કાતબ્બો. ઠપેત્વા પન પવારણાદિવસં અઞ્ઞસ્મિં કાલે આવાસિકેહિ ઉદ્દિટ્ઠમત્તે પાતિમોક્ખે અવુટ્ઠિતાય વા એકચ્ચાય વુટ્ઠિતાય વા સબ્બાય વા વુટ્ઠિતાય પરિસાય યે અઞ્ઞે સમસમા વા થોકતરા વા આગચ્છન્તિ, તેહિ તેસં સન્તિકે વુત્તનયેનેવ પારિસુદ્ધિ આરોચેતબ્બા.

યો પનાયં અઞ્ઞમઞ્ઞં આરોચનવસેન કરીયતિ, સો ઞત્તિં ઠપેત્વા કરણવસેન ચ અટ્ઠપેત્વા કરણવસેન ચ દુવિધો. તત્થ યસ્મિં આવાસે તયો ભિક્ખૂ વિહરન્તિ, તેસુ ઉપોસથદિવસે સન્નિપતિતેસુ એકેન ભિક્ખુના ‘‘સુણન્તુ મે આયસ્મન્તા, અજ્જુપોસથો ચાતુદ્દસો’’તિ વા ‘‘પન્નરસો’’તિ વા વત્વા ‘‘યદાયસ્મન્તાનં પત્તકલ્લં, મયં અઞ્ઞમઞ્ઞં પારિસુદ્ધિઉપોસથં કરેય્યામા’’તિ ઞત્તિયા ઠપિતાય થેરેન ભિક્ખુના એકંસં ઉત્તરાસઙ્ગં કરિત્વા ઉક્કુટિકં નિસીદિત્વા અઞ્જલિં પગ્ગહેત્વા ‘‘પરિસુદ્ધો અહં, આવુસો, પરિસુદ્ધોતિ મં ધારેથા’’તિ તિક્ખત્તું વત્તબ્બં. ઇતરેહિ ‘‘ભન્તે’’તિ વત્વા એવમેવ વત્તબ્બં. એવં ઞત્તિં ઠપેત્વા કાતબ્બો. યત્ર પન દ્વે ભિક્ખૂ વિહરન્તિ, તત્ર ઞત્તિં અટ્ઠપેત્વા વુત્તનયેનેવ પારિસુદ્ધિ આરોચેતબ્બાતિ અયં **પારિસુદ્ધિઉપોસથો**.

સચે પન એકોવ ભિક્ખુ હોતિ, સબ્બં પુબ્બકરણીયં કત્વા અઞ્ઞેસં અનાગમનં ઞત્વા ‘‘અજ્જ મે ઉપોસથો ચાતુદ્દસો’’તિ વા ‘‘પન્નરસો’’તિ વા વત્વા ‘‘અધિટ્ઠામી’’તિ વત્તબ્બં. અયં **અધિટ્ઠાનુપોસથો**તિ એવં કત્તબ્બાકારવસેન તયો ઉપોસથા વેદિતબ્બા. એત્તાવતા નવ ઉપોસથા દીપિતા હોન્તિ. તેસુ દિવસવસેન પન્નરસિકો, કારકવસેન સઙ્ઘુપોસથો, કત્તબ્બાકારવસેન સુત્તુદ્દેસોતિ એવં તિલક્ખણસમ્પન્ને ઉપોસથે પવત્તમાને ઉપોસથં અકત્વા તદહુપોસથે અઞ્ઞં અભિક્ખુકં નાનાસંવાસકેહિ વા સભિક્ખુકં આવાસં વા અનાવાસં વા વાસત્થાય અઞ્ઞત્ર સઙ્ઘેન અઞ્ઞત્ર અન્તરાયા ગચ્છન્તસ્સ દુક્કટં હોતિ.

૧૭૦. ઉપોસથકરણત્થં સન્નિપતિતે સઙ્ઘે બહિ ઉપોસથં કત્વા આગતેન સન્નિપાતટ્ઠાનં ગન્ત્વા કાયસામગ્ગિં અદેન્તેન છન્દો દાતબ્બો. યોપિ ગિલાનો વા હોતિ કિચ્ચપસુતો વા, તેનપિ પારિસુદ્ધિં દેન્તેન છન્દોપિ દાતબ્બો. કથં? એકસ્સ ભિક્ખુનો સન્તિકે ‘‘છન્દં દમ્મિ, છન્દં મે હર, છન્દં મે આરોચેહી’’તિ અયમત્થો કાયેન વા વાચાય વા ઉભયેન વા વિઞ્ઞાપેતબ્બો, એવં દિન્નો હોતિ છન્દો. અકતુપોસથેન ગિલાનેન વા કિચ્ચપસુતેન વા પારિસુદ્ધિ દાતબ્બા. કથં? એકસ્સ ભિક્ખુનો સન્તિકે ‘‘પારિસુદ્ધિં દમ્મિ, પારિસુદ્ધિં મે હર , પારિસુદ્ધિં મે આરોચેહી’’તિ અયમત્થો કાયેન વા વાચાય વા ઉભયેન વા વિઞ્ઞાપેતબ્બો, એવં દિન્ના હોતિ પારિસુદ્ધિ. તં પન દેન્તેન છન્દોપિ દાતબ્બો. વુત્તઞ્હેતં ભગવતા ‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, તદહુપોસથે પારિસુદ્ધિં દેન્તેન છન્દમ્પિ દાતું, સન્તિ સઙ્ઘસ્સ કરણીય’’ન્તિ (મહાવ॰ ૧૬૫). તત્થ પારિસુદ્ધિદાનં સઙ્ઘસ્સપિ અત્તનોપિ ઉપોસથકરણં સમ્પાદેતિ, ન અવસેસં સઙ્ઘકિચ્ચં, છન્દદાનં સઙ્ઘસ્સેવ ઉપોસથકરણઞ્ચ સેસકિચ્ચઞ્ચ સમ્પાદેતિ, અત્તનો પનસ્સ ઉપોસથો અકતોયેવ હોતિ, તસ્મા પારિસુદ્ધિં દેન્તેન છન્દોપિ દાતબ્બો. પુબ્બે વુત્તં પન સુદ્ધિકચ્છન્દં વા પારિસુદ્ધિં વા ઇમં વા છન્દપારિસુદ્ધિં એકેન બહૂનમ્પિ આહરિતું વટ્ટતિ. સચે પન સો અન્તરામગ્ગે અઞ્ઞં ભિક્ખું પસ્સિત્વા યેસં તેન છન્દો વા પારિસુદ્ધિ વા ગહિતા, તેસઞ્ચ અત્તનો ચ છન્દપારિસુદ્ધિં દેતિ, તસ્સેવ આગચ્છતિ. ઇતરા પન બિળાલસઙ્ખલિકા છન્દપારિસુદ્ધિ નામ હોતિ, સા ન આગચ્છતિ, તસ્મા સયમેવ સન્નિપાતટ્ઠાનં ગન્ત્વા આરોચેતબ્બં. સચે પન સઞ્ચિચ્ચ નારોચેતિ, દુક્કટં આપજ્જતિ, છન્દપારિસુદ્ધિ પન તસ્મિં હત્થપાસં ઉપગતમત્તેયેવ આગતા હોતિ.

૧૭૧. પારિવાસિયેન પન છન્દદાનેન યં કિઞ્ચિ સઙ્ઘકમ્મં કાતું ન વટ્ટતિ. તત્થ (પાચિ॰ અટ્ઠ॰ ૧૧૬૭) ચતુબ્બિધં પારિવાસિયં પરિસપારિવાસિયં રત્તિપારિવાસિયં છન્દપારિવાસિયં અજ્ઝાસયપારિવાસિયન્તિ. તેસુ **પરિસપારિવાસિયં** નામ ભિક્ખૂ કેનચિદેવ કરણીયેન સન્નિપતિતા હોન્તિ, અથ મેઘો વા ઉટ્ઠેતિ, ઉસ્સારણા વા કરીયતિ, મનુસ્સા વા અજ્ઝોત્થરન્તા આગચ્છન્તિ, ભિક્ખૂ ‘‘અનોકાસા મયં, અઞ્ઞત્થ ગચ્છામા’’તિ છન્દં અવિસ્સજ્જેત્વાવ ઉટ્ઠહન્તિ. ઇદં પરિસપારિવાસિયં. કિઞ્ચાપિ પરિસપારિવાસિયં, છન્દસ્સ પન અવિસ્સટ્ઠત્તા કમ્મં કાતું વટ્ટતિ.

પુન ભિક્ખૂ ‘‘ઉપોસથાદીનિ કરિસ્સામા’’તિ રત્તિં સન્નિપતિત્વા ‘‘યાવ સબ્બે સન્નિપતન્તિ, તાવ ધમ્મં સુણિસ્સામા’’તિ એકં અજ્ઝેસન્તિ, તસ્મિં ધમ્મકથં કથેન્તેયેવ અરુણો ઉગ્ગચ્છતિ. સચે ‘‘ચાતુદ્દસિકં ઉપોસથં કરિસ્સામા’’તિ નિસિન્ના, પન્નરસોતિ કાતું વટ્ટતિ. સચે પન્નરસિકં કાતું નિસિન્ના, પાટિપદે અનુપોસથે ઉપોસથં કાતું ન વટ્ટતિ, અઞ્ઞં પન સઙ્ઘકિચ્ચં કાતું વટ્ટતિ. ઇદં **રત્તિપારિવાસિયં** નામ.

પુન ભિક્ખૂ ‘‘કિઞ્ચિદેવ અબ્ભાનાદિસઙ્ઘકમ્મં કરિસ્સામા’’તિ નિસિન્ના હોન્તિ, તત્રેકો નક્ખત્તપાઠકો ભિક્ખુ એવં વદતિ ‘‘અજ્જ નક્ખત્તં દારુણં, મા ઇમં કરોથા’’તિ. તે તસ્સ વચનેન છન્દં વિસ્સજ્જેત્વા તત્થેવ નિસિન્ના હોન્તિ. અથઞ્ઞો આગન્ત્વા ‘‘નક્ખત્તં પતિમાનેન્તં, અત્થો બાલં ઉપચ્ચગા’’તિ (જા॰ ૧.૧.૪૯) વત્વા ‘‘કિં નક્ખત્તેન,

કરોથા''તિ વદતિ. ઇદં **છન્દપારિવાસિયઞ્ચેવ અજ્ઝાસયપારિવાસિયઞ્ચ**. એતસ્મિં પારિવાસિયે પુન છન્દપારિસુદ્ધિં અનાનેત્વા કમ્મં કાતું ન વટ્ટતિ.

૧૭૨. સચે કોચિ ભિક્ખુ ગિલાનો ન સક્કોતિ છન્દપારિસુદ્ધિં દાતું, સો મઞ્ચેન વા પીઠેન વા સઙ્ઘમજ્ઝં આનેતબ્બો. સચે ગિલાનુપટ્ઠાકાનં ભિક્ખૂનં એવં હોતિ ''સચે ખો મયં ગિલાનં ઠાના ચાવેસ્સામ, આબાધો વા અભિવડ્ઢિસ્સતિ, કાલકિરિયા વા ભવિસ્સતી''તિ, ન સો ભિક્ખુ ઠાના ચાવેતબ્બો, સઙ્ઘેન તત્થ ગન્ત્વા ઉપોસથો કાતબ્બો. સચે બહૂ તાદિસા ગિલાના હોન્તિ, સઙ્ઘેન પટિપાટિયા ઠત્વા સબ્બે હત્થપાસે કાતબ્બા. સચે દૂરે હોન્તિ, સઙ્ઘો નપ્પહોતિ, તં દિવસં ઉપોસથો ન કાતબ્બો. ન ત્વેવ વગ્ગેન સઙ્ઘેન ઉપોસથો કાતબ્બો, કરેય્ય ચે, દુક્કટં.

સચે (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૧૪૯) એકસ્મિં વિહારે ચતૂસુ ભિક્ખૂસુ વસન્તેસુ એકસ્સ છન્દપારિસુદ્ધિં આહરિત્વા તયો પારિસુદ્ધિઉપોસથં કરોન્તિ, તીસુ વા વસન્તેસુ એકસ્સ છન્દપારિસુદ્ધિં આહરિત્વા દ્વે પાતિમોક્ખં ઉદ્દિસન્તિ, **અધમ્મેન વગ્ગં** ઉપોસથકમ્મં હોતિ. સચે પન ચત્તારોપિ સન્નિપતિત્વા પારિસુદ્ધિઉપોસથં કરોન્તિ, તયો વા દ્વે વા પાતિમોક્ખં ઉદ્દિસન્તિ, **અધમ્મેન સમગ્ગં** નામ હોતિ. સચે ચતૂસુ જનેસુ એકસ્સ પારિસુદ્ધિં આહરિત્વા તયો પાતિમોક્ખં ઉદ્દિસન્તિ, તીસુ વા જનેસુ એકસ્સ પારિસુદ્ધિં આહરિત્વા દ્વે પારિસુદ્ધિઉપોસથં કરોન્તિ, **ધમ્મેન વગ્ગં** નામ હોતિ. સચે પન ચત્તારો એકત્થ વસન્તા સબ્બે સન્નિપતિત્વા પાતિમોક્ખં ઉદ્દિસન્તિ, તયો પારિસુદ્ધિઉપોસથં કરોન્તિ, દ્વે અઞ્ઞમઞ્ઞં પારિસુદ્ધિઉપોસથં કરોન્તિ, **ધમ્મેન સમગ્ગં** નામ હોતિ.

૧૭૩. પવારણાકમ્મેસુ (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૨૧૨) પન સચે એકસ્મિં વિહારે પઞ્ચસુ ભિક્ખૂસુ વસન્તેસુ એકસ્સ પવારણં આહરિત્વા ચત્તારો ગણઞત્તિં ઠપેત્વા પવારેન્તિ, ચતૂસુ વા તીસુ વા વસન્તેસુ એકસ્સ પવારણં આહરિત્વા તયો વા દ્વે વા સઙ્ઘઞત્તિં ઠપેત્વા પવારેન્તિ, સબ્બમેતં **અધમ્મેન વગ્ગં** પવારણાકમ્મં. સચે પન સબ્બેપિ પઞ્ચ જના એકતો સન્નિપતિત્વા ગણઞત્તિં ઠપેત્વા પવારેન્તિ, ચત્તારો વા તયો વા દ્વે વા વસન્તા એકતો સન્નિપતિત્વા સઙ્ઘઞત્તિં ઠપેત્વા પવારેન્તિ, સબ્બમેતં **અધમ્મેન સમગ્ગં** પવારણાકમ્મં. સચે પઞ્ચસુ જનેસુ એકસ્સ પવારણં આહરિત્વા ચત્તારો સઙ્ઘઞત્તિં ઠપેત્વા પવારેન્તિ, ચતૂસુ વા તીસુ વા એકસ્સ પવારણં આહરિત્વા તયો વા દ્વે વા ગણઞત્તિં ઠપેત્વા પવારેન્તિ, સબ્બમેતં **ધમ્મેન વગ્ગં** પવારણાકમ્મં. સચે પન સબ્બેપિ પઞ્ચ જના એકતો સન્નિપતિત્વા સઙ્ઘઞત્તિં ઠપેત્વા પવારેન્તિ, ચત્તારો વા તયો વા એકતો સન્નિપતિત્વા ગણઞત્તિં ઠપેત્વા પવારેન્તિ, દ્વે અઞ્ઞમઞ્ઞં પવારેન્તિ, એકકો વસન્તો અધિટ્ઠાનપવારણં કરોતિ, સબ્બમેતં **ધમ્મેન સમગ્ગં** નામ પવારણાકમ્મન્તિ.

એત્થ સચે ચાતુદ્દસિકા હોતિ, ''અજ્જ મે પવારણા ચાતુદ્દસી''તિ, સચે પન્નરસિકા, ''અજ્જ મે પવારણા પન્નરસી''તિ એવં અધિટ્ઠાતબ્બં. પવારણં દેન્તેન પન ''પવારણં દમ્મિ, પવારણં મે હર, મમત્થાય પવારેહી''તિ કાયેન વા વાચાય વા કાયવાચાહિ વા અયમત્થો વિઞ્ઞાપેતબ્બો. એવં દિન્નાય (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૨૧૩) પવારણાય પવારણાહારકેન સઙ્ઘં ઉપસઙ્કમિત્વા એવં પવારેતબ્બં ''તિસ્સો, ભન્તે, ભિક્ખુ સઙ્ઘં પવારેતિ દિટ્ઠેન વા સુતેન વા પરિસઙ્કાય વા, વદતુ તં, ભન્તે, સઙ્ઘો અનુકમ્પં ઉપાદાય, પસ્સન્તો પટિકરિસ્સતિ. દુતિયમ્પિ, ભન્તે...પે॰... તતિયમ્પિ, ભન્તે, તિસ્સો ભિક્ખુ સઙ્ઘં પવારેતિ...પે॰... પટિકરિસ્સતી''તિ. સચે પન વુડ્ઢતરો હોતિ, ''આયસ્મા, ભન્તે, તિસ્સો''તિ વત્તબ્બં. એવઞ્હિ તેન તસ્સત્થાય પવારિતં હોતિ. પવારણં દેન્તેન પન છન્દોપિ દાતબ્બો, છન્દદાનં હેટ્ઠા વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બં. ઇધાપિ છન્દદાનં અવસેસકમ્મત્થાય. તસ્મા સચે પવારણં દેન્તો છન્દં દેતિ, વુત્તનયેન આહટાય પવારણાય તેન ચ ભિક્ખુના સઙ્ઘેન ચ પવારિતમેવ હોતિ. અથ પવારણમેવ દેતિ, ન

છન્દં, તસ્સ ચ પવારણાય આરોચિતાય સઙ્ઘેન ચ પવારિતે સબ્બેસં સુપ્પવારિતં હોતિ, અઞ્ઞં પન કમ્મં કુપ્પતિ. સચે છન્દમેવ દેતિ, ન પવારણં, સઙ્ઘસ્સ પવારણા ચ સેસકમ્માનિ ચ ન કુપ્પન્તિ, તેન પન ભિક્ખુના અપ્પવારિતં હોતિ, પવારણાદિવસે પન બહિસીમાય પવારણં અધિટ્ઠહિત્વા આગતેનપિ છન્દો દાતબ્બો તેન સઙ્ઘસ્સ પવારણાકમ્મં ન કુપ્પતિ.

સચે પુરિમિકાય પઞ્ચ ભિક્ખૂ વસ્સં ઉપગતા, પચ્છિમિકાયપિ પઞ્ચ, પુરિમેહિ ઞત્તિં ઠપેત્વા પવારિતે પચ્છિમેહિ તેસં સન્તિકે પારિસુદ્ધિઉપોસથો કાતબ્બો, ન એકસ્મિં ઉપોસથગ્ગે દ્વે ઞત્તિયો ઠપેતબ્બા. સચેપિ પચ્છિમિકાય ઉપગતા ચત્તારો તયો દ્વે એકો વા હોતિ, એસેવ નયો. અથ પુરિમિકાય ચત્તારો, પચ્છિમિકાયપિ ચત્તારો તયો દ્વે એકો વા, એસેવ નયો. અથાપિ પુરિમિકાય તયો, પચ્છિમિકાયપિ તયો દ્વે એકો વા, એસેવ નયો. ઇદઞ્હેત્થ લક્ખણં.

સચે પુરિમિકાય ઉપગતેહિ પચ્છિમિકાય ઉપગતા થોકતરા ચેવ હોન્તિ સમસમા ચ, સઙ્ઘપવારણાય ચ ગણં પૂરેન્તિ, સઙ્ઘપવારણાવસેન ઞત્તિ ઠપેતબ્બા. સચે પન પચ્છિમિકાય એકો હોતિ, તેન સદ્ધિં તે ચત્તારો હોન્તિ, ચતુન્નં સઙ્ઘઞત્તિં ઠપેત્વા પવારેતું ન વટ્ટતિ. ગણઞત્તિયા પન સો ગણપૂરકો હોતિ, તસ્મા ગણવસેન ઞત્તિં ઠપેત્વા પુરિમેહિ પવારેતબ્બં, ઇતરેન તેસં સન્તિકે પારિસુદ્ધિઉપોસથો કાતબ્બોતિ. પુરિમિકાય દ્વે, પચ્છિમિકાય દ્વે વા એકો વા એસેવ નયો. પુરિમિકાય એકો પચ્છિમિકાય એકોતિ એકેન એકસ્સ સન્તિકે પવારેતબ્બં, એકેન પારિસુદ્ધિઉપોસથો કાતબ્બો. સચે પુરિમેહિ વસ્સૂપગતેહિ પચ્છા વસ્સૂપગતા એકેનપિ અધિકતરા હોન્તિ, પઠમં પાતિમોક્ખં ઉદ્દિસિત્વા પચ્છા થોકતરેહિ તેસં સન્તિકે પવારેતબ્બં.

કત્તિકાય ચાતુમાસિનિપવારણાય પન સચે પઠમવસ્સૂપગતેહિ મહાપવારણાય પવારિતેહિ પચ્છા ઉપગતા અધિકતરા વા સમસમા વા હોન્તિ, પવારણાઞત્તિં ઠપેત્વા પવારેતબ્બં. તેહિ પવારિતે પચ્છા ઇતરેહિ પારિસુદ્ધિઉપોસથો કાતબ્બો. અથ મહાપવારણાયં પવારિતા બહૂ હોન્તિ, પચ્છા વસ્સૂપગતા થોકા વા એકો વા, પાતિમોક્ખે ઉદ્દિટ્ઠે પચ્છા તેસં સન્તિકે તેન પવારેતબ્બં. કિં પનેતં પાતિમોક્ખં સકલમેવ ઉદ્દિસિતબ્બં, ઉદાહુ એકદેસમ્પીતિ? એકદેસમ્પિ ઉદ્દિસિતું વટ્ટતિ. વુત્તઞ્હેતં ભગવતા –

> ‘‘પઞ્ચિમે, ભિક્ખવે, પાતિમોક્ખુદ્દેસા, નિદાનં ઉદ્દિસિત્વા અવસેસં સુતેન સાવેતબ્બં, અયં પઠમો પાતિમોક્ખુદ્દેસો. નિદાનં ઉદ્દિસિત્વા ચત્તારિ પારાજિકાનિ ઉદ્દિસિત્વા અવસેસં સુતેન સાવેતબ્બં, અયં દુતિયો પાતિમોક્ખુદ્દેસો. નિદાનં ઉદ્દિસિત્વા ચત્તારિ પારાજિકાનિ ઉદ્દિસિત્વા તેરસ સઙ્ઘાદિસેસે ઉદ્દિસિત્વા અવસેસં સુતેન સાવેતબ્બં, અયં તતિયો પાતિમોક્ખુદ્દેસો. નિદાનં ઉદ્દિસિત્વા ચત્તારિ પારાજિકાનિ ઉદ્દિસિત્વા તેરસ સઙ્ઘાદિસેસે ઉદ્દિસિત્વા દ્વે અનિયતે ઉદ્દિસિત્વા અવસેસં ભુતેન સાવેતબ્બં, અયં ચતુત્થો પાતિમોક્ખુદ્દેસો. વિત્થારેનેવ પઞ્ચમો’’તિ (માહાવ॰ ૧૫૦).

તત્થ (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૧૫૦) **નિદાનં ઉદ્દિસિત્વા અવસેસં સુતેન સાવેતબ્બન્તિ** ‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો…પે॰… આવિકતા હિસ્સ ફાસુ હોતી’’તિ ઇમં નિદાનં ઉદ્દિસિત્વા ‘‘ઉદ્દિટ્ઠં ખો આયસ્મન્તો નિદાનં, તત્થાયસ્મન્તે પુચ્છામિ કચ્ચિત્થ પરિસુદ્ધા. દુતિયમ્પિ પુચ્છામિ…પે॰… એવમેતં ધારયામિ. સુતા ખો પનાયસ્મન્તેહિ ચત્તારો પારાજિકા ધમ્મા …પે॰… અવિવદમાનેહિ સિક્ખિતબ્બ’’ન્તિ એવં અવસેસં સુતેન સાવેતબ્બં. એતેન નયેન સેસાપિ ચત્તારો પાતિમોક્ખુદ્દેસા વેદિતબ્બા.

૧૭૪. ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, સતિ અન્તરાયે સંખિત્તેન પાતિમોક્ખં ઉદ્દિસિતું. ન, ભિક્ખવે, અસતિ અન્તરાયે સંખિત્તેન પાતિમોક્ખં ઉદ્દિસિતબ્બં, યો ઉદ્દિસેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (મહાવ॰ ૧૫૦) વચનતો પન વિના અન્તરાયા સંખિત્તેન પાતિમોક્ખં ન ઉદ્દિસિતબ્બં. તત્રિમે અન્તરાયા – રાજન્તરાયો ચોરન્તરાયો અગ્યન્તરાયો ઉદકન્તરાયો મનુસ્સન્તરાયો અમનુસ્સન્તરાયો વાળન્તરાયો સરીસપન્તરાયો જીવિતન્તરાયો બ્રહ્મચરિયન્તરાયોતિ.

તત્થ સચે ભિક્ખૂસુ ઉપોસથં કરિસ્સામાતિ નિસિન્નેસુ રાજા આગચ્છતિ, અયં **રાજન્તરાયો**. ચોરા આગચ્છન્તિ, અયં **ચોરન્તરાયો**. દવડાહો આગચ્છતિ, આવાસે વા અગ્ગિ ઉટ્ઠાતિ, અયં **અગ્યન્તરાયો**. મેઘો વા ઉટ્ઠેતિ, ઓઘો વા આગચ્છતિ, અયં **ઉદકન્તરાયો**. બહૂ મનુસ્સા આગચ્છન્તિ, અયં **મનુસ્સન્તરાયો**. ભિક્ખું યક્ખો ગણ્હાતિ, અયં **અમનુસ્સન્તરાયો**. બ્યગ્ઘાદયો ચણ્ડમિગા આગચ્છન્તિ, અયં **વાળન્તરાયો**. ભિક્ખું સપ્પાદયો ડંસન્તિ, અયં **સરીસપન્તરાયો**. ભિક્ખુ ગિલાનો વા હોતિ, કાલં વા કરોતિ, વેરિનો વા તં મારેતુકામા ગણ્હન્તિ, અયં **જીવિતન્તરાયો**. મનુસ્સા એકં વા બહૂ વા ભિક્ખૂ બ્રહ્મચરિયા ચાવેતુકામા ગણ્હન્તિ, અયં **બ્રહ્મચરિયન્તરાયો**. એવરૂપેસુ અન્તરાયેસુ સંખિત્તેન પાતિમોક્ખો ઉદ્દિસિતબ્બો, પઠમો વા ઉદ્દેસો ઉદ્દિસિતબ્બો. આદિમ્હિ દ્વે તયો ચત્તારો વા. એત્થ દુતિયાદીસુ ઉદ્દેસેસુ યસ્મિં અપરિયોસિતે અન્તરાયો હોતિ, સોપિ સુતેનેવ સાવેતબ્બો. નિદાનુદ્દેસે પન અનિટ્ઠિતે સુતેન સાવેતબ્બં નામ નત્થિ.

પવારણાકમ્મેપિ સતિ અન્તરાયે દ્વેવાચિકં એકવાચિકં સમાનવસ્સિકં વા પવારેતું વટ્ટતિ. એત્થ (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૨૩૪) ઞત્તિં ઠપેન્તેનપિ ''યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, સઙ્ઘો દ્વેવાચિકં પવારેય્યા''તિ વત્તબ્બં. એકવાચિકે ''એકવાચિકં પવારેય્યા''તિ, સમાનવસ્સિકેપિ ''સમાનવસ્સિકં પવારેય્યા''તિ વત્તબ્બં. એત્થ ચ બહૂપિ સમાનવસ્સા એકતો પવારેતું લભન્તિ. ''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અજ્જ પવારણા પન્નરસી, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, સઙ્ઘો પવારેય્યા''તિ ઇમાય પન સબ્બસઙ્ગાહિકાય ઞત્તિયા ઠપિતાય તેવાચિકં દ્વેવાચિકં એકવાચિકઞ્ચ પવારેતું વટ્ટતિ, સમાનવસ્સિકં ન વટ્ટતિ. ''તેવાચિકં પવારેય્યા''તિ વુત્તે પન તેવાચિકમેવ વટ્ટતિ, અઞ્ઞં ન વટ્ટતિ. ''દ્વેવાચિકં પવારેય્યા''તિ વુત્તે દ્વેવાચિકં તેવાચિકઞ્ચ વટ્ટતિ, એકવાચિકઞ્ચ સમાનવસ્સિકઞ્ચ ન વટ્ટતિ. ''એકવાચિકં પવારેય્યા''તિ વુત્તે પન એકવાચિકદ્વેવાચિકતેવાચિકાનિ વટ્ટન્તિ, સમાનવસ્સિકમેવ ન વટ્ટતિ. ''સમાનવસ્સિક''ન્તિ વુત્તે સબ્બં વટ્ટતિ.

૧૭૫. કેન પન પાતિમોક્ખં ઉદ્દિસિતબ્બન્તિ? ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, થેરાધિકં પાતિમોક્ખ''ન્તિ (મહાવ॰ ૧૫૪) વચનતો થેરેન વા પાતિમોક્ખં ઉદ્દિસિતબ્બં, ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, યો તત્થ ભિક્ખુ બ્યત્તો પટિબલો, તસ્સાધેય્યં પાતિમોક્ખ''ન્તિ (મહાવ॰ ૧૫૫) વચનતો નવકતરેન વા. એત્થ (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૧૫૫) ચ કિઞ્ચાપિ નવકતરસ્સપિ બ્યત્તસ્સ પાતિમોક્ખં અનુઞ્ઞાતં, અથ ખો એત્થ અયં અધિપ્પાયો – સચે થેરસ્સ પઞ્ચ વા ચત્તારો વા તયો વા પાતિમોક્ખુદ્દેસા નાગચ્છન્તિ, દ્વે પન અખણ્ડા સુવિસદા વાચુગ્ગતા હોન્તિ, થેરાયત્તંવ પાતિમોક્ખં. સચે પન એત્તકમ્પિ વિસદં કાતું ન સક્કોતિ, બ્યત્તસ્સ ભિક્ખુનો આયત્થં હોતિ, તસ્મા સયં વા ઉદ્દિસિતબ્બં, અઞ્ઞો વા અજ્ઝેસિતબ્બો. ''ન, ભિક્ખવે, સઙ્ઘમજ્ઝે અનજ્ઝિટ્ઠેન પાતિમોક્ખં ઉદ્દિસિતબ્બં, યો ઉદ્દિસેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (મહાવ॰ ૧૫૪) વચનતો અનજ્ઝિટ્ઠેન પાતિમોક્ખં ન ઉદ્દિસિતબ્બં. ન કેવલં પાતિમોક્ખંયેવ, ધમ્મોપિ ન ભાસિતબ્બો ''ન, ભિક્ખવે, સઙ્ઘમજ્ઝે અનજ્ઝિટ્ઠેન ધમ્મો ભાસિતબ્બો, યો ભાસેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (મહાવ॰ ૧૫૦) વચનતો.

અજ્ઝેસના ચેત્થ સઙ્ઘેન સમ્મતધમ્મજ્ઝેસકાયત્તા વા સઙ્ઘત્થે રાયત્તા વા, તસ્મા ધમ્મજ્ઝેસકે અસતિ સઙ્ઘત્થેરં આપુચ્છિત્વા વા તેન યાચિતો વા ભાસિતું લભતિ. સઙ્ઘત્થેરેનપિ સચે વિહારે બહૂ ધમ્મકથિકા હોન્તિ, વારપટિપાટિયા વત્તબ્બો. ''ત્વં ધમ્મં ભણ, ધમ્મદાનં દેહી''તિ વા વુત્તેન તીહિપિ વિધીહિ ધમ્મો ભાસિતબ્બો, ''ઓસારેહી''તિ વુત્તો પન ઓસારેતુમેવ લભતિ, ''કથેહી''તિ વુત્તો કથેતુમેવ, ''સરભઞ્ઞં ભણાહી''તિ વુત્તો સરભઞ્ઞમેવ. સઙ્ઘત્થેરોપિ ચ ઉચ્ચતરે આસને નિસિન્નો યાચિતું ન લભતિ. સચે ઉપજ્ઝાયો ચેવ સદ્ધિવિહારિકો ચ હોતિ, ઉપજ્ઝાયો ચ નં ઉચ્ચાસને નિસિન્નો ''ભણા''તિ વદતિ, સજ્ઝાયં અધિટ્ઠહિત્વા ભણિતબ્બં. સચે પનેત્થ દહરભિક્ખૂ હોન્તિ, ''તેસં ભણામી''તિ ભણિતબ્બં. સચે વિહારે સઙ્ઘત્થેરો અત્તનોયેવ નિસ્સિતકે ભણાપેતિ, અઞ્ઞે મધુરભાણકેપિ નાજ્ઝેસતિ, સો અઞ્ઞેહિ વત્તબ્બો – ''ભન્તે, અસુકં નામ ભણાપેમા''તિ. સચે ''ભણાપેથા''તિ વદતિ, તુણ્હી વા હોતિ, ભણાપેતું વટ્ટતિ. સચે પન પટિબાહતિ, ન ભણાપેતબ્બં. યદિ પન અનાગતેયેવ સઙ્ઘત્થેરે ધમ્મસ્સવનં આરદ્ધં, પુન આગતે ઠપેત્વા આપુચ્છનકિચ્ચં નત્થિ. ઓસારેત્વા પન કથેન્તેન આપુચ્છિત્વા અટ્ઠપેત્વાયેવ વા કથેતબ્બં. કથેન્તસ્સ પુન આગતેપિ એસેવ નયો.

ઉપનિસિન્નકથાયમ્પિ સઙ્ઘત્થેરોવ સામી, તસ્મા તેન સયં વા કથેતબ્બં, અઞ્ઞો વા ભિક્ખુ ''કથેહી''તિ વત્તબ્બો, નો ચ ખો ઉચ્ચતરે આસન્ને નિસિન્નેન, મનુસ્સાનં પન ''ભણાહી''તિ વત્તું વટ્ટતિ. મનુસ્સા અત્તનો જાનનકં ભિક્ખું પુચ્છન્તિ, તેન થેરં આપુચ્છિત્વાપિ કથેતબ્બં. સચે સઙ્ઘત્થેરો ''ભન્તે, ઇમે પઞ્હં પુચ્છન્તી''તિ પુટ્ઠો ''કથેહી''તિ વા ભણતિ, તુણ્હી વા હોતિ, કથેતું વટ્ટતિ. અન્તરઘરે અનુમોદનાદીસુપિ એસેવ નયો. સચે સઙ્ઘત્થેરો ''વિહારે વા અન્તરઘરે વા મં અનાપુચ્છિત્વાપિ કથેય્યાસી''તિ અનુજાનાતિ, લદ્ધકપ્પિયં હોતિ, સબ્બત્થ વત્તું વટ્ટતિ. સજ્ઝાયં કરોન્તેનાપિ થેરો આપુચ્છિતબ્બોયેવ. એકં આપુચ્છિત્વા સજ્ઝાયન્તસ્સ અપરો આગચ્છતિ, પુન આપુચ્છનકિચ્ચં નત્થિ. સચેપિ ''વિસ્સમિસ્સામી''તિ ઠપિતસ્સ આગચ્છતિ, પુન આરભન્તેન આપુચ્છિતબ્બં. સઙ્ઘત્થેરે અનાગતેયેવ આરદ્ધં સજ્ઝાયન્તસ્સાપિ એસેવ નયો. એકેન સઙ્ઘત્થેરેન ''મં અનાપુચ્છાપિ યથાસુખં સજ્ઝાયાહી''તિ અનુઞ્ઞાતે યથાસુખં સજ્ઝાયિતું વટ્ટતિ, અઞ્ઞસ્મિં પન આગતે તં આપુચ્છિત્વાવ સજ્ઝાયિતબ્બં.

યસ્મિં પન વિહારે સબ્બેવ ભિક્ખૂ બાલા હોન્તિ અબ્યત્તા ન જાનન્તિ પાતિમોક્ખં ઉદ્દિસિતું, તત્થ કિં કાતબ્બન્તિ? તેહિ ભિક્ખૂહિ એકો ભિક્ખુ સામન્તા આવાસા સજ્જુકં પાહેતબ્બો ''ગચ્છાવુસો, સંખિત્તેન વા વિત્થારેન વા પાતિમોક્ખં પરિયાપુણિત્વા આગચ્છાહી''તિ. એવઞ્ચેતં લભેથ, ઇચ્ચેતં કુસલં. નો ચે લભેથ, તેહિ ભિક્ખૂહિ સબ્બેહેવ યત્થ તાદિસા ભિક્ખૂ હોન્તિ, સો આવાસો ઉપોસથકરણત્થાય અન્વટ્ઠમાસં ગન્તબ્બો, અગચ્છન્તાનં દુક્કટં. ઇદઞ્ચ ઉતુવસ્સેયેવ, વસ્સાને પન પુરિમિકાય પાતિમોક્ખુદ્દેસકેન વિના ન વસ્સં ઉપગચ્છિતબ્બં. સચે સો વસ્સૂપગતાનં પક્કમતિ વા વિબ્ભમતિ વા કાલં વા કરોતિ, અઞ્ઞસ્મિં સતિયેવ પચ્છિમિકાય વસિતું વટ્ટતિ, અસતિ અઞ્ઞત્થ ગન્તબ્બં, અગચ્છન્તાનં દુક્કટં. સચે પન પચ્છિમિકાય પક્કમતિ વા વિબ્ભમતિ વા કાલં વા કરોતિ, માસદ્વયં વસિતબ્બં.

યત્થ પન તે બાલા ભિક્ખૂ વિહરન્તિ અબ્યત્તા, સચે તત્થ કોચિ ભિક્ખુ આગચ્છતિ બહુસ્સુતો આગતાગમો ધમ્મધરો વિનયધરો માતિકાધરો પણ્ડિતો બ્યત્તો મેધાવી લજ્જી કુક્કુચ્ચકો સિક્ખાકામો, તેહિ ભિક્ખૂહિ સો ભિક્ખુ સઙ્ગહેતબ્બો અનુગ્ગહેતબ્બો ઉપલાપેતબ્બો , ઉપટ્ઠાપેતબ્બો ચુણ્ણેન મત્તિકાય દન્તકટ્ઠેન મુખોદકેન. નો ચે સઙ્ગહેય્યું અનુગ્ગહેય્યું ઉપલાપેય્યું, ઉપટ્ઠાપેય્યું ચુણ્ણેન મત્તિકાય દન્તકટ્ઠેન મુખોદકેન, સબ્બેસં દુક્કટં. ઇધ નેવ થેરા, ન દહરા મુચ્ચન્તિ, સબ્બેહિ વારેન ઉપટ્ઠાપેતબ્બો. અત્તનો વારે અનુપટ્ઠહન્તસ્સ આપત્તિ. તેન પન મહાથેરાનં પરિવેણસમ્મજ્જનદન્તકટ્ઠદાનાદીનિ ન સાદિતબ્બાનિ, એવમ્પિ સતિ મહાથેરેહિ સાયંપાતં ઉપટ્ઠાનં

આગન્તબ્બં, તેન પન તેસં આગમનં ઞત્વા પઠમતરં મહાથેરાનં ઉપટ્ઠાનં ગન્તબ્બં. સચસ્સ સદ્ધિવિહારિકા ભિક્ખૂ ઉપટ્ઠાકા અત્થિ, ''મય્હં ઉપટ્ઠાકા અત્થિ, તુમ્હે અપ્પોસ્સુક્કા વિહરથા''તિ વત્તબ્બં. અથાપિસ્સ સદ્ધિવિહારિકા નત્થિ, તસ્મિંયેવ વિહારે એકો વા દ્વે વા વત્તસમ્પન્ના વદન્તિ ''મયં થેરસ્સ કત્તબ્બં કરિસ્સામ, અવસેસા ફાસુ વિહરન્તૂ''તિ, સબ્બેસં અનાપત્તિ.

૧૭૬. ''યસ્સ સિયા આપત્તિ, સો આવિકરેય્યા''તિ(મહાવ॰ ૧૩૪) આદિવચનતો ન સાપત્તિકેન ઉપોસથો કાતબ્બો, તસ્મા તદહુપોસથે આપત્તિં સરન્તેન દેસેતબ્બા. દેસેન્તેન ચ એકં ભિક્ખું ઉપસઙ્કમિત્વા એકંસં ઉત્તરાસઙ્ગં કરિત્વા ઉક્કુટિકં નિસીદિત્વા અઞ્જલિં પગ્ગહેત્વા એવં વત્તબ્બો ''અહં, આવુસો, ઇત્થન્નામં આપત્તિં આપન્નો, તં પટિદેસેમી''તિ. સચે નવકતરો હોતિ, ''અહં, ભન્તે''તિ વત્તબ્બં. ''તં પટિદેસેમી''તિ ઇદં પન અત્તનો અત્તનો અનુરૂપવસેન ''તં તુય્હમૂલે, તં તુમ્હમૂલે પટિદેસેમી''તિ વુત્તેપિ સુવુત્તમેવ હોતિ. પટિગ્ગાહકેનપિ અત્તનો અત્તનો અનુરૂપવસેન ''પસ્સથ, ભન્તે, તં આપત્તિં, પસ્સસિ, આવુસો, તં આપત્તિ''ન્તિ વા વત્તબ્બં, પુન દેસકેન ''આમ, આવુસો, પસ્સામિ, આમ, ભન્તે, પસ્સામી''તિ વા વત્તબ્બં. પુન પટિગ્ગાહકેન ''આયતિં, ભન્તે, સંવરેય્યાથ, આયતિં, આવુસો, સંવરેય્યાસી''તિ વા વત્તબ્બં. એવં વુત્તે દેસકેન ''સાધુ સુટ્ઠુ આવુસો સંવરિસ્સામિ, સાધુ સુટ્ઠુ, ભન્તે, સંવરિસ્સામી''તિ વા વત્તબ્બં. સચે આપત્તિયા વેમતિકો હોતિ, એકં ભિક્ખું ઉપસઙ્કમિત્વા એકંસં ઉત્તરાસઙ્ગં કરિત્વા ઉક્કુટિકં નિસીદિત્વા અઞ્જલિં પગ્ગહેત્વા એવં વત્તબ્બો ''અહં, આવુસો, ઇત્થન્નામાય આપત્તિયા વેમતિકો, યદા નિબ્બેમતિકો ભવિસ્સામિ, તદા તં આપત્તિં પટિકરિસ્સામી''તિ વત્વા ઉપોસથો કાતબ્બો, પાતિમોક્ખં સોતબ્બં, ન ત્વેવ તપ્પચ્ચયા ઉપોસથસ્સ અન્તરાયો કાતબ્બો. ''ન, ભિક્ખવે, સભાગા આપત્તિ દેસેતબ્બા, યો દેસેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સ. ન, ભિક્ખવે, સભાગા આપત્તિ પટિગ્ગહેતબ્બા, યો પટિગ્ગણ્હેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (મહાવ॰ ૧૬૯) વચનતો યં દ્વેપિ જના વિકાલભોજનાદિના સભાગવત્થુના આપત્તિં આપજ્જન્તિ, એવરૂપા વત્થુસભાગા આપત્તિ નેવ દેસેતબ્બા, ન ચ પટિગ્ગહેતબ્બા. વિકાલભોજનપચ્ચયા આપન્નં પન આપત્તિસભાગં અનતિરિત્તભોજનપચ્ચયા આપન્નસ્સ સન્તિકે દેસેતું વટ્ટતિ.

સચે પન સબ્બો સઙ્ઘો વિકાલભોજનાદિના સભાગવત્થુના લહુકાપત્તિં આપજ્જતિ, તત્થ કિં કાતબ્બન્તિ? તેહિ ભિક્ખૂહિ એકો ભિક્ખુ સામન્તા આવાસા સજ્જુકં પાહેતબ્બો ''ગચ્છાવુસો, તં આપત્તિં પટિકરિત્વા આગચ્છ, મયં તે સન્તિકે આપત્તિં પટિકરિસ્સામા''તિ. એવઞ્ચેતં લભેથ, ઇચ્ચેતં કુસલં. નો ચે લભેથ, બ્યત્તેન ભિક્ખુના પટિબલેન સઙ્ઘો ઞાપેતબ્બો – ''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં સબ્બો સઙ્ઘો સભાગં આપત્તિં આપન્નો, યદા અઞ્ઞં ભિક્ખું સુદ્ધં અનાપત્તિકં પસ્સિસ્સતિ, તદા તસ્સ સન્તિકે તં આપત્તિં પટિકરિસ્સતી''તિ (મહાવ॰ ૧૭૧) વત્વા ઉપોસથો કાતબ્બો. સચે પન વેમતિકો હોતિ, ''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં સબ્બો સઙ્ઘો સભાગાય આપત્તિયા વેમતિકો, યદા નિબ્બેમતિકો ભવિસ્સતિ, તદા તં આપત્તિં પટિકરિસ્સતી''તિ (મહાવ॰ ૧૭૧) વત્વા ઉપોસથો કાતબ્બો. સચે પનેત્થ કોચિ ''તં સભાગં આપત્તિં દેસેતું વટ્ટતી''તિ મઞ્ઞમાનો એકસ્સ સન્તિકે દેસેતિ, દેસિતા સુદેસિતાવ. અઞ્ઞં પન દેસનાપચ્ચયા દેસકો પટિગ્ગહણપચ્ચયા પટિગ્ગાહકો ચાતિ ઉભોપિ દુક્કટં આપજ્જન્તિ, તં નાનાવત્થુકં હોતિ, તસ્મા અઞ્ઞમઞ્ઞં દેસેતબ્બં. એત્તાવતા તે નિરાપત્તિકા હોન્તિ, તેસં સન્તિકે સેસેહિ સભાગાપત્તિયો દેસેતબ્બા વા આરોચેતબ્બા વા. સચે તે એવં અકત્વા ઉપોસથં કરોન્તિ, ''પારિસુદ્ધિં આયસ્મન્તો આરોચેથા''તિઆદિના નયેન સાપત્તિકસ્સ ઉપોસથકરણે પઞ્ઞત્તં દુક્કટં આપજ્જન્તિ.

સચે કોચિ ભિક્ખુ પાતિમોક્ખે ઉદ્દિસ્સમાને આપત્તિં સરતિ, તેન ભિક્ખુના સામન્તો ભિક્ખુ એવં વત્તબ્બો ''અહં, આવુસો, ઇત્થન્નામં આપત્તિં આપન્નો, ઇતો વુટ્ઠહિત્વા તં આપત્તિં પટિકરિસ્સામી''તિ. સામન્તો ચ ભિક્ખુ

સભાગોયેવ વત્તબ્બો. વિસભાગસ્સ હિ વુચ્ચમાને ભણ્ડનકલહસઙ્ઘભેદાદીનિપિ હોન્તિ, તસ્મા તસ્સ અવત્વા ‘‘ઇતો વુટ્ઠહિત્વા પટિકરિસ્સામી’’તિ આભોગં કત્વા ઉપોસથો કાતબ્બો. સચે પન કોચિ પાતિમોક્ખે ઉદ્દિસ્સમાને આપત્તિયા વેમતિકો હોતિ, તેનપિ સભાગોયેવ સામન્તો ભિક્ખુ એવં વત્તબ્બો ‘‘અહં, આવુસો, ઇત્થન્નામાય આપત્તિયા વેમતિકો, યદા નિબ્બેમતિકો ભવિસ્સામિ, તદા તં આપત્તિં પટિકરિસ્સામી’’તિ. એવઞ્ચ વત્વા ઉપોસથો કાતબ્બો, પાતિમોક્ખં સોતબ્બં, ન ત્વેવ તપ્પચ્ચયા ઉપોસથસ્સ અન્તરાયો કાતબ્બો.

૧૭૭. ‘‘અનુજાનામિ , ભિક્ખવે, ઉપોસથાગારં સમ્મજ્જિતુ’’ન્તિ(મહાવ॰ ૧૫૯) આદિવચનતો –

‘‘સમ્મજ્જની પદીપો ચ, ઉદકં આસનેન ચ;
ઉપોસથસ્સ એતાનિ, પુબ્બકરણન્તિ વુચ્ચતી’’તિ. (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૧૬૮) –

એવં વુત્તં ચતુબ્બિધં પુબ્બકરણં કત્વાવ ઉપોસથો કાતબ્બો. કેન પન તં કાતબ્બન્તિ? ‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, થેરેન ભિક્ખુના નવં ભિક્ખું આણાપેતું, ન, ભિક્ખવે, થેરેન આણત્તેન અગિલાનેન ન સમ્મજ્જિતબ્બં, યો ન સમ્મજ્જેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા’’તિઆદિવચનતો યો થેરેન આણત્તો, તેન કાતબ્બં. આણાપેન્તેન ચ કિઞ્ચિ કમ્મં કરોન્તો વા સદાકાલમેવ એકો વા ભારનિત્થરણકો વા સરભાણકધમ્મકથિકાદીસુ અઞ્ઞતરો વા ન ઉપોસથાગારસમ્મજ્જનત્થં આણાપેતબ્બો, અવસેસા પન વારેન આણાપેતબ્બા. સચે આણત્તો સમ્મુઞ્જનિં તાવકાલિકમ્પિ ન લભતિ, સાખાભઙ્ગં કપ્પિયં કારેત્વા સમ્મજ્જિતબ્બં, તમ્પિ અલભન્તસ્સ લદ્ધકપ્પિયં હોતિ.

આસનપઞ્ઞાપનત્થં આણત્તેન ચ સચે ઉપોસથાગારે આસનાનિ નત્થિ, સઙ્ઘિકાવાસતો આહરિત્વા પઞ્ઞપેત્વા પુન આહરિતબ્બાનિ, આસનેસુ અસતિ કટસારકેપિ તટ્ટિકાયોપિ પઞ્ઞાપેતું વટ્ટતિ, તટ્ટિકાસુપિ અસતિ સાખાભઙ્ગાનિ કપ્પિયં કારેત્વા પઞ્ઞપેતબ્બાનિ, કપ્પિયકારકં અલભન્તસ્સ લદ્ધકપ્પિયં હોતિ.

પદીપકરણત્થં આણાપેન્તેન પન ‘‘અસુકસ્મિં નામ ઓકાસે તેલં વા વટ્ટિ વા કપલ્લિકા વા અત્થિ, તં ગહેત્વા કરોહી’’તિ વત્તબ્બો. સચે તેલાદીનિ નત્થિ, પરિયેસિતબ્બાનિ, પરિયેસિત્વા અલભન્તસ્સ લદ્ધકપ્પિયં હોતિ. અપિચ કપાલે અગ્ગિપિ જાલેતબ્બો.

‘‘છન્દપારિસુદ્ધિઉતુક્ખાનં, ભિક્ખુગણનાચ ઓવાદો;
ઉપોસથસ્સ એતાનિ, પુબ્બકિચ્ચન્તિ વુચ્ચતી’’તિ. (મહાવ॰ ૧૬૮) –

એવં વુત્તં પન ચતુબ્બિધમ્પિ પુબ્બકિચ્ચં પુબ્બકરણતો પચ્છા કાતબ્બં. તમ્પિ હિ અકત્વા ઉપોસથો ન કાતબ્બો.

૧૭૮. યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, સઙ્ઘો ઉપોસથં કરેય્યા’’તિ (મહાવ॰ ૧૪૩) વચનતો યદા સઙ્ઘસ્સ ઉપોસથકમ્મં પત્તકલ્લં હોતિ, તદા તં કાતબ્બં, પત્તકલ્લઞ્ચ નામેતં ચતૂહિ અઙ્ગેહિ સઙ્ગહિતં. તેનાહુ અટ્ઠકથાચરિયા –

‘‘ઉપોસથો યાવતિકા ચ ભિક્ખૂ કમ્મપ્પત્તા,
સભાગાપત્તિયો ચ ન વિજ્જન્તિ;
વજ્જનીયા ચ પુગ્ગલા તસ્મિં ન હોન્તિ,
પત્તકલ્લન્તિ વુચ્ચતી’’તિ. (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૧૬૮);

તત્થ **ઉપોસથો**તિ તીસુ ઉપોસથદિવસેસુ અઞ્ઞતરદિવસો. તસ્મિઞ્હિ સતિ ઇદં સઙ્ઘસ્સ ઉપોસથકમ્મં પત્તકલ્લં નામ હોતિ, નાસતિ. યથાહ ''ન ચ, ભિક્ખવે, અનુપોસથે ઉપોસથો કાતબ્બો''તિ (મહાવ॰ ૧૮૩).

યાવતિકા ચ ભિક્ખૂ કમ્મપ્પત્તાતિ યત્તકા ભિક્ખૂ તસ્સ ઉપોસથકમ્મસ્સ પત્તા યુત્તા અનુરૂપા સબ્બન્તિમેન પરિચ્છેદેન ચત્તારો પકતત્તા, તે ચ ખો હત્થપાસં અવિજહિત્વા એકસીમાયં ઠિતા. તેસુ હિ ચતૂસુ ભિક્ખૂસુ એકસીમાયં હત્થપાસં અવિજહિત્વા ઠિતેસ્વેવ તં સઙ્ઘસ્સ ઉપોસથકમ્મં પત્તકલ્લં નામ હોતિ, ન ઇતરથા. યથાહ ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, ચતુન્નં પાતિમોક્ખં ઉદ્દિસિતુ''ન્તિ (મહાવ॰ ૧૬૮).

સભાગાપત્તિયો ચ ન વિજ્જન્તીતિ એત્થ યં સબ્બો સઙ્ઘો વિકાલભોજનાદિના સભાગવત્થુના લહુકાપત્તિં આપજ્જતિ, એવરૂપા વત્થુસભાગા સભાગાતિ વુચ્ચતિ. એતાસુ અવિજ્જમાનાસુપિ સભાગાસુ વિજ્જમાનાસુપિ પત્તકલ્લં હોતિયેવ.

વજ્જનીયા ચ પુગ્ગલા તસ્મિં ન હોન્તીતિ ''ન, ભિક્ખવે, સગહટ્ઠાય પરિસાય પાતિમોક્ખં ઉદ્દિસિતબ્બ''ન્તિ (મહાવ॰ ૧૫૪) વચનતો ગહટ્ઠો ચ, ''ન, ભિક્ખવે, ભિક્ખુનિયા નિસિન્નપરિસાય પાતિમોક્ખં ઉદ્દિસિતબ્બ''ન્તિઆદિના (મહાવ॰ ૧૮૩) નયેન વુત્તા ભિક્ખુની, સિક્ખમાના, સામણેરો, સામણેરી, સિક્ખાપચ્ચક્ખાતકો, અન્તિમવત્થુઅજ્ઝાપન્નકો , આપત્તિયા અદસ્સને ઉક્ખિત્તકો, આપત્તિયા અપ્પટિકમ્મે ઉક્ખિત્તકો, પાપિકાય દિટ્ઠિયા અપ્પટિનિસ્સગ્ગે ઉક્ખિત્તકો, પણ્ડકો, થેય્યસંવાસકો, તિત્થિયપક્કન્તકો, તિરચ્છાનગતો, માતુઘાતકો , પિતુઘાતકો, અરહન્તઘાતકો, ભિક્ખુનીદૂસકો, સઙ્ઘભેદકો, લોહિતુપ્પાદકો, ઉભતોબ્યઞ્જનકોતિ ઇમે વીસતિ ચાતિ એકવીસતિ પુગ્ગલા વજ્જનીયા નામ. તે હત્થપાસતો બહિકરણવસેન વજ્જેતબ્બા. એતેસુ હિ તિવિધે ઉક્ખિત્તકે સતિ ઉપોસથં કરોન્તો સઙ્ઘો પાચિત્તિયં આપજ્જતિ, સેસેસુ દુક્કટં, એત્થ ચ **તિરચ્છાનગતો**તિ યસ્સ ઉપસમ્પદા પટિક્ખિત્તા. તિત્થિયા ગહટ્ઠેનેવ સઙ્ગહિતા. એતેપિ હિ વજ્જનીયા. એવં પત્તકલ્લં ઇમેહિ ચતૂહિ અઙ્ગેહિ સઙ્ગહિતન્તિ વેદિતબ્બં. ઇદઞ્ચ સબ્બં પવારણાકમ્મેપિ યોજેત્વા દસ્સેતબ્બં. ''ન, ભિક્ખવે, પાતિમોક્ખુદ્દેસકેન સઞ્ચિચ્ચ ન સાવેતબ્બં, યો ન સાવેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સ. અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, પાતિમોક્ખુદ્દેસકેન વાયમિતું 'કથં સાવેય્ય'ન્તિ, વાયમન્તસ્સ અનાપત્તી''તિ (મહાવ॰ ૧૫૪) વચનતો પાતિમોક્ખુદ્દેસકેન પરિસં સાવેતું વાયમિતબ્બન્તિ.

ઇતિ પાળિમુત્તકવિનયવિનિચ્છયસઙ્ગહે

ઉપોસથપવારણાવિનિચ્છયકથા સમત્તા.

૨૬. વસ્સૂપનાયિકવિનિચ્છયકથા

૧૭૯. વસ્સૂપનાયિકાતિ એત્થ પુરિમિકા પચ્છિમિકાતિ દ્વે વસ્સૂપનાયિકા. તત્થ (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૧૮૪ આદયો) આસાળ્હીપુણ્ણમાય અનન્તરે પાટિપદદિવસે પુરિમિકા ઉપગન્તબ્બા, પચ્છિમિકા પન આસાળ્હીપુણ્ણમતો અપરાય પુણ્ણમાય અનન્તરે પાટિપદદિવસે. ઉપગચ્છન્તેન ચ વિહારં પટિજગ્ગિત્વા પાનીયં પરિભોજનીયં ઉપટ્ઠાપેત્વા સબ્બં ચેતિયવન્દનાદિસામીચિકમ્મં નિટ્ઠાપેત્વા ''ઇમસ્મિં વિહારે ઇમં તેમાસં વસ્સં ઉપેમી''તિ સકિં વા દ્વત્તિક્ખત્તું વા વાચં નિચ્છારેત્વા વસ્સં ઉપગન્તબ્બં. સચેપિ ''ઇધ વસિસ્સામી''તિ આલયો અત્થિ, અસતિયા પન વસ્સં ન ઉપેતિ, ગહિતસેનાસનં સુગ્ગહિતં, છિન્નવસ્સો ન હોતિ, પવારેતું લભતિયેવ. વિનાપિ હિ વચીભેદં આલયકરણમત્તેનપિ વસ્સં ઉપગતમેવ હોતિ. ''ઇધ વસ્સં વસિસ્સામી''તિ ચિત્તુપ્પાદોયેવેત્થ આલયો નામ.

''ન , ભિક્ખવે, તદહુવસ્સૂપનાયિકાય વસ્સં અનુપગન્તુકામેન સઞ્ચિચ્ચ આવાસો અતિક્કમિતબ્બો, યો અતિક્કમેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (મહાવ॰ ૧૮૬) વચનતો વસ્સૂપનાયિકદિવસે વસ્સં અનુપગન્તુકામો વિહારસીમં અતિક્કમતિ, વિહારગણનાય દુક્કટં. સચે હિ તં દિવસં વિહારસતસ્સ ઉપચારં ઓક્કમિત્વા અતિક્કમતિ, સતં આપત્તિયો. સચે પન વિહારં અતિક્કમિત્વા અઞ્ઞસ્સ વિહારસ્સ ઉપચારં અનોક્કમિત્વાવ નિવત્તતિ, એકાવ આપત્તિ. કેનચિ અન્તરાયેન પુરિમિકં અનુપગતેન પચ્છિમિકા ઉપગન્તબ્બા.

''ન, ભિક્ખવે, અસેનાસનિકેન વસ્સં ઉપગન્તબ્બં, યો ઉપગચ્છેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (મહાવ॰ ૨૦૪) વચનતો યસ્સ પઞ્ચન્નં છદનાનં અઞ્ઞતરેન છન્નં યોજિતદ્વારબન્ધનં સેનાસનં નત્થિ, તેન ન ઉપગન્તબ્બં. ''ન, ભિક્ખવે, છવકુટિકાય વસ્સં ઉપગન્તબ્બં, યો ઉપગચ્છેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ(મહાવ॰ ૨૦૪) આદિવચનતો છવકુટિકાયં છત્તે ચાટિયઞ્ચ ઉપગન્તું ન વટ્ટતિ. તત્થ **છવકુટિકા** નામ ટઙ્કિતમઞ્ચાદિભેદા કુટિ. તત્થેવ ઉપગન્તું ન વટ્ટતિ, સુસાને પન અઞ્ઞં કુટિકં કત્વા ઉપગન્તું વટ્ટતિ, છત્તેપિ ચતૂસુ થમ્ભેસુ છત્તં ઠપેત્વા આવરણં કત્વા દ્વારં યોજેત્વા ઉપગન્તું વટ્ટતિ, છત્તકુટિ નામેસા હોતિ. ચાટિયાપિ મહન્તેન કપલ્લેન છત્તે વુત્તનયેન કુટિકં કત્વા ઉપગન્તું વટ્ટતિ.

''ન, ભિક્ખવે, રુક્ખસુસિરે વસ્સં ઉપગન્તબ્બં, યો ઉપગચ્છેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (મહાવ॰ ૨૦૪) વચનતો સુદ્ધે રુક્ખસુસિરે ઉપગન્તું ન વટ્ટતિ, મહન્તસ્સ પન રુક્ખસુસિરસ્સ અન્તો પદરચ્છદનં કુટિકં કત્વા પવિસનદ્વારં યોજેત્વા ઉપગન્તું વટ્ટતિ, રુક્ખં છિન્દિત્વા ખાણુકમત્થકે પદરચ્છદનં કુટિકં કત્વાપિ વટ્ટતિયેવ. ''ન, ભિક્ખવે, રુક્ખવિટભિયા''તિ(મહાવ॰ ૨૦૪) આદિવચનતો સુદ્ધે વિટભિમત્તે ઉપગન્તું ન વટ્ટતિ, મહાવિટપે પન અટ્ટકં બન્ધિત્વા તત્થ પદરચ્છદનં કુટિકં કત્વા દ્વારં યોજેત્વા ઉપગન્તબ્બં.

''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, વજે વસ્સં ઉપગન્તુ''ન્તિઆદિવચનતો વજે સત્થે નાવાયઞ્ચ ઉપગન્તું વટ્ટતિ. તત્થ **વજો**તિ ગોપાલકાનં નિવાસટ્ઠાનં. વજે વુટ્ઠિતે વજેન સદ્ધિં ગતસ્સ વસ્સચ્છેદે અનાપત્તિ ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, યેન વજો, તેન ગન્તુ''ન્તિ (મહાવ॰ ૨૦૩) વુત્તત્તા. સત્થે વસ્સં ઉપગચ્છન્તેન પન વસ્સૂપનાયિકદિવસે ઉપાસકા વત્તબ્બા ''કુટિકા લદ્ધું વટ્ટતી''તિ. સચે કરિત્વા દેન્તિ, તત્થ પવિસિત્વા ''ઇધ વસ્સં ઉપેમી''તિ તિક્ખત્તું વત્તબ્બં. નો ચે દેન્તિ, સાલાસઙ્ખેપેન ઠિતસકટસ્સ હેટ્ઠા ઉપગન્તબ્બં. તમ્પિ અલભન્તેન આલયો કાતબ્બો, સત્થે પન વસ્સં

ઉપગન્તું ન વટ્ટતિ. **આલયો** નામ ''ઇધ વસ્સં વસિસ્સામી''તિ ચિત્તુપ્પાદમત્તં. સચે મગ્ગપ્પટિપન્નેયેવ સત્થે પવારણાદિવસો હોતિ, તત્થેવ પવારેતબ્બં. અથ સત્થો અન્તોવસ્સેયેવ ભિક્ખુના પત્થિતટ્ઠાનં પત્વા અતિક્કમતિ, પત્થિતટ્ઠાને વસિત્વા તત્થ ભિક્ખૂહિ સદ્ધિં પવારેતબ્બં. અથાપિ સત્થો અન્તોવસ્સેયેવ અન્તરા એકસ્મિં ગામે તિટ્ઠતિ વા વિપ્પકિરતિ વા, તસ્મિંયેવ ગામે ભિક્ખૂહિ સદ્ધિં વસિત્વા પવારેતબ્બં, અપ્પવારેત્વા તતો પરં ગન્તું ન વટ્ટતિ. નાવાય વસ્સં ઉપગચ્છન્તેનપિ કુટિયંયેવ ઉપગન્તબ્બં, પરિયેસિત્વા અલભન્તેન આલયો કાતબ્બો. સચે અન્તોતેમાસં નાવા સમુદ્દેયેવ હોતિ, તત્થેવ પવારેતબ્બં. અથ નાવા કૂલં લભતિ, અયઞ્ચ પરતો ગન્તુકામો હોતિ, ગન્તું ન વટ્ટતિ, નાવાય લદ્ધગામેયેવ વસિત્વા ભિક્ખૂહિ સદ્ધિં પવારેતબ્બં. સચેપિ નાવા અનુતીરમેવ અઞ્ઞત્થ ગચ્છતિ, ભિક્ખુ ચ પઠમં લદ્ધગામેયેવ વસિતુકામો, નાવા ગચ્છતુ, ભિક્ખુના તત્થેવ વસિત્વા ભિક્ખૂહિ સદ્ધિં પવારેતબ્બં. ઇતિ વજે સત્થે નાવાયન્તિ તીસુ ઠાનેસુ નત્થિ વસ્સચ્છેદે આપત્તિ, પવારેતુઞ્ચ લભતિ.

''ન, ભિક્ખવે, વસ્સં ઉપગન્ત્વા પુરિમં વા તેમાસં પચ્છિમં વા તેમાસં અવસિત્વા ચારિકા પક્કમિતબ્બા, યો પક્કમેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (મહાવ॰ ૧૮૬) વચનતો પુરિમિકાય વસ્સં ઉપગતેન પુરિમં તેમાસં, પચ્છિમિકાય ઉપગતેન પચ્છિમં તેમાસં અવસિત્વા ચારિકા ન પક્કમિતબ્બા, વસ્સં ઉપગન્ત્વા પન અરુણં અનુટ્ઠાપેત્વાપિ તદહેવ સત્તાહકરણીયેન પક્કમન્તસ્સપિ અન્તોસત્તાહે નિવત્તન્તસ્સ અનાપત્તિ, કો પન વાદો દ્વીહતીહં વસિત્વા સત્તાહકરણીયેન પક્કમન્તસ્સ અન્તોસત્તાહે નિવત્તન્તસ્સ.

૧૮૦. ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, સત્તન્નં સત્તાહકરણીયેન પહિતે ગન્તું, ન ત્વેવ અપ્પહિતે. ભિક્ખુસ્સ ભિક્ખુનિયા સિક્ખમાનાય સામણેરસ્સ સામણેરિયા ઉપાસકસ્સ ઉપાસિકાયા''તિ (મહાવ॰ ૧૮૭) વચનતો પઞ્ચન્નં સહધમ્મિકાનં અઞ્ઞતરેન સઙ્ઘગણપુગ્ગલે ઉદ્દિસ્સ અત્તનો વા અત્થાય વિહારં અડ્ઢયોગં પાસાદં હમ્મિયં ગુહં પરિવેણં કોટ્ઠકં ઉપટ્ઠાનસાલં અગ્ગિસાલં કપ્પિયકુટિં વચ્ચકુટિં ચઙ્કમં ચઙ્કમનસાલં ઉદપાનં ઉદપાનસાલં જન્તાઘરં જન્તાઘરસાલં પોક્ખરણિં મણ્ડપં આરામં આરામવત્થું વા કારેત્વા ''આગચ્છન્તુ ભિક્ખૂ, ઇચ્છામિ દાનઞ્ચ દાતું ધમ્મઞ્ચ સોતું ભિક્ખૂ ચ પસ્સિતુ''ન્તિ એવં નિદ્દિસિત્વા પેસિતે ગન્તબ્બં સત્તાહકરણીયેન, ન ત્વેવ અપ્પહિતે. ઉપાસકો વા ઉપાસિકા વા તથેવ સઙ્ઘગણપુગ્ગલે ઉદ્દિસ્સ વિહારાદીસુ અઞ્ઞતરં કારેત્વા અત્તનો વા અત્થાય નિવેસનસયનિઘરાદીસુ અઞ્ઞતરં કારાપેત્વા અઞ્ઞં વા કિચ્ચકરણીયં નિદ્દિસિત્વા ગિલાનો વા હુત્વા ભિક્ખૂનં સન્તિકે દૂતં પહિણેય્ય ''આગચ્છન્તુ ભદન્તા, ઇચ્છામિ દાનઞ્ચ દાતું ધમ્મઞ્ચ સોતું ભિક્ખૂ ચ પસ્સિતુ''ન્તિ, ગન્તબ્બં સત્તાહકરણીયેન, ન ત્વેવ અપ્પહિતે.

''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, સત્તન્નં સત્તાહકરણીયેન અપ્પહિતેપિ ગન્તું, પગેવ પહિતે. ભિક્ખુસ્સ ભિક્ખુનિયા સિક્ખમાનાય સામણેરસ્સ સામણેરિયા માતુયા ચ પિતુસ્સ ચા''તિ (મહાવ॰ ૧૯૮) વચનતો ''ગિલાનાનં એતેસં ભિક્ખુઆદીનં સહધમ્મિકાનં માતાપિતૂનઞ્ચ ગિલાનાનંયેવ ગિલાનભત્તં વા ગિલાનુપટ્ઠાકભત્તં વા ભેસજ્જં વા પરિયેસિસ્સામિ, પુચ્છિસ્સામિ વા ઉપટ્ઠહિસ્સામિ વા''તિ ઇમિના કારણેન અપ્પહિતેપિ ગન્તબ્બં, પગેવ પહિતે. **અન્ધકટ્ઠકથાયં** પન ''યે માતાપિતૂનં ઉપટ્ઠાકા ઞાતકા વા અઞ્ઞાતકા વા, તેસમ્પિ અપ્પહિતે ગન્તું વટ્ટતી''તિ વુત્તં, તં નેવ અટ્ઠકથાયં, ન પાળિયં વુત્તં, તસ્મા ન ગહેતબ્બં.

સચે પન ભિક્ખુનો ભાતા વા અઞ્ઞો વા ઞાતકો ગિલાનો હોતિ, સો ચે ભિક્ખુસ્સ સન્તિકે દૂતં પહિણેય્ય ''અહં ગિલાનો, આગચ્છતુ ભદન્તો, ઇચ્છામિ ભદન્તસ્સ આગત''ન્તિ, ગન્તબ્બં સત્તાહકરણીયેન, ન ત્વેવ અપ્પહિતે. સચે એકસ્મિં વિહારે ભિક્ખૂહિ સદ્ધિં વસન્તો ભિક્ખુભત્તિકો ગિલાનો હોતિ, સો ચે ભિક્ખૂનં સન્તિકે દૂતં

પહિણેય્ય ‘‘અહં ગિલાનો, આગચ્છન્તુ ભિક્ખૂ, ઇચ્છામિ ભિક્ખૂનં આગત’’ન્તિ, ગન્તબ્બં સત્તાહકરણીયેન, ન ત્વેવ અપ્પહિતે.

સચે ભિક્ખુસ્સ ભિક્ખુનિયા સિક્ખમાનાય સામણેરસ્સ સામણેરિયા અનભિરતિ વા કુક્કુચ્ચં વા દિટ્ઠિગતં વા ઉપ્પન્નં હોતિ, ગન્તબ્બં સત્તાહકરણીયેન અપ્પહિતેપિ ‘‘અનભિરતિં વૂપકાસેસ્સામિ વા વૂપકાસાપેસ્સામિ વા કુક્કુચ્ચં વિનોદેસ્સામિ વા વિનોદાપેસ્સામિ વા દિટ્ઠિગતં વિવેચેસ્સામિ વા વિવેચાપેસ્સામિ વા ધમ્મકથં વા કરિસ્સામી’’તિ, પગેવ પહિતે. સચે કોચિ ભિક્ખુ ગરુધમ્મં અજ્ઝાપન્નો હોતિ પરિવાસારહો મૂલાયપટિકસ્સનારહો માનત્તારહો અબ્ભાનારહો વા, અપ્પહિતેપિ ગન્તબ્બં ‘‘પરિવાસદાનાદીસુ ઉસ્સુક્કં આપજ્જિસ્સામિ, અનુસ્સાવેસ્સામિ, ગણપૂરકો વા ભવિસ્સામી’’તિ, પગેવ પહિતે. ભિક્ખુનિયાપિ માનત્તારહાય મૂલાયપટિકસ્સનારહાય અબ્ભાનારહાય વા એસેવ નયો. સચે સામણેરો ઉપસમ્પજ્જિતુકામો હોતિ, વસ્સં વા પુચ્છિતુકામો, સિક્ખમાના વા ઉપસમ્પજ્જિતુકામા હોતિ, સિક્ખા વાસ્સા કુપિતા, સામણેરી વા સિક્ખા સમાદિયિતુકામા હોતિ, વસ્સં વા પુચ્છિતુકામા, અપ્પહિતેપિ ગન્તબ્બં, પગેવ પહિતે.

સચે ભિક્ખુસ્સ ભિક્ખુનિયા વા સઙ્ઘો કમ્મં કાતુકામો હોતિ, તજ્જનીયં વા નિયસ્સં વા પબ્બાજનીયં વા પટિસારણીયં વા ઉક્ખેપનીયં વા, અપ્પહિતેપિ ગન્તબ્બં, પગેવ પહિતે ‘‘કિં નુ ખો સઙ્ઘો કમ્મં ન કરેય્ય, લહુકાય વા પરિણામેય્યા’’તિ. સચેપિ કતંયેવ હોતિ કમ્મં, અપ્પહિતેપિ ગન્તબ્બં ‘‘કિં નુ ખો સમ્મા વત્તેય્ય, લોમં પાતેય્ય, નેત્થારં વત્તેય્ય, સઙ્ઘો તં કમ્મં પટિપ્પસ્સમ્ભેય્યા’’તિ.

૧૮૧. ‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, સઙ્ઘકરણીયેન ગન્તુ’’ન્તિ (મહાવ॰ ૧૯૯) વચનતો સેનાસનપટિબદ્ધસઙ્ઘકરણીયેનપિ ગન્તું વટ્ટતિ. એત્થ (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૧૯૯) હિ યં કિઞ્ચિ ઉપોસથાગારાદીસુ સેનાસનેસુ ચેતિયછત્તવેદિકાદીસુ વા કત્તબ્બં, અન્તમસો ભિક્ખુનો પુગ્ગલિકસેનાસનમ્પિ સબ્બં સઙ્ઘકરણીયમેવાતિ અધિપ્પેતં, તસ્મા તસ્સ નિપ્ફાદનત્થં દબ્બસમ્ભારાદીનિ વા આહરિતું વડ્ઢકીપભુતીનં ભત્તવેતનાદીનિ વા દાતું ગન્તબ્બં. અપિચેત્થ અયમ્પિ પાળિમુત્તકનયો વેદિતબ્બો – ધમ્મસ્સવનત્થાય અનિમન્તિતેન ગન્તું ન વટ્ટતિ, સચે એકસ્મિં મહાવાસે પઠમંયેવ કતિકા કતા હોતિ ‘‘અસુકદિવસં નામ સન્નિપતિતબ્બ’’ન્તિ, નિમન્તિતોયેવ નામ હોતિ, ગન્તું વટ્ટતિ. ‘‘ભણ્ડકં ધોવિસ્સામી’’તિ ગન્તું ન વટ્ટતિ. સચે પન આચરિયુપજ્ઝાયા પહિણન્તિ, વટ્ટતિ. નાતિદૂરે વિહારો હોતિ, ‘‘તત્થ ગન્ત્વા અજ્જેવ આગમિસ્સામી’’તિ સમ્પાપુણિતું ન સક્કોતિ, વટ્ટતિ. ઉદ્દેસપરિપુચ્છાદીનં અત્થાયપિ ગન્તું ન લભતિ, ‘‘આચરિયં પન પસ્સિસ્સામી’’તિ ગન્તું લભતિ. સચે નં આચરિયો ‘‘અજ્જ મા ગચ્છા’’તિ વદતિ, વટ્ટતિ, ઉપટ્ઠાકકુલં વા ઞાતિકુલં વા દસ્સનાય ગન્તું ન લભતિ.

સચે ભિક્ખૂસુ વસ્સૂપગતેસુ ગામો ચોરેહિ વુટ્ઠાતિ, તત્થ કિં કાતબ્બન્તિ? યેન ગામો, તેન ગન્તબ્બં. સચે ગામો દ્વિધા ભિજ્જતિ, યત્થ બહુતરા મનુસ્સા, તત્થ ગન્તબ્બં. સચે બહુતરા અસ્સદ્ધા હોન્તિ અપ્પસન્ના, યત્થ સદ્ધા પસન્ના, તત્થ ગન્તબ્બં. એત્થ ચ સચે ગામો અવિદૂરગતો હોતિ, તત્થ પિણ્ડાય ચરિત્વા વિહારમેવ આગન્ત્વા વસિતબ્બં. સચે દૂરં ગતો, સત્તાહવારેન અરુણો ઉટ્ઠાપેતબ્બો, ન સક્કા ચે હોતિ, તત્થેવ સભાગટ્ઠાને વસિતબ્બં. સચે મનુસ્સા યથાપવત્તાનિ સલાકભત્તાદીનિ દેન્તિ, ‘‘ન મયં તસ્મિં વિહારે વસિમ્હા’’તિ વત્તબ્બા. ‘‘મયં વિહારસ્સ વા પાસાદસ્સ વા ન દેમ, તુમ્હાકં દેમ, યત્થ કત્થચિ વસિત્વા ભુઞ્જથા’’તિ વુત્તે પન યથાસુખં ભુઞ્જિતબ્બં, તેસંયેવ તં પાપુણાતિ. ‘‘તુમ્હાકં વસનટ્ઠાને પાપુણાપેત્વા ભુઞ્જથા’’તિ વુત્તે પન યત્થ વસન્તિ, તત્થ નેત્વા વસ્સગ્ગેન પાપુણાપેત્વા ભુઞ્જિતબ્બં. સચે પવારિતકાલે વસ્સાવાસિકં દેન્તિ, યદિ સત્તાહવારેન અરુણં ઉટ્ઠાપયિંસુ, ગહેતબ્બં.

છિન્નવસ્સેહિ પન ‘‘ન મયં તત્થ વસિમ્હ, છિન્નવસ્સા મય’’ન્તિ વત્તબ્બં. યદિ ‘‘યેસં અમ્હાકં સેનાસનં પાપિતં, તે ગણ્હન્તૂ’’તિ વદન્તિ, ગહેતબ્બં. યં પન ‘‘વિહારે ઉપનિક્ખિત્તકં મા વિનસ્સી’’તિ ઇધ આહટં ચીવરાદિવેભઙ્ગિયભણ્ડં, તં તત્થેવ ગન્ત્વા અપલોકેત્વા ભાજેતબ્બં. ‘‘ઇતો અય્યાનં ચત્તારો પચ્ચયે દેથા’’તિ કપ્પિયકારકાનં દિન્ને ખેત્તવત્થુઆદિકે તત્રુપ્પાદેપિ એસેવ નયો. સઙ્ઘિકઞ્હિ વેભઙ્ગિયભણ્ડં અન્તોવિહારે વા બહિસીમાય વા હોતુ, બહિસીમાય ઠિતાનં અપલોકેત્વા ભાજેતું ન વટ્ટતિ. ઉભયત્થ ઠિતમ્પિ પન અન્તોસીમાય ઠિતાનં અપલોકેત્વા ભાજેતું વટ્ટતિયેવ.

સચે પન વસ્સૂપગતા ભિક્ખૂ વાળેહિ ઉબ્બાળ્હા હોન્તિ, ગણ્હન્તિપિ પરિપાતેન્તિપિ, સરીસપેહિ વા ઉબ્બાળ્હા હોન્તિ, ડંસન્તિપિ પરિપાતેન્તિપિ, ચોરેહિ વા ઉબ્બાળ્હા હોન્તિ, વિલુમ્પન્તિપિ આકોટેન્તિપિ, પિસાચેહિ વા ઉબ્બાળ્હા હોન્તિ, આવિસન્તિપિ હનન્તિપિ, ‘‘એસેવ અન્તરાયો’’તિ પક્કમિતબ્બં, નત્થિ વસ્સચ્છેદે આપત્તિ. સચે ગામો અગ્ગિના વા દડ્ઢો હોતિ, ઉદકેન વા વુળ્હો. ભિક્ખૂ પિણ્ડકેન કિલમન્તિ, ‘‘એસેવ અન્તરાયો’’તિ પક્કમિતબ્બં, વસ્સચ્છેદે અનાપત્તિ. સેનાસનં અગ્ગિના વા દડ્ઢં હોતિ, ઉદકેન વા વુળ્હં, ભિક્ખૂ સેનાસનેન કિલમન્તિ, ‘‘એસેવ અન્તરાયો’’તિ પક્કમિતબ્બં, વસ્સચ્છેદે અનાપત્તિ. સચે વસ્સૂપગતા ભિક્ખૂ ન લભન્તિ લૂખસ્સ વા પણીતસ્સ વા ભોજનસ્સ યાવદત્થં પારિપૂરિં, ‘‘એસેવ અન્તરાયો’’તિ પક્કમિતબ્બં. સચે લભન્તિ લૂખસ્સ વા પણીતસ્સ વા ભોજનસ્સ યાવદત્થં પારિપૂરિં, ન લભન્તિ સપ્પાયાનિ ભોજનાનિ, ‘‘એસેવ અન્તરાયો’’તિ પક્કમિતબ્બં. સચેપિ લભન્તિ લૂખસ્સ વા પણીતસ્સ વા ભોજનસ્સ યાવદત્થં પારિપૂરિં, લભન્તિ સપ્પાયાનિ ભોજનાનિ, ન લભન્તિ સપ્પાયાનિ ભેસજ્જાનિ, ‘‘એસેવ અન્તરાયો’’તિ પક્કમિતબ્બં. સચે લભન્તિ લૂખસ્સ વા પણીતસ્સ વા ભોજનસ્સ યાવદત્થં પારિપૂરિં, લભન્તિ સપ્પાયાનિ ભોજનાનિ, લભન્તિ સપ્પાયાનિ ભેસજ્જાનિ, ન લભન્તિ પતિરૂપં ઉપટ્ઠાકં, ‘‘એસેવ અન્તરાયો’’તિ પક્કમિતબ્બં, સબ્બત્થ વસ્સચ્છેદે અનાપત્તિ.

સચે પન વસ્સૂપગતં ભિક્ખું ઇત્થી નિમન્તેતિ ‘‘એહિ, ભન્તે, હિરઞ્ઞં વા તે દેમિ, સુવણ્ણં વા ખેત્તં વા વત્થું વા ગાવું વા ગાવિં વા દાસં વા દાસિં વા તે દેમિ, ધીતરં વા તે દેમિ ભરિયત્થાય, અહં વા તે ભરિયા હોમિ, અઞ્ઞં વા તે ભરિયં આનેમી’’તિ, તત્ર ચે ભિક્ખુનો એવં હોતિ ‘‘લહુપરિવત્તં ખો ચિત્તં વુત્તં ભગવતા, સિયાપિમે બ્રહ્મચરિયસ્સ અન્તરાયો’’તિ, પક્કમિતબ્બં, નત્થિ વસ્સચ્છેદે આપત્તિ. વુત્તનયેનેવ વેસી વા નિમન્તેતિ, થુલ્લકુમારી વા નિમન્તેતિ, પણ્ડકો વા નિમન્તેતિ, ઞાતકા વા નિમન્તેન્તિ, રાજાનો વા નિમન્તેન્તિ, ચોરા વા નિમન્તેન્તિ, ધુત્તા વા નિમન્તેન્તિ, એસેવ નયો. સચે વસ્સૂપગતો ભિક્ખુ પસ્સતિ અસામિકં નિધિં, તત્ર ચે ભિક્ખુનો એવં હોતિ ‘‘લહુપરિવત્તં ખો ચિત્તં વુત્તં ભગવતા, સિયાપિ મે બ્રહ્મચરિયસ્સ અન્તરાયો’’તિ, પક્કમિતબ્બં, અનાપત્તિ વસ્સચ્છેદે.

સચે વસ્સૂપગતો ભિક્ખુ પસ્સતિ સમ્બહુલે ભિક્ખૂ સઙ્ઘભેદાય પરક્કમન્તે, સુણાતિ વા ‘‘સમ્બહુલા ભિક્ખૂ સઙ્ઘભેદાય પરક્કમન્તી’’તિ, તત્ર ચે ભિક્ખુનો એવં હોતિ ‘‘ગરુકો ખો સઙ્ઘભેદો વુત્તો ભગવતા, મા મયિ સમ્મુખીભૂતે સઙ્ઘો ભિજ્જી’’તિ, પક્કમિતબ્બં, અનાપત્તિ વસ્સચ્છેદે. સચે વસ્સૂપગતો ભિક્ખુ સુણાતિ ‘‘અસુકસ્મિં કિર આવાસે સમ્બહુલા ભિક્ખૂ સઙ્ઘભેદાય પરક્કમન્તી’’તિ, તત્ર ચે ભિક્ખુનો એવં હોતિ ‘‘તે ચ ખો મે ભિક્ખૂ મિત્તા, ત્યાહં વક્ખામિ ‘ગરુકો ખો, આવુસો, સઙ્ઘભેદો વુત્તો ભગવતા, મા આયસ્મન્તાનં સઙ્ઘભેદો રુચ્ચિત્થા’તિ, કરિસ્સન્તિ મે વચનં સુસ્સૂસિસ્સન્તિ, સોતં ઓદહિસ્સન્તી’’તિ, પક્કમિતબ્બં, અનાપત્તિ વસ્સચ્છેદે, ભિન્ને પન સઙ્ઘે ગન્ત્વા કરણીયં નત્થિ.

સચે પન કોચિ ભિક્ખુ ''ઇમં તેમાસં ઇધ વસ્સં વસથા''તિ વુત્તે પટિસ્સુણિત્વા વિસંવાદેતિ, દુક્કટં. ન કેવલં તસ્સેવ પટિસ્સવસ્સ વિસંવાદે દુક્કટં, ''ઇમં તેમાસં ભિક્ખં ગણ્હથ, ઉભોપિ મયં ઇધ વસ્સં વસિસ્સામ, એકતો ઉદ્દિસાપેસ્સામા''તિ એવમાદિનાપિ તસ્સ તસ્સ પટિસ્સવસ્સ વિસંવાદે દુક્કટં. તઞ્ચ ખો પઠમં સુદ્ધચિત્તસ્સ પચ્છા વિસંવાદનપચ્ચયા, પઠમમ્પિ અસુદ્ધચિત્તસ્સ પન પટિસ્સવે પાચિત્તિયં. વિસંવાદે દુક્કટન્તિ પાચિત્તિયેન સદ્ધિં દુક્કટં યુજ્જતિ.

૧૮૨. વસ્સૂપગતેહિ (ચૂળવ॰ અટ્ઠ॰ ૩૧૮) અન્તોવસ્સે નિબદ્ધવત્તં ઠપેત્વા વસ્સૂપગતા ભિક્ખૂ ''સમ્મુઞ્જનિયો બન્ધથા''તિ વત્તબ્બા. સુલભા ચે દણ્ડકા ચેવ સલાકાયો ચ હોન્તિ, એકકેન છ પઞ્ચ મુટ્ઠિસમ્મુઞ્જનિયો દ્વે તિસ્સો યટ્ઠિસમ્મુઞ્જનિયો વા બન્ધિતબ્બા. દુલ્લભા હોન્તિ, દ્વે તિસ્સો મુટ્ઠિસમ્મુઞ્જનિયો એકા યટ્ઠિસમ્મુઞ્જની બન્ધિતબ્બા. સામણેરેહિ પઞ્ચ પઞ્ચ ઉક્કા વા કોટ્ટેતબ્બા, વસનટ્ઠાનેસુ કસાવપરિભણ્ડં કાતબ્બં. વત્તં કરોન્તેહિ ચ ન ઉદ્દિસિતબ્બં ન ઉદ્દિસાપેતબ્બં, ન સજ્ઝાયો કાતબ્બો, ન પબ્બાજેતબ્બં ન ઉપસમ્પાદેતબ્બં, ન નિસ્સયો દાતબ્બો, ન ધમ્મસ્સવનં કાતબ્બં. સબ્બેવ હિ એતે પપઞ્ચા, નિપ્પપઞ્ચા હુત્વા સમણધમ્મમેવ કરિસ્સામાતિ વા સબ્બે તેરસ ધુતઙ્ગાનિ સમાદિયન્તુ, સેય્યં અકપ્પેત્વા ઠાનચઙ્કમેહિ વીતિનામેન્તુ, મૂગબ્બતં ગણ્હન્તુ, સત્તાહકરણીયેન ગતાપિ ભાજનીયભણ્ડં લભન્તૂતિ વા એવરૂપં અધમ્મિકવત્તં ન કાતબ્બં. એવં પન કાતબ્બં – પરિયત્તિધમ્મો નામ તિવિધમ્પિ સદ્ધમ્મં પતિટ્ઠાપેતિ, તસ્મા સક્કચ્ચં ઉદ્દિસથ ઉદ્દિસાપેથ, સજ્ઝાયં કરોથ, પધાનઘરે વસન્તાનં સઙ્ઘટ્ટનં અકત્વા અન્તોવિહારે નિસીદિત્વા ઉદ્દિસથ ઉદ્દિસાપેથ, સજ્ઝાયં કરોથ, ધમ્મસ્સવનં સમિદ્ધં કરોથ, પબ્બાજેન્તા સોધેત્વા પબ્બાજેથ, સોધેત્વા ઉપસમ્પાદેથ, સોધેત્વા નિસ્સયં દેથ. એકોપિ હિ કુલપુત્તો પબ્બજ્જઞ્ચ ઉપસમ્પદઞ્ચ લભિત્વા સકલં સાસનં પતિટ્ઠાપેતિ, અત્તનો થામેન યત્તકાનિ સક્કોથ, તત્તકાનિ ધુતઙ્ગાનિ સમાદિયથ, અન્તોવસ્સં નામેતં સકલદિવસં રત્તિયા ચ પઠમયામપચ્છિમયામેસુ અપ્પમત્તેહિ ભવિતબ્બં, વીરિયં આરભિતબ્બં. પોરાણકમહાથેરાપિ સબ્બપલિબોધે છિન્દિત્વા અન્તોવસ્સે એકચારિયવત્તં પૂરયિંસુ, ભસ્સે મત્તં જાનિત્વા દસવત્થુકથં દસઅસુભદસાનુસ્સતિઅટ્ઠતિંસારમ્મણકથં કાતું વટ્ટતિ, આગન્તુકાનં વત્તં કાતું, સત્તાહકરણીયેન ગતાનં અપલોકેત્વા દાતું વટ્ટતીતિ એવરૂપં વત્તં કાતબ્બં.

અપિચ ભિક્ખૂ ઓવદિતબ્બા ''વિગ્ગાહિકપિસુણફરુસવચનાનિ મા વદથ, દિવસે દિવસે સીલાનિ આવજ્જેન્તા ચતુરારક્ખં અહાપેન્તા મનસિકારબહુલા વિહરથા''તિ. દન્તકટ્ઠખાદનવત્તં આચિક્ખિતબ્બં, ચેતિયં વા બોધિં વા વન્દન્તેન ગન્ધમાલં વા પૂજેન્તેન પત્તં વા થવિકાય પક્ખિપન્તેન ન કથેતબ્બં, ભિક્ખાચારવત્તં આચિક્ખિતબ્બં, અન્તોગામે મનુસ્સેહિ સદ્ધિં પચ્ચયસઞ્ઞુત્તકથા વા વિસભાગકથા વા ન કથેતબ્બા, રક્ખિતિન્દ્રિયેહિ ભવિતબ્બં, ખન્ધકવત્તઞ્ચ સેખિયવત્તઞ્ચ પૂરેતબ્બન્તિ એવરૂપા બહુકાપિ નિય્યાનિકકથા આચિક્ખિતબ્બાતિ.

ઇતિ પાળિમુત્તકવિનયવિનિચ્છયસઙ્ગહે

વસ્સૂપનાયિકવિનિચ્છયકથા સમત્તા.

૨૭. ઉપજ્ઝાયાદિવત્તવિનિચ્છયકથા

૧૮૩. વત્તન્તિ એત્થ પન વત્તં નામેતં ઉપજ્ઝાયવત્તં આચરિયવત્તં આગન્તુકવત્તં આવાસિકવત્તં ગમિકવત્તં ભત્તગ્ગવત્તં પિણ્ડચારિકવત્તં આરઞ્ઞિકવત્તં સેનાસનવત્તં જન્તાઘરવત્તં વચ્ચકુટિવત્તન્તિ બહુવિધં. તત્થ **ઉપજ્ઝાયવત્તં** તાવ એવં વેદિતબ્બં – સદ્ધિવિહારિકેન કાલસ્સેવ ઉટ્ઠાય ઉપાહના ઓમુઞ્ચિત્વા એકંસં ઉત્તરાસઙ્ગં કરિત્વા ઉપજ્ઝાયસ્સ દન્તકટ્ઠં દાતબ્બં, મુખોદકં દાતબ્બં. તત્થ દન્તકટ્ઠં દેન્તેન મહન્તં મજ્ઝિમં ખુદ્દકન્તિ તીણિ દન્તકટ્ઠાનિ ઉપનેત્વા ઇતો યં તીણિ દિવસાનિ ગણ્હાતિ, ચતુત્થદિવસતો પટ્ઠાય તાદિસમેવ દાતબ્બં. સચે અનિયમં કત્વા યં વા તં વા ગણ્હાતિ, અથ યાદિસં લભતિ, તાદિસં દાતબ્બં. મુખોદકં દેન્તેનપિ સીતઞ્ચ ઉણ્હઞ્ચ ઉદકં ઉપનેત્વા તતો યં તીણિ દિવસાનિ વળઞ્જેતિ. ચતુત્થદિવસતો પટ્ઠાય તાદિસમેવ મુખધોવનોદકં દાતબ્બં. સચે દુવિધમ્પિ વળઞ્જેતિ, દુવિધમ્પિ ઉપનેતબ્બં. ઉદકં મુખધોવનટ્ઠાને ઠપેત્વા વચ્ચકુટિતો પટ્ઠાય સમ્મજ્જિતબ્બં. થેરે વચ્ચકુટિગતે પરિવેણં સમ્મજ્જિતબ્બં, એવં પરિવેણં અસુઞ્ઞં હોતિ. થેરે વચ્ચકુટિતો અનિક્ખન્તેયેવ આસનં પઞ્ઞપેતબ્બં. સરીરકિચ્ચં કત્વા આગન્ત્વા તસ્મિં નિસિન્નસ્સ સચે યાગુ હોતિ, ભાજનં ધોવિત્વા યાગુ ઉપનામેતબ્બા, યાગું પિવિતસ્સ ઉદકં દત્વા ભાજનં પટિગ્ગહેત્વા નીચં કત્વા સાધુકં અપ્પટિઘંસન્તેન ધોવિત્વા પટિસામેતબ્બં. ઉપજ્ઝાયમ્હિ વુટ્ઠિતે આસનં ઉદ્ધરિતબ્બં. સચે સો દેસો ઉક્લાપો હોતિ કેનચિ કચવરેન સંકિણ્ણો, સો દેસો સમ્મજ્જિતબ્બો. સચે પન અઞ્ઞો કચવરો નત્થિ, ઉદકકુસિતાનેવ હોન્તિ, હત્થેન પમજ્જિતબ્બો.

સચે ઉપજ્ઝાયો ગામં પવિસિતુકામો હોતિ, નિવાસનં દાતબ્બં, પટિનિવાસનં પટિગ્ગહેતબ્બં, કાયબન્ધનં દાતબ્બં, સગુણં કત્વા સઙ્ઘાટિયો દાતબ્બા, ધોવિત્વા પત્તો સઉદકો દાતબ્બો. સચે ઉપજ્ઝાયો પચ્છાસમણં આકઙ્ખતિ, તિમણ્ડલં પટિચ્છાદેન્તેન પરિમણ્ડલં નિવાસેત્વા કાયબન્ધનં બન્ધિત્વા સગુણં કત્વા સઙ્ઘાટિયો પારુપિત્વા ગણ્ઠિકં પટિમુઞ્ચિત્વા ધોવિત્વા પત્તં ગહેત્વા ઉપજ્ઝાયસ્સ પચ્છાસમણેન હોતબ્બં, નાતિદૂરે ગન્તબ્બં, નાચ્ચાસન્ને ગન્તબ્બં. એત્થ પન સચે ઉપજ્ઝાયં નિવત્તિત્વા ઓલોકેન્તં એકેન વા દ્વીહિ વા પદવીતિહારેહિ સમ્પાપુણાતિ, એત્તાવતા નાતિદૂરે નાચ્ચાસન્ને ગતો હોતીતિ વેદિતબ્બં. સચે ઉપજ્ઝાયેન ભિક્ખાચારે યાગુયા વા ભત્તે વા લદ્ધે પત્તો ઉણ્હો વા ભારિકો વા હોતિ, અત્તનો પત્તં તસ્સ દત્વા સો પત્તો ગહેતબ્બો, ન ઉપજ્ઝાયસ્સ ભણમાનસ્સ અન્તરન્તરા કથા ઓપાતેતબ્બા. ઇતો પટ્ઠાય પન યત્થ યત્થ ન-કારેન પટિસેધો કરીયતિ, સબ્બત્થ દુક્કટાપત્તિ વેદિતબ્બા. ઉપજ્ઝાયો આપત્તિસામન્તા ભણમાનો નિવારેતબ્બો. નિવારેન્તેન ચ ‘‘ભન્તે, ઈદિસં નામ વત્તું વટ્ટતિ, આપત્તિ ન હોતી’’તિ એવં પુચ્છન્તેન વિય વારેતબ્બો, ‘‘વારેસ્સામી’’તિ પન કત્વા ‘‘મહલ્લક, મા એવં ભણા’’તિ ન વત્તબ્બો.

સચે આસન્ને ગામો હોતિ, વિહારે વા ગિલાનો ભિક્ખુ હોતિ, ગામતો પઠમતરં આગન્તબ્બં. સચે દૂરે ગામો હોતિ, ઉપજ્ઝાયેન સદ્ધિં આગચ્છન્તોપિ નત્થિ, તેનેવ સદ્ધિં ગામતો નિક્ખમિત્વા ચીવરેન પત્તં વેઠેત્વા અન્તરામગ્ગતો પઠમતરં આગન્તબ્બં. એવં પઠમતરં આગતેન આસનં પઞ્ઞપેતબ્બં, પાદોદકં પાદપીઠં પાદકથલિકં ઉપનિક્ખિપિતબ્બં, પચ્ચુગ્ગન્ત્વા પત્તચીવરં પટિગ્ગહેતબ્બં, પટિનિવાસનં દાતબ્બં, નિવાસનં પટિગ્ગહેતબ્બં. સચે ચીવરં સેદગ્ગહિતં હોતિ, મુહુત્તં ઉણ્હે ઓતાપેતબ્બં, ન ચ ઉણ્હે ચીવરં નિદહિતબ્બં, ચીવરં સઙ્ઘરિતબ્બં. ચીવરં સઙ્ઘરન્તેન ચ ચતુરઙ્ગુલં કણ્ણં ઉસ્સારેત્વા ચીવરં સઙ્ઘરિતબ્બં. કિંકારણા? મા મજ્ઝે ભઙ્ગો અહોસીતિ. સમં કત્વા સઙ્ઘરિતસ્સ હિ મજ્ઝે ભઙ્ગો હોતિ, તતો નિચ્ચં ભિજ્જમાનં દુબ્બલં હોતિ, તં નિવારણત્થમેતં

વુત્તં. તસ્મા યથા અજ્જ ભઙ્ગટ્ઠાનેયેવ સ્વે ન ભિજ્જિસ્સતિ, તથા દિવસે દિવસે ચતુરઙ્ગુલં ઉસ્સારેત્વા સઙ્ઘરિતબ્બં, ઓભોગે કાયબન્ધનં કાતબ્બં.

સચે પિણ્ડપાતો હોતિ, ઉપજ્ઝાયો ચ ભુઞ્જિતુકામો હોતિ, ઉદકં દત્વા પિણ્ડપાતો ઉપનામેતબ્બો, ઉપજ્ઝાયો પાનીયેન પુચ્છિતબ્બો. પુચ્છન્તેન ચ તિક્ખત્તું ''પાનીયં, ભન્તે, આહરીયતૂ''તિ પાનીયેન પુચ્છિતબ્બો. સચે કાલો અત્થિ, ઉપજ્ઝાયે ભુત્તે સયં ભુઞ્જિતબ્બં. સચે ઉપકટ્ઠો કાલો, પાનીયં ઉપજ્ઝાયસ્સ સન્તિકે ઠપેત્વા સયમ્પિ ભુઞ્જિતબ્બં. ભુત્તાવિસ્સ ઉદકં દત્વા પત્તં પટિગ્ગહેત્વા નીચં કત્વા સાધુકં અપ્પટિઘંસન્તેન ધોવિત્વા વોદકં કત્વા મુહુત્તં ઉણ્હે ઓતાપેતબ્બો, ન ચ ઉણ્હે પત્તો નિદહિતબ્બો, પત્તચીવરં નિક્ખિપિતબ્બં. પત્તં નિક્ખિપન્તેન એકેન હત્થેન પત્તં ગહેત્વા એકેન હત્થેન હેટ્ઠામઞ્ચં વા હેટ્ઠાપીઠં વા પરામસિત્વા પત્તો નિક્ખિપિતબ્બો, ન ચ તટ્ટિકચમ્મખણ્ડાદીહિ અનન્તરહિતાય ભૂમિયા પત્તો નિક્ખિપિતબ્બો. સચે પન કાળવણ્ણકતા વા સુધાબદ્ધા વા ભૂમિ હોતિ નિરજમત્તિકા, તથારૂપાય ભૂમિયા ઠપેતું વટ્ટતિ, ધોતવાલિકાયપિ ઠપેતું વટ્ટતિ, પંસુરજસક્ખરાદીસુ ન વટ્ટતિ. તત્ર પન પણ્ણં વા આધારકં વા ઠપેત્વા તત્ર નિક્ખિપિતબ્બો. ચીવરં નિક્ખિપન્તેન એકેન હત્થેન ચીવરં ગહેત્વા એકેન હત્થેન ચીવરવંસં વા ચીવરરજ્જું વા પમજ્જિત્વા પારતો અન્તં ઓરતો ભોગં કત્વા ચીવરં નિક્ખિપિતબ્બં. ઇદઞ્ચ ચીવરવંસાદીનં હેટ્ઠા હત્થં પવેસેત્વા અભિમુખેન હત્થેન સણિકં નિક્ખિપનત્થં વુત્તં. અન્તે પન ગહેત્વા ભોગેન ચીવરવંસાદીનં ઉપરિ ખિપન્તસ્સ ભિત્તિયં ભોગો પટિહઞ્ઞતિ, તસ્મા તથા ન કાતબ્બં. ઉપજ્ઝાયમ્હિ વુટ્ઠિતે આસનં ઉદ્ધરિતબ્બં, પાદોદકં પાદપીઠં પાદકથલિકં પટિસામેતબ્બં. સચે સો દેસો ઉક્લાપો હોતિ, સો દેસો સમ્મજ્જિતબ્બો.

સચે ઉપજ્ઝાયો નહાયિતુકામો હોતિ, નહાનં પટિયાદેતબ્બં. સચે સીતેન અત્થો હોતિ, સીતં પટિયાદેતબ્બં. સચે ઉણ્હેન અત્થો હોતિ, ઉણ્હં પટિયાદેતબ્બં.

સચે ઉપજ્ઝાયો જન્તાઘરં પવિસિતુકામો હોતિ, ચુણ્ણં સન્નેતબ્બં, મત્તિકા તેમેતબ્બા. જન્તાઘરપીઠં આદાય ઉપજ્ઝાયસ્સ પિટ્ઠિતો પિટ્ઠિતો ગન્ત્વા જન્તાઘરપીઠં દત્વા ચીવરં પટિગ્ગહેત્વા એકમન્તે નિદ્ધૂમટ્ઠાને ઠપેતબ્બં, ચુણ્ણં દાતબ્બં, મત્તિકા દાતબ્બા. સચે ઉસ્સહતિ, જન્તાઘરં પવિસિતબ્બં, પવિસન્તેન મત્તિકાય મુખં મક્ખેત્વા પુરતો ચ પચ્છતો ચ પટિચ્છાદેત્વા જન્તાઘરં પવિસિતબ્બં. ન થેરે ભિક્ખૂ અનુપખજ્જ નિસીદિતબ્બં, ન નવા ભિક્ખૂ આસનેન પટિબાહિતબ્બા, જન્તાઘરે ઉપજ્ઝાયસ્સ પરિકમ્મં કાતબ્બં. જન્તાઘરે પરિકમ્મં નામ અઙ્ગારમત્તિકાઉણ્હોદકદાનાદિકં સબ્બકિચ્ચં. જન્તાઘરા નિક્ખમન્તેન જન્તાઘરપીઠં આદાય પુરતો ચ પચ્છતો ચ પટિચ્છાદેત્વા જન્તાઘરા નિક્ખમિતબ્બં.

ઉદકેપિ ઉપજ્ઝાયસ્સ અઙ્ગપચ્ચઙ્ગઘંસનાદિકં પરિકમ્મં કાતબ્બં, નહાતેન પઠમતરં ઉત્તરિત્વા અત્તનો ગત્તં વોદકં કત્વા નિવાસેત્વા ઉપજ્ઝાયસ્સ ગત્તતો ઉદકં પમજ્જિતબ્બં, નિવાસનં દાતબ્બં, સઙ્ઘાટિ દાતબ્બા , જન્તાઘરપીઠં આદાય પઠમતરં આગન્ત્વા આસનં પઞ્ઞપેતબ્બં, પાદોદકં પાદપીઠં પાદકથલિકં ઉપનિક્ખિપિતબ્બં, ઉપજ્ઝાયો પાનીયેન પુચ્છિતબ્બો. જન્તાઘરે હિ ઉણ્હસન્તાપેન પિપાસા હોતિ. સચે ઉદ્દિસાપેતુકામો હોતિ, ઉદ્દિસિતબ્બો. સચે પરિપુચ્છિતુકામો હોતિ, પરિપુચ્છિતબ્બો.

યસ્મિં વિહારે ઉપજ્ઝાયો વિહરતિ, સચે સો વિહારો ઉક્લાપો હોતિ, સચે ઉસ્સહતિ, કેનચિ ગેલઞ્ઞેન અનભિભૂતો હોતિ, સોધેતબ્બો. અગિલાનેન હિ સદ્ધિવિહારિકેન સટ્ઠિવસ્સેનપિ સબ્બં ઉપજ્ઝાયવત્તં કાતબ્બં,

અનાદરેન અકરોન્તસ્સ વત્તભેદે દુક્કટં, ન-કારપટિસંયુત્તેસુ પન પદેસુ ગિલાનસ્સપિ પટિક્ખિત્તકિરિયં કરોન્તસ્સ દુક્કટમેવ. વિહારં સોધેન્તેન પઠમં પત્તચીવરં નીહરિત્વા એકમન્તં નિક્ખિપિતબ્બં, નિસીદનપચ્ચત્થરણં નીહરિત્વા એકમન્તં નિક્ખિપિતબ્બં, ભિસિબિમ્બોહનં નીહરિત્વા એકમન્તં નિક્ખિપિતબ્બં, મઞ્ચો નીચં કત્વા સાધુકં અપટિઘંસન્તેન અસઙ્ઘટ્ટેન્તેન કવાટપીઠં નીહરિત્વા એકમન્તં નિક્ખિપિતબ્બો, પીઠં નીચં કત્વા સાધુકં અપટિઘંસન્તેન અસઙ્ઘટ્ટેન્તેન કવાટપીઠં નીહરિત્વા એકમન્તં નિક્ખિપિતબ્બં, મઞ્ચપટિપાદકા નીહરિત્વા એકમન્તં નિક્ખિપિતબ્બા, ખેળમલ્લકો નીહરિત્વા એકમન્તં નિક્ખિપિતબ્બો, અપસ્સેનફલકં નીહરિત્વા એકમન્તં નિક્ખિપિતબ્બં. ભૂમત્થરણં યથાપઞ્ઞત્તં સલ્લક્ખેત્વા નીહરિત્વા એકમન્તં નિક્ખિપિતબ્બં. સચે વિહારે સન્તાનકં હોતિ, ઉલ્લોકા પઠમં ઓહારેતબ્બં, આલોકસન્ધિકણ્ણભાગા પમજ્જિતબ્બા. સચે ગેરુકપરિકમ્મકતા ભિત્તિ કણ્ણકિતા હોતિ, ચોળકં તેમેત્વા પીળેત્વા પમજ્જિતબ્બા. સચે કાળવણ્ણકતા ભૂમિ કણ્ણકિતા હોતિ, ચોળકં તેમેત્વા પીળેત્વા પમજ્જિતબ્બા. સચે અકતા હોતિ ભૂમિ, ઉદકેન પરિપ્ફોસિત્વા પરિપ્ફોસિત્વા સમ્મજ્જિતબ્બા ‘‘મા વિહારો રજેન ઉહઞ્ઞી’’તિ, સઙ્કારં વિચિનિત્વા એકમન્તં છડ્ડેતબ્બં.

ભૂમત્થરણં ઓતાપેત્વા સોધેત્વા પપ્ફોટેત્વા અભિહરિત્વા યથા પઠમં પઞ્ઞત્તં અહોસિ, તથેવ પઞ્ઞપેતબ્બં. એતદત્થમેવ હિ ‘‘યથાપઞ્ઞત્તં સલ્લક્ખેત્વા નીહરિત્વા એકમન્તં નિક્ખિપિતબ્બ’’ન્તિ વુત્તં. સચે પન પઠમં અજાનન્તેન કેનચિ પઞ્ઞત્તં અહોસિ, સમન્તતો ભિત્તિં દ્વઙ્ગુલમત્તેન વા તિવઙ્ગુલમત્તેન વા મોચેત્વા પઞ્ઞપેતબ્બં. ઇદઞ્હેત્થ પઞ્ઞાપનવત્તં – સચે કટસારકો હોતિ અતિમહન્તો ચ, છિન્દિત્વા કોટિં નિવત્તેત્વા બન્ધિત્વા પઞ્ઞપેતબ્બો. સચે કોટિં નિવત્તેત્વા બન્ધિતું ન જાનાતિ, ન છિન્દિતબ્બો. મઞ્ચપટિપાદકા ઓતાપેત્વા પમજ્જિત્વા યથાઠાને ઠપેતબ્બા, મઞ્ચો ઓતાપેત્વા સોધેત્વા પપ્ફોટેત્વા નીચં કત્વા સાધુકં અપટિઘંસન્તેન અસઙ્ઘટ્ટેન્તેન કવાટપીઠં અતિહરિત્વા યથાપઞ્ઞત્તં પઞ્ઞપેતબ્બો, પીઠં ઓતાપેત્વા સોધેત્વા પપ્ફોટેત્વા નીચં કત્વા સાધુકં અપટિઘંસન્તેન અસઙ્ઘટ્ટેન્તેન કવાટપીઠં અતિહરિત્વા યથાપઞ્ઞત્તં પઞ્ઞપેતબ્બં, ભિસિબિમ્બોહનં ઓતાપેત્વા સોધેત્વા પપ્ફોટેત્વા અતિહરિત્વા યથાપઞ્ઞત્તં પઞ્ઞપેતબ્બં, નિસીદનપચ્ચત્થરણં ઓતાપેત્વા સોધેત્વા પપ્ફોટેત્વા અતિહરિત્વા યથાપઞ્ઞત્તં પઞ્ઞપેતબ્બં, ખેળમલ્લકો ઓતાપેત્વા પમજ્જિત્વા અતિહરિત્વા યથાઠાને ઠપેતબ્બો, અપસ્સેનફલકં ઓતાપેત્વા પમજ્જિત્વા અતિહરિત્વા યથાઠાને ઠપેતબ્બં. પત્તચીવરં નિક્ખિપિતબ્બં, પત્તં નિક્ખિપન્તેન એકેન હત્થેન પત્તં ગહેત્વા એકેન હત્થેન હેટ્ઠામઞ્ચં વા હેટ્ઠાપીઠં વા પરામસિત્વા પત્તો નિક્ખિપિતબ્બો, ન ચ અનન્તરહિતાય ભૂમિયા પત્તો નિક્ખિપિતબ્બો. ચીવરં નિક્ખિપન્તેન એકેન હત્થેન ચીવરં ગહેત્વા એકેન હત્થેન ચીવરવંસં વા ચીવરરજ્જું વા પમજ્જિત્વા પારતો અન્તં, ઓરતો ભોગં કત્વા ચીવરં નિક્ખિપિતબ્બં.

સચે પુરત્થિમા સરજા વાતા વાયન્તિ, પુરત્થિમા વાતપાના થકેતબ્બા. સચે પચ્છિમા, ઉત્તરા, દક્ખિણા સરજા વાતા વાયન્તિ, દક્ખિણા વાતપાના થકેતબ્બા. સચે સીતકાલો હોતિ, દિવા વાતપાના વિવરિતબ્બા, રત્તિં થકેતબ્બા. સચે ઉણ્હકાલો હોતિ, દિવા થકેતબ્બા, રત્તિં વિવરિતબ્બા.

સચે ઉક્લાપં હોતિ, પરિવેણં સમ્મજ્જિતબ્બં, કોટ્ઠકો સમ્મજ્જિતબ્બો, ઉપટ્ઠાનસાલા સમ્મજ્જિતબ્બા, અગ્ગિસાલા સમ્મજ્જિતબ્બા, વચ્ચકુટિ સમ્મજ્જિતબ્બા, પાનીયં પરિભોજનીયં ઉપટ્ઠપેતબ્બં, આચમનકુમ્ભિયા ઉદકં આસિઞ્ચિતબ્બં.

સચે ઉપજ્ઝાયસ્સ અનભિરતિ ઉપ્પન્ના હોતિ, સદ્ધિવિહારિકેન અઞ્ઞત્થ નેતબ્બો, અઞ્ઞો વા ભિક્ખુ વત્તબ્બો ‘‘થેરં ગહેત્વા અઞ્ઞત્થ ગચ્છા’’તિ, ધમ્મકથા વાસ્સ કાતબ્બા. સચે ઉપજ્ઝાયસ્સ કુક્કુચ્ચં ઉપ્પન્નં હોતિ, સદ્ધિવિહારિકેન વિનોદેતબ્બં, અઞ્ઞેન વા વિનોદાપેતબ્બં ધમ્મકથા વાસ્સ કાતબ્બા. સચે ઉપજ્ઝાયસ્સ દિટ્ઠિગતં ઉપ્પન્નં હોતિ, સદ્ધિવિહારિકેન વિસ્સજ્જેતબ્બં, અઞ્ઞો વા વત્તબ્બો ‘‘થેરં દિટ્ઠિગતં વિસ્સજ્જાપેહી’’તિ, ધમ્મકથા વાસ્સ કાતબ્બા. સચે ઉપજ્ઝાયો ગરુધમ્મં અજ્ઝાપન્નો હોતિ પરિવાસારહો, સદ્ધિવિહારિકેન ઉસ્સુક્કં કાતબ્બં, પરિવાસદાનત્થં સો સો ભિક્ખુ ઉપસઙ્કમિત્વા યાચિતબ્બો. સચે અત્તના પટિબલો હોતિ, અત્તનાવ દાતબ્બો. નો ચે પટિબલો હોતિ, અઞ્ઞેન દાપેતબ્બો. સચે ઉપજ્ઝાયો મૂલાયપટિકસ્સનારહો હોતિ માનત્તારહો અબ્ભાનારહો વા, વુત્તનયેનેવ ઉસ્સુક્કં કાતબ્બં. સચે સઙ્ઘો ઉપજ્ઝાયસ્સ કમ્મં કત્તુકામો હોતિ તજ્જનીયં વા નિયસ્સં વા પબ્બાજનીયં વા પટિસારણીયં વા ઉક્ખેપનીયં વા, સદ્ધિવિહારિકેન ઉસ્સુક્કં કાતબ્બં ‘‘કેન નુ ખો ઉપાયેન સઙ્ઘો ઉપજ્ઝાયસ્સ કમ્મં ન કરેય્ય, લહુકાય વા પરિણામેય્યા’’તિ. સદ્ધિવિહારિકેન હિ ‘‘ઉપજ્ઝાયસ્સ ઉક્ખેપનીયકમ્મં કત્તુકામો સઙ્ઘો’’તિ ઞત્વા એકમેકં ભિક્ખું ઉપસઙ્કમિત્વા ‘‘મા, ભન્તે, અમ્હાકં ઉપજ્ઝાયસ્સ કમ્મં કરિત્થા’’તિ યાચિતબ્બા. સચે કરોન્તિયેવ, ‘‘તજ્જનીયં વા નિયસ્સં વા લહુકકમ્મં કરોથા’’તિ યાચિતબ્બા. સચે કરોન્તિયેવ, અથ ઉપજ્ઝાયો ‘‘સમ્મા વત્તથ, ભન્તે’’તિ યાચિતબ્બો. ઇતિ તં સમ્મા વત્તાપેત્વા ‘‘પટિપ્પસ્સમ્ભેથ, ભન્તે, કમ્મ’’ન્તિ ભિક્ખૂ યાચિતબ્બા.

સચે ઉપજ્ઝાયસ્સ ચીવરં ધોવિતબ્બં હોતિ, સદ્ધિવિહારિકેન ધોવિતબ્બં, ઉસ્સુક્કં વા કાતબ્બં ‘‘કિન્તિ નુ ખો ઉપજ્ઝાયસ્સ ચીવરં ધોવિયેથા’’તિ. સચે ઉપજ્ઝાયસ્સ ચીવરં કાતબ્બં હોતિ, રજનં વા પચિતબ્બં, ચીવરં વા રજેતબ્બં હોતિ, સદ્ધિવિહારિકેન સબ્બં કાતબ્બં, ઉસ્સક્કં વા કાતબ્બં ‘‘કિન્તિ નુ ખો ઉપજ્ઝાયસ્સ ચીવરં રજિયેથા’’તિ. ચીવરં રજન્તેન સાધુકં સંપરિવત્તેત્વા રજેતબ્બં, ન ચ અચ્છિન્ને થેવે પક્કમિતબ્બં.

ન ઉપજ્ઝાયં અનાપુચ્છા એકચ્ચસ્સ પત્તો દાતબ્બો, ન એકચ્ચસ્સ પત્તો પટિગ્ગહેતબ્બો, ન એકચ્ચસ્સ ચીવરં દાતબ્બં, ન એકચ્ચસ્સ ચીવરં પટિગ્ગહેતબ્બં, ન એકચ્ચસ્સ પરિક્ખારો દાતબ્બો, ન એકચ્ચસ્સ પરિક્ખારો પટિગ્ગહેતબ્બો, ન એકચ્ચસ્સ કેસા છેદેતબ્બા, ન એકચ્ચેન કેસા છેદાપેતબ્બા , ન એકચ્ચસ્સ પરિકમ્મં કાતબ્બં, ન એકચ્ચેન પરિકમ્મં કારાપેતબ્બં, ન એકચ્ચસ્સ વેય્યાવચ્ચો કાતબ્બો, ન એકચ્ચેન વેય્યાવચ્ચો કારાપેતબ્બો, ન એકચ્ચસ્સ પચ્છાસમણેન હોતબ્બં, ન એકચ્ચો પચ્છાસમણો આદાતબ્બો, ન એકચ્ચસ્સ પિણ્ડપાતો નીહરિતબ્બો, ન એકચ્ચેન પિણ્ડપાતો નીહરાપેતબ્બો, ન ઉપજ્ઝાયં અનાપુચ્છા ગામો પવિસિતબ્બો, પિણ્ડાય વા અઞ્ઞેન વા કરણીયેન પવિસિતુકામેન આપુચ્છિત્વાવ પવિસિતબ્બો. સચે ઉપજ્ઝાયો કાલસ્સેવ વુટ્ઠાય દૂરં ભિક્ખાચારં ગન્તુકામો હોતિ, ‘‘દહરા પિણ્ડાય પવિસન્તૂ’’તિ વત્વા ગન્તબ્બં. અવત્વા ગતે પરિવેણં ગન્ત્વા ઉપજ્ઝાયં અપસ્સન્તેન ગામં પવિસિતું વટ્ટતિ. સચે ગામં પવિસન્તોપિ પસ્સતિ, દિટ્ઠટ્ઠાનતો પટ્ઠાય આપુચ્છિતુંયેવ વટ્ટતિ. ન ઉપજ્ઝાયં અનાપુચ્છા વાસત્થાય વા અસુભદસ્સનત્થાય વા સુસાનં ગન્તબ્બં, ન દિસા પક્કમિતબ્બા, પક્કમિતુકામેન પન કમ્મં આચિક્ખિત્વા યાવતતિયં યાચિતબ્બો. સચે અનુજાનાતિ, સાધુ, નો ચે અનુજાનાતિ, તં નિસ્સાય વસતો ચસ્સ ઉદ્દેસો વા પરિપુચ્છા વા કમ્મટ્ઠાનં વા ન સમ્પજ્જતિ, ઉપજ્ઝાયો બાલો હોતિ અબ્યત્તો, કેવલં અત્તનો સન્તિકે વસાપેતુકામતાય એવ ગન્તું ન દેતિ, એવરૂપે નિવારેન્તેપિ ગન્તું વટ્ટતિ. સચે ઉપજ્ઝાયો ગિલાનો હોતિ, યાવજીવં ઉપટ્ઠાપેતબ્બો, વુટ્ઠાનમસ્સ આગમેતબ્બં, ન કત્થચિ ગન્તબ્બં. સચે અઞ્ઞો ભિક્ખુ ઉપટ્ઠાકો અત્થિ, ભેસજ્જં પરિયેસિત્વા તસ્સ હત્થે દત્વા ‘‘ભન્તે, અયં ઉપટ્ઠહિસ્સતી’’તિ વત્વા ગન્તબ્બં. ઇદં તાવ ઉપજ્ઝાયવત્તં.

૧૮૪. ઇદમેવ ચ અન્તેવાસિકેન આચરિયસ્સ કત્તબ્બત્તા **આચરિયવત્ત**ન્તિ વુચ્ચતિ. નામમત્તમેવ હેત્થ નાનં. તત્થ યાવ ચીવરરજનં, તાવ વત્તે અકરિયમાને ઉપજ્ઝાયસ્સ આચરિયસ્સ ચ પરિહાનિ હોતિ, તસ્મા તં અકરોન્તસ્સ નિસ્સયમુત્તકસ્સપિ અમુત્તકસ્સપિ આપત્તિયેવ, એકચ્ચસ્સ પત્તદાનતો પટ્ઠાય અમુત્તનિસ્સયસ્સેવ આપત્તિ. ઉપજ્ઝાયે આચરિયે વા વત્તં સાદિયન્તે સદ્ધિવિહારિકા અન્તેવાસિકા ચ બહુકાપિ હોન્તુ, સબ્બેસં આપત્તિ. સચે ઉપજ્ઝાયો આચરિયો વા ''મય્હં ઉપટ્ઠાકો અત્થિ, તુમ્હે અત્તનો સજ્ઝાયમનસિકારાદીસુ યોગં કરોથા''તિ વદતિ, સદ્ધિવિહારિકાદીનં અનાપત્તિ. ઉપજ્ઝાયો વા આચરિયો વા સચે સાદિયનં વા અસાદિયનં વા ન જાનાતિ, બાલો હોતિ, સદ્ધિવિહારિકાદયો બહૂ, તેસુ એકો વત્તસમ્પન્નો ભિક્ખુ ''ઉપજ્ઝાયસ્સ વા આચરિયસ્સ વા કિચ્ચં અહં કરિસ્સામિ, તુમ્હે અપ્પોસ્સુક્કા વિહરથા''તિ એવઞ્ચે અત્તનો ભારં કત્વા ઇતરે વિસ્સજ્જેતિ, તસ્સ ભારકરણતો પટ્ઠાય તેસં અનાપત્તિ. એત્થ અન્તેવાસિકેસુ પન નિસ્સયન્તેવાસિકેન યાવ આચરિયં નિસ્સાય વસતિ, તાવ સબ્બં આચરિયવત્તં કાતબ્બં. પબ્બજ્જઉપસમ્પદધમ્મન્તેવાસિકેહિ પન નિસ્સયમુત્તકેહિપિ આદિતો પટ્ઠાય યાવ ચીવરરજનં, તાવ વત્તં કાતબ્બં. અનાપુચ્છિત્વા પત્તદાનાદિમ્હિ પન એતેસં અનાપત્તિ.

એતેસુ પબ્બજ્જન્તેવાસિકો ચ ઉપસમ્પદન્તેવાસિકો ચ આચરિયસ્સ યાવજીવં ભારા. નિસ્સયન્તેવાસિકો ચ ધમ્મન્તેવાસિકો ચ યાવ સમીપે વસન્તિ, તાવ આચરિયુપજ્ઝાયેહિપિ અન્તેવાસિકસદ્ધિવિહારિકા સઙ્ગહેતબ્બા અનુગ્ગહેતબ્બા ઉદ્દેસેન પરિપુચ્છાય ઓવાદેન અનુસાસનિયા. સચે અન્તેવાસિકસદ્ધિવિહારિકાનં પત્તો વા ચીવરં વા અઞ્ઞો વા કોચિ પરિક્ખારો નત્થિ, અત્તનો અતિરેકપત્તચીવરં અતિરેકપરિક્ખારો વા અત્થિ, દાતબ્બં. નો ચે, ધમ્મિયેન નયેન પરિયેસનત્થાય ઉસ્સુક્કં કાતબ્બં. સચે અન્તેવાસિકસદ્ધિવિહારિકા ગિલાના હોન્તિ, ઉપજ્ઝાયવત્તે વુત્તનયેન દન્તકટ્ઠદાનં આદિં કત્વા આચમનકુમ્ભિયા ઉદકસિઞ્ચનપરિયોસાનં સબ્બં વત્તં કાતબ્બમેવ, અકરોન્તાનં આપત્તિ. તસ્મા આચરિયુપજ્ઝાયેહિપિ અન્તેવાસિકસદ્ધિવિહારિકેસુ સમ્મા વત્તિતબ્બં. આચરિયુપજ્ઝાયાદીસુ હિ યો યો ન સમ્મા વત્તતિ, તસ્સ તસ્સ આપત્તિ. ઉપજ્ઝાયાદિવત્તકથા.

૧૮૫. ઇદાનિ **આગન્તુકવત્તાદીનિ** વેદિતબ્બાનિ. આગન્તુકેન ભિક્ખુના ઉપચારસીમાસમીપં ગન્ત્વા ઉપાહના ઓમુઞ્ચિત્વા નીચં કત્વા પપ્ફોટેત્વા ઉપાહનદણ્ડકેન ગહેત્વા છત્તં ઉપનામેત્વા સીસં વિવરિત્વા સીસે ચીવરં ખન્ધે કરિત્વા સાધુકં અતરમાનેન આરામો પવિસિતબ્બો, આરામં પવિસન્તેન સલ્લક્ખેતબ્બં ''કત્થ આવાસિકા ભિક્ખૂ સન્નિપતન્તી''તિ. યત્થ આવાસિકા ભિક્ખૂ સન્નિપતન્તિ ઉપટ્ઠાનસાલાય વા મણ્ડપે વા રુક્ખમૂલે વા, તત્થ ગન્ત્વા એકમન્તં પત્તો નિક્ખિપિતબ્બો, એકમન્તં ચીવરં નિક્ખિપિતબ્બં, પતિરૂપં આસનં ગહેત્વા નિસીદિતબ્બં, પાનીયં પુચ્છિતબ્બં, પરિભોજનીયં પુચ્છિતબ્બં ''કતમં પાનીયં, કતમં પરિભોજનીય''ન્તિ. સચે પાનીયેન અત્થો હોતિ, પાનીયં ગહેત્વા પાતબ્બં. સચે પરિભોજનીયેન અત્થો હોતિ, પરિભોજનીયં ગહેત્વા પાદા ધોવિતબ્બા. પાદે ધોવન્તેન એકેન હત્થેન ઉદકં આસિઞ્ચિતબ્બં, એકેન હત્થેન પાદા ધોવિતબ્બા, ન તેનેવ હત્થેન ઉદકં આસિઞ્ચિતબ્બં, ન તેનેવ હત્થેન પાદા ધોવિતબ્બા, ઉપાહનપુઞ્છનચોળકં પુચ્છિત્વા ઉપાહના પુઞ્છિતબ્બા, ઉપાહના પુઞ્છન્તેન પઠમં સુક્ખેન ચોળકેન પુઞ્છિતબ્બા, પચ્છા અલ્લેન, ઉપાહનપુઞ્છનચોળકં ધોવિત્વા એકમન્તં પત્થરિતબ્બં.

સચે આવાસિકો ભિક્ખુ વુડ્ઢો હોતિ, અભિવાદેતબ્બો. સચે નવકો હોતિ, અભિવાદાપેતબ્બો. સેનાસનં પુચ્છિતબ્બં ''કતમં મે સેનાસનં પાપુણાતી''તિ, અજ્ઝાવુટ્ઠં વા અનજ્ઝાવુટ્ઠં વા પુચ્છિતબ્બં, ''ગોચરગામો આસન્ને, ઉદાહુ દૂરે, કાલસ્સેવ પિણ્ડાય ચરિતબ્બં, ઉદાહુ દિવા''તિ એવં ભિક્ખાચારો પુચ્છિતબ્બો, અગોચરો પુચ્છિતબ્બો, ગોચરો પુચ્છિતબ્બો. અગોચરો નામ મિચ્છાદિટ્ઠિકાનં ગામો પરિચ્છિન્નભિક્ખો વા ગામો, યત્થ

એકસ્સ વા દ્વિન્નં વા ભિક્ખા દીયતિ, સેક્ખસમ્મહાનિ કુલાનિ પુચ્છિતબ્બાનિ, વચ્ચટ્ઠાનં પુચ્છિતબ્બં, પસ્સાવટ્ઠાનં પુચ્છિતબ્બં, ''કિં ઇમિસ્સા પોક્ખરણિયા પાનીયંયેવ પિવન્તિ, નહાનાદિપરિભોગમ્પિ કરોન્તી''તિ એવં પાનીયઞ્ચેવ પરિભોજનીયઞ્ચ પુચ્છિતબ્બં, કત્તરદણ્ડો પુચ્છિતબ્બો, સઙ્ઘસ્સ કતિકસણ્ઠાનં પુચ્છિતબ્બં, કેસુચિ ઠાનેસુ વાળમિગા વા અમનુસ્સા વા હોન્તિ, તસ્મા ''કં કાલં પવિસિતબ્બં, કં કાલં નિક્ખમિતબ્બ''ન્તિ પુચ્છિતબ્બં. સચે વિહારો અનજ્ઝાવુટ્ઠો હોતિ, કવાટં આકોટેત્વા મુહુત્તં આગમેત્વા ઘટિકં ઉગ્ઘાટેત્વા કવાટં પણામેત્વા બહિ ઠિતેન નિલ્લોકેતબ્બો.

સચે સો વિહારો ઉક્લાપો હોતિ, મઞ્ચે વા મઞ્ચો આરોપિતો હોતિ, પીઠે વા પીઠં આરોપિતં હોતિ, સેનાસનં ઉપરિ પુઞ્જીકતં હોતિ, સચે સક્કોતિ, સબ્બો વિહારો સોધેતબ્બો, અસક્કોન્તેન અત્તનો વસનોકાસો જગ્ગિતબ્બો. સબ્બં સોધેતું સક્કોન્તેન પન ઉપજ્ઝાયવત્તે વુત્તનયેન ભૂમત્થરણમઞ્ચપીઠાદીનિ બહિ નીહરિત્વા વિહારં સોધેત્વા પુન અતિહરિત્વા યથાઠાને પઞ્ઞપેતબ્બાનિ.

સચે પુરત્થિમા સરજા વાતા વાયન્તિ, પુરત્થિમા વાતપાના થકેતબ્બા. સચે પચ્છિમા, ઉત્તરા, દક્ખિણા સરજા વાતા વાયન્તિ, દક્ખિણા વાતપાના થકેતબ્બા. સચે સીતકાલો હોતિ, દિવા વાતપાના વિવરિતબ્બા, રત્તિં થકેતબ્બા. સચે ઉણ્હકાલો હોતિ, દિવા થકેતબ્બા, રત્તિં વિવરિતબ્બા.

સચે ઉક્લાપં હોતિ, પરિવેણં સમ્મજ્જિતબ્બં, કોટ્ઠકો સમ્મજ્જિતબ્બો, ઉપટ્ઠાનસાલા સમ્મજ્જિતબ્બા , અગ્ગિસાલા સમ્મજ્જિતબ્બા, વચ્ચકુટિ સમ્મજ્જિતબ્બા, પાનીયં પરિભોજનીયં ઉપટ્ઠાપેતબ્બં, આચમનકુમ્ભિયા ઉદકં આસિઞ્ચિતબ્બં. ઇદં આગન્તુકવત્તં.

૧૮૬. **આવાસિકવત્તે** આવાસિકેન ભિક્ખુના આગન્તુકં ભિક્ખું વુડ્ઢતરં દિસ્વા આસનં પઞ્ઞપેતબ્બં, પાદોદકં પાદપીઠં પાદકથલિકં ઉપનિક્ખિપિતબ્બં, પચ્ચુગ્ગન્ત્વા પત્તચીવરં પટિગ્ગહેતબ્બં, પાનીયેન પુચ્છિતબ્બો, પુચ્છન્તેન પન સકિં આનીતં પાનીયં સબ્બં પિવતિ, ''પુન આનેમી''તિ પુચ્છિતબ્બોયેવ. બીજનેનપિ બીજિતબ્બો, બીજન્તેન સકિં પાદપિટ્ઠિયં બીજિત્વા સકિં મજ્ઝે, સકિં સીસે બીજિતબ્બો, ''અલં હોતૂ''તિ વુત્તેન મન્દતરં બીજિતબ્બં, પુન ''અલ''ન્તિ વુત્તેન તતો મન્દતરં બીજિતબ્બં, તતિયવારં વુત્તેન બીજની ઠપેતબ્બા, પાદાપિસ્સ ધોવિતબ્બા. સચે અત્તનો તેલં અત્થિ, તેલેન મક્ખેતબ્બા. નો ચે અત્થિ, તસ્સ સન્તકેન મક્ખેતબ્બા. સચે ઉસ્સહતિ, ઉપાહના પુઞ્છિતબ્બા. ઉપાહના પુઞ્છન્તેન પઠમં સુક્ખેન ચોળેન પુઞ્છિતબ્બા, પચ્છા અલ્લેન, ઉપાહનપુઞ્છનચોળકં ધોવિત્વા એકમન્તં વિસ્સજ્જેતબ્બં.

આગન્તુકો ભિક્ખુ અભિવાદેતબ્બો, સેનાસનં પઞ્ઞપેતબ્બં ''એતં સેનાસનં પાપુણાતી''તિ. અજ્ઝાવુટ્ઠં વા અનજ્ઝાવુટ્ઠં વા આચિક્ખિતબ્બં, ગોચરો આચિક્ખિતબ્બો, અગોચરો આચિક્ખિતબ્બો, સેક્ખસમ્મતાનિ કુલાનિ આચિક્ખિતબ્બાનિ, વચ્ચટ્ઠાનં આચિક્ખિતબ્બં, પસ્સાવટ્ઠાનં આચિક્ખિતબ્બં, પાનીયં આચિક્ખિતબ્બં, પરિભોજનીયં આચિક્ખિતબ્બં, કત્તરદણ્ડો આચિક્ખિતબ્બો, સઙ્ઘસ્સ કતિકસણ્ઠાનં આચિક્ખિતબ્બં ''ઇમં કાલં પવિસિતબ્બં, ઇમં કાલં નિક્ખમિતબ્બ''ન્તિ.

સચે આગન્તુકો નવકો હોતિ, નિસિન્નકેનેવ આચિક્ખિતબ્બં ''અત્ર પત્તં નિક્ખિપાહિ, અત્ર ચીવરં નિક્ખિપાહિ, ઇદં આસનં, નિસીદાહી''તિ. પાનીયં આચિક્ખિતબ્બં, પરિભોજનીયં આચિક્ખિતબ્બં, ઉપાહનપુઞ્છનચોળકં આચિક્ખિતબ્બં, આગન્તુકો ભિક્ખુ અભિવાદાપેતબ્બો, સેનાસનાદીનિપિ નિસિન્નેનેવ આચિક્ખિતબ્બાનિ. વુડ્ઢતરે

પન આગતે આસનં પઞ્ઞપેતબ્બન્તિ એવમાદિ સબ્બં ચીવરકમ્મં વા નવકમ્મં વા ઠપેત્વાપિ કાતબ્બં. ચેતિયઙ્ગણં સમ્મજ્જન્તેન સમ્મુઞ્જનિં નિક્ખિપિત્વા તસ્સ વત્તં કાતું આરભિતબ્બં. પણ્ડિતો હિ આગન્તુકો ‘‘સમ્મજ્જાહિ તાવ ચેતિયઙ્ગણ’’ન્તિ વક્ખતિ. ગિલાનસ્સ ભેસજ્જં કરોન્તેન પન સચે નાતિઆતુરો ગિલાનો હોતિ, ભેસજ્જં અકત્વા વત્તમેવ કાતબ્બં, મહાગિલાનસ્સ પન ભેસજ્જમેવ કાતબ્બં. પણ્ડિતો હિ આગન્તુકો ‘‘કરોહિ તાવ ભેસજ્જ’’ન્તિ વક્ખતિ. ઇદં આવાસિકવત્તં.

૧૮૭. **ગમિકવત્તે** ગમિકેન ભિક્ખુના મઞ્ચપીઠાદિદારુભણ્ડં મત્તિકાભણ્ડમ્પિ રજનભાજનાદિ સબ્બં અગ્ગિસાલાયં વા અઞ્ઞસ્મિં વા ગુત્તટ્ઠાને પટિસામેત્વા દ્વારવાતપાનં થકેત્વા સેનાસનં આપુચ્છિત્વા પક્કમિતબ્બં. સચે ભિક્ખુ ન હોતિ, સામણેરો આપુચ્છિતબ્બો. સચે સામણેરો ન હોતિ, આરામિકો આપુચ્છિતબ્બો. સચે ન હોતિ ભિક્ખુ વા સામણેરો વા આરામિકો વા, ચતૂસુ પાસાણેસુ મઞ્ચં પઞ્ઞપેત્વા મઞ્ચે મઞ્ચં આરોપેત્વા પીઠે પીઠં આરોપેત્વા સેનાસનં ઉપરિ પુઞ્જં કરિત્વા દારુભણ્ડં મત્તિકાભણ્ડં પટિસામેત્વા દ્વારવાતપાનં થકેત્વા પક્કમિતબ્બં. સચે વિહારો ઓવસ્સતિ, સચે ઉસ્સહતિ, સબ્બો છાદેતબ્બો, ઉસ્સુક્કં વા કાતબ્બં ‘‘કિન્તિ નુ ખો વિહારો છાદિયેથા’’તિ, એવઞ્ચેતં લભેથ, ઇચ્ચેતં કુસલં. નો ચે લભેથ, યો દેસો અનોવસ્સકો હોતિ, તત્થ ચતૂસુ પાસાણેસુ મઞ્ચં પઞ્ઞપેત્વા મઞ્ચે મઞ્ચં આરોપેત્વા પીઠે પીઠં આરોપેત્વા સેનાસનં ઉપરિ પુઞ્જં કરિત્વા દારુભણ્ડં મત્તિકાભણ્ડં પટિસામેત્વા દ્વારવાતપાનં થકેત્વા પક્કમિતબ્બં. સચે વિહારો ઓવસ્સતિ, સચે ઉસ્સહતિ, સેનાસનં ગામં અતિહરિતબ્બં, ઉસ્સુક્કં વા કાતબ્બં ‘‘કિન્તિ નુ ખો સેનાસનં ગામં અતિહરિયેથા’’તિ, એવઞ્ચેતં લભેથ, ઇચ્ચેતં કુસલં. નો ચે લભેથ, અજ્ઝોકાસે ચતૂસુ પાસાણેસુ મઞ્ચં પઞ્ઞપેત્વા મઞ્ચે મઞ્ચં આરોપેત્વા પીઠે પીઠં આરોપેત્વા સેનાસનં ઉપરિ પુઞ્જં કરિત્વા દારુભણ્ડં મત્તિકાભણ્ડં પટિસામેત્વા તિણેન વા પણ્ણેન વા પટિચ્છાદેત્વા પક્કમિતબ્બં ‘‘અપ્પેવ નામ અઙ્ગાનિપિ સેસેય્યુ’’ન્તિ. ઇદં ગમિકવત્તં.

૧૮૮. **ભત્તગ્ગવત્તે** સચે આરામે કાલો આરોચિતો હોતિ, તિમણ્ડલં પટિચ્છાદેન્તેન પરિમણ્ડલં નિવાસેત્વા કાયબન્ધનં બન્ધિત્વા સગુણં કત્વા સઙ્ઘાટિયો પારુપિત્વા ગણ્ઠિકં પટિમુઞ્ચિત્વા ધોવિત્વા પત્તં ગહેત્વા સાધુકં અતરમાનેન ગામો પવિસિતબ્બો.

ન ઓક્કમ્મ થેરાનં ભિક્ખૂનં પુરતો ગન્તબ્બં. સુપ્પટિચ્છન્નેન, સુસંવુતેન, ઓક્ખિત્તચક્ખુના, અપ્પસદ્દેન અન્તરઘરે ગન્તબ્બં, ન ઉક્ખિત્તકાય, ન ઉજ્જગ્ઘિકાય અન્તરઘરે ગન્તબ્બં, ન કાયપ્પચાલકં, ન બાહુપ્પચાલકં, ન સીસપ્પચાલકં અન્તરઘરે ગન્તબ્બં, ન ખમ્ભકતેન, ન ઓગુણ્ઠિતેન, ન ઉક્કુટિકાય અન્તરઘરે ગન્તબ્બં.

સુપ્પટિચ્છન્નેન , સુસંવુતેન, ઓક્ખિત્તચક્ખુના, અપ્પસદ્દેન અન્તરઘરે નિસીદિતબ્બં, ન ઉક્ખિત્તકાય, ન ઉજ્જગ્ઘિકાય અન્તરઘરે નિસીદિતબ્બં, ન કાયપ્પચાલકં, ન બાહુપ્પચાલકં, ન સીસપ્પચાલકં અન્તરઘરે નિસીદિતબ્બં, ન ખમ્ભકતેન, ન ઓગુણ્ઠિતેન, ન પલ્લત્થિકાય અન્તરઘરે નિસીદિતબ્બં, ન થેરે ભિક્ખૂ અનુપખજ્જ નિસીદિતબ્બં. સચે મહાથેરસ્સ નિસિન્નાસનેન સમકં આસનં હોતિ, બહૂસુ આસનેસુ સતિ એકં દ્વે આસનાનિ ઠપેત્વા નિસીદિતબ્બં. ભિક્ખૂ ગણેત્વા પઞ્ઞત્તાસનેસુ અનિસીદિત્વા મહાથેરેન ‘‘નિસીદા’’તિ વુત્તેન નિસીદિતબ્બં. નો ચે મહાથેરો વદતિ, ‘‘ઇદં, ભન્તે, આસનં ઉચ્ચ’’ન્તિ વત્તબ્બં. ‘‘નિસીદા’’તિ વુત્તેન નિસીદિતબ્બં. સચે પન એવં આપુચ્છિતેપિ ન વદતિ, નિસીદન્તસ્સ અનાપત્તિ, મહાથેરસ્સેવ આપત્તિ. નવકો હિ એવરૂપે આસને અનાપુચ્છા નિસીદન્તો આપજ્જતિ, થેરો આપુચ્છિતે અનનુજાનન્તો. ન નવા ભિક્ખૂ આસનેન પટિબાહિતબ્બા, ન સઙ્ઘાટિકં ઓત્થરિત્વા અન્તરઘરે નિસીદિતબ્બં.

પત્તધોવનોદકે દીયમાને ઉભોહિ હત્થેહિ પત્તં પટિગ્ગહેત્વા ઉદકં પટિગ્ગહેતબ્બં, દક્ખિણોદકં પન પુરતો આધારકે પત્તં ઠપેત્વા ગહેતબ્બં, નીચં કત્વા ઉદકસદ્દં અકરોન્તેન અપટિઘંસન્તેન પત્તો ધોવિતબ્બો. સચે ઉદકપટિગ્ગાહકો હોતિ, નીચં કત્વા ઉદકપટિગ્ગાહકે ઉદકં આસિઞ્ચિતબ્બં "મા ઉદકપટિગ્ગાહકો ઉદકેન ઓસિઞ્ચિ , મા સામન્તા ભિક્ખૂ ઉદકેન ઓસિઞ્ચિંસુ, મા સઙ્ઘાટિ ઉદકેન ઓસિઞ્ચી"તિ. સચે ઉદકપટિગ્ગાહકો ન હોતિ, નીચં કત્વા છમાય ઉદકં આસિઞ્ચિતબ્બં "મા સામન્તા ભિક્ખૂ ઉદકેન ઓસિઞ્ચિંસુ, મા સઙ્ઘાટિ ઉદકેન ઓસિઞ્ચી"તિ.

ઓદને દીયમાને ઉભોહિ હત્થેહિ પત્તં પટિગ્ગહેત્વા ઓદનો પટિગ્ગહેતબ્બો. યથા સૂપસ્સ ઓકાસો હોતિ, એવં મત્તાય ઓદનો ગણ્હિતબ્બો. સચે હોતિ સપ્પિ વા તેલં વા ઉત્તરિભઙ્ગં વા, થેરેન વત્તબ્બો "સબ્બેસં સમકં સમ્પાદેહી"તિ. ઇદઞ્ચ ન કેવલં સપ્પિઆદીસુ, ઓદનેપિ વત્તબ્બં. સપ્પિઆદીસુ પન યં અપ્પં હોતિ એકસ્સ વા દ્વિન્નં વા અનુરૂપં, તં સબ્બેસં સમકં સમ્પાદેહીતિ વુત્તે મનુસ્સાનં વિહેસા હોતિ, તસ્મા તાદિસં સકિં વા દ્વિક્ખત્તું વા ગહેત્વા સેસં ન ગહેતબ્બં. સક્કચ્ચં પિણ્ડપાતો પટિગ્ગહેતબ્બો, પત્તસઞ્ઞિના પિણ્ડપાતો પટિગ્ગહેતબ્બો, સમસૂપકો સમતિત્થિકો પિણ્ડપાતો પટિગ્ગહેતબ્બો, ન તાવ થેરેન ભુઞ્જિતબ્બં, યાવ ન સબ્બેસં ઓદનો સમ્પત્તો હોતિ. ઇદઞ્ચ યં પરિચ્છિન્નભિક્ખુકં ભત્તગ્ગં, યત્થ મનુસ્સા સબ્બેસં પાપેત્વા વન્દિતુકામા હોન્તિ, તં સન્ધાય વુત્તં . યં પન મહાભત્તગ્ગં હોતિ, યત્થ એકસ્મિં પદેસે ભુઞ્જન્તિ, એકસ્મિં પદેસે ઉદકં દીયતિ, તત્થ યથાસુખં ભુઞ્જિતબ્બં.

સક્કચ્ચં પિણ્ડપાતો ભુઞ્જિતબ્બો, પત્તસઞ્ઞિના પિણ્ડપાતો ભુઞ્જિતબ્બો, સપદાનો પિણ્ડપાતો ભુઞ્જિતબ્બો, સમસૂપકો પિણ્ડપાતો ભુઞ્જિતબ્બો, ન થૂપકતો ઓમદ્દિત્વા પિણ્ડપાતો ભુઞ્જિતબ્બો, ન સૂપં વા બ્યઞ્જનં વા ઓદનેન પટિચ્છાદેતબ્બં ભિય્યોકમ્યતં ઉપાદાય, ન સૂપં વા ઓદનં વા અગિલાનેન અત્તનો અત્થાય વિઞ્ઞાપેત્વા ભુઞ્જિતબ્બં, ન ઉજ્ઝાનસઞ્ઞિના પરેસં પત્તો ઓલોકેતબ્બો, નાતિમહન્તો કબળો કાતબ્બો, પરિમણ્ડલં આલોપો કાતબ્બો, ન અનાહટે કબળે મુખદ્વારં વિવરિતબ્બં, ન ભુઞ્જમાનેન સબ્બો હત્થો મુખે પક્ખિપિતબ્બો, ન સકબળેન મુખેન બ્યાહરિતબ્બં, ન પિણ્ડુક્ખેપકં ભુઞ્જિતબ્બં, ન કબળાવચ્છેકં, ન અવગણ્ડકારકં, ન હત્થનિદ્ધુનકં, ન સિત્થાવકારકં, ન જિવ્હાનિચ્છારકં, ન ચપુચપુકારકં, ન સુરુસુરુકારકં, ન હત્થનિલ્લેહકં, ન પત્તનિલ્લેહકં, ન ઓટ્ઠનિલ્લેહકં ભુઞ્જિતબ્બં.

ન સામિસેન હત્થેન પાનીયથાલકો પટિગ્ગહેતબ્બો, ન તાવ થેરેન હત્થધોવનઉદકં પટિગ્ગહેતબ્બં, યાવ ન સબ્બે ભુત્તાવિનો હોન્તિ. સચે મનુસ્સા "ધોવથ, ભન્તે, પત્તઞ્ચ હત્થે ચા"તિ વદન્તિ, ભિક્ખૂ વા "તુમ્હે ઉદકં ગણ્હથા"તિ વદન્તિ, વટ્ટતિ. ઉદકે દીયમાને ઉભોહિ હત્થેહિ પત્તં પટિગ્ગહેત્વા ઉદકં પટિગ્ગહેતબ્બં, નીચં કત્વા ઉદકસદ્દં અકરોન્તેન અપટિઘંસન્તેન પત્તો ધોવિતબ્બો. સચે ઉદકપટિગ્ગાહકો હોતિ, નીચં કત્વા ઉદકપટિગ્ગાહકે ઉદકં આસિઞ્ચિતબ્બં "મા ઉદકપટિગ્ગાહકો ઉદકેન ઓસિઞ્ચિ, મા સામન્તા ભિક્ખૂ ઉદકેન ઓસિઞ્ચિંસુ, મા સઙ્ઘાટિ ઉદકેન ઓસિઞ્ચી"તિ. સચે ઉદકપટિગ્ગાહકો ન હોતિ, નીચં કત્વા છમાય ઉદકં આસિઞ્ચિતબ્બં "મા સામન્તા ભિક્ખૂ ઉદકેન ઓસિઞ્ચિંસુ, મા સઙ્ઘાટિ ઉદકેન ઓસિઞ્ચી"તિ, ન સસિત્થકં પત્તધોવનં અન્તરઘરે છડ્ડેતબ્બં.

ભત્તગ્ગતો ઉટ્ઠાય નિવત્તન્તેસુ નવકેહિ ભિક્ખૂહિ પઠમતરં નિવત્તિતબ્બં, પચ્છા થેરેહિ. સમ્બાધેસુ હિ ઘરેસુ મહાથેરાનં નિક્ખમનોકાસો ન હોતિ, તસ્મા એવં વુત્તં. એવં નિવત્તન્તેહિ પન નવકેહિ ગેહદ્વારે ઠત્વા થેરેસુ નિક્ખમન્તેસુ પટિપાટિયા ગન્તબ્બં. સચે પન મહાથેરા ધુરે નિસિન્ના હોન્તિ, નવકા અન્તોગેહે, થેરાસનતો પટ્ઠાય પટિપાટિયા એવ નિક્ખમિતબ્બં , કાયેન કાયં અસઙ્ઘટ્ટેન્તેન યથા અન્તરેન મનુસ્સા ગન્તું સક્કોન્તિ, એવં વિરળાય પાળિયા ગન્તબ્બં.

‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, થેરેન ભિક્ખુના ભત્તગ્ગે અનુમોદિતુ’’ન્તિ (ચૂળવ॰ ૩૬૨) વચનતો સઙ્ઘત્થેરેન ભત્તગ્ગે અનુમોદિતબ્બં. તં એકમેવ ઓહાય સેસેહિ ન ગન્તબ્બં.

‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, ભત્તગ્ગે ચતૂહિ પઞ્ચહિ થેરાનુથેરેહિ ભિક્ખૂહિ આગમેતુ’’ન્તિ (ચૂળવ॰ ૩૬૨) વચનતો સઙ્ઘત્થેરેન અનુમોદનત્થાય નિસિન્ને હેટ્ઠા પટિપાટિયા ચતૂહિ નિસીદિતબ્બં, અનુથેરે નિસિન્ને મહાથેરેન ચ હેટ્ઠા ચ તીહિ નિસીદિતબ્બં, પઞ્ચમે નિસિન્ને ઉપરિ ચતૂહિ નિસીદિતબ્બં, સઙ્ઘત્થેરેન હેટ્ઠા દહરભિક્ખુસ્મિં અજ્ઝિટ્ઠેપિ સઙ્ઘત્થેરતો પટ્ઠાય ચતૂહિ નિસીદિતબ્બમેવ. સચે પન અનુમોદકો ભિક્ખુ ‘‘ગચ્છથ, ભન્તે, આગમેતબ્બકિચ્ચં નત્થી’’તિ વદતિ, ગન્તું વટ્ટતિ. મહાથેરેન ‘‘ગચ્છામ, આવુસો’’તિ વુત્તે ‘‘ગચ્છથા’’તિ વદતિ, એવમ્પિ વટ્ટતિ, ‘‘બહિગામે આગમિસ્સામા’’તિ આભોગં કત્વાપિ બહિગામં ગન્ત્વા અત્તનો નિસ્સિતકે ‘‘તુમ્હે તસ્સ આગમનં આગમેથા’’તિ વત્વાપિ ગન્તું વટ્ટતિયેવ. સચે પન મનુસ્સા અત્તનો રુચિતેન એકેન અનુમોદનં કારેન્તિ, નેવ તસ્સ અનુમોદતો આપત્તિ, ન મહાથેરસ્સ ભારો હોતિ. ઉપનિસિન્નકથાયમેવ હિ મનુસ્સેસુ કથાપેન્તેસુ થેરો આપુચ્છિતબ્બો. મહાથેરેન ચ અનુમોદનાય અજ્ઝિટ્ઠોવ આગમેતબ્બોતિ ઇદમેત્થ લક્ખણં. ‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, સતિ કરણીયે આનન્તરિકં ભિક્ખું આપુચ્છિત્વા ગન્તુ’’ન્તિ (ચૂળવ॰ ૩૬૨) વચનતો પન વચ્ચાદિપીળિતેન અનન્તરં ભિક્ખું આપુચ્છિત્વા ગન્તબ્બન્તિ. ઇદં ભત્તગ્ગવત્તં.

૧૮૯. **પિણ્ડચારિકવત્તે** પન પિણ્ડચારિકેન ભિક્ખુના ‘‘ઇદાનિ ગામં પવિસિસ્સામી’’તિ તિમણ્ડલં પટિચ્છાદેન્તેન પરિમણ્ડલં નિવાસેત્વા કાયબન્ધનં બન્ધિત્વા સગુણં કત્વા સઙ્ઘાટિયો પારુપિત્વા ગણ્ઠિકં પટિમુઞ્ચિત્વા ધોવિત્વા પત્તં ગહેત્વા સાધુકં અતરમાનેન ગામો પવિસિતબ્બો. સુપ્પટિચ્છન્નેન અન્તરઘરે ગન્તબ્બન્તિઆદિ સબ્બં ભત્તગ્ગવત્તે વુત્તનયેનેવ ઇધાપિ વેદિતબ્બં.

નિવેસનં પવિસન્તેન સલ્લક્ખેતબ્બં ‘‘ઇમિના પવિસિસ્સામિ, ઇમિના નિક્ખમિસ્સામી’’તિ, નાતિસહસા પવિસિતબ્બં, નાતિદૂરે નાચ્ચાસન્ને ઠાતબ્બં, નાતિચિરં ઠાતબ્બં, નાતિલહુકં નિવત્તિતબ્બં, ઠિતેન સલ્લક્ખેતબ્બં ‘‘ભિક્ખં દાતુકામા વા અદાતુકામા વા’’તિ . સચે કમ્મં વા નિક્ખિપતિ, આસના વા વુટ્ઠાતિ, કટચ્છું વા પરામસતિ, ભાજનં વા પરામસતિ, ઠપેતિ વા, ‘‘દાતુકામસ્સા’’તિ ઠાતબ્બં. ભિક્ખાય દીયમાનાય વામેન હત્થેન સઙ્ઘાટિં ઉચ્ચારેત્વા દક્ખિણેન હત્થેન પત્તં પણામેત્વા ઉભોહિ હત્થેહિ પત્તં પટિગ્ગહેત્વા ભિક્ખા પટિગ્ગહેતબ્બા, ઇત્થી વા હોતુ પુરિસો વા, ભિક્ખાદાનસમયે મુખં ન ઓલોકેતબ્બં, સલ્લક્ખેતબ્બં ‘‘સૂપં દાતુકામા વા અદાતુકામા વા’’તિ. સચે કટચ્છું વા પરામસતિ, ભાજનં વા પરામસતિ, ઠપેતિ વા, ‘‘દાતુકામસ્સા’’તિ ઠાતબ્બં. ભિક્ખાય દિન્નાય સઙ્ઘાટિયા પત્તં પટિચ્છાદેત્વા સાધુકં અતરમાનેન નિવત્તિતબ્બં.

યો પઠમં ગામતો પિણ્ડાય પટિક્કમતિ, તેન આસનં પઞ્ઞપેતબ્બં, પાદોદકં પાદપીઠં પાદકથલિકં ઉપનિક્ખિપિતબ્બં, અવક્કારપાતિ ધોવિત્વા ઉપટ્ઠાપેતબ્બા, પાનીયં પરિભોજનીયં ઉપટ્ઠાપેતબ્બં. યો પચ્છા ગામતો પિણ્ડાય પટિક્કમતિ, સચે હોતિ ભુત્તાવસેસો, સચે આકઙ્ખતિ, ભુઞ્જિતબ્બં. નો ચે આકઙ્ખતિ, અપ્પહરિતે વા છડ્ડેતબ્બં, અપ્પાણકે વા ઉદકે ઓપિલાપેતબ્બં, તેન આસનં ઉદ્ધરિતબ્બં, પાદોદકં પાદપીઠં પાદકથલિકં પટિસામેતબ્બં, અવક્કારપાતિ ધોવિત્વા પટિસામેતબ્બા, પાનીયં પરિભોજનીયં પટિસામેતબ્બં, ભત્તગ્ગં સમ્મજ્જિતબ્બં. યો પસ્સતિ પાનીયઘટં વા પરિભોજનીયઘટં વા વચ્ચઘટં વા રિત્તં તુચ્છં, તેન ઉપટ્ઠાપેતબ્બં. સચસ્સ હોતિ અવિસય્હં, હત્થવિકારેન દુતિયં આમન્તેત્વા હત્થવિલઙ્ઘકેન ઉપટ્ઠાપેતબ્બં, ન ચ તપ્પચ્ચયા વાચા ભિન્દિતબ્બાતિ. ઇદં પિણ્ડચારિકવત્તં.

૧૯૦. આરઞ્ઞિકવત્તે આરઞ્ઞિકેન ભિક્ખુના કાલસ્સેવ ઉટ્ઠાય પત્તં થવિકાય પક્ખિપિત્વા અંસે લગ્ગેત્વા ચીવરં ખન્ધે કરિત્વા ઉપાહના આરોહિત્વા દારુભણ્ડં મત્તિકાભણ્ડં પટિસામેત્વા દ્વારવાતપાનં થકેત્વા વસનટ્ઠાનતો નિક્ખમિતબ્બં. ''ઇદાનિ ગામં પવિસિસ્સામા''તિ ઉપાહના ઓમુઞ્ચિત્વા નીચં કત્વા પપ્ફોટેત્વા થવિકાય પક્ખિપિત્વા અંસે લગ્ગેત્વા તિમણ્ડલં પટિચ્છાદેન્તેન પરિમણ્ડલં નિવાસેત્વા કાયબન્ધનં બન્ધિત્વા સગુણં કત્વા સઙ્ઘાટિયો પારુપિત્વા ગણ્ઠિકં પટિમુઞ્ચિત્વા ધોવિત્વા પત્તં ગહેત્વા સાધુકં અતરમાનેન ગામો પવિસિતબ્બો. સુપ્પટિચ્છન્નેન અન્તરઘરે ગન્તબ્બન્તિઆદિ સબ્બં ગમનવિધાનં ઇધાપિ ભત્તગ્ગવત્તે વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બં.

નિવેસનં પવિસન્તેન સલ્લક્ખેતબ્બં ''ઇમિના પવિસિસ્સામિ, ઇમિના નિક્ખમિસ્સામી''તિઆદિ સબ્બં ભિક્ખાચારવિધાનં પિણ્ડચારિકવત્તે વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બં. આરઞ્ઞિકેન ભિક્ખુના પાનીયં પરિભોજનીયં ઉપટ્ઠાપેતબ્બં. સચે ભાજનાનિ નપ્પહોન્તિ, પાનીયમેવ પરિભોજનીયમ્પિ કત્વા ઉપટ્ઠાપેતબ્બં. ભાજનં અલભન્તેન વેળુનાળિકાયપિ ઉપટ્ઠાપેતબ્બં. તમ્પિ અલભન્તસ્સ યથા સમીપે ઉદકઆવાટો હોતિ, એવં કાતબ્બં. અગ્ગિ ઉપટ્ઠાપેતબ્બો, અરણિસહિતં ઉપટ્ઠાપેતબ્બં, અરણિસહિતે સતિ અગ્ગિં અકાતુમ્પિ વટ્ટતિ. યથા ચ આરઞ્ઞિકસ્સ, એવં કન્તારપ્પટિપન્નસ્સપિ અરણિસહિતં ઇચ્છિતબ્બં. ગણવાસિનો પન તેન વિનાપિ વટ્ટતિ. કત્તરદણ્ડો ઉપટ્ઠાપેતબ્બો, નક્ખત્તપદાનિ ઉગ્ગહેતબ્બાનિ સકલાનિ વા એકદેસાનિ વા, દિસાકુસલેન ભવિતબ્બં. ઇદં આરઞ્ઞિકવત્તં.

૧૯૧. સેનાસનવત્તે યસ્મિં વિહારે વિહરતિ, સચે સો વિહારો ઉક્લાપો હોતિ, સચે ઉસ્સહતિ, સોધેતબ્બો. વિહારં સોધેન્તેન પઠમં પત્તચીવરં નીહરિત્વા એકમન્તં નિક્ખિપિતબ્બં, નિસીદનપચ્ચત્થરણં નીહરિત્વા એકમન્તં નિક્ખિપિતબ્બં, ભિસિબિમ્બોહનં નીહરિત્વા એકમન્તં નિક્ખિપિતબ્બં, મઞ્ચો નીચં કત્વા સાધુકં અપટિઘંસન્તેન અસઙ્ઘટ્ટેન્તેન કવાટપીઠં નીહરિત્વા એકમન્તં નિક્ખિપિતબ્બો, પીઠં નીચં કત્વા સાધુકં અપટિઘંસન્તેન અસઙ્ઘટ્ટેન્તેન કવાટપીઠં નીહરિત્વા એકમન્તં નિક્ખિપિતબ્બં, મઞ્ચપટિપાદકા નીહરિત્વા એકમન્તં નિક્ખિપિતબ્બા, ખેળમલ્લકો નીહરિત્વા એકમન્તં નિક્ખિપિતબ્બો, અપસ્સેનફલકં નીહરિત્વા એકમન્તં નિક્ખિપિતબ્બં, ભૂમત્થરણં યથાપઞ્ઞત્તં સલ્લક્ખેત્વા નીહરિત્વા એકમન્તં નિક્ખિપિતબ્બં. સચે વિહારે સન્તાનકં હોતિ, ઉલ્લોકા પઠમં ઓહારેતબ્બં, આલોકસન્ધિકણ્ણભાગા પમજ્જિતબ્બા. સચે ગેરુકપરિકમ્મકતા ભિત્તિ કણ્ણકિતા હોતિ, ચોળકં તેમેત્વા પીળેત્વા પમજ્જિતબ્બા. સચે કાળવણ્ણકતા ભૂમિ કણ્ણકિતા હોતિ, ચોળકં તેમેત્વા પીળેત્વા પમજ્જિતબ્બા. સચે અકતા હોતિ ભૂમિ, ઉદકેન પરિપ્ફોસિત્વા પરિપ્ફોસિત્વા સમ્મજ્જિતબ્બા ''મા વિહારો રજેન ઉહઞ્ઞી''તિ, સઙ્કારં વિચિનિત્વા એકમન્તં છડ્ડેતબ્બં.

ન ભિક્ખુસામન્તા સેનાસનં પપ્ફોટેતબ્બં, ન વિહારસામન્તા સેનાસનં પપ્ફોટેતબ્બં, ન પાનીયસામન્તા સેનાસનં પપ્ફોટેતબ્બં, ન પરિભોજનીયસામન્તા સેનાસનં પપ્ફોટેતબ્બં, ન પટિવાતે અઙ્ગણે સેનાસનં પપ્ફોટેતબ્બં, અધોવાતે સેનાસનં પપ્ફોટેતબ્બં.

ભૂમત્થરણં ઓતાપેત્વા સોધેત્વા પપ્ફોટેત્વા અતિહરિત્વા યથાપઞ્ઞત્તં પઞ્ઞપેતબ્બં, મઞ્ચપટિપાદકા એકમન્તં ઓતાપેત્વા પમજ્જિત્વા અભિહરિત્વા યથાઠાને ઠપેતબ્બા, મઞ્ચો એકમન્તં ઓતાપેત્વા સોધેત્વા પપ્ફોટેત્વા નીચં કત્વા સાધુકં અપટિઘંસન્તેન અસઙ્ઘટ્ટેન્તેન કવાટપીઠં અતિહરિત્વા યથાપઞ્ઞત્તં પઞ્ઞપેતબ્બો, પીઠં એકમન્તં ઓતાપેત્વા સોધેત્વા પપ્ફોટેત્વા નીચં કત્વા સાધુકં અપટિઘંસન્તેન અસઙ્ઘટ્ટેન્તેન કવાટપીઠં અતિહરિત્વા યથાપઞ્ઞત્તં પઞ્ઞપેતબ્બં , ભિસિબિમ્બોહનં એકમન્તં ઓતાપેત્વા સોધેત્વા પપ્ફોટેત્વા અતિહરિત્વા યથાપઞ્ઞત્તં

પઞ્ઞપેતબ્બં, નિસીદનપચ્ચત્થરણં ઓતાપેત્વા પપ્ફોટેત્વા અતિહરિત્વા યથાપઞ્ઞત્તં પઞ્ઞપેતબ્બં, ખેળમલ્લકો એકમન્તં ઓતાપેત્વા પમજ્જિત્વા અતિહરિત્વા યથાઠાને ઠપેતબ્બો, અપસ્સેનફલકં એકમન્તં ઓતાપેત્વા પમજ્જિત્વા યથાઠાને ઠપેતબ્બં. પત્તચીવરં નિક્ખિપિતબ્બં, પત્તં નિક્ખિપન્તેન એકેન હત્થેન પત્તં ગહેત્વા એકેન હત્થેન હેટ્ઠામઞ્ચં વા હેટ્ઠાપીઠં વા પરામસિત્વા પત્તો નિક્ખિપિતબ્બો, ન ચ અનન્તરહિતાય ભૂમિયા પત્તો નિક્ખિપિતબ્બો. ચીવરં નિક્ખિપન્તેન એકેન હત્થેન ચીવરં ગહેત્વા એકેન હત્થેન ચીવરવંસં વા ચીવરરજ્જું વા પમજ્જિત્વા પારતો અન્તં, ઓરતો ભોગં કત્વા ચીવરં નિક્ખિપિતબ્બં.

સચે પુરત્થિમા સરજા વાતા વાયન્તિ, પુરત્થિમા વાતપાના થકેતબ્બા. સચે પચ્છિમા, ઉત્તરા, દક્ખિણા સરજા વાતા વાયન્તિ, દક્ખિણા વાતપાના થકેતબ્બા. સચે સીતકાલો હોતિ, દિવા વાતપાના વિવરિતબ્બા, રત્તિં થકેતબ્બા. સચે ઉણ્હકાલો હોતિ, દિવા વાતપાના થકેતબ્બા, રત્તિં વિવરિતબ્બા.

સચે ઉક્લાપં હોતિ, પરિવેણં સમ્મજ્જિતબ્બં, કોટ્ઠકો સમ્મજ્જિતબ્બો, ઉપટ્ઠાનસાલા સમ્મજ્જિતબ્બા, અગ્ગિસાલા સમ્મજ્જિતબ્બા, વચ્ચકુટિ સમ્મજ્જિતબ્બા. સચે પાનીયં ન હોતિ, પાનીયં ઉપટ્ઠાપેતબ્બં. સચે પરિભોજનીયં ન હોતિ, પરિભોજનીયં ઉપટ્ઠાપેતબ્બં. સચે આચમનકુમ્ભિયા ઉદકં ન હોતિ, આચમનકુમ્ભિયા ઉદકં આસિઞ્ચિતબ્બં.

સચે વુડ્ઢેન સદ્ધિં એકવિહારે વિહરતિ, ન વુડ્ઢં અનાપુચ્છા ઉદ્દેસો દાતબ્બો, ન પરિપુચ્છા દાતબ્બા, ન સજ્ઝાયો કાતબ્બો, ન ધમ્મો ભાસિતબ્બો, ન પદીપો કાતબ્બો, ન પદીપો વિજ્ઝાપેતબ્બો, ન વાતપાના વિવરિતબ્બા, ન વાતપાના થકેતબ્બા. દ્વારં નામ યસ્મા મહાવળઞ્જં, તસ્મા તત્થ આપુચ્છનકિચ્ચં નત્થિ, સેસાનિ પન ઉદ્દેસદાનાદીનિ આપુચ્છિત્વાવ કાતબ્બાનિ, દેવસિકમ્પિ આપુચ્છિતું વટ્ટતિ. અથાપિ ‘‘ભન્તે, આપુચ્છિતમેવ હોતૂ’’તિ વુત્તે વુડ્ઢતરો ‘‘સાધૂ’’તિ સમ્પટિચ્છતિ, સયમેવ વા ‘‘ત્વં યથાસુખં વિહરાહી’’તિ વદતિ, એવમ્પિ વટ્ટતિ. સભાગસ્સ વિસ્સાસેનપિ વટ્ટતિયેવ. સચે વુડ્ઢેન સદ્ધિં એકચઙ્કમે ચઙ્કમતિ, યેન વુડ્ઢો, તેન પરિવત્તેતબ્બં, ન ચ વુડ્ઢો સઙ્ઘાટિકણ્ણેન ઘટ્ટેતબ્બો. ઇદં સેનાસનવત્તં.

૧૯૨. જન્તાઘરવત્તે યો પઠમં જન્તાઘરં ગચ્છતિ, સચે છારિકા ઉસ્સન્ના હોતિ, છારિકા છડ્ડેતબ્બા. સચે ઉક્લાપં હોતિ, જન્તાઘરં સમ્મજ્જિતબ્બં, પરિભણ્ડં સમ્મજ્જિતબ્બં, પરિવેણં સમ્મજ્જિતબ્બં, કોટ્ઠકો સમ્મજ્જિતબ્બો, જન્તાઘરસાલા સમ્મજ્જિતબ્બા, ચુણ્ણં સન્નેતબ્બં, મત્તિકા તેમેતબ્બા, ઉદકદોણિયા ઉદકં આસિઞ્ચિતબ્બં. જન્તાઘરં પવિસન્તેન મત્તિકાય મુખં મક્ખેત્વા પુરતો ચ પચ્છતો ચ પટિચ્છાદેત્વા જન્તાઘરં પવિસિતબ્બં, ન થેરે ભિક્ખૂ અનુપખજ્જ નિસીદિતબ્બં, ન નવા ભિક્ખૂ આસનેન પટિબાહિતબ્બા. સચે ઉસ્સહતિ, જન્તાઘરે થેરાનં ભિક્ખૂનં પરિકમ્મં કાતબ્બં. જન્તાઘરા નિક્ખમન્તેન જન્તાઘરપીઠં આદાય પુરતો ચ પચ્છતો ચ પટિચ્છાદેત્વા જન્તાઘરા નિક્ખમિતબ્બં. સચે ઉસ્સહતિ, ઉદકેપિ થેરાનં ભિક્ખૂનં પરિકમ્મં કાતબ્બં, ન થેરાનં ભિક્ખૂનં પુરતો નહાયિતબ્બં, ન ઉપરિતો નહાયિતબ્બં, નહાતેન ઉત્તરન્તેન ઓતરન્તાનં મગ્ગો દાતબ્બો. યો પચ્છા જન્તાઘરા નિક્ખમતિ, સચે જન્તાઘરં ચિક્ખલ્લં હોતિ, ધોવિતબ્બં, મત્તિકાદોણિં ધોવિત્વા જન્તાઘરપીઠં પટિસામેત્વા અગ્ગિં વિજ્ઝાપેત્વા દ્વારં થકેત્વા પક્કમિતબ્બં. ઇદં જન્તાઘરવત્તં.

૧૯૩. વચ્ચકુટિવત્તે યો વચ્ચકુટિં ગચ્છતિ, બહિ ઠિતેન ઉક્કાસિતબ્બં, અન્તો નિસિન્નેનપિ ઉક્કાસિતબ્બં, ચીવરવંસે વા ચીવરરજ્જુયા વા ચીવરં નિક્ખિપિત્વા સાધુકં અતરમાનેન વચ્ચકુટિ પવિસિતબ્બા, નાતિસહસા

પવિસિતબ્બા, ન ઉબ્ભજિત્વા પવિસિતબ્બા, વચ્ચપાદુકાય ઠિતેન ઉબ્ભજિતબ્બં, ન નિત્થુનન્તેન વચ્ચો કાતબ્બો, ન દન્તકટ્ઠં ખાદન્તેન વચ્ચો કાતબ્બો, ન બહિદ્ધા વચ્ચદોણિકાય વચ્ચો કાતબ્બો, ન બહિદ્ધા પસ્સાવદોણિકાય પસ્સાવો કાતબ્બો, ન પસ્સાવદોણિકાય ખેળો કાતબ્બો, ફાલિતેન વા ખરેન વા ગણ્ઠિકેન વા કણ્ટકેન વા સુસિરેન વા પૂતિના વા કટ્ઠેન ન અવલેખિતબ્બં, અવલેખનકટ્ઠં પન અગ્ગહેત્વા પવિટ્ઠસ્સ આપત્તિ નત્થિ, ન અવલેખનકટ્ઠં વચ્ચકૂપમ્હિ પાતેતબ્બં, વચ્ચપાદુકાય ઠિતેન પટિચ્છાદેતબ્બં, નાતિસહસા નિક્ખમિતબ્બં, ન ઉબ્ભજિત્વા નિક્ખમિતબ્બં, આચમનપાદુકાય ઠિતેન ઉબ્ભજિતબ્બં, ન ચપુચપુકારકં આચમેતબ્બં, ન આચમનસરાવકે ઉદકં સેસેતબ્બં. ઇદઞ્ચ સબ્બસાધારણટ્ઠાનં સન્ધાય વુત્તં. તત્ર હિ અઞ્ઞે અઞ્ઞે આગચ્છન્તિ, તસ્મા ઉદકં ન સેસેતબ્બં. યં પન સઙ્ઘિકેપિ વિહારે એકદેસે નિબદ્ધગમનત્થાય કતં ઠાનં હોતિ પુગ્ગલિકટ્ઠાનં વા, તસ્મિં વટ્ટતિ. વિરેચનં પિવિત્વા પુનપ્પુનં પવિસન્તસ્સપિ વટ્ટતિયેવ. આચમનપાદુકાય ઠિતેન પટિચ્છાદેતબ્બં.

સચે વચ્ચકુટિ ઉહતા હોતિ બહિ વચ્ચમક્ખિતા, ઉદકં આહરિત્વા ધોવિતબ્બા. ઉદકં અત્થિ, ભાજનં નત્થિ, અસન્તં નામ હોતિ. ભાજનં અત્થિ, ઉદકં નત્થિ, એતમ્પિ અસન્તં . ઉભયસ્મિં અસતિ અસન્તમેવ, કટ્ઠેન વા કેનચિ વા પુઞ્છિત્વા ગન્તબ્બં. સચે અવલેખનપિટકો પૂરિતો હોતિ, અવલેખનકટ્ઠં છડ્ડેતબ્બં. સચે કચવરં અત્થિ, વચ્ચકુટિ સમ્મજ્જિતબ્બા, પરિભણ્ડં સમ્મજ્જિતબ્બં, પરિવેણં સમ્મજ્જિતબ્બં, કોટ્ઠકો સમ્મજ્જિતબ્બો. સચે આચમનકુમ્ભિયા ઉદકં ન હોતિ, આચમનકુમ્ભિયા ઉદકં આસિઞ્ચિતબ્બં.

‘‘ન, ભિક્ખવે, વચ્ચં કત્વા સતિ ઉદકે નાચમેતબ્બં, યો નાચમેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા’’તિ (ચૂળવ॰ ૩૭૩) વચનતો ઉદકે સતિ ઉદકકિચ્ચં અકરોન્તસ્સ આપત્તિ. સચે ઉદકં અત્થિ, પટિચ્છન્નટ્ઠાનં પન નત્થિ, ભાજનેન નીહરિત્વા આચમિતબ્બં. ભાજને અસતિ પત્તેન નીહરિતબ્બં, પત્તેપિ અસતિ અસન્તં નામ હોતિ. ‘‘ઇદં અતિવિવટં, પુરતો અઞ્ઞં ઉદકં ભવિસ્સતી’’તિ ગતસ્સ ઉદકં અલભન્તસ્સેવ ભિક્ખાચારવેલા હોતિ, કટ્ઠેન વા કેનચિ વા પુઞ્છિત્વા ગન્તબ્બં, ભુઞ્જિતુમ્પિ અનુમોદિતુમ્પિ વટ્ટતિ. ‘‘ન, ભિક્ખવે, વચ્ચકુટિયા યથાવુડ્ઢં વચ્ચો કાતબ્બો, યો કરેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સ. અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, આગતપટિપાટિયા વચ્ચં કાતુ’’ન્તિ (ચુળવ॰ ૩૭૩) વચનતો વચ્ચકુટિં પવિસન્તેન આગતપટિપાટિયા પવિસિતબ્બં. વચ્ચકુટિયં પસ્સાવટ્ઠાને નહાનતિત્થેતિ તીસુપિ આગતપટિપાટિયેવ પમાણં. ઇદં વચ્ચકુટિવત્તં.

ઇતિ પાળિમુત્તકવિનયવિનિચ્છયસઙ્ગહે

ઉપજ્ઝાયાદિવત્તવિનિચ્છયકથા સમત્તા.

૨૮. ચતુપચ્ચયભાજનીયવિનિચ્છયકથા

૧૯૪. ચતુપચ્ચયભાજનન્તિ ચીવરાદીનં ચતુન્નં પચ્ચયાનં ભાજનં. તત્થ ચીવરભાજને તાવ ચીવરપટિગ્ગાહકો વેદિતબ્બો, ચીવરનિદહકો વેદિતબ્બો, ભણ્ડાગારિકો વેદિતબ્બો, ભણ્ડાગારં વેદિતબ્બં, ચીવરભાજકો વેદિતબ્બો, ચીવરભાજનં વેદિતબ્બં.

તત્થ (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૩૪૦-૩૪૨) ‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, પઞ્ચહઙ્ગેહિ સમન્નાગતં ભિક્ખું ચીવરપટિગ્ગાહકં સમ્મન્નિતું, યો ન છન્દાગતિં ગચ્છેય્ય, ન દોસાગતિં ગચ્છેય્ય, ન મોહાગતિં ગચ્છેય્ય, ન ભયાગતિં ગચ્છેય્ય, ગહિતાગહિતઞ્ચ જાનેય્યા’’તિ (મહાવ॰ ૩૪૨) વચનતો ઇમેહિ પઞ્ચહઙ્ગેહિ સમન્નાગતો **ચીવરપટિગ્ગાહકો** સમ્મન્નિતબ્બો. તત્થ પચ્છા આગતાનમ્પિ અત્તનો ઞાતકાદીનં પઠમતરં પટિગ્ગણ્હન્તો વા એકચ્ચસ્મિં પેમં દસ્સેત્વા ગણ્હન્તો વા લોભપકતિતાય અત્તનો પરિણામેન્તો વા **છન્દાગતિં ગચ્છતિ નામ**. પઠમતરં આગતસ્સપિ કોધવસેન પચ્છા ગણ્હન્તો વા દુગ્ગતમનુસ્સેસુ અવમઞ્ઞં કત્વા ગણ્હન્તો વા ‘‘કિં વો ઘરે ઠપનોકાસો નત્થિ, તુમ્હાકં સન્તકં ગહેત્વા ગચ્છથા’’તિ એવં સઙ્ઘસ્સ લાભન્તરાયં કરોન્તો વા **દોસાગતિં ગચ્છતિ** નામ. યો પન મુટ્ઠસ્સતિ અસમ્પજાનો, અયં **મોહાગતિં ગચ્છતિ** નામ. પચ્છા આગતાનમ્પિ ઇસ્સરાનં ભયેન પઠમતરં પટિગ્ગણ્હન્તો વા ‘‘ચીવરપટિગ્ગાહકટ્ઠાનં નામેતં ભારિય’’ન્તિ સન્તસન્તો વા **ભયાગતિં ગચ્છતિ નામ**. ‘‘મયા ઇદઞ્ચિદઞ્ચ ગહિતં, ઇદઞ્ચિદઞ્ચ ન ગહિત’’ન્તિ એવં જાનન્તો **ગહિતાગહિતં જાનાતિ નામ**. તસ્મા યો છન્દાગતિઆદિવસેન ન ગચ્છતિ, ઞાતકઅઞ્ઞાતકઅડ્ઢદુગ્ગતેસુ વિસેસં અકત્વા આગતપટિપાટિયા ગણ્હાતિ, સીલાચારપટિપત્તિયુત્તો હોતિ સતિમા મેધાવી બહુસ્સુતો, સક્કોતિ દાયકાનં વિસ્સટ્ઠાય વાચાય પરિમણ્ડલેહિ પદબ્યઞ્જનેહિ અનુમોદનં કરોન્તો પસાદં જનેતું, એવરૂપો સમ્મન્નિતબ્બો.

એવઞ્ચ પન સમ્મન્નિતબ્બો. પઠમં ભિક્ખુ યાચિતબ્બો, યાચિત્વા બ્યત્તેન ભિક્ખુના પટિબલેન સઙ્ઘો ઞાપેતબ્બો –

> ‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામં ભિક્ખું ચીવરપટિગ્ગાહકં સમ્મન્નેય્ય, એસા ઞત્તિ.
>
> ‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામં ભિક્ખું ચીવરપટિગ્ગાહકં સમ્મન્નતિ, યસ્સાયસ્મતો ખમતિ ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો ચીવરપટિગ્ગાહકસ્સ સમ્મુતિ, સો તુણ્હસ્સ. યસ્સ નક્ખમતિ, સો ભાસેય્ય.
>
> ‘‘સમ્મતો સઙ્ઘેન ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ ચીવરપટિગ્ગાહકો, ખમતિ સઙ્ઘસ્સ, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામી’’તિ (મહાવ॰ ૩૪૨) –

ઇતિ ઇમાય કમ્મવાચાય વા અપલોકનેન વા અન્તોવિહારે સબ્બસઙ્ઘમજ્ઝેપિ ખણ્ડસીમાયમ્પિ સમ્મન્નિતું વટ્ટતિયેવ. એવં સમ્મતેન ચ વિહારપચ્ચન્તે વા પધાનઘરે વા ન અચ્છિતબ્બં. યત્થ પન આગતાગતા મનુસ્સા સુખં પસ્સન્તિ, તાદિસે ધુરવિહારટ્ઠાને બીજનિં પસ્સે ઠપેત્વા સુનિવત્થેન સુપારુતેન નિસીદિતબ્બં.

૧૯૫. ચીવરનિદહકોપિ ‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, પઞ્ચહઙ્ગેહિ સમન્નાગતં ભિક્ખું ચીવરનિદહકં સમ્મન્નિતું, યો ન છન્દાગતિં ગચ્છેય્ય, ન દોસાગતિં ગચ્છેય્ય, ન મોહાગતિં ગચ્છેય્ય, ન ભયાગતિં ગચ્છેય્ય, નિહિતાનિહિતઞ્ચ

જાનેય્યા''તિ વચનતો પઞ્ચઙ્ગસમન્નાગતો ભિક્ખુ –

> ''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામં ભિક્ખું ચીવરનિદહકં સમ્મન્નેય્ય, એસા ઞત્તિ.
>
> ''સુણાતુ મે ભન્તે સઙ્ઘો, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામં ભિક્ખું ચીવરનિદહકં સમ્મન્નતિ, યસ્સાયસ્મતો ખમતિ ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો ચીવરનિદહકસ્સ સમ્મુતિ, સો તુણ્હસ્સ. યસ્સ નક્ખમતિ, સો ભાસેય્ય.
>
> ''સમ્મતો સઙ્ઘેન ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ ચીવરનિદહકો, ખમતિ સઙ્ઘસ્સ, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામી''તિ (મહાવ॰ ૩૪૨) –

ઇતિ ઇમાય કમ્મવાચાય વા અપલોકનેન વા વુત્તનયેનેવ સમ્મન્નિતબ્બો.

૧૯૬. **ભણ્ડાગારિકોપિ** ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, પઞ્ચહઙ્ગેહિ સમન્નાગતં ભિક્ખું ભણ્ડાગારિકં સમ્મન્નિતું, યો ન છન્દાગતિં ગચ્છેય્ય, ન દોસાગતિં ગચ્છેય્ય, ન મોહાગતિં ગચ્છેય્ય, ન ભયાગતિં ગચ્છેય્ય, ગુત્તાગુત્તઞ્ચ જાનેય્યા''તિ (મહાવ॰ ૩૪૩) વચનતો પઞ્ચઙ્ગસમન્નાગતો ભિક્ખુ ''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામં ભિક્ખું ભણ્ડાગારિકં સમ્મન્નેય્યા''તિઆદિના (મહાવ॰ ૩૪૩) નયેન કમ્મવાચાય વા અપલોકનેન વા સમ્મન્નિતબ્બો.

એત્થ (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૩૪૩) ચ યત્થ છદનાદીસુ કોચિ દોસો નત્થિ, તં ગુત્તં. યત્થ પન છદનતિણં વા છદનિટ્ઠકા વા યત્થ કત્થચિ પતિતા, યેન ઓવસ્સતિ વા, મૂસિકાદીનં વા પવેસો હોતિ, ભિત્તિઆદીસુ વા કત્થચિ છિદ્દં હોતિ, ઉપચિકા વા ઉટ્ઠહન્તિ, તં સબ્બં અગુત્તં નામ. તં સલ્લક્ખેત્વા ભણ્ડાગારિકેન પટિસઙ્ખરિતબ્બં. સીતસમયે દ્વારઞ્ચ વાતપાનઞ્ચ સુપિહિતં કાતબ્બં. સીતેન હિ ચીવરાનિ કણ્ણકિતાનિ હોન્તિ. ઉણ્હસમયે અન્તરન્તરા વાતપ્પવેસનત્થં વિવરિતબ્બં. એવં કરોન્તો હિ **ગુત્તાગુત્તં જાનાતિ** નામ.

૧૯૭. ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, ભણ્ડાગારં સમ્મન્નિતું, યં સઙ્ઘો આકઙ્ખતિ વિહારં વા અડ્ઢયોગં વા પાસાદં વા હમ્મિયં વા ગુહં વા''તિ (મહાવ॰ ૩૪૩) વચનતો **ભણ્ડાગારં** સમ્મન્નિત્વા ઠપેતબ્બં. એત્થ ચ યો આરામમજ્ઝે આરામિકસામણેરાદીહિ અવિવિત્તો સબ્બેસં સમોસરણટ્ઠાને વિહારો વા અડ્ઢયોગો વા હોતિ, સો સમ્મન્નિતબ્બો. પચ્ચન્તસેનાસનં પન ન સમ્મન્નિતબ્બં. ઇમં પન ભણ્ડાગારં ખણ્ડસીમં ગન્ત્વા ખણ્ડસીમાય નિસિન્નેહિ સમ્મન્નિતું ન વટ્ટતિ. વિહારમજ્ઝેયેવ ''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામં વિહારં ભણ્ડાગારં સમ્મન્નેય્યા''તિઆદિના (મહાવ॰ ૩૪૩) નયેન કમ્મવાચાય વા અપલોકનેન વા સમ્મન્નિતબ્બં.

ચીવરપટિગ્ગાહકાદીહિ પન તીહિપિ અત્તનો વત્તં જાનિતબ્બં. તત્થ ચીવરપટિગ્ગાહકેન તાવ યં યં મનુસ્સા ''કાલચીવર''ન્તિ વા ''અકાલચીવર''ન્તિ વા ''અચ્ચેકચીવર''ન્તિ વા ''વસ્સિકસાટિક''ન્તિ વા ''નિસીદન''ન્તિ વા ''પચ્ચત્થરણ''ન્તિ વા ''મુખપુઞ્છનચોળ''ન્તિ વા દેન્તિ, તં સબ્બં એકરાસિં કત્વા મિસ્સેત્વા ન ગણ્હિતબ્બં, વિસું વિસું કત્વાવ ગણ્હિત્વા ચીવરનિદહકસ્સ તથેવ આચિક્ખિત્વા દાતબ્બં. ચીવરનિદહકેનપિ ભણ્ડાગારિકસ્સ દદમાનેન ''ઇદં કાલચીવરં…પે॰… ઇદં મુખપુઞ્છનચોળ''ન્તિ આચિક્ખિત્વાવ દાતબ્બં. ભણ્ડાગારિકેનપિ તથેવ વિસું વિસું સઞ્ઞાણં કત્વા ઠપેતબ્બં. તતો સઙ્ઘેન ''કાલચીવરં આહરા''તિ વુત્તે કાલચીવરમેવ દાતબ્બં…પે॰…

‘‘મુખપુઞ્છનચોળં આહરા’’તિ વુત્તે તદેવ દાતબ્બં. ઇતિ ભગવતા ચીવરપટિગ્ગાહકો અનુઞ્ઞાતો, ચીવરનિદહકો અનુઞ્ઞાતો, ભણ્ડાગારિકો અનુઞ્ઞાતો, ભણ્ડાગારં અનુઞ્ઞાતં, ન બાહુલિકતાય, ન અસન્તુટ્ઠિતાય, અપિચ ખો સઙ્ઘાનુગ્ગહાય. સચે હિ આહટાહટં ગહેત્વા ભિક્ખૂ ભાજેય્યું, નેવ આહટં, ન અનાહટં, ન દિન્નં, ન અદિન્નં, ન લદ્ધં, ન અલદ્ધં જાનેય્યું, આહટાહટં થેરાસને વા દદેય્યું, ખણ્ડાખણ્ડં વા છિન્દિત્વા ગણ્હેય્યું, એવં સતિ અયુત્તપરિભોગો ચ હોતિ, ન ચ સબ્બેસં સઙ્ગહો કતો હોતિ. ભણ્ડાગારે પન ચીવરં ઠપેત્વા ઉસ્સન્નકાલે એકેકસ્સ ભિક્ખુનો તિચીવરં વા દ્વે દ્વે વા એકેકં વા ચીવરં દસ્સન્તિ, લદ્ધાલદ્ધં જાનિસ્સન્તિ, અલદ્ધભાવં ઞત્વા સઙ્ગહં કાતું મઞ્ઞિસ્સન્તીતિ.

૧૯૮. **ચીવરભાજકોપિ** ‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, પઞ્ચહઙ્ગેહિ સમન્નાગતં ભિક્ખું ચીવરભાજકં સમ્મન્નિતું, યો ન છન્દાગતિં ગચ્છેય્ય, ન દોસાગતિં ગચ્છેય્ય, ન મોહાગતિં ગચ્છેય્ય, ન ભયાગતિં ગચ્છેય્ય, ભાજિતાભાજિતઞ્ચ જાનેય્યા’’તિ (મહાવ॰ ૩૪૩) વચનતો પઞ્ચહઙ્ગેહિ સમન્નાગતોયેવ ‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામં ભિક્ખું ચીવરભાજકં સમ્મન્નેય્યા’’તિ(મહાવ॰ ૩૪૩) આદિના નયેન કમ્મવાચાય વા અપલોકનેન વા સમ્મન્નિત્વા ઠપેતબ્બો.

એત્થ સભાગાનં ભિક્ખૂનં અપાપુણન્તમ્પિ મહગ્ઘચીવરં દેન્તો **છન્દાગતિં ગચ્છતિ** નામ. અઞ્ઞેસં વુડ્ઢતરાનં પાપુણન્તમ્પિ મહગ્ઘચીવરં અદત્વા અપ્પગ્ઘં દેન્તો **દોસાગતિં ગચ્છતિ** નામ. મોહમૂળ્હો ચીવરદાનવત્તં અજાનન્તો **મોહાગતિં ગચ્છતિ** નામ. મુખરાનં નવકાનમ્પિ ભયેન અપાપુણન્તં એવ મહગ્ઘં ચીવરં દેન્તો **ભયાગતિં ગચ્છતિ** નામ. યો એવં ન ગચ્છતિ, સબ્બેસં તુલાભૂતો પમાણભૂતો મજ્ઝત્તો, સો સમ્મન્નિતબ્બો. તેનપિ ચીવરં ભાજેન્તેન પઠમં ‘‘ઇદં થૂલં, ઇદં સણ્હં, ઇદં ઘનં, ઇદં તનુકં, ઇદં પરિભુત્તં, ઇદં અપરિભુત્તં, ઇદં દીઘતો એત્તકં, પુથુલતો એત્તક’’ન્તિ એવં વત્થાનિ વિચિનિત્વા ‘‘ઇદં એત્તકં અગ્ઘતિ, ઇદં એત્તક’’ન્તિ એવં અગ્ઘપરિચ્છેદં કત્વા સચે સબ્બેસં એકેકમેવ દસદસઅગ્ઘનકં પાપુણાતિ, ઇચ્ચેતં કુસલં. નો ચે પાપુણાતિ, યં નવ વા અટ્ઠ વા અગ્ઘતિ, તં અઞ્ઞેન એકઅગ્ઘનકેન ચ દ્વિઅગ્ઘનકેન ચ સદ્ધિં બન્ધિત્વા એતેન ઉપાયેન સમે પટિવીસે ઠપેત્વા કુસો પાતેતબ્બો. સચે એકેકસ્સ દીયમાને ચીવરે દિવસો નપ્પહોતિ, દસ દસ ભિક્ખૂ ગણેત્વા દસ દસ ચીવરપટિવીસે એકતો બન્ધિત્વા ભણ્ડિકં કત્વા એકો ચીવરપટિવીસો ઠપેતબ્બો . એવં ઠપિતેસુ ચીવરપટિવીસેસુ કુસો પાતેતબ્બો. તેહિપિ ભિક્ખૂહિ પુન કુસપાતં કત્વા ભાજેતબ્બં.

‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, સામણેરાનં ઉપડ્ઢપટિવીસં દાતુ’’ન્તિ (મહાવ॰ ૩૪૩) વચનતો યે સામણેરા અત્તિસ્સરા ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ કત્તબ્બકમ્મં ન કરોન્તિ, ઉદ્દેસપરિપુચ્છાસુ યુત્તા આચરિયુપજ્ઝાયાનંયેવ વત્તપટિવત્તં કરોન્તિ, અઞ્ઞેસં ન કરોન્તિ, એતેસંયેવ ઉપડ્ઢભાગો દાતબ્બો. યે પન પુરેભત્તઞ્ચ પચ્છાભત્તઞ્ચ ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સેવ કત્તબ્બકિચ્ચં કરોન્તિ, તેસં સમકો દાતબ્બો. ઇદઞ્ચ પિટ્ઠિસમયે ઉપ્પન્નેન ભણ્ડાગારે ઠપિતેન અકાલચીવરેનેવ કથિતં, કાલચીવરં પન સમકંયેવ દાતબ્બં. તત્રુપ્પાદવસ્સાવાસિકં સમ્મુઞ્જનીબન્ધનાદિ સઙ્ઘસ્સ ફાતિકમ્મં કત્વા ગહેતબ્બં. એતઞ્હેત્થ સબ્બેસં વત્તં. ભણ્ડાગારચીવરેપિ સચે સામણેરા આગન્ત્વા ‘‘ભન્તે, મયં યાગું પચામ, ભત્તં પચામ, ખજ્જકં પચામ, અપ્પહરિતં કરોમ, દન્તકટ્ઠં આહરામ, રઙ્ગછલ્લિં કપ્પિયં કત્વા દેમ, કિં અમ્હેહિ ન કતં નામા’’તિ ઉક્કુટ્ઠિં કરોન્તિ, સમભાગોવ દાતબ્બો. એતંયેવ વિરજ્ઝિત્વા કરોન્તિ, યેસઞ્ચ કરણભાવો ન પઞ્ઞાયતિ, તે સન્ધાય વુત્તં ‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, સામણેરાનં ઉપડ્ઢપટિવીસં દાતુ’’ન્તિ. **કુરુન્દિયં** પન ‘‘સચે સામણેરા ‘કસ્મા મયં, ભન્તે, સઙ્ઘકમ્મં ન કરોમ, કરિસ્સામા’તિ યાચન્તિ, સમપટિવીસો દાતબ્બો’’તિ વુત્તં.

સચે કોચિ ભિક્ખુ સકં ભાગં ગહેત્વા સત્થં લભિત્વા નદિં વા કન્તારં વા ઉત્તરિત્વા દિસાપક્કમિતુકામો હોતિ, તસ્સ ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, ઉત્તરન્તસ્સ સકં ભાગં દાતુ''ન્તિ (મહાવ॰ ૩૪૩) વચનતો ચીવરેસુ ભણ્ડાગારતો બહિ નીહટેસુ ઘણ્ટિં પહરિત્વા ભિક્ખુસઙ્ઘે સન્નિપતિતે ચીવરભાજકેન ''ઇમસ્સ ભિક્ખુનો કોટ્ઠાસેન એત્તકેન ભવિતબ્બ''ન્તિ તક્કેત્વા નયગ્ગાહેન સમભાગેન ચીવરં દાતબ્બં. તુલાય તુલિતમિવ હિ સમસમં દાતું ન સક્કા, તસ્મા ઊનં વા હોતુ અધિકં વા, એવં તક્કેન નયેન દિન્નં સુદિન્નં. નેવ ઊનકં પુન દાતબ્બં, નાતિરિત્તં પટિગ્ગણ્હિતબ્બં. સચે દસ ભિક્ખૂ હોન્તિ, સાટકાપિ દસેવ, તેસુ એકો દ્વાદસ અગ્ઘતિ, સેસા દસગ્ઘનકા. સબ્બેસુ દસગ્ઘનકવસેન કુસે પાતિતે યસ્સ ભિક્ખુનો દ્વાદસગ્ઘનકો કુસો પાતિતો, તેન યત્તકં તસ્મિં પટિવીસે અધિકં, તત્તકં અગ્ઘનકં યં કિઞ્ચિ અત્તનો સન્તકં કપ્પિયભણ્ડં દત્વા સો અતિરેકભાગો ગહેતબ્બો. સચે સબ્બેસં પઞ્ચ પઞ્ચ વત્થાનિ પત્તાનિ, સેસાનિપિ અત્થિ, એકેકં પન ન પાપુણાતિ, છિન્દિત્વા દાતબ્બાનિ.

છિન્દન્તેન ચ અડ્ઢમણ્ડલાદીનં વા ઉપાહનત્થવિકાદીનં વા પહોનકાનિ ખણ્ડાનિ કત્વા દાતબ્બાનિ. હેટ્ઠિમપરિચ્છેદેન ચતુરઙ્ગુલવિત્થારમ્પિ અનુવાતપ્પહોનકાયામં ખણ્ડં કત્વા દાતું વટ્ટતિ, અપરિભોગં પન ન કાતબ્બં. સચેપિ એકસ્સ ભિક્ખુનો કોટ્ઠાસે એકં વા દ્વે વા વત્થાનિ નપ્પહોન્તિ, તત્થ અઞ્ઞં સામણકં પરિક્ખારં ઠપેત્વા યો તેન તુસ્સતિ, તસ્સ તં ભાગં કત્વા પચ્છા કુસપાતો કાતબ્બો. સચે દસ દસ ભિક્ખૂ ગણેત્વા વગ્ગં કરોન્તાનં એકો વગ્ગો ન પૂરતિ, અટ્ઠ વા નવ વા હોન્તિ, તેસં અટ્ઠ વા નવ વા કોટ્ઠાસા ''તુમ્હે ઇમે ગહેત્વા વિસું ભાજેથા''તિ દાતબ્બા. એવં દત્વા પચ્છા કુસપાતો કાતબ્બો.

૧૯૯. ઇદાનિ ''અટ્ઠિમા, ભિક્ખવે, માતિકા ચીવરસ્સ ઉપ્પાદાય, સીમાય દેતિ, કતિકાય દેતિ, ભિક્ખાપઞ્ઞત્તિયા દેતિ, સઙ્ઘસ્સ દેતિ, ઉભતોસઙ્ઘસ્સ દેતિ, વસ્સંવુટ્ઠસઙ્ઘસ્સ દેતિ, આદિસ્સ દેતિ, પુગ્ગલસ્સ દેતી''તિ (મહાવ॰ ૩૭૯) ચીવરાનં પટિલાભખેત્તદસ્સનત્થં યા તા અટ્ઠ માતિકા વુત્તા, તાસં વસેન વિનિચ્છયો વેદિતબ્બો.

તત્થ ''સીમાય દમ્મી''તિ એવં સીમં પરામસિત્વા દેન્તો **સીમાય દેતિ** નામ. એવં સીમાય દિન્નં યાવતિકા ભિક્ખૂ અન્તોસીમાગતા, તેહિ ભાજેતબ્બં. સીમા ચ નામેસા ખણ્ડસીમા ઉપચારસીમા સમાનસંવાસસીમા અવિપ્પવાસસીમા લાભસીમા ગામસીમા નિગમસીમા નગરસીમા અબ્ભન્તરસીમા ઉદકુક્ખેપસીમા જનપદસીમા રટ્ઠસીમા રજ્જસીમા દીપસીમા ચક્કવાળસીમાતિ પન્નરસવિધા હોતિ. તત્થ **ખણ્ડસીમા** સીમાકથાયં વુત્તાવ. **ઉપચારસીમા** નામ પરિક્ખિત્તસ્સ વિહારસ્સ પરિક્ખેપેન, અપરિક્ખિત્તસ્સ પરિક્ખેપારહટ્ઠાનેન પરિચ્છિન્ના હોતિ. અપિચ ભિક્ખૂનં ધુવસન્નિપાતટ્ઠાનતો પરિયન્તે ઠિતભોજનસાલતો વા નિબદ્ધવસનઆવાસતો વા થામમજ્ઝિમસ્સ પુરિસસ્સ દ્વિન્નં લેડ્ડુપાતાનં અન્તો ઉપચારસીમાતિ વેદિતબ્બા. સા પન આવાસેસુ વડ્ઢન્તેસુ વડ્ઢતિ, પરિહાયન્તેસુ પરિહાયતિ. **મહાપચ્ચરિયં** પન ''ભિક્ખૂસુપિ વડ્ઢન્તેસુ વડ્ઢતી''તિ વુત્તં. તસ્મા સચે વિહારે સન્નિપતિતભિક્ખૂહિ સદ્ધિં એકાબદ્ધા હુત્વા યોજનસતમ્પિ પૂરેત્વા નિસીદન્તિ, યોજનસતમ્પિ ઉપચારસીમાવ હોતિ, સબ્બેસં લાભો પાપુણાતિ. **સમાનસંવાસઅવિપ્પવાસસીમાદ્વયમ્પિ** વુત્તમેવ. **લાભસીમા** નામ નેવ સમ્માસમ્બુદ્ધેન અનુઞ્ઞાતા, ન ધમ્મસઙ્ગાહકત્થેરેહિ ઠપિતા, અપિચ ખો રાજરાજમહામત્તા વિહારં કારેત્વા ગાવુતં વા અડ્ઢયોજનં વા યોજનં વા સમન્તતો પરિચ્છિન્દિત્વા ''અયં અમ્હાકં વિહારસ્સ લાભસીમા''તિ નામલિખિતકે થમ્ભે નિખણિત્વા ''યં એત્થન્તરે ઉપ્પજ્જતિ, સબ્બં અમ્હાકં વિહારસ્સ દેમા''તિ સીમા ઠપેન્તિ, અયં લાભસીમા નામ. **ગામનિગમનગરઅબ્ભન્તરઉદકુક્ખેપસીમાપિ** વુત્તા એવ.

જનપદસીમા નામ કાસિકોસલરટ્ઠાદીનં અન્તો બહૂ જનપદા હોન્તિ, તત્થ એકેકો જનપદપરિચ્છેદો જનપદસીમા. **રટ્ઠસીમા** નામ કાસિકોસલાદિરટ્ઠપરિચ્છેદો. **રજ્જસીમા** નામ ''ચોળભોગો કેરળભોગો''તિ એવં એકેકસ્સ રઞ્ઞો આણાપવત્તિટ્ઠાનં. **દીપસીમા** નામ સમુદ્દન્તેન પરિચ્છિન્નમહાદીપા ચ અન્તરદીપા ચ. **ચક્કવાળસીમા** ચક્કવાળપબ્બતેનેવ પરિચ્છિન્ના. એવમેતાસુ સીમાસુ ખણ્ડસીમાય કેનચિ કમ્મેન સન્નિપતિતં સઙ્ઘં દિસ્વા ''એત્થેવ સીમાય સઙ્ઘસ્સ દેમી''તિ વુત્તે યાવતિકા ભિક્ખૂ અન્તોખણ્ડસીમાગતા, તેહિ ભાજેતબ્બં. તેસંયેવ હિ તં પાપુણાતિ, અઞ્ઞેસં સીમન્તરિકાય વા ઉપચારસીમાય વા ઠિતાનમ્પિ ન પાપુણાતિ. ખણ્ડસીમાય ઠિતે પન રુક્ખે વા પબ્બતે વા ઠિતસ્સ હેટ્ઠા વા પથવીવેમજ્ઝગતસ્સ પાપુણાતિયેવ. ''ઇમિસ્સા ઉપચારસીમાય સઙ્ઘસ્સ દમ્મી''તિ દિન્નં પન ખણ્ડસીમાસીમન્તરિકાસુ ઠિતાનમ્પિ પાપુણાતિ. ''સમાનસંવાસસીમાય દમ્મી''તિ દિન્નં પન ખણ્ડસીમાસીમન્તરિકાસુ ઠિતાનં ન પાપુણાતિ. અવિપ્પવાસસીમાલાભસીમાસુ દિન્નં તાસુ સીમાસુ અન્તોગતાનં પાપુણાતિ. ગામસીમાદીસુ દિન્નં તાસં સીમાનં અબ્ભન્તરે બદ્ધસીમાય ઠિતાનમ્પિ પાપુણાતિ. અબ્ભન્તરસીમાઉદકુક્ખેપસીમાસુ દિન્નં તત્થ અન્તોગતાનંયેવ પાપુણાતિ. જનપદરટ્ઠરજ્જદીપચક્કવાળસીમાસુપિ ગામસીમાદીસુ વુત્તસદિસોયેવ વિનિચ્છયો.

સચે પન જમ્બુદીપે ઠિતો ''તમ્બવણ્ણિદીપે સઙ્ઘસ્સ દમ્મી''તિ વદતિ, તમ્બપણ્ણિદીપતો એકોપિ આગન્ત્વા સબ્બેસં ગણ્હિતું લભતિ. સચેપિ તત્રેવ એકો સભાગભિક્ખુ સભાગાનં ભાગં ગણ્હાતિ, ન વારેતબ્બો. એવં તાવ યો સીમં પરામસિત્વા દેતિ, તસ્સ દાને વિનિચ્છયો વેદિતબ્બો. યો પન ''અસુકસીમાય''ન્તિ વત્તું ન જાનાતિ, કેવલં ''સીમા''તિ વચનમત્તમેવ જાનન્તો વિહારં આગન્ત્વા ''સીમાય દમ્મી''તિ વા ''સીમટ્ઠકસઙ્ઘસ્સ દમ્મી''તિ વા ભણતિ, સો પુચ્છિતબ્બો ''સીમા નામ બહુવિધા, કતરસીમં સન્ધાય ભણસી''તિ. સચે વદતિ ''અહં 'અસુકસીમા'તિ ન જાનામિ, સીમટ્ઠકસઙ્ઘો ભાજેત્વા ગણ્હતૂ''તિ, કતરસીમાય ભાજેતબ્બં? મહાસીવત્થેરો કિરાહ ''અવિપ્પવાસસીમાયા''તિ. તતો નં આહંસુ ''અવિપ્પવાસસીમા નામ તિયોજનાપિ હોતિ, એવં સન્તે તિયોજને ઠિતા લાભં ગણ્હિસ્સન્તિ, તિયોજને ઠત્વા આગન્તુકવત્તં પૂરેત્વા આરામં પવિસિતબ્બં ભવિસ્સતિ, ગમિકો તિયોજનં ગન્ત્વા સેનાસનં આપુચ્છિસ્સતિ, નિસ્સયપ્પટિપન્નસ્સ તિયોજનાતિક્કમે નિસ્સયો પટિપ્પસ્સમ્ભિસ્સતિ, પારિવાસિકેન તિયોજનં અતિક્કમિત્વા અરુણં ઉટ્ઠપેતબ્બં ભવિસ્સતિ, ભિક્ખુનિયા તિયોજને ઠત્વા આરામપ્પવેસનં આપુચ્છિતબ્બં ભવિસ્સતિ, સબ્બમ્પેતં ઉપચારસીમાપરિચ્છેદવસેનેવ કાતું વટ્ટતિ, તસ્મા ઉપચારસીમાય ભાજેતબ્બ''ન્તિ.

૨૦૦. કતિકાય દેતીતિ એત્થ પન કતિકા નામ સમાનલાભકતિકા. તત્રેવં કતિકા કાતબ્બા, એકસ્મિં વિહારે સન્નિપતિતેહિ ભિક્ખૂહિ યં વિહારં સઙ્ગણ્હિતુકામા સમાનલાભં કાતું ઇચ્છન્તિ , તસ્સ નામં ગહેત્વા ''અસુકો નામ વિહારો પોરાણકો''તિ વા ''બુદ્ધાધિવુત્થો''તિ વા ''અપ્પલાભો''તિ વા ય કિઞ્ચિ કારણં વત્વા ''તં વિહારં ઇમિના વિહારેન સદ્ધિં એકલાભં કાતું સઙ્ઘસ્સ રુચ્ચતી''તિ તિક્ખત્તું સાવેતબ્બં. એત્તાવતા તસ્મિં વિહારે નિસિન્નોપિ ઇધ નિસિન્નોવ હોતિ. તસ્મિં વિહારેપિ સઙ્ઘેન એવમેવ કાતબ્બં. એત્તાવતા ઇધ નિસિન્નોપિ તસ્મિં નિસિન્નોવ હોતિ. એકસ્મિં વિહારે લાભે ભાજિયમાને ઇતરસ્મિં ઠિતસ્સ ભાગં ગહેતું વટ્ટતિ. એવં એકેન વિહારેન સદ્ધિં બહૂપિ આવાસા એકલાભા કાતબ્બા. એવઞ્ચ કતે એકસ્મિં આવાસે દિન્ને સબ્બત્થ દિન્નં હોતિ.

૨૦૧. ભિક્ખાપઞ્ઞત્તિ નામ અત્તનો પરિચ્ચાગપઞ્ઞાપનટ્ઠાનં, યત્થ સઙ્ઘસ્સ ધુવકારા કરીયન્તિ. એત્થ ચ યસ્મિં વિહારે ઇમસ્સ ચીવરદાયકસ્સ સન્તકં સઙ્ઘસ્સ પાકવટ્ટં વા વત્તતિ, યસ્મિં વિહારે ભિક્ખૂ અત્તનો ભારં કત્વા સદા ગેહે ભોજેતિ, યત્થ વા તેન આવાસો કારિતો, સલાકભત્તાદીનિ વા નિબદ્ધાનિ, ઇમે ધુવકારા નામ. યેન પન

સકલોપિ વિહારો પતિટ્ઠાપિતો, તત્થ વત્તબ્બમેવ નત્થિ, તસ્મા સચે સો ''યત્થ મય્હં ધુવકારા કરીયન્તિ, તત્થ દમ્મી''તિ વા ''તત્થ દેથા''તિ વા ભણતિ, બહૂસુ ચેપિ ઠાનેસુ ધુવકારા હોન્તિ, સબ્બત્થ દિન્નમેવ હોતિ. સચે પન એકસ્મિં વિહારે ભિક્ખૂ બહુતરા હોન્તિ, તેહિ વત્તબ્બં ''તુમ્હાકં ધુવકારે એકત્થ ભિક્ખૂ બહૂ, એકત્થ અપ્પકા''તિ. સચે ''ભિક્ખુગણનાય ગણ્હથા''તિ ભણતિ, તથા ભાજેત્વા ગણ્હિતું વટ્ટતિ. એત્થ ચ વત્થભેસજ્જાદિ અપ્પકમ્પિ સુખેન ભાજીયતિ. યદિ પન મઞ્ચો વા પીઠં વા એકમેવ હોતિ, તં પુચ્છિત્વા યસ્સ વિહારસ્સ, એકવિહારેપિ વા યસ્સ સેનાસનસ્સ સો વિચારેતિ, તત્થ દાતબ્બં. સચેપિ ''અસુકભિક્ખુ ગણ્હતૂ''તિ વદતિ, વટ્ટતિ. અથ ''મય્હં ધુવકારે દેથા''તિ વત્વા અવિચારેત્વા ગચ્છતિ, સઙ્ઘસ્સપિ વિચારેતું વટ્ટતિ. એવં પન વિચારેતબ્બં, ''સઙ્ઘત્થેરસ્સ વસનટ્ઠાને દેથા''તિ વત્તબ્બં. સચે તત્થ સેનાસનં પરિપુણ્ણં હોતિ, યત્થ નપ્પહોતિ, તત્થ દાતબ્બં. સચે એકો ભિક્ખુ ''મય્હં વસનટ્ઠાને સેનાસનપરિભોગભણ્ડં નત્થી''તિ વદતિ, તત્થ દાતબ્બં.

૨૦૨. **સઙ્ઘસ્સ દેતી**તિ એત્થ પન સચે વિહારં પવિસિત્વા ''ઇમાનિ ચીવરાનિ સઙ્ઘસ્સ દમ્મી''તિ દેતિ, ઉપચારસીમાય ઠિતેન સઙ્ઘેન ઘણ્ટિં પહરિત્વા કાલં ઘોસેત્વા ભાજેતબ્બાનિ, સીમટ્ઠકસ્સ અસમ્પત્તસ્સપિ ભાગં ગણ્હન્તો ન વારેતબ્બો. વિહારો મહા હોતિ, થેરાસનતો પટ્ઠાય વત્થેસુ દીયમાનેસુ અલસજાતિકા મહાથેરા પચ્છા આગચ્છન્તિ, ''ભન્તે, વીસતિવસ્સાનં દીયતિ, તુમ્હાકં ઠિતિકા અતિક્કન્તા''તિ ન વત્તબ્બા, ઠિતિકં ઠપેત્વા તેસં દત્વા પચ્છા ઠિતિભાય દાતબ્બં. ''અસુકવિહારે કિર બહુ ચીવરં ઉપ્પન્ન''ન્તિ સુત્વા યોજનન્તરિકવિહારતોપિ ભિક્ખૂ આગચ્છન્તિ, સમ્પત્તસમ્પત્તાનં ઠિતટ્ઠાનતો પટ્ઠાય દાતબ્બં, અસમ્પત્તાનમ્પિ ઉપચારસીમં પવિટ્ઠાનં અન્તેવાસિકાદીસુ ગણ્હન્તેસુ દાતબ્બમેવ. ''બહિઉપચારસીમાય ઠિતાનં દેથા''તિ વદન્તિ, ન દાતબ્બં. સચે પન ઉપચારસીમં ઓક્કન્તેહિ એકાબદ્ધા હુત્વા અત્તનો વિહારદ્વારે વા અન્તોવિહારેયેવ વા હોન્તિ, પરિસવસેન વડ્ઢિતા નામ સીમા હોતિ, તસ્મા દાતબ્બં. સઙ્ઘનવકસ્સ દિન્નેપિ પચ્છા આગતાનં દાતબ્બમેવ. દુતિયભાગે પન થેરાસનં આરુળ્હે આગતાનં પઠમભાગો ન પાપુણાતિ, દુતિયભાગતો વસ્સગ્ગેન દાતબ્બં.

એકસ્મિં વિહારે દસ ભિક્ખૂ હોન્તિ, દસ વત્થાનિ ''સઙ્ઘસ્સ દેમા''તિ દેન્તિ, પાટેક્કં ભાજેતબ્બાનિ. સચે ''સબ્બાનેવ અમ્હાકં પાપુણન્તી''તિ ગહેત્વા ગચ્છન્તિ, દુપ્પાપિતાનિ ચેવ દુગ્ગહિતાનિ ચ, ગતગતટ્ઠાને સઙ્ઘિકાનેવ હોન્તિ. એકં પન ઉદ્ધરિત્વા ''ઇદં તુમ્હાકં પાપુણાતી''તિ સઙ્ઘત્થેરસ્સ પાપેત્વા ''સેસાનિ અમ્હાકં પાપુણન્તી''તિ ગહેતું વટ્ટતિ. એકમેવ વત્થં ''સઙ્ઘસ્સ દેમા''તિ આહરન્તિ, અભાજેત્વાવ ''અમ્હાકં પાપુણાતી''તિ ગણ્હન્તિ, દુપ્પાપિતઞ્ચેવ દુગ્ગહિતઞ્ચ. સત્થકેન વા હલિદ્દિઆદિના વા લેખં કત્વા એકકોટ્ઠાસં ''ઇદં ઠાનં તુમ્હાકં પાપુણાતી''તિ સઙ્ઘત્થેરસ્સ પાપેત્વા ''સેસં અમ્હાકં પાપુણાતી''તિ ગહેતું વટ્ટતિ. યં પન વત્થસ્સેવ પુપ્ફં વા વલિ વા, તેન પરિચ્છેદં કાતું ન વટ્ટતિ. સચે એકં તન્તં ઉદ્ધરિત્વા ''ઇદં ઠાનં તુમ્હાકં પાપુણાતી''તિ થેરસ્સ દત્વા ''સેસં અમ્હાકં પાપુણાતી''તિ ગણ્હન્તિ, વટ્ટતિ. ખણ્ડં ખણ્ડં છિન્દિત્વા ભાજિયમાનં વટ્ટતિયેવ.

એકભિક્ખુકે વિહારે સઙ્ઘસ્સ ચીવરેસુ ઉપ્પન્નેસુ સચે પુબ્બે વુત્તનયેનેવ સો ભિક્ખુ ''સબ્બાનિ મય્હં પાપુણન્તી''તિ ગણ્હાતિ, સુગ્ગહિતાનિ , ઠિતિકા પન ન તિટ્ઠતિ. સચે એકેકં ઉદ્ધરિત્વા ''ઇદં મય્હં પાપુણાતી''તિ ગણ્હાતિ, ઠિતિકા તિટ્ઠતિ. તત્થ અટ્ઠિતાય ઠિતિકાય પુન અઞ્ઞસ્મિં ચીવરે ઉપ્પન્ને સચે એકો ભિક્ખુ આગચ્છતિ, મજ્ઝે છિન્દિત્વા દ્વીહિપિ ગહેતબ્બં. ઠિતાય ઠિતિકાય પુન અઞ્ઞસ્મિં ચીવરે ઉપ્પન્ને સચે નવકતરો આગચ્છતિ, ઠિતિકા હેટ્ઠા ઓરોહતિ. સચે વુડ્ઢતરો આગચ્છતિ, ઠિતિકા ઉદ્ધં આરોહતિ. અથ અઞ્ઞો નત્થિ, પુન અત્તનો પાપેત્વા ગહેતબ્બં. ''સઙ્ઘસ્સ દેમા''તિ વા ''ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ દેમા''તિ વા યેન કેનચિ આકારેન સઙ્ઘં આમસિત્વા દિન્નં પન પંસુકૂલિકાનં ન વટ્ટતિ ''ગહપતિચીવરં પટિક્ખિપામિ, પંસુકૂલિકઙ્ગં સમાદિયામી''તિ વુત્તત્તા, ન પન અકપ્પિયત્તા.

ભિક્ખુસઙ્ઘેન અપલોકેત્વા દિન્નમ્પિ ન ગહેતબ્બં. યં પન ભિક્ખુ અત્તનો સન્તકં દેતિ, તં ભિક્ખુદત્તિયં નામ વટ્ટતિ, પંસુકૂલં પન ન હોતિ. એવં સન્તેપિ ધુતઙ્ગં ન ભિજ્જતિ. ''ભિક્ખૂનં દેમ, થેરાનં દેમા''તિ વુત્તે પન પંસુકૂલિકાનમ્પિ વટ્ટતિ, ''ઇદં વત્થં સઙ્ઘસ્સ દેમ, ઇમિના ઉપાહનત્થવિકપત્તત્થવિકઆયોગઅંસબદ્ધકાદીનિ કરોન્તૂ''તિ દિન્નમ્પિ વટ્ટતિ. પત્તત્થવિકાદીનં અત્થાય દિન્નાનિ બહૂનિપિ હોન્તિ, ચીવરત્થાયપિ પહોન્તિ, તતો ચીવરં કત્વા પારુપિતું વટ્ટતિ. સચે પન સઙ્ઘો ભાજિતાતિરિત્તાનિ વત્થાનિ છિન્દિત્વા ઉપાહનત્થવિકાદીનં અત્થાય ભાજેતિ, તતો ગહેતું ન વટ્ટતિ. સામિકેહિ વિચારિતમેવ હિ વટ્ટતિ, ન ઇતરં. પંસુકૂલિકં ''સઙ્ઘસ્સ ધમ્મકરણપટાદીનં અત્થાય દેમા''તિ વુત્તેપિ ગહેતું વટ્ટતિ, પરિક્ખારો નામ પંસુકૂલિકાનમ્પિ ઇચ્છિતબ્બો. યં તત્થ અતિરેકં હોતિ, તં ચીવરેપિ ઉપનેતું વટ્ટતિ. સુત્તં સઙ્ઘસ્સ દેન્તિ, પંસુકૂલિકેહિપિ ગહેતબ્બં. અયં તાવ વિહારં પવિસિત્વા ''ઇમાનિ ચીવરાનિ સઙ્ઘસ્સ દમ્મી''તિ દિન્નેસુ વિનિચ્છયો. સચે પન બહિઉપચારસીમાય અદ્ધાનમગ્ગપ્પટિપન્ને ભિક્ખૂ દિસ્વા ''સઙ્ઘસ્સ દમ્મી''તિ સઙ્ઘત્થેરસ્સ વા સઙ્ઘનવકસ્સ વા આરોચેતિ, સચેપિ યોજનં ફરિત્વા પરિસા ઠિતા હોતિ, એકાબદ્ધા ચે, સબ્બેસં પાપુણાતિ. યે પન દ્વાદસહિ હત્થેહિ પરિસં અસમ્પત્તા, તેસં ન પાપુણાતિ.

૨૦૩. **ઉભતોસઙ્ઘસ્સ દેતી**તિ એત્થ ''ઉભતોસઙ્ઘસ્સ દમ્મી''તિ વુત્તેપિ ''દ્વિધા સઙ્ઘસ્સ દમ્મી''તિ, ''દ્વિન્નં સઙ્ઘાનં દમ્મી''તિ, ''ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ ચ ભિક્ખુનીસઙ્ઘસ્સ ચ દમ્મી''તિ વુત્તેપિ ઉભતોસઙ્ઘસ્સ દિન્નમેવ હોતિ. તત્થ સચે બહુકાપિ ભિક્ખૂ હોન્તિ, એકા ભિક્ખુની હોતિ, ઉપડ્ઢં દાતબ્બં, દ્વે ભાગે સમે કત્વા એકો ભાગો દાતબ્બોતિ અત્થો. સચે બહુકાપિ ભિક્ખુનિયો હોન્તિ, એકો ભિક્ખુ હોતિ, ઉપડ્ઢં દાતબ્બં. ''ઉભતોસઙ્ઘસ્સ ચ તુય્હઞ્ચ દમ્મી''તિ વુત્તે સચે દસ દસ ભિક્ખૂ ચ ભિક્ખુનિયો ચ હોન્તિ, એકવીસતિ પટિવીસે કત્વા એકો પુગ્ગલસ્સ દાતબ્બો, દસ ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ, દસ ભિક્ખુનીસઙ્ઘસ્સ. યેન પુગ્ગલિકો લદ્ધો, સો સઙ્ઘતોપિ અત્તનો વસ્સગ્ગેન ગહેતું લભતિ. કસ્મા? ઉભતોસઙ્ઘગ્ગહણેન ગહિતત્તા. ''ઉભતોસઙ્ઘસ્સ ચ ચેતિયસ્સ ચ દમ્મી''તિ વુત્તેપિ એસેવ નયો. ઇધ પન ચેતિયસ્સ સઙ્ઘતો પાપુણનકોટ્ઠાસો નામ નત્થિ, એકપુગ્ગલસ્સ પત્તકોટ્ઠાસસમોવ કોટ્ઠાસો હોતિ. ''ઉભતોસઙ્ઘસ્સ ચ તુય્હઞ્ચ ચેતિયસ્સ ચા''તિ વુત્તે પન દ્વાવીસતિ કોટ્ઠાસે કત્વા દસ ભિક્ખૂનં, દસ ભિક્ખુનીનં, એકો પુગ્ગલસ્સ, એકો ચેતિયસ્સ દાતબ્બો. તત્થ પુગ્ગલો સઙ્ઘતોપિ અત્તનો વસ્સગ્ગેન ગહેતું લભતિ, ચેતિયસ્સ એકોયેવ.

''ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ ચ ભિક્ખુનીનઞ્ચ દમ્મી''તિ વુત્તે પન ન મજ્ઝે ભિન્દિત્વા દાતબ્બં, ભિક્ખૂ ચ ભિક્ખુનિયો ચ ગણેત્વા દાતબ્બં. ''ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ ચ ભિક્ખુનીનઞ્ચ તુય્હઞ્ચા''તિ વુત્તે પન પુગ્ગલો વિસું ન લભતિ, પાપુણનટ્ઠાનતો એકમેવ લભતિ. કસ્મા? ભિક્ખુસઙ્ઘગ્ગહણેન ગહિતત્તા. ''ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ ચ ભિક્ખુનીનઞ્ચ તુય્હઞ્ચ ચેતિયસ્સ ચા''તિ વુત્તેપિ ચેતિયસ્સ એકપુગ્ગલપટિવીસો લબ્ભતિ, પુગ્ગલસ્સ વિસું ન લબ્ભતિ, તસ્મા એકં ચેતિયસ્સ દત્વા અવસેસં ભિક્ખૂ ચ ભિક્ખુનિયો ચ ગણેત્વા ભાજેતબ્બં.

''ભિક્ખૂનઞ્ચ ભિક્ખુનીનઞ્ચ દમ્મી''તિ વુત્તેપિ મજ્ઝે ભિન્દિત્વા ન દાતબ્બં, પુગ્ગલગણનાય એવ વિભજિતબ્બં. ''ભિક્ખૂનઞ્ચ ભિક્ખુનીનઞ્ચ તુય્હઞ્ચ, ભિક્ખૂનઞ્ચ ભિક્ખુનીનઞ્ચ ચેતિયસ્સ ચ, ભિક્ખૂનઞ્ચ ભિક્ખુનીનઞ્ચ તુય્હઞ્ચ ચેતિયસ્સ ચા''તિ એવં વુત્તેપિ ચેતિયસ્સ એકપટિવીસો લબ્ભતિ, પુગ્ગલસ્સ વિસું નત્થિ, ભિક્ખૂ ચ ભિક્ખુનિયો ચ ગણેત્વા એવ ભાજેતબ્બં. યથા ચ ભિક્ખુસઙ્ઘં આદિં કત્વા નયો નીતો, એવં ભિક્ખુનીસઙ્ઘં આદિં કત્વાપિ નેતબ્બો.

''ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ ચ તુય્હઞ્ચા''તિ વુત્તે પુગ્ગલસ્સ વિસું ન લબ્ભતિ, વસ્સગ્ગેનેવ ગહેતબ્બં. ''ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ ચ ચેતિયસ્સ ચા''તિ વુત્તે પન ચેતિયસ્સ વિસું પટિવીસો લબ્ભતિ. ''ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ ચ તુય્હઞ્ચ ચેતિયસ્સ ચા''તિ વુત્તેપિ ચેતિયસ્સેવ વિસું લબ્ભતિ, ન પુગ્ગલસ્સ. ''ભિક્ખૂનઞ્ચ તુય્હઞ્ચા''તિ વુત્તેપિ વિસું ન લબ્ભતિ, ''ભિક્ખૂનઞ્ચ

ચેતિયસ્સ ચા''તિ વુત્તે પન ચેતિયસ્સ લબ્ભતિ. ''ભિક્ખૂનઞ્ચ તુય્હઞ્ચ ચેતિયસ્સ ચા''તિ વુત્તેપિ ચેતિયસ્સેવ વિસું લબ્ભતિ, ન પુગ્ગલસ્સ. ભિક્ખુનીસઙ્ઘં આદિં કત્વાપિ એવમેવ યોજેતબ્બં.

પુબ્બે બુદ્ધપ્પમુખસ્સ ઉભતોસઙ્ઘસ્સ દાનં દેન્તિ, ભગવા મજ્ઝે નિસીદતિ, દક્ખિણતો ભિક્ખૂ, વામતો ભિક્ખુનિયો નિસીદન્તિ, ભગવા ઉભિન્નં સઙ્ઘત્થેરો, તદા ભગવા અત્તના લદ્ધપચ્ચયે અત્તનાપિ પરિભુઞ્જતિ, ભિક્ખૂનમ્પિ દાપેતિ. એતરહિ પન પણ્ડિતમનુસ્સા સધાતુકં પટિમં વા ચેતિયં વા ઠપેત્વા બુદ્ધપ્પમુખસ્સ ઉભતોસઙ્ઘસ્સ દાનં દેન્તિ, પટિમાય વા ચેતિયસ્સ વા પુરતો આધારકે પત્તં ઠપેત્વા દક્ખિણોદકં દત્વા ''બુદ્ધાનં દેમા''તિ, તત્થ પઠમં ખાદનીયભોજનીયં દેન્તિ, વિહારં વા આહરિત્વા ''ઇદં ચેતિયસ્સ દેમા''તિ પિણ્ડપાતઞ્ચ માલાગન્ધાદીનિ ચ દેન્તિ, તત્થ કથં પટિપજ્જિતબ્બન્તિ? માલાગન્ધાદીનિ તાવ ચેતિયે આરોપેતબ્બાનિ, વત્થેહિ પટાકા, તેલેન પદીપા કાતબ્બા. પિણ્ડપાતમધુફાણિતાદીનિ પન યો નિબદ્ધચેતિયજગ્ગકો હોતિ પબ્બજિતો વા ગહટ્ઠો વા, તસ્સ દાતબ્બાનિ. નિબદ્ધજગ્ગકે અસતિ આહટભત્તં ઠપેત્વા વત્તં કત્વા પરિભુઞ્જિતું વટ્ટતિ, ઉપકટ્ઠે કાલે ભુઞ્જિત્વા પચ્છાપિ વત્તં કાતું વટ્ટતિયેવ. માલાગન્ધાદીસુ ચ યં કિઞ્ચિ ''ઇદં હરિત્વા ચેતિયે પૂજં કરોથા''તિ વુત્તે દૂરમ્પિ હરિત્વા પૂજેતબ્બં, ''ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ હરા''તિ વુત્તેપિ હરિતબ્બં. સચે પન ''અહં પિણ્ડાય ચરામિ, આસનસાલાય ભિક્ખૂ અત્થિ, તે હરિસ્સન્તી''તિ વુત્તે ''ભન્તે, તુય્હમેવ દમ્મી''તિ વદતિ, ભુઞ્જિતું વટ્ટતિ. અથ પન ''ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ દસ્સામી''તિ હરન્તસ્સ ગચ્છતો અન્તરાવ કાલો ઉપકટ્ઠો હોતિ, અત્તનો પાપેત્વા ભુઞ્જિતું વટ્ટતિ.

૨૦૪. **વસ્સંવુટ્ઠસઙ્ઘસ્સ દેતી**તિ એત્થ પન સચે વિહારં પવિસિત્વા ''ઇમાનિ ચીવરાનિ વસ્સંવુટ્ઠસઙ્ઘસ્સ દમ્મી''તિ દેતિ, યત્તકા ભિક્ખૂ તસ્મિં આવાસે વસ્સચ્છેદં અકત્વા પુરિમવસ્સંવુટ્ઠા, તેહિ ભાજેતબ્બં, અઞ્ઞેસં ન પાપુણાતિ. દિસાપક્કન્તસ્સપિ સતિ ગાહકે યાવ કથિનસ્સુબ્ભારા દાતબ્બં. ''અનત્થતે પન કથિને અન્તોહેમન્તે એવઞ્ચ વત્વા દિન્નં પચ્છિમવસ્સંવુટ્ઠાનમ્પિ પાપુણાતી''તિ લક્ખણઞ્ઞૂ વદન્તિ. અટ્ઠકથાસુ પનેતં ન વિચારિતં. સચે પન બહિઉપચારસીમાયં ઠિતો ''વસ્સંવુટ્ઠસઙ્ઘસ્સ દમ્મી''તિ વદતિ, સમ્પત્તાનં સબ્બેસં પાપુણાતિ. અથ ''અસુકવિહારે વસ્સંવુટ્ઠસઙ્ઘસ્સા''તિ વદતિ, તત્ર વસ્સંવુટ્ઠાનમેવ યાવ કથિનસ્સુબ્ભારા પાપુણાતિ. સચે પન ગિમ્હાનં પઠમદિવસતો પટ્ઠાય એવં વદતિ, તત્ર સમ્મુખીભૂતાનં સબ્બેસં પાપુણાતિ. કસ્મા? પિટ્ઠિસમયે ઉપ્પન્નત્તા. અન્તોવસ્સેયેવ ''વસ્સં વસન્તાનં દમ્મી''તિ વુત્તે છિન્નવસ્સા ન લભન્તિ, વસ્સં વસન્તાવ લભન્તિ. ચીવરમાસે પન ''વસ્સં વસન્તાનં દમ્મી''તિ વુત્તે પચ્છિમિકાય વસ્સૂપગતાનંયેવ પાપુણાતિ, પુરિમિકાય વસ્સૂપગતાનઞ્ચ છિન્નવસ્સાનઞ્ચ ન પાપુણાતિ.

ચીવરમાસતો પટ્ઠાય યાવ હેમન્તસ્સ પચ્છિમો દિવસો, તાવ ''વસ્સાવાસિકં દેમા''તિ વુત્તે કથિનં અત્થતં વા હોતુ અનત્થતં વા, અતીતવસ્સંવુટ્ઠાનમેવ પાપુણાતિ. ગિમ્હાનં પઠમદિવસતો પટ્ઠાય વુત્તે પન માતિકા આરોપેતબ્બા ''અતીતપસ્સાવાસસ્સ પઞ્ચ માસા અતિક્કન્તા, અનાગતો ચાતુમાસચ્ચયેન ભવિસ્સતિ, કતરવસ્સાવાસસ્સ દેસી''તિ. સચે ''અતીતવસ્સંવુટ્ઠાનં દમ્મી''તિ વદતિ, તં અન્તોવસ્સંવુટ્ઠાનમેવ પાપુણાતિ, દિસાપક્કન્તાનમ્પિ સભાગા ગણ્હિતું લભન્તિ. સચે ''અનાગતે વસ્સાવાસિકં દમ્મી''તિ વદતિ, તં ઠપેત્વા વસ્સૂપનાયિકદિવસે ગહેતબ્બં. અથ ''અગુત્તો વિહારો, ચોરભયં અત્થિ, ન સક્કા ઠપેતું ગણ્હિત્વા વા આહિણ્ડિતુ''ન્તિ વુત્તે ''સમ્પત્તાનં દમ્મી''તિ વદતિ, ભાજેત્વા ગહેતબ્બં. સચે વદતિ ''ઇતો મે, ભન્તે, તતિયે વસ્સે વસ્સાવાસિકં ન દિન્નં, તં દમ્મી''તિ, તસ્મિં અન્તોવસ્સે વુટ્ઠભિક્ખૂનં પાપુણાતિ. સચે તે દિસા પક્કન્તા, અઞ્ઞો વિસ્સાસિકો ગણ્હાતિ, દાતબ્બં. અથેકોયેવ અવસિટ્ઠો, સેસા કાલકતા, સબ્બં એકસ્સેવ પાપુણાતિ. સચે એકોપિ નત્થિ, સઙ્ઘિકં હોતિ, સમ્મુખીભૂતેહિ ભાજેતબ્બં.

૨૦૫. આદિસ્સ દેતીતિ એત્થ પન યાગુયા વા ભત્તે વા ખાદનીયે વા ચીવરે વા સેનાસને વા ભેસજ્જે વા આદિસિત્વા પરિચ્છિન્દિત્વા દેન્તો આદિસ્સ દેતિ નામ. તત્રાયં વિનિચ્છયો – ભિક્ખૂ અજ્જતનાય વા સ્વાતનાય વા યાગુયા નિમન્તેત્વા તેસં ઘરં પવિટ્ઠાનં યાગું દેતિ, યાગું દત્વા પીતાય યાગુયા ‘‘ઇમાનિ ચીવરાનિ યેહિ મય્હં યાગુ પીતા, તેસં દમ્મી’’તિ દેતિ, યેહિ નિમન્તિતેહિ યાગુ પીતા, તેસંયેવ પાપુણાતિ. યેહિ પન ભિક્ખાચારવત્તેન ઘરદ્વારેન ગચ્છન્તેહિ વા ઘરં પવિટ્ઠેહિ વા યાગુ લદ્ધા, યેસં વા આસનસાલતો પત્તં આહરિત્વા મનુસ્સેહિ નીતા, યેસં વા થેરેહિ પેસિતા, તેસં ન પાપુણાતિ. સચે પન નિમન્તિતભિક્ખૂહિ સદ્ધિં અઞ્ઞેપિ બહૂ આગન્ત્વા અન્તોગેહઞ્ચ બહિગેહઞ્ચ પૂરેત્વા નિસિન્ના, દાયકો ચ એવં વદતિ ‘‘નિમન્તિતા વા હોન્તુ અનિમન્તિતા વા, યેસં મયા યાગુ દિન્ના, સબ્બેસં ઇમાનિ વત્થાનિ હોન્તૂ’’તિ, સબ્બેસં પાપુણાતિ. યેહિ પન થેરાનં હત્થતો યાગુ લદ્ધા, તેસં ન પાપુણાતિ. અથ સો ‘‘યેહિ મય્હં યાગુ પીતા, સબ્બેસં હોતૂ’’તિ વદતિ, સબ્બેસં પાપુણાતિ. ભત્તખાદનીયેસુપિ એસેવ નયો. ચીવરે પન પુબ્બેપિ તેન વસ્સં વાસેત્વા ભિક્ખૂનં ચીવરં દિન્નપુબ્બં હોતિ, સો ચે ભિક્ખૂ ભોજેત્વા વદતિ ‘‘યેસં મયા પુબ્બે ચીવરં દિન્નં, તેસંયેવ ઇમં ચીવરં વા સુત્તં વા સપ્પિમધુફાણિતાદીનિ વા હોન્તૂ’’તિ, સબ્બં તેસંયેવ પાપુણાતિ. સેનાસનેપિ ‘‘યો મયા કારિતે વિહારે વા પરિવેણે વા વસતિ, તસ્સિદં હોતૂ’’તિ વુત્તે તસ્સેવ હોતિ. ભેસજ્જેપિ ‘‘મયં કાલેન કાલં થેરાનં સપ્પિઆદીનિ ભેસજ્જાનિ દેમ, યેહિ તાનિ લદ્ધાનિ, તેસંયેવિદં હોતૂ’’તિ વુત્તે તેસંયેવ હોતિ.

૨૦૬. પુગ્ગલસ્સ દેતીતિ એત્થ પન ‘‘ઇમં ચીવરં ઇત્થન્નામસ્સ દમ્મી’’તિ એવં પરમ્મુખા વા, પાદમૂલે ઠપેત્વા ‘‘ઇદં, ભન્તે, તુમ્હાકં દમ્મી’’તિ એવં સમ્મુખા વા દેતિ, તં તસ્સેવ હોતિ. સચે પન ‘‘ઇદં તુમ્હાકઞ્ચ તુમ્હાકં અન્તેવાસિકાનઞ્ચ દમ્મી’’તિ એવં વદતિ, થેરસ્સ ચ અન્તેવાસિકાનઞ્ચ પાપુણાતિ. ઉદ્દેસં ગહેતું આગતો ગહેત્વા ગચ્છન્તો ચ અત્થિ, તસ્સપિ પાપુણાતિ. ‘‘તુમ્હેહિ સદ્ધિં નિબદ્ધચારિકભિક્ખૂનં દમ્મી’’તિ વુત્તે ઉદ્દેસન્તેવાસિકાનં વત્તં કત્વા ઉદ્દેસપરિપુચ્છાદીનિ ગહેત્વા વિચરન્તાનં સબ્બેસં પાપુણાતિ. અયં ‘‘પુગ્ગલસ્સ દેતી’’તિ ઇમસ્મિં પદે વિનિચ્છયો.

સચે કોચિ ભિક્ખુ એકોવ વસ્સં વસતિ, તત્થ મનુસ્સા ‘‘સઙ્ઘસ્સ દેમા’’તિ ચીવરાનિ દેન્તિ, તત્થ કિં કાતબ્બન્તિ? ‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, તસ્સેવ તાનિ ચીવરાનિ યાવ કથિનસ્સ ઉબ્ભારા’’તિ (મહાવ॰ ૩૬૩) વચનતો સચે (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૩૬૩) ગણપૂરકે ભિક્ખૂ લભિત્વા કથિનં અત્થતં હોતિ, પઞ્ચ માસે, નો ચે અત્થતં હોતિ, એકં ચીવરમાસં અઞ્ઞત્થ ગહેત્વા નીતાનિપિ તસ્સેવ તાનિ ચીવરાનિ, ન તેસં અઞ્ઞો કોચિ ઇસ્સરો. યં યઞ્હિ ‘‘સઙ્ઘસ્સ દેમા’’તિ વા ‘‘સઙ્ઘં ઉદ્દિસ્સ દેમા’’તિ વા ‘‘વસ્સંવુટ્ઠસઙ્ઘસ્સ દેમા’’તિ વા ‘‘વસ્સાવાસિકં દેમા’’તિ વા દેન્તિ, સચેપિ મતકચીવરં અવિભજિત્વા તં વિહારં પવિસતિ, તં સબ્બં તસ્સેવ ભિક્ખુનો હોતિ. યમ્પિ સો વસ્સાવાસત્થાય વડ્ઢિં પયોજેત્વા ઠપિતઉપનિક્ખેપતો વા તત્રુપ્પાદતો વા વસ્સાવાસિકં ગણ્હાતિ, સબ્બં સુગ્ગહિતમેવ હોતિ. ઇદઞ્હેત્થ લક્ખણં – યેન તેનાકારેન સઙ્ઘસ્સ ઉપ્પન્નવત્થં અત્થતકથિનસ્સ પઞ્ચ માસે, અનત્થતકથિનસ્સ એકં ચીવરમાસં પાપુણાતિ. સચે પન કોચિ ભિક્ખુ વસ્સાનતો અઞ્ઞસ્મિં ઉતુકાલે એકકો વસતિ, તત્થ મનુસ્સા ‘‘સઙ્ઘસ્સ દેમા’’તિ ચીવરાનિ દેન્તિ, તેન ભિક્ખુના અધિટ્ઠાતબ્બં ‘‘મય્હિમાનિ ચીવરાની’’તિ. અધિટ્ઠહન્તેન પન વત્તં જાનિતબ્બં. તેન હિ ભિક્ખુના ઘણ્ટિં વા પહરિત્વા કાલં વા ઘોસેત્વા થોકં આગમેત્વા સચે ઘણ્ટિસઞ્ઞાય વા કાલસઞ્ઞાય વા ભિક્ખૂ આગચ્છન્તિ, તેહિ સદ્ધિં ભાજેતબ્બાનિ. તેહિ ચે ભિક્ખૂહિ તસ્મિં ચીવરે ભાજિયમાને અપાતિતે કુસે અઞ્ઞો ભિક્ખુ આગચ્છતિ, સમકો દાતબ્બો ભાગો, પાતિતે કુસે અઞ્ઞો ભિક્ખુ આગચ્છતિ, ન અકામા દાતબ્બો ભાગો. એકકોટ્ઠાસેપિ હિ કુસદણ્ડકે પાતિતમત્તે સચેપિ ભિક્ખુસહસ્સં હોતિ,

ગહિતમેવ નામ ચીવરં, તસ્મા ન અકામા ભાગો દાતબ્બો. સચે પન અત્તનો રુચિયા દાતુકામા હોન્તિ, દેન્તુ. અનુભાગેપિ એસેવ નયો.

અથ ઘણ્ટિસઞ્ઞાય વા કાલસઞ્ઞાય વા અઞ્ઞે ભિક્ખૂ ન આગચ્છન્તિ, ''મય્હિમાનિ ચીવરાનિ પાપુણન્તી''તિ અધિટ્ઠાતબ્બાનિ. એવં અધિટ્ઠિતે સબ્બાનિ તસ્સેવ હોન્તિ, ઠિતિકા પન ન તિટ્ઠતિ. સચે એકેકં ઉદ્ધરિત્વા ''અયં પઠમભાગો મય્હં પાપુણાતિ, અયં દુતિયભાગો''તિ એવં ગણ્હાતિ, ગહિતાનિ ચ સુગ્ગહિતાનિ હોન્તિ, ઠિતિકા ચ તિટ્ઠતિ, એવં પાપેત્વા ગણ્હન્તેનપિ અધિટ્ઠિતમેવ હોતિ. સચે પન ઘણ્ટિં પહરિત્વા વા અપ્પહરિત્વા વા કાલમ્પિ ઘોસેત્વા વા અઘોસેત્વા વા ''અહમેવેત્થ , મય્હમેવ ઇમાનિ ચીવરાની''તિ ગણ્હાતિ , દુગ્ગહિતાનિ હોન્તિ. અથ ''અઞ્ઞો કોચિ ઇધ નત્થિ, મય્હં એતાનિ પાપુણન્તી''તિ ગણ્હાતિ, સુગ્ગહિતાનિ. અથ અનધિટ્ઠહિત્વાવ તાનિ ચીવરાનિ ગહેત્વા અઞ્ઞં વિહારં ઉદ્દિસ્સ ગચ્છતિ ''તત્થ ભિક્ખૂહિ સદ્ધિં ભાજેસ્સામી''તિ, તાનિ ચીવરાનિ ગતગતટ્ઠાને સઙ્ઘિકાનેવ હોન્તિ. ભિક્ખૂહિ દિટ્ઠમત્તમેવેત્થ પમાણં. તસ્મા સચે કેચિ પટિપથં આગચ્છન્તા ''કુહિં, આવુસો, ગચ્છસી''તિ પુચ્છિત્વા તમત્થં સુત્વા ''કિં, આવુસો, મયં સઙ્ઘો ન હોમા''તિ તત્થેવ ભાજેત્વા ગણ્હન્તિ, સુગ્ગહિતાનિ. સચેપિ એસ મગ્ગા ઓક્કમિત્વા કઞ્ચિ વિહારં વા આસનસાલં વા પિણ્ડાય ચરન્તો એકગેહમેવ વા પવિસતિ, તત્ર ચ નં ભિક્ખૂ દિસ્વા તમત્થં પુચ્છિત્વા ભાજેત્વા ગણ્હન્તિ, સુગ્ગહિતાનેવ.

''ન, ભિક્ખવે, અઞ્ઞત્ર વસ્સંવુટ્ઠેન અઞ્ઞત્ર ચીવરભાગો સાદિતબ્બો, યો સાદિયેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (મહાવ॰ ૩૬૪) વચનતો અઞ્ઞત્ર વસ્સંવુટ્ઠો અઞ્ઞત્ર ભાગં ગણ્હાતિ, દુક્કટં. એત્થ પન કિઞ્ચાપિ લહુકા આપત્તિ, અથ ખો ગહિતાનિ ચીવરાનિ ગહિતટ્ઠાને દાતબ્બાનિ. સચેપિ નટ્ઠાનિ વા જિણ્ણાનિ વા હોન્તિ, તસ્સેવ ગીવા. ''દેહી''તિ વુત્તે અદેન્તો ધુરનિક્ખેપે ભણ્ડગ્ઘેન કારેતબ્બો.

એકો ભિક્ખુ દ્વીસુ આવાસેસુ વસ્સં વસતિ ''એવં મે બહુ ચીવરં ઉપ્પજ્જિસ્સતી''તિ, એકં પુગ્ગલપટિવીસંયેવ લભતિ. તસ્મા સચે એકેકસ્મિં વિહારે એકાહમેકાહં વા સત્તાહં વા વસતિ, એકેકસ્મિં વિહારે યં એકો પુગ્ગલો લભતિ, તતો તતો ઉપડ્ઢં ઉપડ્ઢં દાતબ્બં. એવઞ્હિ એકપુગ્ગલપટિવીસો દિન્નો હોતિ. સચે પન એકસ્મિં વિહારે વસન્તો ઇતરસ્મિં સત્તાહવારેન અરુણમેવ ઉટ્ઠાપેતિ, બહુતરં વસિતવિહારતો તસ્સ પટિવીસો દાતબ્બો. એવમ્પિ એકપુગ્ગલપટિવીસોયેવ દિન્નો હોતિ. ઇદઞ્ચ નાનાલાભેહિ નાનૂપચારેહિ એકસીમાવિહારેહિ કથિતં, નાનાસીમાવિહારે પન સેનાસનગ્ગાહો પટિપ્પસ્સમ્ભતિ. તસ્મા તત્થ ચીવરપટિવીસો ન પાપુણાતિ, સેસં પન આમિસભેસજ્જાદિ સબ્બં સબ્બત્થ અન્તોસીમાગતસ્સ પાપુણાતિ.

૨૦૭. ''ભિક્ખુસ્સ, ભિક્ખવે, કાલકતે સઙ્ઘો સામી પત્તચીવરે, અપિચ ગિલાનુપટ્ઠાકા બહૂપકારા, અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, સઙ્ઘેન તિચીવરઞ્ચ પત્તઞ્ચ ગિલાનુપટ્ઠાકાનં દાતું, યં તત્થ લહુભણ્ડં લહુપરિક્ખારં, તં સમ્મુખીભૂતેન સઙ્ઘેન ભાજેતું, યં તત્થ ગરુભણ્ડં ગરુપરિક્ખારં, તં આગતાનાગતચાતુદ્દિસસ્સ સઙ્ઘસ્સ અવિસ્સજ્જિકં અવેભઙ્ગિક''ન્તિ (મહાવ॰ ૩૬૯) વચનતો ભિક્ખુસ્મિં કાલકતે અપલોકેત્વા વા –

''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ કાલકતો, ઇદં તસ્સ તિચીવરઞ્ચ પત્તો ચ, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, સઙ્ઘો ઇમં તિચીવરઞ્ચ પત્તઞ્ચ ગિલાનુપટ્ઠાકાનં દદેય્ય, એસા ઞત્તિ.

''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ કાલકતો, ઇદં તસ્સ તિચીવરઞ્ચ પત્તો ચ, સઙ્ઘો ઇમં તિચીવરઞ્ચ પત્તઞ્ચ ગિલાનુપટ્ઠાકાનં દેતિ, યસ્સાયસ્મતો ખમતિ ઇમસ્સ તિચીવરસ્સ ચ પત્તસ્સ ચ

ગિલાનુપટ્ઠાકાનં દાનં, સો તુણ્હસ્સ. યસ્સ નક્ખમતિ, સો ભાસેય્ય.

“દિન્નં ઇદં સઙ્ઘેન તિચીવરઞ્ચ પત્તો ચ ગિલાનુપટ્ઠાકાનં, ખમતિ સઙ્ઘસ્સ, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામી”તિ (મહાવ॰ ૩૬૭) –

એવં કમ્મવાચં વા સાવેત્વા ગિલાનુપટ્ઠાકાનં પત્તચીવરં દત્વા સેસં લહુપરિક્ખારં સમ્મુખીભૂતેન સઙ્ઘેન ભાજેત્વા ગહેતબ્બં.

૨૦૮. ગિલાનુપટ્ઠાકાનં લાભે પન અયં વિનિચ્છયો – સચે સકલે ભિક્ખુસઙ્ઘે ઉપટ્ઠહન્તે કાલં કરોતિ, સબ્બેપિ સામિકા. અથ એકચ્ચેહિ વારે કતે એકચ્ચેહિ અકતેયેવ કાલં કરોતિ, તત્ર એકચ્ચે આચરિયા વદન્તિ “સબ્બેપિ અત્તનો વારે સમ્પત્તે કરેય્યું, તસ્મા સબ્બેપિ સામિનો”તિ. એકચ્ચે વદન્તિ “યેહિ જગ્ગિતો, તે એવ લભન્તિ, ઇતરે ન લભન્તી”તિ. સામણેરેપિ કાલકતે સચે ચીવરં અત્થિ, ગિલાનુપટ્ઠાકાનં દાતબ્બં. નો ચે અત્થિ, યં અત્થિ, તં દાતબ્બં. અઞ્ઞસ્મિં પરિક્ખારે સતિ ચીવરભાગં કત્વા દાતબ્બં. ભિક્ખુ ચ સામણેરો ચ સચે સમં ઉપટ્ઠહિંસુ, સમકો ભાગો દાતબ્બો. અથ સામણેરોવ ઉપટ્ઠહતિ, ભિક્ખુસ્સ સંવિદહનમત્તમેવ હોતિ, સામણેરસ્સ જેટ્ઠકોટ્ઠાસો દાતબ્બો. સચે સામણેરો ભિક્ખુના આનીતઉદકેન યાગું પચિત્વા પટિગ્ગહાપનમત્તમેવ કરોતિ, ભિક્ખુ ઉપટ્ઠહતિ, ભિક્ખુસ્સ જેટ્ઠભાગો દાતબ્બો. બહૂ ભિક્ખૂ સબ્બે સમગ્ગા હુત્વા ઉપટ્ઠહન્તિ, સબ્બેસં સમકો ભાગો દાતબ્બો. યો પનેત્થ વિસેસેન ઉપટ્ઠહતિ, તસ્સ વિસેસો કાતબ્બો.

યેન પન એકદિવસમ્પિ ગિલાનુપટ્ઠાકવસેન યાગુભત્તં વા પચિત્વા દિન્નં, ન્હાનં વા પટિસાદિતં, સોપિ ગિલાનુપટ્ઠાકોવ. યો પન સમીપં અનાગન્ત્વા ભેસજ્જતણ્ડુલાદીનિ પેસેતિ, અયં ગિલાનુપટ્ઠાકો ન હોતિ. યો પરિયેસિત્વા ગાહેત્વા આગચ્છતિ, અયં ગિલાનુપટ્ઠાકોવ . એકો વત્તસીસેન જગ્ગતિ, એકો પચ્ચાસાય, મતકાલે ઉભોપિ પચ્ચાસીસન્તિ, ઉભિન્નમ્પિ દાતબ્બં. એકો ઉપટ્ઠહિત્વા ગિલાનસ્સ વા કમ્મેન અત્તનો વા કમ્મેન કત્થચિ ગતો “પુન આગન્ત્વા જગ્ગિસ્સામી”તિ, એતસ્સપિ દાતબ્બં. એકો ચિરં ઉપટ્ઠહિત્વા “ઇદાનિ ન સક્કોમી”તિ ધુરં નિક્ખિપિત્વા ગચ્છતિ, સચેપિ તં દિવસમેવ ગિલાનો કાલં કરોતિ, ઉપટ્ઠાકભાગો ન દાતબ્બો. ગિલાનુપટ્ઠાકો નામ ગિહી વા હોતુ પબ્બજિતો વા અન્તમસો માતુગામોપિ, સબ્બે ભાગં લભન્તિ. સચે તસ્સ ભિક્ખુનો પત્તચીવરમત્તમેવ હોતિ, અઞ્ઞં નત્થિ, સબ્બં ગિલાનુપટ્ઠાકાનંયેવ દાતબ્બં. સચેપિ સહસ્સં અગ્ઘતિ, અઞ્ઞં પન બહુમ્પિ પરિક્ખારં તે ન લભન્તિ, સઙ્ઘસ્સેવ હોતિ. અવસેસં ભણ્ડં બહુ ચેવ મહગ્ઘઞ્ચ, તિચીવરં અપ્પગ્ઘં, તતો ગહેત્વા તિચીવરપરિક્ખારો દાતબ્બો, સબ્બઞ્ચેતં સઙ્ઘિકતોવ લબ્ભતિ. સચે પન સો જીવમાનોયેવ સબ્બં અત્તનો પરિક્ખારં નિસ્સજ્જિત્વા કસ્સચિ અદાસિ, કોચિ વા વિસ્સાસં અગ્ગહેસિ, યસ્સ દિન્નં, યેન ચ ગહિતં, તસ્સેવ હોતિ, તસ્સ રુચિયા એવ ગિલાનુપટ્ઠાકા લભન્તિ. અઞ્ઞેસં અદત્વા દૂરે ઠપિતપરિક્ખારાપિ તત્થ તત્થ સઙ્ઘસ્સેવ હોન્તિ. દ્વિન્નં સન્તકં હોતિ અવિભત્તં, એકસ્મિં કાલકતે ઇતરો સામી. બહૂનમ્પિ સન્તકે એસેવ નયો. સબ્બેસુ મતેસુ સઙ્ઘિકં હોતિ. સચેપિ અવિભજિત્વા સદ્ધિવિહારિકાદીનં દેન્તિ, અદિન્નમેવ હોતિ, વિભજિત્વા દિન્નં પન સુદિન્નં. તં તેસુ મતેસુપિ સદ્ધિવિહારિકાદીનંયેવ હોતિ, ન સઙ્ઘસ્સ.

સચે વસ્સંવુટ્ઠો ભિક્ખુ અનુપ્પન્ને વા ઉપ્પન્ને વા ચીવરે અભાજિતે વા પક્કમતિ, ઉમ્મત્તકો ખિત્તચિત્તો વેદનાટ્ટો ઉક્ખિત્તકો વા હોતિ, સન્તે પતિરૂપે ગાહકે ભાગો દાતબ્બો. સચે પન વિબ્ભમતિ વા કાલં વા કરોતિ સામણેરો વા પટિજાનાતિ, સિક્ખં પચ્ચક્ખાતકો, અન્તિમવત્થું અજ્ઝાપન્નકો, પણ્ડકો, થેય્યસંવાસકો,

તિત્થિયપક્કન્તકો, તિરચ્છાનગતો, માતુઘાતકો, પિતુઘાતકો, અરહન્તઘાતકો, ભિક્ખુનીદૂસકો, સઙ્ઘભેદકો, લોહિતુપ્પાદકો, ઉભતોબ્યઞ્જનકો વા પટિજાનાતિ, સઙ્ઘો સામી, ભાગો ન દાતબ્બો.

સચે વસ્સંવુટ્ઠાનં ભિક્ખૂનં અનુપ્પન્ને ચીવરે સઙ્ઘો ભિજ્જતિ, કોસમ્બકભિક્ખૂ વિય દ્વે કોટ્ઠાસા હોન્તિ, તત્થ મનુસ્સા એકસ્મિં પક્ખે દક્ખિણોદકઞ્ચ ગન્ધાદીનિ ચ દેન્તિ, એકસ્મિં ચીવરાનિ દેન્તિ ''સઙ્ઘસ્સ દેમા''તિ, યત્થ વા ઉદકં દિન્નં, યસ્મિંયેવ પક્ખે ચીવરાનિ દેન્તિ ''સઙ્ઘસ્સ દેમા''તિ, સઙ્ઘસ્સેવ તાનિ ચીવરાનિ, દ્વિન્નમ્પિ કોટ્ઠાસાનં પાપુણન્તિ, ઘણ્ટિં પહરિત્વા દ્વીહિપિ પક્ખેહિ એકતો ભાજેતબ્બાનિ. સચે પન મનુસ્સા એકસ્મિં પક્ખે દક્ખિણોદકં ગન્ધાદીનિ ચ દેન્તિ, એકસ્મિં પક્ખે ચીવરાનિ દેન્તિ ''પક્ખસ્સ દેમા''તિ, પક્ખસ્સેવ તાનિ ચીવરાનિ. એવઞ્હિ દિન્ને યસ્સ કોટ્ઠાસસ્સ ઉદકં દિન્નં, તસ્સ ઉદકમેવ હોતિ. યસ્સ ચીવરં દિન્નં, તસ્સેવ ચીવરં. યસ્મિં પદેસે દક્ખિણોદકં પમાણં હોતિ, તત્થ એકો પક્ખો દક્ખિણોદકસ્સ લદ્ધત્તા ચીવરાનિ લભતિ, એકો ચીવરાનમેવ લદ્ધત્તાતિ ઉભોહિ એકતો હુત્વા યથાવુડ્ઢં ભાજેતબ્બં. ''ઇદં કિર પરસમુદ્દે લક્ખણ''ન્તિ **મહાઅટ્ઠકથાયં** વુત્તં. સચે યસ્મિં પક્ખે ઉદકં દિન્નં, તસ્મિંયેવ પક્ખે ચીવરાનિ દેન્તિ ''પક્ખસ્સ દેમા''તિ, પક્ખસ્સેવ તાનિ ચીવરાનિ, ઇતરો પક્ખો અનિસ્સરોયેવ. સચે પન વસ્સંવુટ્ઠાનં ભિક્ખૂનં ઉપ્પન્ને ચીવરે અભાજિતે સઙ્ઘો ભિજ્જતિ, સબ્બેસં સમકં ભાજેતબ્બં.

સચે સમ્બહુલેસુ ભિક્ખૂસુ અદ્ધાનમગ્ગપ્પટિપન્નેસુ કેચિ ભિક્ખૂ પંસુકૂલત્થાય સુસાનં ઓક્કમન્તિ, કેચિ અનાગમેન્તા પક્કમન્તિ, અનાગમેન્તાનં ન અકામા ભાગો દાતબ્બો, આગમેન્તાનં પન અકામાપિ દાતબ્બો ભાગો. યદિ પન મનુસ્સા ''ઇધાગતા એવ ગણ્હન્તૂ''તિ દેન્તિ, સઞ્ઞાણં વા કત્વા ગચ્છન્તિ ''સમ્પત્તા ગણ્હન્તૂ''તિ, સમ્પત્તાનં સબ્બેસમ્પિ પાપુણાતિ . સચે છડ્ડેત્વા ગતા, યેન ગહિતં, સો એવ સામી. સચે કેચિ ભિક્ખૂ પઠમં સુસાનં ઓક્કમન્તિ, કેચિ પચ્છા, તત્થ પઠમં ઓક્કન્તા પંસુકૂલં લભન્તિ, પચ્છા ઓક્કન્તા ન લભન્તિ. ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, પચ્છા ઓક્કન્તાનં ન અકામા ભાગં દાતુ''ન્તિ (મહાવ॰ ૩૪૧) વચનતો પચ્છા ઓક્કન્તાનં અકામા ભાગો ન દાતબ્બો. સચે પન સબ્બેપિ સમં ઓક્કન્તા, કેચિ લભન્તિ, કેચિ ન લભન્તિ. ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, સદિસાનં ઓક્કન્તાનં અકામાપિ ભાગં દાતુ''ન્તિ (મહાવ॰ ૩૪૧) વચનતો સમં ઓક્કન્તાનં અકામાપિ ભાગો દાતબ્બો. સચે પન ''લદ્ધં પંસુકૂલં સબ્બે ભાજેત્વા ગણ્હિસ્સામા''તિ બહિમેવ કતિકં કત્વા સુસાનં ઓક્કન્તા કેચિ લભન્તિ, કેચિ ન લભન્તિ, ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, કતિકં કત્વા ઓક્કન્તાનં અકામા ભાગં દાતુ''ન્તિ (મહાવ॰ ૩૪૧) વચનતો કતિકં કત્વા ઓક્કન્તાનમ્પિ અકામા ભાગો દાતબ્બો. અયં તાવ ચીવરભાજનીયકથા.

૨૦૯. **પિણ્ડપાતભાજને** પન ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, સઙ્ઘભત્તં ઉદ્દેસભત્તં નિમન્તનં સલાકભત્તં પક્ખિકં ઉપોસથિકં પાટિપદિક''ન્તિ (ચૂળવ॰ ૩૨૫) એવં અનુઞ્ઞાતેસુ સઙ્ઘભત્તાદીસુ અયં વિનિચ્છયો (ચૂળવ॰ અટ્ઠ॰ ૩૨૫) –

સઙ્ઘભત્તં નામ સકલસ્સ સઙ્ઘસ્સ દાતબ્બં ભત્તં. તસ્મા સઙ્ઘભત્તે ઠિતિકા નામ નત્થિ, તતોયેવ ચ ''અમ્હાકં અજ્જ દસ દ્વાદસ દિવસા ભુઞ્જન્તાનં, ઇદાનિ અઞ્ઞતો ભિક્ખૂ આનેથા''તિ ન એવં તત્થ વત્તબ્બં, ''પુરિમદિવસેસુ અમ્હેહિ ન લદ્ધં, ઇદાનિ તં અમ્હાકં ગાહેથા''તિ એવમ્પિ વત્તું ન લભતિ. તઞ્હિ આગતાગતાનં પાપુણાતિયેવ.

ઉદ્દેસભત્તાદીસુ પન અયં નયો – રઞ્ઞા વા રાજમહામત્તેન વા ''સઙ્ઘતો ઉદ્દિસિત્વા એત્તકે ભિક્ખૂ આનેથા''તિ પહિતે કાલં ઘોસેત્વા ઠિતિકા પુચ્છિતબ્બા. સચે અત્થિ, તતો પટ્ઠાય ગાહેતબ્બં. નો ચે, થેરાસનતો પટ્ઠાય

ગાહેતબ્બં. ઉદ્દેસકેન પિણ્ડપાતિકાનમ્પિ ન અતિક્કામેતબ્બં. તે પન ધુતઙ્ગં રક્ખન્તા સયમેવ અતિક્કમિસ્સન્તિ. એવં ગાહિયમાને અલસજાતિકા મહાથેરા પચ્છા આગચ્છન્તિ, ''ભન્તે, વીસતિવસ્સાનં ગાહીયતિ, તુમ્હાકં ઠિતિકા અતિક્કન્તા''તિ ન વત્તબ્બા, ઠિતિકં ઠપેત્વા તેસં ગાહેત્વા પચ્છા ઠિતિકાય ગાહેતબ્બં. ''અસુકવિહારે બહુ ઉદ્દેસભત્તં ઉપ્પન્ન''ન્તિ સુત્વા યોજનન્તરિકવિહારતોપિ ભિક્ખૂ આગચ્છન્તિ, સમ્પત્તસમ્પત્તાનં ઠિતટ્ઠાનતો પટ્ઠાય ગાહેતબ્બં, અસમ્પત્તાનમ્પિ ઉપચારસીમં પવિટ્ઠાનં અન્તેવાસિકાદીસુ ગણ્હન્તેસુ ગાહેતબ્બમેવ. ''બહિઉપચારસીમાયં ઠિતાનં ગાહેથા''તિ વદન્તિ, ન ગાહેતબ્બં. સચે ઉપચારસીમં ઓક્કન્તેહિ એકાબદ્ધા હુત્વા અત્તનો વિહારદ્વારે વા અન્તોવિહારેયેવ વા હોન્તિ, પરિસવસેન વડ્ઢિતા નામ સીમા હોતિ, તસ્મા ગાહેતબ્બં. સઙ્ઘનવકસ્સ દિન્નેપિ પચ્છા આગતાનં ગાહેતબ્બમેવ. દુતિયભાગે પન થેરાસનં આરુળ્હે પુન આગતાનં પઠમભાગો ન પાપુણાતિ, દુતિયભાગતો વસ્સગ્ગેન ગાહેતબ્બં.

એકસ્મિં વિહારે એકં ભત્તુદ્દેસટ્ઠાનં પરિચ્છિન્દિત્વા ગાવુતપ્પમાણાયપિ ઉપચારસીમાય યત્થ કત્થચિ આરોચિતં ઉદ્દેસભત્તં તસ્મિંયેવ ભત્તુદ્દેસટ્ઠાને ગાહેતબ્બં. એકો એકસ્સ ભિક્ખુનો પહિણતિ ''સ્વે સઙ્ઘતો ઉદ્દિસિત્વા દસ ભિક્ખૂ પહિણથા''તિ, તેન સો અત્થો ભત્તુદ્દેસકસ્સ આરોચેતબ્બો. સચે તં દિવસં પમુસ્સતિ, દુતિયદિવસે પાતોવ આરોચેતબ્બો, અથ પમુસ્સિત્વાવ પિણ્ડાય પવિસન્તો સરતિ, યાવ ઉપચારસીમં નાતિક્કમતિ, તાવ યા ભોજનસાલાય પકતિઠિતિકા, તસ્સાયેવ વસેન ગાહેતબ્બં. સચેપિ ઉપચારસીમં અતિક્કન્તો, ભિક્ખૂ ચ ઉપચારસીમટ્ઠકેહિ એકાબદ્ધા હોન્તિ, અઞ્ઞમઞ્ઞં દ્વાદસહત્થન્તરં અવિજહિત્વા ગચ્છન્તિ, પકતિઠિતિકાય વસેન ગાહેતબ્બં. ભિક્ખૂનં પન તાદિસે એકાબદ્ધે અસતિ બહિઉપચારસીમાય યસ્મિં ઠાને સરતિ, તત્થ નવં ઠિતિકં કત્વા ગાહેતબ્બં. અન્તોગામે આસનસાલાય સરન્તેન આસનસાલાય ઠિતિકાય ગાહેતબ્બં. યત્થ કત્થચિ સરિત્વા ગાહેતબ્બમેવ, અગાહેતું ન વટ્ટતિ. ન હિ એતં દુતિયદિવસે લબ્ભતીતિ.

સચે સકવિહારતો અઞ્ઞં વિહારં ગચ્છન્તે ભિક્ખૂ દિસ્વા કોચિ ઉદ્દેસભત્તં ઉદ્દિસાપેતિ, યાવ અન્તોઉપચારે વા ઉપચારસીમટ્ઠકેહિ સદ્ધિં વુત્તનયેન એકાબદ્ધા વા હોન્તિ, તાવ સકવિહારે ઠિતિકાવસેન ગાહેતબ્બં. બહિઉપચારે ઠિતાનં દિન્નં પન ''સઙ્ઘતો, ભન્તે, એત્તકે નામ ભિક્ખૂ ઉદ્દિસથા''તિ વુત્તે સમ્પત્તસમ્પત્તાનં ગાહેતબ્બં. તત્થ દ્વાદસહત્થન્તરં અવિજહિત્વા એકાબદ્ધનયેન દૂરે ઠિતાપિ સમ્પત્તાયેવાતિ વેદિતબ્બા. સચે યં વિહારં ગચ્છન્તિ, તત્થ પવિટ્ઠાનં આરોચેન્તિ, તસ્સ વિહારસ્સ ઠિતિકાવસેન ગાહેતબ્બં. સચેપિ ગામદ્વારે વા વીથિયં વા ચતુક્કે વા અન્તરઘરે વા ભિક્ખૂ દિસ્વા કોચિ સઙ્ઘુદ્દેસં આરોચેતિ, તસ્મિં તસ્મિં ઠાને અન્તોઉપચારગતાનં ગાહેતબ્બં.

ઘરૂપચારો ચેત્થ એકઘરં એકૂપચારં, એકઘરં નાનૂપચારં, નાનાઘરં એકૂપચારં, નાનાઘરં નાનૂપચારન્તિ ઇમેસં વસેન વેદિતબ્બો. તત્થ યં એકકુલસ્સ ઘરં એકવળઞ્જં હોતિ, તં સુપ્પપાતપરિચ્છેદસ્સ અન્તો એકૂપચારં નામ, તત્થુપ્પન્નો ઉદ્દેસલાભો એકસ્મિં ઉપચારે ભિક્ખાચારવત્તેનપિ ઠિતાનં સબ્બેસં પાપુણાતિ. એતં **એકઘરં એકૂપચારં** નામ. યં પન એકઘરં દ્વિન્નં ભરિયાનં સુખવિહારત્થાય મજ્ઝે ભિત્તિં ઉટ્ઠપેત્વા નાનાદ્વારવળઞ્જં કતં, તત્થુપ્પન્નો ઉદ્દેસલાભો ભિત્તિઅન્તરિકસ્સ ન પાપુણાતિ, તસ્મિં તસ્મિં ઠાને નિસિન્નસ્સેવ પાપુણાતિ. એતં **એકઘરં નાનૂપચારં** નામ. યસ્મિં પન ઘરે બહૂ ભિક્ખૂ નિમન્તેત્વા અન્તોગેહતો પટ્ઠાય એકાબદ્ધે કત્વા પટિવિસ્સકઘરાનિપિ પૂરેત્વા નિસીદાપેન્તિ, તત્થ ઉપ્પન્નો ઉદ્દેસલાભો સબ્બેસં પાપુણાતિ. યમ્પિ નાનાકુલસ્સ નિવેસનં મજ્ઝે ભિત્તિં અકત્વા એકદ્વારેનેવ વળઞ્જન્તિ, તત્રાપિ એસેવ નયો. એતં **નાનાઘરં એકૂપચારં** નામ. યો પન નાનાનિવેસનેસુ નિસિન્નાનં ભિક્ખૂનં ઉદ્દેસલાભો ઉપ્પજ્જતિ, કિઞ્ચાપિ ભિત્તિચ્છિદ્દેન ભિક્ખૂ દિસ્સન્તિ, તસ્મિં તસ્મિં નિવેસને નિસિન્નાનંયેવ પાપુણાતિ. એતં **નાનાઘરં નાનૂપચારં** નામ.

યો પન ગામદ્વારવીથિચતુક્કેસુ અઞ્ઞતરસ્મિં ઠાને ઉદ્દેસભત્તં લભિત્વા અઞ્ઞસ્મિં ભિક્ખુસ્મિં અસતિ અત્તનોવ પાપુણાપેત્વા દુતિયદિવસેપિ તસ્મિંયેવ ઠાને અઞ્ઞં લભતિ, તેન યં અઞ્ઞં નવકં વા વુડ્ઢં વા ભિક્ખું પસ્સતિ, તસ્સ ગાહેતબ્બં. સચે કોચિ નત્થિ, અત્તનોવ પાપેત્વા ભુઞ્જિતબ્બં. સચે આસનસાલાય નિસીદિત્વા કાલં પટિમાનેન્તેસુ ભિક્ખૂસુ કોચિ આગન્ત્વા ''સઙ્ઘુદ્દેસપત્તં દેથ, ઉદ્દેસપત્તં દેથ, સઙ્ઘતો ઉદ્દિસિત્વા પત્તં દેથ, સઙ્ઘિકં પત્તં દેથા''તિ વા વદતિ, ઉદ્દેસપત્તં ઠિતિકાય ગાહેત્વા દાતબ્બં. ''સઙ્ઘુદ્દેસભિક્ખું દેથ, સઙ્ઘતો ઉદ્દિસિત્વા ભિક્ખું દેથ, સઙ્ઘિકં ભિક્ખું દેથા''તિ વુત્તેપિ એસેવ નયો.

ઉદ્દેસકો પનેત્થ પેસલો લજ્જી મેધાવી ઇચ્છિતબ્બો, તેન તિક્ખત્તું ઠિતિકં પુચ્છિત્વા સચે કોચિ ઠિતિકં જાનન્તો નત્થિ, થેરાસનતો ગાહેતબ્બં. સચે પન ''અહં જાનામિ, દસવસ્સેન લદ્ધ''ન્તિ કોચિ ભણતિ, ''અત્થાવુસો, દસવસ્સા ભિક્ખૂ''તિ પુચ્છિતબ્બં. સચે તસ્સ સુત્વાવ ''દસવસ્સમ્હ દસવસ્સમ્હા''તિ બહૂ આગચ્છન્તિ, ''તુય્હં પાપુણાતિ, તુય્હં પાપુણાતી''તિ અગત્વા ''સબ્બે અપ્પસદ્દા હોથા''તિ વત્વા પટિપાટિયા ઠપેતબ્બા, ઠપેત્વા ''કતિ ભિક્ખૂ ઇચ્છથા''તિ ઉપાસકો પુચ્છિતબ્બો, ''એત્તકે નામ, ભન્તે''તિ વુત્તે ''તુય્હં પાપુણાતિ, તુય્હં પાપુણાતી''તિ અવત્વા સબ્બનવકસ્સ વસ્સગ્ગઞ્ચ ઉતુ ચ દિવસભાગો ચ છાયા ચ પુચ્છિતબ્બા. સચે છાયાયપિ પુચ્છિયમાનાય અઞ્ઞો વુડ્ઢતરો આગચ્છતિ, તસ્સ દાતબ્બં. અથ છાયં પુચ્છિત્વા ''તુય્હં પાપુણાતી''તિ વુત્તે વુડ્ઢતરો આગચ્છતિ, ન લભતિ. કથાપપઞ્ચેન હિ નિસિન્નસ્સપિ નિદ્દાયન્તસ્સપિ ગાહિતં સુગ્ગાહિતં, અતિક્કન્તં સુઅતિક્કન્તં. ભાજનીયભણ્ડઞ્હિ નામેતં સમ્પત્તસ્સેવ પાપુણાતિ, તત્થ સમ્પત્તભાવો ઉપચારેન પરિચ્છિન્દિતબ્બો. આસનસાલાય ચ અન્તોપરિક્ખેપો ઉપચારો, તસ્મિં ઠિતસ્સ લાભો પાપુણાતિ.

કોચિ આસનસાલતો અટ્ઠ ઉદ્દેસપત્તે આહરાપેત્વા સત્ત પત્તે પણીતભોજનાનં, એકં ઉદકસ્સ પૂરેત્વા આસનસાલં પહિણતિ, ગહેત્વા આગતા કિઞ્ચિ અવત્વા ભિક્ખૂનં હત્થેસુ પતિટ્ઠપેત્વા પક્કમન્તિ, યેન યં લદ્ધં, તસ્સેવ તં હોતિ. યેન પન ઉદકં લદ્ધં, તસ્સ અતિક્કન્તમ્પિ ઠિતિકં ઠપેત્વા અઞ્ઞં ઉદ્દેસભત્તં ગાહેતબ્બં, તઞ્ચ લૂખં વા લભતુ પણીતં વા તિચીવરપરિવારં વા, તસ્સેવ તં હોતિ. ઈદિસો હિસ્સ પુઞ્ઞવિસેસો, ઉદકં પન યસ્મા આમિસં ન હોતિ, તસ્મા અઞ્ઞં ઉદ્દેસભત્તં લભતિ. સચે પન તે ગહેત્વા આગતા ''ઇદં કિર, ભન્તે, સબ્બં ભાજેત્વા ભુઞ્જથા''તિ વત્વા ગચ્છન્તિ, સબ્બેહિ ભાજેત્વા ભુઞ્જિત્વા ઉદકં પાતબ્બં. ''સઙ્ઘતો ઉદ્દિસિત્વા અટ્ઠ મહાથેરે દેથ, મજ્ઝિમે દેથ, નવકે દેથ, પરિપુણ્ણવસ્સે સામણેરે દેથ, મજ્ઝિમભાણકાદયો દેથ, મય્હં ઞાતિભિક્ખૂ દેથા''તિ વદન્તસ્સ પન ''ઉપાસક, ત્વં એવં વદસિ, ઠિતિકાય પન તેસં ન પાપુણાતી''તિ વત્વા ઠિતિકાવસેનેવ દાતબ્બા. દહરસામણેરેહિ પન ઉદ્દેસભત્તેસુ લદ્ધેસુ સચે દાયકાનં ઘરે મઙ્ગલં હોતિ, ''તુમ્હાકં આચરિયુપજ્ઝાયે પેસેથા''તિ વત્તબ્બં. યસ્મિં પન ઉદ્દેસભત્તે પઠમભાગો સામણેરાનં પાપુણાતિ, અનુભાગો મહાથેરાનં, ન તત્થ સામણેરા ''મયં પઠમભાગં લભિમ્હા''તિ પુરતો ગન્તું લભન્તિ, યથાપટિપાટિયા એવ ગન્તબ્બં. ''સઙ્ઘતો ઉદ્દિસિત્વા તુમ્હે એથા''તિ વુત્તે ''મય્હં અઞ્ઞદાપિ જાનિસ્સસિ, ઠિતિકા પન એવં ગચ્છતી''તિ ઠિતિકાવસેનેવ ગાહેતબ્બં. અથ ''સઙ્ઘુદ્દેસપત્તં દેથા''તિ વત્વા અગ્ગાહિતેયેવ પત્તે યસ્સ કસ્સચિ પત્તં ગહેત્વા પૂરેત્વા આહરતિ, આહટમ્પિ ઠિતિકાય એવ ગાહેતબ્બં.

એકો ''સઙ્ઘુદ્દેસપત્તં આહરા''તિ પેસિતો ''ભન્તે, એકં પત્તં દેથ, નિમન્તનભત્તં આહરિસ્સામી''તિ વદતિ, સો ચે ''ઉદ્દેસભત્તઘરતો અયં આગતો''તિ ઞત્વા ભિક્ખૂહિ ''નનુ ત્વં અસુકઘરતો આગતો''તિ વુત્તો ''આમ, ભન્તે, ન નિમન્તનભત્તં, ઉદ્દેસભત્ત''ન્તિ ભણતિ, ઠિતિકાય ગાહેતબ્બં. યો પન ''એકં પત્તં આહરા''તિ વુત્તે ''કિન્તિ વત્વા આહરામી''તિ વત્વા ''યથા તે રુચ્ચતી''તિ વુત્તો આગચ્છતિ, અયં વિસ્સટ્ઠદૂતો નામ. ઉદ્દેસપત્તં વા પટિપાટિપત્તં

વા પુગ્ગલિકપત્તં વા યં ઇચ્છતિ, તં એતસ્સ દાતબ્બં. એકો બાલો અબ્યત્તો ''ઉદ્દેસપત્તં આહરા''તિ પેસિતો વત્તું ન જાનાતિ, તુણ્હીભૂતો તિટ્ઠતિ, સો ''કસ્સ સન્તિકં આગતોસી''તિ વા ''કસ્સ પત્તં હરિસ્સસી''તિ વા ન વત્તબ્બો. એવઞ્હિ વુત્તો પુચ્છાસભાગેન ''તુમ્હાકં સન્તિકં આગતોમ્હી''તિ વા ''તુમ્હાકં પત્તં હરિસ્સામી''તિ વા વદેય્ય. તતો તં ભિક્ખું અઞ્ઞે ભિક્ખૂ જિગુચ્છન્તા ન ઓલોકેય્યું, ''કુહિં ગચ્છસિ, કિં કરોન્તો આહિણ્ડસી''તિ પન વત્તબ્બો. તસ્સ ''ઉદ્દેસપત્તત્થાય આગતોમ્હી''તિ વદન્તસ્સ ગાહેત્વા પત્તો દાતબ્બો.

એકા કૂટટ્ઠિતિકા નામ હોતિ. રઞ્ઞો વા રાજમહામત્તસ્સ વા ગેહે અતિપણીતાનિ અટ્ઠ ઉદ્દેસભત્તાનિ નિચ્ચં દીયન્તિ, તાનિ એકચારિકભત્તાનિ કત્વા ભિક્ખૂ વિસું ઠિતિકાય પરિભુઞ્જન્તિ. એકચ્ચે ભિક્ખૂ ''સ્વે દાનિ અમ્હાકં પાપુણિસ્સન્તી''તિ અત્તનો ઠિતિકં સલ્લક્ખેત્વા ગતા. તેસુ અનાગતેસુયેવ અઞ્ઞે આગન્તુકા ભિક્ખૂ આગન્ત્વા આસનસાલાય નિસીદન્તિ. તઙ્ખણઞ્ઞેવ રાજપુરિસા આગન્ત્વા ''પણીતભત્તપત્તે દેથા''તિ વદન્તિ, આગન્તુકા ઠિતિકં અજાનન્તા ગાહેન્તિ, તઙ્ખણઞ્ઞેવ ચ ઠિતિકં જાનનકભિક્ખૂ આગન્ત્વા ''કિં ગાહેથા''તિ વદન્તિ . રાજગેહે પણીતભત્તન્તિ. કતિવસ્સતો પટ્ઠાયાતિ. એત્તકવસ્સતો નામાતિ. ''મા ગાહેથા''તિ નિવારેત્વા ઠિતિકાય ગાહેતબ્બં. ગાહિતે આગતેહિપિ, પત્તદાનકાલે આગતેહિપિ, દિન્નકાલે આગતેહિપિ, રાજગેહતો પત્તે પૂરેત્વા આહટકાલે આગતેહિપિ, રાજા ''અજ્જ ભિક્ખૂયેવ આગચ્છન્તૂ''તિ પેસેત્વા ભિક્ખૂનંયેવ હત્થે પિણ્ડપાતં દેતિ, એવં દિન્નં પિણ્ડપાતં ગહેત્વા આગતકાલે આગતેહિપિ ઠિતિકં જાનનકભિક્ખૂહિ ''મા ભુઞ્જિત્થા''તિ વારેત્વા ઠિતિકાયમેવ ગાહેતબ્બં.

અથ ને રાજા ભોજેત્વા પત્તેપિ નેસં પૂરેત્વા દેતિ, યં આહટં, તં ઠિતિકાય ગાહેતબ્બં . સચે પન ''મા તુચ્છહત્થા ગચ્છન્તૂ''તિ થોકમેવ પત્તેસુ પક્ખિત્તં હોતિ, તં ન ગાહેતબ્બં. ''અથ ભુઞ્જિત્વા તુચ્છપત્તાવ આગચ્છન્તિ, યં તેહિ ભુત્તં, તં નેસં ગીવા હોતી''તિ મહાસુમત્થેરો આહ. મહાપદુમત્થેરો પનાહ ''ગીવાકિચ્ચં એત્થ નત્થિ, ઠિતિકં પન અજાનન્તેહિ યાવ જાનનકા આગચ્છન્તિ, તાવ નિસીદિતબ્બં સિયા, એવં સન્તેપિ ભિક્ખૂહિ ભુત્તં સુભુત્તં, ઇદાનિ પત્તટ્ઠાનેન ગાહેતબ્બ''ન્તિ.

એકો તિચીવરપરિવારો સતગ્ઘનકો પિણ્ડપાતો અવસ્સિકસ્સ ભિક્ખુનો પત્તો, વિહારે ચ ''એવરૂપો પિણ્ડપાતો અવસ્સિકસ્સ પત્તો''તિ લિખિત્વા ઠપેસું. અથ સટ્ઠિવસ્સચ્ચયેન અઞ્ઞો તથારૂપો પિણ્ડપાતો ઉપ્પન્નો, અયં કિં અવસ્સિકઠિતિકાય ગાહેતબ્બો, ઉદાહુ સટ્ઠિવસ્સઠિતિકાયાતિ? સટ્ઠિવસ્સઠિતિકાયાતિ વુત્તં. અયઞ્હિ ભિક્ખુઠિતિકં ગહેત્વાયેવ વડ્ઢિતોતિ. એકો ઉદ્દેસભત્તં ભુઞ્જિત્વા સામણેરો જાતો, પુન તં ભત્તં સામણેરઠિતિકાય પત્તં ગણ્હિતું લભતિ. અયં કિર અન્તરાભટ્ઠકો નામ. યો પન પરિપુણ્ણવસ્સો સામણેરો ''સ્વે ઉદ્દેસભત્તં લભિસ્સતી''તિ અજ્જેવ ઉપસમ્પજ્જતિ, અતિક્કન્તા તસ્સ ઠિતિકા. એકસ્સ ભિક્ખુનો ઉદ્દેસભત્તં પત્તં, પત્તો ચસ્સ ન તુચ્છો હોતિ, સો અઞ્ઞસ્સ સમીપે નિસિન્નસ્સ પત્તં દાપેતિ, તં ચે થેય્યાય હરન્તિ, ગીવા હોતિ. સચે પન સો ભિક્ખુ ''મય્હં પત્તં દમ્મી''તિ સયમેવ દેતિ, અસ્સ ગીવા ન હોતિ. અથાપિ તેન ભત્તેન અનત્થિકો હુત્વા ''અલં મય્હં, તવેતં ભત્તં દમ્મિ, પત્તં પેસેત્વા આહરાપેહી''તિ અઞ્ઞં વદતિ, યં તતો આહરીયતિ, સબ્બં પત્તસામિકસ્સ હોતિ. પત્તં ચે થેય્યાય હરન્તિ, સુહટો, ભત્તસ્સ દિન્નત્તા ગીવા ન હોતિ.

વિહારે દસ ભિક્ખૂ હોન્તિ, તેસુ નવ પિણ્ડપાતિકા, એકો સાદિયનકો, ''દસ ઉદ્દેસપત્તે દેથા''તિ વુત્તે પિણ્ડપાતિકા ગહેતું ન ઇચ્છન્તિ. ઇતરો ભિક્ખુ ''સબ્બાનિ મય્હં પાપુણન્તી''તિ ગણ્હાતિ, ઠિતિકા ન હોતિ. એકેકં ચે પાપેત્વા ગણ્હાતિ, ઠિતિકા તિટ્ઠતિ. એવં ગાહેત્વા દસહિપિ પત્તેહિ આહરાપેત્વા ''ભન્તે, મય્હં સઙ્ગહં કરોથા''તિ

નવ પત્તે પિણ્ડપાતિકાનં દેતિ, ભિક્ખુદત્તિયં નામેતં, ગહેતું વટ્ટતિ. સચે સો ઉપાસકો ‘‘ભન્તે, ઘરં આગન્તબ્બ’’ન્તિ વદતિ, સો ચ ભિક્ખુ તે ભિક્ખૂ ‘‘એથ, ભન્તે, મય્હં સહાયા હોથા’’તિ તસ્સ ઘરં ગચ્છતિ, યં તત્થ લભતિ, સબ્બં તસ્સેવ હોતિ, ઇતરે તેન દિન્નં લભન્તિ. અથ નેસં ઘરેયેવ નિસીદાપેત્વા દક્ખિણોદકં દત્વા યાગુખજ્જકાદીનિ દેન્તિ ‘‘ભન્તે, યં મનુસ્સા દેન્તિ, તં ગણ્હથા’’તિ, તસ્સ ભિક્ખુનો વચનેનેવ ઇતરેસં વટ્ટતિ. ભુત્તાવીનં પત્તે પૂરેત્વા ગણ્હિત્વા ગમનત્થાય દેન્તિ, સબ્બં તસ્સેવ ભિક્ખુનો હોતિ, તેન દિન્નં ઇતરેસં વટ્ટતિ. યદિ પન તે વિહારેયેવ તેન ભિક્ખુના ‘‘ભન્તે, મય્હં ભિક્ખં ગણ્હથ, મનુસ્સાનં વચનં કાતું વટ્ટતી’’તિ વુત્તા ગચ્છન્તિ, તત્થ યં ભુઞ્જન્તિ ચેવ નીહરન્તિ ચ, સબ્બં તં તેસંયેવ સન્તકં. અથાપિ ‘‘મય્હં ભિક્ખં ગણ્હથા’’તિ અવુત્તા ‘‘મનુસ્સાનં વચનં કાતું વટ્ટતી’’તિ ગચ્છન્તિ, તત્ર ચે એકસ્સ મધુરેન સરેન અનુમોદનં કરોન્તસ્સ સુત્વા થેરાનઞ્ચ ઉપસમે પસીદિત્વા બહું સમણપરિક્ખારં દેન્તિ, અયં થેરેસુ પસાદેન ઉપ્પન્નો અકતભાગો નામ, તસ્મા સબ્બેસં પાપુણાતિ.

એકો સઙ્ઘતો ઉદ્દિસાપેત્વા ઠિતિકાય ગાહિતપત્તં હરિત્વા પણીતસ્સ ખાદનીયભોજનીયસ્સ પૂરેત્વા આહરિત્વા ‘‘ઇમં, ભન્તે, સબ્બો સઙ્ઘો પરિભુઞ્જતૂ’’તિ દેતિ, સબ્બેહિ ભાજેત્વા પરિભુઞ્જિતબ્બં. પત્તસામિકસ્સ પન અતિક્કન્તમ્પિ ઠિતિકં ઠપેત્વા અઞ્ઞં ઉદ્દેસભત્તં દાતબ્બં. અથ પઠમંયેવ ‘‘સબ્બં સઙ્ઘિકપત્તં દેથા’’તિ વદતિ, એકસ્સ લજ્જિભિક્ખુનો સન્તકો પત્તો દાતબ્બો. આહરિત્વા ચ ‘‘સબ્બો સઙ્ઘો પરિભુઞ્જતૂ’’તિ વુત્તે ભાજેત્વા પરિભુઞ્જિતબ્બં. એકો પાતિયા ભત્તં આહરિત્વા ‘‘સઙ્ઘુદ્દેસં દમ્મી’’તિ વદતિ, એકેકં આલોપં અદત્વા ઠિતિકાય એકસ્સ યાપનમત્તં કત્વા દાતબ્બં. અથ સો ભત્તં આહરિત્વા કિઞ્ચિ વત્તું અજાનન્તો તુણ્હીભૂતો અચ્છતિ, ‘‘કસ્સ તે આનીતં, કસ્સ દાતુકામોસી’’તિ ન વત્તબ્બં. પુચ્છાસભાગેન હિ ‘‘તુમ્હાકં આનીતં, તુમ્હાકં દાતુકામોમ્હી’’તિ વદેય્ય, તતો તં ભિક્ખું અઞ્ઞે ભિક્ખૂ જિગુચ્છન્તા ગીવં પરિવત્તેત્વા ઓલોકેતબ્બમ્પિ ન મઞ્ઞેય્યું. સચે પન ‘‘કુહિં યાસિ, કિં કરોન્તો આહિણ્ડસી’’તિ વુત્તે ‘‘ઉદ્દેસભત્તં ગહેત્વા આગતોમ્હી’’તિ વદતિ, એકેન લજ્જિભિક્ખુના ઠિતિકાય ગાહેતબ્બં. સચે આભતં બહુ હોતિ, સબ્બેસં પહોતિ, ઠિતિકાકિચ્ચં નત્થિ. થેરાસનતો પટ્ઠાય પત્તં પૂરેત્વા દાતબ્બં.

‘‘સઙ્ઘુદ્દેસપત્તં દેથા’’તિ વુત્તે ‘‘કિં આહરિસ્સસી’’તિ અવત્વા પકતિઠિતિકાય એવ ગાહેતબ્બં. યો પન પાયાસો વા રસપિણ્ડપાતો વા નિચ્ચં લબ્ભતિ, એવરૂપાનં પણીતભોજનાનં આવેણિકા ઠિતિકા કાતબ્બા, તથા સપરિવારાય યાગુયા મહગ્ઘાનં ફલાનં પણીતાનઞ્ચ ખજ્જકાનં. પકતિભત્તયાગુફલખજ્જકાનં એકાવ ઠિતિકા કાતબ્બા. ‘‘સપ્પિં આહરિસ્સામી’’તિ વુત્તે સબ્બસપ્પીનં એકાવ ઠિતિકા વટ્ટતિ, તથા સબ્બતેલાનં. ‘‘મધું આહરિસ્સામી’’તિ વુત્તે પન મધુનો એકાવ ઠિતિકા વટ્ટતિ, તથા ફાણિતસ્સ લટ્ઠિમધુકાદીનઞ્ચ ભેસજ્જાનં. સચે પન ગન્ધમાલં સઙ્ઘુદ્દેસં દેન્તિ, પિણ્ડપાતિકસ્સ વટ્ટતિ, ન વટ્ટતીતિ? આમિસસ્સેવ પટિક્ખિત્તત્તા વટ્ટતિ. ‘‘સઙ્ઘં ઉદ્દિસ્સ દિન્નત્તા પન ન ગહેતબ્બ’’ન્તિ વદન્તિ.

ઉદ્દેસભત્તકથા નિટ્ઠિતા.

૨૧૦. નિમન્તનં પુગ્ગલિકં ચે, સયમેવ ઇસ્સરો. સઙ્ઘિકં પન ઉદ્દેસભત્તે વુત્તનયેનેવ ગાહેતબ્બં. સચે પનેત્થ દૂતો બ્યત્તો હોતિ, ‘‘ભન્તે, રાજગેહે ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ ભત્તં ગણ્હથા’’તિ અવત્વા ‘‘ભિક્ખં ગણ્હથા’’તિ વદતિ, પિણ્ડપાતિકાનમ્પિ વટ્ટતિ. અથ દૂતો અબ્યત્તો ‘‘ભત્તં ગણ્હથા’’તિ વદતિ, ભત્તુદ્દેસકો બ્યત્તો ‘‘ભત્ત’’ન્તિ અવત્વા ‘‘ભન્તે , તુમ્હે યાથ, તુમ્હે યાથા’’તિ વદતિ, એવમ્પિ પિણ્ડપાતિકાનમ્પિ વટ્ટતિ, ‘‘તુમ્હાકં, ભન્તે, પટિપાટિયા ભત્તં પાપુણાતી’’તિ વુત્તે પન ન વટ્ટતિ. સચે નિમન્તિતું આગતમનુસ્સો આસનસાલં પવિસિત્વા ‘‘અટ્ઠ ભિક્ખૂ દેથા’’તિ વા ‘‘અટ્ઠ પત્તે દેથા’’તિ વા વદતિ, એવમ્પિ પિણ્ડપાતિકાનં વટ્ટતિ, ‘‘તુમ્હે ચ તુમ્હે ચ ગચ્છથા’’તિ વત્તબ્બં. સચે

‘‘અટ્ઠ ભિક્ખૂ દેથ, ભત્તં ગણ્હથ, અટ્ઠ પત્તે દેથ, ભત્તં ગણ્હથા’’તિ વા વદતિ, પટિપાટિયા ગાહેતબ્બં. ગાહેન્તેન પન વિચ્છિન્દિત્વા ‘‘ભત્ત’’ન્તિ અવદન્તેન ‘‘તુમ્હે ચ તુમ્હે ચ ગચ્છથા’’તિ વુત્તે પિણ્ડપાતિકાનં વટ્ટતિ. ‘‘ભન્તે, તુમ્હાકં પત્તં દેથ, તુમ્હે એથા’’તિ વુત્તે પન ‘‘સાધુ ઉપાસકા’’તિ ગન્તબ્બં. ‘‘સઙ્ઘતો ઉદ્દિસિત્વા તુમ્હે એથા’’તિ વુત્તેપિ ઠિતિકાય ગાહેતબ્બં.

નિમન્તનભત્તઘરતો પન પત્તત્થાય આગતસ્સ ઉદ્દેસભત્તે વુત્તનયેનેવ ઠિતિકાય પત્તો દાતબ્બો. એકો ‘‘સઙ્ઘતો પટિપાટિયા પત્ત’’ન્તિ અવત્વા કેવલં ‘‘એકં પત્તં દેથા’’તિ વત્વા અગ્ગાહિતેયેવ પત્તે યસ્સ કસ્સચિ પત્તં ગહેત્વા પૂરેત્વા આહરતિ, તં પત્તસામિકસ્સેવ હોતિ. ઉદ્દેસભત્તે વિય ઠિતિકાય ન ગાહેતબ્બં. ઇધાપિ યો આગન્ત્વા તુણ્હીભૂતો તિટ્ઠતિ, સો ‘‘કસ્સ સન્તિકં આગતોસી’’તિ વા ‘‘કસ્સ પત્તં હરિસ્સસી’’તિ વા ન વત્તબ્બો. પુચ્છાસભાગેન હિ ‘‘તુમ્હાકં સન્તિકં આગતો, તુમ્હાકં પત્તં હરિસ્સામી’’તિ વદેય્ય, તતો સો ભિક્ખુ ભિક્ખૂહિ જિગુચ્છનીયો અસ્સ. ‘‘કુહિં ગચ્છસિ, કિં કરોન્તો આહિણ્ડસી’’તિ પન વુત્તે ‘‘તસ્સ પત્તત્થાય આગતોમ્હી’’તિ વદન્તસ્સ પટિપાટિભત્તટ્ઠિતિકાય ગહેત્વા પત્તો દાતબ્બો. ‘‘ભત્તહરણપત્તં દેથા’’તિ વુત્તેપિ પટિપાટિભત્તટ્ઠિતિકાય એવ દાતબ્બો. સચે આહરિત્વા ‘‘સબ્બો સઙ્ઘો ભુઞ્જતૂ’’તિ વદતિ, ભાજેત્વા ભુઞ્જિતબ્બં. પત્તસામિકસ્સ અતિક્કન્તમ્પિ ઠિતિકં ઠપેત્વા અઞ્ઞં પટિપાટિભત્તં ગાહેતબ્બં.

એકો પાતિયા ભત્તં આહરિત્વા ‘‘સઙ્ઘસ્સ દમ્મી’’તિ વદતિ, આલોપભત્તટ્ઠિતિકતો પટ્ઠાય આલોપસઙ્ખેપેન ભાજેતબ્બં. સચે પન તુણ્હીભૂતો અચ્છતિ, ‘‘કસ્સ તે આભતં, કસ્સ દાતુકામોસી’’તિ ન વત્તબ્બો. સચે પન ‘‘કુહિં ગચ્છસિ, કિં કરોન્તો આહિણ્ડસી’’તિ વુત્તે પન ‘‘સઙ્ઘસ્સ મે ભત્તં આભતં, થેરાનં મે ભત્તં આભત’’ન્તિ વદતિ, ગહેત્વા આલોપભત્તટ્ઠિતિકાય ભાજેતબ્બં. સચે પન એવં આભતં ભત્તં બહુ હોતિ, સકલસઙ્ઘસ્સ પહોતિ, અભિહટભિક્ખા નામ, પિણ્ડપાતિકાનમ્પિ વટ્ટતિ, ઠિતિકાપુચ્છનકિચ્ચં નત્થિ, થેરાસનતો પટ્ઠાય પત્તં પૂરેત્વા દાતબ્બં.

ઉપાસકો સઙ્ઘત્થેરસ્સ વા ગન્થધુતઙ્ગવસેન અભિઞ્ઞાતસ્સ વા ભત્તુદ્દેસકસ્સ વા પહિણતિ ‘‘અમ્હાકં ભત્તગહણત્થાય અટ્ઠ ભિક્ખૂ ગહેત્વા આગચ્છથા’’તિ, સચેપિ ઞાતિઉપટ્ઠાકેહિ પેસિતં હોતિ, ઇમે તયો જના પુચ્છિતું ન લભન્તિ, આરુળ્હાયેવ માતિકં. સઙ્ઘતો અટ્ઠ ભિક્ખૂ ઉદ્દિસાપેત્વા અત્તનવમેહિ ગન્તબ્બં. કસ્મા? ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ હિ એતે ભિક્ખૂ નિસ્સાય લાભો ઉપ્પજ્જતીતિ. ગન્થધુતઙ્ગાદીહિ પન અનભિઞ્ઞાતો આવાસિકભિક્ખુ આપુચ્છિતું લભતિ, તસ્મા તેન ‘‘કિં સઙ્ઘતો ગણ્હામિ, ઉદાહુ યે જાનામિ, તેહિ સદ્ધિં આગચ્છામી’’તિ માતિકં આરોપેત્વા યથા દાયકા વદન્તિ, તથા પટિપજ્જિતબ્બં. ‘‘તુમ્હાકં નિસ્સિતકે વા યે વા જાનાથ, તે ગહેત્વા એથા’’તિ વુત્તે પન યે ઇચ્છન્તિ, તેહિ સદ્ધિં ગન્તું લભતિ. સચે ‘‘અટ્ઠ ભિક્ખૂ પહિણથા’’તિ પેસેન્તિ, સઙ્ઘતોવ પેસેતબ્બા. અત્તના સચે અઞ્ઞસ્મિં ગામે સક્કા હોતિ ભિક્ખા લભિતું, અઞ્ઞો ગામો ગન્તબ્બો. ન સક્કા ચે હોતિ લભિતું, સોયેવ ગામો પિણ્ડાય પવિસિતબ્બો.

નિમન્તિતભિક્ખૂ આસનસાલાય નિસિન્ના હોન્તિ, તત્ર ચે મનુસ્સા ‘‘પત્તે દેથા’’તિ આગચ્છન્તિ, અનિમન્તિતેહિ ન દાતબ્બા, ‘‘એતે નિમન્તિતા ભિક્ખૂ’’તિ વત્તબ્બં, ‘‘તુમ્હેપિ દેથા’’તિ વુત્તે પન દાતું વટ્ટતિ. ઉસ્સવાદીસુ મનુસ્સા સયમેવ પરિવેણાનિ ચ પધાનઘરાનિ ચ ગન્ત્વા તિપિટકે ચ ધમ્મકથિકે ચ ભિક્ખુસતેનપિ સદ્ધિં નિમન્તેન્તિ, તદા તેહિ યે જાનન્તિ, તે ગહેત્વા ગન્તું વટ્ટતિ. કસ્મા? ન હિ મહાભિક્ખુસઙ્ઘેન અત્થિકા મનુસ્સા પરિવેણપધાનઘરાનિ ગચ્છન્તિ, સન્નિપાતટ્ઠાનતોવ યથાસત્તિ યથાબલં ભિક્ખૂ ગણ્હિત્વા ગચ્છન્તીતિ.

સચે પન સઙ્ઘત્થેરો વા ગન્થધુતઙ્ગવસેન અભિઞ્ઞાતો વા ભત્તુદ્દેસકો વા અઞ્ઞત્ર વા વસ્સં વસિત્વા કત્થચિ વા ગન્ત્વા પુન સકટ્ઠાનં આગચ્છતિ, મનુસ્સા ચ આગન્તુકસ્સ સક્કારં કરોન્તિ, એકવારં યે જાનન્તિ, તે ગહેત્વા ગન્તબ્બં. પટિબદ્ધકાલતો પટ્ઠાય દુતિયવારે આરદ્ધે સઙ્ઘતોયેવ ગહેત્વા ગન્તબ્બં. અભિનવઆગન્તુકાવ હુત્વા ''ઞાતી વા ઉપટ્ઠાકે વા પસ્સિસ્સામી''તિ ગચ્છન્તિ, તત્ર યે તેસં ઞાતી ચ ઉપટ્ઠાકા ચ સક્કારં કરોન્તિ, એત્થ પન યે જાનન્તિ, તે ગહેત્વા ગન્તુમ્પિ વટ્ટતિ. યો પન અતિલાભી હોતિ, સકટ્ઠાનઞ્ચ આગન્તુકટ્ઠાનઞ્ચ એકસદિસં, સબ્બત્થ મનુસ્સા સઙ્ઘભત્તં સજ્જેત્વાવ નિસીદન્તિ, તેન સઙ્ઘતોવ ગહેત્વા ગન્તબ્બન્તિ અયં નિમન્તને વિસેસો. અવસેસો સબ્બપઞ્હો ઉદ્દેસભત્તે વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બો. **કુરુન્દિયં** પન ''અટ્ઠ મહાથેરે દેથાતિ વુત્તે અટ્ઠ મહાથેરાવ દાતબ્બા''તિ વુત્તં. એસ નયો મજ્ઝિમાદીસુ. સચે પન અવિસેસેત્વા ''અટ્ઠ ભિક્ખૂ દેથા''તિ વદતિ, સઙ્ઘતો દાતબ્બાતિ.

નિમન્તનભત્તકથા નિટ્ઠિતા.

૨૧૧. સલાકભત્તં પન ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, સલાકાય વા પટ્ટિકાય વા ઉપનિબન્ધિત્વા ઓપુઞ્જિત્વા ભત્તં ઉદ્દિસિતુ''ન્તિ (ચૂળવ॰ ૩૨૬) વચનતો રુક્ખસારમયાય સલાકાય વા વેળુવિલીવતાલપણ્ણાદિમયાય પટ્ટિકાય વા ''અસુકસ્સ નામ સલાકભત્ત''ન્તિ એવં અક્ખરાનિ ઉપનિબન્ધિત્વા પચ્છિયં વા ચીવરભોગે વા કત્વા સબ્બસલાકાયો ઓપુઞ્જિત્વા પુનપ્પુનં હેટ્ઠુપરિયવસેન આલોળેત્વા પઞ્ચઙ્ગસમન્નાગતેન ભત્તુદ્દેસકેન સચે ઠિતિકા અત્થિ, ઠિતિકતો પટ્ઠાય, નો ચે અત્થિ, થેરાસનતો પટ્ઠાય સલાકા દાતબ્બા. પચ્છા આગતાનમ્પિ એકાબદ્ધવસેન દૂરે ઠિતાનમ્પિ ઉદ્દેસભત્તે વુત્તનયેનેવ દાતબ્બા.

સચે વિહારસ્સ સમન્તતો બહૂ ગોચરગામા, ભિક્ખૂ પન ન બહૂ, ગામવસેનપિ સલાકા પાપુણન્તિ. ''તુમ્હાકં અસુકગામે સલાકભત્તં પાપુણાતી''તિ ગામવસેનેવ ગાહેતબ્બં. એવં ગાહેન્તેન સચેપિ એકમેકસ્મિં ગામે નાનપ્પકારાનિ સટ્ઠિ સલાકભત્તાનિ, સબ્બાનિ ગહિતાનેવ હોન્તિ. તસ્સ પત્તગામસમીપે અઞ્ઞાનિપિ દ્વે તીણિ સલાકભત્તાનિ હોન્તિ, તાનિ તસ્સેવ દાતબ્બાનિ. ન હિ સક્કા તેસં કારણા અઞ્ઞં ભિક્ખું પહિણિતુન્તિ.

સચે એકચ્ચેસુ ગામેસુ બહૂનિ સલાકભત્તાનિ સલ્લક્ખેત્વા સત્તન્નમ્પિ અટ્ઠન્નમ્પિ ભિક્ખૂનં દાતબ્બાનિ. દેન્તેન પન ચતુન્નં પઞ્ચન્નં ભત્તાનં સલાકાયો એકતો બન્ધિત્વા દાતબ્બા. સચે તં ગામં અતિક્કમિત્વા અઞ્ઞો ગામો હોતિ, તસ્મિઞ્ચ એકમેવ સલાકભત્તં, તં પન પાતોવ દેન્તિ, તમ્પિ એતેસુ ભિક્ખૂસુ એકસ્સ નિગ્ગહેન દત્વા ''પાતોવ તં ગહેત્વા પચ્છા ઓરિમગામે ઇતરાનિ ભત્તાનિ ગણ્હાહી''તિ વત્તબ્બો. સચે ઓરિમગામે સલાકભત્તેસુ અગ્ગહિતેસ્વેવ ગહિતસઞ્ઞાય ગચ્છતિ, પરભાગગામે સલાકભત્તં ગહેત્વા પુન વિહારં આગન્ત્વા ઇતરાનિ ગહેત્વા ઓરિમગામો ગન્તબ્બો. ન હિ બહિસીમાય સઙ્ઘલાભો ગાહેતું લબ્ભતીતિ અયં નયો **કુરુન્દિયં** વુત્તો. સચે પન ભિક્ખૂ બહૂ હોન્તિ, ગામવસેન સલાકા ન પાપુણન્તિ, વીથિવસેન વા વીથિયં એકગેહવસેન વા એકકુલવસેન વા ગાહેતબ્બં. વીથિઆદીસુ ચ યત્થ બહૂનિ ભત્તાનિ, તત્થ ગામે વુત્તનયેનેવ બહૂનં ભિક્ખૂનં ગાહેતબ્બાનિ, સલાકાસુ અસતિ ઉદ્દિસિત્વાપિ ગાહેતબ્બાનિ.

૨૧૨. સલાકદાયકેન પન વત્તં જાનિતબ્બં. તેન હિ કાલસ્સેવ વુટ્ઠાય પત્તચીવરં ગહેત્વા ભોજનસાલં ગન્ત્વા અસમ્મટ્ઠટ્ઠાનં સમ્મજ્જિત્વા પાનીયં પરિભોજનીયં ઉપટ્ઠાપેત્વા ''ઇદાનિ ભિક્ખૂહિ વત્તં કતં ભવિસ્સતી''તિ કાલં સલ્લક્ખેત્વા ઘણ્ટિં પહરિત્વા ભિક્ખૂસુ સન્નિપતિતેસુ પઠમમેવ વારગામે સલાકભત્તં ગાહેતબ્બં, ''તુય્હં અસુકસ્મિં

નામ વારગામે સલાકા પાપુણાતિ, તત્ર ગચ્છા''તિ વત્તબ્બં. સચે અભિરેકગાવુતે ગામો હોતિ, તં દિવસં ગચ્છન્તા કિલમન્તિ, ''સ્વે તુમ્હં વારગામે પાપુણાતી''તિ અજ્જેવ ગાહેતબ્બં. યો વારગામં પેસિયમાનો ન ગચ્છતિ, અઞ્ઞં સલાકં મગ્ગતિ, ન દાતબ્બા. સદ્ધાનઞ્હિ મનુસ્સાનં પુઞ્ઞહાનિ ચ સઙ્ઘસ્સ ચ લાભચ્છેદો હોતિ, તસ્મા તસ્સ દુતિયેપિ તતિયેપિ દિવસે અઞ્ઞા સલાકા ન દાતબ્બા, ''અત્તનો પત્તટ્ઠાનં ગન્ત્વા ભુઞ્જાહી''તિ વત્તબ્બો, તીણિ પન દિવસાનિ અગચ્છન્તસ્સ વારગામતો ઓરિમવારગામે સલાકા ગાહેતબ્બા. તઞ્ચે ન ગણ્હાતિ, તતો પટ્ઠાય તસ્સ અઞ્ઞં સલાકં દાતું ન વટ્ટતિ, દણ્ડકમ્મં દળ્હં કાતબ્બં . સટ્ઠિતો વા પણ્ણાસતો વા ન પરિહાપેતબ્બં. વારગામે ગાહેત્વા વિહારવારો ગાહેતબ્બો, ''તુમ્હં વિહારવારો પાપુણાતી''તિ વત્તબ્બં. વિહારવારિકસ્સ દ્વે તિસ્સો યાગુસલાકાયો તિસ્સો ચતસ્સો ભત્તસલાકાયો ચ દાતબ્બા, નિબદ્ધં કત્વા પન ન દાતબ્બા. યાગુભત્તદાયકા હિ ''અમ્હાકં યાગુભત્તં વિહારગોપકાવભુઞ્જન્તી''તિ અઞ્ઞથત્તં આપજ્જેય્યું, તસ્મા અઞ્ઞેસુ કુલેસુ દાતબ્બા.

સચે વિહારવારિકાનં સભાગા આહરિત્વા દેન્તિ, ઇચ્ચેતં કુસલં. નો ચે, વારં ગહેત્વા તેસં યાગુભત્તં આહરાપેતબ્બં, તાવ નેસં સલાકા ઠાતિકમ્મમેવ ભવન્તિ. વસ્સગ્ગેન પત્તટ્ઠાને પન અઞ્ઞમ્પિ પણીતભત્તસલાકં ગણ્હિતું લભન્તિયેવ. અતિરેકઉત્તરિભઙ્ગસ્સ એકચારિકભત્તસ્સ વિસું ઠિતિકં કત્વા સલાકા દાતબ્બા. સચે યેન સલાકા લદ્ધા, સો તં દિવસં તં ભત્તં ન લભતિ, પુન દિવસે ગાહેતબ્બં. ભત્તઞ્ઞેવ લભતિ, ન ઉત્તરિભઙ્ગં, એવમ્પિ પુન ગાહેતબ્બં. ખીરભત્તસલાકાયપિ એસેવ નયો. સચે પન ખીરમેવ લભતિ, ન ભત્તં, ખીરલાભતો પટ્ઠાય પુન ન ગાહેતબ્બં. દ્વે તીણિ એકચારિકભત્તાનિ એકસ્સેવ પાપુણન્તિ, દુબ્ભિક્ખસમયે સઙ્ઘનવકેન લદ્ધકાલે વિજટેત્વા વિસું ગાહેતબ્બાનિ. પાકતિકસલાકભત્તં અલદ્ધસ્સપિ પુનદિવસે ગાહેતબ્બં.

સચે ખુદ્દકો વિહારો હોતિ, સબ્બે ભિક્ખૂ એકસમ્ભોગા, ઉચ્છુસલાકં ગાહેન્તેન યસ્સ કસ્સચિ સમ્મુખીભૂતસ્સ પાપેત્વા મહાથેરાદીનં દિવા તચ્છેત્વા દાતું વટ્ટતિ. રસસલાકં પાપેત્વા પચ્છાભત્તમ્પિ પરિસ્સાવેત્વા ફાણિતં વા કારેત્વા પિણ્ડપાતિકાદીનમ્પિ દાતબ્બં, આગન્તુકાનં આગતાનાગતભાવં ઞત્વા ગાહેતબ્બા. મહાઆવાસે ઠિતિકં કત્વા ગાહેતબ્બા. તક્કસલાકમ્પિ સભાગટ્ઠાને પાપેત્વા વા ધૂમાપેત્વા પચાપેત્વા વા થેરાનં દાતું વટ્ટતિ. મહાઆવાસે વુત્તનયેનેવ પટિપજ્જિતબ્બં. ફલસલાકપૂવસલાકભેસજ્જગન્ધમાલાસલાકાયોપિ વિસું ઠિતિકાય ગાહેતબ્બા. ભેસજ્જાદિસલાકાયો ચેત્થ કિઞ્ચાપિ પિણ્ડપાતિકાનમ્પિ વટ્ટન્તિ, સલાકવસેન પન ગાહિતત્તા ન સાદિતબ્બા. અગ્ગભિક્ખામત્તં સલાકભત્તં દેન્તિ, ઠિતિકં પુચ્છિત્વા ગાહેતબ્બં. અસતિયા ઠિતિકાય થેરાસનતો પટ્ઠાય ગાહેતબ્બં. સચે તાદિસાનિ ભત્તાનિ બહૂનિ હોન્તિ, એકેકસ્સ ભિક્ખુનો દ્વે તીણિ દાતબ્બાનિ. નો ચે, એકેકમેવ દત્વા પટિપાટિયા ગતાય પુન થેરાસનતો પટ્ઠાય દાતબ્બં. અથ અન્તરાવ ઉપચ્છિજ્જતિ, ઠિતિકા સલ્લક્ખેતબ્બા. યદિ પન તાદિસં ભત્તં નિબદ્ધમેવ હોતિ, યસ્સ પાપુણાતિ, સો વત્તબ્બો ''લદ્ધા વા અલદ્ધા વા સ્વેપિ ગણ્હેય્યાસી''તિ. એકં અનિબદ્ધં હોતિ, લભનદિવસે પન યાવદત્થં લભતિ. અલભનદિવસા બહુતરા હોન્તિ, તં યસ્સ પાપુણાતિ, સો અલભિત્વા ''સ્વે ગણ્હેય્યાસી''તિ વત્તબ્બો.

યો સલાકાસુ ગહિતાસુ પચ્છા આગચ્છતિ, તસ્સ અતિક્કન્તાવ સલાકા ન ઉપટ્ઠાપેત્વા દાતબ્બા. સલાકં નામ ઘણ્ટિં પહરણતો પટ્ઠાય આગન્ત્વા હત્થં પસારેન્તોવ લભતિ, અઞ્ઞસ્સ આગન્ત્વા સમીપે ઠિતસ્સપિ અતિક્કન્તા અતિક્કન્તાવ હોતિ. સચે પનસ્સ અઞ્ઞો ગણ્હન્તો અત્થિ, સયં અનાગતોપિ લભતિ, સભાગટ્ઠાને ''અસુકો અનાગતો''તિ ઞત્વા ''અયં તસ્સ સલાકા''તિ ઠપેતું વટ્ટતિ. સચે ''અનાગતસ્સ ન દાતબ્બા''તિ કતિકં કરોન્તિ, અધમ્મિકા હોતિ. અન્તોઉપચારે ઠિતસ્સ હિ ભાજનીયભણ્ડં પાપુણાતિ. સચે પન ''અનાગતસ્સ દેથા''તિ મહાસદ્દં કરોન્તિ, દણ્ડકમ્મં ઠપેતબ્બં, ''આગન્ત્વા ગણ્હન્તૂ''તિ વત્તબ્બં. છ પઞ્ચસલાકા નટ્ઠા હોન્તિ, ભત્તુદ્દેસકો દાયકાનં

નામં ન સરતિ, સો ચે નટ્ઠસલાકા મહાથેરસ્સ વા અત્તનો વા પાપેત્વા ભિક્ખૂ વદેય્ય ''મયા અસુકગામે સલાકભત્તં મય્હં પાપિતં, તુમ્હે તત્થ લદ્ધસલાકભત્તં ભુઞ્જેય્યાથા''તિ, વટ્ટતિ, વિહારે અપાપિતં પન આસનસાલાય તં ભત્તં લભિત્વા તત્થેવ પાપેત્વા ભુઞ્જિતું ન વટ્ટતિ. ''અજ્જ પટ્ઠાય મય્હં સલાકભત્તં ગણ્હથા''તિ વુત્તે તત્ર આસનસાલાય ગાહેતું ન વટ્ટતિ, વિહારં આનેત્વા ગાહેતબ્બં. ''સ્વે પટ્ઠાયા''તિ વુત્તે પન ભત્તુદ્દેસકસ્સ આચિક્ખિતબ્બં ''સ્વે પટ્ઠાય અસુકકુલં નામ સલાકભત્તં દેતિ, સલાકગ્ગાહણકાલે સરેય્યાસી''તિ. દુબ્ભિક્ખે સલાકભત્તં પચ્છિન્દિત્વા સુભિક્ખે જાતે કઞ્ચિ ભિક્ખું દિસ્વા ''અજ્જ પટ્ઠાય અમ્હાકં સલાકભત્તં ગણ્હથા''તિ પુન પટ્ઠપેન્તિ, અન્તોગામે અગાહેત્વા વિહારં આનેત્વા ગાહેતબ્બં. ઇદઞ્હિ સલાકભત્તં નામ ઉદ્દેસભત્તસદિસં ન હોતિ, વિહારમેવ સન્ધાય દીયતિ, તસ્મા બહિઉપચારે ગાહેતું ન વટ્ટતિ, ''સ્વે પટ્ઠાયા''તિ વુત્તે પન વિહારે ગાહેતબ્બમેવ.

ગમિકો ભિક્ખુ યં દિસાભાગં ગન્તુકામો, તત્થ અઞ્ઞેન વારગામસલાકા લદ્ધા હોતિ, તં ગહેત્વા ઇતરં ભિક્ખું ''મય્હં પત્તસલાકં ત્વં ગણ્હાહી''તિ વત્વા ગન્તું વટ્ટતિ. તેન પન ઉપચારસીમં અનતિક્કન્તેયેવ તસ્મિં તસ્સ સલાકા ગાહેતબ્બા. છડ્ડિતવિહારે વસિત્વા મનુસ્સા ''બોધિચેતિયાદીનિ જગ્ગિત્વા ભુઞ્જન્તૂ''તિ સલાકભત્તં પટ્ઠપેન્તિ, ભિક્ખૂ સભાગટ્ઠાનેસુ વસિત્વા કાલસ્સેવ ગન્ત્વા તત્થ વત્તં કરિત્વા તં ભત્તં ભુઞ્જન્તિ, વટ્ટતિ. સચે તેસુ સ્વાતનાય અત્તનો પાપેત્વા ગતેસુ આગન્તુકો ભિક્ખુ છડ્ડિતવિહારે વસિત્વા કાલસ્સેવ વત્તં કત્વા ઘણ્ટિં પહરિત્વા સલાકભત્તં અત્તનો પાપેત્વા આસનસાલં ગચ્છતિ, સોવ તસ્સ ભત્તસ્સ ઇસ્સરો. યો પન ભિક્ખૂસુ વત્તં કરોન્તેસુયેવ ભૂમિયં દ્વે તયો સમ્મુઞ્જનીપહારે દત્વા ઘણ્ટિં પહરિત્વા ''ધુરગામે સલાકભત્તં મય્હં પાપુણાતી''તિ ગચ્છતિ, તસ્સ તં ચોરિકાય ગહિતત્તા ન પાપુણાતિ, વત્તં કત્વા પાપેત્વા પચ્છાગતભિક્ખૂનંયેવ હોતિ.

એકો ગામો અતિદૂરે હોતિ, ભિક્ખૂ નિચ્ચં ગન્તું ન ઇચ્છન્તિ, મનુસ્સા ''મયં પુઞ્ઞેન પરિબાહિરા હોમા''તિ વદન્તિ, યે તસ્સ ગામસ્સ આસન્નવિહારે સભાગભિક્ખૂ, તે વત્તબ્બા ''ઇમેસં ભિક્ખૂનં અનાગતદિવસે તુમ્હે ભુઞ્જથા''તિ, સલાકા પન દેવસિકં પાપેતબ્બા. તા ચ ખો પન ઘણ્ટિપહરણમત્તેન વા પચ્છિચાલનમત્તેન વા પાપિતા ન હોન્તિ, પચ્છિં પન ગહેત્વા સલાકા પીઠકે આકિરિતબ્બા, પચ્છિ પન મુખવટ્ટિયં ન ગહેતબ્બા. સચે હિ તત્થ અહિ વા વિચ્છિકો વા ભવેય્ય, દુક્ખં ઉપ્પાદેય્ય, તસ્મા હેટ્ઠા ગહેત્વા પચ્છિં પરમ્મુખં કત્વા સલાકા આકિરિતબ્બા ''સચેપિ સપ્પો ભવિસ્સતિ, એત્તોવ પલાયિસ્સતી''તિ. એવં સલાકા આકિરિત્વા ગામાદિવસેન પુબ્બે વુત્તનયેનેવ ગાહેતબ્બા.

અપિચ એકં મહાથેરસ્સ પાપેત્વા ''અવસેસા મય્હં પાપુણન્તી''તિ અત્તનો પાપેત્વા વત્તં કત્વા ચેતિયં વન્દિત્વા વિતક્કમાળકે ઠિતેહિ ભિક્ખૂહિ ''પાપિતા, આવુસો, સલાકા''તિ વુત્તે ''આમ, ભન્તે, તુમ્હે ગતગતગામે સલાકભત્તં ગણ્હથા''તિ વત્તબ્બં. એવઞ્હિ પાપિતાપિ સુપાપિતાવ હોન્તિ. ભિક્ખૂ સબ્બરત્તિં ધમ્મસ્સવનત્થં અઞ્ઞં વિહારં ગચ્છન્તા ''મયં તત્થ દાનં અગ્ગહેત્વાવ અમ્હાકં ગોચરગામે પિણ્ડાય ચરિત્વા આગમિસ્સામા''તિ સલાકા અગ્ગહેત્વાવ ગતા વિહારે થેરસ્સ પત્તં સલાકભત્તં ભુઞ્જિતું આગચ્છન્તિ, વટ્ટતિ. અથ મહાથેરોપિ ''અહં ઇધ કિં કરોમી''તિ તેહિયેવ સદ્ધિં ગચ્છતિ, તેહિ ગતવિહારે અભુઞ્જિત્વાવ ગોચરગામં અનુપ્પત્તેહિ ''દેથ, ભન્તે, પત્તે, સલાકયાગુઆદીનિ આહરિસ્સામા''તિ વુત્તે પત્તા ન દાતબ્બા. કસ્મા, ભન્તે, ન દેથાતિ. વિહારટ્ઠકં ભત્તં વિહારે વુત્થાનં પાપુણાતિ, મયં અઞ્ઞવિહારે વુત્થાતિ. ''દેથ, ભન્તે, ન મયં વિહારે પાલિકાય દેમ, તુમ્હાકં દેમ, ગણ્હથ અમ્હાકં ભિક્ખ''ન્તિ વુત્તે પન વટ્ટતિ.

સલાકભત્તકથા નિટ્ઠિતા.

૨૧૩. **પક્ખિકાદીસુ** પન યં અભિલક્ખિતેસુ ચાતુદ્દસી પઞ્ચદસી પઞ્ચમી અટ્ઠમીતિ ઇમેસુ પક્ખેસુ કમ્મપ્પસુતેહિ ઉપોસથં કાતું સતિકરણત્થાય દીયતિ, તં પક્ખિકં નામ. તં સલાકભત્તગતિકમેવ હોતિ, ગાહેત્વા ભુઞ્જિતબ્બં. સચે સલાકભત્તમ્પિ પક્ખિકભત્તમ્પિ બહું સબ્બેસં વિનિવિજ્ઝિત્વા ગચ્છતિ, દ્વેપિ ભત્તાનિ વિસું વિસું ગાહેતબ્બાનિ. સચે ભિક્ખુસઙ્ઘો મહા, પક્ખિકં ગાહેત્વા તસ્સ ઠિતિકાય સલાકભત્તં ગાહેતબ્બં, સલાકભત્તં વા ગાહાપેત્વા તસ્સ ઠિતિકાય પક્ખિકં ગાહેતબ્બં. યેસં ન પાપુણાતિ, તે પિણ્ડાય ચરિસ્સન્તિ. સચે દ્વેપિ ભત્તાનિ બહૂનિ, ભિક્ખૂ મન્દા, સલાકભત્તં નામ દેવસિકં લબ્ભતિ, તસ્મા તં ઠપેત્વા ''પક્ખિકં, આવુસો, ભુઞ્જથા''તિ પક્ખિકમેવ દાતબ્બં. પક્ખિકં પણીતં દેન્તિ, વિસું ઠિતિકા કાતબ્બા, ''સ્વે પક્ખો''તિ અજ્જ પક્ખિકં ન ગાહેતબ્બં. સચે પન દાયકા વદન્તિ ''સ્વેપિ અમ્હાકં ઘરે લૂખભત્તં ભવિસ્સતિ, અજ્જેવ પક્ખિકભત્તં ઉદ્દિસથા''તિ, એવં વટ્ટતિ.

ઉપોસથિકં નામ અન્વડ્ઢમાસે ઉપોસથદિવસે ઉપોસથઙ્ગાનિ સમાદિયિત્વા યં અત્તના ભુઞ્જતિ, તદેવ દીયતિ. **પાટિપદિકં** નામ ''ઉપોસથે બહૂ સદ્ધા પસન્ના ભિક્ખૂનં સક્કારં કરોન્તિ, પાટિપદે પન ભિક્ખૂ કિલમન્તિ, પાટિપદે દિન્નં દુબ્ભિક્ખદાનસદિસં મહપ્ફલં હોતિ, ઉપોસથકમ્મેન વા પરિસુદ્ધસીલાનં દુતિયદિવસે દિન્નં મહપ્ફલં હોતી''તિ સલ્લક્ખેત્વા પાટિપદે દીયમાનકદાનં. તમ્પિ ઉભયં સલાકભત્તગતિકમેવ. ઇતિ ઇમાનિ સત્તપિ ભત્તાનિ પિણ્ડપાતિકાનં ન વટ્ટન્તિ, ધુતઙ્ગભેદં કરોન્તિયેવ.

૨૧૪. અપરાનિપિ ચીવરક્ખન્ધકે (મહાવ॰ ૩૫૦) વિસાખાય વરં યાચિત્વા દિન્નાનિ આગન્તુકભત્તં ગમિકભત્તં ગિલાનભત્તં ગિલાનુપટ્ઠાકભત્તન્તિ ચત્તારિ ભત્તાનિ પાળિયં આગતાનેવ. તત્થ આગન્તુકાનં દિન્નં ભત્તં **આગન્તુકભત્તં**. એસ નયો સેસેસુ. સચે પનેત્થ આગન્તુકભત્તાનિપિ આગન્તુકાપિ બહૂ હોન્તિ, સબ્બેસં એકેકં ગાહેતબ્બં. ભત્તેસુ અપ્પહોન્તેસુ ઠિતિકાય ગાહેતબ્બં. એકો આગન્તુકો પઠમમેવ આગન્ત્વા સબ્બં આગન્તુકભત્તં અત્તનો ગાહેત્વા નિસીદતિ, સબ્બં તસ્સેવ હોતિ. પચ્છા આગતેહિ આગન્તુકેહિ તેન દિન્નાનિ પરિભુઞ્જિતબ્બાનિ. તેનપિ એકં અત્તનો ગહેત્વા સેસાનિ દાતબ્બાનિ. અયં ઉળારતા. સચે પન પઠમં આગન્ત્વાપિ અત્તનો અગ્ગહેત્વા તુણ્હીભૂતો નિસીદતિ, પચ્છા આગતેહિ સદ્ધિં પટિપાટિયા ગણ્હિતબ્બં. સચે નિચ્ચં આગન્તુકા આગચ્છન્તિ, આગતદિવસેયેવ ભુઞ્જિતબ્બં. અન્તરન્તરા યે આગચ્છન્તિ, દ્વે તીણિ દિવસાનિ ભુઞ્જિતબ્બં. **મહાપચ્ચરિયં** પન ''સત્ત દિવસાનિ ભુઞ્જિતું વટ્ટતી''તિ વુત્તં. આવાસિકો કત્થચિ ગન્ત્વા આગતો, તેનપિ આગન્તુકભત્તં ભુઞ્જિતબ્બં. સચે પન તં વિહારે નિબન્ધાપિતં હોતિ, વિહારે ગાહેતબ્બં. અથ વિહારો દૂરે હોતિ, આસનસાલાય નિબન્ધાપિતં, આસનસાલાય ગાહેતબ્બં. સચે પન દાયકા ''આગન્તુકેસુ અસતિ આવાસિકાપિ ભુઞ્જન્તૂ''તિ વદન્તિ, વટ્ટતિ, અવુત્તે પન ન વટ્ટતિ.

ગમિકભત્તેપિ અયમેવ કથામગ્ગો. અયં પન વિસેસો – આગન્તુકો આગન્તુકભત્તમેવ લભતિ, ગમિકો આગન્તુકભત્તમ્પિ ગમિકભત્તમ્પિ. આવાસિકોપિ પક્કમિતુકામો ગમિકો હોતિ, ગમિકભત્તં લભતિ. યથા પન આગન્તુકભત્તં, એવમિદં દ્વે તીણિ વા સત્ત વા દિવસાનિ ન લભતિ. ''ગમિસ્સામી''તિ ભુત્તોપિ તં દિવસં કેનચિ કારણેન ન ગતો, પુનદિવસેપિ ભુઞ્જિતું વટ્ટતિ સઉસ્સાહત્તા. ''ગમિસ્સામી''તિ ભુત્તસ્સ ચોરા વા પન્થં રુન્ધન્તિ, ઉદકં વા દેવો વા વસ્સતિ, સત્થો વા ન ગચ્છતિ, સઉસ્સાહેન ભુઞ્જિતબ્બં. ''એતે ઉપદ્દવે ઓલોકેન્તેન દ્વે તયો દિવસે ભુઞ્જિતું વટ્ટતી''તિ **મહાપચ્ચરિયં** વુત્તં. ''ગમિસ્સામિ ગમિસ્સામી''તિ પન લેસં ઓડ્ડેત્વા ભુઞ્જિતું ન લભતિ.

ગિલાનભત્તમ્પિ સચે સબ્બેસં ગિલાનાનં પહોતિ, તં સબ્બેસં દાતબ્બં. નો ચે, ઠિતિકં કત્વા ગાહેતબ્બં. એકો ગિલાનો અરોગરૂપો સક્કોતિ અન્તોગામં ગન્તું, એકો ન સક્કોતિ, અયં મહાગિલાનો નામ, એતસ્સ ગિલાનભત્તં દાતબ્બં. દ્વે મહાગિલાના, એકો લાભી અભિઞ્ઞાતો બહું ખાદનીયભોજનીયં લભતિ, એકો અનાથો અપ્પલાભતાય અન્તોગામં પવિસતિ, એતસ્સ ગિલાનભત્તં દાતબ્બં. ગિલાનભત્તે દિવસપરિચ્છેદો નત્થિ, યાવ રોગો ન વૂપસમ્મતિ, સપ્પાયભોજનં અભુઞ્જન્તો ન યાપેતિ, તાવ ભુઞ્જિતબ્બં. યદા પન મિસ્સકયાગું વા મિસ્સકભત્તં વા ભુત્તસ્સપિ રોગો ન કુપ્પતિ, તતો પટ્ઠાય ન ભુઞ્જિતબ્બં.

ગિલાનુપટ્ઠાકભત્તમ્પિ યં સબ્બેસં પહોતિ, તં સબ્બેસં દાતબ્બં. નો ચે પહોતિ, ઠિતિકં કત્વા ગાહેતબ્બં. ઇદમ્પિ દ્વીસુ ગિલાનેસુ મહાગિલાનુપટ્ઠાકસ્સ ગાહેતબ્બં, દ્વીસુ મહાગિલાનેસુ અનાથગિલાનુપટ્ઠાકસ્સ. યં કુલં ગિલાનભત્તમ્પિ દેતિ ગિલાનુપટ્ઠાકભત્તમ્પિ, તત્થ યસ્સ ગિલાનસ્સ ગિલાનભત્તં પાપુણાતિ, તદુપટ્ઠાકસ્સપિ તત્થેવ ગાહેતબ્બં. ગિલાનુપટ્ઠાકભત્તેપિ દિવસપરિચ્છેદો નત્થિ, યાવ ગિલાનો લભતિ, તાવસ્સ ઉપટ્ઠાકોપિ લભતીતિ. ઇમાનિ ચત્તારિ ભત્તાનિ સચે એવં દિન્નાનિ હોન્તિ ''આગન્તુકગમિકગિલાનગિલાનુપટ્ઠાકા મમ ભિક્ખં ગણ્હન્તૂ''તિ, પિણ્ડપાતિકાનમ્પિ વટ્ટતિ. સચે પન ''આગન્તુકાદીનં ચતુન્નં ભત્તં નિબન્ધાપેમિ, મમ ભત્તં ગણ્હન્તૂ''તિ એવં દિન્નાનિ હોન્તિ, પિણ્ડપાતિકાનં ન વટ્ટતિ.

૨૧૫. અપરાનિપિ ધુરભત્તં કુટિભત્તં વારકભત્તન્તિ તીણિ ભત્તાનિ. તત્થ **ધુરભત્ત**ન્તિ નિચ્ચભત્તં વુચ્ચતિ, તં દુવિધં સઙ્ઘિકઞ્ચ પુગ્ગલિકઞ્ચ. તત્થ યં ''સઙ્ઘસ્સ ધુરભત્તં દેમા''તિ નિબન્ધાપિતં, તં સલાકભત્તગતિકં. ''મમ નિબદ્ધભિક્ખં ગણ્હન્તૂ''તિ વત્વા દિન્નં પન પિણ્ડપાતિકાનમ્પિ વટ્ટતિ. પુગ્ગલિકેપિ ''તુમ્હાકં ધુરભત્તં દમ્મી''તિ વુત્તે પિણ્ડપાતિકો ચે, ન વટ્ટતિ, ''મમ નિબદ્ધભિક્ખં ગણ્હથા''તિ વુત્તે પન વટ્ટતિ, સાદિતબ્બં. સચે પચ્છા કતિપાહે વીતિવત્તે ''ધુરભત્તં ગણ્હથા''તિ વદતિ, મૂલે સુટ્ઠુ સમ્પટિચ્છિતત્તા વટ્ટતિ.

કુટિભત્તં નામ યં સઙ્ઘસ્સ આવાસં કારેત્વા ''અમ્હાકં સેનાસનવાસિનો અમ્હાકંયેવ ભત્તં ગણ્હન્તૂ''તિ એવં નિબન્ધાપિતં, તં સલાકભત્તગતિકમેવ હોતિ, ગાહેત્વા ભુઞ્જિતબ્બં. ''અમ્હાકં સેનાસનવાસિનો અમ્હાકંયેવ ભિક્ખં ગણ્હન્તૂ''તિ વુત્તે પન પિણ્ડપાતિકાનમ્પિ વટ્ટતિ. યં પન પુગ્ગલે પસીદિત્વા તસ્સ આવાસં કત્વા ''તુમ્હાકં દેમા''તિ દિન્નં, તં તસ્સેવ હોતિ, તસ્મિં કત્થચિ ગતે નિસ્સિતકેહિ ભુઞ્જિતબ્બં.

વારકભત્તં નામ દુબ્ભિક્ખસમયે ''વારેન ભિક્ખૂ જગ્ગિસ્સામા''તિ ધુરગેહતો પટ્ઠાય દિન્નં, તમ્પિ ભિક્ખાવચનેન દિન્નં પિણ્ડપાતિકાનં વટ્ટતિ, ''વારકભત્ત''ન્તિ વુત્તે પન સલાકભત્તગતિકં હોતિ. સચે તણ્ડુલાદીનિ પેસેન્તિ ''સામણેરા પચિત્વા દેન્તૂ''તિ, પિણ્ડપાતિકાનં વટ્ટતિ. ઇતિ ઇમાનિ ચ તીણિ, આગન્તુકભત્તાદીનિ ચ ચત્તારીતિ સત્ત, તાનિ સઙ્ઘભત્તાદીહિ સહ ચુદ્દસ ભત્તાનિ હોન્તિ.

૨૧૬. અટ્ઠકથાયં પન વિહારભત્તં અટ્ઠકભત્તં ચતુક્કભત્તં ગુળ્હકભત્તન્તિ અઞ્ઞાનિપિ ચત્તારિ ભત્તાનિ વુત્તાનિ. તત્થ **વિહારભત્તં** નામ વિહારે તત્રુપ્પાદભત્તં, તં સઙ્ઘભત્તેન સઙ્ગહિતં. તં પન તિસ્સમહાવિહારચિત્તલપબ્બતાદીસુ પટિસમ્ભિદાપ્પત્તેહિ ખીણાસવેહિ યથા પિણ્ડપાતિકાનમ્પિ સક્કા હોન્તિ પરિભુઞ્જિતું, તથા પટિગ્ગાહિતત્તા તાદિસેસુ ઠાનેસુ પિણ્ડપાતિકાનમ્પિ વટ્ટતિ. ''અટ્ઠન્નં ભિક્ખૂનં દેમ, ચતુન્નં દેમા''તિ એવં દિન્નં પન **અટ્ઠકભત્તઞ્ચેવ ચતુક્કભત્તઞ્ચ**, તમ્પિ ભિક્ખાવચનેન દિન્નં પિણ્ડપાતિકાનં વટ્ટતિ. મહાભિસઙ્ખારેન અતિરસકપૂવેન પત્તં થકેત્વા દિન્નં **ગુળ્હકભત્તં** નામ. ઇમાનિ તીણિ સલાકભત્તગતિકાનેવ. અપરમ્પિ **ગુળ્હકભત્તં** નામ અત્થિ, ઇધેકચ્ચે મનુસ્સા

મહાધમ્મસ્સવનઞ્ચ વિહારપૂજઞ્ચ કારેત્વા ''સકલસઙ્ઘસ્સ દાતું ન સક્કોમ, દ્વે તીણિ ભિક્ખુસતાનિ અમ્હાકં ભિક્ખં ગણ્હન્તૂ''તિ ભિક્ખુપરિચ્છેદજાનનત્થં ગુળ્હકે દેન્તિ, ઇદં પિણ્ડપાતિકાનમ્પિ વટ્ટતિ.

પિણ્ડપાતભાજનીયં નિટ્ઠિતં.

૨૧૭. ગિલાનપચ્ચયભાજનીયં પન એવં વેદિતબ્બં (ચૂળવ॰ અટ્ઠ॰ ૩૨૫ પક્ખિકભત્તાદિકથા) – સપ્પિઆદીસુ ભેસજ્જેસુ રાજરાજમહામત્તા સપ્પિસ્સ તાવ કુમ્ભસતમ્પિ કુમ્ભસહસ્સમ્પિ વિહારં પેસેન્તિ, ઘણ્ટિં પહરિત્વા થેરાસનતો પટ્ઠાય ગહિતભાજનં પૂરેત્વા દાતબ્બં, પિણ્ડપાતિકાનમ્પિ વટ્ટતિ. સચે અલસજાતિકા મહાથેરા પચ્છા આગચ્છન્તિ, ''ભન્તે, વીસતિવસ્સાનં દીયતિ, તુમ્હાકં ઠિતિકા અતિક્કન્તા''તિ ન વત્તબ્બા, ઠિતિકં ઠપેત્વા તેસં દત્વા પચ્છા ઠિતિકાય દાતબ્બં. ''અસુકવિહારે બહુ સપ્પિ ઉપ્પન્ન''ન્તિ સુત્વા યોજનન્તરવિહારતોપિ ભિક્ખૂ આગચ્છન્તિ, સમ્પત્તસમ્પત્તાનમ્પિ ઠિતટ્ઠાનતો પટ્ઠાય દાતબ્બં. અસમ્પત્તાનમ્પિ ઉપચારસીમં પવિટ્ઠાનં અન્તેવાસિકાદીસુ ગણ્હન્તેસુ દાતબ્બમેવ. ''બહિઉપચારસીમાય ઠિતાનં દેથા''તિ વદન્તિ, ન દાતબ્બં. સચે પન ઉપચારસીમં ઓક્કન્તેહિ એકાબદ્ધા હુત્વા અત્તનો વિહારદ્વારે અન્તોવિહારેયેવ વા હોન્તિ, પરિસવસેન વડ્ઢિતા નામ સીમા હોતિ, તસ્મા દાતબ્બા. સઙ્ઘનવકસ્સ દિન્નેપિ પચ્છા આગતાનં દાતબ્બમેવ. દુતિયભાગે પન થેરાસનં આરુળ્હે આગતાનં પઠમભાગો ન પાપુણાતિ, દુતિયભાગતો વસ્સગ્ગેન દાતબ્બં. અન્તોઉપચારસીમં પવિસિત્વા યત્થ કત્થચિ દિન્નં હોતિ, સબ્બં સન્નિપાતટ્ઠાનેયેવ ભાજેતબ્બં.

યસ્મિં વિહારે દસ ભિક્ખૂ, દસેવ ચ સપ્પિકુમ્ભા દીયન્તિ, એકેકકુમ્ભવસેન ભાજેતબ્બં. એકો સપ્પિકુમ્ભો હોતિ, દસભિક્ખૂહિ ભાજેત્વા ગહેતબ્બં. સચે ''યથાઠિતંયેવ અમ્હાકં પાપુણાતી''તિ ગણ્હન્તિ, દુગ્ગહિતં, તં ગતગતટ્ઠાને સઙ્ઘિકમેવ હોતિ. કુમ્ભં પન આવજ્જેત્વા થાલકે થોકં સપ્પિં કત્વા ''ઇદં મહાથેરસ્સ પાપુણાતિ, અવસેસં અમ્હાકં પાપુણાતી''તિ વત્વા તમ્પિ કુમ્ભેયેવ આકિરિત્વા યથિચ્છિતં ગહેત્વા ગન્તબ્બં. સચે થિનં સપ્પિ હોતિ, લેખં કત્વા ''લેખતો પરભાગો મહાથેરસ્સ પાપુણાતિ, અવસેસં અમ્હાક''ન્તિ ગહિતમ્પિ સુગ્ગહિતં. વુત્તપરિચ્છેદતો ઊનાધિકેસુ ભિક્ખૂસુ સપ્પિકુમ્ભેસુ ચ એતેનેવ ઉપાયેન ભાજેતબ્બં. સચે પનેકો ભિક્ખુ, એકો કુમ્ભો હોતિ, ઘણ્ટિં પહરિત્વા ''અયં મય્હં પાપુણાતી''તિપિ ગહેતું વટ્ટતિ. ''અયં પઠમભાગો મય્હં પાપુણાતિ, અયં દુતિયભાગો''તિ એવં થોકં થોકમ્પિ પાપેતું વટ્ટતિ. એસ નયો નવનીતાદીસુપિ . યસ્મિં પન વિપ્પસન્નતિલતેલાદિમ્હિ લેખા ન સન્તિટ્ઠતિ, તં ઉદ્ધરિત્વા ભાજેતબ્બં. સિઙ્ગિવેરમરિચાદિભેસજ્જમ્પિ અવસેસપત્તથાલકાદિસમણપરિક્ખારોપિ સબ્બો વુત્તાનુરૂપેનેવ નયેન સુટ્ઠુ સલ્લક્ખેત્વા ભાજેતબ્બોતિ. અયં ગિલાનપચ્ચયભાજનીયકથા.

૨૧૮. ઇદાનિ **સેનાસનગ્ગાહે** વિનિચ્છયો વેદિતબ્બો (ચૂળવ॰ અટ્ઠ॰ ૩૧૮) – અયં સેનાસનગ્ગાહો નામ દુવિધો હોતિ ઉતુકાલે ચ વસ્સાવાસે ચ. તત્થ **ઉતુકાલે** તાવ કેચિ આગન્તુકા ભિક્ખૂ પુરેભત્તં આગચ્છન્તિ, કેચિ પચ્છાભત્તં પઠમયામં મજ્ઝિમયામં પચ્છિમયામં વા. યે યદા આગચ્છન્તિ, તેસં તદાવ ભિક્ખૂ ઉટ્ઠાપેત્વા સેનાસનં દાતબ્બં, અકાલો નામ નત્થિ. સેનાસનપઞ્ઞાપકેન પન પણ્ડિતેન ભવિતબ્બં, એકં વા દ્વે વા મઞ્ચટ્ઠાનાનિ ઠપેતબ્બાનિ. સચે વિકાલે એકો વા દ્વે વા થેરા આગચ્છન્તિ, તે વત્તબ્બા ''ભન્તે, આદિતો પટ્ઠાય વુડ્ઢાપિયમાને સબ્બેપિ ભિક્ખૂ ઉબ્ભણ્ડિકા ભવિસ્સન્તિ, તુમ્હે અમ્હાકં વસનટ્ઠાને વસથા''તિ.

બહૂસુ પન આગતેસુ વુડ્ઢાપેત્વા પટિપાટિયા દાતબ્બં. સચે એકેકં પરિવેણં પહોતિ, એકેકં પરિવેણં દાતબ્બં. તત્થ અગ્ગિસાલાદીઘસાલામણ્ડલમાળાદયો સબ્બેપિ તસ્સેવ પાપુણન્તિ. એવં અપ્પહોન્તે પાસાદગ્ગેન દાતબ્બં, પાસાદેસુ અપ્પહોન્તેસુ ઓવરકગ્ગેન દાતબ્બં, ઓવરકેસુ અપ્પહોન્તેસુ સેય્યગ્ગેન દાતબ્બં, સેય્યગ્ગેસુ અપ્પહોન્તેસુ મઞ્ચટ્ઠાનેન દાતબ્બં, મઞ્ચટ્ઠાને અપ્પહોન્તે એકપીઠકટ્ઠાનવસેન દાતબ્બં, ભિક્ખુનો પન ઠિતોકાસમત્તં ન ગાહેતબ્બં. એતઞ્હિ સેનાસનં નામ ન હોતિ. પીઠકટ્ઠાને પન અપ્પહોન્તે એકં મઞ્ચટ્ઠાનં વા એકં પીઠટ્ઠાનં વા ''વારેન વારેન, ભન્તે, વિસ્સમથા''તિ તિણ્ણં જનાનં દાતબ્બં. ન હિ સક્કા સીતસમયે સબ્બરત્તિં અજ્ઝોકાસેવ વસિતું. મહાથેરેન પઠમયામં વિસ્સમિત્વા નિક્ખમિત્વા દુતિયત્થેરસ્સ વત્તબ્બં ''આવુસો ઇધ પવિસાહી''તિ. સચે મહાથેરો નિદ્દાગરુકો હોતિ, કાલં ન જાનાતિ, ઉક્કાસિત્વા દ્વારં આકોટેત્વા ''ભન્તે કાલો જાતો, સીતં અનુદહતી''તિ વત્તબ્બં. તેન નિક્ખમિત્વા ઓકાસો દાતબ્બો, અદાતું ન લભતિ. દુતિયત્થેરેનપિ મજ્ઝિમયામં વિસ્સમિત્વા પુરિમનયેનેવ ઇતરસ્સ દાતબ્બં. નિદ્દાગરુકો વુત્તનયેનેવ વુટ્ઠાપેતબ્બો. એવં એકરત્તિં એકમઞ્ચટ્ઠાનં તિણ્ણં દાતબ્બં. જમ્બુદીપે પન એકચ્ચે ભિક્ખૂ ''સેનાસનં નામ મઞ્ચટ્ઠાનં વા પીઠટ્ઠાનં વા કિઞ્ચિદેવ કસ્સચિ સપ્પાયં હોતિ, કસ્સચિ અસપ્પાય''ન્તિ આગન્તુકા હોન્તુ વા મા વા, દેવસિકં સેનાસનં ગાહેન્તિ. અયં ઉતુકાલે સેનાસનગ્ગાહો નામ.

૨૧૯. વસ્સાવાસે પન અત્થિ આગન્તુકવત્તં, અત્થિ આવાસિકવત્તં. આગન્તુકેન તાવ સકટ્ઠાનં મુઞ્ચિત્વા અઞ્ઞત્થ ગન્ત્વા વસિતુકામેન વસ્સૂપનાયિકદિવસમેવ તત્થ ન ગન્તબ્બં. વસનટ્ઠાનં વા હિ તત્ર સમ્બાધં ભવેય્ય, ભિક્ખાચારો વા ન સમ્પજ્જેય્ય, તેન ન ફાસુકં વિહરેય્ય, તસ્મા ''ઇદાનિ માસમત્તેન વસ્સૂપનાયિકા ભવિસ્સતી''તિ તં વિહારં પવિસિતબ્બં. તત્થ માસમત્તં વસન્તો સચે ઉદ્દેસત્થિકો, ઉદ્દેસસમ્પત્તિં સલ્લક્ખેત્વા, સચે કમ્મટ્ઠાનિકો, કમ્મટ્ઠાનસપ્પાયતં સલ્લક્ખેત્વા, સચે પચ્ચયત્થિકો, પચ્ચયલાભં સલ્લક્ખેત્વા અન્તોવસ્સે સુખં વસિસ્સતિ. સકટ્ઠાનતો ચ તત્થ ગચ્છન્તેન ન ગોચરગામો ઘટ્ટેતબ્બો. ન તત્થ મનુસ્સા વત્તબ્બા ''તુમ્હે નિસ્સાય સલાકભત્તાદીનિ વા યાગુખજ્જકાદીનિ વા વસ્સાવાસિકં વા નત્થિ, અયં ચેતિયસ્સ પરિક્ખારો, અયં ઉપોસથાગારસ્સ, ઇદં તાળઞ્ચેવ સૂચિ ચ, સમ્પટિચ્છથ તુમ્હાકં વિહાર''ન્તિ. સેનાસનં પન જગ્ગિત્વા દારુભણ્ડમત્તિકાભણ્ડાનિ પટિસામેત્વા ગમિકવત્તં પૂરેત્વા ગન્તબ્બં.

એવં ગચ્છન્તેનપિ દહરેહિ પત્તચીવરભણ્ડિકાયો ઉક્ખિપાપેત્વા તેલનાળિકત્તરદણ્ડાદીનિ ગાહેત્વા છત્તં પગ્ગય્હ અત્તાનં દસ્સેન્તેન ગામદ્વારેનેવ ન ગન્તબ્બં, પટિચ્છન્નેન અટવિમગ્ગેન ગન્તબ્બં. અટવિમગ્ગે અસતિ ગુમ્બાદીનિ મદ્દન્તેન ન ગન્તબ્બં, ગમિકવત્તં પન પૂરેત્વા વિતક્કં છિન્દિત્વા સુદ્ધચિત્તેન ગમનવત્તેનેવ ગન્તબ્બં. સચે પન ગામદ્વારેન મગ્ગો હોતિ, ગચ્છન્તઞ્ચ નં સપરિવારં દિસ્વા મનુસ્સા ''અમ્હાકં થેરો વિયા''તિ ઉપધાવિત્વા ''કુહિં, ભન્તે, સબ્બપરિક્ખારે ગહેત્વા ગચ્છથા''તિ વદન્તિ, તેસુ ચે એકો એવં વદતિ ''વસ્સૂપનાયિકકાલો નામાયં, યત્થ અન્તોવસ્સેનિબદ્ધભિક્ખાચારો ભણ્ડપટિચ્છાદનઞ્ચ લબ્ભતિ, તત્થ ભિક્ખૂ ગચ્છન્તી''તિ, તસ્સ ચે સુત્વા તે મનુસ્સા ''ભન્તે, ઇમસ્મિમ્પિ ગામે જનો ભુઞ્જતિ ચેવ નિવાસેતિ ચ, મા અઞ્ઞત્થ ગચ્છથા''તિ વત્વા મિત્તામચ્ચે પક્કોસિત્વા સબ્બે સમ્મન્તયિત્વા વિહારે નિબદ્ધવત્તઞ્ચ સલાકભત્તાદીનિ ચ વસ્સાવાસિકઞ્ચ ઠપેત્વા ''ઇધેવ, ભન્તે, વસથા''તિ યાચન્તિ, સબ્બેસં સાદિતું વટ્ટતિ. સબ્બઞ્ચેતં કપ્પિયઞ્ચેવ અનવજ્જઞ્ચ. **કુરુન્દિયં** પન ''કુહિં ગચ્છથાતિ વુત્તે 'અસુકટ્ઠાન'ન્તિ વત્વા 'કસ્મા તત્થ ગચ્છથા'તિ વુત્તે 'કારણં આચિક્ખિતબ્બ'''ન્તિ વુત્તં. ઉભયમ્પિ પનેતં સુદ્ધચિત્તત્તાવ અનવજ્જં. ઇદં **આગન્તુકવત્તં** નામ.

ઇદં પન **આવાસિકવત્તં**. પટિકચ્ચેવ હિ આવાસિકેહિ વિહારો જગ્ગિતબ્બો, ખણ્ડફુલ્લપટિસઙ્ખરણપરિભણ્ડાનિ કાતબ્બાનિ, રત્તિટ્ઠાનદિવાટ્ઠાનવચ્ચકુટિપસ્સાવટ્ઠાનાનિ પધાનઘરવિહારમગ્ગોતિ ઇમાનિ સબ્બાનિ

પટિજગ્ગિતબ્બાનિ. ચેતિયે સુધાકમ્મં મુણ્ડવેદિકાય તેલમક્ખનં મઞ્ચપીઠજગ્ગનન્તિ ઇદમ્પિ સબ્બં કાતબ્બં ''વસ્સં વસિતુકામા આગન્ત્વા ઉદ્દેસપરિપુચ્છાકમ્મટ્ઠાનાનુયોગાદીનિ કરોન્તા સુખં વસિસ્સન્તી''તિ. કતપરિકમ્મેહિ આસાળ્હીજુણ્હપઞ્ચમિતો પટ્ઠાય વસ્સાવાસિકં પુચ્છિતબ્બં. કત્થ પુચ્છિતબ્બં? યતો પકતિયા લબ્ભતિ. યેહિ પન ન દિન્નપુબ્બં, તે પુચ્છિતું ન વટ્ટતિ. કસ્મા પુચ્છિતબ્બં? કદાચિ હિ મનુસ્સા દેન્તિ, કદાચિ દુબ્ભિક્ખાદીહિ ઉપદ્દુતા ન દેન્તિ, તત્થ યે ન દસ્સન્તિ, તે અપુચ્છિત્વા વસ્સાવાસિકે ગાહિતે ગાહિતભિક્ખૂનં લાભન્તરાયો હોતિ, તસ્મા પુચ્છિત્વાવ ગાહેતબ્બં.

પુચ્છન્તેન ''તુમ્હાકં વસ્સાવાસિકં ગાહણકાલો ઉપકટ્ઠો''તિ વત્તબ્બં. સચે વદન્તિ ''ભન્તે, ઇમં સંવચ્છરં છાતકાદીહિ ઉપદ્દુતમ્હ, ન સક્કોમ દાતુ''ન્તિ વા ''યં પુબ્બે દેમ, તતો ઊનતરં દસ્સામા''તિ વા ''ઇદાનિ કપ્પાસો સુલભો, યં પુબ્બે દેમ, તતો બહુતરં દસ્સામા''તિ વા, તં સલ્લક્ખેત્વા તદનુરૂપેન નયેન તેસં સેનાસને ભિક્ખૂનં વસ્સાવાસિકં ગાહેતબ્બં. સચે મનુસ્સા વદન્તિ ''યસ્સ અમ્હાકં વસ્સાવાસિકં પાપુણાતિ, સો તેમાસં પાનીયં ઉપટ્ઠાપેતુ, વિહારમગ્ગં જગ્ગતુ, ચેતિયઙ્ગણબોધિયઙ્ગણાનિ જગ્ગતુ, બોધિરુક્ખે ઉદકં આસિઞ્ચતૂ''તિ, યસ્સ તં પાપુણાતિ, તસ્સ આચિક્ખિતબ્બં. યો પન ગામો પટિક્કમ્મ યોજનદ્વિયોજનન્તરે હોતિ, તત્ર ચે કુલાનિ ઉપનિક્ખેપં ઠપેત્વા પહારે વસ્સાવાસિકં દેન્તિયેવ, તાનિ કુલાનિ આપુચ્છિત્વાપિ તેસં સેનાસને વત્તં કત્વા વસન્તસ્સ વસ્સાવાસિતં ગાહેતબ્બં. સચે પન તેસં સેનાસને પંસુકૂલિકો વસતિ, આગતઞ્ચ તં દિસ્વા ''તુમ્હાકં વસ્સાવાસિકં દેમા''તિ વદન્તિ, તેન સઙ્ઘસ્સ આચિક્ખિતબ્બં. સચે તાનિ કુલાનિ સઙ્ઘસ્સ દાતું ન ઇચ્છન્તિ, ''તુમ્હાકંયેવ દેમા''તિ વદન્તિ, સભાગો ભિક્ખુ ''વત્તં કત્વા ગણ્હાહી''તિ વત્તબ્બો. પંસુકૂલિકસ્સ પનેતં ન વટ્ટતિ. ઇતિ સદ્ધાદેય્યદાયકમનુસ્સા પુચ્છિતબ્બા.

તત્રુપ્પાદે પન કપ્પિયકારકા પુચ્છિતબ્બા. કથં પુચ્છિતબ્બા? કિં, આવુસો, સઙ્ઘસ્સ ભણ્ડપટિચ્છાદનં ભવિસ્સતીતિ? સચે વદન્તિ ''ભવિસ્સતિ, ભન્તે, એકેકસ્સ નવહત્થસાટકં દસ્સામ, વસ્સાવાસિકં ગાહેથા''તિ, ગાહેતબ્બં. સચેપિ વદન્તિ ''સાટકા નત્થિ, વત્થુ પન અત્થિ, ગાહેથ, ભન્તે''તિ, વત્થુમ્હિ સન્તેપિ ગાહેતું વટ્ટતિયેવ. કપ્પિયકારકાનઞ્હિ હત્થે ''કપ્પિયભણ્ડં પરિભુઞ્જથા''તિ દિન્નવત્થુતો યં યં કપ્પિયં, સબ્બં પરિભુઞ્જિતું અનુઞ્ઞાતં. યં પનેત્થ પિણ્ડપાતત્થાય ગિલાનપચ્ચયત્થાય ચ ઉદ્દિસ્સ દિન્નં, તં ચીવરે ઉપનામેન્તેહિ સઙ્ઘસુટ્ઠુતાય અપલોકેત્વા ઉપનામેતબ્બં, સેનાસનત્થાય પન ઉદ્દિસ્સ દિન્નં ગરુભણ્ડં હોતિ. ચીવરવસેનેવ પન ચતુપચ્ચયવસેન વા દિન્નં ચીવરે ઉપનામેન્તાનં અપલોકનકમ્મકિચ્ચં નત્થિ. અપલોકનકમ્મં કરોન્તેહિ ચ પુગ્ગલવસેનેવ કાતબ્બં, સઙ્ઘવસેન ન કાતબ્બં. જાતરૂપરજતવસેનપિ આમકધઞ્ઞવસેન વા અપલોકનકમ્મં ન વટ્ટતિ, કપ્પિયભણ્ડવસેન ચીવરતણ્ડુલાદિવસેનેવ ચ વટ્ટતિ. તં પન એવં કત્તબ્બં ''ઇદાનિ સુભિક્ખં સુલભપિણ્ડં, ભિક્ખૂ ચીવરેન કિલમન્તિ, એત્તકં નામ તણ્ડુલભાગં ભિક્ખૂનં ચીવરં કાતું રુચ્ચતી''તિ, ''ગિલાનપચ્ચયો સુલભો, ગિલાનો વા નત્થિ, એત્તકં નામ તણ્ડુલભાગં ભિક્ખૂનં ચીવરં કાતું રુચ્ચતી''તિ.

એવં ચીવરપચ્ચયં સલ્લક્ખેત્વા સેનાસનસ્સ કાલે ઘોસિતે સન્નિપતિતે સઙ્ઘે સેનાસનગ્ગાહકો સમ્મન્નિતબ્બો. સમ્મન્નન્તેન ચ દ્વે સમ્મન્નિતબ્બાતિ વુત્તં. એવઞ્હિ નવકો વુડ્ઢસ્સ, વુડ્ઢો ચ નવકસ્સ ગાહેસ્સતીતિ. મહન્તે પન મહાવિહારસદિસે વિહારે તયો ચત્તારો જના સમ્મન્નિતબ્બા. **કુરુન્દિયં** પન ''અટ્ઠપિ સોળસપિ જને સમ્મન્નિતું વટ્ટતી''તિ વુત્તં. તેસં સમ્મુતિ કમ્મવાચાયપિ અપલોકનેનપિ વટ્ટતિયેવ. તેહિ સમ્મતેહિ ભિક્ખૂહિ સેનાસનં સલ્લક્ખેતબ્બં. ચેતિયઘરં બોધિઘરં આસનઘરં સમ્મુઞ્જનિઅટ્ટો દારુઅટ્ટો વચ્ચકુટિ ઇટ્ઠકસાલા વડ્ઢકિસાલા દ્વારકોટ્ઠકો

પાનીયમાળો મગ્ગો પોક્ખરણીતિ એતાનિ હિ અસેનાસનાનિ, વિહારો અડ્ઢયોગો પાસાદો હમ્મિયં ગુહા મણ્ડપો રુક્ખમૂલં વેળુગુમ્બોતિ ઇમાનિ સેનાસનાનિ, તાનિ ગાહેતબ્બાનિ.

૨૨૦. ગાહેન્તેન ચ ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, પઠમં ભિક્ખૂ ગણેતું, ભિક્ખૂ ગણેત્વા સેય્યા ગણેતું, સેય્યા ગણેત્વા સેય્યગ્ગેન ગાહેતુ''ન્તિ(ચૂળવ॰ ૩૧૮) આદિવચનતો પઠમં વિહારે ભિક્ખૂ ગણેત્વા મઞ્ચટ્ઠાનાનિ ગણેતબ્બાનિ, તતો એકેકં મઞ્ચટ્ઠાનં એકેકસ્સ ભિક્ખુનો ગાહેતબ્બં. સચે મઞ્ચટ્ઠાનાનિ અતિરેકાનિ હોન્તિ, વિહારગ્ગેન ગાહેતબ્બં. સચે વિહારાપિ અતિરેકા હોન્તિ, પરિવેણગ્ગેન ગાહેતબ્બં. પરિવેણેસુપિ અતિરેકેસુ પુન અપરોપિ ભાગો દાતબ્બો. અતિમન્દેસુ હિ ભિક્ખૂસુ એકેકસ્સ ભિક્ખુનો દ્વે તીણિ પરિવેણાનિ દાતબ્બાનિ. ગહિતે પન દુતિયભાગે અઞ્ઞો ભિક્ખુ આગચ્છતિ, ન અત્તનો અરુચિયા સો ભાગો તસ્સ દાતબ્બો. સચે પન યેન ગહિતો, સો અત્તનો રુચિયા તં દુતિયભાગં વા પઠમભાગં વા દેતિ, વટ્ટતિ.

''ન, ભિક્ખવે, નિસ્સીમે ઠિતસ્સ સેનાસનં ગાહેતબ્બં, યો ગાહેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (ચૂળવ॰ ૩૧૮) વચનતો ઉપચારસીધતો બહિ ઠિતસ્સ ન ગાહેતબ્બં, અન્તોઉપચારસીમાય પન દૂરે ઠિતસ્સપિ લબ્ભતિયેવ.

''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, ગિલાનસ્સ પતિરૂપં સેય્યં દાતુ''ન્તિ (ચૂળવ॰ ૩૧૬) વચનતો યો (ચૂળવ॰ અટ્ઠ॰ ૩૧૬) કાસસાસભગન્દરાતિસારાદીહિ ગિલાનો હોતિ, ખેળમલ્લકવચ્ચકપાલાદીનિ ઠપેતબ્બાનિ હોન્તિ, કુટ્ઠી વા હોતિ, સેનાસનં દૂસેતિ, એવરૂપસ્સ હેટ્ઠાપાસાદપણ્ણસાલાદીસુ અઞ્ઞતરં એકમન્તં સેનાસનં દાતબ્બં. યસ્મિં વસન્તે સેનાસનં ન દુસ્સતિ, તસ્સ વરસેય્યાપિ દાતબ્બાવ. યોપિ સિનેહપાનવિરેચનનત્થુકમ્માદીસુ યં કિઞ્ચિ ભેસજ્જં કરોતિ, સબ્બો સો ગિલાનોયેવ. તસ્સપિ સલ્લક્ખેત્વા પતિરૂપં સેનાસનં દાતબ્બં.

''ન, ભિક્ખવે, એકેન દ્વે પટિબાહેતબ્બા, યો પટિબાહેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (ચૂળવ॰ ૩૧૯) વચનતો એકેન દ્વે સેનાસનાનિ ન ગહેતબ્બાનિ. સચેપિ ગણ્હેય્ય, પચ્છિમેન ગહણેન પુરિમગ્ગહણં પટિપ્પસ્સમ્ભતિ. ગહણેન હિ ગહણં પટિપ્પસ્સમ્ભતિ, ગહણેન આલયો પટિપ્પસ્સમ્ભતિ, આલયેન ગહણં પટિપ્પસ્સમ્ભતિ, આલયેન આલયો પટિપ્પસ્સમ્ભતિ. કથં? ઇધેકચ્ચો (ચૂળવ॰ અટ્ઠ॰ ૩૧૯) વસ્સૂપનાયિકદિવસે એકસ્મિં વિહારે સેનાસનં ગહેત્વા સામન્તવિહારં ગન્ત્વા તત્રાપિ ગણ્હાતિ, તસ્સ ઇમિના ગહણેન પુરિમગ્ગહણં પટિપ્પસ્સમ્ભતિ. અપરો ''ઇધ વસિસ્સામી''તિ આલયમત્તં કત્વા સામન્તવિહારં ગન્ત્વા તત્થ સેનાસનં ગણ્હાતિ, તસ્સ ઇમિના ગહણેનેવ પુરિમો આલયો પટિપ્પસ્સમ્ભતિ. એકો ''ઇધ વસિસ્સામી''તિ સેનાસનં વા ગહેત્વા આલયં વા કત્વા સામન્તવિહારં ગન્ત્વા ''ઇધેવ દાનિ વસિસ્સામી''તિ આલયં કરોતિ, ઇચ્ચસ્સ આલયેન વા ગહણં, આલયેન વા આલયો પટિપ્પસ્સમ્ભતિ, સબ્બત્થ પચ્છિમે ગહણે વા આલયે વા તિટ્ઠતિ. યો પન એકસ્મિં વિહારે સેનાસનં ગહેત્વા ''અઞ્ઞસ્મિં વિહારે વસિસ્સામી''તિ ગચ્છતિ, તસ્સ ઉપચારસીમાતિક્કમે સેનાસનગ્ગાહો પટિપ્પસ્સમ્ભતિ. યદિ પન ''તત્થ ફાસુ ભવિસ્સતિ, વસિસ્સામિ, નો ચે, આગમિસ્સામી''તિ ગન્ત્વા અફાસુકભાવં ઞત્વા પચ્છા વા ગચ્છતિ, વટ્ટતિ.

સેનાસનગ્ગાહકેન ચ સેનાસનં ગાહેત્વા વસ્સાવાસિકં ગાહેતબ્બં. ગાહેન્તેન સચે સઙ્ઘિકો ચ સદ્ધાદેય્યો ચાતિ દ્વે ચીવરપચ્ચયા હોન્તિ, તેસુ યં ભિક્ખૂ પઠમં ગહિતું ઇચ્છન્તિ, તં ગહેત્વા તસ્સ ઠિતિકતો પટ્ઠાય ઇતરો ગાહેતબ્બો. ''સચે ભિક્ખૂનં અપ્પતાય પરિવેણગ્ગેન સેનાસને ગાહિયમાને એકં પરિવેણં મહાલાભં હોતિ, દસ વા દ્વાદસ વા ચીવરાનિ લભન્તિ, તં વિજટેત્વા અઞ્ઞેસુ અલાભકેસુ આવાસેસુ પક્ખિપિત્વા અઞ્ઞેસમ્પિ ભિક્ખૂનં

ગાહેતબ્બ''ન્તિ મહાસુમત્થેરો આહ. મહાપદુમત્થેરો પનાહ ''ન એવં કાતબ્બં. મનુસ્સા હિ અત્તનો આવાસપટિજગ્ગનત્થાય પચ્ચયં દેન્તિ, તસ્મા અઞ્ઞેહિ ભિક્ખૂહિ તત્થ પવિસિતબ્બ''ન્તિ.

૨૨૧. સચે પનેત્થ મહાથેરો પટિક્કોસતિ ''મા, આવુસો, એવં ગાહેથ, ભગવતો અનુસિટ્ઠિં કરોથ. વુત્તઞ્હેતં ભગવતા ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, પરિવેણગ્ગેન ગાહેતુ''ન્તિ (ચૂળવ॰ ૩૧૮). તસ્સ પટિક્કોસનાય અઠત્વા ''ભન્તે, ભિક્ખૂ બહૂ, પચ્ચયો મન્દો, સઙ્ગહં કાતું વટ્ટતી''તિ સઞ્ઞાપેત્વા ગાહેતબ્બમેવ. ગાહેન્તેન ચ સમ્મતેન ભિક્ખુના મહાથેરસ્સ સન્તિકં ગન્ત્વા એવં વત્તબ્બં ''ભન્તે, તુમ્હાકં સેનાસનં પાપુણાતિ, પચ્ચયં ધારેથા''તિ. અસુકકુલસ્સ પચ્ચયો અસુકસેનાસનઞ્ચ મય્હં પાપુણાતિ, આવુસોતિ. પાપુણાતિ ભન્તે, ગણ્હથ નન્તિ. ગણ્હામિ, આવુસોતિ. ગહિતં હોતિ. ''સચે પન 'ગહિતં વો, ભન્તે'તિ વુત્તે 'ગહિતં મે'તિ વા, 'ગણ્હિસ્સથ, ભન્તે'તિ વુત્તે 'ગણ્હિસ્સામી'તિ વા વદતિ, અગ્ગહિતં હોતી''તિ મહાસુમત્થેરો આહ. મહાપદુમત્થેરો પનાહ ''અતીતાનાગતવચનં વા હોતુ વત્તમાનવચનં વા, સતુપ્પાદમત્તં આલયકરણમત્તમેવ ચેત્થ પમાણં, તસ્મા ગહિતમેવ હોતી''તિ.

યોપિ પંસુકૂલિકો ભિક્ખુ સેનાસનં ગહેત્વા પચ્ચયં વિસ્સજ્જેતિ, અયમ્પિ ન અઞ્ઞસ્મિં આવાસે પક્ખિપિતબ્બો, તસ્મિંયેવ પરિવેણે અગ્ગિસાલાય વા દીઘસાલાય વા રુક્ખમૂલે વા અઞ્ઞસ્સ ગાહેતું વટ્ટતિ. પંસુકૂલિકો ''વસામી''તિ સેનાસનં જગ્ગિસ્સતિ, ઇતરો ''પચ્ચયં ગણ્હામી''તિ એવં દ્વીહિ કારણેહિ સેનાસનં સુજગ્ગિતતરં ભવિસ્સતિ. **મહાપચ્ચરિયં** પન વુત્તં ''પંસુકૂલિકે વાસત્થાય સેનાસનં ગણ્હન્તે સેનાસનગ્ગાહકેન વત્તબ્બં, 'ભન્તે ઇધ પચ્ચયો અત્થિ, સો કિં કાતબ્બો'તિ. તેન 'હેટ્ઠા અઞ્ઞં ગાહાપેહી'તિ વત્તબ્બો. સચે પન કિઞ્ચિ અવત્વાવ વસતિ, વુડ્ઢવસ્સસ્સ ચ પાદમૂલે ઠપેત્વા સાટકં દેન્તિ, વટ્ટતિ. અથ 'વસ્સાવાસિકં દેમા'તિ વદન્તિ, તસ્મિં સેનાસને વસ્સંવુટ્ઠભિક્ખૂનં પાપુણાતી''તિ. યેસં પન સેનાસનં નત્થિ, કેવલં પચ્ચયમેવ દેન્તિ, તેસં પચ્ચયં અવસ્સાવાસિકસેનાસને ગાહેતું વટ્ટતિ. મનુસ્સા થૂપં કત્વા વસ્સાવાસિકં ગાહાપેન્તિ. થૂપો નામ અસેનાસનં, તસ્સ સમીપે રુક્ખે વા મણ્ડપે વા ઉપનિબન્ધિત્વા ગાહેતબ્બં. તેન ભિક્ખુના ચેતિયં જગ્ગિતબ્બં. બોધિરુક્ખબોધિઘરઆસનઘરસમ્મુઞ્જનિઅટ્ટદારુઅટ્ટવચ્ચકુટિદ્વારકોટ્ઠકપાનીયકુટિપાનીયમાળકદન્તકટ્ઠમાળકેસુપિ એસેવ નયો. ભોજનસાલા પન સેનાસનમેવ, તસ્મા તં એકસ્સ વા બહૂનં વા પરિચ્છિન્દિત્વા ગાહેતું વટ્ટતીતિ સબ્બમિદં વિત્થારેન **મહાપચ્ચરિયં** વુત્તં.

સેનાસનગ્ગાહકેન પન પાટિપદઅરુણતો પટ્ઠાય યાવ પુન અરુણં ન ભિજ્જતિ, તાવ ગાહેતબ્બં. ઇદઞ્હિ સેનાસનગ્ગાહસ્સ ખેત્તં. સચે પાતોવ ગાભિતે સેનાસને અઞ્ઞો વિતક્કચારિકો ભિક્ખુ આગન્ત્વા સેનાસનં યાચતિ, ''ગહિતં, ભન્તે, સેનાસનં, વસ્સૂપગતો સઙ્ઘો, રમણીયો વિહારો, રુક્ખમૂલાદીસુ યત્થ ઇચ્છથ, તત્થ વસથા''તિ વત્તબ્બો. પચ્છિમવસ્સૂપનાયિકદિવસે પન સચે કાલં ઘોસેત્વા સન્નિપતિતે સઙ્ઘે કોચિ દસહત્થં વત્થં આહરિત્વા વસ્સાવાસિકં દેતિ, આગન્તુકો ચે ભિક્ખુ સઙ્ઘત્થેરો હોતિ, તસ્સ દાતબ્બં. નવકો ચે હોતિ, સમ્મતેન ભિક્ખુના સઙ્ઘત્થેરો વત્તબ્બો ''સચે, ભન્તે, ઇચ્છથ, પઠમભાગં મુઞ્ચિત્વા ઇદં વત્થં ગણ્હથા''તિ, અમુઞ્ચન્તસ્સ ન દાતબ્બં. સચે પન પુબ્બે ગાહિતં મુઞ્ચિત્વા ગણ્હાતિ, દાતબ્બં. એતેનેવ ઉપાયેન દુતિયત્થેરતો પટ્ઠાય પરિવત્તેત્વા પત્તટ્ઠાનેવ આગન્તુકસ્સ દાતબ્બં. સચે પન પઠમવસ્સૂપગતા દ્વે તીણિ ચત્તારિ પઞ્ચ વા વત્થાનિ અલત્થું, લદ્ધં લદ્ધં એતેનેવ ઉપાયેન વિસ્સજ્જાપેત્વા યાવ આગન્તુકસ્સ સમકં હોતિ, તાવ દાતબ્બં. તેન સમકે લદ્ધે અવસિટ્ઠો અનુભાગો થેરાસને દાતબ્બો. પચ્ચુપ્પન્ને લાભે સતિ ઠિતિકાય ગાહેતું કતિકં કાતું વટ્ટતિ.

સચે દુબ્ભિક્ખં હોતિ, દ્વીસુપિ વસ્સૂપનાયિકાસુ વસ્સૂપગતા ભિક્ખૂ ભિક્ખાય કિલમન્તા ‘‘આવુસો, ઇધ વસન્તા સબ્બેવ કિલમામ, સાધુ વત દ્વે ભાગા હોમ, યેસં ઞાતિપવારિતટ્ઠાનાનિ અત્થિ, તે તત્થ વસિત્વા પવારણાય આગન્ત્વા અત્તનો પત્તં વસ્સાવાસિકં ગણ્હન્તૂ’’તિ વદન્તિ, તેસુ યે તત્થ વસિત્વા પવારણાય આગચ્છન્તિ, તેસં અપલોકેત્વા વસ્સાવાસિકં દાતબ્બં. સાદિયન્તાપિ હિ તેનેવ વસ્સાવાસિકસ્સ સામિનો, ખીયન્તાપિ ચ આવાસિકા નેવ અદાતું લભન્તિ. **કુરુન્દિયં** પન વુત્તં ‘‘કતિકવત્તં કાતબ્બં ‘સબ્બેસં નો ઇધ યાગુભત્તં નપ્પહોતિ, સભાગટ્ઠાને વસિત્વા આગચ્છથ, તુમ્હાકં પત્તં વસ્સાવાસિકં લભિસ્સથા’તિ. તઞ્ચે એકો પટિબાહતિ, સુપટિબાહિતં. નો ચે પટિબાહતિ, કતિકા સુકતા. પચ્છા તેસં તત્થ વસિત્વા આગતાનં અપલોકેત્વા દાતબ્બં, અપલોકનકાલે પટિબાહિતું ન લબ્ભતી’’તિ. પુનપિ વુત્તં ‘‘સચે વસ્સૂપગતેસુ એકચ્ચાનં વસ્સાવાસિકે અપાપુણન્તે ભિક્ખૂ કતિકં કરોન્તિ ‘છિન્નવસ્સાનં વસ્સાવાસિકઞ્ચ ઇદાનિ ઉપ્પજ્જનકવસ્સાવાસિકઞ્ચ ઇમેસં દાતું રુચ્ચતી’તિ, એવં કતિકાય કતાય ગાહિતસદિસમેવ હોતિ, ઉપ્પન્નુપ્પન્નં તેસમેવ દાતબ્બ’’ન્તિ. તેમાસં પાનીયં ઉપટ્ઠાપેત્વા વિહારમગ્ગચેતિયઙ્ગણબોધિયઙ્ગણાનિ જગ્ગિત્વા બોધિરુક્ખે ઉદકં સિઞ્ચિત્વા પક્કન્તોપિ વિબ્ભન્તોપિ વસ્સાવાસિકં લભતિયેવ. ભતિનિવિટ્ઠઞ્હિ તેન કતં, સઙ્ઘિકં પન અપલોકનકમ્મં કત્વા ગાહિતં અન્તોવસ્સે વિબ્ભન્તોપિ લભતેવ, પચ્ચયવસેન ગાહિતં પન ન લભતીતિ વદન્તિ.

સચે વુડ્ઢવસ્સો દિસંગમિકો ભિક્ખુ આવાસિકસ્સ હત્થતો કિઞ્ચિદેવ કપ્પિયભણ્ડં ગહેત્વા ‘‘અસુકકુલે મય્હં વસ્સાવાસિકં પત્તં, તં ગણ્હથા’’તિ વત્વા ગતટ્ઠાને વિબ્ભમતિ, વસ્સાવાસિકં સઙ્ઘિકં હોતિ. સચે પન મનુસ્સે સમ્મુખા સમ્પટિચ્છાપેત્વા ગચ્છતિ, લભતિ. ‘‘ઇદં વસ્સાવાસિકં અમ્હાકં સેનાસને વુત્થભિક્ખુનો દેમા’’તિ વુત્તે યસ્સ ગાહિતં, તસ્સેવ હોતિ. સચે પન સેનાસનસામિકસ્સ પિયકમ્યતાય પુત્તધીતાદયો બહૂનિ વત્થાનિ આહરિત્વા ‘‘અમ્હાકં સેનાસને દેમા’’તિ દેન્તિ, તત્થ વસ્સૂપગતસ્સ એકમેવ વત્થં દાતબ્બં, સેસાનિ સઙ્ઘિકાનિ હોન્તિ. વસ્સાવાસિકઠિતિકાય ગાહેતબ્બાનિ, ઠિતિકાય અસતિ થેરાસનતો પટ્ઠાય ગાહેતબ્બાનિ. સેનાસને વસ્સૂપગતં ભિક્ખું નિસ્સાય ઉપ્પન્નેન ચિત્તપ્પસાદેન બહૂનિ વત્થાનિ આહરિત્વા ‘‘સેનાસનસ્સ દેમા’’તિ દિન્નેસુપિ એસેવ નયો. સચે પન પાદમૂલે ઠપેત્વા ‘‘એતસ્સ ભિક્ખુનો દેમા’’તિ વદન્તિ, તસ્સેવ હોન્તિ.

એકસ્સ ગેહે દ્વે વસ્સાવાસિકાનિ, પઠમભાગો સામણેરસ્સ ગાહિતો હોતિ, દુતિયો થેરાસને. સો એકં દસહત્થં, એકં અટ્ઠહત્થં સાટકં પેસેતિ ‘‘વસ્સાવાસિકં પત્તભિક્ખૂનં દેથા’’તિ, વિચિનિત્વા વરભાગં સામણેરસ્સ દત્વા અનુભાગો થેરાસને દાતબ્બો . સચે પન ઉભોપિ ઘરં નેત્વા ભોજેત્વા સયમેવ પાદમૂલે ઠપેતિ, યં યસ્સ દિન્નં, તદેવ તસ્સ હોતિ. ઇતો પરં **મહાપચ્ચરિયં** આગતનયો હોતિ – એકસ્સ ઘરે દહરસામણેરસ્સ વસ્સાવાસિકં પાપુણાતિ, સો ચે પુચ્છતિ ‘‘અમ્હાકં વસ્સાવાસિકં કસ્સ પત્ત’’ન્તિ, ‘‘સામણેરસ્સા’’તિ અવત્વા ‘‘દાનકાલે જાનિસ્સસી’’તિ વત્વા દાનદિવસે એકં મહાથેરં પેસેત્વા નીહરાપેતબ્બં. સચે યસ્સ વસ્સાવાસિકં પત્તં, સો વિબ્ભમતિ વા કાલં વા કરોતિ, મનુસ્સા ચે પુચ્છન્તિ ‘‘કસ્સ અમ્હાકં વસ્સાવાસિકં પત્ત’’ન્તિ, તેસં યથાભૂતં આચિક્ખિતબ્બં. સચે તે વદન્તિ ‘‘તુમ્હાકં દેમા’’તિ, તસ્સ ભિક્ખુનો પાપુણાતિ. અથ સઙ્ઘસ્સ વા ગણસ્સ વા દેન્તિ, સઙ્ઘસ્સ વા ગણસ્સ વા પાપુણાતિ. સચે વસ્સૂપગતા સુદ્ધપંસુકૂલિકાયેવ હોન્તિ, આનેત્વા દિન્નં વસ્સાવાસિકં સેનાસનપરિક્ખારં વા કત્વા ઠપેતબ્બં, બિમ્બોહનાદીનિ વા કાતબ્બાનીતિ.

અયં તાવ અન્તોવસ્સે વસ્સૂપનાયિકદિવસવસેન

સેનાસનગ્ગાહકથા.

૨૨૨. અયમપરોપિ ઉતુકાલે **અન્તરામુત્તકો** નામ સેનાસનગ્ગાહો વેદિતબ્બો. દિવસવસેન હિ તિવિધો સેનાસનગ્ગાહો પુરિમકો પચ્છિમકો અન્તરામુત્તકોતિ. વુત્તઞ્હેતં –

> ‘‘તયોમે, ભિક્ખવે, સેનાસનગ્ગાહા, પુરિમકો પચ્છિમકો અન્તરામુત્તકો. અપરજ્જુગતાય આસાળ્હિયા પુરિમકો ગાહેતબ્બો, માસગતાય આસાળ્હિયા પચ્છિમકો ગાહેતબ્બો, અપરજ્જુગતાય પવારણાય આયતિં વસ્સાવાસત્થાય અન્તરામુત્તકો ગાહેતબ્બો’’તિ (મહાવ॰ ૩૧૮).

એતેસુ (ચૂળવ॰ અટ્ઠ॰ ૩૧૮) તીસુ સેનાસનગ્ગાહેસુ પુરિમકો પચ્છિમકો ચાતિ ઇમે દ્વે ગાહા થાવરા, અન્તરામુત્તકો પન સેનાસનપટિજગ્ગનત્થં ભગવતા અનુઞ્ઞાતો. તથા હિ એકસ્મિં વિહારે મહાલાભં સેનાસનં હોતિ, સેનાસનસામિકા વસ્સૂપગતં ભિક્ખું સબ્બપચ્ચયેહિ સક્કચ્ચં ઉપટ્ઠહિત્વા પવારેત્વા ગમનકાલે બહું સમણપરિક્ખારં દેન્તિ, મહાથેરા દૂરતોવ આગન્ત્વા વસ્સૂપનાયિકદિવસે તં ગહેત્વા ફાસું વસિત્વા વુટ્ઠવસ્સા લાભં ગણ્હિત્વા પક્કમન્તિ. આવાસિકા ‘‘મયં એત્થુપ્પન્નં લાભં ન લભામ, નિચ્ચં આગન્તુકમહાથેરાવ લભન્તિ, તેયેવ નં આગન્ત્વા પટિજગ્ગિસ્સન્તી’’તિ પલુજ્જન્તમ્પિ ન ઓલોકેન્તિ. ભગવા તસ્સ પટિજગ્ગનત્થં ‘‘અપરજ્જુગતાય પવારણાય આયતિં વસ્સાવાસત્થાય અન્તરામુત્તકો ગાહેતબ્બો’’તિ આહ.

તં ગાહેન્તેન સઙ્ઘત્થેરો વત્તબ્બો ‘‘ભન્તે, અન્તરામુત્તકસેનાસનં ગણ્હથા’’તિ. સચે ગણ્હાતિ , દાતબ્બં. નો ચે, એતેનેવ ઉપાયેન અનુથેરં આદિં કત્વા યો ગણ્હાતિ, તસ્સ અન્તમસો સામણેરસ્સપિ દાતબ્બં. તેન તં સેનાસનં અટ્ઠ માસે પટિજગ્ગિતબ્બં, છદનભિત્તિભૂમીસુ યં કિઞ્ચિ ખણ્ડં વા ફુલ્લં વા હોતિ, તં સબ્બં પટિસઙ્ખરિતબ્બં. ઉદ્દેસપરિપુચ્છાદીહિ દિવસં ખેપેત્વા રત્તિં તત્થ વસિતું વટ્ટતિ, રત્તિં પરિવેણે વસિત્વા તત્થ દિવસં ખેપેતુમ્પિ વટ્ટતિ, રત્તિન્દિવં તત્થેવ વસિતુમ્પિ વટ્ટતિ, ઉતુકાલે આગતાનં વુડ્ઢાનં ન પટિબાહિતબ્બં. વસ્સૂપનાયિકદિવસે પન સમ્પત્તે સચે સઙ્ઘત્થેરો ‘‘મય્હં ઇદં પન સેનાસનં દેથા’’તિ વદતિ, ન લભતિ. ‘‘ભન્તે, ઇદં અન્તરામુત્તકં ગહેત્વા એકેન ભિક્ખુના પટિજગ્ગિત’’ન્તિ વત્વા ન દાતબ્બં, અટ્ઠ માસે પટિજગ્ગિતભિક્ખુસ્સેવ ગાહિતં હોતિ. યસ્મિં પન સેનાસને એકસંવચ્છરે દ્વિક્ખત્તું પચ્ચયે દેન્તિ છમાસચ્ચયેન છમાસચ્ચયેન, તં અન્તરામુત્તકં ન ગાહેતબ્બં. યસ્મિં વા તિક્ખત્તું દેન્તિ ચતુમાસચ્ચયેન ચતુમાસચ્ચયેન, યસ્મિં વા ચતુક્ખત્તું દેન્તિ તેમાસચ્ચયેન તેમાસચ્ચયેન, તં અન્તરામુત્તકં ન ગાહેતબ્બં. પચ્ચયેનેવ હિ તં પટિજગ્ગનં લભિસ્સતિ. યસ્મિં પન એકસંવચ્છરે સકિદેવ બહૂ પચ્ચયે દેન્તિ, એતં અન્તરામુત્તકં ગાહેતબ્બન્તિ.

૨૨૩. ‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, અકતં વા વિહારં વિપ્પકતં વા નવકમ્મં દાતું, ખુદ્દકે વિહારે કમ્મં ઓલોકેત્વા છપ્પઞ્ચવસ્સિકં નવકમ્મં દાતું, અડ્ઢયોગે કમ્મં ઓલોકેત્વા સત્તટ્ઠવસ્સિકં નવકમ્મં દાતું, મહલ્લકે વિહારે પાસાદે વા કમ્મં ઓલોકેત્વા દસદ્વાદસવસ્સિકં નવકમ્મં દાતુ’’ન્તિ (ચૂળવ॰ ૩૨૩) વચનતો અકતં વિપ્પકતં વા સેનાસનં એકસ્સ ભિક્ખુનો અપલોકનેન વા કમ્મવાચાય વા સાવેત્વા નવકમ્મં કત્વા વસિતું યથાવુત્તકાલપરિચ્છેદવસેન દાતબ્બં. નવકમ્મિકો ભિક્ખુ અન્તોવસ્સે તં આવાસં લભતિ, ઉતુકાલે પટિબાહિતું ન લભતિ. લદ્ધનવકમ્મેન પન ભિક્ખુના વાસિફરસુનિખાદનાદીનિ ગહેત્વા સયં ન કાતબ્બં, કતાકતં જાનિતબ્બં. સચે સો આવાસો જીરતિ, આવાસસામિકસ્સ વા તસ્સ વંસે ઉપ્પન્નસ્સ વા કસ્સચિ કથેતબ્બં ‘‘આવાસો તે નસ્સતિ, જગ્ગથ એતં આવાસ’’ન્તિ. સચે સો ન સક્કોતિ, ભિક્ખૂહિ ઞાતીહિ વા ઉપટ્ઠાકેહિ વા સમાદાપેત્વા જગ્ગિતબ્બો. સચે તેપિ ન સક્કોન્તિ, સઙ્ઘિકેન પચ્ચયેન જગ્ગિતબ્બો, તસ્મિમ્પિ અસતિ એકં આવાસં વિસ્સજ્જેત્વા અવસેસા જગ્ગિતબ્બા, બહૂ વિસ્સજ્જેત્વા એકં સણ્ઠપેતુમ્પિ વટ્ટતિયેવ.

દુબ્ભિક્ખે ભિક્ખૂસુ પક્કન્તેસુ સબ્બે આવાસા નસ્સન્તિ, તસ્મા એકં વા દ્વે વા તયો વા આવાસે વિસ્સજ્જેત્વા તતો યાગુભત્તચીવરાદીનિ પરિભુઞ્જન્તેહિ સેસાવાસા જગ્ગિતબ્બાયેવ.

કુરુન્દિયં પન વુત્તં ''સઙ્ઘિકે પચ્ચયે અસતિ એકો ભિક્ખુ 'તુય્હં એકમઞ્ચટ્ઠાનં ગહેત્વા જગ્ગાહી'તિ વત્તબ્બો. સચે બહુતરં ઇચ્છતિ, તિભાગં વા ઉપડ્ઢભાગં વા દત્વાપિ જગ્ગાપેતબ્બં. અથ થમ્ભમત્તમેવેત્થ અવસિટ્ઠં, બહુકમ્મં કાતબ્બન્તિ ન ઇચ્છતિ, 'તુય્હં પુગ્ગલિકમેવ કત્વા જગ્ગાહી'તિ દાતબ્બં. એવમ્પિ હિ 'સઙ્ઘસ્સ ભણ્ડકઠપનટ્ઠાનઞ્ચ નવકાનઞ્ચ વસનટ્ઠાનં લભિસ્સતી'તિ જગ્ગાપેતબ્બો. એવં જગ્ગિતો પન તસ્મિં જીવન્તે પુગ્ગલિકો હોતિ, મતે સઙ્ઘિકોવ. સચે સદ્ધિવિહારિકાનં દાતુકામો હોતિ, કમ્મં ઓલોકેત્વા તિભાગં વા ઉપડ્ઢં વા પુગ્ગલિકં કત્વા જગ્ગાપેતબ્બો. એવઞ્હિ સદ્ધિવિહારિકાનં દાતું લભતિ. એવં જગ્ગનકે પન અસતિ એકં આવાસં વિસ્સજ્જેત્વાતિઆદિના નયેન જગ્ગાપેતબ્બો''તિ વુત્તં. ઇદમ્પિ ચ અઞ્ઞં તત્થેવ વુત્તં.

દ્વે ભિક્ખૂ સઙ્ઘિકભૂમિં ગહેત્વા સોધેત્વા સઙ્ઘિકસેનાસનં કરોન્તિ, યેન સા ભૂમિ પઠમં ગહિતા, સો સામી. ઉભોપિ પુગ્ગલિકં કરોન્તિ, સોયેવ સામી. સો સઙ્ઘિકં કરોતિ, ઇતરો પુગ્ગલિકં કરોતિ, અઞ્ઞં ચે બહુ સેનાસનટ્ઠાનં અત્થિ, પુગ્ગલિકં કરોન્તોપિ ન વારેતબ્બો. અઞ્ઞસ્મિં પન તાદિસે પતિરૂપે ઠાને અસતિ તં પટિબાહિત્વા સઙ્ઘિકં કરોન્તેનેવ કાતબ્બં. યં પન તસ્સ તત્થ વયકમ્મં કતં, તં દાતબ્બં. સચે પન કતાવાસે વા આવાસકરણટ્ઠાને વા છાયૂપગફલૂપગા રુક્ખા હોન્તિ, અપલોકેત્વા હારેતબ્બા. પુગ્ગલિકા ચે હોન્તિ, સામિકા આપુચ્છિતબ્બા. નો ચે દેન્તિ, યાવતતિયકં આપુચ્છિત્વા ''રુક્ખઅગ્ઘનકમૂલં દસ્સામા''તિ હારેતબ્બા.

૨૨૪. યો પન સઙ્ઘિકં વલ્લિમત્તમ્પિ અગ્ગહેત્વા આહરિમેન ઉપકરણેન સઙ્ઘિકાય ભૂમિયા પુગ્ગલિકવિહારં કારેતિ, ઉપડ્ઢં સઙ્ઘિકં હોતિ, ઉપડ્ઢં પુગ્ગલિકં. પાસાદો ચે હોતિ, હેટ્ઠાપાસાદો સઙ્ઘિકો, ઉપરિ પુગ્ગલિકો. સચે યો હેટ્ઠાપાસાદં ઇચ્છતિ, હેટ્ઠાપાસાદં તસ્સ હોતિ. અથ હેટ્ઠા ચ ઉપરિ ચ ઇચ્છતિ, ઉભયત્થ ઉપડ્ઢં લભતિ. દ્વે સેનાસનાનિ કારેતિ, એકં સઙ્ઘિકં, એકં પુગ્ગલિકં. સચે વિહારે ઉટ્ઠિતેન દબ્બસમ્ભારેન કારેતિ, તિભાગં લભતિ. સચે અકતટ્ઠાને ચયં વા પમુખં વા કરોતિ બહિકુટ્ટે, ઉપડ્ઢં સઙ્ઘસ્સ, ઉપડ્ઢં તસ્સ. અથ મહન્તં વિસમં પૂરેત્વા અપદે પદં દસ્સેત્વા કતં હોતિ, અનિસ્સરો તત્થ સઙ્ઘો.

સચે ભિક્ખુ સઙ્ઘિકવિહારતો ગોપાનસિઆદીનિ ગહેત્વા અઞ્ઞસ્મિં સઙ્ઘિકાવાસે યોજેતિ, સુયોજિતાનિ. પુગ્ગલિકાવાસે યોજેન્તેહિ પન મૂલં વા દાતબ્બં, પટિપાકતિકં વા કાતબ્બં. છડ્ડિતવિહારતો મઞ્ચપીઠાદીનિ થેય્યચિત્તેન ગણ્હન્તો ઉદ્ધારેયેવ ભણ્ડગ્ઘેન કારેતબ્બો. ''પુન આવાસિકકાલે દસ્સામી''તિ ગહેત્વા સઙ્ઘિકપરિભોગેન પરિભુઞ્જન્તસ્સ નટ્ઠં સુનટ્ઠં, જિણ્ણં સુજિણ્ણં. અરોગં ચે, પાકતિકં કાતબ્બં, પુગ્ગલિકપરિભોગેન પરિભુઞ્જન્તસ્સ નટ્ઠં વા જિણ્ણં વા ગીવા હોતિ. તતો દ્વારવાતપાનાદીનિ સઙ્ઘિકાવાસે વા પુગ્ગલિકાવાસે વા યોજિતાનિ, પટિદાતબ્બાનિયેવ. સચે કોચિ સઙ્ઘિકો વિહારો ઉન્દ્રિયતિ, યં તત્થ મઞ્ચપીઠાદિકં, તં ગુત્તત્થાય અઞ્ઞત્ર હરિતું વટ્ટતિ. તસ્મા અઞ્ઞત્ર હરિત્વા સઙ્ઘિકપરિભોગેન પરિભુઞ્જન્તસ્સ નટ્ઠં સુનટ્ઠં, જિણ્ણં સુજિણ્ણં. સચે અરોગં, તસ્મિં વિહારે પટિસઙ્ખતે પુન પાકતિકં કાતબ્બં. પુગ્ગલિકપરિભોગેન પરિભુઞ્જતો નટ્ઠં વા જિણ્ણં વા ગીવા હોતિ, તસ્મિં પટિસઙ્ખતે દાતબ્બમેવ. અયં સેનાસનગ્ગાહકથા.

૨૨૫. અયં પનેત્થ **ચતુપચ્ચયસાધારણકથા** (ચૂળવ॰ અટ્ઠ॰ ૩૨૫ પક્ખિકભત્તાદિકથા) – સમ્મતેન અપ્પમત્તકવિસ્સજ્જકેન ભિક્ખુના ચીવરકમ્મં કરોન્તસ્સ ''સૂચિં દેહી''તિ વદતો એકા દીઘા, એકા રસ્સાતિ દ્વે

સૂચિયો દાતબ્બા. ‘‘અવિભત્તં સઙ્ઘિકભણ્ડ’’ન્તિ પુચ્છિતબ્બકિચ્ચં નત્થિ. પિપ્ફલત્થિકસ્સ એકો પિપ્ફલકો, કન્તારં પટિપજ્જિતુકામસ્સ ઉપાહનયુગળં, કાયબન્ધનત્થિકસ્સ કાયબન્ધનં, ‘‘અંસબદ્ધકો મે જિણ્ણો’’તિ આગતસ્સ અંસબદ્ધકો, પરિસ્સાવનત્થિકસ્સ પરિસ્સાવનં દાતબ્બં, ધમ્મકરણત્થિકસ્સ ધમ્મકરણો. સચે પટ્ટકો ન હોતિ, ધમ્મકરણો પટ્ટકેન સદ્ધિં દાતબ્બો. ‘‘આગન્તુકપત્તં આરોપેસ્સામી’’તિ યાચન્તસ્સ કુસિયા ચ અડ્ઢકુસિયા ચ પહોનકં દાતબ્બં. ‘‘મણ્ડલં નપ્પહોતી’’તિ આગતસ્સ મણ્ડલં એકં દાતબ્બં, અડ્ઢમણ્ડલાનિ દ્વે દાતબ્બાનિ, દ્વે મણ્ડલાનિ યાચન્તસ્સ ન દાતબ્બાનિ. અનુવાતપરિભણ્ડત્થિકસ્સ એકસ્સ ચીવરસ્સ પહોનકં દાતબ્બં, સપ્પિનવનીતાદિઅત્થિકસ્સ ગિલાનસ્સ એકં ભેસજ્જં નાળિમત્તં કત્વા તતો તતિયકોટ્ઠાસો દાતબ્બો. એવં તીણિ દિવસાનિ દત્વા નાળિયા પરિપુણ્ણાય ચતુત્થદિવસતો પટ્ઠાય સઙ્ઘં આપુચ્છિત્વા દાતબ્બં, ગુળપિણ્ડેપિ એકદિવસં તતિયભાગો દાતબ્બો. એવં તીહિ દિવસેહિ નિટ્ઠિતે પિણ્ડે તતો પરં સઙ્ઘં આપુચ્છિત્વા દાતબ્બં. સમ્મન્નિત્વા ઠપિતયાગુભાજકાદીહિ ચ ભાજનીયટ્ઠાનં આગતમનુસ્સાનં અનાપુચ્છિત્વાવ ઉપડ્ઢભાગો દાતબ્બો. અસમ્મતેહિ પન અપલોકેત્વા દાતબ્બોતિ.

સઙ્ઘસ્સ સન્તકં સમ્મતેન વા આણત્તેહિ વા આરામિકાદીહિ દીયમાનં, ગિહીનઞ્ચ સન્તકં સામિકેન વા આણત્તેન વા દીયમાનં ‘‘અપરસ્સ ભાગં દેહી’’તિ અસન્તં પુગ્ગલં વત્વા ગણ્હતો ભણ્ડાદેય્યં. અઞ્ઞેન દીયમાનં ગણ્હન્તો ભણ્ડગ્ઘેન કારેતબ્બો. અસમ્મતેન વા અનાણત્તેન વા દીયમાને ‘‘અપરમ્પિ ભાગં દેહી’’તિ વત્વા વા કૂટવસ્સાનિ ગણેત્વા વા ગણ્હન્તો ઉદ્ધારેયેવ ભણ્ડગ્ઘેન કારેતબ્બો. ઇતરેહિ દીયમાનં એવં ગણ્હતો ભણ્ડાદેય્યં સામિકેન પન ‘‘ઇમસ્સ દેહી’’તિ દાપિતં વા સયં દિન્નં વા સુદિન્નન્તિ અયં સબ્બટ્ઠકથાવિનિચ્છયતો સારો.

પિણ્ડાય પવિટ્ઠસ્સપિ ઓદનપટિવીસો અન્તોઉપચારસીમાયં ઠિતસ્સેવ ગહેતું વટ્ટતિ. યદિ પન દાયકા ‘‘બહિઉપચારસીમટ્ઠાનમ્પિ, ભન્તે, ગણ્હથ, આગન્ત્વા પરિભુઞ્જિસ્સન્તી’’તિ વદન્તિ, એવં અન્તોગામટ્ઠાનમ્પિ ગહેતું વટ્ટતિ.

પાળિં અટ્ઠકથઞ્ચેવ, ઓલોકેત્વા વિચક્ખણો;
સઙ્ઘિકે પચ્ચયે એવં, અપ્પમત્તોવ ભાજયેતિ.

ઇતિ પાળિમુત્તકવિનયવિનિચ્છયસઙ્ગહે સબ્બાકારતો

ચતુપચ્ચયભાજનીયવિનિચ્છયકથા સમત્તા.

૨૯. કથિનત્થારવિનિચ્છયકથા

૨૨૬. કથિનન્તિ એત્થ (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૩૦૬) પન કથિનં અત્થરિતું કે લભન્તિ, કે ન લભન્તિ? ગણનવસેન તાવ પચ્છિમકોટિયા પઞ્ચ જના લભન્તિ, ઉદ્ધં સતસહસ્સમ્પિ, પઞ્ચન્નં હેટ્ઠા ન લભન્તિ. વુટ્ઠવસ્સવસેન પુરિમિકાય વસ્સં ઉપગન્ત્વા પઠમપવારણાય પવારિતા લભન્તિ. છિન્નવસ્સા વા પચ્છિમિકાય ઉપગતા વા ન લભન્તિ. ‘‘અઞ્ઞસ્મિં વિહારે વુટ્ઠવસ્સાપિ ન લભન્તી’’તિ **મહાપચ્ચરિયં** વુત્તં. પુરિમિકાય ઉપગતાનં પન સબ્બે ગણપૂરકા હોન્તિ, આનિસંસં ન લભન્તિ, આનિસંસો ઇતરેસંયેવ હોતિ. સચે પુરિમિકાય ઉપગતા ચત્તારો વા હોન્તિ તયો વા દ્વે વા એકો વા, ઇતરે ગણપૂરકે કત્વા કથિનં અત્થરિતબ્બં. અથ ચત્તારો ભિક્ખૂ ઉપગતા, એકો પરિપુણ્ણવસ્સો સામણેરો, સો ચે પચ્છિમિકાય ઉપસમ્પજ્જતિ, ગણપૂરકો ચેવ હોતિ આનિસંસઞ્ચ લભતિ. તયો ભિક્ખૂ દ્વે સામણેરા, દ્વે ભિક્ખૂ તયો સામણેરા, એકો ભિક્ખુ ચત્તારો સામણેરાતિ એત્થાપિ એસેવ નયો. સચે પુરિમિકાય ઉપગતા કથિનત્થારકુસલા ન હોન્તિ, અત્થારકુસલા ખન્ધકભાણકત્થેરા પરિયેસિત્વા આનેતબ્બા. કમ્મવાચં સાવેત્વા કથિનં અત્થરાપેત્વા દાનઞ્ચ ભુઞ્જિત્વા ગમિસ્સન્તિ, આનિસંસો પન ઇતરેસંયેવ હોતિ.

કથિનં કેન દિન્નં વટ્ટતિ? યેન કેનચિ દેવેન વા મનુસ્સેન વા પઞ્ચન્નં વા સહધમ્મિકાનં અઞ્ઞતરેન દિન્નં વટ્ટતિ. કથિનદાયકસ્સ વત્તં અત્થિ, સચે સો તં અજાનન્તો પુચ્છતિ – ‘‘ભન્તે, કથં કથિનં દાતબ્બ’’ન્તિ, તસ્સ એવં આચિક્ખિતબ્બં ‘‘તિણ્ણં ચીવરાનં અઞ્ઞતરપ્પહોનકં સૂરિયુગ્ગમનસમયે વત્થં ‘કથિનચીવરં દેમા’તિ દાતું વટ્ટતિ. તસ્સ પરિકમ્મત્થં એત્તકા નામ સૂચિયો, એત્તકં સુત્તં, એત્તકં રજનં, પરિકમ્મં કરોન્તાનં એત્તકાનં ભિક્ખૂનં યાગુભત્તઞ્ચ દાતું વટ્ટતી’’તિ.

કથિનત્થારકેનપિ ધમ્મેન સમેન ઉપ્પન્નં કથિનં અત્થરન્તેન વત્તં જાનિતબ્બં. તન્તવાયગેહતો હિ આભતસન્તાનેનેવ ખલિમક્ખિતસાટકો ન વટ્ટતિ, મલીનસાટકોપિ ન વટ્ટતિ, તસ્મા કથિનત્થારસાટકં લભિત્વા સુટ્ઠુ ધોવિત્વા સૂચિઆદીનિ ચીવરકમ્મૂપકરણાનિ સજ્જેત્વા બહૂહિ ભિક્ખૂહિ સદ્ધિં તદહેવ સિબ્બિત્વા નિટ્ઠિતસૂચિકમ્મં રજિત્વા કપ્પબિન્દું દત્વા કથિનં અત્થરિતબ્બં. સચે તસ્મિં અનત્થતેયેવ અઞ્ઞં કથિનસાટકં આહરતિ, અઞ્ઞાનિ ચ બહૂનિ કથિનાનિસંસવત્થાનિ દેતિ, યો આનિસંસં બહું દેતિ, તસ્સ સન્તકેન અત્થરિતબ્બં. ઇતરો તથા તથા ઓવદિત્વા સઞ્ઞાપેતબ્બો.

કથિનં પન કેન અત્થરિતબ્બં? યસ્સ સઙ્ઘો કથિનચીવરં દેતિ. સઙ્ઘેન પન કસ્સ દાતબ્બં? યો જિણ્ણચીવરો હોતિ. સચે બહૂ જિણ્ણચીવરા, વુડ્ઢસ્સ દાતબ્બં. વુડ્ઢેસુપિ યો મહાપરિસો તદહેવ ચીવરં કત્વા અત્થરિતું સક્કોતિ, તસ્સ દાતબ્બં. સચે વુડ્ઢો ન સક્કોતિ, નવકતરો સક્કોતિ, તસ્સ દાતબ્બં. અપિચ સઙ્ઘેન મહાથેરસ્સ સઙ્ગહં કાતું વટ્ટતિ, તસ્મા ‘‘તુમ્હે, ભન્તે, ગણ્હથ, મયં કત્વા દસ્સામા’’તિ વત્તબ્બં. તીસુ ચીવરેસુ યં જિણ્ણં હોતિ, તદત્થાય દાતબ્બં. પકતિયા દુપટ્ટચીવરસ્સ દુપટ્ટત્થાયેવ દાતબ્બં. સચેપિસ્સ એકપટ્ટચીવરં ઘનં હોતિ, કથિનસાટકા ચ પેલવા, સારુપ્પત્થાય દુપટ્ટપ્પહોનકમેવ દાતબ્બં, ‘‘અહં અલભન્તો એકપટ્ટં પારુપામી’’તિ વદન્તસ્સપિ દુપટ્ટં દાતું વટ્ટતિ. યો પન લોભપકતિકો હોતિ, તસ્સ ન દાતબ્બં. તેનપિ ‘‘કથિનં અત્થરિત્વા પચ્છા વિસિબ્બિત્વા દ્વે ચીવરાનિ કરિસ્સામી’’તિ ન ગહેતબ્બં. યસ્સ પન દીયતિ, તસ્સ –

‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, ઇદં સઙ્ઘસ્સ કથિનદુસ્સં ઉપ્પન્નં, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, સઙ્ઘો ઇમં કથિનદુસ્સં ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો દદેય્ય કથિનં અત્થરિતું, એસા ઞત્તિ.

‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, ઇદં સઙ્ઘસ્સ કથિનદુસ્સં ઉપ્પન્નં, સઙ્ઘો ઇમં કથિનદુસ્સં ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો દેતિ કથિનં અત્થરિતું, યસ્સાયસ્મતો ખમતિ ઇમસ્સ કથિનદુસ્સસ્સ ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો દાનં કથિનં અત્થરિતું, સો તુણ્હસ્સ. યસ્સ નક્ખમતિ, સો ભાસેય્ય.

‘‘દિન્નં ઇદં સઙ્ઘેન કથિનદુસ્સં ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો કથિનં અત્થરિતું, ખમતિ સઙ્ઘસ્સ, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામી’’તિ (મહાવ॰ ૩૦૭) –

એવં દુતિયકમ્મવાચાય દાતબ્બં.

એવં દિન્ને પન કથિને સચે તં કથિનદુસ્સં નિટ્ઠિતપરિકમ્મમેવ હોતિ, ઇચ્ચેતં કુસલં. નો ચે નિટ્ઠિતપરિકમ્મં હોતિ, ‘‘અહં થેરો’’તિ વા ‘‘બહુસ્સુતો’’તિ વા એકેનપિ અકાતું ન લબ્ભતિ , સબ્બેહેવ સન્નિપતિત્વા ધોવનસિબ્બનરજનાનિ નિટ્ઠાપેતબ્બાનિ. ઇદઞ્હિ કથિનવત્તં નામ બુદ્ધપ્પસત્થં. અતીતે પદુમુત્તરોપિ ભગવા કથિનવત્તં અકાસિ. તસ્સ કિર અગ્ગસાવકો સુજાતત્થેરો નામ કથિનં ગણ્હિ. તં સત્થા અટ્ઠસટ્ઠિયા ભિક્ખુસતસહસ્સેહિ સદ્ધિં નિસીદિત્વા અકાસિ.

કતપરિયોસિતં પન કથિનં ગહેત્વા અત્થારકેન ભિક્ખુના સચે સઙ્ઘાટિયા કથિનં અત્થરિતુકામો હોતિ, પોરાણિકા સઙ્ઘાટિ પચ્ચુદ્ધરિતબ્બા, નવા સઙ્ઘાટિ અધિટ્ઠાતબ્બા, ‘‘ઇમાય સઙ્ઘાટિયા કથિનં અત્થરામી’’તિ વાચા ભિન્દિતબ્બા. સચે ઉત્તરાસઙ્ગેન કથિનં અત્થરિતુકામો હોતિ, પોરાણકો ઉત્તરાસઙ્ગો પચ્ચુદ્ધરિતબ્બો, નવો ઉત્તરાસઙ્ગો અધિટ્ઠાતબ્બો, ‘‘ઇમિના ઉત્તરાસઙ્ગેન કથિનં અત્થરામી’’તિ વાચા ભિન્દિતબ્બા. સચે અન્તરવાસકેન કથિનં અત્થરિતુકામો હોતિ, પોરાણકો અન્તરવાસકો પચ્ચુદ્ધરિતબ્બો, નવો અન્તરવાસકો અધિટ્ઠાતબ્બો, ‘‘ઇમિના અન્તરવાસકેન કથિનં અત્થરામી’’તિ વાચા ભિન્દિતબ્બા.

તેન (પરિ॰ ૪૧૩) કથિનત્થારકેન ભિક્ખુના સઙ્ઘં ઉપસઙ્કમિત્વા એકંસં ઉત્તરાસઙ્ગં કરિત્વા અઞ્જલિં પગ્ગહેત્વા એવમસ્સ વચનીયો ‘‘અત્થતં, ભન્તે, સઙ્ઘસ્સ કથિનં, ધમ્મિકો કથિનત્થારો, અનુમોદથા’’તિ. તેહિ અનુમોદકેહિ ભિક્ખૂહિ એકંસં ઉત્તરાસઙ્ગં કરિત્વા અઞ્જલિં પગ્ગહેત્વા એવમસ્સ વચનીયો ‘‘અત્થતં, આવુસો, સઙ્ઘસ્સ કથિનં, ધમ્મિકો કથિનત્થારો, અનુમોદામા’’તિ. તેન કથિનત્થારકેન ભિક્ખુના સમ્બહુલે ભિક્ખૂ ઉપસઙ્કમિત્વા એકંસં ઉત્તરાસઙ્ગં કરિત્વા અઞ્જલિં પગ્ગહેત્વા એવમસ્સ વચનીયો ‘‘અત્થતં, ભન્તે, સઙ્ઘસ્સ કથિનં, ધમ્મિકો કથિનત્થારો, અનુમોદથા’’તિ. તેહિ અનુમોદકેહિ ભિક્ખૂહિ એકંસં ઉત્તરાસઙ્ગં કરિત્વા અઞ્જલિં પગ્ગહેત્વા એવમસ્સ વચનીયો ‘‘અત્થતં, આવુસો, સઙ્ઘસ્સ કથિનં, ધમ્મિકો કથિનત્થારો, અનુમોદામા’’તિ. તેન કથિનત્થારકેન ભિક્ખુના એકં ભિક્ખું ઉપસઙ્કમિત્વા એકંસં ઉત્તરાસઙ્ગં કરિત્વા અઞ્જલિં પગ્ગહેત્વા એવમસ્સ વચનીયો ‘‘અત્થતં, આવુસો, સઙ્ઘસ્સ કથિનં, ધમ્મિકો કથિનત્થારો, અનુમોદાહી’’તિ. તેન અનુમોદકેન ભિક્ખુના એકંસં ઉત્તરાસઙ્ગં કરિત્વા અઞ્જલિં પગ્ગહેત્વા એવમસ્સ વચનીયો ‘‘અત્થતં, આવુસો, સઙ્ઘસ્સ કથિનં, ધમ્મિકો કથિનત્થારો, અનુમોદામી’’તિ. એવં સબ્બેસં અત્થતં હોતિ કથિનં. વુત્તઞ્હેતં પરિવારે ‘‘દ્વિન્નં પુગ્ગલાનં અત્થતં હોતિ કથિનં અત્થારકસ્સ ચ અનુમોદકસ્સ ચા’’તિ (પરિ॰ ૪૦૩). પુનપિ વુત્તં ‘‘ન સઙ્ઘો કથિનં અત્થરતિ, ન ગણો કથિનં અત્થરતિ, પુગ્ગલો

કથિનં અત્થરતિ, સઙ્ઘસ્સ અનુમોદનાય ગણસ્સ અનુમોદનાય પુગ્ગલસ્સ અત્થરાય સઙ્ઘસ્સ અત્થતં હોતિ કથિનં, ગણસ્સ અત્થતં હોતિ કથિનં, પુગ્ગલસ્સ અત્થતં હોતિ કથિન''ન્તિ (પરિ॰ ૪૧૪).

એવં અત્થતે પન કથિને સચે કથિનચીવરેન સદ્ધિં આભતં આનિસંસં દાયકા ''યેન અમ્હાકં કથિનં ગહિતં, તસ્સેવ દેમા''તિ દેન્તિ, ભિક્ખુસઙ્ઘો અનિસ્સરો. અથ અવિચારેત્વાવ દત્વા ગચ્છન્તિ, ભિક્ખુસઙ્ઘો ઇસ્સરો. તસ્મા સચે કથિનત્થારકસ્સ સેસચીવરાનિપિ દુબ્બલાનિ હોન્તિ, સઙ્ઘેન અપલોકેત્વા તેસમ્પિ અત્થાય વત્થાનિ દાતબ્બાનિ, કમ્મવાચા પન એકાયેવ વટ્ટતિ. અવસેસકથિનાનિસંસે બલવવત્થાનિ વસ્સાવાસિકઠિતિકાય દાતબ્બાનિ, ઠિતિકાય અભાવે થેરાસનતો પટ્ઠાય દાતબ્બાનિ, ગરુભણ્ડં ન ભાજેતબ્બં. સચે પન એકસીમાય બહૂ વિહારા હોન્તિ, સબ્બેહિ ભિક્ખૂહિ સન્નિપાતાપેત્વા એકત્થ કથિનં અત્થરિતબ્બં, વિસું વિસું અત્થરિતું ન વટ્ટતિ.

''અત્થતકથિનાનં વો, ભિક્ખવે, પઞ્ચ કપ્પિસ્સન્તિ, અનામન્તચારો અસમાદાનચારો ગણભોજનં યાવદત્થચીવરં યો ચ તત્થ ચીવરુપ્પાદો. સો નેસં ભવિસ્સતી''તિ (મહાવ॰ ૩૦૬) વચનતો અત્થતકથિનાનં ભિક્ખૂનં અનામન્તચારાદયો પન પઞ્ચાનિસંસા લબ્ભન્તિ. તત્થ **અનામન્તચારો**તિ અનામન્તેત્વા ચરણં, યાવ કથિનં ન ઉદ્ધરીયતિ, તાવ ચારિત્તસિક્ખાપદેન અનાપત્તીતિ વુત્તં હોતિ. **અસમાદાનચારો**તિ ચીવરં અસમાદાય ચરણં, ચીવરવિપ્પવાસોતિ અત્થો. **ગણભોજન**ન્તિ ગણભોજનસિક્ખાપદેન અનાપત્તિ વુત્તા. **યાવદત્થચીવર**ન્તિ યાવતા ચીવરેન અત્થો, તાવતકં અનધિટ્ઠિતં અવિકપ્પિતં વટ્ટતીતિ અત્થો. **યો ચ તત્થ ચીવરુપ્પાદો**તિ તત્થ કથિનત્થતસીમાય મતકચીવરં વા હોતુ સઙ્ઘં ઉદ્દિસ્સ દિન્નં વા સઙ્ઘિકેન તત્રુપ્પાદેન આભતં વા, યેન કેનચિ આકારેન યં સઙ્ઘિકં ચીવરં ઉપ્પજ્જતિ, તં તેસં ભવિસ્સતીતિ અત્થો.

ઇતિ પાળિમુત્તકવિનયવિનિચ્છયસઙ્ગહે

કથિનત્થારવિનિચ્છયકથા સમત્તા.

૩૦. ગરુભણ્ડવિનિચ્છયકથા

૨૨૭. ગરુભણ્ડાનીતિ એત્થ ''પઞ્ચિમાનિ, ભિક્ખવે, અવિસ્સજ્જિયાનિ ન વિસ્સજ્જેતબ્બાનિ સઙ્ઘેન વા ગણેન વા પુગ્ગલેન વા, વિસ્સજ્જિતાનિપિ અવિસ્સજ્જિતાનિ હોન્તિ, યો વિસ્સજ્જેય્ય, આપત્તિ થુલ્લચ્ચયસ્સા''તિઆદિના (ચૂળવ॰ ૩૨૧) નયેન દસ્સિતાનિ આરામો આરામવત્થુ, વિહારો વિહારવત્થુ, મઞ્ચો પીઠં ભિસિ બિમ્બોહનં, લોહકુમ્ભી લોહભાણકં લોહવારકો લોહકટાહં વાસિ ફરસુ કુઠારી કુદાલો નિખાદનં, વલ્લિ વેળુ મુઞ્જં પબ્બજં તિણં મત્તિકા દારુભણ્ડં મત્તિકાભણ્ડન્તિ ઇમાનિ પઞ્ચ ગરુભણ્ડાનિ નામ.

તત્થ (ચૂળવ॰ અટ્ઠ॰ ૩૨૧) **આરામો** નામ પુપ્ફારામો વા ફલારામો વા. **આરામવત્થુ** નામ તેસંયેવ આરામાનં અત્થાય પરિચ્છિન્દિત્વા ઠપિતોકાસો, તેસુ વા આરામેસુ વિનટ્ઠેસુ તેસં પોરાણકભૂમિભાગો. **વિહારો** નામ યં કિઞ્ચિ પાસાદાદિ સેનાસનં. **વિહારવત્થુ** નામ તસ્સ પતિટ્ઠાનોકાસો. **મઞ્ચો** નામ મસારકો બુન્દિકાબદ્ધો કુળીરપાદકો આહચ્ચપાદકોતિ ઇમેસં ચતુન્નં મઞ્ચાનં અઞ્ઞતરો. **પીઠં** નામ મસારકાદીનંયેવ ચતુન્નં પીઠાનં અઞ્ઞતરં. **ભિસિ** નામ ઉણ્ણભિસિઆદીનં પઞ્ચન્નં અઞ્ઞતરા. **બિમ્બોહનં** નામ રુક્ખતૂલલતાતૂલપોટકીતૂલાનં અઞ્ઞતરં. **લોહકુમ્ભી** નામ કાળલોહેન વા તમ્બલોહેન વા યેન કેનચિ લોહેન કતકુમ્ભી. **લોહભાણકા**દીસુપિ એસેવ નયો. એત્થ પન **ભાણક**ન્તિ અરઞ્જરો વુચ્ચતિ. **વારકો**તિ ઘટો. **કટાહં** કટાહમેવ. **વાસિ**આદીસુ **વલ્લિ**આદીસુ ચ દુવિઞ્ઞેય્યં નામ નત્થિ. **પઞ્ચા**તિ ચ રાસિવસેન વુત્તં, સરૂપવસેન પનેતાનિ પઞ્ચવીસતિવિધાનિ હોન્તિ. વુત્તઞ્હેતં –

> ''દ્વિસઙ્ગહાનિ દ્વે હોન્તિ, તતિયં ચતુસઙ્ગહં;
> ચતુત્થં નવકોટ્ઠાસં, પઞ્ચમં અટ્ઠભેદનં.
>
> ''ઇતિ પઞ્ચહિ રાસીહિ, પઞ્ચનિમ્મલલોચનો;
> પઞ્ચવીસવિધં નાથો, ગરુભણ્ડં પકાસયી''તિ.

તત્રાયં વિનિચ્છયકથા – ઇદઞ્હિ સબ્બમ્પિ ગરુભણ્ડં સેનાસનક્ખન્ધકે ''અવિસ્સજ્જિય''ન્તિ વુત્તં, કીટાગિરિવત્થુસ્મિં ''અવેભઙ્ગિય''ન્તિ દસ્સિતં, પરિવારે પન –

> ''અવિસ્સજ્જિયં અવેભઙ્ગિયં,
> પઞ્ચ વુત્તા મહેસિના;
> વિસ્સજ્જેન્તસ્સ પરિભુઞ્જન્તસ્સ અનાપત્તિ,
> પઞ્હામેસા કુસલેહિ ચિન્તિતા''તિ. (પરિ॰ ૪૭૯) –

આગતં. તસ્મા મૂલચ્છેજ્જવસેન અવિસ્સજ્જિયઞ્ચ અવેભઙ્ગિયઞ્ચ, પરિવત્તનવસેન પન વિસ્સજ્જેન્તસ્સ પરિભુઞ્જન્તસ્સ ચ અનાપત્તીતિ એવમેત્થ અધિપ્પાયો વેદિતબ્બો.

૨૨૮. તત્રાયં અનુપુબ્બિકથા – ઇદં તાવ પઞ્ચવિધમ્પિ ચીવરપિણ્ડપાતભેસજ્જત્થાય ઉપનેતું ન વટ્ટતિ, થાવરેન ચ થાવરં, ગરુભણ્ડેન ચ ગરુભણ્ડં પરિવત્તેતું વટ્ટતિ. થાવરે પન ખેત્તં વત્થુ તળાકં માતિકાતિ એવરૂપં ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ વિચારેતું વા સમ્પટિચ્છિતું વા અધિવાસેતું વા ન વટ્ટતિ, કપ્પિયકારકેહેવ વિચારિતતો કપ્પિયભણ્ડં વટ્ટતિ. આરામેન પન આરામં આરામવત્થું વિહારં વિહારવત્થુન્તિ ઇમાનિ ચત્તારિપિ પરિવત્તેતું વટ્ટતિ.

તત્રાયં પરિવત્તનનયો – સઙ્ઘસ્સ નાળિકેરારામો દૂરે હોતિ, કપ્પિયકારકા બહુતરં ખાદન્તિ, યમ્પિ ન ખાદન્તિ, તતો સકટવેતનં દત્વા અપ્પમેવ આહરન્તિ, અઞ્ઞેસં પન તસ્સ આરામસ્સ અવિદૂરે ગામવાસીનં મનુસ્સાનં વિહારસ્સ સમીપે આરામો હોતિ, તે સઙ્ઘં ઉપસઙ્કમિત્વા સકેન આરામેન તં આરામં યાચન્તિ, સઙ્ઘેન ''રુચ્ચતિ સઙ્ઘસ્સા''તિ અપલોકેત્વા સમ્પટિચ્છિતબ્બો. સચેપિ ભિક્ખૂનં રુક્ખસહસ્સં હોતિ, મનુસ્સાનં પઞ્ચ સતાનિ, ''તુમ્હાકં આરામો ખુદ્દકો''તિ ન વત્તબ્બં. કિઞ્ચાપિ હિ અયં ખુદ્દકો, અથ ખો ઇતરતો બહુતરં આયં દેતિ. સચેપિ સમકમેવ દેતિ, એવમ્પિ ઇચ્છિતિચ્છિતક્ખણે પરિભુઞ્જિતું સક્કાતિ ગહેતબ્બમેવ. સચે પન મનુસ્સાનં બહુતરા રુક્ખા હોન્તિ, ''નનુ તુમ્હાકં બહુતરા રુક્ખા''તિ વત્તબ્બં. સચે ''અતિરેકં અમ્હાકં પુઞ્ઞં હોતુ, સઙ્ઘસ્સ દેમા''તિ વદન્તિ, જાનાપેત્વા સમ્પટિચ્છિતું વટ્ટતિ. ભિક્ખૂનં રુક્ખા ફલધારિનો, મનુસ્સાનં રુક્ખા ન તાવ ફલં ગણ્હન્તિ, કિઞ્ચાપિ ન ગણ્હન્તિ, ''ન ચિરેન ગણ્હિસ્સન્તી''તિ સમ્પટિચ્છિતબ્બમેવ. મનુસ્સાનં રુક્ખા ફલધારિનો, ભિક્ખૂનં રુક્ખા ન તાવ ફલં ગણ્હન્તિ, ''નનુ તુમ્હાકં રુક્ખા ફલધારિનો''તિ વત્તબ્બં. સચે ''ગણ્હથ, ભન્તે, અમ્હાકં પુઞ્ઞં ભવિસ્સતી''તિ દેન્તિ, જાનાપેત્વા સમ્પટિચ્છિતું વટ્ટતિ. એવં આરામેન આરામો પરિવત્તેતબ્બો. એતેનેવ નયેન આરામવત્થુપિ વિહારોપિ વિહારવત્થુપિ આરામેન પરિવત્તેતબ્બં, આરામવત્થુના ચ મહન્તેન વા ખુદ્દકેન વા આરામઆરામવત્થુવિહારવિહારવત્થૂનિ.

કથં વિહારેન વિહારો પરિવત્તેતબ્બો? સઙ્ઘસ્સ અન્તોગામે ગેહં હોતિ, મનુસ્સાનં વિહારમજ્ઝે પાસાદો હોતિ, ઉભોપિ અગ્ઘેન સમકા, સચે મનુસ્સા તેન પાસાદેન તં ગેહં યાચન્તિ, સમ્પટિચ્છિતું વટ્ટતિ. ભિક્ખૂનં ચે મહગ્ઘતરં ગેહં હોતિ, ''મહગ્ઘતરં અમ્હાકં ગેહ''ન્તિ વુત્તે ચ ''કિઞ્ચાપિ મહગ્ઘતરં પબ્બજિતાનં અસારુપ્પં, ન સક્કા તત્થ પબ્બજિતેહિ વસિતું, ઇદં પન સારુપ્પં, ગણ્હથા''તિ વદન્તિ, એવમ્પિ સમ્પટિચ્છિતું વટ્ટતિ. સચે પન મનુસ્સાનં મહગ્ઘં હોતિ, ''નનુ તુમ્હાકં ગેહં મહગ્ઘ''ન્તિ વત્તબ્બં. ''હોતુ, ભન્તે, અમ્હાકં પુઞ્ઞં ભવિસ્સતિ, ગણ્હથા''તિ વુત્તે પન સમ્પટિચ્છિતું વટ્ટતિ. એવમ્પિ વિહારેન વિહારો પરિવત્તેતબ્બો. એતેનેવ નયેન વિહારવત્થુપિ આરામોપિ આરામવત્થુપિ વિહારેન પરિવત્તેતબ્બં, વિહારવત્થુના ચ મહગ્ઘેન વા અપ્પગ્ઘેન વા વિહારવિહારવત્થુઆરામઆરામવત્થૂનિ. એવં **થાવરેન થાવર**પરિવત્તનં વેદિતબ્બં.

ગરુભણ્ડેન ગરુભણ્ડપરિવત્તને પન મઞ્ચપીઠં મહન્તં વા હોતુ ખુદ્દકં વા, અન્તમસો ચતુરઙ્ગુલપાદકં ગામદારકેહિ પંસ્વાગારકેસુ કીળન્તેહિ કતમ્પિ સઙ્ઘસ્સ દિન્નકાલતો પટ્ઠાય ગરુભણ્ડં હોતિ. સચેપિ રાજરાજમહામત્તાદયો એકપ્પહારેનેવ મઞ્ચસતં વા મઞ્ચસહસ્સં વા દેન્તિ, સબ્બે કપ્પિયમઞ્ચા સમ્પટિચ્છિતબ્બા, સમ્પટિચ્છિત્વા ''વુડ્ઢપટિપાટિયા સઙ્ઘિકપરિભોગેન પરિભુઞ્જથા''તિ દાતબ્બા, પુગ્ગલિકવસેન ન દાતબ્બા. અતિરેકમઞ્ચે ભણ્ડાગારાદીસુ પઞ્ઞપેત્વા પત્તચીવરં નિક્ખિપિતુમ્પિ વટ્ટતિ. બહિસીમાય ''સઙ્ઘસ્સ દેમા''તિ દિન્નમઞ્ચો સઙ્ઘત્થેરસ્સ વસનટ્ઠાને દાતબ્બો. તત્થ ચે બહૂ મઞ્ચા હોન્તિ, મઞ્ચેન કમ્મં નત્થિ. યસ્સ વસનટ્ઠાને કમ્મં અત્થિ, તત્થ ''સઙ્ઘિકપરિભોગેન પરિભુઞ્જથા''તિ દાતબ્બો. મહગ્ઘેન સતગ્ઘનકેન વા સહસ્સગ્ઘનકેન વા મઞ્ચેન અઞ્ઞં મઞ્ચસતં લભતિ, પરિવત્તેત્વા ગહેતબ્બં. ન કેવલં મઞ્ચેન મઞ્ચોયેવ, આરામઆરામવત્થુવિહારવિહારવત્થુપીઠભિસિબિમ્બોહનાનિપિ પરિવત્તેતું વટ્ટન્તિ. એસ નયો પીઠભિસિબિમ્બોહનેસુપિ. એતેસુ પન અકપ્પિયં ન પરિભુઞ્જિતબ્બં, કપ્પિયં સઙ્ઘિકપરિભોગેન પરિભુઞ્જિતબ્બં. અકપ્પિયં વા મહગ્ઘં કપ્પિયં વા પરિવત્તેત્વા વુત્તવત્થૂનિ ગહેતબ્બાનિ. અગરુભણ્ડુપગં પન ભિસિબિમ્બોહનં નામ નત્થિ.

૨૨૯. લોહકુમ્ભી લોહભાણકં લોહકટાહન્તિ ઇમાનિ તીણિ મહન્તાનિ વા હોન્તુ ખુદ્દકાનિ વા, અન્તમસો પસતમત્તઉદકગણ્હનકાનિપિ ગરુભણ્ડાનિયેવ. **લોહવારકો** પન કાળલોહતમ્બલોહવટ્ટલોહકંસલોહાનં યેન કેનચિ કતો સીહળદીપે પાદગણ્હનકો ભાજેતબ્બો. પાદો ચ નામ મગધનાળિયા પઞ્ચનાળિમત્તં ગણ્હાતિ , તતો અતિરેકગણ્હનકો ગરુભણ્ડં. ઇમાનિ તાવ પાળિયં આગતાનિ લોહભાજનાનિ. પાળિયં પન અનાગતાનિ ભિઙ્ગારપટિગ્ગહઉળઉઙ્કદબ્બિકટચ્છુપાતિતટ્ટકસરકસમુગ્ગઅઙ્ગારકપલ્લધૂમકટચ્છુઆદીનિ ખુદ્દકાનિ વા મહન્તાનિ વા સબ્બાનિ ગરુભણ્ડાનિ. પત્તો અયથાલકં તમ્બલોહથાલકન્તિ ઇમાનિ પન ભાજનીયાનિ. કંસલોહવટ્ટલોહભાજનવિકતિ સઙ્ઘિકપરિભોગેન વા ગિહિવિકટા વા વટ્ટતિ, પુગ્ગલિકપરિભોગેન ન વટ્ટતિ. કંસલોહાદિભાજનં સઙ્ઘસ્સ દિન્નમ્પિ હિ પારિહારિયં ન વટ્ટતિ, ગિહિવિકટનીહારેનેવ પરિભુઞ્જિતબ્બન્તિ **મહાપચ્ચરિયં** વુત્તં.

ઠપેત્વા પન ભાજનવિકતિં અઞ્ઞસ્મિમ્પિ કપ્પિયલોહભણ્ડે અઞ્જની અઞ્જનિસલાકા કણ્ણમલહરણી સૂચિ પણ્ણસૂચિ ખુદ્દકો પિપ્ફલકો ખુદ્દકં આરકણ્ટકં કુઞ્ચિકા તાળં કત્તરયટ્ઠિ વેધકો નત્થુદાનં ભિણ્ડિવાલો લોહકૂટો લોહકુત્તિ લોહગુળો લોહપિણ્ડિ લોહચક્કલિકં અઞ્ઞમ્પિ વિપ્પકતલોહભણ્ડં ભાજનીયં. ધૂમનેત્તફાલદીપરુક્ખદીપકપલ્લકઓલમ્બકદીપઇત્થિપુરિસતિરચ્છાનગતરૂપકાનિ પન અઞ્ઞાનિ વા ભિત્તિચ્છદનકવાટાદીસુ ઉપનેતબ્બાનિ અન્તમસો લોહખિલકં ઉપાદાય સબ્બાનિ લોહભણ્ડાનિ ગરુભણ્ડાનિયેવ હોન્તિ, અત્તના લદ્ધાનિપિ પરિહરિત્વા પુગ્ગલિકપરિભોગેન ન પરિભુઞ્જિતબ્બાનિ, સઙ્ઘિકપરિભોગેન વા ગિહિવિકટાનિ વા વટ્ટન્તિ. તિપુભણ્ડેપિ એસેવ નયો. ખીરપાસાણમયાનિ તટ્ટકસરકાદીનિ ગરુભણ્ડાનિયેવ.

ઘટકો પન તેલભાજનં વા પાદગણ્હનકતો અતિરેકમેવ ગરુભણ્ડં. સુવણ્ણરજતહારકૂટજાતિફલિકભાજનાનિ ગિહિવિકટાનિપિ ન વટ્ટન્તિ, પગેવ સઙ્ઘિકપરિભોગેન વા પુગ્ગલિકપરિભોગેન વા. સેનાસનપરિભોગે પન આમાસમ્પિ અનામાસમ્પિ સબ્બં વટ્ટતિ.

વાસિઆદીસુ યાય વાસિયા ઠપેત્વા દન્તકટ્ઠચ્છેદનં વા ઉચ્છુતચ્છનં વા અઞ્ઞં મહાકમ્મં કાતું ન સક્કા, અયં ભાજનીયા. તતો મહન્તતરા યેન કેનચિ આકારેન કતા વાસિ ગરુભણ્ડમેવ. **ફરસુ** પન અન્તમસો વેજ્જાનં સિરાવેધનફરસુપિ ગરુભણ્ડમેવ. **કુઠારિયં** ફરસુસદિસોયેવ વિનિચ્છયો. યા પન આવુધસઙ્ખેપેન કતા, અયં અનામાસા. **કુદાલો** અન્તમસો ચતુરઙ્ગુલમત્તોપિ ગરુભણ્ડમેવ. **નિખાદનં** ચતુરસ્સમુખં વા હોતુ દોણિમુખં વા વઙ્કં વા ઉજુકં વા, અન્તમસો સમ્મુઞ્જનીદણ્ડકવેધનમ્પિ દણ્ડબદ્ધં ચે, ગરુભણ્ડમેવ. સમ્મુઞ્જનીદણ્ડખણનકં પન અદણ્ડકં ફલમત્તમેવ. યં સક્કા સિપાટિકાય પક્ખિપિત્વા પરિહરિતું, તં ભાજનીયં. સિખરમ્પિ નિખાદનેનેવ સઙ્ગહિતં. યેહિ મનુસ્સેહિ વિહારે વાસિઆદીનિ દિન્નાનિ હોન્તિ, તે ચે ઘરે દડ્ઢે વા ચોરેહિ વા વિલુત્તે ''દેથ નો, ભન્તે, ઉપકરણે, પુન પાકતિકે કરિસ્સામા''તિ વદન્તિ, દાતબ્બા. સચે આહરન્તિ, ન વારેતબ્બા, અનાહરન્તાપિ ન ચોદેતબ્બા.

કમ્મારતચ્છકારચુન્દકારનળકારમણિકારપત્તબન્ધકાનં અધિકરણિમુટ્ઠિકસણ્ડાસતુલાદીનિ સબ્બાનિ લોહમયઉપકરણાનિ સઙ્ઘે દિન્નકાલતો પટ્ઠાય ગરુભણ્ડાનિ. તિપુકોટ્ટકસુવણ્ણકારચમ્મકારઉપકરણેસુપિ એસેવ નયો. અયં પન વિસેસો – તિપુકોટ્ટકઉપકરણેસુપિ તિપુચ્છેદનકસત્થકં, સુવણ્ણકારઉપકરણેસુ સુવણ્ણચ્છેદનકસત્થકં, ચમ્મકારઉપકરણેસુ કતપરિકમ્મચમ્મચ્છેદનકખુદ્દકસત્થકન્તિ ઇમાનિ ભાજનીયભણ્ડાનિ. નહાપિતતુન્નકારઉપકરણેસુપિ ઠપેત્વા મહાકત્તરિં મહાસણ્ડાસં મહાપિપ્ફલિકઞ્ચ સબ્બં ભાજનીયં, મહાકત્તરિઆદીનિ ગરુભણ્ડાનિ.

વલ્લિઆદીસુ વેત્તવલ્લિઆદિકા યા કાચિ અડ્ઢબાહુપ્પમાણા વલ્લિ સઙ્ઘસ્સ દિન્ના વા તત્થજાતકા વા રક્ખિતગોપિતા ગરુભણ્ડં હોતિ, સા સઙ્ઘકમ્મે ચ ચેતિયકમ્મે ચ કતે સચે અતિરેકા હોતિ, પુગ્ગલિકકમ્મેપિ ઉપનેતું વટ્ટતિ. અરક્ખિતા પન ગરુભણ્ડમેવ ન હોતિ. સુત્તમકચિવાકનાળિકેરહીરચમ્મમયા રજ્જુકા વા યોત્તાનિ વા વાકે ચ નાળિકેરહીરે ચ વટ્ટેત્વા કતા એકવટ્ટા વા દ્વિવટ્ટા વા સઙ્ઘસ્સ દિન્નકાલતો પટ્ઠાય ગરુભણ્ડં. સુત્તં પન અવટ્ટેત્વા દિન્નં મકચિવાકનાળિકેરહીરા ચ ભાજનીયા. યેહિ પનેતાનિ રજ્જુકયોત્તાદીનિ દિન્નાનિ હોન્તિ, તે અત્તનો કરણીયેન હરન્તા ન વારેતબ્બા.

યો કોચિ અન્તમસો અટ્ઠઙ્ગુલસૂચિદણ્ડકમત્તોપિ **વેળુ** સઙ્ઘસ્સ દિન્નો વા તત્થજાતકો વા રક્ખિતગોપિતો ગરુભણ્ડં, સોપિ સઙ્ઘકમ્મે ચ ચેતિયકમ્મે ચ કતે અતિરેકો પુગ્ગલિકકમ્મે ચ દાતું વટ્ટતિ. પાદગણ્ઠનકતેલનાળિ પન કત્તરયટ્ઠિ ઉપાહનદણ્ડકો છત્તદણ્ડકો છત્તસલાકાતિ ઇદમેત્થ ભાજનીયભણ્ડં. દડ્ઢગેહમનુસ્સા ગણ્હિત્વા ગચ્છન્તા ન વારેતબ્બા. રક્ખિતગોપિતં વેળું ગણ્હન્તેન સમકં વા અતિરેકં વા થાવરં અન્તમસો તંઅગ્ઘનકવલ્લિકાયપિ ફાતિકમ્મં કત્વા ગહેતબ્બો, ફાતિકમ્મં અકત્વા ગણ્હન્તેન તત્થેવ વળઞ્જેતબ્બો. ગમનકાલે સઙ્ઘિકે આવાસે ઠપેત્વા ગન્તબ્બં, અસતિયા ગહેત્વા ગતેન પહિણિત્વા દાતબ્બો. દેસન્તરગતેન સમ્પત્તવિહારો સઙ્ઘિકાવાસે ઠપેતબ્બો.

તિણન્તિ મુઞ્જઞ્ચ પબ્બજઞ્ચ ઠપેત્વા અવસેસં યં કિઞ્ચિ તિણં. યત્થ પન તિણં નત્થિ, તત્થ પણ્ણેહિ છાદેન્તિ, તસ્મા પણ્ણમ્પિ તિણેનેવ સઙ્ગહિતં. ઇતિ મુઞ્જાદીસુ યં કિઞ્ચિ મુટ્ઠિપ્પમાણં તિણં તાલપણ્ણાદીસુ ચ એકપણ્ણમ્પિ સઙ્ઘસ્સ દિન્નં વા તત્થજાતકં વા બહારામે સઙ્ઘસ્સ તિણવત્થુતો જાતતિણં વા રક્ખિતગોપિતં ગરુભણ્ડં હોતિ, તમ્પિ સઙ્ઘકમ્મે ચ ચેતિયકમ્મે ચ કતે અતિરેકં પુગ્ગલિકકમ્મે દાતું વટ્ટતિ, દડ્ઢગેહમનુસ્સા ગહેત્વા ગચ્છન્તા ન વારેતબ્બા. અટ્ઠઙ્ગુલપ્પમાણોપિ રિત્તપોત્થકો ગરુભણ્ડમેવ.

મત્તિકા પકતિમત્તિકા વા હોતુ પઞ્ચવણ્ણા વા સુધા વા સજ્જુરસકઙ્ગુટ્ઠસિલેસાદીસુ વા યં કિઞ્ચિ દુલ્લભટ્ઠાને આનેત્વા દિન્નં તત્થજાતકં વા, રક્ખિતગોપિતં તાલફલપક્કમત્તં ગરુભણ્ડં હોતિ, તમ્પિ સઙ્ઘકમ્મે ચ ચેતિયકમ્મે ચ નિટ્ઠિતે અતિરેકં પુગ્ગલિકકમ્મે ચ દાતું વટ્ટતિ, હિઙ્ગુહિઙ્ગુલકહરિતાલમનોસિલઞ્જનાનિ પન ભાજનીયભણ્ડાનિ.

દારુભણ્ડે ''યો કોચિ અટ્ઠઙ્ગુલસૂચિદણ્ડમત્તોપિ દારુભણ્ડકો દારુદુલ્લભટ્ઠાને સઙ્ઘસ્સ દિન્નો વા તત્થજાતકો વા રક્ખિતગોપિતો, અયં ગરુભણ્ડં હોતી''તિ **કુરુન્દિયં** વુત્તં. **મહાઅટ્ઠકથાયં** પન સબ્બમ્પિ દારુવેળુચમ્મપાસાણાદિવિકતિં દારુભણ્ડેન સઙ્ગણ્હિત્વા આસન્દિકતો પટ્ઠાય દારુભણ્ડે વિનિચ્છયો વુત્તો. તત્રાયં નયો – આસન્દિકો સત્તઙ્ગો ભદ્દપીઠં પીઠિકા એકપાદકપીઠં આમણ્ડકવણ્ટકપીઠં ફલકં કોચ્છં પલાલપીઠન્તિ ઇમેસુ તાવ યં કિઞ્ચિ ખુદ્દકં વા હોતુ મહન્તં વા, સઙ્ઘસ્સ દિન્નં ગરુભણ્ડં હોતિ. પલાલપીઠેન ચેત્થ કદલિપત્તાદિપીઠાનિપિ સઙ્ગહિતાનિ. બ્યગ્ઘચમ્મઓનદ્ધમ્પિ વાળરૂપપરિક્ખિત્તં રતનપરિસિબ્બિતં કોચ્છં ગરુભણ્ડમેવ, વઙ્કફલકં દીઘફલકં ચીવરધોવનફલકં ઘટ્ટનફલકં ઘટ્ટનમુગ્ગરો દન્તકટ્ઠચ્છેદનગણ્ઠિકા દણ્ડમુગ્ગરો અમ્બણં રજનદોણિ ઉદકપટિચ્છકો દારુમયો વા દન્તમયો વા વેળુમયો વા સપાદકોપિ અપાદકોપિ સમુગ્ગો મઞ્જૂસા પાદગણ્ઠનકતો અતિરેકપ્પમાણો કરણ્ડો ઉદકદોણિ ઉદકકટાહં ઉળુઙ્કો કટચ્છુ પાનીયસરાવં પાનીયસઙ્ખોતિ એતેસુપિ યં કિઞ્ચિ સઙ્ઘે દિન્નં ગરુભણ્ડં. સઙ્ખથાલકં પન ભાજનીયં, તથા દારુમયો ઉદકતુમ્બો.

પાદકથલિકમણ્ડલં દારુમયં વા હોતુ ચોળપણ્ણાદિમયં વા, સબ્બં ગરુભણ્ડં. આધારકો પત્તપિધાનં તાલવણ્ટં બીજની ચઙ્કોટકં પચ્છિ યટ્ઠિસમ્મુઞ્જની મુટ્ઠિસમ્મુઞ્જનીતિ એતેસુપિ યં કિઞ્ચિ ખુદ્દકં વા હોતુ મહન્તં વા, દારુવેળુપણ્ણચમ્માદીસુ યેન કેનચિ કતં ગરુભણ્ડમેવ. થમ્ભતુલાસોપાનફલકાદીસુ દારુમયં વા પાસાણમયં વા યં કિઞ્ચિ ગેહસમ્ભારરૂપં યો કોચિ કટસારકો યં કિઞ્ચિ ભૂમત્થરણં યં કિઞ્ચિ અકપ્પિયચમ્મં, સબ્બં સઙ્ઘે દિન્નં ગરુભણ્ડં, ભૂમત્થરણં કાતું વટ્ટતિ. એળકચમ્મં પન પચ્ચત્થરણગતિકં હોતિ, તમ્પિ ગરુભણ્ડમેવ. કપ્પિયચમ્માનિ ભાજનીયાનિ. **કુરુન્દિયં** પન ''સબ્બં મઞ્ચપ્પમાણં ચમ્મં ગરુભણ્ડ''ન્તિ વુત્તં.

ઉદુક્ખલં મુસલં સુપ્પં નિસદં નિસદપોતો પાસાણદોણિ પાસાણકટાહં તુરિવેમભસ્તાદિ સબ્બં પેસકારાદિભણ્ડં સબ્બં કસિભણ્ડં સબ્બં ચક્કયુત્તકં યાનં ગરુભણ્ડમેવ. મઞ્ચપાદો મઞ્ચઅટની પીઠપાદો પીઠઅટની વાસિફરસુઆદીનં દણ્ડાતિ એતેસુ યં કિઞ્ચિ વિપ્પકતતચ્છનકમ્મં અનિટ્ઠિતમેવ ભાજનીયં, તચ્છિતમટ્ઠં પન ગરુભણ્ડં હોતિ. અનુઞ્ઞાતવાસિયા પન દણ્ડો છત્તમુટ્ઠિપણ્ણં કત્તરયટ્ઠિ ઉપાહના અરણિસહિતં ધમ્મકરણો પાદગણ્ઠનકતો અનતિરિત્તં આમલકતુમ્બં આમલકઘટો લાબુકતુમ્બં લાબુઘટો વિસાણકતુમ્બન્તિ સબ્બમેવેતં ભાજનીયં, તતો મહન્તતરં ગરુભણ્ડં. હત્થિદન્તો વા યં કિઞ્ચિ વિસાણં વા અતચ્છિતં યથાગતમેવ ભાજનીયં. તેહિ કતમઞ્ચપાદાદીસુ પુરિમસદિસોયેવ વિનિચ્છયો. તચ્છિતનિટ્ઠિતોપિ હિઙ્ગુકરણ્ડકો ગણ્ઠિકા વિધો અઞ્જની અઞ્જનીસલાકા ઉદકપુઞ્છનીતિ ઇદં સબ્બં ભાજનીયમેવ.

મત્તિકાભણ્ડે સબ્બં મનુસ્સાનં ઉપભોગપરિભોગં ઘટપીઠરાદિકુલાલભાજનં પત્તકટાહં અઙ્ગારકટાહં ધૂમદાનં દીપરુક્ખકો દીપકપલ્લિકા ચયનિટ્ઠકા છદનિટ્ઠકા થૂપિકાતિ સઙ્ઘસ્સ દિન્નકાલતો પટ્ઠાય ગરુભણ્ડં, પાદગણ્ઠનકતો અનતિરિત્તપ્પમાણો પન ઘટકો પત્તં થાલકં કઞ્ચનકો કુણ્ડિકાતિ ઇદમેત્થ ભાજનીયભણ્ડં. યથા ચ મત્તિકાભણ્ડે, એવં લોહભણ્ડેપિ કુણ્ડિકા ભાજનીયકોટ્ઠાસમેવ ભજતીતિ અયમેત્થ અનુપુબ્બિકથા.

ઇતિ પાળિમુત્તકવિનયવિનિચ્છયસઙ્ગહે

ગરુભણ્ડવિનિચ્છયકથા સમત્તા.

૩૧. ચોદનાદિવિનિચ્છયકથા

૨૩૦. **ચોદનાદિવિનિચ્છયો**તિ એત્થ (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૨.૩૮૫-૬) પન ચોદેતું કો લભતિ, કો ન લભતિ? દુબ્બલચોદકવચનં તાવ ગહેત્વા કોચિ ન લભતિ. દુબ્બલચોદકો નામ સમ્બહુલેસુ કથાસલ્લાપેન નિસિન્નેસુ એકો એકં આરબ્ભ અનોદિસ્સકં કત્વા પારાજિકવત્થું કથેતિ, અઞ્ઞો તં સુત્વા ઇતરસ્સ ગન્ત્વા આરોચેતિ, સો તં ઉપસઙ્કમિત્વા ''ત્વં કિર મં ઇદઞ્ચિદઞ્ચ વદસી''તિ ભણતિ, સો ''નાહં એવરૂપં જાનામિ, કથાપવત્તિયં પન મયા અનોદિસ્સકં કત્વા વુત્તમત્થિ. સચે અહં તવ ઇમં દુક્ખુપ્પત્તિં જાનેય્યં, એત્તકમ્પિ ન કથેય્ય''ન્તિ. અયં દુબ્બલચોદકો. તસ્સેતં કથાસલ્લાપં ગહેત્વા તં ભિક્ખું કોચિ ચોદેતું ન લભતિ, એતં પન અગ્ગહેત્વા સીલસમ્પન્નો ભિક્ખુ ભિક્ખું વા ભિક્ખુનિં વા, સીલસમ્પન્ના ચ ભિક્ખુની ભિક્ખુનીમેવ ચોદેતું લભતીતિ મહાપદુમત્થેરો આહ. મહાસુમત્થેરો પન ''પઞ્ચપિ સહધમ્મિકા લભન્તી''તિ આહ. ગોદત્તત્થેરો ''ન કોચિ ન લભતી''તિ વત્વા ''ભિક્ખુસ્સ સુત્વા ચોદેતિ, ભિક્ખુનિયા સુત્વા…પે॰… તિત્થિયસાવકાનં સુત્વા ચોદેતી''તિ ઇદં સુત્તં આહરિ. તિણ્ણમ્પિ થેરાનં વાદે ચુદિતકસ્સેવ પટિઞ્ઞાય કારેતબ્બો.

અયં પન ચોદના નામ દિટ્ઠચોદના સુતચોદના પરિસઙ્કિતચોદનાતિ તિવિધા હોતિ. અપરાપિ ચતુબ્બિધા હોતિ સીલવિપત્તિચોદના આચારવિપત્તિચોદના દિટ્ઠિવિપત્તિચોદના આજીવવિપત્તિચોદનાતિ. તત્થ ગરુકાનં દ્વિન્નં આપત્તિક્ખન્ધાનં વસેન **સીલવિપત્તિચોદના** વેદિતબ્બા , અવસેસાનં વસેન **આચારવિપત્તિચોદના**, મિચ્છાદિટ્ઠિઅન્તગ્ગાહિકદિટ્ઠિવસેન **દિટ્ઠિવિપત્તિચોદના**, આજીવહેતુ પઞ્ઞત્તાનં છન્નં સિક્ખાપદાનં વસેન **આજીવવિપત્તિચોદના** વેદિતબ્બા.

અપરાપિ ચતુબ્બિધા હોતિ વત્થુસન્દસ્સના આપત્તિસન્દસ્સના સંવાસપટિક્ખેપો સામીચિપટિક્ખેપોતિ. તત્થ **વત્થુસન્દસ્સના** નામ ''ત્વં મેથુનં ધમ્મં પટિસેવિ, અદિન્નં આદિયિ, મનુસ્સં ઘાતયિત્થ, અભૂતં આરોચયિત્થા''તિ એવં પવત્તા. **આપત્તિસન્દસ્સના** નામ ''ત્વં મેથુનધમ્મપારાજિકાપત્તિં આપન્નો''તિએવમાદિનયપ્પવત્તા. **સંવાસપટિક્ખેપો** નામ ''નત્થિ તયા સદ્ધિં ઉપોસથો વા પવારણા વા સઙ્ઘકમ્મં વા''તિ એવં પવત્તો. **સામીચિપટિક્ખેપો** નામ અભિવાદનપચ્ચુટ્ઠાનઅઞ્જલીકમ્મબીજનાદિકમ્માનં અકરણં. તં પટિપાટિયા વન્દનાદીનિ કરોન્તો એકસ્સ અકત્વા સેસાનં કરણકાલે વેદિતબ્બં. એત્તાવતાપિ ચોદના નામ હોતિ. યાગુભત્તાદિના પન યં ઇચ્છતિ, તં આપુચ્છતિ, ન તાવતા ચોદના હોતિ.

અપરા **પાતિમોક્ખટ્ઠપનક્ખન્ધકે** (ચૂળવ॰ ૩૮૭) ''એકં, ભિક્ખવે, અધમ્મિકં પાતિમોક્ખટ્ઠપનં, એકં ધમ્મિક''ન્તિઆદિં કત્વા યાવ દસ અધમ્મિકાનિ પાતિમોક્ખટ્ઠપનાનિ, દસ ધમ્મિકાનીતિ એવં અધમ્મિકા પઞ્ચપઞ્ઞાસ, ધમ્મિકા પઞ્ચપઞ્ઞાસાતિ દસુત્તરસતં ચોદના વુત્તા. તા દિટ્ઠેન ચોદેન્તસ્સ દસુત્તરસતં, સુતેન ચોદેન્તસ્સ દસુત્તરસતં, પરિસઙ્કાય ચોદેન્તસ્સ દસુત્તરસતન્તિ તિંસાધિકાનિ તીણિ સતાનિ હોન્તિ. તાનિ કાયેન ચોદેન્તસ્સ, વાચાય ચોદેન્તસ્સ, કાયવાચાય ચોદેન્તસ્સાતિ તિગુણાનિ કતાનિ નવુતાધિકાનિ નવ સતાનિ હોન્તિ. તાનિ અત્તના ચોદેન્તસ્સપિ પરેન ચોદાપેન્તસ્સપિ તત્તકાનેવાતિ વીસતિઊનાનિ દ્વે સહસ્સાનિ હોન્તિ. પુન દિટ્ઠાદિભેદે સમૂલિકામૂલિકવસેન અનેકસહસ્સા ચોદના હોન્તીતિ વેદિતબ્બા.

૨૩૧. વુત્તપ્પભેદાસુ પન ઇમાસુ ચોદનાસુ યાય કાયચિ ચોદનાય વસેન સઙ્ઘમજ્ઝે ઓસટે વત્થુસ્મિં ચુદિતકચોદકા વત્તબ્બા ''તુમ્હે અમ્હાકં વિનિચ્છયેન તુટ્ઠા ભવિસ્સથા''તિ. સચે ''ભવિસ્સામા''તિ વદન્તિ, સઙ્ઘેન તં અધિકરણં સમ્પટિચ્છિતબ્બં. અથ પન ''વિનિચ્છિનથ તાવ, ભન્તે, સચે અમ્હાકં ખમિસ્સતિ, ગણ્હિસ્સામા''તિ વદન્તિ, ''ચેતિયં તાવ વન્દથા''તિઆદીનિ વત્વા દીઘસુત્તં કત્વા વિસ્સજ્જિતબ્બં. તે ચે ચિરરત્તં કિલન્તા પક્કન્તપરિસા ઉપચ્છિન્નપક્ખા હુત્વા પુન યાચન્તિ, યાવતતિયં પટિક્ખિપિત્વા યદા નિમ્મદા હોન્તિ, તદા નેસં અધિકરણં વિનિચ્છિનિતબ્બં. વિનિચ્છિનન્તેહિ ચ સચે અલજ્જુસ્સન્ના હોતિ પરિસા, ઉબ્બાહિકાય તં અધિકરણં વિનિચ્છિનિતબ્બં. સચે બાલુસ્સન્ના હોતિ પરિસા, ''તુમ્હાકં સભાગે વિનયધરે પરિયેસથા''તિ વિનયધરે પરિયેસાપેત્વા યેન ધમ્મેન યેન વિનયેન યેન સત્થુસાસનેન તં અધિકરણં વૂપસમ્મતિ, તથા તં અધિકરણં વૂપસમેતબ્બં.

તત્થ ચ **ધમ્મો**તિ ભૂતં વત્થુ. **વિનયો**તિ ચોદના ચેવ સારણા ચ. **સત્થુસાસન**ન્તિ ઞત્તિસમ્પદા ચ અનુસ્સાવનસમ્પદા ચ. તસ્મા ચોદકેન વત્થુસ્મિં આરોચિતે ચુદિતકો પુચ્છિતબ્બો ''સન્તમેતં, નો''તિ. એવં વત્થું ઉપપરિક્ખિત્વા ભૂતેન વત્થુના ચોદેત્વા સારેત્વા ઞત્તિસમ્પદાય ચ અનુસ્સાવનસમ્પદાય ચ તં અધિકરણં વૂપસમેતબ્બં. તત્ર ચે અલજ્જી લજ્જિં ચોદેતિ, સો ચ અલજ્જી બાલો હોતિ અબ્યત્તો, નાસ્સ નયો દાતબ્બો, એવં પન વત્તબ્બો ''કિમ્હિ નં ચોદેસી''તિ. અદ્ધા સો વક્ખતિ ''કિમિદં, ભન્તે, કિમ્હિ નં નામા''તિ. ''ત્વં કિમ્હિ નમ્પિ ન જાનાસિ, ન યુત્તં તયા એવરૂપેન બાલેન પરં ચોદેતુ''ન્તિ ઉય્યોજેતબ્બો, નાસ્સ અનુયોગો દાતબ્બો. સચે પન સો અલજ્જી પણ્ડિતો હોતિ બ્યત્તો, દિટ્ઠેન વા સુતેન વા અજ્ઝોત્થરિત્વા સમ્પાદેતું સક્કોતિ, એતસ્સ અનુયોગં દત્વા લજ્જિસ્સેવ પટિઞ્ઞાય કમ્મં કાતબ્બં.

સચે લજ્જી અલજ્જિં ચોદેતિ, સો ચ લજ્જી બાલો હોતિ અબ્યત્તો, ન સક્કોતિ અનુયોગં દાતું, તસ્સ નયો દાતબ્બો ''કિમ્હિ નં ચોદેસિ સીલવિપત્તિયા વા આચારવિપત્તિઆદીસુ વા એકિસ્સા''તિ. કસ્મા પન ઇમસ્સેવ એવં નયો દાતબ્બો, ન ઇતરસ્સાતિ, નનુ ન યુત્તં વિનયધરાનં અગતિગમનન્તિ? ન યુત્તમેવ. ઇદં પન અગતિગમનં ન હોતિ, ધમ્માનુગ્ગહો નામ એસો. અલજ્જિનિગ્ગહત્થાય હિ લજ્જિપગ્ગહત્થાય ચ સિક્ખાપદં પઞ્ઞત્તં. તત્ર અલજ્જી નયં લભિત્વા અજ્ઝોત્થરન્તો એહિતિ, લજ્જી પન નયં લભિત્વા દિટ્ઠે દિટ્ઠસન્તાનેન સુતે સુતસન્તાનેન પતિટ્ઠાય કથેસ્સતિ, તસ્મા તસ્સ ધમ્માનુગ્ગહો વટ્ટતિ. સચે પન સો લજ્જી પણ્ડિતો હોતિ બ્યત્તો, પતિટ્ઠાય કથેતિ, અલજ્જી ચ ''એતમ્પિ નત્થિ, એતમ્પિ નત્થી''તિ પટિઞ્ઞં ન દેતિ, અલજ્જિસ્સ પટિઞ્ઞાય એવ કાતબ્બં.

તદત્થદીપનત્થઞ્ચ ઇદં વત્થુ વેદિતબ્બં – તિપિટકચૂળાભયત્થેરો કિર લોહપાસાદસ્સ હેટ્ઠા ભિક્ખૂનં વિનયં કથેત્વા સાયન્હસમયે વુટ્ઠાતિ, તસ્સ વુટ્ઠાનસમયે દ્વે અત્તપચ્ચત્થિકા કથં પવત્તેસું. એકો ''એતમ્પિ નત્થિ, એતમ્પિ નત્થી''તિ પટિઞ્ઞં ન દેતિ, અથ અપ્પાવસેસે પઠમયામે થેરસ્સ તસ્મિં પુગ્ગલે ''અયં પતિટ્ઠાય કથેતિ, અયં પન પટિઞ્ઞં ન દેતિ, બહૂનિ ચ વત્થૂનિ ઓસટાનિ, અદ્ધા એતં કતં ભવિસ્સતી''તિ અસુદ્ધલદ્ધિ ઉપ્પન્ના. તતો બીજનીદણ્ડકેન પાદકથલિકાય સઞ્ઞં દત્વા ''અહં, આવુસો, વિનિચ્છિનિતું અનનુચ્છવિકો, અઞ્ઞેન વિનિચ્છિનાપેહી''તિ આહ. ''કસ્મા, ભન્તે''તિ? થેરો તમત્થં આરોચેસિ. ચુદિતકપુગ્ગલસ્સ કાયે ડાહો ઉટ્ઠિતો, તતો સો થેરં વન્દિત્વા ''ભન્તે, વિનિચ્છિનિતું અનુરૂપેન વિનયધરેન નામ તુમ્હાદિસેનેવ ભવિતું વટ્ટતિ, ચોદકેન ચ ઈદિસેનેવ ભવિતું વટ્ટતી''તિ વત્વા સેતકાનિ નિવાસેત્વા ''ચિરં કિલમિતાત્થ મયા''તિ ખમાપેત્વા પક્કામિ.

એવં લજ્જિના ચોદિયમાનો અલજ્જી બહૂસુપિ વત્થૂસુ ઉપ્પન્નેસુ પટિઞ્ઞં ન દેતિ, સો નેવ ‘‘સુદ્ધો’’તિ વત્તબ્બો, ન ‘‘અસુદ્ધો’’તિ, જીવમતકો નામ આમકપૂતિકો નામ ચેસ. સચે પનસ્સ અઞ્ઞમ્પિ તાદિસં વત્થુ ઉપ્પજ્જતિ, ન વિનિચ્છિનિતબ્બં, તથા નાસિતકો ભવિસ્સતિ . સચે પન અલજ્જીયેવ અલજ્જિં ચોદેતિ, સો વત્તબ્બો ‘‘આવુસો, તવ વચનેનાયં કિં સક્કા વત્તુ’’ન્તિ. ઇતરમ્પિ તથેવ વત્વા ‘‘ઉભોપિ એકસમ્ભોગપરિભોગા હુત્વા જીવથા’’તિ ઉય્યોજેતબ્બા. સીલત્થાય નેસં વિનિચ્છયો ન કાતબ્બો, પત્તચીવરપરિવેણાદિઅત્થાય પન પતિરૂપં સક્ખિં લભિત્વા કાતબ્બોતિ.

અથ લજ્જી લજ્જિં ચોદેતિ, વિવાદો ચ નેસં કિસ્મિઞ્ચિદેવ અપ્પમત્તકો હોતિ, સઞ્ઞાપેત્વા ‘‘મા એવં કરોથા’’તિ અચ્ચયં દેસાપેત્વા ઉય્યોજેતબ્બા . અથ પનેત્થ ચુદિતકેન સહસા વિરદ્ધં હોતિ, આદિતો પટ્ઠાય અલજ્જી નામ નત્થિ. સો ચ પક્ખાનુરક્ખણત્થાય પટિઞ્ઞં ન દેતિ, ‘‘મયં સદ્દહામ, મયં સદ્દહામા’’તિ બહૂ ઉટ્ઠહન્તિ, સો તેસં પટિઞ્ઞાય એકવારં દ્વેવારં સુદ્ધો હોતુ, અથ પન વિરદ્ધકાલતો પટ્ઠાય ઠાને ન તિટ્ઠતિ, વિનિચ્છયો ન દાતબ્બો.

૨૩૨. અદિન્નાદાનવત્થું વિનિચ્છિનન્તેન (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૧.૯૨) પન પઞ્ચવીસતિ અવહારા સાધુકં સલ્લક્ખેતબ્બા. તેસુ ચ કુસલેન વિનયધરેન ઓતિણ્ણં વત્થું સહસા અવિનિચ્છિનિત્વાવ **પઞ્ચ ઠાનાનિ** ઓલોકેતબ્બાનિ, યાનિ સન્ધાય પોરાણા આહુ –

‘‘વત્થું કાલઞ્ચ દેસઞ્ચ, અગ્ઘં પરિભોગપઞ્ચમં;
તુલયિત્વા પઞ્ચ ઠાનાનિ, ધારેય્યત્થં વિચક્ખણો’’તિ. (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૧.૯૨);

તત્થ **વત્થુન્તિ** ભણ્ડં. અવહારકેન હિ ‘‘મયા ઇદં નામ અવહટ’’ન્તિ વુત્તેપિ આપત્તિં અનારોપેત્વાવ તં ભણ્ડં ‘‘સસામિકં વા અસામિકં વા’’તિ ઉપપરિક્ખિતબ્બં. સસામિકેપિ સામિકાનં સાલયભાવો વા નિરાલયભાવો વા ઉપપરિક્ખિતબ્બો. સચે તેસં સાલયકાલે અવહટં, ભણ્ડં અગ્ઘાપેત્વા આપત્તિ કાતબ્બા. સચે નિરાલયકાલે, પારાજિકેન ન કાતબ્બા. ભણ્ડસામિકેસુ પન ભણ્ડં આહરાપેન્તેસુ ભણ્ડં દાતબ્બં. અયમેત્થ સામીચિ.

ઇમસ્સ પનત્થસ્સ દીપનત્થમિદં વત્થુ – ભાતિયરાજકાલે કિર મહાચેતિયપૂજાય દક્ખિણદિસતો એકો ભિક્ખુ સત્તહત્થં પણ્ડુકાસાવં અંસે કરિત્વા ચેતિયઙ્ગણં પાવિસિ. તઙ્ખણમેવ ચ રાજાપિ ચેતિયવન્દનત્થં આગતો. તતો ઉસ્સારણાય વત્તમાનાય મહાજનસમ્મદ્દો અહોસિ. અથ સો ભિક્ખુ જનસમ્મદ્દપીળિતો અંસતો પતન્તં કાસાવં અદિસ્વાવ નિક્ખન્તો, નિક્ખમિત્વા કાસાવં અપસ્સન્તો ‘‘કો ઈદિસે જનસમ્મદ્દે કાસાવં લચ્છતિ, ન દાનિ તં મય્હ’’ન્તિ ધુરનિક્ખેપં કત્વા ગતો. અથઞ્ઞો ભિક્ખુ પચ્છા આગચ્છન્તો તં કાસાવં દિસ્વા થેય્યચિત્તેન ગહેત્વા પુન વિપ્પટિસારી હુત્વા ‘‘અસ્સમણો દાનિમ્હિ, વિબ્ભમિસ્સામી’’તિ ચિત્તે ઉપ્પન્ને ‘‘વિનયધરે પુચ્છિત્વા ઞસ્સામી’’તિ ચિન્તેસિ.

તેન સમયેન ચૂળસુમનત્થેરો નામ સબ્બપરિયત્તિધરો વિનયાચરિયપામોક્ખો મહાવિહારે પટિવસતિ. સો ભિક્ખુ થેરં ઉપસઙ્કમિત્વા વન્દિત્વા ઓકાસં કારેત્વા અત્તનો કુક્કુચ્ચં પુચ્છિ. થેરો તેન ભટ્ઠે જનકાયે પચ્છા આગન્ત્વા ગહિતભાવં ઞત્વા ‘‘અત્થિ દાનિ એત્થ ઓકાસો’’તિ ચિન્તેત્વા આહ ‘‘સચે કાસાવસામિકં ભિક્ખું આનેય્યાસિ, સક્કા ભવેય્ય તવ પતિટ્ઠા કાતુ’’ન્તિ. કથાહં, ભન્તે, તં દક્ખિસ્સામીતિ. તહિં તહિં ગન્ત્વા ઓલોકેહીતિ. સો પઞ્ચપિ મહાવિહારે ઓલોકેત્વા નેવ અદ્દક્ખિ. તતો નં થેરો પુચ્છિ ‘‘કતરાય દિસાય બહૂ ભિક્ખૂ

આગચ્છન્તી''તિ? ''દક્ખિણદિસાય, ભન્તે''તિ. તેન હિ કાસાવં દીઘતો ચ તિરિયઞ્ચ મિનિત્વા ઠપેહિ, ઠપેત્વા દક્ખિણદિસાય વિહારપટિપાટિયા વિચિનિત્વા તં ભિક્ખું આનેહીતિ. સો તથા કત્વા તં ભિક્ખું દિસ્વા થેરસ્સ સન્તિકં આનેસિ. થેરો પુચ્છિ ''તવેદં કાસાવ''ન્તિ? ''આમ, ભન્તે''તિ. કુહિં તે પાતિતન્તિ? સો સબ્બં આચિક્ખિ. થેરો તેન કતં ધુરનિક્ખેપં સુત્વા ઇતરં પુચ્છિ ''તયા ઇદં કુહિં દિસ્વા ગહિત''ન્તિ? સોપિ સબ્બં આરોચેસિ. તતો તં થેરો આહ ''સચે તે સુદ્ધચિત્તેન ગહિતં અભવિસ્સ, અનાપત્તિયેવ તે અસ્સ, થેય્યચિત્તેન પન ગહિતત્તા દુક્કટં આપન્નોસિ, તં દેસેત્વા અનાપત્તિકો હોતિ, ઇદઞ્ચ કાસાવં અત્તનો સન્તકં કત્વા એતસ્સેવ ભિક્ખુનો દેહી''તિ. સો ભિક્ખુ અમતેનેવ અભિસિત્તો વરમસ્સાસપ્પત્તો અહોસિ. એવં વત્થુ ઓલોકેતબ્બં.

કાલોતિ અવહારકાલો. તદેવ હિ ભણ્ડં કદાચિ અપ્પગ્ઘં હોતિ, કદાચિ મહગ્ઘં. તસ્મા તં ભણ્ડં યસ્મિં કાલે અવહટં, તસ્મિંયેવ કાલે યો તસ્સ અગ્ઘો હોતિ, તેન અગ્ઘેન આપત્તિ કારેતબ્બા. એવં કાલો ઓલોકેતબ્બો.

દેસોતિ અવહારદેસો. તઞ્હિ ભણ્ડં યસ્મિં દેસે અવહટં, તસ્મિંયેવ દેસે યો તસ્સ અગ્ઘો હોતિ, તેન અગ્ઘેન આપત્તિ કારેતબ્બા. ભણ્ડુટ્ઠાનદેસે હિ ભણ્ડં અપ્પગ્ઘં હોતિ, અઞ્ઞત્થ મહગ્ઘં.

ઇમસ્સપિ ચ અત્થસ્સ દીપનત્થમિદં વત્થુ – અન્તરસમુદ્દે કિર એકો ભિક્ખુ સુસણ્ઠાનં નાળિકેરં લભિત્વા ભમં આરોપેત્વા સઙ્ખથાલકસદિસં મનોરમં પાનીયથાલકં કત્વા તત્થેવ ઠપેત્વા ચેતિયગિરિં અગમાસિ . અઞ્ઞો ભિક્ખુ અન્તરસમુદ્દં ગન્ત્વા તસ્મિં વિહારે પટિવસન્તો તં થાલકં દિસ્વા થેય્યચિત્તેન ગહેત્વા ચેતિયગિરિમેવ આગતો. તસ્સ તત્થ યાગું પિવન્તસ્સ તં થાલકં દિસ્વા થાલકસામિકો ભિક્ખુ આહ ''કુતો તે ઇદં લદ્ધ''ન્તિ. અન્તરસમુદ્દતો મે આનીતન્તિ. સો તં ''નેતં તવ સન્તકં, થેય્યાય તે ગહિત''ન્તિ સઙ્ઘમજ્ઝં આકડ્ઢિ. તત્થ ચ વિનિચ્છયં અલભિત્વા મહાવિહારં અગમિંસુ, તત્થ ચ ભેરિં પહરાપેત્વા મહાચેતિયસમીપે સન્નિપાતં કત્વા વિનિચ્છયં આરભિંસુ. વિનયધરત્થેરા અવહારં સઞ્ઞાપેસું.

તસ્મિઞ્ચ સન્નિપાતે આભિધમ્મિકગોદત્તત્થેરો નામ વિનયકુસલો હોતિ, સો એવમાહ ''ઇમિના ઇદં થાલકં કુહિં અવહટ''ન્તિ? ''અન્તરસમુદ્દે અવહટ''ન્તિ. તત્થ તં કિં અગ્ઘતીતિ. ન કિઞ્ચિ અગ્ઘતિ. તત્ર હિ નાળિકેરં ભિન્દિત્વા મિઞ્જં ખાદિત્વા કપાલં છડ્ડેતિ, દારુઅત્થં પન ફરતીતિ. ઇમસ્સ ભિક્ખુનો એત્થ હત્થકમ્મં કિં અગ્ઘતીતિ? માસકં વા ઊનમાસકં વાતિ. અત્થિ પન કત્થચિ સમ્માસમ્બુદ્ધેન માસકે વા ઊનમાસકે વા પારાજિકં પઞ્ઞત્તન્તિ. એવં વુત્તે ''સાધુ સાધુ, સુકથિતં સુવિનિચ્છિત''ન્તિ એકસાધુકારો અહોસિ. તેન ચ સમયેન ભાતિયરાજાપિ ચેતિયવન્દનત્થં નગરતો નિક્ખન્તો તં સદ્દં સુત્વા ''કિં ઇદ''ન્તિ પુચ્છિત્વા સબ્બં પટિપાટિયા સુત્વા નગરે ભેરિં ચરાપેસિ ''મયિ સન્તે ભિક્ખૂનમ્પિ ભિક્ખુનીનમ્પિ ગિહીનમ્પિ અધિકરણં આભિધમ્મિકગોદત્તત્થેરેન વિનિચ્છિતં સુવિનિચ્છિતં, તસ્સ વિનિચ્છયે અતિક્કમાનં રાજાણાય ઠપેમી''તિ. એવં દેસો ઓલોકેતબ્બો.

અગ્ઘોતિ ભણ્ડગ્ઘો. નવભણ્ડસ્સ હિ યો અગ્ઘો હોતિ, સો પચ્છા પરિહાયતિ. યથા નવધોતો પત્તો અટ્ઠ વા દસ વા અગ્ઘતિ, સો પચ્છા ભિન્નો વા છિદ્દો વા આણિગણ્ઠિકાહતો વા અપ્પગ્ઘો હોતિ, તસ્મા ન સબ્બદા ભણ્ડં પકતિઅગ્ઘેનેવ કાતબ્બન્તિ. એવં અગ્ઘો ઓલોકેતબ્બો.

પરિભોગોતિ ભણ્ડપરિભોગો. પરિભોગેનપિ હિ વાસિઆદિભણ્ડસ્સ અગ્ઘો પરિહાયતિ. તસ્મા એવં ઉપપરિક્ખિતબ્બં – સચે કોચિ કસ્સચિ પાદગ્ઘનકં વાસિં હરતિ, તત્ર વાસિસામિકો પુચ્છિતબ્બો ''તયા અયં વાસિ કિત્તકેન કીતા''તિ? ''પાદેન, ભન્તે''તિ. કિં પન તે કિણિત્વાવ ઠપિતા, ઉદાહુ નં વળઞ્જેસીતિ? સચે વદતિ

‘‘એકદિવસં મે દન્તકટ્ઠં વા રજનછલ્લિ વા પત્તપચનકદારુ વા છિન્નં, ઘંસિત્વા વા નિસિતા’’તિ, અથસ્સ પોરાણકો અગ્ઘો ભટ્ઠોતિ વેદિતબ્બો. યથા ચ વાસિયા, એવં અઞ્જનિયા વા અઞ્જનિસલાકાય વા કુઞ્ચિકાય વા પલાલેન વા થુસેહિ વા ઇટ્ઠકચુણ્ણેન વા એકવારં ઘંસિત્વા ધોવિતમત્તેનપિ અગ્ઘો ભસ્સતિ. તિપુમણ્ડલસ્સ મકરદન્તચ્છેદનેનપિ પરિમજ્જનમત્તેનપિ, ઉદકસાટકસ્સ સકિં નિવાસનપારુપનેનપિ પરિભોગસીસેન અંસે વા સીસે વા ઠપનમત્તેનપિ, તણ્ડુલાદીનં પપ્ફોટનેનપિ તતો એકં વા દ્વે વા અપનયનેનપિ અન્તમસો એકં પાસાણસક્ખરં ઉદ્ધરિત્વા છડ્ડિતમત્તેનપિ, સપ્પિતેલાદીનં ભાજનન્તરપઅવત્તનેનપિ અન્તમસો તતો મક્ખિકં વા કિપિલ્લિકં વા ઉદ્ધરિત્વા છડ્ડિતમત્તેનપિ, ગુળપિણ્ડકસ્સ મધુરભાવજાનનત્થં નખેન વિજ્ઝિત્વા અણુમત્તં ગહિતમત્તેનપિ અગ્ઘો ભસ્સતિ. તસ્મા યં કિઞ્ચિ પાદગ્ઘનકં વુત્તનયેનેવ સામિકેહિ પરિભોગેન ઊનં કતં હોતિ, ન તં અવહટો ભિક્ખુ પારાજિકેન કાતબ્બોતિ. એવં અગ્ઘો ઓલોકેતબ્બો.

એવં ઇમાનિ તુલયિત્વા પઞ્ચ ઠાનાનિ ધારેય્ય અત્થં વિચક્ખણો, આપત્તિં વા અનાપત્તિં વા ગરુકં વા લહુકં વા આપત્તિં યથાઠાને ઠપેય્યાતિ. તેનાહુ અટ્ઠકથાચરિયા –

‘‘સિક્ખાપદં સમં તેન, અઞ્ઞં કિઞ્ચિ ન વિજ્જતિ;
અનેકનયવોકિણ્ણં, ગમ્ભીરત્થવિનિચ્છયં.

‘‘તસ્મા વત્થુમ્હિ ઓતિણ્ણે, ભિક્ખુના વિનયઞ્ઞુના;
વિનયાનુગ્ગહેનેત્થ, કરોન્તેન વિનિચ્છયં.

‘‘પાળિં અટ્ઠકથઞ્ચેવ, સાધિપ્પાયમસેસતો;
ઓગય્હ અપ્પમત્તેન, કરણીયો વિનિચ્છયો.

‘‘આપત્તિદસ્સનુસ્સાહો, ન કત્તબ્બો કુદાચનં;
પસ્સિસ્સામિ અનાપત્તિ-મિતિ કયિરાથ માનસં.

‘‘પસ્સિત્વાપિ ચ આપત્તિં, અવત્વાવ પુનપ્પુનં;
વીમંસિત્વાથ વિઞ્ઞૂહિ, સંસન્દિત્વા ચ તં વદે.

‘‘કપ્પિયેપિ ચ વત્થુસ્મિં, ચિત્તસ્સ લહુવત્તિનો;
વસેન સામઞ્ઞગુણા, ચવન્તીધ પુથુજ્જના.

‘‘તસ્મા પરપરિક્ખારં, આસીવિસમિવોરગં;
અગ્ગિં વિય ચ સમ્પસ્સં, નામસેય્ય વિચક્ખણો’’તિ. (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૧.૧૬૦-૧ તત્રાયં અનુસાસની);

૨૩૩. ઉત્તરિમનુસ્સધમ્મારોચનં વિનિચ્છિનન્તેન (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૨.૧૯૭) પન ‘‘કિં તે અધિગતં. કિન્તિ તે અધિગતં, કદા તે અધિગતં, કત્થ તે અધિગતં, કતમે તે કિલેસા પહીના, કતમેસં ત્વં ધમ્માનં લાભી’’તિ ઇમાનિ છ ઠાનાનિ વિસોધેતબ્બાનિ. સચે હિ કોચિ ભિક્ખુ ઉત્તરિમનુસ્સધમ્માધિગમં બ્યાકરેય્ય, ન સો એત્તાવતા સક્કારો કાતબ્બો, ઇમેસં પન છન્નં ઠાનાનં સોધનત્થં એવં વત્તબ્બો ‘‘કિં તે અધિગતં, કિં ઝાનં ઉદાહુ વિમોક્ખાદીસુ અઞ્ઞતર’’ન્તિ. યો હિ યેન અધિગતો ધમ્મો, સો તસ્સ પાકટો હોતિ. સચે ‘‘ઇદં નામ મે અધિગત’’ન્તિ વદતિ,

તતો ‘‘કિન્તિ તે અધિગત’’ન્તિ પુચ્છિતબ્બો, ‘‘અનિચ્ચલક્ખણાદીસુ કિં ધુરં કત્વા અટ્ઠતિંસાય વા આરમ્મણેસુ રૂપારૂપઅજ્ઝત્તબહિદ્ધાદિભેદેસુ વા ધમ્મેસુ કેન મુખેન અભિનિવિસિત્વા’’તિ. યો હિ યસ્સાભિનિવેસો, સો તસ્સ પાકટો હોતિ. સચે ‘‘અયં નામ મે અભિનિવેસો, એવં મયા અધિગત’’ન્તિ વદતિ, તતો ‘‘કદા તે અધિગત’’ન્તિ પુચ્છિતબ્બો, ‘‘કિં પુબ્બણ્હે, ઉદાહુ મજ્ઝન્હિકાદીસુ અઞ્ઞતરસ્મિં કાલે’’તિ. સબ્બેસઞ્હિ અત્તના અધિગતકાલો પાકટો હોતિ. સચે ‘‘અમુકસ્મિં નામ કાલે અધિગક’’ન્તિ વદતિ, તતો ‘‘કત્થ તે અધિગત’’ન્તિ પુચ્છિતબ્બો, ‘‘કિં દિવાટ્ઠાને, ઉદાહુ રત્તિટ્ઠાનાદીસુ અઞ્ઞતરસ્મિં ઓકાસે’’તિ. સબ્બેસઞ્હિ અત્તના અધિગતોકાસો પાકટો હોતિ. સચે ‘‘અમુકસ્મિં નામ મે ઓકાસે અધિગત’’ન્તિ વદતિ, તતો ‘‘કતમે તે કિલેસા પહીના’’તિ પુચ્છિતબ્બો, ‘‘કિં પઠમમગ્ગવજ્ઝા, ઉદાહુ દુતિયાદિમગ્ગવજ્ઝા’’તિ. સબ્બેસઞ્હિ અત્તના અધિગતમગ્ગેન પહીના કિલેસા પાકટા હોન્તિ.

સચે ‘‘ઇમે નામ મે કિલેસા પહીના’’તિ વદતિ, તતો ‘‘કતમેસં ત્વં ધમ્માનં લાભી’’તિ પુચ્છિતબ્બો, ‘‘કિં સોતાપત્તિમગ્ગસ્સ, ઉદાહુ સકદાગામિમગ્ગાદીસુ અઞ્ઞતરસ્સા’’તિ. સબ્બેસઞ્હિ અત્તના અધિગતધમ્મો પાકટો હોતિ. સચે ‘‘ઇમેસં નામાહં ધમ્માનં લાભી’’તિ વદતિ, એત્તાવતાપિસ્સ વચનં ન સદ્ધાતબ્બં. બહુસ્સુતા હિ ઉગ્ગહપરિપુચ્છાકુસલા ભિક્ખૂ ઇમાનિ છ ઠાનાનિ સોધેતું સક્કોન્તિ, ઇમસ્સ પન ભિક્ખુનો આગમનપટિપદા સોધેતબ્બા. યદિ આગમનપટિપદા ન સુજ્ઝતિ, ‘‘ઇમાય પટિપદાય લોકુત્તરધમ્મો નામ ન લબ્ભતી’’તિ અપનેતબ્બો. યદિ પનસ્સ આગમનપટિપદા સુજ્ઝતિ, દીઘરત્તં તીસુ સિક્ખાસુ અપ્પમત્તો જાગરિયમનુયુત્તો ચતૂસુ પચ્ચયેસુ અલગ્ગો આકાસે પાણિસમેન ચેતસા વિહરતીતિ પઞ્ઞાયતિ, તસ્સ ભિક્ખુનો બ્યાકરણં પટિપદાય સદ્ધિં સંસન્દતિ. ‘‘સેય્યથાપિ નામ ગઙ્ગોદકં યમુનોદકેન સંસન્દતિ સમેતિ, એવમેવ સુપઞ્ઞત્તા તેન ભગવતા સાવકાનં નિબ્બાનગામિની પટિપદા, સંસન્દતિ નિબ્બાનઞ્ચ પટિપદા ચા’’તિ (દી॰ નિ॰ ૨.૨૯૬) વુત્તસદિસં હોતિ. અપિચ ખો ન એત્તકેનપિ સક્કારો કાતબ્બો. કસ્મા? એકચ્ચસ્સ હિ પુથુજ્જનસ્સપિ સતો ખીણાસવસ્સ પટિપત્તિસદિસા પટિપત્તિ હોતિ, તસ્મા સો ભિક્ખુ તેહિ તેહિ ઉપાયેહિ ઉત્તાસેતબ્બો. ખીણાસવસ્સ નામ અસનિયાપિ મત્થકે પતમાનાય ભયં વા છમ્ભિતત્તં વા લોમહંસો વા ન હોતિ, પુથુજ્જનસ્સ અપ્પમત્તકેનપિ હોતિ.

તત્રિમાનિ વત્થૂનિ (મ॰ નિ॰ અટ્ઠ॰ ૩.૧૦૨) – દીઘભાણકઅભયત્થેરો કિર એકં પિણ્ડપાતિકં પરિગ્ગહેતું અસક્કોન્તો દહરસ્સ સઞ્ઞં અદાસિ. સો તં નહાયમાનં કલ્યાણીનદીમુખદ્વારે નિમુજ્જિત્વા પાદે અગ્ગહેસિ. પિણ્ડપાતિકો ‘‘કુમ્ભીલો’’તિ સઞ્ઞાય મહાસદ્દમકાસિ, તદા નં ‘‘પુથુજ્જનો’’તિ જાનિંસુ.

ચન્દમુખતિસ્સરાજકાલે પન મહાવિહારે સઙ્ઘત્થેરો ખીણાસવો દુબ્બલચક્ખુકો વિહારેયેવ અચ્છતિ. રાજા ‘‘થેરં પરિગ્ગણ્હિસ્સામી’’તિ ભિક્ખૂસુ ભિક્ખાચારં ગતેસુ અપ્પસદ્દો ઉપસઙ્કમિત્વા સપ્પો વિય પાદે અગ્ગહેસિ. થેરો સિલાથમ્ભો વિય નિચ્ચલો હુત્વા ‘‘કો એત્થા’’તિ આહ. ‘‘અહં, ભન્તે, તિસ્સો’’તિ? ‘‘સુગન્ધં વાયસિ નો તિસ્સા’’તિ. એવં ખીણાસવસ્સ ભયં નામ નત્થિ.

એકચ્ચો પન પુથુજ્જનોપિ અતિસૂરો હોતિ નિબ્ભયો. સો રજનીયેન આરમ્મણેન પરિગ્ગણ્હિતબ્બો. વસભરાજાપિ એકં થેરં પરિગ્ગણ્હમાનો ઘરે નિસીદાપેત્વા તસ્સ સન્તિકે બદરસાળવં મદ્દમાનો નિસીદિ. મહાથેરસ્સ ખેળો ચલિતો, થેરસ્સ પુથુજ્જનભાવો આવિભૂતો. ખીણાસવસ્સ હિ રસતણ્હા નામ સુપ્પહીના, દિબ્બેસુપિ રસેસુ નિકન્તિ નામ ન હોતિ, તસ્મા ઇમેહિ ઉપાયેહિ પરિગ્ગહેત્વા સચસ્સ ભયં વા છમ્ભિતત્તં વા

રસતણ્હા વા ઉપ્પજ્જતિ, ''ન ચ ત્વં અરહા''તિ અપનેતબ્બો. સચે પન અભીરુ અચ્છમ્ભી અનુત્રાસી હુત્વા સીહો વિય નિસીદતિ, દિબ્બારમ્મણેપિ નિકન્તિં ન જનેતિ, અયં ભિક્ખુ સમ્પન્નવેય્યાકરણો સમન્તા રાજરાજમહામત્તાદીહિ પેસિતં સક્કારં અરહતીતિ વેદિતબ્બો. એવં તાવ ઉત્તરિમનુસ્સધમ્મારોચનં વિનિચ્છિનિતબ્બં.

૨૩૪. સકલે પન વિનયવિનિચ્છયે (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૧.૪૫) કોસલ્લં પત્થયન્તેન **ચતુબ્બિધો વિનયો** જાનિતબ્બો.

ચતુબ્બિધઞ્હિ વિનયં, મહાથેરા મહિદ્ધિકા;
નીહરિત્વા પકાસેસું, ધમ્મસઙ્ગાહકા પુરા.

કતમં ચતુબ્બિધં? સુત્તં સુત્તાનુલોમં આચરિયવાદં અત્તનોમતિન્તિ. યં સન્ધાય વુત્તં ''આહચ્ચપદેન ખો, મહારાજ, રસેન આચરિયવંસેન અધિપ્પાયા''તિ (મિ॰ પ॰ ૪.૨.૩). એત્થ હિ **આહચ્ચપદ**ન્તિ સુત્તં અધિપ્પેતં. **રસો**તિ સુત્તાનુલોમં. **આચરિયવંસો**તિ આચરિયવાદો. **અધિપ્પાયો**તિ અત્તનોમતિ.

તત્થ **સુત્તં** નામ સકલવિનયપિટકે પાળિ.

સુત્તાનુલોમં નામ ચત્તારો મહાપદેસા. યે ભગવતા એવં વુત્તા –

''યં, ભિક્ખવે, મયા 'ઇદં ન કપ્પતી'તિ અપ્પટિક્ખિત્તં, તઞ્ચે અકપ્પિયં અનુલોમેતિ, કપ્પિયં પટિબાહતિ, તં વો ન કપ્પતિ. યં, ભિક્ખવે, મયા 'ઇદં ન કપ્પતી'તિ અપ્પટિક્ખિત્તં, તઞ્ચે કપ્પિયં અનુલોમેતિ, અકપ્પિયં પટિબાહતિ, તં વો કપ્પતિ. યં, ભિક્ખવે, મયા 'ઇદં કપ્પતી'તિ અનનુઞ્ઞાતં, તં ચે અકપ્પિયં અનુલોમેતિ, કપ્પિયં પટિબાહતિ, તં વો ન કપ્પતિ. યં, ભિક્ખવે, મયા 'ઇદં કપ્પતી'તિ અનનુઞ્ઞાતં, તઞ્ચે કપ્પિયં અનુલોમેતિ, અકપ્પિયં પટિબાહતિ, તં વો કપ્પતી''તિ (મહાવ॰ ૩૦૫).

આચરિયવાદો નામ ધમ્મસઙ્ગાહકેહિ પઞ્ચહિ અરહન્તસતેહિ ઠપિતા પાળિવિનિમુત્તા ઓક્કન્તવિનિચ્છયપ્પવત્તા અટ્ઠકથાતન્તિ.

અત્તનોમતિ નામ સુત્તસુત્તાનુલોમઆચરિયવાદે મુઞ્ચિત્વા અનુમાનેન અત્તનો અનુબુદ્ધિયા નયગ્ગાહેન ઉપટ્ઠિતાકારકથનં.

અપિચ સુત્તન્તાભિધમ્મવિનયટ્ઠકથાસુ આગતો સબ્બોપિ થેરવાદો અત્તનોમતિ નામ. તં પન અત્તનોમતિં ગહેત્વા કથેન્તેન ન દળ્હગ્ગાહં ગહેત્વા વોહરિતબ્બં, કારણં સલ્લક્ખેત્વા અત્થેન પાળિં, પાળિયા ચ અત્થં સંસન્દિત્વા કથેતબ્બં, અત્તનોમતિ આચરિયવાદે ઓતારેતબ્બા. સચે તત્થ ઓતરતિ ચેવ સમેતિ ચ, ગહેતબ્બા. સચે નેવ ઓતરતિ ન સમેતિ, ન ગહેતબ્બા. અયઞ્હિ અત્તનોમતિ નામ સબ્બદુબ્બલા, અત્તનોમતિતો આચરિયવાદો બલવતરો.

આચરિયવાદોપિ સુત્તાનુલોમે ઓતારેતબ્બો. તત્થ ઓતરન્તો સમેન્તો એવ ગહેતબ્બો, ઇતરો ન ગહેતબ્બો. આચરિયવાદતો હિ સુત્તાનુલોમં બલવતરં.

સુત્તાનુલોમમ્પિ સુત્તે ઓતારેતબ્બં. તત્થ ઓતરન્તં સમેન્તમેવ ગહેતબ્બં, ઇતરં ન ગહેતબ્બં. સુત્તાનુલોમતો હિ સુત્તમેવ બલવતરં. સુત્તઞ્હિ અપ્પટિવત્તિયં કારકસઙ્ઘસદિસં બુદ્ધાનં ઠિતકાલસદિસં. તસ્મા યદા દ્વે ભિક્ખૂ સાકચ્છન્તિ, સકવાદી સુત્તં ગહેત્વા કથેતિ, પરવાદી સુત્તાનુલોમં. તેહિ અઞ્ઞમઞ્ઞં ખેપં વા ગરહં વા અકત્વા સુત્તાનુલોમં સુત્તે ઓતારેતબ્બં. સચે ઓતરતિ સમેતિ, ગહેતબ્બં, નો ચે, ન ગહેતબ્બં, સુત્તસ્મિંયેવ ઠાતબ્બં. અથાયં સુત્તં ગહેત્વા કથેતિ, પરો આચરિયવાદં. તેહિપિ અઞ્ઞમઞ્ઞં ખેપં વા ગરહં વા અકત્વા આચરિયવાદો સુત્તે ઓતારેતબ્બો. સચે ઓતરતિ સમેતિ, ગહેતબ્બો. અનોતરન્તો અસમેન્તો ચ ગારય્હાચરિયવાદો ન ગહેતબ્બો, સુત્તસ્મિંયેવ ઠાતબ્બં. અથાયં સુત્તં ગહેત્વા કથેતિ, પરો અત્તનોમતિં. તેહિપિ અઞ્ઞમઞ્ઞં ખેપં વા ગરહં વા અકત્વા અત્તનોમતિ સુત્તે ઓતારેતબ્બા. સચે ઓતરતિ સમેતિ, ગહેતબ્બા, નો ચે, ન ગહેતબ્બા, સુત્તસ્મિંયેવ ઠાતબ્બં.

અથાયં સુત્તાનુલોમં ગહેત્વા કથેતિ, પરો સુત્તં, સુત્તાનુલોમે ઓતારેતબ્બં. સચે ઓતરતિ સમેતિ, તિસ્સો સઙ્ગીતિયો આરુળ્હં પાળિઆગતં પઞ્ઞાયતિ, ગહેતબ્બં, નો ચે તથા પઞ્ઞાયતિ, ન ઓતરતિ ન સમેતિ, બાહિરકસુત્તં વા હોતિ સિલોકો વા અઞ્ઞં વા ગારય્હસુત્તં ગુળ્હવેસ્સન્તરગુળ્હવિનયવેદલ્લાદીનં અઞ્ઞતરતો આભતં, ન ગહેતબ્બં, સુત્તાનુલોમસ્મિંયેવ ઠાતબ્બં. અથાયં સુત્તાનુલોમં ગહેત્વા કથેતિ, પરો આચરિયવાદં. આચરિયવાદો સુત્તાનુલોમે ઓતારેતબ્બો. સચે ઓતરતિ સમેતિ, ગહેતબ્બો. નો ચે, ન ગહેતબ્બો, સુત્તાનુલોમેયેવ ઠાતબ્બં. અથાયં સુત્તાનુલોમં ગહેત્વા કથેતિ, પરો અત્તનોમતિં. અત્તનોમતિ સુત્તાનુલોમે ઓતારેતબ્બા. સચે ઓતરતિ સમેતિ, ગહેતબ્બા. નો ચે, ન ગહેતબ્બા, સુત્તાનુલોમેયેવ ઠાતબ્બં.

અથાયં આચરિયવાદં ગહેત્વા કથેતિ, પરો સુત્તં. સુત્તં આચરિયવાદે ઓતારેતબ્બં. સચે ઓતરતિ સમેતિ, ગહેતબ્બં. ઇતરં ગારય્હસુત્તં ન ગહેતબ્બં, આચરિયવાદેયેવ ઠાતબ્બં. અથાયં આચરિયવાદં ગહેત્વા કથેતિ, પરો સુત્તાનુલોમં. સુત્તાનુલોમં આચરિયવાદે ઓતારેતબ્બં. ઓતરન્તં સમેન્તમેવ ગહેતબ્બં, ઇતરં ન ગહેતબ્બં, આચરિયવાદેયેવ ઠાતબ્બં. અથાયં આચરિયવાદં ગહેત્વા કથેતિ, પરો અત્તનોમતિં. અત્તનોમતિ આચરિયવાદે ઓતારેતબ્બા. સચે ઓતરતિ સમેતિ, ગહેતબ્બા. નો ચે, ન ગહેતબ્બા, આચરિયવાદેયેવ ઠાતબ્બં.

અથ પનાયં અત્તનોમતિં ગહેત્વા કથેતિ, પરો સુત્તં. સુત્તં અત્તનોમતિયં ઓતારેતબ્બં. સચે ઓતરતિ સમેતિ, ગહેતબ્બં. ઇતરં ગારય્હસુત્તં ન ગહેતબ્બં, અત્તનોમતિયમેવ ઠાતબ્બં. અથાયં અત્તનોમતિં ગહેત્વા કથેતિ, પરો સુત્તાનુલોમં. સુત્તાનુલોમં અત્તનોમતિયં ઓતારેતબ્બં. ઓતરન્તં સમેન્તમેવ ગહેતબ્બં, ઇતરં ન ગહેતબ્બં, અત્તનોમતિયમેવ ઠાતબ્બં. અથાયં અત્તનોમતિં ગહેત્વા કથેતિ, પરો આચરિયવાદં. આચરિયવાદો અત્તનોમતિયં ઓતારેતબ્બો. સચે ઓતરતિ સમેતિ, ગહેતબ્બો. ઇતરો ગારય્હાચરિયવાદો ન ગહેતબ્બો, અત્તનોમતિયમેવ ઠાતબ્બં, અત્તનો ગહણમેવ બલિયં કાતબ્બં. સબ્બટ્ઠાનેસુ ચ ખેપો વા ગરહા વા ન કાતબ્બાતિ.

અથ પનાયં કપ્પિયન્તિ ગહેત્વા કથેતિ, પરો અકપ્પિયન્તિ, સુત્તે ચ સુત્તાનુલોમે ચ ઓતારેતબ્બં. સચે કપ્પિયં હોતિ, કપ્પિયે ઠાતબ્બં. સચે અકપ્પિયં, અકપ્પિયે ઠાતબ્બં. અથાયં તસ્સ કપ્પિયભાવસાધકં સુત્તતો બહું કારણઞ્ચ વિનિચ્છયઞ્ચ દસ્સેતિ, પરો કારણં ન વિન્દતિ, કપ્પિયેયેવ ઠાતબ્બં. અથ પરો તસ્સ અકપ્પિયભાવસાધકં સુત્તતો બહું કારણઞ્ચ વિનિચ્છયઞ્ચ દસ્સેતિ, અનેન અત્તનો ગહણન્તિ કત્વા દળ્હં આદાય ન ઠાતબ્બં, ''સાધૂ''તિ સમ્પટિચ્છિત્વા અકપ્પિયે એવ ઠાતબ્બં. અથ દ્વિન્નમ્પિ કારણચ્છાયા દિસ્સતિ, પટિક્ખિત્તભાવોયેવ સાધુ, અકપ્પિયે

ઠાતબ્બં. વિનયસ્મિં પત્વા કપ્પિયાકપ્પિયવિચારણં આગમ્મ રુન્ધિતબ્બં, ગાળ્હં કત્તબ્બં, સોતં પચ્છિન્દિતબ્બં, ગરુકભાવેયેવ ઠાતબ્બં.

અથ પનાયં અકપ્પિયન્તિ ગહેત્વા કથેતિ, પરો કપ્પિયન્તિ, સુત્તે ચ સુત્તાનુલોમે ચ ઓતારેતબ્બં. સચે કપ્પિયં હોતિ, કપ્પિયે ઠાતબ્બં. સચે અકપ્પિયં, અકપ્પિયે ઠાતબ્બં. અથાયં બહૂહિ સુત્તવિનિચ્છયકારણેહિ અકપ્પિયભાવં દસ્સેતિ, પરો કારણં ન વિન્દતિ, અકપ્પિયે ઠાતબ્બં. અથ પરો બહૂહિ સુત્તવિનિચ્છયકારણેહિ કપ્પિયભાવં દસ્સેતિ, અયં કારણં ન વિન્દતિ, કપ્પિયે ઠાતબ્બં. અથ દ્વિન્નમ્પિ કારણચ્છાયા દિસ્સતિ, અત્તનો ગહણં ન વિસ્સજ્જેતબ્બં. યથા ચાયં કપ્પિયાકપ્પિયે અકપ્પિયકપ્પિયે ચ વિનિચ્છયો વુત્તો, એવં અનાપત્તિઆપત્તિવાદે આપત્તાનાપત્તિવાદે ચ, લહુકગરુકાપત્તિવાદે ગરુકલહુકાપત્તિવાદે ચાપિ વિનિચ્છયો વેદિતબ્બો. નામમત્તેયેવ હિ એત્થ નાનં, યોજનાનયે નાનં નત્થિ, તસ્મા ન વિત્થારિતં.

એવં કપ્પિયાકપ્પિયાદિવિનિચ્છયે ઉપ્પન્ને યો સુત્તસુત્તાનુલોમઆચરિયવાદઅત્તનોમતીસુ અતિરેકકારણં લભતિ, તસ્સ વાદે ઠાતબ્બં, સબ્બસો પન કારણવિનિચ્છયં અલભન્તેન સુત્તં ન જહિતબ્બં, સુત્તસ્મિંયેવ ઠાતબ્બન્તિ. એવં સકલવિનયવિનિચ્છયે કોસલ્લં પત્થયન્તેન અયં ચતુબ્બિધો વિનયો જાનિતબ્બો.

ઇમઞ્ચ પન ચતુબ્બિધં વિનયં ઞત્વાપિ વિનયધરેન પુગ્ગલેન તિલક્ખણસમન્નાગતેન ભવિતબ્બં. **તીણિ** હિ **વિનયધરસ્સ લક્ખણાનિ** ઇચ્છિતબ્બાનિ. કતમાનિ તીણિ? સુત્તઞ્ચસ્સ સ્વાગતં હોતિ સુપ્પવત્તિ સુવિનિચ્છિતં સુત્તતો અનુબ્યઞ્જનસોતિ ઇદમેકં લક્ખણં. વિનયે ખો પન ઠિતો હોતિ અસંહીરોતિ ઇદં દુતિયં. આચરિયપરમ્પરા ખો પનસ્સ સુગ્ગહિતા હોતિ સુમનસિકતા સૂપધારિતાતિ ઇદં તતિયં.

તત્થ **સુત્તં** નામ સકલં વિનયપિટકં. તદસ્સ **સ્વાગતં હોતી**તિ સુટ્ઠુ આગતં. **સુપ્પવત્તી**તિ સુટ્ઠુ પવત્તં પગુણં વાચુગ્ગતં. **સુવિનિચ્છિતં સુત્તસો અનુબ્યઞ્જનસો**તિ પાળિતો ચ પરિપુચ્છતો ચ અટ્ઠકથાતો ચ સુવિનિચ્છિતં હોતિ કઙ્ખાછેદનં કત્વા ઉગ્ગહિતં. **વિનયે ખો પન ઠિતો હોતી**તિ વિનયે લજ્જિભાવેન પતિટ્ઠિતો હોતિ. અલજ્જી હિ બહુસ્સુતોપિ સમાનો લાભગરુકતાય તન્તિં વિસંવાદેત્વા ઉદ્ધમ્મં ઉબ્બિનયં સત્થુસાસનં દીપેત્વા સાસને મહન્તં ઉપદ્દવં કરોતિ, સઙ્ઘભેદમ્પિ સઙ્ઘરાજિમ્પિ ઉપ્પાદેતિ. લજ્જી પન કુક્કુચ્ચકો સિક્ખાકામો જીવિતહેતુપિ તન્તિં અવિસંવાદેત્વા ધમ્મમેવ વિનયમેવ દીપેતિ, સત્થુસાસનં ગરુકં કત્વા ઠપેતિ. તથા હિ પુબ્બે મહાથેરા તિક્ખત્તું વાચં નિચ્છારેસું "**અનાગતે લજ્જી રક્ખિસ્સતિ, લજ્જી રક્ખિસ્સતિ, લજ્જી રક્ખિસ્સતી**"તિ (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૧.૪૫). એવં યો લજ્જી, સો વિનયં અવિજહન્તો અવોક્કમન્તો લજ્જિભાવેનેવ વિનયે ઠિતો હોતિ સુપ્પતિટ્ઠિતોતિ.

અસંહીરોતિ સંહીરો નામ યો પાળિયં વા અટ્ઠકથાયં વા હેટ્ઠતો વા ઉપરિતો વા પદપટિપાટિયા વા પુચ્છિયમાનો વિત્થુનતિ વિપ્ફન્દતિ સન્તિટ્ઠિતું ન સક્કોતિ, યં યં પરેન વુચ્ચતિ, તં તં અનુજાનાતિ, સકવાદં છડ્ડેત્વા પરવાદં ગણ્હાતિ. યો પન પાળિયં વા અટ્ઠકથાયં વા હેટ્ઠુપરિયેન વા પદપટિપાટિયા વા પુચ્છિયમાનો ન વિત્થુનતિ ન વિપ્ફન્દતિ, એકેકલોમં સણ્ડાસેન ગણ્હન્તો વિય "એવં મયં વદામ, એવં નો આચરિયા વદન્તી"તિ વિસ્સજ્જેતિ, યમ્હિ પાળિ ચ પાળિવિનિચ્છયો ચ સુવણ્ણભાજને પક્ખિત્તસીહવસા વિય પરિક્ખયં પરિયાદાનં અગચ્છન્તો તિટ્ઠતિ, અયં વુચ્ચતિ "અસંહીરો"તિ.

આચરિયપરમ્પરા ખો પનસ્સ સુગ્ગહિતા હોતીતિ થેરપરમ્પરા વંસપરમ્પરા અસ્સ સુટ્ઠુ ગહિતા હોતિ. **સુમનસિકતા**તિ સુટ્ઠુ મનસિકતા, આવજ્જિતમત્તે ઉજ્જલિતપદીપો વિય હોતિ. **સૂપધારિતા**તિ સુટ્ઠુ ઉપધારિતા

પુબ્બાપરાનુસન્ધિતો અત્થતો કારણતો ચ ઉપધારિતા . અત્તનોમતિં પહાય આચરિયસુદ્ધિયા વત્તા હોતિ, ‘‘મય્હં આચરિયો અસુકાચરિયસ્સ સન્તિકે ઉગ્ગણ્હિ, સો અસુકસ્સા’’તિ એવં સબ્બં આચરિયપરમ્પરં થેરવાદઙ્ગં હરિત્વા યાવ ઉપાલિત્થેરો સમ્માસમ્બુદ્ધસ્સ સન્તિકે ઉગ્ગણ્હીતિ પાપેત્વા ઠપેતિ, તતોપિ આહરિત્વા ઉપાલિત્થેરો સમ્માસમ્બુદ્ધસ્સ સન્તિકે ઉગ્ગણ્હિ, દાસકત્થેરો અત્તનો ઉપજ્ઝાયસ્સ ઉપાલિત્થેરસ્સ, સોણત્થેરો અત્તનો ઉપજ્ઝાયસ્સ દાસકત્થેરસ્સ, સિગ્ગવત્થેરો અત્તનો ઉપજ્ઝાયસ્સ સોણત્થેરસ્સ, મોગ્ગલિપુત્તતિસ્સત્થેરો અત્તનો ઉપજ્ઝાયસ્સ સિગ્ગવત્થેરસ્સ ચણ્ડવજ્જિત્થેરસ્સ ચાતિ એવં સબ્બં આચરિયપરમ્પરં થેરવાદઙ્ગં આહરિત્વા અત્તનો આચરિયં પાપેત્વા ઠપેતિ. એવં ઉગ્ગહિતા હિ આચરિયપરમ્પરા સુગ્ગહિતા હોતિ. એવં અસક્કોન્તેન પન અવસ્સં દ્વે તયો પરિવટ્ટા ઉગ્ગહેતબ્બા. સબ્બપચ્છિમેન હિ નયેન યથા આચરિયો આચરિયાચરિયો ચ પાળિઞ્ચ પરિપુચ્છઞ્ચ વદન્તિ, તથા ઞાતું વટ્ટતિ.

ઇમેહિ ચ પન તીહિ લક્ખણેહિ સમન્નાગતેન વિનયધરેન વત્થુવિનિચ્છયત્થં સન્નિપતિતે સઙ્ઘે ઓતિણ્ણે વત્થુસ્મિં ચોદકેન ચ ચુદિતકેન ચ વુત્તે વત્તબ્બે સહસા અવિનિચ્છિનિત્વાવ **છ ઠાનાનિ** ઓલોકેતબ્બાનિ. કતમાનિ છ? વત્થુ ઓલોકેતબ્બં, માતિકા ઓલોકેતબ્બા, પદભાજનીયં ઓલોકેતબ્બં, તિકપરિચ્છેદો ઓલોકેતબ્બો, અન્તરાપત્તિ ઓલોકેતબ્બા, અનાપત્તિ ઓલોકેતબ્બાતિ.

વત્થું ઓલોકેન્તોપિ હિ ‘‘તિણેન વા પણ્ણેન વા પટિચ્છાદેત્વા આગન્તબ્બં, ન ત્વેવ નગ્ગેન આગન્તબ્બં, યો આગચ્છેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા’’તિ (પારા॰ ૫૧૭) એવં એકચ્ચં આપત્તિં પસ્સતિ, સો તં સુત્તં આનેત્વા તં અધિકરણં વૂપસમેસ્સતિ.

માતિકં ઓલોકેન્તોપિ ‘‘સમ્પજાનમુસાવાદે પાચિત્તિય’’ન્તિઆદિના (પાચિ॰ ૩) નયેન પઞ્ચન્નં આપત્તીનં અઞ્ઞતરં આપત્તિં પસ્સતિ, સો તં સુત્તં આનેત્વા તં અધિકરણં વૂપસમેસ્સતિ.

પદભાજનીયં ઓલોકેન્તોપિ ‘‘અક્ખયિતે સરીરે મેથુનં ધમ્મં પટિસેવતિ, આપત્તિ પારાજિકસ્સ. યેભુય્યેન ખયિતે સરીરે મેથુનં ધમ્મં પટિસેવતિ, આપત્તિ થુલ્લચ્ચયસ્સા’’તિઆદિના (પારા॰ ૫૯ અત્થતો સમાનં) નયેન સત્તન્નં આપત્તીનં અઞ્ઞતરં આપત્તિં પસ્સતિ, સો પદભાજનીયતો સુત્તં આનેત્વા તં અધિકરણં વૂપસમેસ્સતિ.

તિકપરિચ્છેદં ઓલોકેન્તોપિ તિકસઙ્ઘાદિસેસં વા તિકપાચિત્તિયં વા તિકદુક્કટં વા અઞ્ઞતરં વા આપત્તિં તિકપરિચ્છેદે પસ્સતિ, સો તતો સુત્તં આનેત્વા તં અધિકરણં વૂપસમેસ્સતિ.

અન્તરાપત્તિં ઓલોકેન્તોપિ ‘‘પટિલાતં ઉક્ખિપતિ, આપત્તિ દુક્કટસ્સા’’તિ (પાચિ॰ ૩૫૫) એવં યા સિક્ખાપદન્તરેસુ અન્તરાપત્તિ હોતિ, તં પસ્સતિ, સો તં સુત્તં આનેત્વા તં અધિકરણં વૂપસમેસ્સતિ.

અનાપત્તિં ઓલોકેન્તોપિ ‘‘અનાપત્તિ ભિક્ખુ અસાદિયન્તસ્સ, અથેય્યચિત્તસ્સ, ન મરણાધિપ્પાયસ્સ, અનુલ્લપનાધિપ્પાયસ્સ, ન મોચનાધિપ્પાયસ્સ અસઞ્ચિચ્ચ અસતિયા અજાનન્તસ્સા’’તિ (પારા॰ ૭૨, ૧૩૬, ૧૮૦, ૨૨૫, ૨૬૩ થોકં થોકં વિસદિસં) એવં તસ્મિં તસ્મિં સિક્ખાપદે નિદ્દિટ્ઠં અનાપત્તિં પસ્સતિ, સો તં સુત્તં આનેત્વા તં અધિકરણં વૂપસમેસ્સતિ.

યો હિ ભિક્ખુ ચતુબ્બિધવિનયકોવિદો તિલક્ખણસમ્પન્નો ઇમાનિ છ ઠાનાનિ ઓલોકેત્વા અધિકરણં વૂપસમેસ્સતિ, તસ્સ વિનિચ્છયો અપ્પટિવત્તિયો બુદ્ધેન સયં નિસીદિત્વા વિનિચ્છિતસદિસો હોતિ. તં ચે એવં વિનિચ્છયકુસલં ભિક્ખું કોચિ કતસિક્ખાપદવીતિક્કમો ભિક્ખુ ઉપસઙ્કમિત્વા અત્તનો કુક્કુચ્ચં પુચ્છેય્ય, તેન સાધુકં સલ્લક્ખેત્વા સચે અનાપત્તિ હોતિ, ''અનાપત્તી''તિ વત્તબ્બં. સચે પન આપત્તિ હોતિ, સા દેસનાગામિની ચે, ''દેસનાગામિની''તિ વત્તબ્બં. વુટ્ઠાનગામિની ચે, ''વુટ્ઠાનગામિની''તિ વત્તબ્બં. અથસ્સ પારાજિકચ્છાયા દિસ્સતિ, ''પારાજિકાપત્તી''તિ ન વત્તબ્બં. કસ્મા? મેથુનધમ્મવીતિક્કમો હિ ઉત્તરિમનુસ્સધમ્મવીતિક્કમો ચ ઓળારિકો, અદિન્નાદાનમનુસ્સવિગ્ગહવીતિક્કમા પન સુખુમા ચિત્તલહુકા. તે સુખુમેનેવ આપજ્જતિ, સુખુમેન રક્ખતિ, તસ્મા વિસેસેન તંવત્થુકં કુક્કુચ્ચં પુચ્છિયમાનો ''આપત્તી''તિ અવત્વા સચસ્સ આચરિયો ધરતિ, તતો તેન સો ભિક્ખુ ''અમ્હાકં આચરિયં પુચ્છા''તિ પેસેતબ્બો. સચે સો પુન આગન્ત્વા ''તુમ્હાકં આચરિયો સુત્તતો નયતો ઓલોકેત્વા 'સતેકિચ્છો'તિ મં આહા''તિ વદતિ, તતો તેન સો ''સાધુ સુટ્ઠુ યં આચરિયો ભણતિ, તં કરોહી''તિ વત્તબ્બો. અથ પનસ્સ આચરિયો નત્થિ, સદ્ધિં ઉગ્ગહિતત્થેરો પન અત્થિ, તસ્સ સન્તિકં પેસેતબ્બો ''અમ્હેહિ સહ ઉગ્ગહિતત્થેરો ગણપામોક્ખો, તં ગન્ત્વા પુચ્છા''તિ. તેનપિ ''સતેકિચ્છો''તિ વિનિચ્છિતે ''સાધુ સુટ્ઠુ તસ્સ વચનં કરોહી''તિ વત્તબ્બો. અથ તસ્સ સદ્ધિં ઉગ્ગહિતત્થેરોપિ નત્થિ, અન્તેવાસિકો પણ્ડિતો અત્થિ, તસ્સ સન્તિકં પેસેતબ્બો ''અસુકદહરં ગન્ત્વા પુચ્છા''તિ. તેનપિ ''સતેકિચ્છો''તિ વિનિચ્છિતે ''સાધુ સુટ્ઠુ તસ્સ વચનં કરોહી''તિ વત્તબ્બો. અથ દહરસ્સપિ પારાજિકચ્છાયાવ ઉપટ્ઠાતિ, તેનપિ ''પારાજિકોસી''તિ ન વત્તબ્બો. દુલ્લભો હિ બુદ્ધુપ્પાદો, તતો દુલ્લભતરા પબ્બજ્જા ચ ઉપસમ્પદા ચ. એવં પન વત્તબ્બો ''વિવિત્તં ઓકાસં સમ્મજ્જિત્વા દિવાવિહારં નિસીદિત્વા સીલાનિ વિસોધેત્વા દ્વત્તિંસાકારં તાવ મનસિકરોહી''તિ. સચે તસ્સ અરોગં સીલં, કમ્મટ્ઠાનં ઘટયતિ, સઙ્ખારા પાકટા હુત્વા ઉપટ્ઠહન્તિ, ઉપચારપ્પનાપ્પત્તં વિય ચિત્તં એકગ્ગં હોતિ, દિવસં અતિક્કન્તમ્પિ ન જાનાતિ, સો દિવસાતિક્કમે ઉપટ્ઠાનં આગતો એવં વત્તબ્બો ''કીદિસા તે ચિત્તપ્પવત્તી''તિ. આરોચિતાય ચ ચિત્તપવત્તિયા વત્તબ્બો ''પબ્બજ્જા નામ ચિત્તવિસુદ્ધત્થાય, અપ્પમત્તો સમણધમ્મં કરોહી''તિ.

યસ્સ પન સીલં ભિન્નં હોતિ, તસ્સ કમ્મટ્ઠાનં ન ઘટયતિ, પતોદાભિતુન્નં વિય ચિત્તં વિકમ્પતિ, વિપ્પટિસારગ્ગિના ડય્હતિ, તત્તપાસાણે નિસિન્નો વિય તઙ્ખણેયેવ વુટ્ઠાતિ. સો આગતો ''કા તે ચિત્તપવત્તી''તિ પુચ્છિતબ્બો. આરોચિતાય ચિત્તપવત્તિયા ''નત્થિ લોકે રહો નામ પાપકમ્મં પકુબ્બતો. સબ્બપઠમઞ્હિ પાપં કરોન્તો અત્તના જાનાતિ. અથસ્સ આરક્ખદેવતા પરચિત્તવિદૂ સમણબ્રાહ્મણા અઞ્ઞા ચ દેવતા જાનન્તિ, ત્વંયેવ દાનિ તવ સોત્થિં પરિયેસાહી''તિ વત્તબ્બો. એવં કતવીતિક્કમેનેવ ભિક્ખુના સયમેવ આગન્ત્વા આરોચિતે પટિપજ્જિતબ્બં.

૨૩૫. ઇદાનિ યા સા પુબ્બે વુત્તપ્પભેદા ચોદના, તસ્સાયેવ સમ્પત્તિવિપત્તિજાનનત્થં આદિમજ્ઝપરિયોસાનાદીનં વસેન વિનિચ્છયો વેદિતબ્બો . સેય્યથિદં, ચોદનાય કો આદિ, કિં મજ્ઝે, કિં પરિયોસાનં? **ચોદનાય** ''અહં તં વત્તુકામો, કરોતુ મે આયસ્મા ઓકાસ''ન્તિ એવં ઓકાસકમ્મં **આદિ**. ઓતિણ્ણેન વત્થુના ચોદેત્વા સારેત્વા વિનિચ્છયો **મજ્ઝે**. આપત્તિયં વા અનાપત્તિયં વા પતિટ્ઠાપનેન સમથો **પરિયોસાનં**.

ચોદનાય કતિ મૂલાનિ, કતિ વત્થૂનિ, કતિ ભૂમિયો? ચોદનાય દ્વે મૂલાનિ સમૂલિકા વા અમૂલિકા વા. તીણિ વત્થૂનિ દિટ્ઠં સુતં પરિસઙ્કિતં. પઞ્ચ ભૂમિયો કાલેન વક્ખામિ, નો અકાલેન, ભૂતેન વક્ખામિ, નો અભૂતેન, સણ્હેન વક્ખામિ, નો ફરુસેન, અત્થસંહિતેન વક્ખામિ, નો અનત્થસંહિતેન, મેત્તચિત્તો વક્ખામિ, નો દોસન્તરોતિ. ઇમાય ચ પન ચોદનાય **ચોદકેન** પુગ્ગલેન ''પરિસુદ્ધકાયસમાચારો નુ ખોમ્હી''તિઆદિના (પરિ॰ ૪૩૬) નયેન

ઉપાલિપઞ્ચકેસુ વુત્તેસુ પન્નરસસુ ધમ્મેસુ પતિટ્ઠાતબ્બં. **ચુદિતકેન** દ્વીસુ ધમ્મેસુ પતિટ્ઠાતબ્બં સચ્ચે ચ અકુપ્પે ચાતિ.

અનુવિજ્જકેન (પરિ॰ ૩૬૦) ચ ચોદકો પુચ્છિતબ્બો ''યં ખો ત્વં, આવુસો, ઇમં ભિક્ખું ચોદેસિ, કિમ્હિ નં ચોદેસિ, સીલવિપત્તિયા ચોદેસિ, આચારવિપત્તિયા ચોદેસિ, દિટ્ઠિવિપત્તિયા ચોદેસી''તિ. સો ચે એવં વદેય્ય ''સીલવિપત્તિયા વા ચોદેમિ, આચારવિપત્તિયા વા ચોદેમિ, દિટ્ઠિવિપત્તિયા વા ચોદેમી''તિ. સો એવમસ્સ વચનીયો ''જાનાસિ પનાયસ્મા સીલવિપત્તિં, જાનાસિ આચારવિપત્તિં, જાનાસિ દિટ્ઠિવિપત્તિ''ન્તિ. સો ચે એવં વદેય્ય ''જાનામિ ખો અહં, આવુસો, સીલવિપત્તિં, જાનામિ આચારવિપત્તિં, જાનામિ દિટ્ઠિવિપત્તિ''ન્તિ. સો એવમસ્સ વચનીયો ''કતમા પનાવુસો, સીલવિપત્તિ, કતમા આચારવિપત્તિ, કતમા દિટ્ઠિવિપત્તી''તિ? સો ચે એવં વદેય્ય ''ચત્તારિ પારાજિકાનિ તેરસ સઙ્ઘાદિસેસા, અયં સીલવિપત્તિ. થુલ્લચ્ચયં પાચિત્તિયં પાટિદેસનીયં દુક્કટં દુબ્ભાસિતં, અયં આચારવિપત્તિ. મિચ્છાદિટ્ઠિ અન્તગ્ગાહિકા દિટ્ઠિ, અયં દિટ્ઠિવિપત્તી''તિ.

સો એવમસ્સ વચનીયો ''યં ખો ત્વં, આવુસો, ઇમં ભિક્ખું ચોદેસિ, દિટ્ઠેન વા ચોદેસિ, સુતેન વા ચોદેસિ, પરિસઙ્કાય વા ચોદેસી''તિ . સો ચે એવં વદેય્ય ''દિટ્ઠેન વા ચોદેમિ, સુતેન વા ચોદેમિ, પરિસઙ્કાય વા ચોદેમી''તિ. સો એવમસ્સ વચનીયો ''યં ખો ત્વં, આવુસો, ઇમં ભિક્ખું દિટ્ઠેન ચોદેસિ, કિં તે દિટ્ઠં, કિન્તિ તે દિટ્ઠં, કદા તે દિટ્ઠં, કત્થ તે દિટ્ઠં, પારાજિકં અજ્ઝાપજ્જન્તો દિટ્ઠો, સઙ્ઘાદિસેસં અજ્ઝાપજ્જન્તો દિટ્ઠો, થુલ્લચ્ચયં પાચિત્તિયં પાટિદેસનીયં દુક્કટં દુબ્ભાસિતં અજ્ઝાપજ્જન્તો દિટ્ઠો, કત્થ ચાયં ભિક્ખુ અહોસિ, કત્થ ચ ત્વં કરોસિ, કિઞ્ચ ત્વં કરોસિ, કિં અયં ભિક્ખુ કરોતી''તિ?

સો ચે એવં વદેય્ય ''ન ખો અહં, આવુસો, ઇમં ભિક્ખું દિટ્ઠેન ચોદેમિ, અપિચ સુતેન ચોદેમી''તિ. સો એવમસ્સ વચનીયો ''યં ખો ત્વં, આવુસો, ઇમં ભિક્ખું સુતેન ચોદેસિ, કિં તે સુતં, કિન્તિ તે સુતં, કદા તે સુતં, કત્થ તે સુતં, પારાજિકં અજ્ઝાપન્નોતિ સુતં, સઙ્ઘાદિસેસં અજ્ઝાપન્નોતિ સુતં, થુલ્લચ્ચયં પાચિત્તિયં પાટિદેસનીયં દુક્કટં દુબ્ભાસિતં અજ્ઝાપન્નોતિ સુતં, ભિક્ખુસ્સ સુતં, ભિક્ખુનિયા સુતં, સિક્ખમાનાય સુતં, સામણેરસ્સ સુતં, સામણેરિયા સુતં, ઉપાસકસ્સ સુતં, ઉપાસિકાય સુતં, રાજૂનં સુતં, રાજમહામત્તાનં સુતં, તિત્થિયાનં સુતં, તિત્થિયસાવકાનં સુત''ન્તિ.

સો ચે એવં વદેય્ય ''ન ખો અહં, આવુસો, ઇમં ભિક્ખું સુતેન ચોદેમિ, અપિચ પરિસઙ્કાય ચોદેમી''તિ. સો એવમસ્સ વચનીયો ''યં ખો ત્વં, આવુસો, ઇમં ભિક્ખું પરિસઙ્કાય ચોદેસિ, કિં પરિસઙ્કસિ, કિન્તિ પરિસઙ્કસિ, કદા પરિસઙ્કસિ, કત્થ પરિસઙ્કસિ? પારાજિકં ધમ્મં અજ્ઝાપન્નોતિ પરિસઙ્કસિ, સઙ્ઘાદિસેસં થુલ્લચ્ચયં પાચિત્તિયં પાટિદેસનીયં દુક્કટં દુબ્ભાસિતં અજ્ઝાપન્નોતિ પરિસઙ્કસિ, ભિક્ખુસ્સ સુત્વા પરિસઙ્કસિ, ભિક્ખુનિયા સુત્વા…પે॰… તિત્થિયસાવકાનં સુત્વા પરિસઙ્કસી''તિ.

> દિટ્ઠં દિટ્ઠેન સમેતિ, દિટ્ઠેન સંસન્દતે દિટ્ઠં;
> દિટ્ઠં પટિચ્ચ ન ઉપેતિ, અસુદ્ધપરિસઙ્કિતો;
> સો પુગ્ગલો પટિઞ્ઞાય, કાતબ્બો તેનુપોસથો.

> સુતં સુતેન સમેતિ, સુતેન સંસન્દતે સુતં;
> સુતં પટિચ્ચ ન ઉપેતિ, અસુદ્ધપરિસઙ્કિતો;

સો પુગ્ગલો પટિઞ્ઞાય, કાતબ્બો તેનુપોસથો.

મુતં મુતેન સમેતિ, મુતેન સંસન્દતે મુતં;
મુતં પટિચ્ચ ન ઉપેતિ, અસુદ્ધપરિસઙ્કિતો;
સો પુગ્ગલો પટિઞ્ઞાય, કાતબ્બો તેનુપોસથો.

પટિઞ્ઞા લજ્જીસુ કતા, અલજ્જીસુ એવં ન વિજ્જતિ;
બહુમ્પિ અલજ્જી ભાસેય્ય, વત્તાનુસન્ધિતેન કારયેતિ. (પરિ॰ ૩૫૯);

અપિચેત્થ સઙ્ગામાવચરેન ભિક્ખુના સઙ્ઘં ઉપસઙ્કમન્તેન નીચચિત્તેન સઙ્ઘો ઉપસઙ્કમિતબ્બો રજોહરણસમેન ચિત્તેન, આસનકુસલેન ભવિતબ્બં નિસજ્જકુસલેન, થેરે ભિક્ખૂ અનુપખજ્જન્તેન નવે ભિક્ખૂ આસનેન અપ્પટિબાહન્તેન યથાપતિરૂપે આસને નિસીદિતબ્બં, અનાનાકથિકેન ભવિતબ્બં અતિરચ્છાનકથિકેન, સામં વા ધમ્મો ભાસિતબ્બો, પરો વા અજ્ઝેસિતબ્બો, અરિયો વા તુણ્હીભાવો નાતિમઞ્ઞિતબ્બો.

સઙ્ઘેન અનુમતેન પુગ્ગલેન અનુવિજ્જકેન અનુવિજ્જિતુકામેન ન ઉપજ્ઝાયો પુચ્છિતબ્બો, ન આચરિયો પુચ્છિતબ્બો, ન સદ્ધિવિહારિકો પુચ્છિતબ્બો, ન અન્તેવાસિકો પુચ્છિતબ્બો, ન સમાનુપજ્ઝાયકો પુચ્છિતબ્બો, ન સમાનાચરિયકો પુચ્છિતબ્બો, ન જાતિ પુચ્છિતબ્બા, ન નામં પુચ્છિતબ્બં, ન ગોત્તં પુચ્છિતબ્બં, ન આગમો પુચ્છિતબ્બો, ન કુલપદેસો પુચ્છિતબ્બો, ન જાતિભૂમિ પુચ્છિતબ્બા. તં કિંકારણા? અત્રસ્સ પેમં વા દોસો વા, પેમે વા સતિ દોસે વા છન્દાપિ ગચ્છેય્ય દોસાપિ ગચ્છેય્ય મોહાપિ ગચ્છેય્ય ભયાપિ ગચ્છેય્યાતિ.

સઙ્ઘેન અનુમતેન પુગ્ગલેન અનુવિજ્જકેન અનુવિજ્જિતુકામેન સઙ્ઘગરુકેન ભવિતબ્બં, નો પુગ્ગલગરુકેન, સદ્ધમ્મગરુકેન ભવિતબ્બં, નો આમિસગરુકેન, અત્થવસિકેન ભવિતબ્બં, નો પરિસકપ્પિકેન, કાલેન અનુવિજ્જિતબ્બં, નો અકાલેન, ભૂતેન અનુવિજ્જિતબ્બં, નો અભૂતેન, સણ્હેન અનુવિજ્જિતબ્બં, નો ફરુસેન, અત્થસંહિતેન અનુવિજ્જિતબ્બં, નો અનત્થસંહિતેન, મેત્તચિત્તેન અનુવિજ્જિતબ્બં, નો દોસન્તરેન, ન ઉપકણ્ણકજપ્પિના ભવિતબ્બં, ન જિમ્હં પેક્ખિતબ્બં, ન અક્ખિ નિખણિતબ્બં, ન ભમુકં ઉક્ખિપિતબ્બં, ન સીસં ઉક્ખિપિતબ્બં, ન હત્થવિકારો કાતબ્બો, ન હત્થમુદ્દા દસ્સેતબ્બા.

આસનકુસલેન ભવિતબ્બં નિસજ્જકુસલેન, યુગમત્તં પેક્ખન્તેન અત્થં અનુવિધિયન્તેન સકે આસને નિસીદિતબ્બં, ન ચ આસના વુટ્ઠાતબ્બં, ન વીતિહાતબ્બં, ન કુમ્મગ્ગો સેવિતબ્બો, ન બાહાવિક્ખેપકં ભણિતબ્બં, અતુરિતેન ભવિતબ્બં અસાહસિકેન, અચણ્ડિકતેન ભવિતબ્બં વચનક્ખમેન, મેત્તચિત્તેન ભવિતબ્બં હિતાનુકમ્પિના, કારુણિકેન ભવિતબ્બં હિતપરિસક્કિના, અસમ્ફપ્પલાપિના ભવિતબ્બં પરિયન્તભાણિના, અવેરવસિકેન ભવિતબ્બં અનસુરુત્તેન, અત્તા પરિગ્ગહેતબ્બો, પરો પરિગ્ગહેતબ્બો, ચોદકો પરિગ્ગહેતબ્બો, ચુદિતકો પરિગ્ગહેતબ્બો, અધમ્મચોદકો પરિગ્ગહેતબ્બો, અધમ્મચુદિતકો પરિગ્ગહેતબ્બો, ધમ્મચોદકો પરિગ્ગહેતબ્બો, ધમ્મચુદિતકો પરિગ્ગહેતબ્બો, વુત્તં અહાપેન્તેન અવુત્તં અપ્પકાસેન્તેન ઓતિણ્ણાનિ પદબ્યઞ્જનાનિ સાધુકં ઉગ્ગહેત્વા પરો પરિપુચ્છિત્વા યથાપટિઞ્ઞાય કારેતબ્બો, મન્દો હાસેતબ્બો, ભીરુ અસ્સાસેતબ્બો, ચણ્ડો નિસેધેતબ્બો, અસુચિ વિભાવેતબ્બો, ઉજુમદ્દવેન ન છન્દાગતિ ગન્તબ્બા, ન દોસાગતિ ગન્તબ્બા, ન મોહાગતિ ગન્તબ્બા, ન ભયાગતિ ગન્તબ્બા, મજ્ઝત્તેન ભવિતબ્બં ધમ્મેસુ ચ પુગ્ગલેસુ ચ, એવઞ્ચ

પન અનુવિજ્જકો અનુવિજ્જમાનો સત્થુ ચેવ સાસનકરો હોતિ, વિઞ્ઞૂનઞ્ચ સબ્રહ્મચારીનં પિયો ચ હોતિ મનાપો ચ ગરુ ચ ભાવનીયો ચાતિ.

ઇતિ પાળિમુત્તકવિનયવિનિચ્છયસઙ્ગહે

ચોદનાદિવિનિચ્છયકથા સમત્તા.

૩૨. ગરુકાપત્તિવુટ્ઠાનવિનિચ્છયકથા

૨૩૬. ગરુકાપત્તિવુટ્ઠાનન્તિ પરિવાસમાનત્તાદીહિ વિનયકમ્મેહિ ગરુકાપત્તિતો વુટ્ઠાનં. તત્થ (ચૂળવ॰ અટ્ઠ॰ ૧૦૨) તિવિધો પરિવાસો પટિચ્છન્નપરિવાસો સુદ્ધન્તપરિવાસો સમોધાનપરિવાસોતિ. તેસુ **પટિચ્છન્નપરિવાસો** તાવ યથાપટિચ્છન્નાય આપત્તિયા દાતબ્બો. કસ્સચિ હિ એકાહપ્પટિચ્છન્ના આપત્તિ હોતિ, કસ્સચિ દ્વીહપ્પટિચ્છન્ના, કસ્સચિ એકાપત્તિ હોતિ, કસ્સચિ દ્વે તિસ્સો તતુત્તરિ વા. તસ્મા પટિચ્છન્નપરિવાસં દેન્તેન પઠમં તાવ પટિચ્છન્નભાવો જાનિતબ્બો. અયઞ્હિ આપત્તિ નામ દસહાકારેહિ પટિચ્છન્ના હોતિ.

તત્રાયં માતિકા – આપત્તિ ચ હોતિ આપત્તિસઞ્ઞી ચ, પકતત્તો ચ હોતિ પકતત્તસઞ્ઞી ચ, અનન્તરાયિકો ચ હોતિ અનન્તરાયિકસઞ્ઞી ચ, પહુ ચ હોતિ પહુસઞ્ઞી ચ, છાદેતુકામો ચ હોતિ છાદેતિ ચાતિ. તત્થ **આપત્તિ ચ હોતિ આપત્તિસઞ્ઞી ચા**તિ યં આપન્નો, સા આપત્તિયેવ હોતિ, સોપિ ચ તત્થ આપત્તિસઞ્ઞીયેવ. ઇતિ જાનન્તો છાદેતિ, છન્ના હોતિ, અથ પનાયં તત્થ અનાપત્તિસઞ્ઞી, અચ્છન્ના હોતિ. અનાપત્તિ પન આપત્તિસઞ્ઞાયપિ અનાપત્તિસઞ્ઞાયપિ છાદેન્તેન અચ્છાદિતાવ હોતિ, લહુકં વા ગરુકાતિ ગરુકં વા લહુકાતિ છાદેતિ, અલજ્જિપક્ખે તિટ્ઠતિ, આપત્તિ પન અચ્છન્ના હોતિ, ગરુકં લહુકાતિ મઞ્ઞમાનો દેસેતિ, નેવ દેસિતા હોતિ, ન છન્ના, ગરુકં વા ગરુકાતિ ઞત્વા છાદેતિ, છન્ના હોતિ, ગરુકલહુકભાવં ન જાનાતિ, આપત્તિં છાદેમીતિ છાદેતિ, છન્નાવ હોતિ.

પકતત્તોતિ તિવિધં ઉક્ખેપનીયકમ્મં અકતો. સો ચે પકતત્તસઞ્ઞી હુત્વા છાદેતિ, છન્ના હોતિ. અથ ''મય્હં સઙ્ઘેન કમ્મં કત''ન્તિ અપકતત્તસઞ્ઞી હુત્વા છાદેતિ, અચ્છન્ના હોતિ. અપકતત્તેન પન પકતત્તસઞ્ઞિના વા અપકતત્તસઞ્ઞિના વા છાદિતાપિ અચ્છન્નાવ હોતિ. વુત્તમ્પિ ચેતં –

> ''આપજ્જતિ ગરુકં સાવસેસં,
> છાદેતિ અનાદરિયં પટિચ્ચ;
> ન ભિક્ખુની નો ચ ફુસેય્ય વજ્જં,
> પઞ્હા મેસા કુસલેહિ ચિન્તિતા''તિ. (પરિ॰ ૪૮૧) –

અયઞ્હિ પઞ્હો ઉક્ખિત્તકેન કથિતો.

અનન્તરાયિકોતિ યસ્સ દસસુ અન્તરાયેસુ એકોપિ નત્થિ, સો ચે અનન્તરાયિકસઞ્ઞી હુત્વા છાદેતિ, છન્ના હોતિ. સચેપિ સો ભીરુજાતિકતાય અન્ધકારે અમનુસ્સચણ્ડમિગભયેન અન્તરાયિકસઞ્ઞી હુત્વા છાદેતિ, અચ્છન્નાવ હોતિ. યસ્સપિ પબ્બતવિહારે વસન્તસ્સ કન્દરં વા નદિં વા અતિક્કમિત્વા આરોચેતબ્બં હોતિ, અન્તરામગ્ગે ચ ચણ્ડવાળઅમનુસ્સાદિભયં અત્થિ, મગ્ગે અજગરા નિપજ્જન્તિ, નદી પૂરા હોતિ, એતસ્મિં પન સતિયેવ અન્તરાયે અન્તરાયિકસઞ્ઞી છાદેતિ, અચ્છન્ના હોતિ. અન્તરાયિકસ્સ પન અન્તરાયિકસઞ્ઞાય છાદયતો અચ્છન્નાવ.

પહૂતિ સો સક્કોતિ ભિક્ખુનો સન્તિકં ગન્તુઞ્ચેવ આરોચેતુઞ્ચ, સો ચે પહુસઞ્ઞી હુત્વા છાદેતિ, છન્ના હોતિ. સચસ્સ મુખે અપ્પમત્તકો ગણ્ડો વા હોતિ, હનુકવાતો વા વિજ્ઝતિ, દન્તો વા રુજ્જતિ, ભિક્ખા વા મન્દા લદ્ધા હોતિ, તાવતકેન પન નેવ વત્તું ન સક્કોતિ, ન ગન્તું, અપિચ ખો ''ન સક્કોમી''તિ સઞ્ઞી હોતિ, અયં પહુ હુત્વા

અપ્પહુસઞ્ઞી નામ. ઇમિના છાદિતાપિ અચ્છાદિતા. અપ્પહુના પન વત્તું વા ગન્તું વા અસમત્થેન પહુસઞ્ઞિના વા અપ્પહુસઞ્ઞિના વા છાદિતા હોતિ, અચ્છાદિતાવ.

છાદેતુકામો ચ હોતિ છાદેતિ ચાતિ ઇદં ઉત્તાનત્થમેવ. સચે પન ''છાદેસ્સામી''તિ ધુરનિક્ખેપં કત્વા પુરેભત્તે વા પચ્છાભત્તે વા પઠમયામાદીસુ વા લજ્જિધમ્મં ઓક્કમિત્વા અન્તોઅરુણેયેવ આરોચેતિ, અયં **છાદેતુકામો ન છાદેતિ** નામ. યસ્સ પન અભિક્ખુકે ઠાને વસન્તસ્સ આપજ્જિત્વા સભાગસ્સ ભિક્ખુનો આગમનં આગમેન્તસ્સ, સભાગસ્સ સન્તિકં વા ગચ્છન્તસ્સ અડ્ઢમાસોપિ માસોપિ અતિક્કમતિ, અયં **ન છાદેતુકામો છાદેતિ** નામ, અયમ્પિ અચ્છન્નાવ હોતિ. યો પન આપન્નમત્તોવ અગ્ગિં અક્કન્તપુરિસો વિય સહસા પક્કમિત્વા સભાગટ્ઠાનં ગન્ત્વા આવિકરોતિ, અયં **ન છાદેતુકામોવ ન છાદેતિ** નામ. સચે પન સભાગં દિસ્વાપિ ''અયં મે ઉપજ્ઝાયો વા આચરિયો વા''તિ લજ્જાય નારોચેતિ, છન્નાવ હોતિ આપત્તિ. ઉપજ્ઝાયાદિભાવો હિ ઇધ અપ્પમાણં, અવેરિસભાગમત્તમેવ પમાણં. તસ્મા અવેરિસભાગસ્સ સન્તિકે આરોચેતબ્બા. યો પન વિસભાગો હોતિ સુત્વા પકાસેતુકામો, એવરૂપસ્સ ઉપજ્ઝાયસ્સપિ સન્તિકે ન આરોચેતબ્બા.

તત્થ પુરેભત્તં વા આપત્તિં આપન્નો હોતુ પચ્છાભત્તં વા દિવા વા રત્તિં વા, યાવ અરુણં ન ઉગ્ગચ્છતિ, તાવ આરોચેતબ્બં. ઉદ્ધસ્તે અરુણે પટિચ્છન્ના હોતિ, પટિચ્છાદનપચ્ચયા ચ દુક્કટં આપજ્જતિ, સભાગસઙ્ઘાદિસેસં આપન્નસ્સ પન સન્તિકે આવિકાતું ન વટ્ટતિ. સચે આવિકરોતિ, આપત્તિ આવિકતા હોતિ, દુક્કટા પન ન મુચ્ચતિ. તસ્મા સુદ્ધસ્સ સન્તિકે આવિકાતબ્બા. આવિકરોન્તો ચ ''તુય્હં સન્તિકે એકં આપત્તિં આવિકરોમી''તિ વા ''આચિક્ખામી''તિ વા આરોચેમી''તિ વા ''મમ એકં આપત્તિં આપન્નભાવં જાનાહી''તિ વા વદતુ, ''એકં ગરુકાપત્તિં આવિકરોમી''તિઆદિના વા નયેન વદતુ, સબ્બેહિપિ આકારેહિ અપ્પટિચ્છન્નાવ હોતીતિ **કુરુન્દિયં** વુત્તં. સચે પન ''લહુકાપત્તિં આવિકરોમી''તિઆદિના નયેન વદતિ, પટિચ્છન્નાવ હોતિ. વત્થું આરોચેતિ, આપત્તિં આરોચેતિ, ઉભયં આરોચેતિ, તિવિધેનપિ આરોચિતાવ હોતિ.

૨૩૭. ઇતિ ઇમાનિ દસ કારણાનિ ઉપપરિક્ખિત્વા પટિચ્છન્નપરિવાસં દેન્તેન પઠમમેવ પટિચ્છન્નભાવો જાનિતબ્બો, તતો પટિચ્છન્નદિવસે ચ આપત્તિયો ચ સલ્લક્ખેત્વા સચે એકાહપ્પટિચ્છન્ના હોતિ, ''અહં, ભન્તે, એકં આપત્તિં આપજ્જિં સઞ્ચેતનિકં સુક્કવિસ્સટ્ઠિં એકાહપ્પટિચ્છન્ન''ન્તિ એવં યાચાપેત્વા **ખન્ધકે** (ચૂળવ॰ ૯૮) આગતનયેનેવ કમ્મવાચં વત્વા પરિવાસો દાતબ્બો. અથ દ્વીહતીહાદિપટિચ્છન્ના હોતિ, ''દ્વીહપ્પટિચ્છન્નં, તીહપ્પટિચ્છન્નં, ચતૂહપ્પટિચ્છન્નં, પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નં...પે॰... ચુદ્દસાહપ્પટિચ્છન્ન''ન્તિ એવં યાવ ચુદ્દસદિવસાનિ દિવસવસેન યોજના કાતબ્બા, પઞ્ચદસદિવસપટિચ્છન્નાય ''પક્ખપટિચ્છન્ન''ન્તિ યોજના કાતબ્બા. તતો યાવ એકૂનતિંસતિમો દિવસો, તાવ ''અતિરેકપક્ખપટિચ્છન્ન''ન્તિ, તતો ''માસપટિચ્છન્નં, અતિરેકમાસપટિચ્છન્નં, દ્વેમાસપટિચ્છન્નં, અતિરેકદ્વેમાસપટિચ્છન્નં, તેમાસ...પે॰... અતિરેકએકાદસમાસપટિચ્છન્ન''ન્તિ એવં યોજના કાતબ્બા. સંવચ્છરે પુણ્ણે ''એકસંવચ્છરપટિચ્છન્ન''ન્તિ, તતો પરં ''અતિરેકસંવચ્છરં, દ્વેસંવચ્છર''ન્તિ એવં યાવ ''સટ્ઠિસંવચ્છરં, અતિરેકસટ્ઠિસંવચ્છરપટિચ્છન્ન''ન્તિ વા તતો વા ભિય્યોપિ વત્વા યોજના કાતબ્બા.

સચે પન દ્વે તિસ્સો તતુત્તરિ વા આપત્તિયો હોન્તિ, યથા ''એકં આપત્તિ''ન્તિ વુત્તં, એવં ''દ્વે આપત્તિયો, તિસ્સો આપત્તિયો''તિ વત્તબ્બં. તતો પરં પન સતં વા હોતુ સહસ્સં વા , ''સમ્બહુલા''તિ વત્તું વટ્ટતિ. નાનાવત્થુકાસુપિ ''અહં, ભન્તે, સમ્બહુલા સઙ્ઘાદિસેસા આપત્તિયો આપજ્જિં એકં સુક્કવિસ્સટ્ઠિં, એકં કાયસંસગ્ગં, એકં દુટ્ઠુલ્લવાચં, એકં અત્તકામં, એકં સઞ્ચરિત્તં, એકાહપ્પટિચ્છન્નાયો''તિ એવં ગણનવસેન વા ''અહં, ભન્તે,

સમ્બહુલા સઙ્ઘાદિસેસા આપત્તિયો આપજ્જિં નાનાવત્થુકા એકાહપ્પટિચ્છન્નાયો’’તિ એવં વત્થુકિત્તનવસેન વા ‘‘અહં, ભન્તે, સમ્બહુલા સઙ્ઘાદિસેસા આપત્તિયો આપજ્જિં એકાહપ્પટિચ્છન્નાયો’’તિ એવં નામમત્તવસેન વા યોજના કાતબ્બા. તત્થ નામં દુવિધં સજાતિસાધારણં સબ્બસાધારણઞ્ચ. તત્થ સઙ્ઘાદિસેસોતિ **સજાતિસાધારણં**. આપત્તીતિ **સબ્બસાધારણં**. તસ્મા ‘‘સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિં એકાહપ્પટિચ્છન્નાયો’’તિ એવં **સબ્બસાધારણનામવસેનપિ** વટ્ટતિ. ઇદઞ્હિ પરિવાસાદિવિનયકમ્મં **વત્થુવસેન ગોત્તવસેન નામવસેન આપત્તિવસેન ચ** કાતું વટ્ટતિયેવ.

તત્થ સુક્કવિસ્સટ્ઠીતિ **વત્થુ** ચેવ **ગોત્તઞ્ચ**. સઙ્ઘાદિસેસોતિ **નામઞ્ચેવ આપત્તિ** ચ. તત્થ ‘‘સુક્કવિસ્સટ્ઠિં કાયસંસગ્ગ’’ન્તિઆદિના વચનેનપિ ‘‘નાનાવત્થુકાયો’’તિ વચનેનપિ વત્થુ ચેવ ગોત્તઞ્ચ ગહિતં હોતિ. ‘‘સઙ્ઘાદિસેસો’’તિ વચનેનપિ ‘‘આપત્તિયો’’તિ વચનેનપિ નામઞ્ચેવ આપત્તિ ચ ગહિતા હોતિ. તસ્મા એતેસુ યસ્સ કસ્સચિ વસેન કમ્મવાચા કાતબ્બા. ઇધ પન સબ્બાપત્તીનં સાધારણવસેન સમ્બહુલનયેનેવ ચ સબ્બત્થ કમ્મવાચં યોજેત્વા દસ્સયિસ્સામ. એકઞ્હિ આપત્તિં આપજ્જિત્વા ‘‘સમ્બહુલા’’તિ વિનયકમ્મં કરોન્તસ્સપિ વુટ્ઠાતિ એકં વિના સમ્બહુલાનં અભાવતો. સમ્બહુલા પન આપજ્જિત્વા ‘‘એકં આપજ્જિ’’ન્તિ કરોન્તસ્સ ન વુટ્ઠાતિ, તસ્મા સમ્બહુલનયેનેવ યોજયિસ્સામ. સેય્યથિદં – પટિચ્છન્નપરિવાસં દેન્તેન સચે એકાહપ્પટિચ્છન્ના આપત્તિ હોતિ.

‘‘અહં, ભન્તે, સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિં એકાહપ્પટિચ્છન્નાયો, સોહં, ભન્તે, સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં એકાહપરિવાસં યાચામિ. અહં, ભન્તે, સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિં એકાહપ્પટિચ્છન્નાયો, દુતિયમ્પિ, ભન્તે, સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં એકાહપરિવાસં યાચામિ. અહં, ભન્તે, સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિં એકાહપ્પટિચ્છન્નાયો , તતિયમ્પિ, ભન્તે, સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં એકાહપરિવાસં યાચામીતિ –

એવં તિક્ખત્તું યાચાપેત્વા –

‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ એકાહપ્પટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં એકાહપરિવાસં યાચતિ, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં એકાહપરિવાસં દદેય્ય, એસા ઞત્તિ.

‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ એકાહપ્પટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં એકાહપરિવાસં યાચતિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં એકાહપરિવાસં દેતિ, યસ્સાયસ્મતો ખમતિ ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં એકાહપરિવાસસ્સ દાનં, સો તુણ્હસ્સ. યસ્સ નક્ખમતિ, સો ભાસેય્ય.

‘‘દુતિયમ્પિ એતમત્થં વદામિ...પે॰... તતિયમ્પિ એતમત્થં વદામિ...પે॰....

‘‘દિન્નો સઙ્ઘેન ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં એકાહપરિવાસો, ખમતિ સઙ્ઘસ્સ, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામી’’તિ –

એવં યો યો આપન્નો હોતિ, તસ્સ તસ્સ નામં ગહેત્વા કમ્મવાચા કાતબ્બા.

કમ્મવાચાપરિયોસાને ચ તેન ભિક્ખુના માળકસીમાયમેવ ''પરિવાસં સમાદિયામિ, વત્તં સમાદિયામી''તિ વત્તં સમાદાતબ્બં, સમાદિયિત્વા તત્થેવ સઙ્ઘસ્સ આરોચેતબ્બં. આરોચેન્તેન ચ –

> ''અહં, ભન્તે, સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિં એકાહપ્પટિચ્છન્નાયો, સોહં સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં એકાહપરિવાસં યાચિં, તસ્સ મે સઙ્ઘો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં એકાહપરિવાસં અદાસિ, સોહં પરિવસામિ, વેદિયામહં, ભન્તે, વેદિયતીતિ મં સઙ્ઘો ધારેતૂ''તિ –

એવં આરોચેતબ્બં. ઇમઞ્ચ અત્થં ગહેત્વા યાય કાયચિ વાચાય આરોચેતું વટ્ટતિયેવ.

આરોચેત્વા (ચૂળવ॰ અટ્ઠ॰ ૧૦૨) સચે નિક્ખિપિતુકામો હોતિ, ''પરિવાસં નિક્ખિપામિ, વત્તં નિક્ખિપામી''તિ નિક્ખિપિતબ્બં. એકપદેનપિ ચેત્થ નિક્ખિત્તો હોતિ પરિવાસો, દ્વીહિ પન સુનિક્ખિત્તોયેવ. સમાદાનેપિ એસેવ નયો. નિક્ખિત્તકાલતો પટ્ઠાય પકતત્તટ્ઠાને તિટ્ઠતિ. માળકતો ભિક્ખૂસુ નિક્ખન્તેસુ એકસ્સપિ સન્તિકે નિક્ખિપિતું વટ્ટતિ, માળકતો નિક્ખમિત્વા સતિં પટિલભન્તેન સહગચ્છન્તસ્સ સન્તિકે નિક્ખિપિતબ્બં. સચે સોપિ પક્કન્તો, અઞ્ઞસ્સ યસ્સ માળકે નારોચિતં, તસ્સ આરોચેત્વા નિક્ખિપિતબ્બં. આરોચેન્તેન ચ અવસાને ''વેદિયતીતિ મં આયસ્મા ધારેતૂ''તિ વત્તબ્બં. દ્વિન્નં આરોચેન્તેન ''આયસ્મન્તા ધારેન્તૂ''તિ, તિણ્ણં આરોચેન્તેન ''આયસ્મન્તો ધારેન્તૂ''તિ વત્તબ્બં. સચે અપ્પભિક્ખુકો વિહારો હોતિ, સભાગા ભિક્ખૂ વસન્તિ, વત્તં અનિક્ખિપિત્વા વિહારેયેવ રત્તિપરિગ્ગહો કાતબ્બો. અથ ન સક્કા સોધેતું, વુત્તનયેનેવ વત્તં નિક્ખિપિત્વા પચ્ચૂસસમયે એકેન ભિક્ખુના સદ્ધિં પરિક્ખિત્તસ્સ વિહારસ્સ પરિક્ખેપતો, અપરિક્ખિત્તસ્સ વિહારસ્સ પરિક્ખેપારહટ્ઠાનતો દ્વે લેડ્ડુપાતે અતિક્કમિત્વા મહામગ્ગતો ઓક્કમ્મ ગુમ્બેન વા વતિયા વા પટિચ્છન્નટ્ઠાને નિસીદિતબ્બં, અન્તોઅરુણેયેવ વુત્તનયેન વત્તં સમાદિયિત્વા આરોચેતબ્બં. આરોચેન્તેન સચે નવકતરો હોતિ, ''આવુસો''તિ વત્તબ્બં. સચે વુડ્ઢતરો, ''ભન્તે''તિ વત્તબ્બં. સચે અઞ્ઞો કોચિ ભિક્ખુ કેનચિદેવ કરણીયેન તં ઠાનં આગચ્છતિ, સચે એસ તં પસ્સતિ, સદ્દં વાસ્સ સુણાતિ, આરોચેતબ્બં, અનારોચેન્તસ્સ રત્તિચ્છેદો ચેવ વત્તભેદો ચ. અથ દ્વાદસહત્થં ઉપચારં ઓક્કમિત્વા અજાનન્તસ્સેવ ગચ્છતિ, રત્તિચ્છેદો હોતિયેવ, વત્તભેદો પન નત્થિ, ઉગ્ગતે અરુણે વત્તં નિક્ખિપિતબ્બં. સચે સો ભિક્ખુ કેનચિદેવ કરણીયેન પક્કન્તો હોતિ, યં અઞ્ઞં સબ્બપઠમં પસ્સતિ, તસ્સ આરોચેત્વા નિક્ખિપિતબ્બં. વિહારં ગન્ત્વાપિ યં પઠમં પસ્સતિ, તસ્સ આરોચેત્વા નિક્ખિપિતબ્બં. અયં **નિક્ખિત્તવત્તસ્સ પરિહારો**.

૨૩૮. એવં યત્તકાનિ દિવસાનિ આપત્તિ પટિચ્છન્ના હોતિ, તત્તકાનિ તતો અધિકતરાનિ વા કુક્કુચ્ચવિનોદનત્થાય પરિવસિત્વા સઙ્ઘં ઉપસઙ્કમિત્વા વત્તં સમાદિયિત્વા માનત્તં યાચિતબ્બં. અયઞ્હિ વત્તે સમાદિન્ને એવ માનત્તારહો હોતિ નિક્ખિત્તવત્તેન પરિવુત્થત્તા. અનિક્ખિત્તવત્તસ્સ પન પુન સમાદાનકિચ્ચં નત્થિ. સો હિ પટિચ્છન્નદિવસાતિક્કમેનેવ માનત્તારહો હોતિ, તસ્મા તસ્સ માનત્તં દાતબ્બમેવ. તં દેન્તેન –

> ''અહં, ભન્તે, સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિં એકાહપ્પટિચ્છન્નાયો, સોહં સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં એકાહપરિવાસં યાચિં, તસ્સ મે સઙ્ઘો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં એકાહપરિવાસં અદાસિ, સોહં, ભન્તે, પરિવુત્થપરિવાસો સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં યાચામિ. અહં, ભન્તે...પે॰... સોહં પરિવુત્થપરિવાસો, દુતિયમ્પિ, ભન્તે, સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં

આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં યાચામિ. અહં, ભન્તે...પે॰... સોહં પરિવુત્થપરિવાસો, તતિયમ્પિ, ભન્તે, સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં યાચામી''તિ –

એવં તિક્ખત્તું યાચાપેત્વા –

''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ એકાહપ્પટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં એકાહપરિવાસં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં એકાહપરિવાસં અદાસિ, સો પરિવુત્થપરિવાસો સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં યાચતિ, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં દદેય્ય, એસા ઞત્તિ.

''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ એકાહપ્પટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં એકાહપરિવાસં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં એકાહપરિવાસં અદાસિ, સો પરિવુત્થપરિવાસો સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં યાચતિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં દેતિ, યસ્સાયસ્મતો ખમતિ ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તસ્સ દાનં, સો તુણ્હસ્સ. યસ્સ નક્ખમતિ, સો ભાસેય્ય.

''દુતિયમ્પિ એતમત્થં વદામિ...પે॰... તતિયમ્પિ એતમત્થં વદામિ...પે॰....

''દિન્નં સઙ્ઘેન ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં, ખમતિ સઙ્ઘસ્સ, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામી''તિ –

એવં કમ્મવાચા કાતબ્બા.

કમ્મવાચાપરિયોસાને ચ તેન ભિક્ખુના માળકસીમાયમેવ ''માનત્તં સમાદિયામિ, વત્તં સમાદિયામી''તિ વત્તં સમાદાતબ્બં, સમાદિયિત્વા તત્થેવ સઙ્ઘસ્સ આરોચેતબ્બં. આરોચેન્તેન ચ –

''અહં, ભન્તે, સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિં એકાહપ્પટિચ્છન્નાયો, સોહં સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં એકાહપરિવાસં યાચિં, તસ્સ મે સઙ્ઘો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં એકાહપરિવાસં અદાસિ, સોહં પરિવુત્થપરિવાસો સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં યાચિં, તસ્સ મે સઙ્ઘો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં અદાસિ, સોહં માનત્તં ચરામિ, વેદિયામહં ભન્તે, વેદિયતીતિ મં સઙ્ઘો ધારેતૂ''તિ –

એવં આરોચેતબ્બં. ઇમઞ્ચ પન અત્થં ગહેત્વા યાય કાયચિ વાચાય આરોચેતું વટ્ટતિયેવ.

આરોચેત્વા સચે નિક્ખિપિતુકામો હોતિ, ''માનત્તં નિક્ખિપામિ, વત્તં નિક્ખિપામી''તિ સઙ્ઘમજ્ઝે નિક્ખિપિતબ્બં. માળકતો ભિક્ખૂસુ નિક્ખન્તેસુ એકસ્સપિ સન્તિકે નિક્ખિપિતું વટ્ટતિ. માળકતો નિક્ખમિત્વા સતિં પટિલભન્તેન

સહગચ્છન્તસ્સ સન્તિકે નિક્ખિપિતબ્બં. સચે સોપિ પક્કન્તો, અઞ્ઞસ્સ યસ્સ માળકે નારોચિતં, તસ્સ આરોચેત્વા નિક્ખિપિતબ્બં. આરોચેન્તેન પન અવસાને ‘‘વેદિયતીતિ મં આયસ્મા ધારેતૂ’’તિ વત્તબ્બં. દ્વિન્નં આરોચેન્તેન ‘‘આયસ્મન્તા ધારેન્તૂ’’તિ, તિણ્ણં આરોચેન્તેન ‘‘આયસ્મન્તો ધારેન્તૂ’’તિ વત્તબ્બં. નિક્ખિત્તકાલતો પટ્ઠાય પકતત્તટ્ઠાને તિટ્ઠતિ. સચે અપ્પભિક્ખુકો વિહારો હોતિ, સભાગા ભિક્ખૂ વસન્તિ, વત્તં અનિક્ખિપિત્વા અન્તોવિહારેયેવ રત્તિયો ગણેતબ્બા. અથ ન સક્કા સોધેતું, વુત્તનયેનેવ વત્તં નિક્ખિપિત્વા પચ્ચૂસસમયે ચતૂહિ પઞ્ચહિ વા ભિક્ખૂહિ સદ્ધિં પરિક્ખિત્તસ્સ વિહારસ્સ પરિક્ખેપતો, અપરિક્ખિત્તસ્સ પરિક્ખેપારહટ્ઠાનતો દ્વે લેડ્ડુપાતે અતિક્કમિત્વા મહામગ્ગતો ઓક્કમ્મ ગુમ્બેન વા વતિયા વા પટિચ્છન્નટ્ઠાને નિસીદિતબ્બં, અન્તોઅરુણેયેવ વુત્તનયેન વત્તં સમાદિયિત્વા આરોચેતબ્બં. સચે અઞ્ઞો કોચિ ભિક્ખુ કેનચિદેવ કરણીયેન તં ઠાનં આગચ્છતિ, સચે એસ તં પસ્સતિ, સદ્દં વાસ્સ સુણાતિ, આરોચેતબ્બં. અનારોચેન્તસ્સ રત્તિચ્છેદો ચેવ વત્તભેદો ચ, અથ દ્વાદસહત્થં ઉપચારં ઓક્કમિત્વા અજાનન્તસ્સેવ ગચ્છતિ, રત્તિચ્છેદો હોતિ એવ, વત્તભેદો પન નત્થિ. આરોચિતકાલતો પટ્ઠાય એકં ભિક્ખું ઠપેત્વા સેસેહિ સતિ કરણીયે ગન્તુમ્પિ વટ્ટતિ, અરુણે ઉટ્ઠિતે તસ્સ ભિક્ખુસ્સ સન્તિકે વત્તં નિક્ખિપિતબ્બં. સચે સોપિ કેનચિ કમ્મેન પુરે અરુણેયેવ ગચ્છતિ, અઞ્ઞં વિહારતો નિક્ખન્તં વા આગન્તુકં વા યં પઠમં પસ્સતિ, તસ્સ સન્તિકે આરોચેત્વા વત્તં નિક્ખિપિતબ્બં. અયઞ્ચ યસ્મા ગણસ્સ આરોચેત્વા ભિક્ખૂનઞ્ચ અત્થિભાવં સલ્લક્ખેત્વાવ વસિ, તેનસ્સ ઊને ગણે ચરણદોસો વા વિપ્પવાસો વા ન હોતિ. સચે ન કઞ્ચિ પસ્સતિ, વિહારં ગન્ત્વાપિ યં પઠમં પસ્સતિ, તસ્સ આરોચેત્વા નિક્ખિપિતબ્બં. અયં **નિક્ખિત્તવત્તસ્સ પરિહારો**.

૨૩૯. એવં છારત્તં માનત્તં અખણ્ડં ચરિત્વા યત્થ સિયા વીસતિગણો ભિક્ખુસઙ્ઘો, તત્થ સો ભિક્ખુ અબ્ભેતબ્બો. અબ્ભેન્તેહિ ચ પઠમં અબ્ભાનારહો કાતબ્બો. અયઞ્હિ નિક્ખિત્તવત્તત્તા પકતત્તટ્ઠાને ઠિતો, પકતત્તસ્સ ચ અબ્ભાનં કાતું ન વટ્ટતિ, તસ્મા વત્તં સમાદાપેતબ્બો, વત્તે સમાદિન્ને અબ્ભાનારહો હોતિ. તેનપિ વત્તં સમાદિયિત્વા આરોચેત્વા અબ્ભાનં યાચિતબ્બં. અનિક્ખિત્તવત્તસ્સ પુન વત્તસમાદાનકિચ્ચં નત્થિ. સો હિ છારત્તાતિક્કમેનેવ અબ્ભાનારહો હોતિ, તસ્મા સો અબ્ભેતબ્બો. અબ્ભેન્તેન ચ –

> ‘‘અહં, ભન્તે, સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિં એકાહપ્પટિચ્છન્નાયો, સોહં સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં એકાહપરિવાસં યાચિં, તસ્સ મે સઙ્ઘો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં એકાહપરિવાસં અદાસિ, સોહં પરિવુત્થપરિવાસો સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં યાચિં, તસ્સ મે સઙ્ઘો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં અદાસિ, સોહં, ભન્તે, ચિણ્ણમાનત્તો સઙ્ઘં અબ્ભાનં યાચામિ. અહં, ભન્તે…પે॰… સોહં ચિણ્ણમાનત્તો દુતિયમ્પિ, ભન્તે, સઙ્ઘં અબ્ભાનં યાચામિ. અહં, ભન્તે…પે॰… સોહં ચિણ્ણમાનત્તો તતિયમ્પિ, ભન્તે, સઙ્ઘં અબ્ભાનં યાચામી’’તિ –

એવં તિક્ખત્તું યાચાપેત્વા –

> ‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ એકાહપ્પટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં એકાહપરિવાસં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં એકાહપરિવાસં અદાસિ, સો પરિવુત્થપરિવાસો સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો સમ્બહુલાનં

આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં અદાસિ, સો ચિણ્ણમાનત્તો સઙ્ઘં અબ્ભાનં યાચતિ, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામં ભિક્ખું અબ્ભેય્ય, એસા ઞત્તિ.

‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ એકાહપ્પટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં એકાહપરિવાસં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં એકાહપરિવાસં અદાસિ, સો પરિવુત્થપરિવાસો સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં અદાસિ, સો ચિણ્ણમાનત્તો સઙ્ઘં અબ્ભાનં યાચતિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામં ભિક્ખું અબ્ભેતિ, યસ્સાયસ્મતો ખમતિ ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો અબ્ભાનં, સો તુણ્હસ્સ. યસ્સ નક્ખમતિ, સો ભાસેય્ય.

‘‘દુતિયમ્પિ એતમત્થં વદામિ…પે॰… તતિયમ્પિ એતમત્થં વદામિ…પે॰….

‘‘અબ્ભિતો સઙ્ઘેન ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ, ખમતિ સઙ્ઘસ્સ, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામી’’તિ –

એવં કમ્મવાચા કાતબ્બા.

એવં તાવ એકાહપ્પટિચ્છન્નાય આપત્તિયા પટિચ્છન્નપરિવાસો માનત્તદાનં અબ્ભાનઞ્ચ વેદિતબ્બં. ઇમિનાવ નયેન દ્વીહાદિપટિચ્છન્નાસુપિ તદનુરૂપા કમ્મવાચા કાતબ્બા.

૨૪૦. સચે પન અપ્પટિચ્છન્ના આપત્તિ હોતિ, પરિવાસં અદત્વા માનત્તમેવ દત્વા ચિણ્ણમાનત્તો અબ્ભેતબ્બો. કથં? માનત્તં દેન્તેન તાવ –

‘‘અહં, ભન્તે, સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિં અપ્પટિચ્છન્નાયો, સોહં, ભન્તે, સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં યાચામિ. અહં, ભન્તે…પે॰… દુતિયમ્પિ, ભન્તે, સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં યાચામિ. અહં , ભન્તે…પે॰… તતિયમ્પિ, ભન્તે, સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં યાચામી’’તિ –

તિક્ખત્તું યાચાપેત્વા –

‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ અપ્પટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં યાચતિ, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં દદેય્ય, એસા ઞત્તિ.

‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ અપ્પટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં યાચતિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં દેતિ, યસ્સાયસ્મતો ખમતિ ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તસ્સ દાનં, સો તુણ્હસ્સ. યસ્સ નક્ખમતિ, સો ભાસેય્ય.

‘‘દુતિયમ્પિ એતમત્થં વદામિ…પે॰… તતિયમ્પિ એતમત્થં વદામિ…પે॰….

‘‘દિન્નં સઙ્ઘેન ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં, ખમતિ સઙ્ઘસ્સ, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામી’’તિ –

એવં કમ્મવાચા કાતબ્બા.

કમ્મવાચાપરિયોસાને ચ વત્તસમાદાનં વત્તનિક્ખેપો માનત્તચરણઞ્ચ સબ્બં વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બં. આરોચેન્તેન પન –

‘‘અહં, ભન્તે, સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિં અપ્પટિચ્છન્નાયો, સોહં સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં યાચિં, તસ્સ મે સઙ્ઘો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં અદાસિ, સોહં માનત્તં ચરામિ, વેદિયામહં, ભન્તે, વેદિયતીતિ મં સઙ્ઘો ધારેતૂ’’તિ –

એવં આરોચેતબ્બં.

એકસ્સ દ્વિન્નં તિણ્ણં વા આરોચેન્તેન પટિચ્છન્નમાનત્તે વુત્તનયેનેવ આરોચેતબ્બં. ચિણ્ણમાનત્તો ચ યત્થ સિયા વીસતિગણો ભિક્ખુસઙ્ઘો, તત્થ સો અબ્ભેતબ્બો. અબ્ભેન્તેન ચ –

‘‘અહં , ભન્તે, સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિં અપ્પટિચ્છન્નાયો, સોહં સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં યાચિં, તસ્સ મે સઙ્ઘો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં અદાસિ, સોહં ચિણ્ણમાનત્તો સઙ્ઘં અબ્ભાનં યાચામિ. અહં, ભન્તે…પે॰… સોહં ચિણ્ણમાનત્તો દુતિયમ્પિ, ભન્તે, સઙ્ઘં અબ્ભાનં યાચામિ. અહં, ભન્તે…પે॰… સોહં ચિણ્ણમાનત્તો તતિયમ્પિ, ભન્તે, સઙ્ઘં અબ્ભાનં યાચામી’’તિ –

એવં તિક્ખત્તું યાચાપેત્વા –

‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ અપ્પટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં અદાસિ, સો ચિણ્ણમાનત્તો સઙ્ઘં અબ્ભાનં યાચતિ, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામં ભિક્ખું અબ્ભેય્ય, એસા ઞત્તિ.

‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ અપ્પટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં અદાસિ, સો ચિણ્ણમાનત્તો સઙ્ઘં અબ્ભાનં યાચતિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામં ભિક્ખું અબ્ભેતિ, યસ્સાયસ્મતો ખમતિ ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો અબ્ભાનં, સો તુણ્હસ્સ. યસ્સ નક્ખમતિ, સો ભાસેય્ય.

‘‘દુતિયમ્પિ એતમત્થં વદામિ…પે॰… તતિયમ્પિ એતમત્થં વદામિ…પે॰….

અબ્ભિતો સઙ્ઘેન ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ, ખમતિ સઙ્ઘસ્સ, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામી''તિ –

એવં કમ્મવાચં વત્વા અબ્ભેતબ્બો. એવં અપ્પટિચ્છન્નાય આપત્તિયા વુટ્ઠાનં વેદિતબ્બં.

૨૪૧. સચે કસ્સચિ એકાપત્તિ પટિચ્છન્ના હોતિ, એકા અપ્પટિચ્છન્ના, તસ્સ પટિચ્છન્નાય આપત્તિયા પરિવાસં દત્વા પરિવુત્થપરિવાસસ્સ માનત્તં દેન્તેન અપ્પટિચ્છન્નાપત્તિં પટિચ્છન્નાપત્તિયા સમોધાનેત્વાપિ દાતું વટ્ટતિ. કથં? સચે પટિચ્છન્નાપત્તિ એકાહપ્પટિચ્છન્ના હોતિ –

''અહં, ભન્તે, સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિં એકાહપ્પટિચ્છન્નાયો, સોહં સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં એકાહપરિવાસં યાચિં, તસ્સ મે સઙ્ઘો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં એકાહપરિવાસં અદાસિ, સોહં પરિવુત્થપરિવાસો, અહં, ભન્તે, સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિં અપ્પટિચ્છન્નાયો, સોહં, ભન્તે, સઙ્ઘં તાસં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પટિચ્છન્નાનઞ્ચ અપ્પટિચ્છન્નાનઞ્ચ છારત્તં માનત્તં યાચામી''તિ –

તિક્ખત્તું યાચાપેત્વા –

''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ એકાહપ્પટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં એકાહપરિવાસં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં એકાહપરિવાસં અદાસિ, સો પરિવુત્થપરિવાસો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ અપ્પટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં તાસં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પટિચ્છન્નાનઞ્ચ અપ્પટિચ્છન્નાનઞ્ચ છારત્તં માનત્તં યાચતિ, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો તાસં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પટિચ્છન્નાનઞ્ચ અપ્પટિચ્છન્નાનઞ્ચ છારત્તં માનત્તં દદેય્ય, એસા ઞત્તિ.

''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ એકાહપ્પટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં એકાહપરિવાસં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં એકાહપરિવાસં અદાસિ, સો પરિવુત્થપરિવાસો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ અપ્પટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં તાસં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પટિચ્છન્નાનઞ્ચ અપ્પટિચ્છન્નાનઞ્ચ છારત્તં માનત્તં યાચતિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો તાસં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પટિચ્છન્નાનઞ્ચ અપ્પટિચ્છન્નાનઞ્ચ છારત્તં માનત્તં દેતિ, યસ્સાયસ્મતો ખમતિ ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો તાસં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પટિચ્છન્નાનઞ્ચ અપ્પટિચ્છન્નાનઞ્ચ છારત્તં માનત્તસ્સ દાનં, સો તુણ્હસ્સ. યસ્સ નક્ખમતિ, સો ભાસેય્ય.

''દુતિયમ્પિ એતમત્થં વદામિ...પે॰... તતિયમ્પિ એતમત્થં વદામિ...પે॰....

''દિન્નં સઙ્ઘેન ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો તાસં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પટિચ્છન્નાનઞ્ચ અપ્પટિચ્છન્નાનઞ્ચ છારત્તં માનત્તં, ખમતિ સઙ્ઘસ્સ, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામી''તિ –

એવં કમ્મવાચા કાતબ્બા.

કમ્મવાચાપરિયોસાને ચ વત્તસમાદાનાદિ સબ્બં વુત્તનયમેવ. આરોચેન્તેન પન –

‘‘અહં, ભન્તે, સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિં એકાહપ્પટિચ્છન્નાયો, સોહં સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં એકાહપરિવાસં યાચિં, તસ્સ મે સઙ્ઘો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં એકાહપરિવાસં અદાસિ, સોહં પરિવુત્થપરિવાસો, અહં, ભન્તે, સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિં અપ્પટિચ્છન્નાયો, સોહં, ભન્તે, સઙ્ઘં તાસં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પટિચ્છન્નાનઞ્ચ અપ્પટિચ્છન્નાનઞ્ચ છારત્તં માનત્તં યાચિં, તસ્સ મે સઙ્ઘો તાસં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પટિચ્છન્નાનઞ્ચ અપ્પટિચ્છન્નાનઞ્ચ છારત્તં માનત્તં અદાસિ, સોહં માનત્તં ચરામિ, વેદિયામહં, ભન્તે, વેદિયતીતિ મં સઙ્ઘો ધારેતૂ’’તિ –

એવં આરોચેતબ્બં.

સમાદિન્નમાનત્તેન ચ અનૂનં કત્વા વુત્તનયેન છારત્તં માનત્તં ચરિતબ્બં. ચિણ્ણમાનત્તો ચ યત્થ સિયા વીસતિગણો ભિક્ખુસઙ્ઘો, તત્થ સો અબ્ભેતબ્બો. અબ્ભેન્તેન ચ –

‘‘અહં , ભન્તે, સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિં એકાહપ્પટિચ્છન્નાયો, સોહં સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં એકાહપરિવાસં યાચિં, તસ્સ મે સઙ્ઘો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં એકાહપરિવાસં અદાસિ, સોહં પરિવુત્થપરિવાસો, અહં, ભન્તે, સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિં અપ્પટિચ્છન્નાયો, સોહં, ભન્તે, સઙ્ઘં તાસં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પટિચ્છન્નાનઞ્ચ અપ્પટિચ્છન્નાનઞ્ચ છારત્તં માનત્તં યાચિં, તસ્સ મે સઙ્ઘો તાસં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પટિચ્છન્નાનઞ્ચ અપ્પટિચ્છન્નાનઞ્ચ છારત્તં માનત્તં અદાસિ, સોહં, ભન્તે, ચિણ્ણમાનત્તો સઙ્ઘં અબ્ભાનં યાચામી’’તિ –

એવં તિક્ખત્તું યાચાપેત્વા –

‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ એકાહપ્પટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં એકાહપરિવાસં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં એકાહપરિવાસં અદાસિ, સો પરિવુત્થપરિવાસો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ અપ્પટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં તાસં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પટિચ્છન્નાનઞ્ચ અપ્પટિચ્છન્નાનઞ્ચ છારત્તં માનત્તં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો તાસં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પટિચ્છન્નાઞ્ચ અપ્પટિચ્છન્નાનઞ્ચ છારત્તં માનત્તં અદાસિ, સો ચિણ્ણમાનત્તો સઙ્ઘં અબ્ભાનં યાચતિ, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામં ભિક્ખું અબ્ભેય્ય, એસા ઞત્તિ.

‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ એકાહપ્પટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં તાસં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં એકાહપરિવાસં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં એકાહપ્પટિચ્છન્નાનં એકાહપરિવાસં અદાસિ, સો પરિવુત્થપરિવાસો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ અપ્પટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં તાસં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પટિચ્છન્નાનઞ્ચ અપ્પટિચ્છન્નાનઞ્ચ છારત્તં માનત્તં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો તાસં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પટિચ્છન્નાનઞ્ચ અપ્પટિચ્છન્નાનઞ્ચ છારત્તં માનત્તં અદાસિ, સો ચિણ્ણમાનત્તો સઙ્ઘં અબ્ભાનં

યાચતિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામં ભિક્ખું અબ્ભેતિ, યસ્સાયસ્મતો ખમતિ ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો અબ્ભાનં, સો તુણ્હસ્સ. યસ્સ નક્ખમતિ, સો ભાસેય્ય.

''દુતિયમ્પિ એતમત્થં વદામિ...પે॰... તતિયમ્પિ એતમત્થં વદામિ...પે॰....

''અબ્ભિતો સઙ્ઘેન ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ, ખમતિ સઙ્ઘસ્સ, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામી''તિ –

એવં કમ્મવાચં કત્વા અબ્ભેતબ્બો.

પટિચ્છન્નપરિવાસકથા નિટ્ઠિતા.

૨૪૨. સુદ્ધન્તપરિવાસો સમોધાનપરિવાસોતિ દ્વે અવસેસા. તત્થ (ચૂળવ॰ અટ્ઠ॰ ૧૦૨) **સુદ્ધન્તપરિવાસો** દુવિધો ચૂળસુદ્ધન્તો મહાસુદ્ધન્તોતિ. દુવિધોપિ ચેસ રત્તિપરિચ્છેદં સકલં વા એકચ્ચં વા અજાનન્તસ્સ ચ અસ્સરન્તસ્સ ચ તત્થ વેમતિકસ્સ ચ દાતબ્બો. આપત્તિપરિયન્તં પન ''એત્તકા અહં આપત્તિયો આપન્નો''તિ જાનાતુ વા મા વા, અકારણમેતં, તત્થ યો ઉપસમ્પદતો પટ્ઠાય અનુલોમક્કમેન વા આરોચિતદિવસતો પટ્ઠાય પટિલોમક્કમેન વા ''અસુકઞ્ચ અસુકઞ્ચ દિવસં વા પક્ખં વા માસં વા સંવચ્છરં વા તવ સુદ્ધભાવં જાનાસી''તિ પુચ્છિયમાનો ''આમ, ભન્તે, જાનામિ, એત્તકં નામ કાલં અહં સુદ્ધો''તિ વદતિ, તસ્સ દિન્નો સુદ્ધન્તપરિવાસો **ચૂળસુદ્ધન્તો**તિ વુચ્ચતિ.

તં ગહેત્વા પરિવસન્તેન યત્તકં કાલં અત્તનો સુદ્ધિં જાનાતિ, તત્તકં અપનેત્વા અવસેસં માસં વા દ્વેમાસં વા પરિવસિતબ્બં. સચે ''માસમત્તં અસુદ્ધોમ્હી''તિ સલ્લક્ખેત્વા અગ્ગહેસિ, પરિવસન્તો ચ પુન અઞ્ઞં માસં સરતિ, તમ્પિ માસં પરિવસિતબ્બમેવ, પુન પરિવાસદાનકિચ્ચં નત્થિ. અથ ''દ્વેમાસં અસુદ્ધોમ્હી''તિ સલ્લક્ખેત્વા અગ્ગહેસિ, પરિવસન્તો ચ ''માસમત્તમેવાહં અસુદ્ધોમ્હી''તિ સન્નિટ્ઠાનં કરોતિ, માસમેવ પરિવસિતબ્બં, પુન પરિવાસદાનકિચ્ચં નત્થિ. અયઞ્હિ સુદ્ધન્તપરિવાસો નામ ઉદ્ધમ્પિ આરોહતિ, હેટ્ઠાપિ ઓરોહતિ. ઇદમસ્સ લક્ખણં. અઞ્ઞસ્મિં પન આપત્તિવુટ્ઠાને ઇદં લક્ખણં – યો અપ્પટિચ્છન્નં આપત્તિં ''પટિચ્છન્ના''તિ વિનયકમ્મં કરોતિ, તસ્સાપત્તિ વુટ્ઠાતિ. યો પટિચ્છન્નં ''અપ્પટિચ્છન્ના''તિ વિનયકમ્મં કરોતિ, તસ્સ ન વુટ્ઠાતિ. અચિરપટિચ્છન્નં ''ચિરપટિચ્છન્ના''તિ કરોન્તસ્સપિ વુટ્ઠાતિ, ચિરપટિચ્છન્નં ''અચિરપટિચ્છન્ના''તિ કરોન્તસ્સ ન વુટ્ઠાતિ. એકં આપત્તિં આપજ્જિત્વા ''સમ્બહુલા''તિ કરોન્તસ્સ વુટ્ઠાતિ એકં વિના સમ્બહુલાનં અભાવતો. સમ્બહુલા પન આપજ્જિત્વા ''એકં આપજ્જિ''ન્તિ કરોન્તસ્સ ન વુટ્ઠાતિ.

યો પન યથાવુત્તેન અનુલોમપટિલોમનયેન પુચ્છિયમાનોપિ રત્તિપરિયન્તં ન જાનાતિ નસ્સરતિ, વેમતિકો વા હોતિ, તસ્સ દિન્નો સુદ્ધન્તપરિવાસો **મહાસુદ્ધન્તો**તિ વુચ્ચતિ. તં ગહેત્વા ગહિતદિવસતો પટ્ઠાય યાવ ઉપસમ્પદદિવસો, તાવ રત્તિયો ગણેત્વા પરિવસિતબ્બં, અયં ઉદ્ધં નારોહતિ, હેટ્ઠા પન ઓરોહતિ. તસ્મા સચે પરિવસન્તો રત્તિપરિચ્છેદે સન્નિટ્ઠાનં કરોતિ ''માસો વા સંવચ્છરો વા મય્હં આપન્નસ્સા''તિ, માસં વા સંવચ્છરં વા પરિવસિતબ્બં.

પરિવાસયાચનદાનલક્ખણં પનેત્થ એવં વેદિતબ્બં – તેન ભિક્ખુના સઙ્ઘં ઉપસઙ્કમિત્વા એકંસં ઉત્તરાસઙ્ગં કરિત્વા વુડ્ઢાનં ભિક્ખૂનં પાદે વન્દિત્વા ઉક્કુટિકં નિસીદિત્વા અઞ્જલિં પગ્ગહેત્વા એવમસ્સ વચનીયો –

‘‘અહં, ભન્તે, સમ્બહુલા સઙ્ઘાદિસેસા આપત્તિયો આપજ્જિં, આપત્તિપરિયન્તં ન જાનામિ, રત્તિપરિયન્તં ન જાનામિ, આપત્તિપરિયન્તં નસ્સરામિ, રત્તિપરિયન્તં નસ્સરામિ, આપત્તિપરિયન્તે વેમતિકો, રત્તિપરિયન્તે વેમતિકો, સોહં સઙ્ઘં તાસં આપત્તીનં સુદ્ધન્તપરિવાસં યાચામી’’તિ.

દુતિયમ્પિ યાચિતબ્બો. તતિયમ્પિ યાચિતબ્બો.

બ્યત્તેન ભિક્ખુના પટિબલેન સઙ્ઘો ઞાપેતબ્બો –

‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ સમ્બહુલા સઙ્ઘાદિસેસા આપત્તિયો આપજ્જિ, આપત્તિપરિયન્તં ન જાનાતિ, રત્તિપરિયન્તં ન જાનાતિ, આપત્તિપરિયન્તં નસ્સરતિ, રત્તિપરિયન્તં નસ્સરતિ, આપત્તિપરિયન્તે વેમતિકો, રત્તિપરિયન્તે વેમતિકો, સો સઙ્ઘં તાસં આપત્તીનં સુદ્ધન્તપરિવાસં યાચતિ, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો તાસં આપત્તીનં સુદ્ધન્તપરિવાસં દદેય્ય, એસા ઞત્તિ.

‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ સમ્બહુલા સઙ્ઘાદિસેસા આપત્તિયો આપજ્જિ, આપત્તિપરિયન્તં ન જાનાતિ, રત્તિપરિયન્તં ન જાનાતિ, આપત્તિપરિયન્તં નસ્સરતિ, રત્તિપરિયન્તં નસ્સરતિ, આપત્તિપરિયન્તે વેમતિકો, રત્તિપરિયન્તે વેમતિકો, સો સઙ્ઘં તાસં આપત્તીનં સુદ્ધન્તપરિવાસં યાચતિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો તાસં આપત્તીનં સુદ્ધન્તપરિવાસં દેતિ, યસ્સાયસ્મતો ખમતિ ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો તાસં આપત્તીનં સુદ્ધન્તપરિવાસસ્સ દાનં, સો તુણ્હસ્સ. યસ્સ નક્ખમતિ, સો ભાસેય્ય.

‘‘દુતિયમ્પિ એતમત્થં વદામિ...પે॰... તતિયમ્પિ એતમત્થં વદામિ...પે॰....

‘‘દિન્નો સઙ્ઘેન ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો તાસં આપત્તીનં. સુદ્ધન્તપરિવાસો, ખમતિ સઙ્ઘસ્સ, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામી’’તિ –

એવં સુદ્ધન્તપરિવાસો દાતબ્બો.

કમ્મવાચાપરિયોસાને વત્તસમાદાનાદિ સબ્બં વુત્તનયમેવ. આરોચેન્તેન પન –

‘‘અહં, ભન્તે, સમ્બહુલા સઙ્ઘાદિસેસા આપત્તિયો આપજ્જિં, આપત્તિપરિયન્તં ન જાનામિ, રત્તિપરિયન્તં ન જાનામિ, આપત્તિપરિયન્તં નસ્સરામિ, રત્તિપરિયન્તં નસ્સરામિ, આપત્તિપરિયન્તે વેમતિકો, રત્તિપરિયન્તે વેમતિકો, સોહં, ભન્તે, સઙ્ઘં તાસં આપત્તીનં સુદ્ધન્તપરિવાસં યાચિં, તસ્સ મે સઙ્ઘો તાસં આપત્તીનં સુદ્ધન્તપરિવાસં અદાસિ, સોહં પરિવસામિ, વેદિયામહં, ભન્તે, વેદિયતીતિ મં સઙ્ઘો ધારેતૂ’’તિ આરોચેતબ્બં.

એકસ્સ દ્વિન્નં વા તિણ્ણં વા આરોચનં વુત્તનયમેવ. પરિવુત્થપરિવાસસ્સ માનત્તં દેન્તેન –

‘‘અહં , ભન્તે, સમ્બહુલા સઙ્ઘાદિસેસા આપત્તિયો આપજ્જિં, આપત્તિપરિયન્તં ન જાનામિ, રત્તિપરિયન્તં ન જાનામિ, આપત્તિપરિયન્તં નસ્સરામિ, રત્તિપરિયન્તં નસ્સરામિ, આપત્તિપરિયન્તે વેમતિકો, રત્તિપરિયન્તે વેમતિકો, સોહં, ભન્તે, સઙ્ઘં તાસં આપત્તીનં સુદ્ધન્તપરિવાસં યાચિં, તસ્સ મે સઙ્ઘો તાસં આપત્તીનં સુદ્ધન્તપરિવાસં અદાસિ, સોહં, ભન્તે, પરિવુત્થપરિવાસો સઙ્ઘં તાસં આપત્તીનં છારત્તં મારત્તં યાચામી’’તિ –

એવં તિક્ખત્તું યાચાપેત્વા –

‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ સમ્બહુલા સઙ્ઘાદિસેસા આપત્તિયો આપજ્જિ, આપત્તિપરિયન્તં ન જાનાતિ, રત્તિપરિયન્તં ન જાનાતિ, આપત્તિપરિયન્તં નસ્સરતિ, રત્તિપરિયન્તં નસ્સરતિ, આપત્તિપરિયન્તે વેમતિકો, રત્તિપરિયન્તે વેમતિકો, સો સઙ્ઘં તાસં આપત્તીનં સુદ્ધન્તપરિવાસં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો તાસં આપત્તીનં સુદ્ધન્તપરિવાસં અદાસિ, સો પરિવુત્થપરિવાસો સઙ્ઘં તાસં આપત્તીનં છારત્તં માનત્તં યાચતિ, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો તાસં આપત્તીનં છારત્તં માનત્તં દદેય્ય, એસા ઞત્તિ.

‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ સમ્બહુલા સઙ્ઘાદિસેસા આપત્તિયો આપજ્જિ, આપત્તિપરિયન્તં ન જાનાતિ, રત્તિપરિયન્તં ન જાનાતિ, આપત્તિપરિયન્તં નસ્સરતિ, રત્તિપરિયન્તં નસ્સરતિ, આપત્તિપરિયન્તે વેમતિકો, રત્તિપરિયન્તે વેમતિકો, સો સઙ્ઘં તાસં આપત્તીનં સુદ્ધન્તપરિવાસં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો તાસં આપત્તીનં સુદ્ધન્તપરિવાસં અદાસિ, સો પરિવુત્થપરિવાસો સઙ્ઘં તાસં આપત્તીનં છારત્તં માનત્તં યાચતિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો તાસં આપત્તીનં છારત્તં માનત્તં દેતિ, યસ્સાયસ્મતો ખમતિ ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો તાસં આપત્તીનં છારત્તં માનત્તસ્સ દાનં, સો તુણ્હસ્સ. યસ્સ નક્ખમતિ, સો ભાસેય્ય.

‘‘દુતિયમ્પિ એતમત્થં વદામિ...પે॰... તતિયમ્પિ એતમત્થં વદામિ...પે॰....

‘‘દિન્નં સઙ્ઘેન ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો તાસં આપત્તીનં છારત્તં માનત્તં, ખમતિ સઙ્ઘસ્સ, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામી’’તિ –

એવં કમ્મવાચા કાતબ્બા.

કમ્મવાચાપરિયોસાને માનત્તસમાદાનાદિ સબ્બં વુત્તનયમેવ. આરોચેન્તેન પન –

‘‘અહં, ભન્તે, સમ્બહુલા સઙ્ઘાદિસેસા આપત્તિયો આપજ્જિં, આપત્તિપરિયન્તં ન જાનામિ, રત્તિપરિયન્તં ન જાનામિ, આપત્તિપરિયન્તં નસ્સરામિ, રત્તિપરિયન્તં નસ્સરામિ, આપત્તિપરિયન્તે વેમતિકો, રત્તિપરિયન્તે વેમતિકો, સોહં સઙ્ઘં તાસં આપત્તીનં સુદ્ધન્તપરિવાસં યાચિં, તસ્સ મે સઙ્ઘો તાસં આપત્તીનં સુદ્ધન્તપરિવાસં અદાસિ, સોહં પરિવુત્થપરિવાસો સઙ્ઘં તાસં આપત્તીનં છારત્તં માનત્તં યાચિં, તસ્સ મે સઙ્ઘો તાસં આપત્તીનં છારત્તં માનત્તં અદાસિ, સોહં માનત્તં ચરામિ, વેદિયામહં, ભન્તે, વેદિયતીતિ મં સઙ્ઘો ધારેતૂ’’તિ –

એવં આરોચેતબ્બં.

ચિણ્ણમાનત્તો ચ યત્થ સિયા વીસતિગણો ભિક્ખુસઙ્ઘો, તત્થ સો ભિક્ખુ અબ્ભેતબ્બો. અબ્ભેન્તેન ચ –

‘‘અહં, ભન્તે, સમ્બહુલા સઙ્ઘાદિસેસા આપત્તિયો આપજ્જિં, આપત્તિપરિયન્તં ન જાનામિ, રત્તિપરિયન્તં ન જાનામિ, આપત્તિપરિયન્તં નસ્સરામિ, રત્તિપરિયન્તં નસ્સરામિ, આપત્તિપરિયન્તે વેમતિકો, રત્તિપરિયન્તે વેમતિકો, સોહં સઙ્ઘં તાસં આપત્તીનં સુદ્ધન્તપરિવાસં યાચિં, તસ્સ મે સઙ્ઘો તાસં આપત્તીનં સુદ્ધન્તપરિવાસં અદાસિ, સોહં પરિવુત્થપરિવાસો સઙ્ઘં તાસં આપત્તીનં છારત્તં માનત્તં યાચિં, તસ્સ મે સઙ્ઘો તાસં આપત્તીનં છારત્તં માનત્તં અદાસિ, સોહં ભન્તે ચિણ્ણમાનત્તો સઙ્ઘં અબ્ભાનં યાચામી’’તિ –

એવં તિક્ખત્તું યાચાપેત્વા –

‘‘સુણાતુ મે , ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ સમ્બહુલા સઙ્ઘાદિસેસા આપત્તિયો આપજ્જિ, આપત્તિપરિયન્તં ન જાનાતિ, રત્તિપરિયન્તં ન જાનાતિ, આપત્તિપરિયન્તં નસ્સરતિ, રત્તિપરિયન્તં નસ્સરતિ, આપત્તિપરિયન્તે વેમતિકો, રત્તિપરિયન્તે વેમતિકો, સો સઙ્ઘં તાસં આપત્તીનં સુદ્ધન્તપરિવાસં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો તાસં આપત્તીનં સુદ્ધન્તપરિવાસં અદાસિ, સો પરિવુત્થપરિવાસો સઙ્ઘં તાસં આપત્તીનં છારત્તં માનત્તં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો તાસં આપત્તીનં છારત્તં માનત્તં અદાસિ, સો ચિણ્ણમાનત્તો સઙ્ઘં અબ્ભાનં યાચતિ, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામં ભિક્ખું અબ્ભેય્ય, એસા ઞત્તિ.

‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ સમ્બહુલા સઙ્ઘાદિસેસા આપત્તિયો આપજ્જિ, આપત્તિપરિયન્તં ન જાનાતિ, રત્તિપરિયન્તં ન જાનાતિ, આપત્તિપરિયન્તં નસ્સરતિ, રત્તિપરિયન્તં નસ્સરતિ, આપત્તિપરિયન્તે વેમતિકો, રત્તિપરિયન્તે વેમતિકો, સો સઙ્ઘં તાસં આપત્તીનં સુદ્ધન્તપરિવાસં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો તાસં આપત્તીનં સુદ્ધન્તપરિવાસં અદાસિ, સો પરિવુત્થપરિવાસો સઙ્ઘં તાસં આપત્તીનં છારત્તં માનત્તં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો તાસં આપત્તીનં છારત્તં માનત્તં અદાસિ, સો ચિણ્ણમાનત્તો સઙ્ઘં અબ્ભાનં યાચતિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામં ભિક્ખું અબ્ભેતિ, યસ્સાયસ્મતો ખમતિ ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો અબ્ભાનં, સો તુણ્હસ્સ. યસ્સ નક્ખમતિ, સો ભાસેય્ય.

‘‘દુતિયમ્પિ એતમત્થં વદામિ...પે॰... તતિયમ્પિ એતમત્થં વદામિ...પે॰....

‘‘અબ્ભિતો સઙ્ઘેન ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ, ખમતિ સઙ્ઘસ્સ, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામી’’તિ –

એવં કમ્મવાચં કત્વા અબ્ભેતબ્બો.

સુદ્ધન્તપરિવાસકથા નિટ્ઠિતા.

૨૪૩. **સમોધાનપરિવાસો** પન તિવિધો હોતિ – ઓધાનસમોધાનો અગ્ઘસમોધાનો મિસ્સકસમોધાનોતિ. તત્થ (ચૂળવ॰ અટ્ઠ॰ ૧૦૨) **ઓધાનસમોધાનો** નામ અન્તરાપત્તિં આપજ્જિત્વા પટિચ્છાદેન્તસ્સ પરિવુત્થદિવસે

ઓધુનિત્વા મક્ખેત્વા પુરિમાય આપત્તિયા મૂલદિવસપરિચ્છેદે પચ્છા આપન્નં આપત્તિં સમોદહિત્વા દાતબ્બપરિવાસો વુચ્ચતિ.

અયં પનેત્થ વિનિચ્છયો – યો પટિચ્છન્નાય આપત્તિયા પરિવાસં ગહેત્વા પરિવસન્તો વા માનત્તારહો વા માનત્તં ચરન્તો વા અબ્ભાનારહો વા અનિક્ખિત્તવત્તો અઞ્ઞં આપત્તિં આપજ્જિત્વા પુરિમાય આપત્તિયા સમા વા ઊનતરા વા રત્તિયો પટિચ્છાદેતિ, તસ્સ મૂલાયપટિકસ્સનેન તે પરિવુત્થદિવસે ચ માનત્તચિણ્ણદિવસે ચ સબ્બે ઓધુનિત્વા અદિવસે કત્વા પચ્છા આપન્નાપત્તિં મૂલઆપત્તિયં સમોધાય પરિવાસો દાતબ્બો. તેન સચે મૂલાપત્તિ પક્ખપટિચ્છન્ના, અન્તરાપત્તિ ઊનકપક્ખપટિચ્છન્ના, પુન પક્ખમેવ પરિવાસો પરિવસિતબ્બો. અથાપિ અન્તરાપત્તિ પક્ખપટિચ્છન્નાવ, પક્ખમેવ પરિવસિતબ્બં. એતેનુપાયેન યાવ સટ્ઠિવસ્સપટિચ્છન્ના મૂલાપત્તિ, તાવ વિનિચ્છયો વેદિતબ્બો. સટ્ઠિવસ્સાનિપિ પરિવસિત્વા માનત્તારહો હુત્વાપિ હિ એકદિવસં અન્તરાપત્તિં પટિચ્છાદેત્વા પુન સટ્ઠિવસ્સાનિ પરિવાસારહો હોતિ. એવં માનત્તચારિકમાનત્તારહકાલેપિ આપન્નાય આપત્તિયા મૂલાયપટિકસ્સને કતે માનત્તચિણ્ણદિવસાપિ પરિવાસવુત્થદિવસાપિ સબ્બે મક્ખિતાવ હોન્તિ. સચે પન નિક્ખિત્તવત્તો આપજ્જતિ, મૂલાયપટિકસ્સનારહો નામ ન હોતિ. કસ્મા? યસ્મા ન સો પરિવસન્તો આપન્નો, પકતત્તટ્ઠાને ઠિતો આપન્નો, તસ્મા તસ્સા આપત્તિયા વિસું માનત્તં ચરિતબ્બં. સચે પટિચ્છન્ના હોતિ, પરિવાસોપિ વસિતબ્બો.

‘‘સચે પન અન્તરાપત્તિ મૂલાપત્તિતો અતિરેકપટિચ્છન્ના હોતિ, તત્થ કિં કાતબ્બ’’ન્તિ વુત્તે મહાસુમત્થેરો આહ ‘‘અતેકિચ્છો અયં પુગ્ગલો, અતેકિચ્છો નામ આવિકારાપેત્વા વિસ્સજ્જેતબ્બો’’તિ. મહાપદુમત્થેરો પનાહ ‘‘કસ્મા અતેકિચ્છો નામ, નનુ અયં સમુચ્ચયક્ખન્ધકો નામ બુદ્ધાનં ઠિતકાલસદિસો, આપત્તિ નામ પટિચ્છન્ના વા હોતુ અપ્પટિચ્છન્ના વા સમકઊનતરઅતિરેકપટિચ્છન્ના વા, વિનયધરસ્સ કમ્મવાચં યોજેતું સમત્થભાવોયેવેત્થ પમાણં, તસ્મા યા અતિરેકપટિચ્છન્ના હોતિ, તં મૂલાપત્તિં કત્વા તત્થ ઇતરં સમોધાય પરિવાસો દાતબ્બો’’તિ. અયં ઓધાનસમોધાનો નામ.

તં દેન્તેન પઠમં મૂલાય પટિકસ્સિત્વા પચ્છા પરિવાસો દાતબ્બો. સચે કોચિ ભિક્ખુ પક્ખપટિચ્છન્નાય આપત્તિયા પરિવસન્તો અન્તરા અનિક્ખિત્તવત્તોવ પુન પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નં આપત્તિં આપજ્જતિ, તેન ભિક્ખુના સઙ્ઘં ઉપસઙ્કમિત્વા એકંસં ઉત્તરાસઙ્ગં કરિત્વા વુડ્ઢાનં ભિક્ખૂનં પાદે વન્દિત્વા ઉક્કુટિકં નિસીદિત્વા અઞ્જલિં પગ્ગહેત્વા એવમસ્સ વચનીયો –

> ‘‘અહં , ભન્તે, સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિં પક્ખપટિચ્છન્નાયો, સોહં સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પક્ખપટિચ્છન્નાનં પક્ખપરિવાસં યાચિં, તસ્સ મે સઙ્ઘો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પક્ખપટિચ્છન્નાનં પક્ખપરિવાસં અદાસિ, સોહં પરિવસન્તો અન્તરા સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાયો, સોહં, ભન્તે, સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાયપટિકસ્સનં યાચામી’’તિ.
>
> દુતિયમ્પિ યાચિતબ્બો. તતિયમ્પિ યાચિતબ્બો.

બ્યત્તેન ભિક્ખુના પટિબલેન સઙ્ઘો ઞાપેતબ્બો –

‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ પક્ખપટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પક્ખપટિચ્છન્નાનં પક્ખપરિવાસં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પક્ખપટિચ્છન્નાનં પક્ખપરિવાસં અદાસિ, સો પરિવસન્તો અન્તરા સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાયપટિકસ્સનં યાચતિ, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામં ભિક્ખું અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાય પટિકસ્સેય્ય, એસા ઞત્તિ.

‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ પક્ખપટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પક્ખપટિચ્છન્નાનં પક્ખપરિવાસં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પક્ખપટિચ્છન્નાનં પક્ખપરિવાસં અદાસિ, સો પરિવસન્તો અન્તરા સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાયપટિકસ્સનં યાચતિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામં ભિક્ખું અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાય પટિકસ્સતિ, યસ્સાયસ્મતો ખમતિ ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાયપટિકસ્સના, સો તુણ્હસ્સ. યસ્સ નક્ખમતિ, સો ભાસેય્ય.

‘‘દુતિયમ્પિ એતમત્થં વદામિ…પે॰… તતિયમ્પિ એતમત્થં વદામિ…પે॰….

‘‘પટિકસ્સિતો સઙ્ઘેન ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાયપટિકસ્સના, ખમતિ સઙ્ઘસ્સ, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામી’’તિ –

એવં મૂલાયપટિકસ્સના કાતબ્બા.

એવઞ્ચ સમોધાનપરિવાસો દાતબ્બો. તેન ભિક્ખુના સઙ્ઘં ઉપસઙ્કમિત્વા…પે॰… એવમસ્સ વચનીયો –

‘‘અહં, ભન્તે, સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિં પક્ખપટિચ્છન્નાયો, સોહં સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પક્ખપટિચ્છન્નાનં પક્ખપરિવાસં યાચિં, તસ્સ મે સઙ્ઘો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પક્ખપટિચ્છન્નાનં પક્ખપરિવાસં અદાસિ, સોહં પરિવસન્તો અન્તરા સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાયો, સોહં સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાયપટિકસ્સનં યાચિં, તં મં સઙ્ઘો અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાય પટિકસ્સિ, સોહં, ભન્તે, સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં પુરિમાસુ આપત્તીસુ સમોધાનપરિવાસં યાચામી’’તિ.

દુતિયમ્પિ યાચિતબ્બો. તતિયમ્પિ યાચિતબ્બો.

બ્યત્તેન ભિક્ખુના પટિબલેન સઙ્ઘો ઞાપેતબ્બો –

‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ પક્ખપટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પક્ખપટિચ્છન્નાનં પક્ખપરિવાસં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પક્ખપટિચ્છન્નાનં પક્ખપરિવાસં અદાસિ, સો પરિવસન્તો અન્તરા સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં

મૂલાયપટિકસ્સનં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામં ભિક્ખું અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાય પટિકસ્સિ, સો સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં પુરિમાસુ આપત્તીસુ સમોધાનપરિવાસં યાચતિ , યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં પુરિમાસુ આપત્તીસુ સમોધાનપરિવાસં દદેય્ય, એસા ઞત્તિ.

''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ પક્ખપટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પક્ખપટિચ્છન્નાનં પક્ખપરિવાસં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પક્ખપટિચ્છન્નાનં પક્ખપરિવાસં અદાસિ, સો પરિવસન્તો અન્તરા સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાયપટિકસ્સનં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામં ભિક્ખું અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાય પટિકસ્સિ, સો સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં પુરિમાસુ આપત્તીસુ સમોધાનપરિવાસં યાચતિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં પુરિમાસુ આપત્તીસુ સમોધાનપરિવાસં દેતિ, યસ્સાયસ્મતો ખમતિ ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં પુરિમાસુ આપત્તીસુ સમોધાનપરિવાસસ્સ દાનં, સો તુણ્હસ્સ. યસ્સ નક્ખમતિ, સો ભાસેય્ય.

''દુતિયમ્પિ એતમત્થં વદામિ…પે॰… તતિયમ્પિ એતમત્થં વદામિ…પે॰….

''દિન્નો સઙ્ઘેન ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં પુરિમાસુ આપત્તીસુ સમોધાનપરિવાસો , ખમતિ સઙ્ઘસ્સ, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામી''તિ –

એવં સમોધાનપરિવાસો દાતબ્બો.

કમ્મવાચાપરિયોસાને ચ વત્તસમાદાનાદિ સબ્બં પુબ્બે વુત્તનયમેવ. આરોચેન્તેન પન –

''અહં, ભન્તે, સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિં પક્ખપટિચ્છન્નાયો, સોહં સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પક્ખપટિચ્છન્નાનં પક્ખપરિવાસં યાચિં, તસ્સ મે સઙ્ઘો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પક્ખપટિચ્છન્નાનં પક્ખપરિવાસં અદાસિ, સોહં પરિવસન્તો અન્તરા સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાયો, સોહં સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાયપટિકસ્સનં યાચિં, તં મં સઙ્ઘો અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાય પટિકસ્સિ, સોહં સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં પુરિમાસુ આપત્તીસુ સમોધાનપરિવાસં યાચિં, તસ્સ મે સઙ્ઘો અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં પુરિમાસુ આપત્તીસુ સમોધાનપરિવાસં અદાસિ, સોહં પરિવસામિ, વેદિયામહં, ભન્તે, વેદિયતીતિ મં સઙ્ઘો ધારેતૂ''તિ –

એવં આરોચેતબ્બં.

પરિવુત્થપરિવાસસ્સ માનત્તં દેન્તેન –

‘‘અહં, ભન્તે, સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિં પક્ખપટિચ્છન્નાયો, સોહં સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પક્ખપટિચ્છન્નાનં પક્ખપરિવાસં યાચિં, તસ્સ મે સઙ્ઘો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પક્ખપટિચ્છન્નાનં પક્ખપરિવાસં અદાસિ, સોહં પરિવસન્તો અન્તરા સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાયો, સોહં સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાયપટિકસ્સનં યાચિં, તં મં સઙ્ઘો અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાય પટિકસ્સિ, સોહં સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં પુરિમાસુ આપત્તીસુ સમોધાનપરિવાસં યાચિં, તસ્સ મે સઙ્ઘો અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં પુરિમાસુ આપત્તીસુ સમોધાનપરિવાસં અદાસિ, સોહં, ભન્તે, પરિવુત્થપરિવાસો સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં છારત્તં માનત્તં યાચામી’’તિ –

એવં તિક્ખત્તું યાચાપેત્વા –

‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ પક્ખપટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પક્ખપટિચ્છન્નાનં પક્ખપરિવાસં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પક્ખપટિચ્છન્નાનં પક્ખપરિવાસં અદાસિ, સો પરિવસન્તો અન્તરા સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાયપટિકસ્સનં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામં ભિક્ખું અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાય પટિકસ્સિ, સો સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં પુરિમાસુ આપત્તીસુ સમોધાનપરિવાસં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં પુરિમાસુ આપત્તીસુ સમોધાનપરિવાસં અદાસિ, સો પરિવુત્થપરિવાસો સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં છારત્તં માનત્તં યાચતિ, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં છારત્તં માનત્તં દદેય્ય, એસા ઞત્તિ.

‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ પક્ખપટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પક્ખપટિચ્છન્નાનં પક્ખપરિવાસં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પક્ખપટિચ્છન્નાનં પક્ખપરિવાસં અદાસિ, સો પરિવસન્તો અન્તરા સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાયપટિકસ્સનં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામં ભિક્ખું અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાય પટિકસ્સિ, સો સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં પુરિમાસુ આપત્તીસુ સમોધાનપરિવાસં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં પુરિમાસુ આપત્તીસુ સમોધાનપરિવાસં અદાસિ, સો પરિવુત્થપરિવાસો સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં છારત્તં માનત્તં યાચતિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં છારત્તં માનત્તં દેતિ, યસ્સાયસ્મતો ખમતિ ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં છારત્તં માનત્તસ્સ દાનં, સો તુણ્હસ્સ. યસ્સ નક્ખમતિ, સો ભાસેય્ય.

‘‘દુતિયમ્પિ એતમત્થં વદામિ…પે॰… તતિયમ્પિ એતમત્થં વદામિ…પે॰….

‘‘દિન્નં સઙ્ઘેન ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં છારત્તં માનત્તં, ખમતિ સઙ્ઘસ્સ, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામી’’તિ –

એવં કમ્મવાચા કાતબ્બા.

કમ્મવાચાપરિયોસાને ચ માનત્તસમાદાનાદિ સબ્બં વુત્તનયમેવ. આરોચેન્તેન પન –

‘‘અહં , ભન્તે, સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિં પક્ખપટિચ્છન્નાયો, સોહં સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પક્ખપટિચ્છન્નાનં પક્ખપરિવાસં યાચિં, તસ્સ મે સઙ્ઘો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પક્ખપટિચ્છન્નાનં પક્ખપરિવાસં અદાસિ, સોહં પરિવસન્તો અન્તરા સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાયો, સોહં સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાયપટિકસ્સનં યાચિં, તં મં સઙ્ઘો અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાય પટિકસ્સિ, સોહં સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં પુરિમાસુ આપત્તીસુ સમોધાનપરિવાસં યાચિં, તસ્સ મે સઙ્ઘો અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં પુરિમાસુ આપત્તીસુ સમોધાનપરિવાસં અદાસિ, સોહં પરિવુત્થપરિવાસો સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં છારત્તં માનત્તં યાચિં, તસ્સ મે સઙ્ઘો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં છારત્તં માનત્તં અદાસિ , સોહં માનત્તં ચરામિ, વેદિયામહં ભન્તે, વેદિયતીતિ મં સઙ્ઘો ધારેતૂ’’તિ –

એવં આરોચેતબ્બં.

ચિણ્ણમાનત્તં અબ્ભેન્તેન ચ –

‘‘અહં, ભન્તે, સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિં પક્ખપટિચ્છન્નાયો, સોહં સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પક્ખપટિચ્છન્નાનં પક્ખપરિવાસં યાચિં, તસ્સ મે સઙ્ઘો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પક્ખપટિચ્છન્નાનં પક્ખપરિવાસં અદાસિ, સોહં પરિવસન્તો અન્તરા સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાયો, સોહં સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાયપટિકસ્સનં યાચિં, તં મં સઙ્ઘો અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાય પટિકસ્સિ, સોહં સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં પુરિમાસુ આપત્તીસુ સમોધાનપરિવાસં યાચિં, તસ્સ મે સઙ્ઘો અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં પુરિમાસુ આપત્તીસુ સમોધાનપરિવાસં અદાસિ, સોહં પરિવુત્થપરિવાસો સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં છારત્તં માનત્તં યાચિં, તસ્સ મે સઙ્ઘો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં છારત્તં માનત્તં અદાસિ, સોહં, ભન્તે, ચિણ્ણમાનત્તો સઙ્ઘં અબ્ભાનં યાચામી’’તિ –

એવં તિક્ખત્તું યાચાપેત્વા –

‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ પક્ખપટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પક્ખપટિચ્છન્નાનં પક્ખપરિવાસં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પક્ખપટિચ્છન્નાનં પક્ખપરિવાસં અદાસિ, સો પરિવસન્તો અન્તરા સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાયપટિકસ્સનં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામં ભિક્ખું અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાય

પટિકસ્સિ, સો સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં પુરિમાસુ આપત્તીસુ સમોધાનપરિવાસં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં પુરિમાસુ આપત્તીસુ સમોધાનપરિવાસં અદાસિ, સો પરિવુત્થપરિવાસો સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં છારત્તં માનત્તં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં છારત્તં માનત્તં અદાસિ, સો ચિણ્ણમાનત્તો સઙ્ઘં અબ્ભાનં યાચતિ, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામં ભિક્ખું અબ્ભેય્ય, એસા ઞત્તિ.

''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ પક્ખપટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પક્ખપટિચ્છન્નાનં પક્ખપરિવાસં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પક્ખપટિચ્છન્નાનં પક્ખપરિવાસં અદાસિ, સો પરિવસન્તો અન્તરા સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાયપટિકસ્સનં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામં ભિક્ખું અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાય પટિકસ્સિ, સો સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં પુરિમાસુ આપત્તીસુ સમોધાનપરિવાસં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્નાનં પુરિમાસુ આપત્તીસુ સમોધાનપરિવાસં અદાસિ, સો પરિવુત્થપરિવાસો સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં છારત્તં માનત્તં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં છારત્તં માનત્તં અદાસિ, સો ચિણ્ણમાનત્તો સઙ્ઘં અબ્ભાનં યાચતિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામં ભિક્ખું અબ્ભેતિ, યસ્સાયસ્મતો ખમતિ ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો અબ્ભાનં, સો તુણ્હસ્સ. યસ્સ નક્ખમતિ, સો ભાસેય્ય.

''દુતિયમ્પિ એતમત્થં વદામિ...પે॰... તતિયમ્પિ એતમત્થં વદામિ...પે॰....

''અબ્ભિતો સઙ્ઘેન ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ, ખમતિ સઙ્ઘસ્સ, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામી''તિ –

એવં કમ્મવાચા કાતબ્બા.

સચે માનત્તારહો વા માનત્તં ચરન્તો વા અબ્ભાનારહો વા અનિક્ખિત્તવત્તો અન્તરાપત્તિં આપજ્જિત્વા પટિચ્છાદેતિ, વુત્તનયેનેવ પુરિમાપત્તિયા અન્તરાપત્તિયા ચ દિવસપરિચ્છેદં સલ્લક્ખેત્વા તદનુરૂપાય કમ્મવાચાય મૂલાય પટિકસ્સિત્વા પરિવાસં દત્વા પરિવુત્થપરિવાસસ્સ માનત્તં દત્વા ચિણ્ણમાનત્તો અબ્ભેતબ્બો. સચે પન પટિચ્છન્નાય આપત્તિયા પરિવસન્તો અન્તરાપત્તિં આપજ્જિત્વા ન પટિચ્છાદેતિ, તસ્સ મૂલાયપટિકસ્સનાયેવ કાતબ્બા, પુન પરિવાસદાનકિચ્ચં નત્થિ. મૂલાયપટિકસ્સનેન પન પરિવુત્થદિવસાનં મક્ખિતત્તા પુન આદિતો પટ્ઠાય પરિવસિતબ્બં. પરિવુત્થપરિવાસસ્સ ચ મૂલાપત્તિયા અન્તરાપત્તિં સમોધાનેત્વા માનત્તં દાતબ્બં, ચિણ્ણમાનત્તો ચ અબ્ભેતબ્બો. કથં? મૂલાયપટિકસ્સનં કરોન્તેન તાવ સચે મૂલાપત્તિ પક્ખપટિચ્છન્ના હોતિ,

''અહં, ભન્તે, સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિં પક્ખપટિચ્છન્નાયો, સોહં સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પક્ખપટિચ્છન્નાનં પક્ખપરિવાસં યાચિં, તસ્સ મે સઙ્ઘો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પક્ખપટિચ્છન્નાનં પક્ખપરિવાસં અદાસિ, સોહં પરિવસન્તો અન્તરા સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિં અપ્પટિચ્છન્નાયો, સોહં, ભન્તે, સઙ્ઘં અન્તરાસમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાયપટિકસ્સનં યાચામી''તિ –

તિક્ખત્તું યાચાપેત્વા –

‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ પક્ખપટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પક્ખપટિચ્છન્નાનં પક્ખપરિવાસં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પક્ખપટિચ્છન્નાનં પક્ખપરિવાસં અદાસિ, સો પરિવસન્તો અન્તરા સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ અપ્પટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાયપટિકસ્સનં યાચતિ, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામં ભિક્ખું અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાય પટિકસ્સેય્ય, એસા ઞત્તિ.

‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ પક્ખપટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પક્ખપટિચ્છન્નાનં પક્ખપરિવાસં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પક્ખપટિચ્છન્નાનં પક્ખપરિવાસં અદાસિ, સો પરિવસન્તો અન્તરા સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ અપ્પટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાયપટિકસ્સનં યાચતિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામં ભિક્ખું અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાય પટિકસ્સતિ, યસ્સાયસ્મતો ખમતિ ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાયપટિકસ્સના, સો તુણ્હસ્સ. યસ્સ નક્ખમતિ, સો ભાસેય્ય.

‘‘દુતિયમ્પિ એતમત્થં વદામિ…પે॰… તતિયમ્પિ એતમત્થં વદામિ…પે॰….

‘‘પટિકસ્સિતો સઙ્ઘેન ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ, અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાય પટિકસ્સના ખમતિ સઙ્ઘસ્સ, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામી’’તિ –

એવં કમ્મવાચા કાતબ્બા.

એવં મૂલાય પટિકસ્સિતેન પુન આદિતો પક્ખાય પરિવસિતબ્બં. પરિવસન્તેન ચ –

‘‘અહં, ભન્તે, સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિં પક્ખપટિચ્છન્નાયો, સોહં સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પક્ખપટિચ્છન્નાનં પક્ખપરિવાસં યાચિં, તસ્સ મે સઙ્ઘો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પક્ખપટિચ્છન્નાનં પક્ખપરિવાસં અદાસિ, સોહં પરિવસન્તો અન્તરા સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિં પટિચ્છન્નાયો, સોહં સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાયપટિકસ્સનં યાચિં, તં મં સઙ્ઘો અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાય પટિકસ્સિ, સોહં પરિવસામિ, વેદિયામહં, ભન્તે, વેદિયતીતિ મં સઙ્ઘો ધારેતૂ’’તિ –

આરોચેતબ્બં.

પરિવુત્થપરિવાસસ્સ માનત્તં દેન્તેન –

‘‘અહં, ભન્તે, સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિં પક્ખપટિચ્છન્નાયો, સોહં સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પક્ખપટિચ્છન્નાનં પક્ખપરિવાસં યાચિં, તસ્સ મે સઙ્ઘો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પક્ખપટિચ્છન્નાનં

પક્ખપરિવાસં અદાસિ, સોહં પરિવસન્તો અન્તરા સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિં અપ્પટિચ્છન્નાયો, સોહં સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાયપટિકસ્સનં યાચિં, તં મં સઙ્ઘો અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાય પટિકસ્સિ, સોહં, ભન્તે, પરિવુત્થપરિવાસો સઙ્ઘં તાસં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પટિચ્છન્નાનઞ્ચ અપ્પટિચ્છન્નાનઞ્ચ છારત્તં માનત્તં યાચામી''તિ –

તિક્ખત્તું યાચાપેત્વા –

''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ પક્ખપટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પક્ખપટિચ્છન્નાનં પક્ખપરિવાસં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પક્ખપટિચ્છન્નાનં પક્ખપરિવાસં અદાસિ, સો પરિવસન્તો અન્તરા સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ અપ્પટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાયપટિકસ્સનં યાચિ, તં સઙ્ઘો અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાય પટિકસ્સિ, સો પરિવુત્થપરિવાસો સઙ્ઘં તાસં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પટિચ્છન્નાનઞ્ચ અપ્પટિચ્છન્નાનઞ્ચ છારત્તં માનત્તં યાચતિ, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો તાસં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પટિચ્છન્નાનઞ્ચ અપ્પટિચ્છન્નાનઞ્ચ છારત્તં માનત્તં દદેય્ય, એસા ઞત્તિ.

''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ પક્ખપટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પક્ખપટિચ્છન્નાનં પક્ખપરિવાસં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પક્ખપટિચ્છન્નાનં પક્ખપરિવાસં અદાસિ, સો પરિવસન્તો અન્તરા સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ અપ્પટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાયપટિકસ્સનં યાચિ, તં સઙ્ઘો અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાય પટિકસ્સિ, સો પરિવુત્થપરિવાસો સઙ્ઘં તાસં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પટિચ્છન્નાનઞ્ચ અપ્પટિચ્છન્નાનઞ્ચ છારત્તં માનત્તં યાચતિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો તાસં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પટિચ્છન્નાનઞ્ચ અપ્પટિચ્છન્નાનઞ્ચ છારત્તં માનત્તં દેતિ, યસ્સાયસ્મતો ખમતિ ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો તાસં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પટિચ્છન્નાનઞ્ચ અપ્પટિચ્છન્નાનઞ્ચ છારત્તં માનત્તસ્સ દાનં, સો તુણ્હસ્સ. યસ્સ નક્ખમતિ, સો ભાસેય્ય.

''દુતિયમ્પિ એતમત્થં વદામિ...પે.... તતિયમ્પિ એતમત્થં વદામિ...પે....

''દિન્નં સઙ્ઘેન ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો તાસં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પટિચ્છન્નાનઞ્ચ અપ્પટિચ્છન્નાનઞ્ચ છારત્તં માનત્તં, ખમતિ સઙ્ઘસ્સ, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામી''તિ –

એવં કમ્મવાચા કાતબ્બા.

કમ્મવાચાપરિયોસાને માનત્તસમાદાનાદિ સબ્બં વુત્તનયમેવ. આરોચેન્તેન પન –

''અહં, ભન્તે, સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિં પક્ખપટિચ્છન્નાયો, સોહં સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પક્ખપટિચ્છન્નાનં પક્ખપરિવાસં યાચિં, તસ્સ મે સઙ્ઘો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પક્ખપટિચ્છન્નાનં પક્ખપરિવાસં અદાસિ, સોહં પરિવસન્તો અન્તરા સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિં અપ્પટિચ્છન્નાયો, સોહં

સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાયપટિકસ્સનં યાચિં, તં મં સઙ્ઘો અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાય પટિકસ્સિ, સોહં પરિવુત્થપરિવાસો સઙ્ઘં તાસં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પટિચ્છન્નાનઞ્ચ અપ્પટિચ્છન્નાનઞ્ચ છારત્તં માનત્તં યાચિં, તસ્સ મે સઙ્ઘો તાસં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પટિચ્છન્નાનઞ્ચ અપ્પટિચ્છન્નાનઞ્ચ છારત્તં માનત્તં અદાસિ, સોહં માનત્તં ચરામિ, વેદિયામહં ભન્તે, વેદિયતીતિ મં સઙ્ઘો ધારેતૂ''તિ –

એવં આરોચેતબ્બં.

ચિણ્ણમાનત્તં અબ્ભેન્તેન ચ –

''અહં, ભન્તે, સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિં પક્ખપટિચ્છન્નાયો, સોહં સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પક્ખપટિચ્છન્નાનં પક્ખપરિવાસં યાચિં, તસ્સ મે સઙ્ઘો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પક્ખપટિચ્છન્નાનં પક્ખપરિવાસં અદાસિ, સોહં પરિવસન્તો અન્તરા સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિં અપ્પટિચ્છન્નાયો, સોહં સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાયપટિકસ્સનં યાચિં, તં મં સઙ્ઘો અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપટિચ્છન્નાનં મૂલાય પટિકસ્સિ, સોહં પરિવુત્થપરિવાસો સઙ્ઘં તાસં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પટિચ્છન્નાનઞ્ચ અપ્પટિચ્છન્નાનઞ્ચ છારત્તં માનત્તં યાચિં, તસ્સ મે સઙ્ઘો તાસં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પટિચ્છન્નાનઞ્ચ અપ્પટિચ્છન્નાનઞ્ચ છારત્તં માનત્તં અદાસિ, સોહં ભન્તે ચિણ્ણમાનત્તો સઙ્ઘં અબ્ભાનં યાચામી''તિ –

તિક્ખત્તું યાચાપેત્વા –

''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ પક્ખપટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પક્ખપટિચ્છન્નાનં પક્ખપરિવાસં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પક્ખપટિચ્છન્નાનં પક્ખપરિવાસં અદાસિ, સો પરિવસન્તો અન્તરા સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ અપ્પટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાયપટિકસ્સનં યાચિ, તં સઙ્ઘો અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાય પટિકસ્સિ, સો પરિવુત્થપરિવાસો સઙ્ઘં તાસં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પટિચ્છન્નાનઞ્ચ અપ્પટિચ્છન્નાનઞ્ચ છારત્તં માનત્તં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો તાસં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પટિચ્છન્નાનઞ્ચ અપ્પટિચ્છન્નાનઞ્ચ છારત્તં માનત્તં અદાસિ , સો ચિણ્ણમાનત્તો સઙ્ઘં અબ્ભાનં યાચતિ, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામં ભિક્ખું અબ્ભેય્ય, એસા ઞત્તિ.

''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ પક્ખપટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પક્ખપટિચ્છન્નાનં પક્ખપરિવાસં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પક્ખપટિચ્છન્નાનં પક્ખપરિવાસં અદાસિ, સો પરિવસન્તો અન્તરા સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ અપ્પટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાયપટિકસ્સનં યાચિ, તં સઙ્ઘો અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાય પટિકસ્સિ, સો પરિવુત્થપરિવાસો સઙ્ઘં તાસં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પટિચ્છન્નાનઞ્ચ અપ્પટિચ્છન્નાનઞ્ચ છારત્તં માનત્તં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો તાસં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં પટિચ્છન્નાનઞ્ચ અપ્પટિચ્છન્નાનઞ્ચ છારત્તં

માનત્તં અદાસિ, સો ચિણ્ણમાનત્તો સઙ્ઘં અબ્ભાનં યાચતિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામં ભિક્ખું અબ્ભેતિ, યસ્સાયસ્મતો ખમતિ ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો અબ્ભાનં, સો તુણ્હસ્સ. યસ્સ નક્ખમતિ, સો ભાસેય્ય.

''દુતિયમ્પિ એતમત્થં વદામિ…પે॰… તતિયમ્પિ એતમત્થં વદામિ…પે॰….

''અબ્ભિતો સઙ્ઘેન ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ, ખમતિ સઙ્ઘસ્સ, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામી''તિ –

એવં કમ્મવાચા કાતબ્બા.

ઇમિનાવ નયેન માનત્તારહમાનત્તચારિકઅબ્ભાનારહકાલેસુપિ અન્તરાપત્તિં આપજ્જિત્વા અપ્પટિચ્છાદેન્તસ્સ મૂલાયપટિકસ્સનમેવ કત્વા મૂલાપત્તિયા અન્તરાપત્તિં સમોધાનેત્વા માનત્તં દત્વા ચિણ્ણમાનત્તસ્સ અબ્ભાનં કાતબ્બં. એત્થ પન ''સોહં પરિવસન્તો''તિ આગતટ્ઠાને ''સોહં પરિવુત્થપરિવાસો માનત્તારહો''તિ વા ''સોહં માનત્તં ચરન્તો''તિ વા ''સોહં ચિણ્ણમાનત્તો અબ્ભાનારહો''તિ વા વત્તબ્બં.

સચે પન અપ્પટિચ્છન્નાય આપત્તિયા માનત્તં ચરન્તો અન્તરાપત્તિં આપજ્જિત્વા ન પટિચ્છાદેતિ, સો મૂલાય પટિકસ્સિત્વા અન્તરાપત્તિયા પુન માનત્તં દત્વા ચિણ્ણમાનત્તો અબ્ભેતબ્બો. કથં? મૂલાયપટિકસ્સનં કરોન્તેન તાવ –

''અહં , ભન્તે, સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિં અપ્પટિચ્છન્નાયો, સોહં સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં યાચિં, તસ્સ મે સઙ્ઘો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં અદાસિ, સોહં માનત્તં ચરન્તો અન્તરા સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિં અપ્પટિચ્છન્નાયો, સોહં, ભન્તે, સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાયપટિકસ્સનં યાચામી''તિ –

તિક્ખત્તું યાચાપેત્વા –

''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ અપ્પટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં અદાસિ, સો માનત્તં ચરન્તો અન્તરા સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ અપ્પટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાયપટિકસ્સનં યાચતિ, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામં ભિક્ખું અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાય પટિકસ્સેય્ય, એસા ઞત્તિ.

''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ અપ્પટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં અદાસિ, સો માનત્તં ચરન્તો અન્તરા સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ અપ્પટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાયપટિકસ્સનં યાચતિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામં ભિક્ખું અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાય પટિકસ્સતિ, યસ્સાયસ્મતો ખમતિ ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાયપટિકસ્સના, સો તુણ્હસ્સ. યસ્સ નક્ખમતિ, સો ભાસેય્ય.

‘‘દુતિયમ્પિ એતમત્થં વદામિ...પે॰... તતિયમ્પિ એતમત્થં વદામિ...પે॰....

‘‘પટિકસ્સિતો સઙ્ઘેન ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ, અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાયપટિકસ્સના ખમતિ સઙ્ઘસ્સ, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામી’’તિ –

એવં કમ્મવાચા કાતબ્બા.

એવં મૂલાય પટિકસ્સિત્વા માનત્તં દેન્તેન –

‘‘અહં, ભન્તે, સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિં અપ્પટિચ્છન્નાયો, સોહં સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં યાચિં, તસ્સ મે સઙ્ઘો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં અદાસિ, સોહં માનત્તં ચરન્તો અન્તરા સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિં અપ્પટિચ્છન્નાયો, સોહં સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાયપટિકસ્સનં યાચિં, તં મં સઙ્ઘો અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાય પટિકસ્સિ, સોહં, ભન્તે, સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં યાચામી’’તિ –

તિક્ખત્તું યાચાપેત્વા –

‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ અપ્પટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં અદાસિ, સો માનત્તં ચરન્તો અન્તરા સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ અપ્પટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાયપટિકસ્સનં યાચિ, તં સઙ્ઘો અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાય પટિકસ્સિ, સો સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં યાચતિ, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં દદેય્ય, એસા ઞત્તિ.

‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ અપ્પટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં અદાસિ, સો માનત્તં ચરન્તો અન્તરા સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ અપ્પટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાયપટિકસ્સનં યાચિ, તં સઙ્ઘો અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાય પટિકસ્સિ, સો સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં યાચતિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં દેતિ, યસ્સાયસ્મતો ખમતિ ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તસ્સ દાનં, સો તુણ્હસ્સ. યસ્સ નક્ખમતિ, સો ભાસેય્ય.

‘‘દુતિયમ્પિ એતમત્થં વદામિ...પે॰... તતિયમ્પિ એતમત્થં વદામિ...પે॰....

‘‘દિન્નં સઙ્ઘેન ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં, ખમતિ સઙ્ઘસ્સ, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામી’’તિ –

એવં કમ્મવાચા કાતબ્બા.

કમ્મવાચાપરિયોસાને માનત્તસમાદાનાદિ સબ્બં વુત્તનયમેવ. આરોચેન્તેન પન –

‘‘અહં, ભન્તે, સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિં અપ્પટિચ્છન્નાયો, સોહં સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં યાચિં, તસ્સ મે સઙ્ઘો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં અદાસિ, સોહં માનત્તં ચરન્તો અન્તરા સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિં અપ્પટિચ્છન્નાયો, સોહં સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં યાચિં, તં મં સઙ્ઘો અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાય પટિકસ્સિ, સોહં સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં યાચિં, તસ્સ મે સઙ્ઘો અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં અદાસિ, સોહં માનત્તં ચરામિ, વેદિયામહં, ભન્તે, વેદિયતીતિ મં સઙ્ઘો ધારેતૂ’’તિ –

એવં આરોચેતબ્બં.

ચિણ્ણમાનત્તં અબ્ભેન્તેન ચ –

‘‘અહં, ભન્તે, સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિં અપ્પટિચ્છન્નાયો, સોહં સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં યાચિં, તસ્સ મે સઙ્ઘો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં અદાસિ, સોહં માનત્તં ચરન્તો અન્તરા સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિં અપ્પટિચ્છન્નાયો, સોહં સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાયપટિકસ્સનં યાચિં, તં મં સઙ્ઘો અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાય પટિકસ્સિ, સોહં સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં યાચિં, તસ્સ મે સઙ્ઘો અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં અદાસિ, સોહં, ભન્તે, ચિણ્ણમાનત્તો સઙ્ઘં અબ્ભાનં યાચામી’’તિ –

તિક્ખત્તું યાચાપેત્વા –

‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ અપ્પટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં અદાસિ, સો માનત્તં ચરન્તો અન્તરા સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ અપ્પટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાયપટિકસ્સનં યાચિ, તં સઙ્ઘો અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાય પટિકસ્સિ, સો સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં અદાસિ, સો ચિણ્ણમાનત્તો સઙ્ઘં અબ્ભાનં યાચતિ, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામં ભિક્ખું અબ્ભેય્ય, એસા ઞત્તિ.

‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ અપ્પટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં અદાસિ, સો માનત્તં ચરન્તો અન્તરા સમ્બહુલા આપત્તિયો આપજ્જિ અપ્પટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાયપટિકસ્સનં યાચિ, તં સઙ્ઘો અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં મૂલાય પટિકસ્સિ, સો સઙ્ઘં અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો અન્તરા સમ્બહુલાનં આપત્તીનં અપ્પટિચ્છન્નાનં છારત્તં માનત્તં અદાસિ, સો ચિણ્ણમાનત્તો સઙ્ઘં અબ્ભાનં યાચતિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામં ભિક્ખું અબ્ભેતિ, યસ્સાયસ્મતો ખમતિ ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો અબ્ભાનં, સો તુણ્હસ્સ. યસ્સ નક્ખમતિ, સો ભાસેય્ય.

‘‘દુતિયમ્પિ એતમત્થં વદામિ…પે॰… તતિયમ્પિ એતમત્થં વદામિ…પે॰….

‘‘અબ્ભિતો સઙ્ઘેન ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ, ખમતિ સઙ્ઘસ્સ, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામી’’તિ –

એવં કમ્મવાચં કત્વા અબ્ભેતબ્બો.

અબ્ભાનારહકાલેપિ અન્તરાપત્તિં આપજ્જિત્વા અપ્પટિચ્છાદેન્તસ્સ ઇમિનાવ નયેન મૂલાયપટિકસ્સના માનત્તદાનં અબ્ભાનઞ્ચ વેદિતબ્બં. કેવલં પનેત્થ ‘‘માનત્તં ચરન્તો’’તિ અવત્વા ‘‘ચિણ્ણમાનત્તો અબ્ભાનારહો’’તિ વત્તબ્બં.

ઓધાનસમોધાનપરિવાસકથા નિટ્ઠિતા.

૨૪૪. **અગ્ઘસમોધાનો** (ચૂળવ॰ અટ્ઠ॰ ૧૦૨) નામ સમ્બહુલાસુ આપત્તીસુ યા એકા વા દ્વે વા તિસ્સો વા સમ્બહુલા વા આપત્તિયો સબ્બચિરપટિચ્છન્નાયો, તાસં અગ્ઘેન સમોધાય તાસં રત્તિપરિચ્છેદવસેન અવસેસાનં ઊનતરપટિચ્છન્નાનં આપત્તીનં પરિવાસો દીયતિ, અયં વુચ્ચતિ અગ્ઘસમોધાનો. યસ્સ પન સતં આપત્તિયો દસાહપ્પટિચ્છન્ના, અપરમ્પિ સતં આપત્તિયો દસાહપ્પટિચ્છન્નાતિ એવં દસક્ખત્તું કત્વા આપત્તિસહસ્સં દિવસસતં પટિચ્છન્નં હોતિ, તેન કિં કાતબ્બન્તિ? સબ્બા સમોદહિત્વા દસ દિવસે પરિવસિતબ્બં. એવં એકેનેવ દસાહેન દિવસસતમ્પિ પરિવસિતબ્બમેવ હોતિ. વુત્તમ્પિ ચેતં –

‘‘દસસતં રત્તિસતં, આપત્તિયો છાદયિત્વાન;
દસ રત્તિયો વસિત્વાન, મુચ્ચેય્ય પારિવાસિકો’’તિ. (પરિ॰ ૪૭૭);

અયં અગ્ઘસમોધાનો નામ.

તસ્સ આરોચનદાનલક્ખણં એવં વેદિતબ્બં – સચે કસ્સચિ ભિક્ખુનો એકા આપત્તિ એકાહપ્પટિચ્છન્ના હોતિ, એકા આપત્તિ દ્વીહપ્પટિચ્છન્ના, એકા તીહપટિચ્છન્ના, એકા ચતૂહપ્પટિચ્છન્ના, એકા પઞ્ચાહપ્પટિચ્છન્ના, એકા છાહપ્પટિચ્છન્ના, એકા સત્તાહપ્પટિચ્છન્ના, એકા અટ્ઠાહપ્પટિચ્છન્ના, એકા નવાહપ્પટિચ્છન્ના, એકા દસાહપ્પટિચ્છન્ના હોતિ, તેન ભિક્ખુના સઙ્ઘં ઉપસઙ્કમિત્વા એકંસં ઉત્તરાસઙ્ગં કરિત્વા…પે॰… એવમસ્સ વચનીયો –

‘‘અહં, ભન્તે, સમ્બહુલા સઙ્ઘાદિસેસા આપત્તિયો આપજ્જિં સમ્બહુલા આપત્તિયો એકાહપ્પટિચ્છન્નાયો સમ્બહુલા આપત્તિયો દ્વીહપ્પટિચ્છન્નાયો...પે॰... સમ્બહુલા આપત્તિયો દસાહપ્પટિચ્છન્નાયો, સોહં, ભન્તે, સઙ્ઘં તાસં આપત્તીનં યા આપત્તિયો દસાહપ્પટિચ્છન્નાયો, તાસં અગ્ઘેન સમોધાનપરિવાસં યાચામી’’તિ.

દુતિયમ્પિ યાચિતબ્બો. તતિયમ્પિ યાચિતબ્બો.

બ્યત્તેન ભિક્ખુના પટિબલેન સઙ્ઘો ઞાપેતબ્બો –

‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ સમ્બહુલા સઙ્ઘાદિસેસા આપત્તિયો આપજ્જિ સમ્બહુલા આપત્તિયો એકાહપ્પટિચ્છન્નાયો...પે॰... સમ્બહુલા આપત્તિયો દસાહપ્પટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં તાસં આપત્તીનં યા આપત્તિયો દસાહપ્પટિચ્છન્નાયો, તાસં અગ્ઘેન સમોધાનપરિવાસં યાચતિ, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો તાસં આપત્તીનં યા આપત્તિયો દસાહપ્પટિચ્છન્નાયો, તાસં અગ્ઘેન સમોધાનપરિવાસં દદેય્ય, એસા ઞત્તિ.

‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ સમ્બહુલા સઙ્ઘાદિસેસા આપત્તિયો આપજ્જિ સમ્બહુલા આપત્તિયો એકાહપ્પટિચ્છન્નાયો...પે॰... સમ્બહુલા આપત્તિયો દસાહપ્પટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં તાસં આપત્તીનં યા આપત્તિયો દસાહપ્પટિચ્છન્નાયો, તાસં અગ્ઘેન સમોધાનપરિવાસં યાચતિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો તાસં આપત્તીનં યા આપત્તિયો દસાહપ્પટિચ્છન્નાયો, તાસં અગ્ઘેન સમોધાનપરિવાસં દેતિ, યસ્સાયસ્મતો ખમતિ ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો તાસં આપત્તીનં યા આપત્તિયો દસાહપ્પટિચ્છન્નાયો, તાસં અગ્ઘેન સમોધાનપરિવાસસ્સ દાનં, સો તુણ્હસ્સ. યસ્સ નક્ખમતિ, સો ભાસેય્ય.

‘‘દુતિયમ્પિ એતમત્થં વદામિ...પે॰... તતિયમ્પિ એતમત્થં વદામિ...પે॰....

‘‘દિન્નો સઙ્ઘેન ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો તાસં આપત્તીનં યા આપત્તિયો દસાહપ્પટિચ્છન્નાયો, તાસં અગ્ઘેન સમોધાનપરિવાસો, ખમતિ સઙ્ઘસ્સ, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામી’’તિ –

એવં કમ્મવાચા કાતબ્બા.

કમ્મવાચાપરિયોસાને વત્તસમાદાનાદિ સબ્બં વુત્તનયમેવ. આરોચેન્તેન પન –

‘‘અહં , ભન્તે, સમ્બહુલા સઙ્ઘાદિસેસા આપત્તિયો આપજ્જિં સમ્બહુલા આપત્તિયો એકાહપ્પટિચ્છન્નાયો...પે॰... સમ્બહુલા આપત્તિયો દસાહપ્પટિચ્છન્નાયો, સોહં સઙ્ઘં તાસં આપત્તીનં યા આપત્તિયો દસાહપ્પટિચ્છન્નાયો, તાસં અગ્ઘેન સમોધાનપરિવાસં યાચિં, તસ્સ મે સઙ્ઘો તાસં આપત્તીનં યા આપત્તિયો દસાહપ્પટિચ્છન્નાયો, તાસં અગ્ઘેન સમોધાનપરિવાસં અદાસિ, સોહં પરિવસામિ, વેદિયામહં, ભન્તે, વેદિયતીતિ મં સઙ્ઘો ધારેતૂ’’તિ –

એવં આરોચેતબ્બં.

પરિવુત્થપરિવાસસ્સ માનત્તં દેન્તેન –

‘‘અહં, ભન્તે, સમ્બહુલા સઙ્ઘાદિસેસા આપત્તિયો આપજ્જિં સમ્બહુલા આપત્તિયો એકાહપ્પટિચ્છન્નાયો…પે॰… સમ્બહુલા આપત્તિયો દસાહપ્પટિચ્છન્નાયો, સોહં સઙ્ઘં તાસં આપત્તીનં યા આપત્તિયો દસાહપ્પટિચ્છન્નાયો, તાસં અગ્ઘેન સમોધાનપરિવાસં યાચિં, તસ્સ મે સઙ્ઘો તાસં આપત્તીનં યા આપત્તિયો દસાહપ્પટિચ્છન્નાયો, તાસં અગ્ઘેન સમોધાનપરિવાસં અદાસિ, સોહં, ભન્તે, પરિવુત્થપરિવાસો સઙ્ઘં તાસં આપત્તીનં છારત્તં માનત્તં યાચામી’’તિ –

તિક્ખત્તું યાચાપેત્વા –

‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ સમ્બહુલા સઙ્ઘાદિસેસા આપત્તિયો આપજ્જિ સમ્બહુલા આપત્તિયો એકાહપ્પટિચ્છન્નાયો…પે॰… સમ્બહુલા આપત્તિયો દસાહપ્પટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં તાસં આપત્તીનં યા આપત્તિયો દસાહપ્પટિચ્છન્નાયો, તાસં અગ્ઘેન સમોધાનપરિવાસં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો તાસં આપત્તીનં યા આપત્તિયો દસાહપ્પટિચ્છન્નાયો, તાસં અગ્ઘેન સમોધાનપરિવાસં અદાસિ, સો પરિવુત્થપરિવાસો સઙ્ઘં તાસં આપત્તીનં છારત્તં માનત્તં યાચતિ, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં , સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો તાસં આપત્તીનં છારત્તં માનત્તં દદેય્ય, એસા ઞત્તિ.

‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ સમ્બહુલા સઙ્ઘાદિસેસા આપત્તિયો આપજ્જિ સમ્બહુલા આપત્તિયો એકાહપ્પટિચ્છન્નાયો…પે॰… સમ્બહુલા આપત્તિયો દસાહપ્પટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં તાસં આપત્તીનં યા આપત્તિયો દસાહપ્પટિચ્છન્નાયો, તાસં અગ્ઘેન સમોધાનપરિવાસં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો તાસં આપત્તીનં યા આપત્તિયો દસાહપ્પટિચ્છન્નાયો, તાસં અગ્ઘેન સમોધાનપરિવાસં અદાસિ, સો પરિવુત્થપરિવાસો સઙ્ઘં તાસં આપત્તીનં છારત્તં માનત્તં યાચતિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો તાસં આપત્તીનં છારત્તં માનત્તં દેતિ, યસ્સાયસ્મતો ખમતિ ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો તાસં આપત્તીનં છારત્તં માનત્તસ્સ દાનં, સો તુણ્હસ્સ. યસ્સ નક્ખમતિ, સો ભાસેય્ય.

‘‘દુતિયમ્પિ એતમત્થં વદામિ…પે॰… તતિયમ્પિ એતમત્થં વદામિ…પે॰….

‘‘દિન્નં સઙ્ઘેન ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો તાસં આપત્તીનં છારત્તં માનત્તં, ખમતિ સઙ્ઘસ્સ, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામી’’તિ –

એવં કમ્મવાચા કાતબ્બા.

કમ્મવાચાપરિયોસાને ચ માનત્તસમાદાનાદિ સબ્બં વુત્તનયમેવ. આરોચેન્તેન પન –

‘‘અહં , ભન્તે, સમ્બહુલા સઙ્ઘાદિસેસા આપત્તિયો આપજ્જિં સમ્બહુલા આપત્તિયો એકાહપ્પટિચ્છન્નાયો…પે॰… સમ્બહુલા આપત્તિયો દસાહપ્પટિચ્છન્નાયો, સોહં સઙ્ઘં તાસં આપત્તીનં યા આપત્તિયો દસાહપ્પટિચ્છન્નાયો, તાસં અગ્ઘેન સમોધાનપરિવાસં યાચિં, તસ્સ મે સઙ્ઘો તાસં આપત્તીનં યા આપત્તિયો દસાહપ્પટિચ્છન્નાયો, તાસં અગ્ઘેન સમોધાનપરિવાસં અદાસિ, સોહં પરિવુત્થપરિવાસો સઙ્ઘં તાસં આપત્તીનં છારત્તં માનત્તં યાચિં, તસ્સ મે સઙ્ઘો તાસં આપત્તીનં છારત્તં માનત્તં અદાસિ, સોહં માનત્તં ચરામિ, વેદિયામહં, ભન્તે, વેદિયતીતિ મં સઙ્ઘો ધારેતૂ’’તિ આરોચેતબ્બં.

ચિણ્ણમાનત્તો અબ્ભેતબ્બો. અબ્ભેન્તેન ચ –

‘‘અહં, ભન્તે, સમ્બહુલા સઙ્ઘાદિસેસા આપત્તિયો આપજ્જિં સમ્બહુલા આપત્તિયો એકાહપ્પટિચ્છન્નાયો…પે॰… સમ્બહુલા આપત્તિયો દસાહપ્પટિચ્છન્નાયો, સોહં સઙ્ઘં તાસં આપત્તીનં યા આપત્તિયો દસાહપ્પટિચ્છન્નાયો, તાસં અગ્ઘેન સમોધાનપરિવાસં યાચિં, તસ્સ મે સઙ્ઘો તાસં આપત્તીનં યા આપત્તિયો દસાહપ્પટિચ્છન્નાયો, તાસં અગ્ઘેન સમોધાનપરિવાસં અદાસિ, સોહં પરિવુત્થપરિવાસો સઙ્ઘં તાસં આપત્તીનં છારત્તં માનત્તં યાચિં, તસ્સ મે સઙ્ઘો તાસં આપત્તીનં છારત્તં માનત્તં અદાસિ, સોહં, ભન્તે, ચિણ્ણમાનત્તો સઙ્ઘં અબ્ભાનં યાચામી’’તિ –

તિક્ખત્તું યાચાપેત્વા –

‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ સમ્બહુલા સઙ્ઘાદિસેસા આપત્તિયો આપજ્જિ સમ્બહુલા આપત્તિયો એકાહપ્પટિચ્છન્નાયો…પે॰… સમ્બહુલા આપત્તિયો દસાહપ્પટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં તાસં આપત્તીનં યા આપત્તિયો દસાહપ્પટિચ્છન્નાયો, તાસં અગ્ઘેન સમોધાનપરિવાસં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો તાસં આપત્તીનં યા આપત્તિયો દસાહપ્પટિચ્છન્નાયો, તાસં અગ્ઘેન સમોધાનપરિવાસં અદાસિ, સો પરિવુત્થપરિવાસો સઙ્ઘં તાસં આપત્તીનં છારત્તં માનત્તં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો તાસં આપત્તીનં છારત્તં માનત્તં અદાસિ, સો ચિણ્ણમાનત્તો સઙ્ઘં અબ્ભાનં યાચતિ, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામં ભિક્ખું અબ્ભેય્ય, એસા ઞત્તિ.

‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ સમ્બહુલા સઙ્ઘાદિસેસા આપત્તિયો આપજ્જિ સમ્બહુલા આપત્તિયો એકાહપ્પટિચ્છન્નાયો…પે॰… સમ્બહુલા આપત્તિયો દસાહપ્પટિચ્છન્નાયો, સો સઙ્ઘં તાસં આપત્તીનં યા આપત્તિયો દસાહપ્પટિચ્છન્નાયો, તાસં અગ્ઘેન સમોધાનપરિવાસં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો તાસં આપત્તીનં યા આપત્તિયો દસાહપ્પટિચ્છન્નાયો, તાસં અગ્ઘેન સમોધાનપરિવાસં અદાસિ, સો પરિવુત્થપરિવાસો સઙ્ઘં તાસં આપત્તીનં છારત્તં માનત્તં યાચિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો તાસં આપત્તીનં છારત્તં માનત્તં અદાસિ, સો ચિણ્ણમાનત્તો સઙ્ઘં અબ્ભાનં યાચતિ, સઙ્ઘો ઇત્થન્નામં ભિક્ખું અબ્ભેતિ, યસ્સાયસ્મતો ખમતિ ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો અબ્ભાનં, સો તુણ્હસ્સ. યસ્સ નક્ખમતિ, સો ભાસેય્ય.

‘‘દુતિયમ્પિ એતમત્થં વદામિ…પે॰… તતિયમ્પિ એતમત્થં વદામિ…પે॰….

‘‘અબ્ભિતો સઙ્ઘેન ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ, ખમતિ સઙ્ઘસ્સ, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામી’’તિ –

એવં કમ્મવાચં કત્વા અબ્ભેતબ્બો.

અગ્ઘસમોધાનપરિવાસકથા નિટ્ઠિતા.

૨૪૫. **મિસ્સકસમોધાનો** (ચુળવ॰ અટ્ઠ॰ ૧૦૨) નામ – યો નાનાવત્થુકા આપત્તિયો એકતો કત્વા દીયતિ. તત્રાયં નયો –

‘‘અહં, ભન્તે, સમ્બહુલા સઙ્ઘાદિસેસા આપત્તિયો આપજ્જિં એકં સુક્કવિસ્સટ્ઠિં, એકં કાયસંસગ્ગં, એકં દુટ્ઠુલ્લવાચં, એકં અત્તકામં, એકં સઞ્ચરિત્તં, એકં કુટિકારં, એકં વિહારકારં, એકં દુટ્ઠદોસં, એકં અઞ્ઞભાગિયં, એકં સઙ્ઘભેદકં, એકં સઙ્ઘભેદાનુવત્તકં, એકં દુબ્બચં, એકં કુલદૂસકં, સોહં, ભન્તે, સઙ્ઘં તાસં આપત્તીનં સમોધાનપરિવાસં યાચામી’’તિ –

તિક્ખત્તું યાચાપેત્વા તદનુરૂપાય કમ્મવાચાય પરિવાસો દાતબ્બો.

એત્થ ચ ‘‘સઙ્ઘાદિસેસા આપત્તિયો આપજ્જિં નાનાવત્થુકાયો’’તિપિ ‘‘સઙ્ઘાદિસેસા આપત્તિયો આપજ્જિં’’ઇતિપિ એવં પુબ્બે વુત્તનયેન વત્થુવસેનપિ ગોત્તવસેનપિ નામવસેનપિ આપત્તિવસેનપિ યોજેત્વા કમ્મં કાતું વટ્ટતિયેવ, તસ્મા ન ઇધ વિસું કમ્મવાચં યોજેત્વા દસ્સયિસ્સામ પુબ્બે સબ્બાપત્તિસાધારણં કત્વા યોજેત્વા દસ્સિતાય એવ કમ્મવાચાય નાનાવત્થુકાહિપિ આપત્તીહિ વુટ્ઠાનસમ્ભવતો સાયેવેત્થ કમ્મવાચા અલન્તિ.

મિસ્સકસમોધાનપરિવાસકથા નિટ્ઠિતા.

૨૪૬. સચે કોચિ ભિક્ખુ પરિવસન્તો વિબ્ભમતિ, સામણેરો વા હોતિ, વિબ્ભમન્તસ્સ સામણેરસ્સ ચ પરિવાસો ન રુહતિ. સો ચે પુન ઉપસમ્પજ્જતિ, તસ્સ તદેવ પુરિમં પરિવાસદાનં, યો પરિવાસો દિન્નો, સુદિન્નો, યો પરિવુત્થો, સુપરિવુત્થો, અવસેસો પરિવસિતબ્બો. સચેપિ માનત્તારહો માનત્તં ચરન્તો અબ્ભાનારહો વા વિબ્ભમતિ, સામણેરો વા હોતિ, સો ચે પુન ઉપસમ્પજ્જતિ, તસ્સ તદેવ પુરિમં પરિવાસદાનં, યો પરિવાસો દિન્નો, સુદિન્નો, યો પરિવુત્થો, સુપરિવુત્થો, યં માનત્તં દિન્નં, સુદિન્નં, યં માનત્તં ચિણ્ણં, તં સુચિણ્ણં, સો ભિક્ખુ અબ્ભેતબ્બો.

સચે કોચિ ભિક્ખુ પરિવસન્તો ઉમ્મત્તકો હોતિ ખિત્તચિત્તો વેદનાટ્ટો, ઉમ્મત્તકસ્સ ખિત્તચિત્તસ્સ વેદનાટ્ટસ્સ ચ પરિવાસો ન રુહતિ. સો ચે પુન અનુમ્મત્તકો હોતિ અખિત્તચિત્તો અવેદનાટ્ટો, તદેવ પુરિમં પરિવાસદાનં, યો પરિવાસો દિન્નો, સુદિન્નો, યો પરિવુત્થો, સુપરિવુત્થો, અવસેસો પરિવસિતબ્બો. માનત્તારહાદીસુપિ એસેવ નયો.

સચે કોચિ પરિવસન્તો ઉક્ખિત્તકો હોતિ, ઉક્ખિત્તકસ્સ પરિવાસો ન રુહતિ. સચે પુન ઓસારીયતિ, તસ્સ તદેવ પુરિમં પરિવાસદાનં, યો પરિવાસો દિન્નો, સુદિન્નો, યો પરિવુત્થો, સુપરિવુત્થો, અવસેસો પરિવસિતબ્બો. માનત્તારહાદીસુપિ એસેવ નયો.

સચે કસ્સચિ ભિક્ખુનો ઇત્થિલિઙ્ગં પાતુભવતિ, તસ્સ સાયેવ ઉપજ્ઝા, સાયેવ ઉપસમ્પદા, પુન ઉપજ્ઝા ન ગહેતબ્બા, ઉપસમ્પદા ચ ન કાતબ્બા, ભિક્ખુઉપસમ્પદતો પભુતિ યાવ વસ્સગણના, સાયેવ વસ્સગણના , ન ઇતો પટ્ઠાય વસ્સગણના કાતબ્બા. અપ્પતિરૂપં દાનિસ્સા ભિક્ખૂનં મજ્ઝે વસિતું, તસ્મા ભિક્ખુનુપસ્સયં ગન્ત્વા ભિક્ખુનીહિ સદ્ધિં વસિતબ્બં. યા દેસનાગામિનિયો વા વુટ્ઠાનગામિનિયો વા આપત્તિયો ભિક્ખૂનં ભિક્ખુનીહિ સાધારણા, તાસં ભિક્ખુનીહિ કાતબ્બં, વિનયકમ્મમેવ ભિક્ખુનીનં સન્તિકે કાતબ્બં. યા પન ભિક્ખૂનં ભિક્ખુનીહિ અસાધારણા સુક્કવિસ્સટ્ઠિઆદિકા આપત્તિયો, તાહિ આપત્તીહિ અનાપત્તિ, લિઙ્ગે પરિવત્તે તા આપત્તિયો વુટ્ઠિતાવ હોન્તિ, પુન પકતિલિઙ્ગે ઉપ્પન્નેપિ તાહિ આપત્તીહિ તસ્સ અનાપત્તિયેવ. ભિક્ખુનિયા પુરિસલિઙ્ગે પાતુભૂતેપિ એસેવ નયો. વુત્તઞ્ચેતં –

‘‘તેન ખો પન સમયેન અઞ્ઞતરસ્સ ભિક્ખુનો ઇત્થિલિઙ્ગં પાતુભૂતં હોતિ. ભગવતો એતમત્થં આરોચેસું. અનુજાનામિ ભિક્ખવે તંયેવ ઉપજ્ઝં, તંયેવ ઉપસમ્પદં, તાનિયેવ વસ્સાનિ ભિક્ખુનીહિ સઙ્ગમિતું, યા આપત્તિયો ભિક્ખૂનં ભિક્ખુનીહિ સાધારણા, તા આપત્તિયો ભિક્ખુનીનં સન્તિકે વુટ્ઠાતું. યા આપત્તિયો ભિક્ખૂનં ભિક્ખુનીહિ અસાધારણા, તાહિ આપત્તીહિ અનાપત્તિ.

‘‘તેન ખો પન સમયેન અઞ્ઞતરિસ્સા ભિક્ખુનિયા પુરિસલિઙ્ગં પાતુભૂતં હોતિ. ભગવતો એતમત્થં આરોચેસું. અનુજાનામિ ભિક્ખવે તંયેવ ઉપજ્ઝં, તંયેવ ઉપસમ્પદં, તાનિયેવ વસ્સાનિ ભિક્ખૂહિ સઙ્ગમિતું, યા આપત્તિયો ભિક્ખુનીનં ભિક્ખૂહિ સાધારણા, તા આપત્તિયો ભિક્ખૂનં સન્તિકે વુટ્ઠાતું. યા આપત્તિયો ભિક્ખુનીનં ભિક્ખૂહિ અસાધારણા, તાહિ આપત્તીહિ અનાપત્તી’’તિ (પારા॰ ૬૯).

૨૪૭. અયં પનેત્થ પાળિમુત્તકવિનિચ્છયો (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૧.૬૯) – ઇમેસુ દ્વીસુ લિઙ્ગેસુ પુરિસલિઙ્ગં ઉત્તમં, ઇત્થિલિઙ્ગં હીનં, તસ્મા પુરિસલિઙ્ગં બલવઅકુસલેન અન્તરધાયતિ, ઇત્થિલિઙ્ગં દુબ્બલકુસલેન પતિટ્ઠાતિ. ઇત્થિલિઙ્ગં પન અન્તરધાયન્તં દુબ્બલઅકુસલેન અન્તરધાયતિ, પુરિસલિઙ્ગં બલવકુસલેન પતિટ્ઠાતિ. એવં ઉભયમ્પિ અકુસલેન અન્તરધાયતિ, કુસલેન પટિલબ્ભતિ.

તત્થ સચે દ્વિન્નં ભિક્ખૂનં એકતો સજ્ઝાયં વા ધમ્મસાકચ્છં વા કત્વા એકાગારે નિપજ્જિત્વા નિદ્દં ઓક્કન્તાનં એકસ્સ ઇત્થિલિઙ્ગં પાતુભવતિ, ઉભિન્નમ્પિ સહસેય્યાપત્તિ હોતિ. સો ચે પટિબુજ્ઝિત્વા અત્તનો વિપ્પકારં દિસ્વા દુક્ખી દુમ્મનો રત્તિભાગેયેવ ઇતરસ્સ આરોચેય્ય, તેન સમસ્સાસેતબ્બો ‘‘હોતુ મા ચિન્તયિત્થ, વટ્ટસ્સેવેસો દોસો, સમ્માસમ્બુદ્ધેન દ્વારં દિન્નં, ભિક્ખુ વા હોતુ ભિક્ખુની વા, અનાવટો ધમ્મો, અવારિતો સગ્ગમગ્ગો’’તિ. સમસ્સાસેત્વા એવં વત્તબ્બં ‘‘તુમ્હેહિ ભિક્ખુનુપસ્સયં ગન્તું વટ્ટતિ, અત્થિ પન તે કાચિ સન્દિટ્ઠા ભિક્ખુનિયો’’તિ. સચસ્સા હોન્તિ તાદિસા ભિક્ખુનિયો, ‘‘અત્થી’’તિ, નો ચે હોન્તિ, ‘‘નત્થી’’તિ વત્વા સો ભિક્ખુ વત્તબ્બો ‘‘મમ સઙ્ગહં કરોથ, ઇદાનિ મં પઠમં ભિક્ખુનુપસ્સયં નેથા’’તિ. તેન ભિક્ખુના તં ગહેત્વા તસ્સા વા સન્દિટ્ઠાનં અત્તનો વા સન્દિટ્ઠાનં ભિક્ખુનીનં સન્તિકં ગન્તબ્બં. ગચ્છન્તેન ચ ન એકકેન ગન્તબ્બં, ચતૂહિ પઞ્ચહિ ભિક્ખૂહિ સદ્ધિં જોતિકઞ્ચ કત્તરદણ્ડકઞ્ચ ગહેત્વા સંવિદહનં પરિમોચેત્વા ‘‘મયં અસુકં નામ ઠાનં ગચ્છામા’’તિ ગન્તબ્બં. સચે બહિગામે દૂરે વિહારો હોતિ, અન્તરામગ્ગે ગામન્તરનદીપારરત્તિવિપ્પવાસગણઓહીયનાપત્તીહિ અનાપત્તિ. ભિક્ખુનુપસ્સયં ગન્ત્વા તા ભિક્ખુનિયો વત્તબ્બા ‘‘અસુકં નામ ભિક્ખું જાનાથા’’તિ? ‘‘આમ, અય્યા’’તિ. તસ્સ ઇત્થિલિઙ્ગં પાતુભૂતં, સઙ્ગહં દાનિસ્સા કરોથાતિ. તા ચે ‘‘સાધુ અય્યા, ઇદાનિ મયમ્પિ સજ્ઝાયિસ્સામ, ધમ્મં સોસ્સામ, ગચ્છથ તુમ્હે’’તિ વત્વા સઙ્ગહં કરોન્તિ, આરાધિકા ચ હોન્તિ સઙ્ગાહિકા લજ્જિનિયો, તા કોપેત્વા અઞ્ઞત્થ ન ગન્તબ્બં. ગચ્છતિ ચે, ગામન્તરનદીપારરત્તિવિપ્પવાસગણઓહીયનાપત્તીહિ ન મુચ્ચતિ.

સચે પન લજ્જિનિયો હોન્તિ, ન સઙ્ગાહિકાયો, અઞ્ઞત્થ ગન્તું લબ્ભતિ. સચેપિ અલજ્જિનિયો હોન્તિ, સઙ્ગહં પન કરોન્તિ, તાપિ પરિચ્ચજિત્વા અઞ્ઞત્થ ગન્તું લબ્ભતિ. સચે લજ્જિનિયો ચ સઙ્ગાહિકા ચ, ઞાતિકા ન હોન્તિ, આસન્નગામે પન અઞ્ઞા ઞાતિકા હોન્તિ પટિજગ્ગનિકા, તાસમ્પિ સન્તિકં ગન્તું વટ્ટતીતિ વદન્તિ. ગન્ત્વા સચે ભિક્ખુભાવેપિ નિસ્સયપટિપન્નો, પતિરૂપાય ભિક્ખુનિયા સન્તિકે નિસ્સયો ગહેતબ્બો, માતિકા વા વિનયો વા ઉગ્ગહિતો સુગ્ગહિતો, પુન ઉગ્ગણ્હનકારણં નત્થિ. સચે ભિક્ખુભાવેપિ પરિસાવચરો, તસ્સ સન્તિકેયેવ ઉપસમ્પન્ના સૂપસમ્પન્ના, અઞ્ઞસ્સ સન્તિકે નિસ્સયો ગહેતબ્બો. પુબ્બે તં નિસ્સાય વસન્તેહિપિ અઞ્ઞસ્સ સન્તિકે નિસ્સયો ગહેતબ્બો. પરિપુણ્ણવસ્સસામણેરેનપિ અઞ્ઞસ્સ સન્તિકે ઉપજ્ઝા ગહેતબ્બા.

યં પનસ્સ ભિક્ખુભાવે અધિટ્ઠિતં તિચીવરઞ્ચ પત્તો ચ, તં અધિટ્ઠાનં વિજહતિ, પુન અધિટ્ઠાતબ્બં. સઙ્કચ્ચિકા ચ ઉદકસાટિકા ચ ગહેતબ્બા. યં અતિરેકચીવરં વા અતિરેકપત્તો વા વિનયકમ્મં કત્વા ઠપિતો હોતિ, તમ્પિ સબ્બં વિનયકમ્મં વિજહતિ, પુન કાતબ્બં. પટિગ્ગહિતતેલમધુફાણિતાદીનિપિ પટિગ્ગહણં વિજહન્તિ. સચે પટિગ્ગહણતો સત્તમે દિવસે લિઙ્ગં પરિવત્તતિ, પુન પટિગ્ગહેત્વા સત્તાહં વટ્ટતિ. યં પન ભિક્ખુકાલે અઞ્ઞસ્સ ભિક્ખુનો સન્તકં પટિગ્ગહિતં, તં પટિગ્ગહણં ન વિજહતિ. યમ્પિ ઉભિન્નં સાધારણં અવિભજિત્વા ઠપિતં, તં પકતત્તો રક્ખતિ. યં પન વિભત્તં એતસ્સેવ સન્તકં, તં પટિગ્ગહણં વિજહતિ. વુત્તઞ્ચેતં પરિવારે –

> ''તેલં મધુ ફાણિતઞ્ચાપિ સપ્પિં, સામં ગહેત્વા નિક્ખિપેય્ય;
> અવીતિવત્તે સત્તાહે, સતિ પચ્ચયે પરિભુઞ્જન્તસ્સ આપત્તિ;
> પઞ્હા મેસા કુસલેહિ ચિન્તિતા''તિ. (પરિ॰ ૪૮૦);

ઇદઞ્હિ લિઙ્ગપરિવત્તનં સન્ધાય વુત્તં. પટિગ્ગહણં નામ લિઙ્ગપરિવત્તનેન, કાલકિરિયાય, સિક્ખાપચ્ચક્ખાનેન, હીનાયાવત્તનેન, અનુપસમ્પન્નસ્સ દાનેન, અનપેક્ખવિસ્સજ્જનેન, અચ્છિન્દિત્વા ગહણેન ચ વિજહતિ. તસ્મા સચેપિ હરીતકખણ્ડમ્પિ પટિગ્ગહેત્વા ઠપિતમત્થિ, સબ્બમસ્સ પટિગ્ગહણં વિજહતિ. ભિક્ખુવિહારે પન યં કિઞ્ચિસ્સા સન્તકં પટિગ્ગહેત્વા વા અપ્પટિગ્ગહેત્વા વા ઠપિતં, સબ્બસ્સ સાવ ઇસ્સરા, આહરાપેત્વા ગહેતબ્બં. યં પનેત્થ થાવરં તસ્સા સન્તકં સેનાસનં વા ઉપરોપકા વા, તે યસ્સિચ્છતિ, તસ્સ દાતબ્બા. તેરસસુ સમ્મુતીસુ યા ભિક્ખુકાલે લદ્ધા સમ્મુતિ, સબ્બા પટિપ્પસ્સમ્ભતિ, પુરિમિકાય સેનાસનગ્ગાહો પટિપ્પસ્સમ્ભતિ. સચે પચ્છિમિકાય સેનાસને ગહિતે લિઙ્ગં પરિવત્તતિ, ભિક્ખુસઙ્ઘો ચસ્સા ઉપ્પન્નલાભં દાતુકામો હોતિ, અપલોકેત્વા દાતબ્બો.

સચે ભિક્ખુનીહિ સાધારણાય પટિચ્છન્નાય આપત્તિયા પરિવસન્તસ્સ લિઙ્ગં પરિવત્તતિ, પુન પક્ખમાનત્તમેવ દાતબ્બં. સચે માનત્તં ચરન્તસ્સ પરિવત્તતિ , પુન પક્ખમાનત્તમેવ દાતબ્બં. સચે ચિણ્ણમાનત્તસ્સ પરિવત્તતિ, ભિક્ખુનીહિ અબ્ભાનકમ્મં કાતબ્બં. સચે અકુસલવિપાકે પરિક્ખીણે પક્ખમાનત્તકાલે પુનદેવ લિઙ્ગં પરિવત્તતિ, છારત્તં માનત્તમેવ દાતબ્બં. સચે ચિણ્ણે પક્ખમાનત્તે પરિવત્તતિ, ભિક્ખૂહિ અબ્ભાનકમ્મં કાતબ્બન્તિ.

ભિક્ખુનિયા લિઙ્ગપરિવત્તનેપિ વુત્તનયેનેવ સબ્બો વિનિચ્છયો વેદિતબ્બો. અયં પન વિસેસો – સચે ભિક્ખુનિકાલે આપન્ના સઞ્ચરિત્તાપત્તિ પટિચ્છન્ના હોતિ, પરિવાસદાનં નત્થિ, છારત્તં માનત્તમેવ દાતબ્બં. સચે પક્ખમાનત્તં ચરન્તિયા લિઙ્ગં પરિવત્તતિ, ન તેનત્થો, છારત્તં માનત્તમેવ દાતબ્બં. સચે ચિણ્ણમાનત્તાય પરિવત્તતિ, પુન માનત્તં અદત્વા ભિક્ખૂહિ અબ્ભેતબ્બો. અથ ભિક્ખૂહિ માનત્તે અદિન્ને પુન લિઙ્ગં પરિવત્તતિ, ભિક્ખુનીહિ પક્ખમાનત્તમેવ દાતબ્બં. અથ છારત્તં માનત્તં ચરન્તસ્સ પુન પરિવત્તતિ, પક્ખમાનત્તમેવ દાતબ્બં. ચિણ્ણમાનત્તસ્સ પન લિઙ્ગપરિવત્તે જાતે ભિક્ખુનીહિ અબ્ભાનકમ્મં કાતબ્બં. પુન પરિવત્તે ચ લિઙ્ગે ભિક્ખુનિભાવે ઠિતાયપિ યા આપત્તિયો પુબ્બે પટિપ્પસ્સદ્ધા, તા સુપ્પટિપ્પસ્સદ્ધા એવાતિ.

૨૪૮. ઇતો પરં પારિવાસિકાદીનં વત્તં દસ્સયિસ્સામ – પારિવાસિકેન (ચૂળવ॰ અટ્ઠ॰ ૭૬) ભિક્ખુના ઉપજ્ઝાયેન હુત્વા ન ઉપસમ્પાદેતબ્બં, વત્તં નિક્ખિપિત્વા પન ઉપસમ્પાદેતું વટ્ટતિ. આચરિયેન હુત્વાપિ કમ્મવાચા ન સાવેતબ્બા, અઞ્ઞસ્મિં અસતિ વત્તં નિક્ખિપિત્વા સાવેતું વટ્ટતિ. આગન્તુકાનં નિસ્સયો ન દાતબ્બો. યેહિપિ પકતિયાવ નિસ્સયો ગહિતો, તે વત્તબ્બા ''અહં વિનયકમ્મં કરોમિ, અસુકત્થેરસ્સ નામ સન્તિકે નિસ્સયં ગણ્હથ, મય્હં વત્તં મા કરોથ, મા મં ગામપ્પવેસનં આપુચ્છથા''તિ. સચે એવં વુત્તેપિ કરોન્તિયેવ, વારિતકાલતો

પટ્ઠાય કરોન્તેસુપિ અનાપત્તિ. અઞ્ઞો સામણેરોપિ ન ગહેતબ્બો, ઉપજ્ઝં દત્વા ગહિતસામણેરોપિ વત્તબ્બો ‘‘અહં વિનયકમ્મં કરોમિ, મય્હં વત્તં મા કરોથ, મા મં ગામપ્પવેસનં આપુચ્છથા’’તિ. સચે એવં વુત્તેપિ કરોન્તિયેવ, વારિતકાલતો પટ્ઠાય કરોન્તેસુપિ અનાપત્તિ. ન ભિક્ખુનોવાદકસમ્મુતિ સાદિતબ્બા, સમ્મતેનપિ ભિક્ખુનિયો ન ઓવદિતબ્બા, તસ્મા ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ વત્તબ્બં ‘‘ભન્તે, અહં વિનયકમ્મં કરોમિ, ભિક્ખુનોવાદકં જાનાથા’’તિ. પટિબલસ્સ વા ભિક્ખુસ્સ ભારો કાતબ્બો. આગતા ભિક્ખુનિયો ‘‘સઙ્ઘસ્સ સન્તિકં ગચ્છથ, સઙ્ઘો વો ઓવાદદાયકં જાનિસ્સતી’’તિ વા ‘‘અહં વિનયકમ્મં કરોમિ, અસુકભિક્ખુસ્સ નામ સન્તિકં ગચ્છથ, સો વો ઓવાદં દસ્સતી’’તિ વા વત્તબ્બા.

યાય આપત્તિયા સઙ્ઘેન પરિવાસો દિન્નો હોતિ, સા આપત્તિ ન આપજ્જિતબ્બા, અઞ્ઞા વા તાદિસિકા તતો વા પાપિટ્ઠતરા, કમ્મં ન ગરહિતબ્બં, કમ્મિકા ન ગરહિતબ્બા, ન પકતત્તસ્સ ભિક્ખુનો ઉપોસથો ઠપેતબ્બો, ન પવારણા ઠપેતબ્બા, પલિબોધત્થાય વા પક્કોસનત્થાય વા સવચનીયં ન કાતબ્બં. પલિબોધત્થાય હિ કરોન્તો ‘‘અહં આયસ્મન્તં ઇમસ્મિં વત્થુસ્મિં સવચનીયં કરોમિ, ઇમમ્હા આવાસા પરમ્પિ મા પક્કમ, યાવ ન તં અધિકરણં વૂપસન્તં હોતી’’તિ એવં કરોતિ, પક્કોસનત્થાય કરોન્તો ‘‘અહં તં સવચનીયં કરોમિ, એહિ મયા સદ્ધિં વિનયધરાનં સમ્મુખીભાવં ગચ્છાહી’’તિ એવં કરોતિ, તદુભયમ્પિ ન કાતબ્બં. વિહારે જેટ્ઠકટ્ઠાનં ન કાતબ્બં, પાતિમોક્ખુદ્દેસકેન વા ધમ્મજ્ઝેસકેન વા ન ભવિતબ્બં, નપિ તેરસસુ સમ્મુતીસુ એકસમ્મુતિવસેનપિ ઇસ્સરિયકમ્મં કાતબ્બં, ‘‘કરોતુ મે આયસ્મા ઓકાસં, અહં તં વત્તુકામો’’તિ એવં પકતત્તસ્સ ઓકાસો ન કારેતબ્બો, વત્થુના વા આપત્તિયા વા ન ચોદેતબ્બો, ‘‘અયં તે દોસો’’તિ ન સારેતબ્બો, ભિક્ખૂહિ અઞ્ઞમઞ્ઞં યોજેત્વા કલહો ન કારેતબ્બો, સઙ્ઘત્થેરેન હુત્વા પકતત્તસ્સ ભિક્ખુનો પુરતો ન ગન્તબ્બં ન નિસીદિતબ્બં, દ્વાદસહત્થં ઉપચારં મુઞ્ચિત્વા એકકેનેવ ગન્તબ્બઞ્ચેવ નિસીદિતબ્બઞ્ચ, યો હોતિ સઙ્ઘસ્સ આસનપરિયન્તો સેય્યાપરિયન્તો વિહારપરિયન્તો, સો તસ્સ દાતબ્બો.

તત્થ **આસનપરિયન્તો** નામ ભત્તગ્ગાદીસુ સઙ્ઘનવકાસનં, સ્વસ્સ દાતબ્બો, તત્થ નિસીદિતબ્બં. **સેય્યાપરિયન્તો** નામ સેય્યાનં પરિયન્તો સબ્બલામકં મઞ્ચપીઠં. અયઞ્હિ વસ્સગ્ગેન અત્તનો પત્તટ્ઠાને સેય્યં ગહેતું ન લભતિ, સબ્બભિક્ખૂહિ વિચિનિત્વા ગહિતાવસેસા મઙ્કુલગૂથભરિતા વેત્તલતાદિવિનદ્ધા લામકસેય્યાવસ્સ દાતબ્બા. યથા ચ સેય્યા, એવં વસનઆવાસોપિ વસ્સગ્ગેન અત્તનો પત્તટ્ઠાને તસ્સ ન વટ્ટતિ, સબ્બભિક્ખૂહિ વિચિનિત્વા ગહિતાવસેસા પન રજોહતભૂમિ જતુકમૂસિકભરિતા પણ્ણસાલા અસ્સ દાતબ્બા. સચે પકતત્તા સબ્બે રુક્ખમૂલિકા અબ્ભોકાસિકા ચ હોન્તિ, છન્નં ન ઉપેન્તિ, સબ્બેપિ એતેહિ વિસ્સટ્ઠાવાસા નામ હોન્તિ, તેસુ યં ઇચ્છતિ, તં લભતિ.

વસ્સૂપનાયિકદિવસે પચ્ચયં એકપસ્સે ઠત્વા વસ્સગ્ગેન ગણ્હિતું લભતિ, સેનાસનં ન લભતિ, નિબદ્ધવસ્સાવાસિકં સેનાસનં ગણ્હિતુ કામેન વત્તં નિક્ખિપિત્વા ગહેતબ્બં. ઞાતિપવારિતટ્ઠાને ‘‘એત્તકે ભિક્ખૂ ગહેત્વા આગચ્છથા’’તિ નિમન્તિતેન ‘‘ભન્તે, અસુકં નામ કુલં ભિક્ખૂ નિમન્તેસિ, એથ, તત્થ ગચ્છામા’’તિ એવં સંવિધાય ભિક્ખૂનં પુરેસમણેન વા પચ્છાસમણેન વા હુત્વા કુલાનિ ન ઉપસઙ્કમિતબ્બાનિ, ‘‘ભન્તે, અસુકસ્મિં નામ ગામે મનુસ્સા ભિક્ખૂનં આગમનં ઇચ્છન્તિ, સાધુ વતસ્સ, સચે તેસં સઙ્ગહં કરેય્યાથા’’તિ એવં પનસ્સ વિનયપરિયાયેન કથેતું વટ્ટતિ. આગતાગતાનં આરોચેતું હરાયમાનેન આરઞ્ઞિકધુતઙ્ગં ન સમાદાતબ્બં. યેનપિ પકતિયા સમાદિન્નં, તેન દુતિયં ભિક્ખું ગહેત્વા અરઞ્ઞે અરુણં ઉટ્ઠાપેતબ્બં, ન એકકેન વત્થબ્બં. તથા ભત્તગ્ગાદીસુ આસનપરિયન્તે નિસજ્જાય હરાયમાનેન પિણ્ડપાતિકધુતઙ્ગમ્પિ ન સમાદાતબ્બં. યો પન પકતિયાવ

પિણ્ડપાતિકો, તસ્સ પટિસેધો નત્થિ, ન ચ તપ્પચ્ચયા પિણ્ડપાતો નીહરાપેતબ્બો ''મા મં જાનિંસૂ''તિ. નીહટભત્તો હુત્વા વિહારેયેવ નિસીદિત્વા ભુઞ્જન્તો ''રત્તિયો ગણયિસ્સામિ, ગચ્છતો મે ભિક્ખું દિસ્વા અનારોચેન્તસ્સ રત્તિચ્છેદો સિયા''તિ ઇમિના કારણેન પિણ્ડપાતો ન નીહરાપેતબ્બો, ''મા મં એકભિક્ખુપિ જાનાતૂ''તિ ચ ઇમિના અજ્ઝાસયેન વિહારે સામણેરેહિ પચાપેત્વા ભુઞ્જિતુમ્પિ ન લભતિ, ગામં પિણ્ડાય પવિસિતબ્બમેવ. ગિલાનસ્સ પન નવકમ્મઆચરિયુપજ્ઝાયકિચ્ચાદિપસુતસ્સ વા વિહારેયેવ અચ્છિતું વટ્ટતિ.

સચેપિ ગામે અનેકસતા ભિક્ખૂ વિચરન્તિ, ન સક્કા હોતિ આરોચેતું, ગામકાવાસં ગન્ત્વા સભાગટ્ઠાને વસિતું વટ્ટતિ. યસ્મા ''પારિવાસિકેન, ભિક્ખવે, ભિક્ખુના આગન્તુકેન આરોચેતબ્બં, આગન્તુકસ્સ આરોચેતબ્બં, ઉપોસથે આરોચેતબ્બં, પવારણાય આરોચેતબ્બં, સચે ગિલાનો હોતિ, દૂતેનપિ આરોચેતબ્બ''ન્તિ (ચૂળવ॰ ૭૬) વુત્તં , તસ્મા કઞ્ચિ વિહારં ગતેન આગન્તુકેન તત્થ ભિક્ખૂનં આરોચેતબ્બં. સચે સબ્બે એકટ્ઠાને ઠિતે પસ્સતિ, એકટ્ઠાને ઠિતેનેવ આરોચેતબ્બં. અથ રુક્ખમૂલાદીસુ વિસું ઠિતા હોન્તિ, તત્થ તત્થ ગન્ત્વા આરોચેતબ્બં, સઞ્ચિચ્ચ અનારોચેન્તસ્સ રત્તિચ્છેદો ચ હોતિ, વત્તભેદે ચ દુક્કટં. અથ વિચિનન્તો એકચ્ચે ન પસ્સતિ, રત્તિચ્છેદોવ હોતિ, ન વત્તભેદે દુક્કટં.

આગન્તુકસ્સપિ અત્તનો વસનવિહારં આગતસ્સ એકસ્સ વા બહૂનં વા વુત્તનયેનેવ આરોચેતબ્બં, રત્તિચ્છેદવત્તભેદાપિ ચેત્થ વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બા. સચે આગન્તુકા મુહુત્તં વિસ્સમિત્વા વા અવિસ્સમિત્વા એવ વા વિહારમજ્ઝેન ગચ્છન્તિ, તેસમ્પિ આરોચેતબ્બં. સચે તસ્સ અજાનન્તસ્સેવ ગચ્છન્તિ, અયઞ્ચ ગતકાલે જાનાતિ, ગન્ત્વા આરોચેતબ્બં, સમ્પાપુણિતું વા સાવેતું વા અસક્કોન્તસ્સ રત્તિચ્છેદોવ હોતિ, ન વત્તભેદે દુક્કટં. યેપિ અન્તોવિહારં અપ્પવિસિત્વા ઉપચારસીમં ઓક્કમિત્વા ગચ્છન્તિ, અયઞ્ચ નેસં છત્તસદ્દં વા ઉક્કાસિતસદ્દં વા ખિપિતસદ્દં વા સુત્વા આગન્તુકભાવં જાનાતિ, ગન્ત્વા આરોચેતબ્બં, ગતકાલે જાનન્તેનપિ અનુબન્ધિત્વા આરોચેતબ્બમેવ, સમ્પાપુણિતું અસક્કોન્તસ્સ રત્તિચ્છેદોવ હોતિ, ન વત્તભેદે દુક્કટં. યોપિ રત્તિં આગન્ત્વા રત્તિંયેવ ગચ્છતિ, સોપિસ્સ રત્તિચ્છેદં કરોતિ, અઞ્ઞાતત્તા પન વત્તભેદે દુક્કટં નત્થિ. સચે અજાનિત્વાવ અબ્ભાનં કરોતિ, અકતમેવ હોતીતિ **કુરુન્દિયં** વુત્તં, તસ્મા અધિકા રત્તિયો ગહેત્વા કાતબ્બં. અયં અપણ્ણકપટિપદા.

નદીઆદીસુ નાવાય ગચ્છન્તમ્પિ પરતીરે ઠિતમ્પિ આકાસે ગચ્છન્તમ્પિ પબ્બતતલઅરઞ્ઞાદીસુ દૂરે ઠિતમ્પિ ભિક્ખું દિસ્વા સચે ''ભિક્ખૂ''તિ વવત્થાનં અત્થિ, નાવાદીહિ ગન્ત્વા વા મહાસદ્દં કત્વા વા વેગેન અનુબન્ધિત્વા વા આરોચેતબ્બં, અનારોચેન્તસ્સ રત્તિચ્છેદો ચેવ વત્તભેદે દુક્કટઞ્ચ. સચે વાયમન્તોપિ સમ્પાપુણિતું વા સાવેતું વા ન સક્કોતિ, રત્તિચ્છેદોવ હોતિ, ન વત્તભેદે દુક્કટં. સઙ્ઘસેનાભયત્થેરો પન વિસયાવિસયેન કથેતિ ''વિસયે કિર અનારોચેન્તસ્સ રત્તિચ્છેદો ચેવ વત્તભેદે દુક્કટઞ્ચ હોતિ, અવિસયે પન ઉભયમ્પિ નત્થી''તિ. કરવીકતિસ્સત્થેરો ''સમણો અયન્તિ વવત્થાનમેવ પમાણં. સચેપિ અવિસયો હોતિ, વત્તભેદે દુક્કટમેવ નત્થિ, રત્તિચ્છેદો પન હોતિયેવા''તિ આહ.

ઉપોસથદિવસે ''ઉપોસથં સમ્પાપુણિસ્સામા''તિ આગન્તુકા ભિક્ખૂ આગચ્છન્તિ, ઇદ્ધિયા ગચ્છન્તાપિ ઉપોસથભાવં ઞત્વા ઓતરિત્વા ઉપોસથં કરોન્તિ, તસ્મા આગન્તુકસોધનત્થં ઉપોસથદિવસેપિ આરોચેતબ્બં. પવારણાયપિ એસેવ નયો. ગન્તું અસમત્થેન ગિલાનેન ભિક્ખું પેસેત્વા આરોચાપેતબ્બં, અનુપસમ્પન્નં પેસેતું ન વટ્ટતિ.

ન પારિવાસિકેન ભિક્ખુના સભિક્ખુકા આવાસા વા અનાવાસા વા અભિક્ખુકો નાનાસંવાસકેહિ વા સભિક્ખુકો આવાસો વા અનાવાસો વા ગન્તબ્બો અઞ્ઞત્ર પકતત્તેન અઞ્ઞત્ર અન્તરાયા. યત્થ હિ એકોપિ ભિક્ખુ નત્થિ, તત્થ ન વસિતબ્બં. ન હિ તત્થ વુત્થરત્તિયો ગણનૂપિકા હોન્તિ. દસવિધે અન્તરાયે પન સચેપિ રત્તિયો ગણનૂપિકા ન હોન્તિ, અન્તરાયતો પરિમુચ્ચનત્થાય ગન્તબ્બમેવ. તેન વુત્તં ''અઞ્ઞત્ર અન્તરાયા''તિ. નાનાસંવાસકેહિ સદ્ધિં વિનયકમ્મં કાતું ન વટ્ટતિ, તેસં અનારોચનેપિ રત્તિચ્છેદો નત્થિ, અભિક્ખુકાવાસસદિસમેવ હોતિ. તેન વુત્તં ''નાનાસંવાસકેહિ વા સભિક્ખુકો''તિ.

ન પારિવાસિકેન ભિક્ખુના પકતત્તેન ભિક્ખુના સદ્ધિં એકચ્છન્ને આવાસે વા અનાવાસે વા વત્થબ્બં. તત્થ **આવાસો** નામ વસનત્થાય કતસેનાસનં. **અનાવાસો** નામ ચેતિયઘરં બોધિઘરં સમ્મુઞ્જનીઅટ્ટકો દારુઅટ્ટકો પાનીયમાળો વચ્ચકુટિ દ્વારકોટ્ઠકોતિ એવમાદિ. ''એતેસુ યત્થ કત્થચિ એકચ્છન્ને છદનતો ઉદકપતનટ્ઠાનપરિચ્છિન્ને ઓકાસે ઉક્ખિત્તકોવ વસિતું ન લભતિ, પારિવાસિકો પન અન્તોઆવાસેયેવ ન લભતી''તિ **મહાપચ્ચરિયં** વુત્તં. **મહાઅટ્ઠકથાયં** અવિસેસેન ''ઉદકપાતેન વારિત''ન્તિ વુત્તં. **કુરુન્દિયં** પન ''એતેસુ એત્તકેસુ પઞ્ચવણ્ણચ્છદનબદ્ધટ્ઠાનેસુ પારિવાસિકસ્સ ચ ઉક્ખિત્તકસ્સ ચ પકતત્તેન સદ્ધિં ઉદકપાતેન વારિત''ન્તિ વુત્તં. તસ્મા નાનૂપચારેપિ એકચ્છન્ને ન વટ્ટતિ. સચે પનેત્થ તદહુપસમ્પન્નેપિ પકતત્તે પઠમં પવિસિત્વા નિપન્નેપિ સટ્ઠિવસ્સિકોપિ પારિવાસિકો પચ્છા પવિસિત્વા જાનન્તો નિપજ્જતિ, રત્તિચ્છેદો ચેવ વત્તભેદે દુક્કટઞ્ચ, અજાનન્તસ્સ રત્તિચ્છેદોવ, ન વત્તભેદે દુક્કટં. સચે પન તસ્મિં નિસિન્ને પચ્છા પકતત્તો પવિસિત્વા નિપજ્જતિ, પારિવાસિકો ચ જાનાતિ, રત્તિચ્છેદો ચેવ વત્તભેદે દુક્કટઞ્ચ. નો ચે જાનાતિ, રત્તિચ્છેદોવ, ન વત્તભેદે દુક્કટં.

પારિવાસિકેન ભિક્ખુના પકતત્તં ભિક્ખું તદહુપસમ્પન્નમ્પિ દિસ્વા આસના વુટ્ઠાતબ્બં, વુટ્ઠાય ચ ''અહં ઇમિના સુખનિસિન્નો વુટ્ઠાપિતો''તિ પરમ્મુખેનપિ ન ગન્તબ્બં, ''ઇદં આચરિય આસનં, એત્થ નિસીદથા''તિ એવં પકતત્તો ભિક્ખુ આસનેન નિમન્તેતબ્બોયેવ. નવકેન પન ''મહાથેરં ઓબદ્ધં કરોમી''તિ પારિવાસિકત્થેરસ્સ સન્તિકં ન ગન્તબ્બં. પારિવાસિકેન પકતત્તેન ભિક્ખુના સદ્ધિં ન એકાસને નિસીદિતબ્બં, ન નીચે આસને નિસિન્ને ઉચ્ચે આસને નિસીદિતબ્બં, ન છમાયં નિસિન્ને આસને નિસીદિતબ્બં, દ્વાદસહત્થં પન ઉપચારં મુઞ્ચિત્વા નિસીદિતું વટ્ટતિ. પારિવાસિકેન ભિક્ખુના પકતત્તેન સદ્ધિં ન એકચઙ્કમે ચઙ્કમિતબ્બં, ન નીચે ચઙ્કમે ચઙ્કમન્તે ઉચ્ચે ચઙ્કમે ચઙ્કમિતબ્બં, ન છમાયં ચઙ્કમન્તે ચઙ્કમે ચઙ્કમિતબ્બં. એત્થ પન અકતપરિચ્છેદાય ભૂમિયા ચઙ્કમન્તે પરિચ્છેદં કત્વા વાલુકં આકિરિત્વા આલમ્બનં યોજેત્વા કતચઙ્કમે નીચેપિ ન ચઙ્કમિતબ્બં, કો પન વાદો ઇટ્ઠકચયેન સમ્પન્ને વેદિકાપરિક્ખિત્તે. સચે પન પાકારપરિક્ખિત્તો હોતિ, દ્વારકોટ્ઠકયુત્તો પબ્બતન્તરવનન્તરગુમ્બન્તરેસુ વા સુપ્પટિચ્છન્નો, તાદિસે ચઙ્કમે ચઙ્કમિતું વટ્ટતિ, અપ્પટિચ્છન્નેપિ ઉપચારં મુઞ્ચિત્વા વટ્ટતિ.

પારિવાસિકેન ભિક્ખુના પારિવાસિકવુડ્ઢતરેન ભિક્ખુના સદ્ધિં મૂલાયપટિકસ્સનારહેન માનત્તારહેન માનત્તચારિકેન અબ્ભાનારહેન ભિક્ખુના સદ્ધિં ન એકચ્છન્ને આવાસે વા અનાવાસે વા વત્થબ્બં. એત્થ પન સચે વુડ્ઢતરે પારિવાસિકે પઠમં નિપન્ને ઇતરો જાનન્તો પચ્છા નિપજ્જતિ, રત્તિચ્છેદો ચસ્સ હોતિ, વત્તભેદે ચ દુક્કટં. વુડ્ઢતરસ્સ પન રત્તિચ્છેદોવ, ન વત્તભેદે દુક્કટં. અજાનિત્વા નિપજ્જતિ, દ્વિન્નમ્પિ વત્તભેદો નત્થિ, રત્તિચ્છેદો પન હોતિ. અથ નવકપારિવાસિકે પઠમં નિપન્ને વુડ્ઢતરો પચ્છા નિપજ્જતિ, નવકો ચ જાનાતિ, રત્તિ ચસ્સ છિજ્જતિ, વત્તભેદે ચ દુક્કટં હોતિ. વુડ્ઢતરસ્સ રત્તિચ્છેદોવ, ન વત્તભેદો. નો ચે જાનાતિ, દ્વિન્નમ્પિ વત્તભેદો નત્થિ, રત્તિચ્છેદો પન હોતિ. સચે અપચ્છાપુરિમં નિપજ્જન્તિ, વુડ્ઢતરસ્સ રત્તિચ્છેદોવ, ઇતરસ્સ વત્તભેદોપીતિ **કુરુન્દિયં** વુત્તં.

દ્વે પારિવાસિકા સમવસ્સા, એકો પઠમં નિપન્નો, એકો જાનન્તોવ પચ્છા નિપજ્જતિ, રત્તિ ચસ્સ છિજ્જતિ, વત્તભેદે ચ દુક્કટં. પઠમં નિપન્નસ્સ રત્તિચ્છેદોવ, ન વત્તભેદો. સચે પચ્છા નિપજ્જન્તોપિ ન જાનાતિ, દ્વિન્નમ્પિ વત્તભેદો નત્થિ, રત્તિચ્છેદો પન હોતિ. સચે દ્વેપિ અપચ્છાપુરિમં નિપજ્જન્તિ, દ્વિન્નમ્પિ રત્તિચ્છેદોયેવ, ન વત્તભેદો. સચે હિ દ્વે પારિવાસિકા એકતો વસેય્યું, તે અઞ્ઞમઞ્ઞસ્સ અજ્ઝાચારં ઞત્વા અગારવા વા વિપ્પટિસારિનો વા હુત્વા તં વા આપત્તિં આપજ્જેય્યું તતો પાપિટ્ઠતરં વા, વિબ્ભમેય્યું વા, તસ્મા નેસં સહસેય્યા સબ્બપકારેન પટિક્ખિત્તા. મૂલાયપટિકસ્સનારહાદયો ચેત્થ પારિવાસિકાનં પકતત્તટ્ઠાને ઠિતાતિ વેદિતબ્બા. તસ્મા પારિવાસિકેન ભિક્ખુના મૂલાયપટિકસ્સનારહેન માનત્તારહેન માનત્તચારિકેન અબ્ભાનારહેન ભિક્ખુના સદ્ધિં ન એકાસને નિસીદિતબ્બં, ન નીચે આસને નિસિન્ને ઉચ્ચે આસને નિસીદિતબ્બં, ન છમાય નિસિન્ને આસને નિસીદિતબ્બં, ન એકચઙ્કમે ચઙ્કમિતબ્બં, ન નીચે ચઙ્કમે ચઙ્કમન્તે ઉચ્ચે ચઙ્કમે ચઙ્કમિતબ્બં, ન છમાય ચઙ્કમન્તે ચઙ્કમે ચઙ્કમિતબ્બં.

''ન, ભિક્ખવે, પારિવાસિકેન ભિક્ખુના સાદિતબ્બં પકતત્તાનં ભિક્ખૂનં અભિવાદનં પચ્ચુટ્ઠાનં અઞ્જલિકમ્મં સામીચિકમ્મં આસનાભિહારો સેય્યાભિહારો પાદોદકં પાદપીઠં પાદકથલિકં પત્તચીવરપટિગ્ગહણં નહાને પિટ્ઠિપરિકમ્મં, યો સાદિયેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (ચૂળવ॰ ૭૫) વચનતો પકતત્તાનં ભિક્ખૂનં ઠપેત્વા નવકતરં પારિવાસિકં અવસેસાનં અન્તમસો મૂલાયપટિકસ્સનારહાદીનમ્પિ અભિવાદનાદિં સાદિયન્તસ્સ દુક્કટં, સદ્ધિવિહારિકાનમ્પિ સાદિયન્તસ્સ દુક્કટમેવ. તસ્મા તે વત્તબ્બા ''અહં વિનયકમ્મં કરોમિ, મય્હં વત્તં મા કરોથ, મા મં ગામપ્પવેસનં આપુચ્છથા''તિ. સચે સદ્ધાપબ્બજિતા કુલપુત્તા ''તુમ્હે, ભન્તે, તુમ્હાકં વિનયકમ્મં કરોથા''તિ વત્વા વત્તં કરોન્તિ, ગામપ્પવેસનમ્પિ આપુચ્છન્તિયેવ, વારિતકાલતો પટ્ઠાય અનાપત્તિ.

''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, પારિવાસિકાનં ભિક્ખૂનં મિથૂ યથાવુડ્ઢં અભિવાદનં પચ્ચુટ્ઠાનં અઞ્જલિકમ્મં સામીચિકમ્મં આસનાભિહારં સેય્યાભિહારં પાદોદકં પાદપીઠં પાદકથલિકં પત્તચીવરપટિગ્ગહણં નહાને પિટ્ઠિપરિકમ્મ''ન્તિ (ચૂળવ॰ ૭૫) વચનતો પન પારિવાસિકાનં ભિક્ખૂનં અઞ્ઞમઞ્ઞં યો યો વુડ્ઢો, તેન તેન નવકતરસ્સ અભિવાદનાદિં સાદિતું વટ્ટતિ.

''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, પારિવાસિકાનં ભિક્ખૂનં પઞ્ચ યથાવુડ્ઢં ઉપોસથં પવારણં વસ્સિકસાટિકં ઓણોજનં ભત્ત''ન્તિ (ચૂળવ॰ ૭૫) વચનતો ઇમાનિ ઉપોસથાદીનિ પઞ્ચ પકતત્તેહિપિ સદ્ધિં વુડ્ઢપટિપાટિયા કાતું વટ્ટતિ, તસ્મા (ચૂળવ॰ અટ્ઠ॰ ૭૫) પાતિમોક્ખે ઉદ્દિસ્સમાને હત્થપાસે નિસીદિતું વટ્ટતિ. **મહાપચ્ચરિયં** પન ''પાળિયા અનિસીદિત્વા પાળિં વિહાય હત્થપાસં અમુઞ્ચન્તેન નિસીદિતબ્બ''ન્તિ વુત્તં. પારિસુદ્ધિઉપોસથે કરિયમાને સઙ્ઘનવકટ્ઠાને નિસીદિત્વા તત્થેવ નિસિન્નેન અત્તનો પાળિયા પારિસુદ્ધિઉપોસથો કાતબ્બો. પવારણાયપિ સઙ્ઘનવકટ્ઠાને નિસીદિત્વા તત્થેવ નિસિન્નેન અત્તનો પાળિયા પવારેતબ્બં. સઙ્ઘેન ઘણ્ટિં પહરિત્વા ભાજિયમાનં વસ્સિકસાટિકમ્પિ અત્તનો પત્તટ્ઠાને ગહેતું વટ્ટતિ.

ઓણોજનન્તિ વિસ્સજ્જનં વુચ્ચતિ. સચે હિ પારિવાસિકસ્સ દ્વે તીણિ ઉદ્દેસભત્તાદીનિ પાપુણન્તિ, અઞ્ઞા ચસ્સ પુગ્ગલિકભત્તપચ્ચાસા હોતિ, તાનિ પટિપાટિયા ગહેત્વા ''ભન્તે, હેટ્ઠા ગાહેથ, અજ્જ મય્હં ભત્તપચ્ચાસા અત્થિ, સ્વેવ ગણ્હિસ્સામી''તિ વત્વા વિસ્સજ્જેતબ્બાનિ. એવં તાનિ પુનદિવસેસુ ગણ્હિતું લભતિ. ''પુનદિવસે સબ્બપઠમં તસ્સ દાતબ્બ''ન્તિ **કુરુન્દિયં** વુત્તં. યદિ પન ન ગણ્હાતિ ન વિસ્સજ્જેતિ, પુનદિવસે ન લભતિ. ઇદં ઓણોજનં નામ પારિવાસિકસ્સેવ ઓદિસ્સ અનુઞ્ઞાતં. કસ્મા? તસ્સ હિ સઙ્ઘનવકટ્ઠાને નિસિન્નસ્સ ભત્તગ્ગે યાગુખજ્જકાદીનિ પાપુણન્તિ વા ન વા, તસ્મા ''સો ભિક્ખાહારેન મા કિલમિત્થા''તિ ઇદમસ્સ સઙ્ગહકરણત્થાય ઓદિસ્સ અનુઞ્ઞાતં.

ભત્તન્તિ આગતાગતેહિ વુડ્ઢપટિપાટિયા ગહેત્વા ગન્તબ્બં વિહારે સઙ્ઘસ્સ ચતુસ્સાલભત્તં. એતં યથાવુડ્ઢં લભતિ, પાળિયા પન ગન્તું વા ઠાતું વા ન લભતિ, તસ્મા પાળિતો ઓસક્કિત્વા હત્થપાસે ઠિતેન હત્થં પસારેત્વા યથા સેનો નિપતિત્વા ગણ્હાતિ, એવં ગણ્હિતબ્બં. આરામિકસમણુદ્દેસેહિ આહરાપેતું ન લભતિ. સચે સયમેવ આહરન્તિ, વટ્ટતિ. રઞ્ઞો મહાપેળભત્તેપિ એસેવ નયો. ચતુસ્સાલભત્તે પન સચે ઓણોજનં કત્તુકામો હોતિ, અત્તનો અત્થાય ઉક્ખિત્તે પિણ્ડે ''અજ્જ મે ભત્તં અત્થિ, સ્વેવ ગણ્હિસ્સામી''તિ વત્તબ્બં. ''પુનદિવસે દ્વે પિણ્ડે લભતી''તિ **મહાપચ્ચરિયં** વુત્તં. ઉદ્દેસભત્તાદીનિપિ પાળિતો ઓસક્કિત્વાવ ગહેતબ્બાનિ, યત્થ પન નિસીદાપેત્વા પરિવિસન્તિ, તત્થ સામણેરાનં જેટ્ઠકેન, ભિક્ખૂનં સઙ્ઘનવકેન હુત્વા નિસીદિતબ્બં. ઇદં પારિવાસિકવત્તં.

મૂલાયપટિકસ્સનારહાનં માનત્તારહાનં માનત્તચારિકાનં અબ્ભાનારહાનઞ્ચ ઇદમેવ વત્તન્તિ વેદિતબ્બં. માનત્તચારિકસ્સ વત્તે પન ''દેવસિકં આરોચેતબ્બ''ન્તિ વિસેસો. રત્તિચ્છેદેસુ ચ ''તયો ખો, ઉપાલિ, પારિવાસિકસ્સ ભિક્ખુનો રત્તિચ્છેદા, સહવાસો વિપ્પવાસો અનારોચના''તિ (ચૂળવ॰ ૮૩) વચનતો ય્વાયં ''પકતત્તેન ભિક્ખુના સદ્ધિં એકચ્છન્ને''તિઆદિના નયેન વુત્તો સહવાસો, યો ચ એકસ્સેવ વાસો, યા ચાયં આગન્તુકાદીનં અનારોચના, એતેસુ તીસુ એકેનપિ કારણેન પારિવાસિકસ્સ ભિક્ખુનો રત્તિચ્છેદો હોતિ.

માનત્તચારિકસ્સ પન ''ચત્તારો ખો, ઉપાલિ, માનત્તચારિકસ્સ ભિક્ખુનો રત્તિચ્છેદા, સહવાસો, વિપ્પવાસો, અનારોચના, ઊને ગણે ચરણ''ન્તિ વચનતો ઇમેસુ ચતૂસુ કારણેસુ એકેનપિ રત્તિચ્છેદો હોતિ. **ગણો**તિ ચેત્થ ચત્તારો વા અતિરેકા વા. તસ્મા સચેપિ તીહિ ભિક્ખૂહિ સદ્ધિં વસતિ, રત્તિચ્છેદો હોતિયેવ.

ઇતિ પાળિમુત્તકવિનયવિનિચ્છયસઙ્ગહે

ગરુકાપત્તિવુટ્ઠાનવિનિચ્છયકથા સમત્તા.

૩૩. કમ્માકમ્મવિનિચ્છયકથા

૨૪૯. કમ્માકમ્મન્તિ એત્થ (પરિ॰ ૪૮૨-૪૮૪) પન કમ્માનિ ચત્તારિ – અપલોકનકમ્મં ઞત્તિકમ્મં ઞત્તિદુતિયકમ્મં ઞત્તિચતુત્થકમ્મન્તિ. ઇમાનિ ચત્તારિ કમ્માનિ કતિહાકારેહિ વિપજ્જન્તિ? પઞ્ચહાકારેહિ વિપજ્જન્તિ – વત્થુતો વા ઞત્તિતો વા અનુસ્સાવનતો વા સીમતો વા પરિસતો વા.

કથં **વત્થુતો કમ્માનિ વિપજ્જન્તિ**? સમ્મુખાકરણીયં કમ્મં અસમ્મુખા કરોતિ, વત્થુવિપન્નં અધમ્મકમ્મં. પટિપુચ્છાકરણીયં કમ્મં અપટિપુચ્છા કરોતિ, વત્થુવિપન્નં અધમ્મકમ્મં. પટિઞ્ઞાય કરણીયં કમ્મં અપટિઞ્ઞાય કરોતિ, વત્થુવિપન્નં અધમ્મકમ્મં. સતિવિનયારહસ્સ અમૂળ્હવિનયં દેતિ, વત્થુવિપન્નં અધમ્મકમ્મં. અમૂળ્હવિનયારહસ્સ તસ્સ પાપિયસિકકમ્મં કરોતિ, વત્થુવિપન્નં અધમ્મકમ્મં. તસ્સ પાપિયસિકકમ્મારહસ્સ તજ્જનીયકમ્મં કરોતિ, વત્થુવિપન્નં અધમ્મકમ્મં. તજ્જનીયકમ્મારહસ્સ નિયસ્સકમ્મં કરોતિ, વત્થુવિપન્નં અધમ્મકમ્મં. નિયસ્સકમ્મારહસ્સ પબ્બાજનીયકમ્મં કરોતિ, વત્થુવિપન્નં અધમ્મકમ્મં. પબ્બાજનીયકમ્મારહસ્સ પટિસારણીયકમ્મં કરોતિ, વત્થુવિપન્નં અધમ્મકમ્મં. પટિસારણીયકમ્મારહસ્સ ઉક્ખેપનીયકમ્મં કરોતિ, વત્થુવિપન્નં અધમ્મકમ્મં. ઉક્ખેપનીયકમ્મારહસ્સ પરિવાસં દેતિ, વત્થુવિપન્નં અધમ્મકમ્મં. પરિવાસારહસ્સ મૂલાય પટિકસ્સતિ, વત્થુવિપન્નં અધમ્મકમ્મં. મૂલાયપટિકસ્સનારહસ્સ માનત્તં દેતિ, વત્થુવિપન્નં અધમ્મકમ્મં. માનત્તારહં અબ્ભેતિ, વત્થુવિપન્નં અધમ્મકમ્મં. અબ્ભાનારહં ઉપસમ્પાદેતિ, વત્થુવિપન્નં અધમ્મકમ્મં. અનુપોસથે ઉપોસથં કરોતિ, વત્થુવિપન્નં અધમ્મકમ્મં. અપવારણાય પવારેતિ, વત્થુવિપન્નં અધમ્મકમ્મં. પણ્ડકં ઉપસમ્પાદેતિ, વત્થુવિપન્નં અધમ્મકમ્મં. થેય્યસંવાસકં, તિત્થિયપક્કન્તકં, તિરચ્છાનગતં, માતુઘાતકં, પિતુઘાતકં, અરહન્તઘાતકં, ભિક્ખુનિદૂસકં, સઙ્ઘભેદકં, લોહિતુપ્પાદકં, ઉભતોબ્યઞ્જનકં, ઊનવીસતિવસ્સં પુગ્ગલં ઉપસમ્પાદેતિ, વત્થુવિપન્નં અધમ્મકમ્મં. એવં વત્થુતો કમ્માનિ વિપજ્જન્તિ.

કથં **ઞત્તિતો કમ્માનિ વિપજ્જન્તિ**? પઞ્ચહાકારેહિ ઞત્તિતો કમ્માનિ વિપજ્જન્તિ – વત્થું ન પરામસતિ, સઙ્ઘં ન પરામસતિ, પુગ્ગલં ન પરામસતિ, ઞત્તિં ન પરામસતિ, પચ્છા વા ઞત્તિં ઠપેતિ. ઇમેહિ પઞ્ચહાકારેહિ ઞત્તિતો કમ્માનિ વિપજ્જન્તિ.

કથં **અનુસ્સાવનતો કમ્માનિ વિપજ્જન્તિ**? પઞ્ચહાકારેહિ અનુસ્સાવનતો કમ્માનિ વિપજ્જન્તિ – વત્થું ન પરામસતિ, સઙ્ઘં ન પરામસતિ, પુગ્ગલં ન પરામસતિ, સાવનં હાપેતિ, અકાલે વા સાવેતિ. ઇમેહિ પઞ્ચહાકારેહિ અનુસ્સાવનતો કમ્માનિ વિપજ્જન્તિ.

કથં **સીમતો કમ્માનિ વિપજ્જન્તિ**? એકાદસહિ આકારેહિ સીમતો કમ્માનિ વિપજ્જન્તિ – અતિખુદ્દકં સીમં સમ્મન્નતિ, અતિમહતિં સીમં સમ્મન્નતિ, ખણ્ડનિમિત્તં સીમં સમ્મન્નતિ, છાયાનિમિત્તં સીમં સમ્મન્નતિ, અનિમિત્તં સીમં સમ્મન્નતિ, બહિસીમે ઠિતો સીમં સમ્મન્નતિ, નદિયા સીમં સમ્મન્નતિ, સમુદ્દે સીમં સમ્મન્નતિ, જાતસ્સરે સીમં સમ્મન્નતિ, સીમાય સીમં સમ્ભિન્દતિ, સીમાય સીમં અજ્ઝોત્થરતિ. ઇમેહિ એકાદસહિ આકારેહિ સીમતો કમ્માનિ વિપજ્જન્તિ.

કથં **પરિસતો કમ્માનિ વિપજ્જન્તિ**? દ્વાદસહિ આકારેહિ પરિસતો કમ્માનિ વિપજ્જન્તિ – ચતુવગ્ગકરણીયે કમ્મે યાવતિકા ભિક્ખૂ કમ્મપ્પત્તા તે અનાગતા હોન્તિ, છન્દારહાનં છન્દો અનાહટો હોતિ, સમ્મુખીભૂતા પટિક્કોસન્તિ, ચતુવગ્ગકરણે કમ્મે યાવતિકા ભિક્ખૂ કમ્મપ્પત્તા, તે આગતા હોન્તિ, છન્દારહાનં છન્દો અનાહટો હોતિ, સમ્મુખીભૂતા પટિક્કોસન્તિ, ચતુવગ્ગકરણે કમ્મે યાવતિકા ભિક્ખૂ કમ્મપ્પત્તા, તે આગતા હોન્તિ, છન્દારહાનં છન્દો આહટો હોતિ, સમ્મુખીભૂતા પટિક્કોસન્તિ.

પઞ્ચવગ્ગકરણે કમ્મે…પે॰… દસવગ્ગકરણે કમ્મે…પે॰… વીસતિવગ્ગકરણે કમ્મે યાવતિકા ભિક્ખૂ કમ્મપ્પત્તા, તે અનાગતા હોન્તિ, છન્દારહાનં છન્દો અનાહટો હોતિ, સમ્મુખીભૂતા પટિક્કોસન્તિ, વીસતિવગ્ગકરણે કમ્મે યાવતિકા ભિક્ખૂ કમ્મપ્પત્તા, તે આગતા હોન્તિ, છન્દારહાનં છન્દો અનાહટો હોતિ, સમ્મુખીભૂતા પટિક્કોસન્તિ, વીસતિવગ્ગકરણે કમ્મે યાવતિકા ભિક્ખૂ કમ્મપ્પત્તા, તે આગતા હોન્તિ, છન્દારહાનં છન્દો આહટો હોતિ, સમ્મુખીભૂતા પટિક્કોસન્તિ. ઇમેહિ દ્વાદસહિ આકારેહિ પરિસતો કમ્માનિ વિપજ્જન્તિ.

ચતુવગ્ગકરણે કમ્મે ચત્તારો ભિક્ખૂ પકતત્તા કમ્મપ્પત્તા, અવસેસા પકતત્તા છન્દારહા. યસ્સ સઙ્ઘો કમ્મં કરોતિ, સો નેવ કમ્મપ્પત્તો નાપિ છન્દારહો, અપિચ કમ્મારહો. પઞ્ચવગ્ગકરણે કમ્મે પઞ્ચ ભિક્ખૂ પકતત્તા કમ્મપ્પત્તા, અવસેસા પકતત્તા છન્દારહા. યસ્સ સઙ્ઘો કમ્મં કરોતિ, સો નેવ કમ્મપ્પત્તો નાપિ છન્દારહો, અપિચ કમ્મારહો . દસવગ્ગકરણે કમ્મે દસ ભિક્ખૂ પકતત્તા કમ્મપ્પત્તા, અવસેસા પકતત્તા છન્દારહા. યસ્સ સઙ્ઘો કમ્મં કરોતિ, સો નેવ કમ્મપ્પત્તો નાપિ છન્દારહો, અપિચ કમ્મારહો. વીસતિવગ્ગકરણે કમ્મે વીસતિ ભિક્ખૂ પકતત્તા કમ્મપ્પત્તા, અવસેસા પકતત્તા છન્દારહા. યસ્સ સઙ્ઘો કમ્મં કરોતિ, સો નેવ કમ્મપ્પત્તો નાપિ છન્દારહો, અપિચ કમ્મારહો.

૨૫૦. અપલોકનકમ્મં કતિ ઠાનાનિ ગચ્છતિ? **ઞત્તિકમ્મં, ઞત્તિદુતિયકમ્મં, ઞત્તિચતુત્થકમ્મં** કતિ ઠાનાનિ ગચ્છતિ? અપલોકનકમ્મં પઞ્ચ ઠાનાનિ ગચ્છતિ. ઞત્તિકમ્મં નવ ઠાનાનિ ગચ્છતિ. ઞત્તિદુતિયકમ્મં સત્ત ઠાનાનિ ગચ્છતિ. ઞત્તિચતુત્થકમ્મં સત્ત ઠાનાનિ ગચ્છતિ.

અપલોકનકમ્મં કતમાનિ પઞ્ચ ઠાનાનિ ગચ્છતિ? ઓસારણં નિસ્સારણં ભણ્ડુકમ્મં બ્રહ્મદણ્ડં કમ્મલક્ખણઞ્ઞેવ પઞ્ચમં. અપલોકનકમ્મં ઇમાનિ પઞ્ચ ઠાનાનિ ગચ્છતિ.

ઞત્તિકમ્મં કતમાનિ નવ ઠાનાનિ ગચ્છતિ? ઓસારણં નિસ્સારણં ઉપોસથં પવારણં સમ્મુતિં દાનં પટિગ્ગહણં પચ્ચુક્કડ્ઢનં કમ્મલક્ખણઞ્ઞેવ નવમં. ઞત્તિકમ્મં ઇમાનિ નવ ઠાનાનિ ગચ્છતિ.

ઞત્તિદુતિયકમ્મં કતમાનિ સત્ત ઠાનાનિ ગચ્છતિ? ઓસારણં નિસ્સારણં સમ્મુતિં દાનં ઉદ્ધરણં દેસનં કમ્મલક્ખણઞ્ઞેવ સત્તમં. ઞત્તિદુતિયકમ્મં ઇમાનિ સત્ત ઠાનાનિ ગચ્છતિ.

ઞત્તિચતુત્થકમ્મં કતમાનિ સત્ત ઠાનાનિ ગચ્છતિ? ઓસારણં નિસ્સારણં સમ્મુતિં દાનં નિગ્ગહં સમનુભાસનં કમ્મલક્ખણઞ્ઞેવ સત્તમં. ઞત્તિચતુત્થકમ્મં ઇમાનિ સત્ત ઠાનાનિ ગચ્છતિ. અયં તાવ પાળિનયો.

૨૫૧. અયં પનેત્થ આદિતો પટ્ઠાય વિનિચ્છયકથા (પરિ॰ અટ્ઠ॰ ૪૮૨) – **અપલોકનકમ્મં** નામ સીમટ્ઠકસઙ્ઘં સોધેત્વા છન્દારહાનં છન્દં આહરિત્વા સમગ્ગસ્સ સઙ્ઘસ્સ અનુમતિયા તિક્ખત્તું સાવેત્વા કત્તબ્બકમ્મં. **ઞત્તિકમ્મં** નામ વુત્તનયેનેવ સમગ્ગસ્સ સઙ્ઘસ્સ અનુમતિયા એકાય ઞત્તિયા કત્તબ્બકમ્મં. **ઞત્તિદુતિયકમ્મં** નામ વુત્તનયેનેવ સમગ્ગસ્સ સઙ્ઘસ્સ અનુમતિયા એકાય ઞત્તિયા એકાય ચ અનુસ્સાવનાયાતિ એવં ઞત્તિદુતિયાય અનુસ્સાવનાય કત્તબ્બકમ્મં. **ઞત્તિચતુત્થકમ્મં** નામ વુત્તનયેનેવ સમગ્ગસ્સ સઙ્ઘસ્સ અનુમતિયા એકાય ઞત્તિયા તીહિ ચ અનુસ્સાવનાહીતિ એવં ઞત્તિચતુત્થાહિ તીહિ અનુસ્સાવનાહિ કત્તબ્બકમ્મં.

તત્ર અપલોકનકમ્મં અપલોકેત્વાવ કાતબ્બં, ઞત્તિકમ્માદિવસેન ન કાતબ્બં. ઞત્તિકમ્મમ્પિ એકં ઞત્તિં ઠપેત્વાવ કાતબ્બં, અપલોકનકમ્માદિવસેન ન કાતબ્બં. ઞત્તિદુતિયકમ્મં પન અપલોકેત્વા કાતબ્બમ્પિ અકાતબ્બમ્પિ અત્થિ. તત્થ સીમાસમ્મુતિ સીમાસમૂહનં કથિનદાનં કથિનુદ્ધારો કુટિવત્થુદેસના વિહારવત્થુદેસનાતિ ઇમાનિ છકમ્માનિ ગરુકાનિ અપલોકેત્વા કાતું ન વટ્ટતિ, ઞત્તિદુતિયકમ્મવાચં સાવેત્વાવ કાતબ્બાનિ. અવસેસા તેરસ સમ્મુતિયો સેનાસનગ્ગાહકમતકચીવરદાનાદિસમ્મુતિયો ચાતિ એતાનિ લહુકકમ્માનિ, અપલોકેત્વાપિ કાતું વટ્ટન્તિ, ઞત્તિકમ્મઞત્તિચતુત્થકમ્મવસેન પન ન કાતબ્બમેવ. ''ઞત્તિચતુત્થકમ્મવસેન કયિરમાનં દળ્હતરં હોતિ, તસ્મા કાતબ્બ''ન્તિ એકચ્ચે વદન્તિ. એવં પન સતિ કમ્મસઙ્કરો હોતિ, તસ્મા ન કાતબ્બન્તિ પટિક્ખિત્તમેવ. સચે પન અક્ખરપરિહીનં વા પદપરિહીનં વા દુરુત્તપદં વા હોતિ, તસ્સ સોધનત્થં પુનપ્પુનં વત્તું વટ્ટતિ. ઇદં અકુપ્પકમ્મસ્સ દળ્હીકમ્મં હોતિ, કુપ્પકમ્મે કમ્મં હુત્વા તિટ્ઠતિ. ઞત્તિચતુત્થકમ્મં ઞત્તિઞ્ચ તિસ્સો ચ કમ્મવાચાયો સાવેત્વાવ કાતબ્બં, અપલોકનકમ્માદિવસેન ન કાતબ્બં.

સમ્મુખાકરણીયં કમ્મં અસમ્મુખા કરોતિ, **વત્થુવિપન્નં અધમ્મકમ્મ**ન્તિ એત્થ પન અત્થિ કમ્મં સમ્મુખાકરણીયં, અત્થિ કમ્મં અસમ્મુખાકરણીયં. તત્થ **અસમ્મુખાકરણીયં** નામ દૂતેનૂપસમ્પદા, પત્તનિક્કુજ્જનં, પત્તુક્કુજ્જનં, ઉમ્મત્તકસ્સ ભિક્ખુનો ઉમ્મત્તકસમ્મુતિ, સેક્ખાનં કુલાનં સેક્ખસમ્મુતિ, છન્નસ્સ ભિક્ખુનો બ્રહ્મદણ્ડો, દેવદત્તસ્સ પકાસનીયકમ્મં, અપસાદનીયં દસ્સેન્તસ્સ ભિક્ખુનો ભિક્ખુનિસઙ્ઘેન કાતબ્બં અવન્દિયકમ્મન્તિ અટ્ઠવિધં હોતિ. ઇદં અટ્ઠવિધમ્પિ કમ્મં અસમ્મુખા કતં સુકતં હોતિ અકુપ્પં, સેસાનિ સબ્બકમ્માનિ સમ્મુખા એવ કાતબ્બાનિ. સઙ્ઘસમ્મુખતા ધમ્મસમ્મુખતા વિનયસમ્મુખતા પુગ્ગલસમ્મુખતાતિ ઇમં ચતુબ્બિધં સમ્મુખાવિનયં ઉપનેત્વાવ કાતબ્બાનિ. એવં કતાનિ હિ સુકતાનિ હોન્તિ, એવં અકતાનિ પનેતાનિ ઇમં સમ્મુખાવિનયસઙ્ખાતં વત્થું વિના કતત્તા વત્થુવિપન્નાનિ નામ હોન્તિ. તેન વુત્તં ''સમ્મુખાકરણીયં કમ્મં અસમ્મુખા કરોતિ, વત્થુવિપન્નં અધમ્મકમ્મ''ન્તિ. **પટિપુચ્છાકરણીયા**દીસુપિ પટિપુચ્છાદિકરણમેવ વત્થુ, તં વત્થું વિના કતત્તા તેસમ્પિ વત્થુવિપન્નતા વેદિતબ્બા. અપિચ ઊનવીસતિવસ્સં વા અન્તિમવત્થું અજ્ઝાપન્નપુબ્બં વા એકાદસસુ વા અભબ્બપુગ્ગલેસુ અઞ્ઞતરં ઉપસમ્પાદેન્તસ્સપિ વત્થુવિપન્નં અધમ્મકમ્મં હોતિ. અયં વત્થુતો કમ્મવિપત્તિયં વિનિચ્છયો.

ઞત્તિતો વિપત્તિયં પન **વત્થું ન પરામસતી**તિ યસ્સ ઉપસમ્પદાદિકમ્મં કરોતિ, તં ન પરામસતિ, તસ્સ નામં ન ગણ્હાતિ. ''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ધમ્મરક્ખિતો આયસ્મતો બુદ્ધરક્ખિતસ્સ ઉપસમ્પદાપેક્ખો''તિ વત્તબ્બે ''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, આયસ્મતો બુદ્ધરક્ખિતસ્સ ઉપસમ્પદાપેક્ખો''તિ વદતિ. એવં વત્થું ન પરામસતિ.

સઙ્ઘં ન પરામસતીતિ સઙ્ઘસ્સ નામં ન ગણ્હાતિ. ''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ધમ્મરક્ખિતો''તિ વત્તબ્બે ''સુણાતુ મે, ભન્તે, અયં ધમ્મરક્ખિતો''તિ વદતિ. એવં સઙ્ઘં ન પરામસતિ.

પુગ્ગલં ન પરામસતીતિ યો ઉપસમ્પદાપેક્ખસ્સ ઉપજ્ઝાયો, તં ન પરામસતિ, તસ્સ નામં ન ગણ્હાતિ. ''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ધમ્મરક્ખિતો આયસ્મતો બુદ્ધરક્ખિતસ્સ ઉપસમ્પદાપેક્ખો''તિ વત્તબ્બે ''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ધમ્મરક્ખિતો ઉપસમ્પદાપેક્ખો''તિ વદતિ. એવં પુગ્ગલં ન પરામસતિ.

ઞત્તિં ન પરામસતીતિ સબ્બેન સબ્બં ઞત્તિં ન પરામસતિ, ઞત્તિદુતિયકમ્મે ઞત્તિં અટ્ઠપેત્વા દ્વિક્ખત્તું કમ્મવાચાય એવ અનુસ્સાવનકમ્મં કરોતિ, ઞત્તિચતુત્થકમ્મેપિ ઞત્તિં અટ્ઠપેત્વા ચતુક્ખત્તું કમ્મવાચાય એવ અનુસ્સાવનકમ્મં કરોતિ. એવં ઞત્તિં ન પરામસતિ.

પચ્છા વા ઞત્તિં ઠપેતીતિ પઠમં કમ્મવાચાય અનુસ્સાવનકમ્મં કત્વા ''એસા ઞત્તી''તિ વત્વા ''ખમતિ સઙ્ઘસ્સ, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામી''તિ વદતિ. એવં પચ્છા ઞત્તિં ઠપેતિ. ઇતિ ઇમેહિ પઞ્ચહાકારેહિ ઞત્તિતો કમ્માનિ વિપજ્જન્તિ.

અનુસ્સાવનતો વિપત્તિયં પન વત્થુઆદીનિ તાવ વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બાનિ. એવં પન નેસં અપરામસનં હોતિ – ''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો''તિ પઠમાનુસ્સાવનાય વા ''દુતિયમ્પિ એતમત્થં વદામિ...પે॰... તતિયમ્પિ એતમત્થં વદામિ. સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો''તિ દુતિયતતિયાનુસ્સાવનાસુ વા ''અયં ધમ્મરક્ખિતો આયસ્મતો બુદ્ધરક્ખિતસ્સ ઉપસમ્પદાપેક્ખો''તિ વત્તબ્બે ''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, આયસ્મતો બુદ્ધરક્ખિતસ્સા''તિ વદન્તો **વત્થું ન પરામસતિ** નામ. ''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ધમ્મરક્ખિતો''તિ વત્તબ્બે ''સુણાતુ મે, ભન્તે, અયં ધમ્મરક્ખિતો''તિ વદન્તો **સઙ્ઘં ન પરામસતિ** નામ. ''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ધમ્મરક્ખિતો આયસ્મતો બુદ્ધરક્ખિતસ્સા''તિ વત્તબ્બે ''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ધમ્મરક્ખિતો ઉપસમ્પદાપેક્ખો''તિ વદન્તો **પુગ્ગલં ન પરામસતિ** નામ.

સાવનં હાપેતીતિ સબ્બેન સબ્બં કમ્મવાચાય અનુસ્સાવનં ન કરોતિ, ઞત્તિદુતિયકમ્મે દ્વિક્ખત્તું ઞત્તિમેવ ઠપેતિ, ઞત્તિચતુત્થકમ્મે ચતુક્ખત્તું ઞત્તિમેવ ઠપેતિ. એવં સાવનં હાપેતિ. યોપિ ઞત્તિદુતિયકમ્મે એકં ઞત્તિં ઠપેત્વા એકં કમ્મવાચં અનુસ્સાવેન્તો અક્ખરં વા છડ્ડેતિ, પદં વા દુરુત્તં કરોતિ, અયમ્પિ સાવનં હાપેતિયેવ. ઞત્તિચતુત્થકમ્મે પન એકં ઞત્તિં ઠપેત્વા સકિમેવ વા દ્વિક્ખત્તું વા કમ્મવાચાય અનુસ્સાવનં કરોન્તોપિ અક્ખરં વા પદં વા છડ્ડેન્તોપિ દુરુત્તં કરોન્તોપિ અનુસ્સાવનં હાપેતિયેવાતિ વેદિતબ્બો.

૨૫૨. ''દુરુત્તં કરોતી''તિ એત્થ પન અયં વિનિચ્છયો. યો હિ અઞ્ઞસ્મિં અક્ખરે વત્તબ્બે અઞ્ઞં વદતિ, અયં દુરુત્તં કરોતિ નામ. તસ્મા કમ્મવાચં કરોન્તેન ભિક્ખુના ય્વાયં –

''સિથિલં ધનિતઞ્ચ દીઘરસ્સં, ગરુકં લહુકઞ્ચ નિગ્ગહિતં;
સમ્બન્ધં વવત્થિતં વિમુત્તં, દસધા બ્યઞ્જનબુદ્ધિયા પભેદો''તિ. –

વુત્તો, અયં સુટ્ઠુ ઉપલક્ખેતબ્બો. એત્થ હિ **સિથિલં** નામ પઞ્ચસુ વગ્ગેસુ પઠમતતિયં. **ધનિતં** નામ તેસ્વેવ દુતિયચતુત્થં. **દીઘ**ન્તિ દીઘેન કાલેન વત્તબ્બઆકારાદિ. **રસ્સ**ન્તિ તતો ઉપડ્ઢકાલેન વત્તબ્બઅકારાદિ. **ગરુક**ન્તિ દીઘમેવ, યં વા ''આયસ્મતો બુદ્ધરક્ખિતત્થેરસ્સ યસ્સ નક્ખમતી''તિ એવં સંયોગપરં કત્વા વુચ્ચતિ. **લહુક**ન્તિ રસ્સમેવ, યં વા ''આયસ્મતો બુદ્ધરક્ખિતત્થેરસ્સ યસ્સ ન ખમતી''તિ એવં અસંયોગપરં કત્વા વુચ્ચતિ. **નિગ્ગહિત**ન્તિ યં કરણાનિ નિગ્ગહેત્વા અવિસ્સજ્જેત્વા અવિવટેન મુખેન સાનુનાસિકં કત્વા વત્તબ્બં. **સમ્બન્ધ**ન્તિ યં પરપદેન સમ્બન્ધિત્વા ''તુણ્હિસ્સા''તિ વા ''તુણ્હસ્સા''તિ વા વુચ્ચતિ. **વવત્થિત**ન્તિ યં પરપદેન અસમ્બન્ધં કત્વા વિચ્છિન્દિત્વા ''તુણ્હી અસ્સા''તિ વા ''તુણ્હ અસ્સા''તિ વા વુચ્ચતિ. **વિમુત્ત**ન્તિ યં કરણાનિ અનિગ્ગહેત્વા વિસ્સજ્જેત્વા વિવટેન મુખેન અનુનાસિકં અકત્વા વુચ્ચતિ.

તત્થ ''સુણાતુ મે''તિ વત્તબ્બે ત-કારસ્સ થ-કારં કત્વા ''સુણાથુ મે''તિ વચનં સિથિલસ્સ ધનિતકરણં નામ, તથા ''પત્તકલ્લં એસા ઞત્તી''તિ વત્તબ્બે ''પત્થકલ્લં એસા ઞત્થી''તિઆદિવચનં. ''ભન્તે સઙ્ઘો''તિ વત્તબ્બે ભ-કારઘ-કારાનં બ-કારગ-કારે કત્વા ''બન્તે સંગો''તિ વચનં ધનિતસ્સ સિથિલકરણં નામ. ''સુણાતુ મે''તિ વિવટેન મુખેન વત્તબ્બે પન ''સુણંતુ મે''તિ વા ''એસા ઞત્તી''તિ વત્તબ્બે ''એસં ઞત્તી''તિ વા અવિવટેન મુખેન અનનુનાસિકં કત્વા વચનં વિમુત્તસ્સ નિગ્ગહિતવચનં નામ. ''પત્તકલ્લ''ન્તિ

અવિવટેન મુખેન અનુનાસિકં કત્વા વત્તબ્બે ''પત્તકલ્લા''તિ વિવટેન મુખેન અનુનાસિકં અકત્વા વચનં નિગ્ગહિતસ્સ વિમુત્તવચનં નામ. ઇતિ સિથિલે કત્તબ્બે ધનિતં, ધનિતે કત્તબ્બે સિથિલં, વિમુત્તે કત્તબ્બે નિગ્ગહિતં, નિગ્ગહિતે કત્તબ્બે વિમુત્તન્તિ ઇમાનિ ચત્તારિ બ્યઞ્જનાનિ અન્તોકમ્મવાચાય કમ્મં દૂસેન્તિ. એવં વદન્તો હિ અઞ્ઞસ્મિં અક્ખરે વત્તબ્બે અઞ્ઞં વદતિ, દુરુત્તં કરોતીતિ વુચ્ચતિ.

ઇતરેસુ પન દીઘરસ્સાદીસુ છસુ બ્યઞ્જનેસુ દીઘટ્ઠાને દીઘમેવ, રસ્સટ્ઠાને રસ્સમેવાતિ એવં યથાઠાને તં તદેવ અક્ખરં ભાસન્તેન અનુક્કમાગતં પવેણિં અવિનાસેન્તેન કમ્મવાચા કાતબ્બા. સચે પન એવં અકત્વા દીઘે વત્તબ્બે રસ્સં, રસ્સે વા વત્તબ્બે દીઘં વદતિ, તથા ગરુકે વત્તબ્બે લહુકં, લહુકે વા વત્તબ્બે ગરુકં વદતિ, સમ્બન્ધે વા પન વત્તબ્બે વવત્થિતં, વવત્થિતે વા વત્તબ્બે સમ્બન્ધં વદતિ, એવં વુત્તેપિ કમ્મવાચા ન કુપ્પતિ. ઇમાનિ હિ છ બ્યઞ્જનાનિ કમ્મં ન કોપેન્તિ. યં પન સુત્તન્તિકત્થેરા ''દ-કારો ત-કારમાપજ્જતિ, ત-કારો દ-કારમાપજ્જતિ, ચ-કારો જ-કારમાપજ્જતિ, જ-કારો ચ-કારમાપજ્જતિ, ય-કારો ક-કારમાપજ્જતિ, ક-કારો ય-કારમાપજ્જતિ, તસ્મા દ-કારાદીસુ વત્તબ્બેસુ ત-કારાદિવચનં ન વિરુજ્ઝતી''તિ વદન્તિ, તં કમ્મવાચં પત્વા ન વટ્ટતિ. તસ્મા વિનયધરેન નેવ દ-કારો ત-કારો કાતબ્બો...પે॰... ન ક-કારો ય-કારો. યથાપાળિયા નિરુત્તિં સોધેત્વા દસવિધાય બ્યઞ્જનનિરુત્તિયા વુત્તદોસે પરિહરન્તેન કમ્મવાચા કાતબ્બા. ઇતરથા હિ સાવનં હાપેતિ નામ.

અકાલે વા સાવેતીતિ સાવનાય અકાલે અનોકાસે ઞત્તિં અટ્ઠપેત્વા પઠમંયેવ અનુસ્સાવનકમ્મં કત્વા પચ્છા ઞત્તિં ઠપેતિ. ઇતિ ઇમેહિ પઞ્ચહાકારેહિ અનુસ્સાવનતો કમ્માનિ વિપજ્જન્તિ.

૨૫૩. **સીમતો વિપત્તિયં** પન **અતિખુદ્દકસીમા** નામ યા એકવીસતિ ભિક્ખૂ ન ગણ્હાતિ . **કુરુન્દિયં** પન ''યત્થ એકવીસતિ ભિક્ખૂ નિસીદિતું ન સક્કોન્તી''તિ વુત્તં. તસ્મા યા એવરૂપા સીમા, અયં સમ્મતાપિ અસમ્મતા ગામખેત્તસદિસાવ હોતિ, તત્થ કતં કમ્મં કુપ્પતિ. એસ નયો સેસસીમાસુપિ. એત્થ પન **અતિમહતી** નામ યા કેસગ્ગમત્તેનપિ તિયોજનં અતિક્કમિત્વા સમ્મતા હોતિ. **ખણ્ડનિમિત્તા** નામ અઘટિતનિમિત્તા વુચ્ચતિ. પુરત્થિમાય દિસાય નિમિત્તં કિત્તેત્વા અનુક્કમેનેવ દક્ખિણાય પચ્છિમાય ઉત્તરાય દિસાય કિત્તેત્વા પુન પુરત્થિમાય દિસાય પુબ્બકિત્તિતં નિમિત્તં પટિકિત્તેત્વા ઠપેતું વટ્ટતિ, એવં અખણ્ડનિમિત્તા હોતિ. સચે પન અનુક્કમેન આહરિત્વા ઉત્તરાય દિસાય નિમિત્તં કિત્તેત્વા તત્થેવ ઠપેતિ, ખણ્ડનિમિત્તા હોતિ. અપરાપિ **ખણ્ડનિમિત્તા** નામ યા અનિમિત્તુપગં તચસારરુક્ખં વા ખાણુકં વા પંસુપુઞ્જં વા વાલુકપુઞ્જં વા અઞ્ઞતરં અન્તરા એકં નિમિત્તં કત્વા સમ્મતા હોતિ. **છાયાનિમિત્તા** નામ યા પબ્બતચ્છાયાદીનં યં કિઞ્ચિ છાયં નિમિત્તં કત્વા સમ્મતા હોતિ. **અનિમિત્તા** નામ યા સબ્બેન સબ્બં નિમિત્તાનિ અકિત્તેત્વા સમ્મતા હોતિ. **બહિસીમે ઠિતો સીમં સમ્મન્નતિ** નામ નિમિત્તાનિ કિત્તેત્વા નિમિત્તાનં બહિ ઠિતો સમ્મન્નતિ. **નદિયા સમુદ્દે જાતસ્સરે સીમં સમ્મન્નતી**તિ એતેસુ નદીઆદીસુ યં સમ્મન્નતિ, સા એવં સમ્મતાપિ ''સબ્બા, ભિક્ખવે, નદી અસીમા, સબ્બો સમુદ્દો અસીમો, સબ્બો જાતસ્સરો અસીમો''તિ (મહાવ॰ ૧૪૭) વચનતો અસમ્મતાવ હોતિ. **સીમાય સીમં સમ્ભિન્દતી**તિ અત્તનો સીમાય પરેસં સીમં સમ્ભિન્દતિ. **સીમાય સીમં અજ્ઝોત્થરતી**તિ અત્તનો સીમાય પરેસં સીમં અજ્ઝોત્થરતિ. તત્થ યથા સમ્ભેદો ચ અજ્ઝોત્થરણઞ્ચ હોતિ, તં સબ્બં સીમાકથાયં વુત્તમેવ. ઇતિ ઇમા એકાદસપિ સીમા અસીમા ગામખેત્તસદિસા એવ, તાસુ નિસીદિત્વા કતં કમ્મં કુપ્પતિ. તેન વુત્તં ''ઇમેહિ એકાદસહિ આકારેહિ સીમતો કમ્માનિ વિપજ્જન્તી''તિ.

પરિસતો કમ્મવિપત્તિયં પન કિઞ્ચિ અનુત્તાનં નામ નત્થિ. યમ્પિ તત્થ કમ્મપ્પત્તછન્દારહલક્ખણં વત્તબ્બં સિયા, તમ્પિ પરતો ''ચત્તારો ભિક્ખૂ પકતત્તા કમ્મપ્પત્તા''તિઆદિના નયેન વુત્તમેવ. તત્થ **પકતત્તા કમ્મપ્પત્તા**તિ ચતુવગ્ગકરણે કમ્મે ચત્તારો પકતત્તા અનુક્ખિત્તા અનિસ્સારિતા પરિસુદ્ધસીલા ચત્તારો ભિક્ખૂ કમ્મપ્પત્તા કમ્મસ્સ અરહા અનુચ્છવિકા સામિનો. ન તેહિ વિના તં કમ્મં કરીયતિ, ન તેસં છન્દો વા પારિસુદ્ધિ વા એતિ, અવસેસા પન સચેપિ સહસ્સમત્તા હોન્તિ, સચે સમાનસંવાસકા સબ્બે છન્દારહાવ હોન્તિ, છન્દપારિસુદ્ધિં દત્વા આગચ્છન્તુ વા મા વા, કમ્મં પન તિટ્ઠતિ. યસ્સ પન સઙ્ઘો પરિવાસાદિકમ્મં કરોતિ, સો નેવ કમ્મપ્પત્તો નાપિ છન્દારહો, અપિચ યસ્મા તં પુગ્ગલં વત્થું કત્વા સઙ્ઘો કમ્મં કરોતિ, તસ્મા કમ્મારહોતિ વુચ્ચતિ. સેસકમ્મેસુપિ એસેવ નયો.

૨૫૪. **અપલોકનકમ્મં કતમાનિ પઞ્ચ ઠાનાનિ ગચ્છતિ, ઓસારણં નિસ્સારણં ભણ્ડુકમ્મં બ્રહ્મદણ્ડં કમ્મલક્ખણઞ્ઞેવ પઞ્ચમન્તિ** એત્થ ''ઓસારણં નિસ્સારણ''ન્તિ પદસિલિટ્ઠતાયેતં વુત્તં, પઠમં પન નિસ્સારણા હોતિ, પચ્છા ઓસારણા. તત્થ યા સા કણ્ટકસ્સ સામણેરસ્સ દણ્ડકમ્મનાસના, સા નિસ્સારણાતિ વેદિતબ્બા. તસ્મા એતરહિ સચેપિ સામણેરો બુદ્ધસ્સ વા ધમ્મસ્સ વા સઙ્ઘસ્સ વા અવણ્ણં ભણતિ, અકપ્પિયં ''કપ્પિય''ન્તિ દીપેતિ, મિચ્છાદિટ્ઠિકો હોતિ, અન્તગ્ગાહિકાય દિટ્ઠિયા સમન્નાગતો, સો યાવતતિયં નિવારેત્વા તં લદ્ધિં વિસ્સજ્જાપેતબ્બો. નો ચે વિસ્સજ્જેતિ, સઙ્ઘં સન્નિપાતેત્વા ''વિસ્સજ્જેહી''તિ વત્તબ્બો. નો ચે વિસ્સજ્જેતિ, બ્યત્તેન ભિક્ખુના અપલોકનકમ્મં કત્વા નિસ્સારેતબ્બો. એવઞ્ચ પન કમ્મં કાતબ્બં –

> ''સઙ્ઘં, ભન્તે, પુચ્છામિ 'અયં ઇત્થન્નામો સામણેરો બુદ્ધસ્સ ધમ્મસ્સ સઙ્ઘસ્સ અવણ્ણવાદી મિચ્છાદિટ્ઠિકો, યં અઞ્ઞે સામણેરા લભન્તિ દિરત્તતિરત્તં ભિક્ખૂહિ સદ્ધિં સહસેય્યં, તસ્સા અલાભાય નિસ્સારણા રુચ્ચતિ સઙ્ઘસ્સા'તિ. દુતિયમ્પિ. તતિયમ્પિ ભન્તે સઙ્ઘં પુચ્છામિ 'અયં ઇત્થન્નામો સામણેરો...પે॰... રુચ્ચતિ સઙ્ઘસ્સા'તિ, ચર પિરે વિનસ્સા''તિ.

સો અપરેન સમયેન ''અહં, ભન્તે, બાલતાય અઞ્ઞાણતાય અલક્ખિકતાય એવં અકાસિં, સ્વાહં સઙ્ઘં ખમાપેમી''તિ ખમાપેન્તો યાવતતિયં યાચાપેત્વા અપલોકનકમ્મેનેવ ઓસારેતબ્બો, એવઞ્ચ પન ઓસારેતબ્બો. સઙ્ઘમજ્ઝે બ્યત્તેન ભિક્ખુના સઙ્ઘસ્સ અનુમતિયા સાવેતબ્બં –

> ''સઙ્ઘં , ભન્તે, પુચ્છામિ 'અયં ઇત્થન્નામો સામણેરો બુદ્ધસ્સ ધમ્મસ્સ સઙ્ઘસ્સ અવણ્ણવાદી મિચ્છાદિટ્ઠિકો, યં અઞ્ઞે સામણેરા લભન્તિ દિરત્તતિરત્તં ભિક્ખૂહિ સદ્ધિં સહસેય્યં, તસ્સા અલાભાય નિસ્સારિતો, સ્વાયં ઇદાનિ સોરતો નિવાતવુત્તિ લજ્જિધમ્મં ઓક્કન્તો હિરોત્તપ્પે પતિટ્ઠિતો કતદણ્ડકમ્મો અચ્ચયં દેસેતિ, ઇમસ્સ સામણેરસ્સ યથા પુરે કાયસમ્ભોગસામગ્ગિદાનં રુચ્ચતિ સઙ્ઘસ્સા'''તિ.

એવં તિક્ખત્તું વત્તબ્બં. એવં અપલોકનકમ્મં **ઓસારણઞ્ચ નિસ્સારણઞ્ચ** ગચ્છતિ. **ભણ્ડુકમ્મં** પબ્બજ્જાવિનિચ્છયકથાય વુત્તમેવ.

બ્રહ્મદણ્ડો પન ન કેવલં છન્નસ્સેવ પઞ્ઞત્તો, યો અઞ્ઞોપિ ભિક્ખુ મુખરો હોતિ, ભિક્ખૂ દુરુત્તવચનેહિ ઘટ્ટેન્તો ખુંસેન્તો વમ્ભેન્તો વિહરતિ, તસ્સપિ દાતબ્બો, એવઞ્ચ પન દાતબ્બો. સઙ્ઘમજ્ઝે બ્યત્તેન ભિક્ખુના સઙ્ઘસ્સ અનુમતિયા સાવેતબ્બં –

> ''ભન્તે, ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ મુખરો, ભિક્ખૂ દુરુત્તવચનેહિ ઘટ્ટેન્તો ખુંસેન્તો વમ્ભેન્તો વિહરતિ, સો ભિક્ખુ યં ઇચ્છેય્ય, તં વદેય્ય, ભિક્ખૂહિ ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ નેવ વત્તબ્બો, ન ઓવદિતબ્બો ન અનુસાસિતબ્બો, સઙ્ઘં, ભન્તે, પુચ્છામિ 'ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો બ્રહ્મદણ્ડસ્સ દાનં રુચ્ચતિ સઙ્ઘસ્સા'તિ. દુતિયમ્પિ પુચ્છામિ...પે॰... તતિયમ્પિ પુચ્છામિ 'ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો બ્રહ્મદણ્ડસ્સ દાનં રુચ્ચતિ સઙ્ઘસ્સા'''તિ.

તસ્સ અપરેન સમયેન સમ્મા વત્તિત્વા ખમાપેન્તસ્સ બ્રહ્મદણ્ડો પટિપ્પસ્સમ્ભેતબ્બો, એવઞ્ચ પન પટિપ્પસ્સમ્ભેતબ્બો. બ્યત્તેન ભિક્ખુના સઙ્ઘમજ્ઝે સાવેતબ્બં –

‘‘ભન્તે, ભિક્ખુસઙ્ઘો અસુકસ્સ ભિક્ખુનો બ્રહ્મદણ્ડં અદાસિ, સો ભિક્ખુ સોરતો નિવાતવુત્તિ લજ્જિધમ્મં ઓક્કન્તો હિરોત્તપ્પે પતિટ્ઠિતો પટિસઙ્ખા આયતિં સંવરે તિટ્ઠતિ, સઙ્ઘં, ભન્તે, પુચ્છામિ ‘તસ્સ ભિક્ખુનો બ્રહ્મદણ્ડસ્સ પટિપ્પસ્સદ્ધિ રુચ્ચતિ સઙ્ઘસ્સા’’’તિ.

એવં યાવતતિયં વત્વા અપલોકનકમ્મેનેવ બ્રહ્મદણ્ડો પટિપ્પસ્સમ્ભેતબ્બોતિ.

કમ્મલક્ખણઞ્ઞેવ પઞ્ચમન્તિ યં તં ભગવતા ભિક્ખુનિક્ખન્ધકે –

‘‘તેન ખો પન સમયેન છબ્બગ્ગિયા ભિક્ખૂ ભિક્ખુનિયો કદ્દમોદકેન ઓસિઞ્ચન્તિ ‘અપ્પેવ નામ અમ્હેસુ સારજ્જેય્યુ’ન્તિ, કાયં વિવરિત્વા ભિક્ખુનીનં દસ્સેન્તિ, ઊરું વિવરિત્વા ભિક્ખુનીનં દસ્સેન્તિ, અઙ્ગજાતં વિવરિત્વા ભિક્ખુનીનં દસ્સેન્તિ. ભિક્ખુનિયો ઓભાસેન્તિ, ભિક્ખુનીહિ સદ્ધિં સમ્પયોજેન્તિ ‘અપ્પેવ નામ અમ્હેસુ સારજ્જેય્યુ’’’ન્તિ (ચૂળવ॰ ૪૧૧) –

ઇમેસુ વત્થૂસુ યેસં ભિક્ખૂનં દુક્કટં પઞ્ઞપેત્વા ‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, તસ્સ ભિક્ખુનો દણ્ડકમ્મં કાતુ’’ન્તિ વત્વા ‘‘કિં નુ ખો દણ્ડકમ્મં કાતબ્બ’’ન્તિ સંસયે ઉપ્પન્ને ‘‘અવન્દિયો સો, ભિક્ખવે, ભિક્ખુ ભિક્ખુનિસઙ્ઘેન કાતબ્બો’’તિ એવં અવન્દિયકમ્મં અનુઞ્ઞાતં, તં કમ્મલક્ખણઞ્ઞેવ પઞ્ચમં, ઇમસ્સ અપલોકનકમ્મસ્સ ઠાનં હોતિ. તસ્સ હિ કમ્મઞ્ઞેવ લક્ખણં, ન ઓસારણાદીનિ, તસ્મા કમ્મલક્ખણન્તિ વુચ્ચતિ. તસ્સ કરણં પટિપ્પસ્સદ્ધિયા સદ્ધિં વિત્થારતો દસ્સયિસ્સામ. ભિક્ખુનુપસ્સયે સન્નિપતિતસ્સ ભિક્ખુનિસઙ્ઘસ્સ અનુમતિયા બ્યત્તાય ભિક્ખુનિયા સાવેતબ્બં –

‘‘અય્યે, અસુકો નામ અય્યો ભિક્ખુનીનં અપાસાદિકં દસ્સેતિ, એતસ્સ અય્યસ્સ અવન્દિયકરણં રુચ્ચતી’’તિ ભિક્ખુનિસઙ્ઘં પુચ્છામિ. ‘અય્યે, અસુકો નામ અય્યો ભિક્ખુનીનં અપાસાદિકં દસ્સેતિ, એતસ્સ અય્યસ્સ અવન્દિયકરણં રુચ્ચતી’તિ દુતિયમ્પિ. તતિયમ્પિ ભિક્ખુનિસઙ્ઘં પુચ્છામી’’તિ.

એવં તિક્ખત્તું સાવેત્વા અપલોકનકમ્મેન અવન્દિયકમ્મં કાતબ્બં.

તતો પટ્ઠાય સો ભિક્ખુ ભિક્ખુનીહિ ન વન્દિતબ્બો. સચે અવન્દિયમાનો હિરોત્તપ્પં પચ્ચુપટ્ઠપેત્વા સમ્મા વત્તતિ, તેન ભિક્ખુનિયો ખમાપેતબ્બા. ખમાપેન્તેન ભિક્ખુનુપસ્સયં અગન્ત્વા વિહારેયેવ સઙ્ઘં વા ગણં વા એકં ભિક્ખું વા ઉપસઙ્કમિત્વા ઉક્કુટિકં નિસીદિત્વા અઞ્જલિં પગ્ગહેત્વા ‘‘અહં, ભન્તે, પટિસઙ્ખા આયતિં સંવરે તિટ્ઠામિ, ન પુન અપાસાદિકં દસ્સેસ્સામિ, ભિક્ખુનિસઙ્ઘો મય્હં ખમતૂ’’તિ ખમાપેતબ્બં. તેન સઙ્ઘેન વા ગણેન વા એકં ભિક્ખું પેસેત્વા એકભિક્ખુના વા સયમેવ ગન્ત્વા ભિક્ખુનિયો વત્તબ્બા ‘‘અયં ભિક્ખુ પટિસઙ્ખા આયતિં સંવરે ઠિતો, ઇમિના અચ્ચયં દેસેત્વા ભિક્ખુનિસઙ્ઘો ખમાપિતો, ભિક્ખુનિસઙ્ઘો ઇમં ભિક્ખું વન્દિયં કરોતૂ’’તિ. સો વન્દિયો કાતબ્બો, એવઞ્ચ પન કાતબ્બો. ભિક્ખુનુપસ્સયે સન્નિપતિતસ્સ ભિક્ખુનિસઙ્ઘસ્સ અનુમતિયા બ્યત્તાય ભિક્ખુનિયા સાવેતબ્બં –

‘‘અય્યે, અસુકો નામ અય્યો ભિક્ખુનીનં અપાસાદિકં દસ્સેતીતિ ભિક્ખુનિસઙ્ઘેન અવન્દિયો કતો, સો લજ્જિધમ્મં ઓક્કમિત્વા પટિસઙ્ખા આયતિં સંવરે ઠિતો, અચ્ચયં દેસેત્વા ભિક્ખુનિસઙ્ઘં ખમાપેસિ, તસ્સ અય્યસ્સ વન્દિયકરણં રુચ્ચતીતિ ભિક્ખુનિસઙ્ઘં પુચ્છામી’’તિ –

તિક્ખત્તું વત્તબ્બં. એવં અપલોકનકમ્મેનેવ વન્દિયો કાતબ્બો.

૨૫૫. અયં પનેત્થ પાળિમુત્તકોપિ કમ્મલક્ખણવિનિચ્છયો (પરિ॰ અટ્ઠ॰ ૪૯૫-૪૯૬). ઇદઞ્હિ કમ્મલક્ખણં નામ ભિક્ખુનિસઙ્ઘમૂલકં પઞ્ઞત્તં, ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સપિ પનેતં લબ્ભતિયેવ. યઞ્હિ ભિક્ખુસઙ્ઘો સલાકભત્તઉપોસથગ્ગેસુ ચ અપલોકનકમ્મં કરોતિ, એતમ્પિ કમ્મલક્ખણમેવ. અચ્છિન્નચીવરજિણ્ણચીવરનટ્ઠચીવરાનઞ્હિ સઙ્ઘં સન્નિપાતેત્વા બ્યત્તેન ભિક્ખુના યાવતતિયં સાવેત્વા અપલોકનકમ્મં કત્વા ચીવરં દાતું વટ્ટતિ. અપ્પમત્તકવિસ્સજ્જકેન પન ચીવરં કરોન્તસ્સ પચ્ચયભાજનીયકથાયં વુત્તપ્પભેદાનિ સૂચિઆદીનિ અનપલોકેત્વાપિ દાતબ્બાનિ. તેસં દાને સોયેવ ઇસ્સરો, તતો અતિરેકં દેન્તેન અપલોકેત્વા દાતબ્બં. તતો હિ અતિરેકદાને સઙ્ઘો સામી. ગિલાનભેસજ્જમ્પિ તત્થ વુત્તપ્પકારં સયમેવ દાતબ્બં, અતિરેકં ઇચ્છન્તસ્સ અપલોકેત્વા દાતબ્બં. યોપિ ચ દુબ્બલો વા છિન્નિરિયાપથો વા પચ્છિન્નભિક્ખાચારપથો વા મહાગિલાનો, તસ્સ મહાવાસેસુ તત્રુપ્પાદતો દેવસિકં નાળિ વા ઉપડ્ઢનાળિ વા, એકદિવસંયેવ વા પઞ્ચ વા દસ વા તણ્ડુલનાળિયો દેન્તેન અપલોકનકમ્મં કત્વાવ દાતબ્બા. પેસલસ્સ ભિક્ખુનો તત્રુપ્પાદતો ઇણપલિબોધમ્પિ બહુસ્સુતસ્સ સઙ્ઘભારનિત્થરકસ્સ ભિક્ખુનો અનુટ્ઠાપનીયસેનાસનમ્પિ સઙ્ઘકિચ્ચં કરોન્તાનં કપ્પિયકારકાદીનં ભત્તવેતનમ્પિ અપલોકનકમ્મેન દાતું વટ્ટતિ.

ચતુપચ્ચયવસેન દિન્નતત્રુપ્પાદતો સઙ્ઘિકં આવાસં જગ્ગાપેતું વટ્ટતિ, ‘‘અયં ભિક્ખુ ઇસ્સરવતાય વિચારેતી’’તિ કથાપચ્છિન્દનત્થં પન સલાકગ્ગાદીસુ વા અન્તરસન્નિપાતે વા સઙ્ઘં આપુચ્છિત્વાવ જગ્ગાપેતબ્બો. ચીવરપિણ્ડપાતત્થાય ઓદિસ્સ દિન્નતત્રુપ્પાદતોપિ અપલોકેત્વા આવાસો જગ્ગાપેતબ્બો, અનપલોકેત્વાપિ વટ્ટતિ, ‘‘સૂરો વતાયં ભિક્ખુ ચીવરપિણ્ડપાતત્થાય ઓદિસ્સ દિન્નતો આવાસં જગ્ગાપેતી’’તિ એવં ઉપ્પન્નકથાપચ્છેદનત્થં પન અપલોકનકમ્મમેવ કત્વા જગ્ગાપેતબ્બો.

ચેતિયે છત્તં વા વેદિકં વા બોધિઘરં વા આસનઘરં વા અકતં વા કરોન્તેન જિણ્ણં વા પટિસઙ્ખરોન્તેન સુધાકમ્મં વા કરોન્તેન મનુસ્સે સમાદપેત્વા કાતું વટ્ટતિ. સચે કારકો નત્થિ, ચેતિયસ્સ ઉપનિક્ખેપતો કારેતબ્બં. ઉપનિક્ખેપેપિ અસતિ અપલોકનકમ્મં કત્વા તત્રુપ્પાદતો કારેતબ્બં, સઙ્ઘિકેનપિ અપલોકેત્વા ચેતિયકિચ્ચં કાતું વટ્ટતિ. ચેતિયસ્સ સન્તકેન અપલોકેત્વાપિ સઙ્ઘિકકિચ્ચં ન વટ્ટતિ, તાવકાલિકં પન ગહેત્વા પટિપાકતિકં કાતું વટ્ટતિ. ચેતિયે સુધાકમ્માદીનિ કરોન્તેહિ પન ભિક્ખાચારતો વા સઙ્ઘતો વા યાપનમત્તં અલભન્તેહિ ચેતિયસન્તકતો યાપનમત્તં ગહેત્વા પરિભુઞ્જન્તેહિ વત્તં કાતું વટ્ટતિ, ‘‘વત્તં કરોમા’’તિ મચ્છમંસાદીહિ સઙ્ઘભત્તં કાતું ન વટ્ટતિ.

યે વિહારે રોપિતા ફલરુક્ખા સઙ્ઘેન પરિગ્ગહિતા હોન્તિ, જગ્ગનકમ્મં લભન્તિ. યેસં ફલાનિ ઘણ્ટિં પહરિત્વા ભાજેત્વા પરિભુઞ્જન્તિ, તેસુ અપલોકનકમ્મં ન કાતબ્બં. યે પન અપરિગ્ગહિતા, તેસુ અપલોકનકમ્મં કાતબ્બં, તં પન સલાકગ્ગયાગગ્ગભત્તગ્ગઅન્તરસઅઆપાતેસુપિ કાતું વટ્ટતિ, ઉપોસથગ્ગે પન વટ્ટતિયેવ. તત્થ હિ અનાગતાનમ્પિ છન્દપારિસુદ્ધિ આહરીયતિ, તસ્મા તં સુવિસોધિતં હોતિ. એવઞ્ચ પન કાતબ્બં, બ્યત્તેન ભિક્ખુના ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ અનુમતિયા સાવેતબ્બં –

‘‘ભન્તે, યં ઇમસ્મિં વિહારે અન્તોસીમાય સઙ્ઘસન્તકં મૂલતચપત્તઅઙ્કુરપુપ્ફફલખાદનીયાદિ અત્થિ, તં સબ્બં આગતાગતાનં ભિક્ખૂનં યથાસુખં પરિભુઞ્જિતું રુચ્ચતીતિ સઙ્ઘં પુચ્છામી’’તિ –

તિક્ખત્તું પુચ્છિતબ્બં.

ચતૂહિ પઞ્ચહિ ભિક્ખૂહિ કતં સુકતમેવ. યસ્મિમ્પિ વિહારે દ્વે તયો જના વસન્તિ, તેહિ નિસીદિત્વા કતમ્પિ સઙ્ઘેન કતસદિસમેવ. યસ્મિં પન એકો ભિક્ખુ હોતિ, તેન ભિક્ખુના ઉપોસથદિવસે પુબ્બકરણપુબ્બકિચ્ચં કત્વા નિસિન્નેન કતમ્પિ કતિકવત્તં સઙ્ઘેન કતસદિસમેવ હોતિ. કરોન્તેન પન ફલવારેન કાતુમ્પિ ચત્તારો માસે છ માસે એકસંવચ્છરન્તિ એવં પરિચ્છિન્દિત્વાપિ અપરિચ્છિન્દિત્વાપિ કાતું વટ્ટતિ. પરિચ્છિન્ને યથાપરિચ્છેદં પરિભુઞ્જિત્વા પુન કાતબ્બં. અપરિચ્છિન્ને યાવ રુક્ખા ધરન્તિ, તાવ વટ્ટતિ. યેપિ તેસં રુક્ખાનં બીજેહિ અઞ્ઞે રુક્ખા રોપિતા હોન્તિ, તેસમ્પિ સા એવ કતિકા.

સચે પન અઞ્ઞસ્મિં વિહારે રોપિતા હોન્તિ, તેસં યત્થ રોપિતા, તસ્મિંયેવ વિહારે સઙ્ઘો સામી. યેપિ અઞ્ઞતો બીજાનિ આહરિત્વા પુરિમવિહારે પચ્છા રોપિતા, તેસુ અઞ્ઞા કતિકા કાતબ્બા, કતિકાય કતાય પુગ્ગલિકટ્ઠાને તિટ્ઠન્તિ, યથાસુખં ફલાદીનિ પરિભુઞ્જિતું વટ્ટન્તિ. સચે પનેત્થ તં તં ઓકાસં પરિક્ખિપિત્વા પરિવેણાનિ કત્વા જગ્ગન્તિ, તેસં ભિક્ખૂનં પુગ્ગલિકટ્ઠાને તિટ્ઠન્તિ, અઞ્ઞે પરિભુઞ્જિતું ન લભન્તિ. તેહિ પન સઙ્ઘસ્સ દસમભાગં દત્વા પરિભુઞ્જિતબ્બાનિ. યોપિ મજ્ઝેવિહારે રુક્ખં સાખાહિ પરિવારેત્વા રક્ખતિ, તસ્સપિ એસેવ નયો.

પોરાણકવિહારં ગતસ્સ સમ્ભાવનીયભિક્ખુનો ''થેરો આગતો''તિ ફલાફલં આહરન્તિ, સચે તત્થ મૂલે સબ્બપરિયત્તિધરો બહુસ્સુતભિક્ખુ વિહાસિ, ''અદ્ધા એત્થ દીઘા કતિકા કતા ભવિસ્સતી''તિ નિક્કુક્કુચ્ચેન પરિભુઞ્જિતબ્બં. વિહારે ફલાફલં પિણ્ડપાતિકાનમ્પિ વટ્ટતિ, ધુતઙ્ગં ન કોપેતિ. સામણેરા અત્તનો આચરિયુપજ્ઝાયાનં બહૂનિ ફલાનિ દેન્તિ, અઞ્ઞે ભિક્ખૂ અલભન્તા ખિય્યન્તિ, ખિય્યનમત્તમેવ તં હોતિ. સચે દુબ્ભિક્ખં હોતિ, એકં પનસરુક્ખં નિસ્સાય સટ્ઠિપિ જના જીવન્તિ, તાદિસે કાલે સબ્બેસં સઙ્ગહકરણત્થાય ભાજેત્વા ખાદિતબ્બં. અયં સામીચિ. યાવ પન કતિકવત્તં ન પટિપ્પસ્સમ્ભતિ, તાવ તેહિ ખાયિતં સુખાયિતમેવ. કદા પન કતિકવત્તં પટિપ્પસ્સમ્ભતિ? યદા સમગ્ગો સઙ્ઘો સન્નિપતિત્વા ''ઇતો પટ્ઠાય ભાજેત્વા ખાદન્તૂ''તિ સાવેભિ, એકભિક્ખુકે પન વિહારે એતેન સાવિતેપિ પુરિમકતિકા પટિપ્પસ્સમ્ભતિયેવ . સચે પટિપ્પસ્સદ્ધાય કતિકાય સામણેરા નેવ રુક્ખતો પાતેન્તિ, ન ભૂમિતો ગહેત્વા ભિક્ખૂનં દેન્તિ, પતિતફલાનિ પાદેહિ પહરન્તા વિચરન્તિ, તેસં દસમભાગતો પટ્ઠાય યાવ ઉપડ્ઢફલભાગેન ફાતિકમ્મં કાતબ્બં. અદ્ધા ફાતિકમ્મલોભેન આહરિત્વા દસ્સેન્તિ, પુન સુભિક્ખે જાતે કપ્પિયકારકેસુ આગન્ત્વા સાખાપરિવારાદીનિ કત્વા રુક્ખે રક્ખન્તેસુ સામણેરાનં ફાતિકમ્મં ન કાતબ્બં, ભાજેત્વા પરિભુઞ્જિતબ્બં.

''વિહારે ફલાફલં અત્થી''તિ સામન્તગામેહિ મનુસ્સા ગિલાનાનં વા ગબ્ભિનીનં વા અત્થાય આગન્ત્વા ''એકં નાળિકેરં દેથ, અમ્બં દેથ, લબુજં દેથા''તિ યાચન્તિ, દાતબ્બં, ન દાતબ્બન્તિ? દાતબ્બં. અદીયમાને હિ તે દોમનસ્સિકા હોન્તિ. દેન્તેન પન સઙ્ઘં સન્નિપાતેત્વા યાવતતિયં સાવેત્વા અપલોકનકમ્મં કત્વાવ દાતબ્બં, કતિકવત્તં વા કત્વા ઠપેતબ્બં, એવઞ્ચ પન કાતબ્બં. બ્યત્તેન ભિક્ખુના સઙ્ઘસ્સ અનુમતિયા સાવેતબ્બં –

> ''સામન્તગામેહિ મનુસ્સા આગન્ત્વા ગિલાનાદીનં અત્થાય ફલાફલં યાચન્તિ, દ્વે નાળિકેરાનિ દ્વે તાલફલાનિ દ્વે પનસાનિ પઞ્ચ અમ્બાનિ પઞ્ચ કદલિફલાનિ ગણ્હન્તાનં અનિવારણં, અસુકરુક્ખતો ચ અસુકરુક્ખતો ચ ફલં ગણ્હન્તાનં અનિવારણં રુચ્ચતિ ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સા''તિ –

તિક્ખત્તું વત્તબ્બં. તતો પટ્ઠાય ગિલાનાદીનં નામં ગહેત્વા યાચન્તા ''ગણ્હથા''તિ ન વત્તબ્બા , વત્તં પન આચિક્ખિતબ્બં ''નાળિકેરાદીનિ ઇમિના નામ પરિચ્છેદેન ગણ્હન્તાનં અસુકરુક્ખતો ચ અસુકરુક્ખતો ચ ફલં ગણ્હન્તાનં અનિવારણં કત''ન્તિ. અનુવિચરિત્વા પન ''અયં મધુરફલો અમ્બો, ઇતો ગણ્હથા''તિપિ ન વત્તબ્બા.

ફલભાજનકાલે પન આગતાનં સમ્મતેન ઉપડ્ઢભાગો દાતબ્બો, અસમ્મતેન અપલોકેત્વા દાતબ્બં. ખીણપરિબ્બયો વા મગ્ગગમિયસત્થવાહો વા અઞ્ઞો વા ઇસ્સરો આગન્ત્વા યાચતિ, અપલોકેત્વાવ દાતબ્બં, બલક્કારેન ગહેત્વા ખાદન્તો ન વારેતબ્બો. કુદ્ધો હિ સો રુક્ખેપિ છિન્દેય્ય, અઞ્ઞમ્પિ અનત્થં કરેય્ય. પુગ્ગલિકપરિવેણં આગન્ત્વા ગિલાનસ્સ નામેન યાચન્તો ''અમ્હેહિ છાયાદીનં અત્થાય રોપિતં, સચે અત્થિ, તુમ્હે જાનાથા''તિ વત્તબ્બો. યદિ પન ફલભરિતાવ રુક્ખા હોન્તિ, કણ્ટકે બન્ધિત્વા ફલવારેન ગણ્હન્તિ, અપચ્ચાસીસન્તેન હુત્વા દાતબ્બં, બલક્કારેન ગણ્હન્તો ન વારેતબ્બો. પુબ્બે વુત્તમેવેત્થ કારણં.

સઙ્ઘસ્સ ફલારામો હોતિ, પટિજગ્ગનં ન લભતિ. સચે તં કોચિ વત્તસીસેન જગ્ગતિ, સઙ્ઘસ્સેવ હોતિ. અથાપિ કસ્સચિ પટિબલસ્સ ભિક્ખુનો ''ઇમં સપ્પુરિસ જગ્ગિત્વા દેહી''તિ સઙ્ઘો ભારં કરોતિ, સો ચે વત્તસીસેન જગ્ગતિ, એવમ્પિ સઙ્ઘસ્સેવ હોતિ. ફાતિકમ્મં પચ્ચાસીસન્તસ્સ પન તતિયભાગેન વા ઉપડ્ઢભાગેન વા ફાતિકમ્મં કાતબ્બં. ''ભારિયં કમ્મ''ન્તિ વત્વા એત્તકેન અનિચ્છન્તો પન ''સબ્બં તવેવ સન્તકં કત્વા મૂલભાગં દસમભાગમત્તં દત્વા જગ્ગાહી''તિપિ વત્તબ્બો, ગરુભણ્ડત્તા પન ન મૂલચ્છેજ્જવસેન દાતબ્બં. સો મૂલભાગં દત્વા ખાદન્તો અકતાવાસં વા કત્વા કતાવાસં વા જગ્ગિત્વા નિસ્સિતકાનં આરામં નિય્યાતેતિ, તેહિપિ મૂલભાગો દાતબ્બોવ.

યદા પન ભિક્ખૂ સયં જગ્ગિતું પહોન્તિ, અથ તેસં જગ્ગિતું ન દાતબ્બં, જગ્ગિતકાલે પન ન વારેતબ્બા, જગ્ગનકાલેયેવ વારેતબ્બા. ''બહુ તુમ્હેહિ ખાયિતં, ઇદાનિ મા જગ્ગિત્થ, ભિક્ખુસઙ્ઘોયેવ જગ્ગિસ્સતી''તિ વત્તબ્બં. સચે પન નેવ વત્તસીસેન જગ્ગન્તો અત્થિ, ન ફાતિકમ્મેન, ન સઙ્ઘો જગ્ગિતું પહોતિ, એકો અનાપુચ્છિત્વાવ જગ્ગિત્વા ફાતિકમ્મં વડ્ઢેત્વા પચ્ચાસીસતિ, અપલોકનકમ્મેન ફાતિકમ્મં વડ્ઢેત્વાવ દાતબ્બં. ઇતિ ઇમં સબ્બમ્પિ કમ્મલક્ખણમેવ હોતિ. અપલોકનકમ્મં ઇમાનિ પઞ્ચ ઠાનાનિ ગચ્છતિ.

૨૫૬. ઞત્તિકમ્મટ્ઠાનભેદે પન (પરિ॰ અટ્ઠ॰ ૪૯૫-૪૯૬) –

> ''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, ઇત્થન્નામો ઇત્થન્નામસ્સ આયસ્મતો ઉપસમ્પદાપેક્ખો, અનુસિટ્ઠો સો મયા, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, ઇત્થન્નામો આગચ્છેય્ય, 'આગચ્છાહી'તિ વત્તબ્બો''તિ –

એવં ઉપસમ્પદાપેક્ખસ્સ ઓસારણા **ઓસારણા** નામ.

> ''સુણન્તુ મે આયસ્મન્તા, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ ધમ્મકથિકો, ઇમસ્સ નેવ સુત્તં આગચ્છતિ, નો સુત્તવિભઙ્ગો, સો અત્થં અસલ્લક્ખેત્વા બ્યઞ્જનચ્છાયાય અત્થં પટિબાહતિ, યદાયસ્મન્તાનં પત્તકલ્લં, ઇત્થન્નામં ભિક્ખું વુટ્ઠાપેત્વા અવસેસા ઇમં અધિકરણં વૂપસમેય્યામા''તિ –

એવં ઉબ્બાહિકવિનિચ્છયે ધમ્મકથિકસ્સ ભિક્ખુનો નિસ્સારણા **નિસ્સારણા** નામ.

> ''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અજ્જુપોસથો પન્નરસો, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, સઙ્ઘો ઉપોસથં કરેય્યા''તિ –

એવં ઉપોસથકમ્મવસેન ઠપિતા ઞત્તિ **ઉપોસથો** નામ.

‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અજ્જ પવારણા પન્નરસી, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, સઙ્ઘો પવારેય્યા’’તિ –

એવં પવારણકમ્મવસેન ઠપિતા ઞત્તિ **પવારણા** નામ.

‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, ઇત્થન્નામો ઇત્થન્નામસ્સ આયસ્મતો ઉપસમ્પદાપેક્ખો, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, અહં ઇત્થન્નામં અનુસાસેય્ય’’ન્તિ, ‘‘યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, ઇત્થન્નામો ઇત્થન્નામં અનુસાસેય્યા’’તિ, ‘‘યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, અહં ઇત્થન્નામં અન્તરાયિકે ધમ્મે પુચ્છેય્ય’’ન્તિ, ‘‘યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, ઇત્થન્નામો ઇત્થન્નામં અન્તરાયિકે ધમ્મે પુચ્છેય્યા’’તિ, ‘‘યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, અહં ઇત્થન્નામં વિનયં પુચ્છેય્ય’’ન્તિ, ‘‘યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, ઇત્થન્નામો ઇત્થન્નામં વિનયં પુચ્છેય્યા’’તિ, ‘‘યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, અહં ઇત્થન્નામેન વિનયં પુટ્ઠો વિસ્સજ્જેય્ય’’ન્તિ, ‘‘યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, ઇત્થન્નામો ઇત્થન્નામેન વિનયં પુટ્ઠો વિસ્સજ્જેય્યા’’તિ –

એવં અત્તાનં વા પરં વા સમ્મન્નિતું ઠપિતા ઞત્તિ **સમ્મુતિ** નામ.

‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, ઇદં ચીવરં ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો નિસ્સગ્ગિયં સઙ્ઘસ્સ નિસ્સટ્ઠં, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, સઙ્ઘો ઇમં ચીવરં ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો દદેય્યા’’તિ, ‘‘યદાયસ્મન્તાનં પત્તકલ્લં, આયસ્મન્તા ઇમં ચીવરં ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો દદેય્યુ’’ન્તિ –

એવં નિસ્સટ્ઠચીવરપત્તાદીનં દાનં **દાનં** નામ.

‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અયં ઇત્થન્નામો ભિક્ખુ આપત્તિં સરતિ વિવરતિ ઉત્તાનિં કરોતિ દેસેતિ, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, અહં ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો આપત્તિં પટિગ્ગણ્હેય્ય’’ન્તિ, ‘‘યદાયસ્મન્તાનં પત્તકલ્લં, અહં ઇત્થન્નામસ્સ ભિક્ખુનો આપત્તિં પટિગ્ગણ્હેય્ય’’ન્તિ, તેન વત્તબ્બો ‘‘પસ્સસી’’તિ. આમ, પસ્સામીતિ. ‘‘આયતિં સંવરેય્યાસી’’તિ –

એવં આપત્તિપટિગ્ગહો **પટિગ્ગહો** નામ.

‘‘સુણન્તુ મે આયસ્મન્તા આવાસિકા, યદાયસ્મન્તાનં પત્તકલ્લં, ઇદાનિ ઉપોસથં કરેય્યામ, પાતિમોક્ખં ઉદ્દિસેય્યામ, આગમે કાળે પવારેય્યામા’’તિ.

તે ચે, ભિક્ખવે, ભિક્ખૂ ભણ્ડનકારકા કલહકારકા વિવાદકારકા ભસ્સકારકા સઙ્ઘે અધિકરણકારકા તં કાળં અનુવસેય્યું, આવાસિકેન ભિક્ખુના બ્યત્તેન પટિબલેન આવાસિકા ભિક્ખૂ ઞાપેતબ્બા –

‘‘સુણન્તુ મે આયસ્મન્તા આવાસિકા, યદાયસ્મન્તાનં પત્તકલ્લં, ઇદાનિ ઉપોસથં કરેય્યામ, પાતિમોક્ખં ઉદ્દિસેય્યામ, આગમે જુણ્હે પવારેય્યામા’’તિ –

એવં કતા પવારણાપચ્ચુક્કડ્ઢના **પચ્ચુક્કડ્ઢના** નામ.

સબ્બેહેવ એકજ્ઝં સન્નિપતિતબ્બં, સન્નિપતિત્વા બ્યત્તેન ભિક્ખુના પટિબલેન સઙ્ઘો ઞાપેતબ્બો –

‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અમ્હાકં ભણ્ડનજાતાનં કલહજાતાનં વિવાદાપન્નાનં વિહરતં બહું અસ્સામણકં અજ્ઝાચિણ્ણં ભાસિતપરિક્કન્તં, સચે મયં ઇમાહિ આપત્તીહિ અઞ્ઞમઞ્ઞં કારેસ્સામ, સિયાપિ તં અધિકરણં કક્ખળત્તાય વાળત્તાય ભેદાય સંવત્તેય્ય, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, સઙ્ઘો ઇમં અધિકરણં તિણવત્થારકેન વૂપસમેય્ય ઠપેત્વા થુલ્લવજ્જં ઠપેત્વા ગિહિપ્પટિસંયુત્ત’’ન્તિ –

એવં તિણવત્થારકસમથેન કત્વા સબ્બપઠમા સબ્બસઙ્ગાહિકઞત્તિ **કમ્મલક્ખણં** નામ.

તથા તતો પરા એકેકસ્મિં પક્ખે એકેકં કત્વા દ્વે ઞત્તિયો. ઇતિ યથાવુત્તપ્પભેદં ઓસારણં નિસ્સારણં…પે॰… કમ્મલક્ખણઞ્ઞેવ નવમન્તિ ઞત્તિકમ્મં ઇમાનિ નવ ઠાનાનિ ગચ્છતિ.

૨૫૭. ઞત્તિદુતિયકમ્મટ્ઠાનભેદે (પરિ॰ અટ્ઠ॰ ૪૯૫-૪૯૬) પન વડ્ઢસ્સ લિચ્છવિનો પત્તનિક્કુજ્જનવસેન ખન્ધકે વુત્તા **નિસ્સારણા**, તસ્સેવ પત્તુક્કુજ્જનવસેન ખન્ધકે વુત્તા **ઓસારણા** ચ વેદિતબ્બા. વુત્તઞ્હેતં (ચૂળવ॰ ૨૬૫-૨૬૬) –

‘‘અટ્ઠહિ, ભિક્ખવે, અઙ્ગેહિ સમન્નાગતસ્સ ઉપાસકસ્સ પત્તો નિક્કુજ્જિતબ્બો. ભિક્ખૂનં અલાભાય પરિસક્કતિ, ભિક્ખૂનં અનત્થાય પરિસક્કતિ, ભિક્ખૂનં અવાસાય પરિસક્કતિ, ભિક્ખૂ અક્કોસતિ પરિભાસતિ, ભિક્ખૂ ભિક્ખૂહિ ભેદેતિ, બુદ્ધસ્સ અવણ્ણં ભાસતિ, ધમ્મસ્સ અવણ્ણં ભાસતિ, સઙ્ઘસ્સ અવણ્ણં ભાસતિ. અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, ઇમેહિ અટ્ઠહિ અઙ્ગેહિ સમન્નાગતસ્સ ઉપાસકસ્સ પત્તં નિક્કુજ્જિતું.

એવઞ્ચ પન ભિક્ખવે નિક્કુજ્જિતબ્બો. બ્યત્તેન ભિક્ખુના પટિબલેન સઙ્ઘો ઞાપેતબ્બો –

‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, વડ્ઢો લિચ્છવી આયસ્મન્તં દબ્બં મલ્લપુત્તં અમૂલિકાય સીલવિપત્તિયા અનુદ્ધંસેતિ, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, સઙ્ઘો વડ્ઢસ્સ લિચ્છવિસ્સ પત્તં નિક્કુજ્જેય્ય, અસમ્ભોગં સઙ્ઘેન કરેય્ય, એસા ઞત્તિ.

‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, વડ્ઢો લિચ્છવી આયસ્મન્તં દબ્બં મલ્લપુત્તં અમૂલિકાય સીલવિપત્તિયા અનુદ્ધંસેતિ, સઙ્ઘો વડ્ઢસ્સ લિચ્છવિસ્સ પત્તં નિક્કુજ્જતિ, અસમ્ભોગં સઙ્ઘેન કરોતિ, યસ્સાયસ્મતો ખમતિ વડ્ઢસ્સ લિચ્છવિસ્સ પત્તસ્સ નિક્કુજ્જના અસમ્ભોગં સઙ્ઘેન કરણં, સો તુણ્હસ્સ. યસ્સ નક્ખમતિ, સો ભાસેય્ય.

‘‘નિક્કુજ્જિતો સઙ્ઘેન વડ્ઢસ્સ લિચ્છવિસ્સ પત્તો અસમ્ભોગો સઙ્ઘેન, ખમતિ સઙ્ઘસ્સ, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામી’’તિ.

અટ્ઠહિ, ભિક્ખવે, અઙ્ગેહિ સમન્નાગતસ્સ ઉપાસકસ્સ પત્તો ઉક્કુજ્જિતબ્બો. ન ભિક્ખૂનં અલાભાય પરિસક્કતિ, ન ભિક્ખૂનં અનત્થાય પરિસક્કતિ...પે॰... ન સઙ્ઘસ્સ અવણ્ણં ભાસતિ. અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, ઇમેહિ અટ્ઠહિ અઙ્ગેહિ સમન્નાગતસ્સ ઉપાસકસ્સ પત્તં ઉક્કુજ્જિતું.

એવઞ્ચ પન, ભિક્ખવે, ઉક્કુજ્જિતબ્બો. તેન, ભિક્ખવે, વડ્ઢેન લિચ્છવિના સઙ્ઘં ઉપસઙ્કમિત્વા એકંસં ઉત્તરાસઙ્ગં કરિત્વા ભિક્ખૂનં પાદે વન્દિત્વા ઉક્કુટિકં નિસીદિત્વા અઞ્જલિં પગ્ગહેત્વા એવમસ્સ વચનીયો –

''સઙ્ઘેન મે, ભન્તે, પત્તો નિક્કુજ્જિતો, અસમ્ભોગોમ્હિ સઙ્ઘેન, સોહં, ભન્તે, સમ્મા વત્તામિ, લોમં પાતેમિ, નેત્થારં વત્તામિ, સઙ્ઘં પત્તુક્કુજ્જનં યાચામી''તિ.

દુતિયમ્પિ યાચિતબ્બો. તતિયમ્પિ યાચિતબ્બો.

બ્યત્તેન ભિક્ખુના પટિબલેન સઙ્ઘો ઞાપેતબ્બો –

''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, સઙ્ઘેન વડ્ઢસ્સ લિચ્છવિસ્સ પત્તો નિક્કુજ્જિતો, અસમ્ભોગો સઙ્ઘેન, સો સમ્મા વત્તતિ, લોમં પાતેતિ, નેત્થારં વત્તતિ, સઙ્ઘં પત્તુક્કુજ્જનં યાચતિ, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, સઙ્ઘો વડ્ઢસ્સ લિચ્છવિસ્સ પત્તં ઉક્કુજ્જેય્ય, સમ્ભોગં સઙ્ઘેન કરેય્ય, એસા ઞત્તિ.

''સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, સઙ્ઘેન વડ્ઢસ્સ લિચ્છવિસ્સ પત્તો નિક્કુજ્જિતો, અસમ્ભોગો સઙ્ઘેન, સો સમ્મા વત્તતિ, લોમં પાતેતિ, નેત્થારં વત્તતિ, સઙ્ઘં પત્તુક્કુજ્જનં યાચતિ, સઙ્ઘો વડ્ઢસ્સ લિચ્છવિસ્સ પત્તં ઉક્કુજ્જતિ, સમ્ભોગં સઙ્ઘેન કરોતિ, યસ્સાયસ્મતો ખમતિ વડ્ઢસ્સ લિચ્છવિસ્સ પત્તસ્સ ઉક્કુજ્જના સમ્ભોગં સઙ્ઘેન કરણં, સો તુણ્હસ્સ. યસ્સ નક્ખમતિ, સો ભાસેય્ય.

''ઉક્કુજ્જિતો સઙ્ઘેન વડ્ઢસ્સ લિચ્છવિસ્સ પત્તો સમ્ભોગો સઙ્ઘેન, ખમતિ સઙ્ઘસ્સ, તસ્મા તુણ્હી, એવમેતં ધારયામી''તિ.

એત્થ (ચૂળવ॰ અટ્ઠ॰ ૨૬૫) ચ અટ્ઠસુ અઙ્ગેસુ એકકેનપિ અઙ્ગેન સમન્નાગતસ્સ પત્તનિક્કુજ્જનકમ્મં કાતું વટ્ટતિ, અન્તોસીમાય વા નિસ્સીમં ગન્ત્વા નદીઆદીસુ વા નિક્કુજ્જિતું વટ્ટતિયેવ. એવં નિક્કુજ્જિતે પન પત્તે તસ્સ ગેહે કોચિ દેય્યધમ્મો ન ગહેતબ્બો, ''અસુકસ્સ ગેહે ભિક્ખં મા ગણ્હિત્થા''તિ અઞ્ઞવિહારેસુપિ પેસેતબ્બં. ઉક્કુજ્જનકાલે પન યાવતતિયં યાચાપેત્વા હત્થપાસં વિજહાપેત્વા ઞત્તિદુતિયકમ્મેન ઉક્કુજ્જિતબ્બો.

સીમાસમ્મુતિ, તિચીવરેન અવિપ્પવાસસમ્મુતિ, સન્થતસમ્મુતિ, ભત્તુદ્દેસકસેનાસનગ્ગાહાપકભણ્ડાગારિયચીવરપટિગ્ગાહકચીવરભાજકયાગુભાજકખજ્જભાજકફલભાજકઅપ્પમત્તકવિસ્સજ્જકસાટિયગ્ગાહાપકપત્તગ્ગાહાપકઆરામિકપેસકસામણે એતાસં સમ્મુતીનં વસેન **સમ્મુતિ** વેદિતબ્બા. કથિનચીવરદાનમતકચીવરદાનવસેન **દાનં** વેદિતબ્બં. કથિનુદ્ધારવસેન **ઉદ્ધારો** વેદિતબ્બો. કુટિવત્થુવિહારવત્થુદેસનાવસેન **દેસના** વેદિતબ્બા. યા પન તિણવત્થારકસમથે સબ્બસઙ્ગાહિકઞત્તિઞ્ચ એકેકસ્મિં પક્ખે એકેકઞત્તિઞ્ચાતિ તિસ્સો ઞત્તિયો ઠપેત્વા પુન એકેકસ્મિં પક્ખે એકેકાતિ દ્વે ઞત્તિદુતિયકમ્મવાચા વુત્તા, તાસં વસેન **કમ્મલક્ખણં** વેદિતબ્બં. ઇતિ ઞત્તિદુતિયકમ્મં ઇમાનિ સત્ત ઠાનાનિ ગચ્છતિ.

૨૫૮. ઞત્તિચતુત્થકમ્મટ્ઠાનભેદે પન તજ્જનીયકમ્માદીનં સત્તન્નં કમ્માનં વસેન **નિસ્સારણા**, તેસંયેવ ચ કમ્માનં પટિપ્પસ્સમ્ભનવસેન **ઓસારણા** વેદિતબ્બા. ભિક્ખુનોવાદકસમ્મુતિવસેન **સમ્મુતિ** વેદિતબ્બા. પરિવાસદાનમાનત્તદાનવસેન **દાનં** વેદિતબ્બં. મૂલાયપટિકસ્સનકમ્મવસેન **નિગ્ગહો** વેદિતબ્બો. ઉક્ખિત્તાનુવત્તિકા, અટ્ઠ યાવતતિયકા, અરિટ્ઠો, ચણ્ડકાળી ચ ઇમેતે યાવતતિયકાતિ ઇમાસં એકાદસન્નં સમનુભાસનાનં વસેન **સમનુભાસના** વેદિતબ્બા. ઉપસમ્પદકમ્મઅબ્ભાનકમ્મવસેન **કમ્મલક્ખણં** વેદિતબ્બં. ઇતિ ઞત્તિચતુત્થકમ્મં ઇમાનિ સત્ત ઠાનાનિ ગચ્છતિ. એવં કમ્માનિ ચ કમ્મવિપત્તિ ચ તેસં કમ્માનં કારકસઙ્ઘપરિચ્છેદો ચ વિપત્તિવિરહિતાનં કમ્માનં ઠાનભેદગમનઞ્ચ વેદિતબ્બં.

ઇતિ પાળિમુત્તકવિનયવિનિચ્છયસઙ્ગહે

કમ્માકમ્મવિનિચ્છયકથા સમત્તા.

પકિણ્ણકકણ્ડમાતિકા

ગણભોજં પરમ્પરં, નાપુચ્છા પંસુકૂલકં;
અચ્છિન્નં પટિભાનઞ્ચ, વિપ્પકતઉદ્દિસનં.

તિવસ્સન્તં દીઘાસનં, ગિલાનુપટ્ઠવણ્ણનં;
અત્તપાતમનવેક્ખં, સિલાપવિજ્ઝલિમ્પનં.

મિચ્છાદિટ્ઠિગોપદાનં, ધમ્મિકારક્ખુચ્ચારાદિ;
ન્હાનઘંસં પણ્ડકાદિ, દીઘકેસાદ્ધાદાસાદિ.

નચ્ચાદઙ્ગછેદનિદ્ધિ, પત્તો સબ્બપંસુકૂલં;
પરિસ્સાવનં નગ્ગો ચ, પુપ્ફગન્ધઆસિત્તકં.

મળોરિકેકભાજનં, ચેલપટિ પાદઘંસી;
બીજની છત્તનખાદિ, કાયબન્ધનિવાસનં.

કાજહરં દન્તકટ્ઠં, રુક્ખારોહો છન્દારોપો;
લોકાયતં ખિપિતકો, લસુણં નક્કમિતબ્બં.

અવન્દિયો તૂલભિસિ, બિમ્બોહનઆસન્દાદિ;
ઉચ્ચાસનમહાસનં, ચીવરઅધમ્મોકાસો.

સદ્ધાદેય્યં સન્તુત્તરં, નિક્ખેપો સત્થકમ્માદિ;
નહાપિતો દસભાગો, પાથેય્યં મહાપદેસો;
આનિસંસોતિ માતિકા.

૩૪. પકિણ્ણકવિનિચ્છયકથા

૧. ઇદાનિ પકિણ્ણકકથા ચ વેદિતબ્બા. ‘‘ગણભોજને અઞ્ઞત્ર સમયા પાચિત્તિય’’ન્તિ (પાચિ॰ ૨૧૭) વુત્તં **ગણભોજનં** (પાચિ॰ અટ્ઠ॰ ૨૧૭-૨૧૮) દ્વીહિ આકારેહિ પસવતિ વિઞ્ઞત્તિતો વા નિમન્તનતો વા. કથં **વિઞ્ઞત્તિતો પસવતિ**? ચત્તારો ભિક્ખૂ એકતો ઠિતા વા નિસિન્ના વા ઉપાસકં દિસ્વા ‘‘અમ્હાકં ચતુન્નમ્પિ ભત્તં દેહી’’તિ વા વિઞ્ઞાપેય્યું, પાટેક્કં વા પસ્સિત્વા ‘‘મય્હં દેહિ, મય્હં દેહી’’તિ એવં એકતો વા નાનાતો વા વિઞ્ઞાપેત્વા એકતો વા ગચ્છન્તુ નાનાતો વા, ભત્તં ગહેત્વાપિ એકતો વા ભુઞ્જન્તુ નાનાતો વા. સચે એકતો ગણ્હન્તિ, ગણભોજનં હોતિ, સબ્બેસં આપત્તિ. પટિગ્ગહણમેવ હેત્થ પમાણં. એવં વિઞ્ઞત્તિતો પસવતિ.

કથં **નિમન્તનતો પસવતિ**? ચત્તારો ભિક્ખૂ ઉપસઙ્કમિત્વા ‘‘તુમ્હે, ભન્તે, ઓદનેન નિમન્તેમિ, ઓદનં મે ગણ્હથ આકઙ્ખથ ઓલોકેથ અધિવાસેથ પટિમાનેથા’’તિ એવં યેન કેનચિ વેવચનેન વા ભાસન્તરેન વા પઞ્ચન્નં ભોજનાનં નામં ગહેત્વા નિમન્તેતિ. એવં એકતો નિમન્તિતા પરિચ્છિન્નકાલવસેન અજ્જતનાય વા સ્વાતનાય વા એકતો ગચ્છન્તિ, એકતો ગણ્હન્તિ, એકતો ભુઞ્જન્તિ, ગણભોજનં હોતિ, સબ્બેસં આપત્તિ. એકતો નિમન્તિતા એકતો વા નાનાતો વા ગચ્છન્તિ, એકતો ગણ્હન્તિ, એકતો વા નાનાતો વા ભુઞ્જન્તિ, આપત્તિયેવ. એકતો નિમન્તિતા એકતો વા નાનાતો વા ગચ્છન્તિ, નાનાતો ગણ્હન્તિ, એકતો વા નાનાતો વા ભુઞ્જન્તિ, અનાપત્તિ. ચત્તારિ પરિવેણાનિ વા વિહારે વા ગન્ત્વા નાનાતો નિમન્તિતા, એકટ્ઠાને ઠિતેસુયેવ વા એકો પુત્તેન એકો પિતરાતિ એવમ્પિ નાનાતો નિમન્તિતા એકતો વા નાનાતો વા ગચ્છન્તુ, એકતો વા નાનાતો વા ભુઞ્જન્તુ, સચે એકતો ગણ્હન્તિ, ગણભોજનં હોતિ, સબ્બેસં આપત્તિ. એવં તાવ નિમન્તનતો પસવતિ.

તસ્મા સચે કોચિ સઙ્ઘભત્તં કત્તુકામેન નિમન્તનત્થાય પેસિતો વિહારં આગમ્મ ‘‘ભન્તે, સ્વે અમ્હાકં ઘરે ભિક્ખં ગણ્હથા’’તિ અવત્વા ‘‘ભત્તં ગણ્હથા’’તિ વા ‘‘સઙ્ઘભત્તં ગણ્હથા’’તિ વા ‘‘સઙ્ઘો ભત્તં ગણ્હતૂ’’તિ વા વદતિ, ભત્તુદ્દેસકેન પણ્ડિતેન ભવિતબ્બં. નિમન્તનિકા ગણભોજનતો, પિણ્ડપાતિકા ચ ધુતઙ્ગભેદતો મોચેતબ્બા. કથં? એવં તાવ વત્તબ્બં ‘‘સ્વે ન સક્કા ઉપાસકા’’તિ. પુનદિવસે, ભન્તેતિ. પુનદિવસેપિ ન સક્કાતિ. એવં યાવ અડ્ઢમાસમ્પિ હરિત્વા પુન વત્તબ્બો ‘‘કિં ત્વં અવચા’’તિ. સચે પુનપિ ‘‘સઙ્ઘભત્તં ગણ્હથા’’તિ વદતિ, તતો ‘‘ઇમં તાવ ઉપાસક પુપ્ફં કપ્પિયં કરોહિ, ઇમં તિણ’’ન્તિ એવં વિક્ખેપં કત્વા પુન ‘‘ત્વં કિં કથયિત્થા’’તિ પુચ્છિતબ્બો. સચે પુનપિ તથેવ વદતિ, ‘‘આવુસો, ત્વં પિણ્ડપાતિકે વા મહલ્લકત્થેરે વા ન લચ્છસિ, સામણેરે લચ્છસી’’તિ વત્તબ્બો. ‘‘નનુ, ભન્તે, અસુકસ્મિં અસુકસ્મિઞ્ચ ગામે ભદન્તે ભોજેસું, અહં કસ્મા ન લભામી’’તિ ચ વુત્તે તે નિમન્તિતું જાનન્તિ, ત્વં ન જાનાસીતિ. તે કથં નિમન્તેસું, ભન્તેતિ? તે એવમાહંસુ ‘‘અમ્હાકં, ભન્તે, ભિક્ખં ગણ્હથા’’તિ. સચે સોપિ તથેવ વદતિ, વટ્ટતિ.

અથ પુનપિ ‘‘ભત્તં ગણ્હથા’’તિ વદતિ, ‘‘ન દાનિ ત્વં, આવુસો, બહૂ ભિક્ખૂ લચ્છસિ, તયો એવ, આવુસો, લચ્છસી’’તિ વત્તબ્બો. ‘‘નનુ, ભન્તે, અમુકસ્મિઞ્ચ અમુકસ્મિઞ્ચ ગામે સકલં ભિક્ખુસઙ્ઘં ભોજેસું, અહં કસ્મા ન લભામી’’તિ. ‘‘ત્વં નિમન્તિતું ન જાનાસી’’તિ. તે કથં નિમન્તેસું, ભન્તેતિ? તે એવમાહંસુ ‘‘અમ્હાકં, ભન્તે, ભિક્ખં ગણ્હથા’’તિ. સચે સોપિ તથેવ ‘‘ભિક્ખં ગણ્હથા’’તિ વદતિ, વટ્ટતિ. અથ પુનપિ ‘‘ભત્તમેવા’’તિ વદતિ, તતો વત્તબ્બો – ‘‘ગચ્છ ત્વં, નત્થમ્હાકં તવ ભત્તેનત્થો, નિબદ્ધગોચરો એસ અમ્હાકં, મયમેત્થ પિણ્ડાય ચરિસ્સામા’’તિ. તં ‘‘ચરથ, ભન્તે’’તિ વત્વા આગતં પુચ્છન્તિ ‘‘કિં ભો લદ્ધા ભિક્ખૂ’’તિ? કિં એતેન, બહુ એત્થ વત્તબ્બં, થેરા ‘‘સ્વે

પિણ્ડાય ચરિસ્સામા''તિ આહંસુ, મા દાનિ તુમ્હે પમજ્જિત્થાતિ. દુતિયદિવસે ચેતિયવત્તં કત્વા ઠિતભિક્ખૂ સઙ્ઘત્થેરેન વત્તબ્બા ''આવુસો, ધુરગામે સઙ્ઘભત્તં, અપણ્ડિતમનુસ્સો પન અગમાસિ, ગચ્છામ, ધુરગામે પિણ્ડાય ચરિસ્સામા''તિ. ભિક્ખૂહિ થેરસ્સ વચનં કાતબ્બં, ન દુબ્બચેહિ ભવિતબ્બં, ગામદ્વારે અટ્ઠત્વાવ પિણ્ડાય ચરિતબ્બં, તેસુ પત્તાનિ ગહેત્વા નિસીદાપેત્વા ભોજેન્તેસુ ભુઞ્જિતબ્બં.

સચે આસનસાલાય ભત્તં ઠપેત્વા રથિકાસુ આહિણ્ડન્તા આરોચેન્તિ ''આસનસાલાયં, ભન્તે, ભત્તં ગણ્હથા''તિ, ન વટ્ટતિ. અથ પન ''ભત્તં આદાય તત્થ તત્થ ગન્ત્વા ભત્તં ગણ્હથા''તિ વદન્તિ, પટિકચ્ચેવ વા વિહારં અતિહરિત્વા પતિરૂપે ઠાને ઠપેત્વા આગતાગતાનં દેન્તિ, અયં અભિહટભિક્ખા નામ વટ્ટતિ. સચે પન ભત્તસાલાય દાનં સજ્જેત્વા તં તં પરિવેણં પહિણન્તિ ''ભત્તસાલાય ભત્તં ગણ્હથા''તિ, વટ્ટતિ. યે પન મનુસ્સા પિણ્ડચારિકે ભિક્ખૂ દિસ્વા આસનસાલં સમ્મજ્જિત્વા તત્થ નિસીદાપેત્વા ભોજેન્તિ, ન તે પટિક્ખિપિતબ્બા. યે પન ગામે ભિક્ખં અલભિત્વા ગામતો નિક્ખમન્તે ભિક્ખૂ દિસ્વા ''ભન્તે, ભત્તં ગણ્હથા''તિ વદન્તિ, તે પટિક્ખિપિતબ્બા, ન નિવત્તિતબ્બં. સચે ''નિવત્તથ, ભન્તે, ભત્તં ગણ્હથા''તિ વદન્તિ, ''નિવત્તથા''તિ વુત્તપદે નિવત્તિતું વટ્ટતિ. ''નિવત્તથ, ભન્તે, ઘરે ભત્તં કતં, ગામે ભત્તં કત''ન્તિ વદન્તિ, ગેહે ચ ગામે ચ ભત્તં નામ યસ્સ કસ્સચિ હોતિ, નિવત્તિતું વટ્ટતિ. ''નિવત્તથ ભત્તં ગણ્હથા''તિ સમ્બન્ધં કત્વા વદન્તિ, નિવત્તિતું ન વટ્ટતિ. આસનસાલાતો પિણ્ડાય ચરિતું નિક્ખમન્તે દિસ્વા ''નિસીદથ, ભન્તે, ભત્તં ગણ્હથા''તિ વુત્તેપિ એસેવ નયો.

''અઞ્ઞત્ર સમયા''તિ વચનતો ગિલાનસમયો ચીવરદાનસમયો ચીવરકારસમયો અદ્ધાનગમનસમયો નાવાભિરુહનસમયો મહાસમયો સમણભત્તસમયોતિ એતેસુ સત્તસુ સમયેસુ અઞ્ઞતરસ્મિં અનાપત્તિ. તસ્મા યથા મહાચમ્મસ્સ પરતો મંસં દિસ્સતિ, એવં અન્તમસો પાદાપિ ફાલિતા હોન્તિ, વાલિકાય વા સક્ખરાય વા પહટમત્તે દુક્ખં ઉપ્પાદેન્તિ, ન સક્કા ચ હોતિ અન્તોગામે પિણ્ડાય ચરિતું, ઈદિસે ગેલઞ્ઞે **ગિલાનસમયો**તિ ભુઞ્જિતબ્બં, ન લેસકપ્પિયં કાતબ્બં.

ચીવરદાનસમયો નામ અનત્થતે કથિને વસ્સાનસ્સ પચ્છિમો માસો, અત્થતે કથિને પઞ્ચમાસા. એત્થન્તરે ''ચીવરદાનસમયો''તિ ભુઞ્જિતબ્બં. ચીવરે કરિયમાને **ચીવરકારસમયો**તિ ભુઞ્જિતબ્બં. યદા હિ સાટકઞ્ચ સુત્તઞ્ચ લભિત્વા ચીવરં કરોન્તિ, અયં ચીવરકારસમયો નામ, વિસું ચીવરકારસમયો નામ નત્થિ, તસ્મા યો તત્થ ચીવરે કત્તબ્બં યં કિઞ્ચિ કમ્મં કરોતિ, **મહાપચ્ચરિય**ઞ્હિ ''અન્તમસો સૂચિવેધકો''તિપિ વુત્તં. તેન ''ચીવરકારસમયો''તિ ભુઞ્જિતબ્બં. **કુરુન્દિયં** પન વિત્થારેનેવ વુત્તં ''યો ચીવરં વિચારેતિ છિન્દતિ, મોઘસુત્તકં ઠપેતિ, આગન્તુકપત્તં ઠપેતિ, પચ્ચાગતં સિબ્બેતિ, આગન્તુકપત્તં બન્ધતિ, અનુવાતં છિન્દતિ ઘટેતિ આરોપેતિ, તત્થ પચ્ચાગતં સિબ્બેતિ, સુત્તં કરોતિ વલેતિ, પિપ્ફલિકં નિસેતિ, પરિવત્તનં કરોતિ, સબ્બોપિ ચીવરં કરોતિયેવાતિ વુચ્ચતિ. યો પન સમીપે નિસિન્નો જાતકં વા ધમ્મપદં વા કથેતિ, અયં ન ચીવરકારકો, એતં ઠપેત્વા સેસાનં ગણભોજને અનાપત્તી''તિ.

અદ્ધાનગમનસમયે અન્તમસો અડ્ઢયોજનં ગન્તુકામેનપિ ''અડ્ઢયોજનં ગચ્છિસ્સામી''તિ ભુઞ્જિતબ્બં, ગચ્છન્તેન ભુઞ્જિતબ્બં, ગતેન એકદિવસં ભુઞ્જિતબ્બં.

નાવાભિરુહનસમયે ''નાવં અભિરુહિસ્સામી''તિ ભુઞ્જિતબ્બં, આરુળ્હેન ઇચ્છિતટ્ઠાનં ગન્ત્વાપિ યાવ ન ઓરોહતિ, તાવ ભુઞ્જિતબ્બં, ઓરુળ્હેન એકદિવસં ભુઞ્જિતબ્બં.

મહાસમયો નામ યત્થ દ્વે તયો ભિક્ખૂ પિણ્ડાય ચરિત્વા યાપેન્તિ, અન્તમસો ચતુત્થેપિ આગતે ન યાપેન્તિ, અયં મહાસમયો. યત્થ પન સતં વા સહસ્સં વા સન્નિપતન્તિ, તત્થ વત્તબ્બમેવ નત્થિ, તસ્મા તાદિસે કાલે ‘‘મહાસમયો’’તિ અધિટ્ઠહિત્વા ભુઞ્જિતબ્બં.

સમણભત્તસમયો નામ યો કોચિ પરિબ્બાજકસમાપન્નો ભત્તં કરોતિ, અયં સમણભત્તસમયોવ. તસ્મા સહધમ્મિકેસુ વા તિત્થિયેસુ વા અઞ્ઞતરેન યેન કેનચિ કતે ભત્તે ‘‘સમણભત્તસમયો’’તિ ભુઞ્જિતબ્બં. ‘‘અનાપત્તિ સમયે, દ્વે તયો એકતો ભુઞ્જન્તિ, પિણ્ડાય ચરિત્વા એકતો સન્નિપતિત્વા ભુઞ્જન્તિ, નિચ્ચભત્તં, સલાકભત્તં, પક્ખિકં, ઉપોસથિકં, પાટિપદિકં, પઞ્ચ ભોજનાનિ ઠપેત્વા સબ્બત્થ અનાપત્તી’’તિ (પાચિ॰ ૨૨૦) વચનતો યેપિ અકપ્પિયનિમન્તનં સાદિયિત્વા દ્વે વા તયો વા એકતો ગહેત્વા ભુઞ્જન્તિ, તેસમ્પિ અનાપત્તિ.

તત્થ અનિમન્તિતચતુત્થં પિણ્ડપાતિકચતુત્થં અનુપસમ્પન્નચતુત્થં પત્તચતુત્થં ગિલાનચતુત્થન્તિ પઞ્ચન્નં ચતુત્થાનં વસેન વિનિચ્છયો વેદિતબ્બો. કથં? ઇધેકચ્ચો ચત્તારો ભિક્ખૂ ‘‘ભત્તં ગણ્હથા’’તિ નિમન્તેતિ. તેસુ તયો ગતા, એકો ન ગતો. ઉપાસકો ‘‘એકો, ભન્તે, થેરો કુહિ’’ન્તિ પુચ્છતિ. નાગતો ઉપાસકાતિ. સો અઞ્ઞં તંખણપ્પત્તં કઞ્ચિ ‘‘એહિ, ભન્તે’’તિ ઘરં પવેસેત્વા ચતુન્નમ્પિ ભત્તં દેતિ , સબ્બેસં અનાપત્તિ. કસ્મા? ગણપૂરકસ્સ અનિમન્તિતત્તા. તયો એવ હિ તત્થ નિમન્તિતા ગણ્હિંસુ, તેહિ ગણો ન પૂરતિ, ગણપૂરકો ચ અનિમન્તિતો, તેન ગણો ભિજ્જતીતિ. એતં **અનિમન્તિતચતુત્થં**.

પિણ્ડપાતિકચતુત્થે નિમન્તનકાલે એકો પિણ્ડપાતિકો હોતિ, સો નાધિવાસેતિ, ગમનવેલાયં પન ‘‘એહિ ભન્તે’’તિ વુત્તે અનધિવાસિતત્તા અનાગચ્છન્તમ્પિ ‘‘એથ ભિક્ખં લચ્છથા’’તિ ગહેત્વા ગચ્છન્તિ, સો તં ગણં ભિન્દતિ, તસ્મા સબ્બેસં અનાપત્તિ.

અનુપસમ્પન્નચતુત્થે સામણેરેન સદ્ધિં નિમન્તિતા હોન્તિ, સોપિ ગણં ભિન્દતિ.

પત્તચતુત્થે એકો સયં આગન્ત્વા પત્તં પેસેતિ, એવમ્પિ ગણો ભિજ્જતિ, તસ્મા સબ્બેસં અનાપત્તિ.

ગિલાનચતુત્થે ગિલાનેન સદ્ધિં નિમન્તિતા હોન્તિ, તત્થ ગિલાનસ્સેવ અનાપત્તિ, ઇતરેસં પન ગણપૂરકો હોતિ. ન હિ ગિલાનેન ગણો ભિજ્જતિ, તસ્મા તેસં આપત્તિ. **મહાપચ્ચરિયં** પન અવિસેસેન વુત્તં ‘‘સમયલદ્ધકો સયમેવ મુચ્ચતિ, સેસાનં ગણપૂરકત્તા આપત્તિકરો હોતી’’તિ. તસ્મા ચીવરદાનસમયલદ્ધકાદીનમ્પિ વસેન ચતુક્કાનિ વેદિતબ્બાનિ.

સચે પન અધિવાસેત્વા ગતેસુપિ ચતૂસુ જનેસુ એકો પણ્ડિતો ભિક્ખુ ‘‘અહં તુમ્હાકં ગણં ભિન્દિસ્સામિ, નિમન્તનં સાદિયથા’’તિ વત્વા યાગુખજ્જકાવસાને ભત્તત્થાય પત્તં ગણ્હન્તાનં અદત્વા ‘‘ઇમે તાવ ભિક્ખૂ ભોજેત્વા વિસ્સજ્જેથ, અહં પચ્છા અનુમોદનં કત્વા ગમિસ્સામી’’તિ નિસિન્નો, તેસુ ભુત્વા ગતેસુ ‘‘દેથ, ભન્તે, પત્ત’’ન્તિ ઉપાસકેન પત્તં ગહેત્વા ભત્તે દિન્ને ભુઞ્જિત્વા અનુમોદનં કત્વા ગચ્છતિ, સબ્બેસં અનાપત્તિ. પઞ્ચન્નઞ્હિ ભોજનાનંયેવ વસેન ગણભોજને વિસઙ્કેતં નત્થિ, ઓદનેન નિમન્તેત્વા કુમ્માસં ગણ્હન્તાપિ આપજ્જન્તિ, તાનિ ચ તેહિ એકતો ન ગહિતાનિ, યાગુઆદીહિ પન વિસઙ્કેતં હોતિ, તાનિ તેહિ એકતો ગહિતાનીતિ એવં એકો પણ્ડિતો અઞ્ઞેસમ્પિ અનાપત્તિં કરોતિ. **નિચ્ચભત્ત**ન્તિ ધુવભત્તં વુચ્ચતિ, ‘‘નિચ્ચભત્તં ગણ્હથા’’તિ વદન્તિ, બહૂનં એકતો ગહેતું વટ્ટતિ. **સલાકભત્તા**દીસુપિ એસેવ નયો.

૨. ‘‘પરમ્પરભોજને અઞ્ઞત્ર સમયા પાચિત્તિય’’ન્તિ (પાચિ॰ ૨૨૨-૨૨૩, ૨૨૫) વુત્તં **પરમ્પરભોજનં** પન નિમન્તનતોયેવ પસવતિ. યો હિ ‘‘પઞ્ચન્નં ભોજનાનં અઞ્ઞતરેન ભોજનેન ભત્તં ગણ્હથા’’તિઆદિના નિમન્તિતો તં ઠપેત્વા અઞ્ઞં પઞ્ચન્નં ભોજનાનં અઞ્ઞતરભોજનં ભુઞ્જતિ, તસ્સેતં ભોજનં ‘‘પરમ્પરભોજન’’ન્તિ વુચ્ચતિ. એવં ભુઞ્જન્તસ્સ ઠપેત્વા ગિલાનસમયં ચીવરદાનસમયં ચીવરકારસમયઞ્ચ અઞ્ઞસ્મિં સમયે પાચિત્તિયં વુત્તં, તસ્મા નિમન્તનપટિપાટિયાવ ભુઞ્જિતબ્બં, ન ઉપ્પટિપાટિયા.

‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, વિકપ્પેત્વા પરમ્પરભોજનં ભુઞ્જિતુ’’ન્તિ (પાચિ॰ ૨૨૬) વચનતો પઠમનિમન્તનં અઞ્ઞસ્સ વિકપ્પેત્વાપિ પરિભુઞ્જિતું વટ્ટતિ. અયં (પાચિ॰ અટ્ઠ॰ ૨૨૬ આદયો) વિકપ્પના નામ સમ્મુખાપિ પરમ્મુખાપિ વટ્ટતિ. સમ્મુખા દિસ્વા ‘‘મય્હં ભત્તપચ્ચાસં તુય્હં વિકપ્પેમી’’તિ વા ‘‘દમ્મી’’તિ વા વત્વા ભુઞ્જિતબ્બં, અદિસ્વા પઞ્ચસુ સહધમ્મિકેસુ યસ્સ કસ્સચિ નામં ગહેત્વા ‘‘મય્હં ભત્તપચ્ચાસં ઇત્થન્નામસ્સ વિકપ્પેમી’’તિ વા ‘‘દમ્મી’’તિ વા વત્વા ભુઞ્જિતબ્બં. દ્વે તીણિ નિમન્તનાનિ પન એકસ્મિં પત્તે પક્ખિપિત્વા મિસ્સેત્વા એકં કત્વા ભુઞ્જિતું વટ્ટતિ. ‘‘અનાપત્તિ દ્વે તયો નિમન્તને એકતો ભુઞ્જતી’’તિ (પાચિ॰ ૨૨૯) હિ વુત્તં. સચે દ્વે તીણિ કુલાનિ નિમન્તેત્વા એકસ્મિં ઠાને નિસીદાપેત્વા ઇતો ચિતો ચ આહરિત્વા ભત્તં આકિરન્તિ, સૂપબ્યઞ્જનં આકિરન્તિ, એકમિસ્સકં હોતિ, એત્થાપિ અનાપત્તિ.

સચે પન મૂલનિમન્તનં હેટ્ઠા હોતિ, પચ્છિમં પચ્છિમં ઉપરિ, તં ઉપરિતો પટ્ઠાય ભુઞ્જન્તસ્સ આપત્તિ, હત્થં પન અન્તો પવેસેત્વા પઠમનિમન્તનતો એકમ્પિ કબળં ઉદ્ધરિત્વા ભુત્તકાલતો પટ્ઠાય યથા તથા વા ભુઞ્જન્તસ્સ અનાપત્તિ. ‘‘સચેપિ તત્થ ખીરં વા રસં વા આકિરન્તિ, યેન અજ્ઝોત્થતં ભત્તં એકરસં હોતિ, કોટિતો પટ્ઠાય ભુઞ્જન્તસ્સ અનાપત્તી’’તિ **મહાપચ્ચરિયં** વુત્તં. **મહાઅટ્ઠકથાયં** પન વુત્તં ‘‘ખીરભત્તં વા રસભત્તં વા લભિત્વા નિસિન્નસ્સ તત્થેવ અઞ્ઞેપિ ખીરભત્તં વા રસભત્તં વા આકિરન્તિ, ખીરં વા રસં વા પિવતો અનાપત્તિ, ભુઞ્જન્તેન પઠમં લદ્ધમંસખણ્ડં વા ભત્તપિણ્ડં વા મુખે પક્ખિપિત્વા કોટિતો પટ્ઠાય ભુઞ્જિતું વટ્ટતિ. સપ્પિપાયાસેપિ એસેવ નયો’’તિ.

મહાઉપાસકો ભિક્ખું નિમન્તેતિ, તસ્સ કુલં ઉપગતસ્સ ઉપાસકોપિ તસ્સ પુત્તદારભાતુભગિનિઆદયોપિ અત્તનો અત્તનો કોટ્ઠાસં આહરિત્વા પત્તે પક્ખિપન્તિ, ‘‘ઉપાસકેન પઠમં દિન્નં અભુઞ્જિત્વા પચ્છા લદ્ધં ભુઞ્જન્તસ્સ આપત્તી’’તિ **મહાઅટ્ઠકથાયં** વુત્તં. **કુરુન્દટ્ઠકથાયં** ‘‘વટ્ટતી’’તિ વુત્તં. **મહાપચ્ચરિયં** ‘‘સચે પાટેક્કં પચન્તિ, અત્તનો અત્તનો પક્કભત્તતો આહરિત્વા દેન્તિ, તત્થ પચ્છા આહટં પઠમં ભુઞ્જન્તસ્સ પાચિત્તિયં. યદિ પન સબ્બેસં એકોવ પાકો હોતિ, પરમ્પરભોજનં ન હોતી’’તિ વુત્તં. મહાઉપાસકો નિમન્તેત્વા નિસીદાપેતિ, અઞ્ઞો મનુસ્સો પત્તં ગણ્હાતિ, ન દાતબ્બં. કિં, ભન્તે, ન દેથાતિ. નનુ ઉપાસક તયા નિમન્તિતમ્હાતિ. ‘‘હોતુ, ભન્તે, લદ્ધં લદ્ધં ભુઞ્જથા’’તિ વદતિ, ભુઞ્જિતું વટ્ટતિ. ‘‘અઞ્ઞેન આહરિત્વા ભત્તે દિન્ને આપુચ્છિત્વાપિ ભુઞ્જિતું વટ્ટતી’’તિ **કુરુન્દિયં** વુત્તં.

અનુમોદનં કત્વા ગચ્છન્તં ધમ્મં સોતુકામા ‘‘સ્વેપિ, ભન્તે, આગચ્છેય્યાથા’’તિ સબ્બે નિમન્તેન્તિ, પુનદિવસે આગન્ત્વા લદ્ધં લદ્ધં ભુઞ્જિતું વટ્ટતિ. કસ્મા? સબ્બેહિ નિમન્તિતત્તા. એકોપિ ભિક્ખુ પિણ્ડાય ચરન્તો ભત્તં લભતિ, તમઞ્ઞો ઉપાસકો નિમન્તેત્વા ઘરે નિસીદાપેતિ, ન ચ તાવ ભત્તં સમ્પજ્જતિ, સચે સો ભિક્ખુ પિણ્ડાય ચરિત્વા લદ્ધભત્તં ભુઞ્જતિ, આપત્તિ. અભુઞ્જિત્વા નિસિન્ને ‘‘કિં, ભન્તે, ન ભુઞ્જસી’’તિ વુત્તે ‘‘તયા નિમન્તિતત્તા’’તિ વત્વા ‘‘લદ્ધં લદ્ધં ભુઞ્જથ, ભન્તે’’તિ વુત્તે ભુઞ્જિતું વટ્ટતિ. સકલેન ગામેન એકતો હુત્વા નિમન્તિતસ્સ યત્થ કત્થચિ ભુઞ્જતો અનાપત્તિ. પૂગેપિ એસેવ નયો. ‘‘અનાપત્તિ સકલેન ગામેન નિમન્તિતો તસ્મિં ગામે યત્થ કત્થચિ ભુઞ્જતિ, સકલેન

પૂગેન નિમન્તિતો તસ્મિં પૂગે યત્થ કત્થચિ ભુઞ્જતિ, નિમન્તિયમાનો 'ભિક્ખં ગહેસ્સામી'તિ ભણતિ, નિચ્ચભત્તે સલાકભત્તે પક્ખિકે ઉપોસથિકે પાટિપદિકે પઞ્ચ ભોજનાનિ ઠપેત્વા સબ્બત્થ અનાપત્તી''તિ (પાચિ॰ ૨૨૯) વુત્તં.

તત્થ **નિમન્તિયમાનો ભિક્ખં ગહેસ્સામીતિ ભણતી**તિ એત્થ ''ભત્તં ગણ્હા''તિ નિમન્તિયમાનો ''ન મય્હં તવ ભત્તેનત્થો, ભિક્ખં ગણ્હિસ્સામી''તિ વદતિ, અનાપત્તીતિ અત્થો. એત્થ પન મહાપદુમત્થેરો આહ ''એવં વદન્તો ઇમસ્મિં સિક્ખાપદે અનિમન્તનં કાતું સક્કોતિ, ભુઞ્જનત્થાય પન ઓકાસો કતો હોતીતિ નેવ ગણભોજનતો, ન ચારિત્તતો મુચ્ચતી''તિ. મહાસુમત્થેરો આહ ''યદગ્ગેન અનિમન્તનં કાતું સક્કોતિ, તદગ્ગેન નેવ ગણભોજનં, ન ચારિત્તં હોતી''તિ.

તત્થ **ચારિત્તન્તિ** –

> ''યો પન ભિક્ખુ નિમન્તિતો સભત્તો સમાનો સન્તં ભિક્ખું અનાપુચ્છા પુરેભત્તં વા પચ્છાભત્તં વા કુલેસુ ચારિત્તં આપજ્જેય્ય અઞ્ઞત્ર સમયા પાચિત્તિયં. તત્થાયં સમયો ચીવરદાનસમયો ચીવરકારસમયો. અયં તત્થ સમયો''તિ (પાચિ॰ ૨૯૯) –

એવમાગતં ચારિત્તસિક્ખાપદં વુત્તં. ઇમિના હિ સિક્ખાપદેન યો પઞ્ચન્નં ભોજનાનં અઞ્ઞતરેન ''ભત્તં ગણ્હથા''તિઆદિના અકપ્પિયનિમન્તનેન નિમન્તિતો, તેનેવ નિમન્તનભત્તેન સભત્તો સમાનો સન્તં ભિક્ખું ''અહં ઇત્થન્નામસ્સ ઘરં ગચ્છામી''તિ વા ''ચારિત્તં આપજ્જામી''તિ વા ઈદિસેન વચનેન અનાપુચ્છિત્વા યેન ભત્તેન નિમન્તિતો, તં ભુત્વા વા અભુત્વા વા અવીતિવત્તેયેવ મજ્ઝન્હિકે યસ્મિં કુલે નિમન્તિતો, તતો અઞ્ઞાનિ કુલાનિ પવિસેય્ય, તસ્સ વુત્તલક્ખણં દુવિધમ્પિ સમયં ઠપેત્વા અઞ્ઞત્થ પાચિત્તિયં વુત્તં. તસ્મા અકપ્પિયનિમન્તનેન નિમન્તિયમાનો સચે ''ભિક્ખં ગણ્હિસ્સામી''તિ વદતિ, ઇમિનાપિ સિક્ખાપદેન અનાપત્તિ.

૩. **સન્તં ભિક્ખું અનાપુચ્છા**તિ એત્થ (પાચિ॰ અટ્ઠ॰ ૨૯૮) પન કિત્તાવતા સન્તો હોતિ, કિત્તાવતા અસન્તો? અન્તોવિહારે યત્થ ઠિતસ્સ કુલાનિ પયિરુપાસનચિત્તં ઉપ્પન્નં, તતો પટ્ઠાય યં પસ્સે વા અભિમુખે વા પસ્સતિ, યસ્સ સક્કા હોતિ પકતિવચનેન આરોચેતું, અયં સન્તો નામ, ઇતો ચિતો ચ પરિયેસિત્વા આરોચનકિચ્ચં પન નત્થિ. યો હિ એવં પરિયેસિતબ્બો, સો અસન્તોયેવ. અપિચ અન્તોઉપચારસીમાય ભિક્ખું દિસ્વા ''આપુચ્છિસ્સામી''તિ ગચ્છતિ. તત્થ યં પસ્સતિ, સો આપુચ્છિતબ્બો. નો ચે પસ્સતિ, અસન્તં ભિક્ખું અનાપુચ્છા પવિટ્ઠો નામ હોતિ. વિકાલગામપ્પવેસનેપિ અયમેવ નયો.

સચે (પાચિ॰ અટ્ઠ॰ ૫૧૨) પન સમ્બહુલા કેનચિ કમ્મેન ગામં પવિસન્તિ, ''વિકાલે ગામપ્પવેસનં આપુચ્છામી''તિ સબ્બેહિ અઞ્ઞમઞ્ઞં આપુચ્છિતબ્બં. તસ્મિં ગામે તં કમ્મં ન સમ્પજ્જતીતિ અઞ્ઞં ગામં ગચ્છન્તિ, ગામસતમ્પિ હોતુ, પુન આપુચ્છનકિચ્ચં નત્થિ. સચે પન ઉસ્સાહં પટિપ્પસ્સમ્ભેત્વા વિહારં ગચ્છન્તા અન્તરા અઞ્ઞં ગામં પવિસિતુકામા હોન્તિ, પુન આપુચ્છિતબ્બમેવ. કુલઘરે વા આસનસાલાય વા ભત્તકિચ્ચં કત્વા તેલભિક્ખાય વા સપ્પિભિક્ખાય વા ચરિતુકામો હોતિ, સચે પસ્સે ભિક્ખુ અત્થિ, આપુચ્છિત્વા ગન્તબ્બં. અસન્તે ભિક્ખુમ્હિ ''નત્થી''તિ ગન્તબ્બં, વીથિં ઓતરિત્વા ભિક્ખું પસ્સતિ, આપુચ્છનકિચ્ચં નત્થિ, અનાપુચ્છિત્વાપિ ચરિતબ્બમેવ. ગામમજ્ઝેન મગ્ગો હોતિ, તેન ગચ્છન્તસ્સ ''તેલાદિભિક્ખાય ચરિસ્સામી''તિ ચિત્તે ઉપ્પન્ને સચે પસ્સે ભિક્ખુ અત્થિ, આપુચ્છિત્વા ચરિતબ્બં. મગ્ગા અનોક્કમ્મ ભિક્ખાય ચરન્તસ્સ પન આપુચ્છનકિચ્ચં નત્થિ.

સચે સીહો વા બ્યગ્ઘો વા આગચ્છતિ, મેઘો વા ઉટ્ઠેતિ, અઞ્ઞો વા કોચિ ઉપદ્દવો ઉપ્પજ્જતિ, એવરૂપાસુ આપદાસુ અનાપુચ્છાપિ બહિગામતો અન્તોગામં પવિસિતું વટ્ટતિ.

૪. ''ન ચ, ભિક્ખવે, અભિન્ને સરીરે પંસુકૂલં ગહેતબ્બં, યો ગણ્હેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (પારા॰ ૧૩૭) વચનતો અબ્ભુણ્હે અલ્લસરીરે **પંસુકૂલં** ન ગહેતબ્બં, ગણ્હન્તો દુક્કટં આપજ્જતિ. ઉપદ્દવા ચ તસ્સ હોન્તિ, ભિન્ને પન ગહેતું વટ્ટતિ.

કિત્તાવતા પન ભિન્નં હોતિ? કાકકુલલસોણસિઙ્ગાલાદીહિ મુખતુણ્ડકેન વા દાઠાય વા ઈસકં ફાલિતમત્તેનપિ. યસ્સ પન પતતો ઘંસનેન છવિમત્તં છિન્નં હોતિ, ચમ્મં અચ્છિન્નં, એતં અભિન્નમેવ, ચમ્મે પન છિન્ને ભિન્નં. યસ્સપિ સજીવકાલેયેવ પભિન્ના ગણ્ડકુટ્ઠપીળકા વા વણો વા હોતિ, ઇદમ્પિ ભિન્નં, તતિયદિવસતો પભુતિ ઉદ્ધુમાતકાદિભાવેન કુણપભાવં ઉપગતમ્પિ ભિન્નમેવ. સબ્બેન સબ્બં પન અભિન્નેપિ સુસાનગોપકેહિ વા અઞ્ઞેહિ વા મનુસ્સેહિ ગાહાપેતું વટ્ટતિ. નો ચે અઞ્ઞં લભતિ, સત્થકેન વા કેનચિ વા વણં કત્વા ગહેતબ્બં. વિસભાગસરીરે પન સતિં ઉપટ્ઠપેત્વા સમણસઞ્ઞં ઉપ્પાદેત્વા સીસે વા હત્થપાદપિટ્ઠિયં વા વણં કત્વા ગહેતું વટ્ટતિ.

૫. **અચ્છિન્નચીવરકેન** ભિક્ખુના કથં પટિપજ્જિતબ્બન્તિ? ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, અચ્છિન્નચીવરસ્સ વા નટ્ઠચીવરસ્સ વા અઞ્ઞાતકં ગહપતિં વા ગહપતાનિં વા ચીવરં વિઞ્ઞાપેતું. યં આવાસં પઠમં ઉપગચ્છતિ, સચે તત્થ હોતિ સઙ્ઘસ્સ વિહારચીવરં વા ઉત્તરત્થરણં વા ભૂમત્થરણં વા ભિસિચ્છવિ વા, તં ગહેત્વા પારુપિતું 'લભિત્વા ઓદહિસ્સામી'તિ. નો ચે હોતિ સઙ્ઘસ્સ વિહારચીવરં વા ઉત્તરત્થરણં વા ભૂમત્થરણં વા ભિસિચ્છવિ વા, તિણેન વા પણ્ણેન વા પટિચ્છાદેત્વા આગન્તબ્બં, ન ત્વેવ નગ્ગેન આગન્તબ્બં, યો આગચ્છેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (પારા॰ ૫૧૭) વચનતો ઇધ વુત્તનયેન પટિપજ્જિતબ્બં.

અયં પનેત્થ અનુપુબ્બકથા (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૨.૫૧૭). સચે હિ ચોરે પસ્સિત્વા દહરા પત્તચીવરાનિ ગહેત્વા પલાતા, ચોરા થેરાનં નિવાસનપારુપનમત્તંયેવ હરિત્વા ગચ્છન્તિ, થેરેહિ નેવ તાવ ચીવરં વિઞ્ઞાપેતબ્બં, ન સાખાપલાસં ભઞ્જિતબ્બં. અથ દહરા સબ્બં ભણ્ડકં છડ્ડેત્વા પલાતા, ચોરા થેરાનઞ્ચ નિવાસનપારુપનં તઞ્ચ ભણ્ડકં હરિત્વા ગચ્છન્તિ, દહરેહિ આગન્ત્વા અત્તનો નિવાસનપારુપનાનિ ન તાવ થેરાનં દાતબ્બાનિ. ન હિ તે અનચ્છિન્નચીવરા અત્તનો અત્થાય સાખાપલાસં ભઞ્જિતું લભન્તિ, અચ્છિન્નચીવરાનં પન અત્થાય લભન્તિ. અચ્છિન્નચીવરાવ અત્તનોપિ પરેસમ્પિ અત્થાય લભન્તિ, તસ્મા થેરેહિ વા સાખાપલાસં ભઞ્જિત્વા વાકાદીહિ ગન્થેત્વા દહરાનં દાતબ્બં, દહરેહિ વા થેરાનં અત્થાય ભઞ્જિત્વા ગન્થેત્વા તેસં હત્થે દત્વા વા અદત્વા વા અત્તના નિવાસેત્વા અત્તનો નિવાસનપારુપનાનિ થેરાનં દાતબ્બાનિ, નેવ ભૂતગામપાતબ્યતાય પાચિત્તિયં હોતિ, ન તેસં ધારણે દુક્કટં.

સચે અન્તરામગ્ગે રજકત્થરણં વા હોતિ, અઞ્ઞે વા તાદિસે મનુસ્સે પસ્સન્તિ, ચીવરં વિઞ્ઞાપેતબ્બં. યાનિ ચ નેસં તે વા વિઞ્ઞત્તમનુસ્સા અઞ્ઞે વા સાખાપલાસનિવાસને ભિક્ખૂ દિસ્વા ઉસ્સાહજાતા વત્થાનિ દેન્તિ, તાનિ સદસાનિ વા હોન્તુ અદસાનિ વા નીલાદિનાનાવણ્ણાનિ વા, કપ્પિયાનિપિ અકપ્પિયાનિપિ સબ્બાનિપિ અચ્છિન્નચીવરટ્ઠાને ઠિતત્તા તેસં નિવાસેતુઞ્ચ પારુપિતુઞ્ચ વટ્ટન્તિ.

વુત્તમ્પિહેતં પરિવારે –

‘‘અકપ્પકતં નાપિ રજનાય રત્તં,
તેન નિવત્થો યેનકામં વજેય્ય;
ન ચસ્સ હોતિ આપત્તિ,
સો ચ ધમ્મો સુગતેન દેસિતો;
પઞ્હામેસા કુસલેહિ ચિન્તિતા’’તિ. (પરિ॰ ૪૮૧);

અયઞ્હિ પઞ્હો અચ્છિન્નચીવરકભિક્ખું સન્ધાય વુત્તો. અથ પન તિત્થિયેહિ સમાગચ્છન્તિ, તે ચ નેસં કુસચીરવાકચીરફલકચીરાનિ દેન્તિ, તાનિપિ લદ્ધિં અગ્ગહેત્વા નિવાસેતું વટ્ટન્તિ, નિવાસેત્વાપિ લદ્ધિ ન ગહેતબ્બા.

યં આવાસં પઠમં ઉપગચ્છન્તિ, તત્થ વિહારચીવરાદીસુ યં અત્થિ, તં અનાપુચ્છાપિ ગહેત્વા નિવાસેતું વા પારુપિતું વા લભતિ. તઞ્ચ ખો ‘‘લભિત્વા ઓદહિસ્સામિ, પુન ઠપેસ્સામી’’તિ અધિપ્પાયેન, ન મૂલચ્છેજ્જાય. લભિત્વા ચ પન ઞાતિતો વા ઉપટ્ઠાકતો વા અઞ્ઞતો વા કુતોચિ પાકતિકમેવ કાતબ્બં. વિદેસગતેન પન એકસ્મિં સઙ્ઘિકે આવાસે સઙ્ઘિકપરિભોગેન ભુઞ્જનત્થાય ઠપેતબ્બં. સચસ્સ પરિભોગેનેવ તં જીરતિ વા નસ્સતિ વા, ગીવા ન હોતિ. સચે પન એતેસં વુત્તપ્પકારાનં ગિહિવત્થાદીનં ભિસિચ્છવિપરિયન્તાનં કિઞ્ચિ ન લભતિ, તેન તિણેન વા પણ્ણેન વા પટિચ્છાદેત્વા આગન્તબ્બન્તિ.

૬. ‘‘ન, ભિક્ખવે, પટિભાનચિત્તં કારાપેતબ્બં ઇત્થિરૂપકં પુરિસરૂપકં, યો કારાપેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા’’તિ (ચૂળવ॰ ૨૯૯) વચનતો ઇત્થિપુરિસરૂપં કાતું વા કારાપેતું વા ભિક્ખુનો ન વટ્ટતિ. ન કેવલં (ચૂળવ॰ અટ્ઠ॰ ૨૯૯) ઇત્થિપુરિસરૂપમેવ, તિરચ્છાનરૂપમ્પિ અન્તમસો ગણ્ડુપ્પાદરૂપં ભિક્ખુનો સયં કાતું વા ‘‘કરોહી’’તિ વત્તું વા ન વટ્ટતિ, ‘‘ઉપાસક દ્વારપાલં કરોહી’’તિ વત્તુમ્પિ ન લભતિ. જાતકપકરણઅસદિસદાનાદીનિ પન પસાદનીયાનિ નિબ્બિદાપટિસંયુત્તાનિ વા વત્થૂનિ પરેહિ કારાપેતું લભતિ, માલાકમ્માદીનિ સયમ્પિ કાતું લભતિ.

૭. ‘‘ન, ભિક્ખવે, વિપ્પકતભોજનો ભિક્ખુ વુટ્ઠાપેતબ્બો, યો વુટ્ઠાપેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા’’તિ (ચૂળવ॰ ૩૧૬) વચનતો અન્તરઘરે (ચૂળવ॰ અટ્ઠ॰ ૩૧૬) વા વિહારે વા અરઞ્ઞે વા યત્થ કત્થચિ ભુઞ્જમાનો ભિક્ખુ અનિટ્ઠિતે ભોજને ન વુટ્ઠાપેતબ્બો, અન્તરઘરે પચ્છા આગતેન ભિક્ખં ગહેત્વા ગન્તબ્બં. સચે મનુસ્સા વા ભિક્ખૂ વા ‘‘પવિસથા’’તિ વદન્તિ, ‘‘મયિ પવિસન્તે ભિક્ખૂ ઉટ્ઠહિસ્સન્તી’’તિ વત્તબ્બં. ‘‘એથ, ભન્તે, આસનં અત્થી’’તિ વુત્તે પન પવિસિતબ્બં. સચે કોચિ કિઞ્ચિ ન વદતિ, આસનસાલં ગન્ત્વા અતિસમીપં અગન્ત્વા સભાગટ્ઠાને ઠાતબ્બં. ઓકાસે કતે ‘‘પવિસથા’’તિ વુત્તેન પવિસિતબ્બં. સચે પન યં આસનં તસ્સ પાપુણાતિ, તત્થ અભુઞ્જન્તો ભિક્ખુ નિસિન્નો હોતિ, તં ઉટ્ઠાપેતું વટ્ટતિ. યાગુખજ્જકાદીસુ પન યં કિઞ્ચિ પિવિત્વા ખાદિત્વા વા યાવ અઞ્ઞો આગચ્છતિ, તાવ નિસિન્નં રિત્તહત્થમ્પિ ઉટ્ઠાપેતું ન વટ્ટતિ. વિપ્પકતભોજનોયેવ હિ સો હોતિ.

સચે પન આપત્તિં અતિક્કમિત્વાપિ વુટ્ઠાપેતિયેવ, યં સો વુટ્ઠાપેતિ, અયઞ્ચ ભિક્ખુ પવારિતો હોતિ, તેન વત્તબ્બો ‘‘ગચ્છ ઉદકં આહરાહી’’તિ. વુડ્ઢતરં ભિક્ખું આણાપેતું ઇદમેવ એકટ્ઠાનં. સચે સો ઉદકમ્પિ ન આહરતિ, સાધુકં સિત્થાનિ ગિલિત્વા વુડ્ઢસ્સ આસનં દાતબ્બં. વુત્તમ્પિ ચેતં –

‘‘સચે વુટ્ઠાપેતિ, પવારિતો ચ હોતિ, ‘ગચ્છ ઉદકં આહરા’તિ વત્તબ્બો. એવઞ્ચેતં લભેથ, ઇચ્ચેતં કુસલં. નો ચે લભેથ, સાધુકં સિત્થાનિ ગિલિત્વા વુડ્ઢસ્સ આસનં દાતબ્બં. નત્વેવાહં, ભિક્ખવે, ‘કેનચિ

પરિયાયેન વુડ્ઢતરસ્સ ભિક્ખુનો આસનં પટિબાહિતબ્બ’ન્તિ વદામિ, યો પટિબાહેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા’’તિ (ચૂળવ॰ ૩૧૬).

૮. ‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, નવકેન ભિક્ખુના ઉદ્દિસન્તેન સમકે વા આસને નિસીદિતું ઉચ્ચતરે વા ધમ્મગારવેન, થેરેન ભિક્ખુના ઉદ્દિસાપેન્તેન સમકે વા આસને નિસીદિતું નીચતરે વા ધમ્મગારવેના’’તિ (ચૂળવ॰ ૩૨૦) વચનતો નવકતરેન ભિક્ખુના ઉદ્દિસન્તેન ઉચ્ચતરેપિ આસને નિસીદિતું, વુડ્ઢતરેન ભિક્ખુના ઉદ્દિસાપેન્તેન નીચતરેપિ આસને નિસીદિતું વટ્ટતિ.

૯. ‘‘અનુજાનામિ , ભિક્ખવે, તિવસ્સન્તરેન સહ નિસીદિતુ’’ન્તિ (ચૂળવ॰ ૩૨૦) વચનતો તિવસ્સન્તરેન ભિક્ખુના સદ્ધિં એકાસને નિસીદિતું વટ્ટતિ. **તિવસ્સન્તરો** (ચૂળવ॰ અટ્ઠ॰ ૩૨૦) નામ યો દ્વીહિ વસ્સેહિ મહન્તતરો વા દહરતરો વા હોતિ, યો પન એકેન વસ્સેન મહન્તતરો વા દહરતરો વા, યો વા સમાનવસ્સો, તત્થ વત્તબ્બમેવ નત્થિ, ઇમે સબ્બે એકસ્મિં મઞ્ચે વા પીઠે વા દ્વે દ્વે હુત્વા નિસીદિતું લભન્તિ. ‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, દુવગ્ગસ્સ મઞ્ચં દુવગ્ગસ્સ પીઠ’’ન્તિ (ચૂળવ॰ ૩૨૦) હિ વુત્તં.

૧૦. યં પન તિણ્ણં પહોતિ, તં સંહારિમં વા હોતુ અસંહારિમં વા, તથારૂપે અપિ ફલકખણ્ડે અનુપસમ્પન્નેનપિ સદ્ધિં નિસીદિતું વટ્ટતિ. ‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, યં તિણ્ણં પહોતિ, એત્તકં પચ્છિમં દીઘાસન’’ન્તિ (ચૂળવ॰ ૩૨૦) હિ વુત્તં. ‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, ઠપેત્વા પણ્ડકં માતુગામં ઉભતોબ્યઞ્જનકં અસમાનાસનિકેહિ સહ દીઘાસને નિસીદિતુ’’ન્તિ (ચૂળવ॰ ૩૨૦) વચનતો પન દીઘાસનેપિ પણ્ડકાદીહિ સહ નિસીદિતું ન વટ્ટતિ.

૧૧. ગિલાનં ઉપટ્ઠહન્તેન ‘‘નત્થિ વો, ભિક્ખવે, માતા, નત્થિ પિતા, યે વો ઉપટ્ઠહેય્યું, તુમ્હે ચે, ભિક્ખવે, અઞ્ઞમઞ્ઞં ન ઉપટ્ઠહિસ્સથ, અથ કો ચરહિ ઉપટ્ઠહિસ્સતિ. યો, ભિક્ખવે, મં ઉપટ્ઠહેય્ય, સો ગિલાનં ઉપટ્ઠહેય્યા’’તિ (મહાવ॰ ૩૬૫) ઇમં ભગવતો અનુસાસનિં અનુસ્સરન્તેન સક્કચ્ચં ઉપટ્ઠાતબ્બો.

સચે ઉપજ્ઝાયો હોતિ, ઉપજ્ઝાયેન યાવજીવં ઉપટ્ઠાતબ્બો, વુટ્ઠાનમસ્સ આગમેતબ્બં. સચે આચરિયો હોતિ, આચરિયેન યાવજીવં ઉપટ્ઠાતબ્બો, વુટ્ઠાનમસ્સ આગમેતબ્બં. સચે સદ્ધિવિહારિકો હોતિ, સદ્ધિવિહારિકેન યાવજીવં ઉપટ્ઠાતબ્બો, વુટ્ઠાનમસ્સ આગમેતબ્બં. સચે અન્તેવાસિકો હોતિ, અન્તેવાસિકેન યાવજીવં ઉપટ્ઠાતબ્બો, વુટ્ઠાનમસ્સ આગમેતબ્બં. સચે સમાનુપજ્ઝાયકો હોતિ, સમાનુપજ્ઝાયકેન યાવજીવં ઉપટ્ઠાતબ્બો, વુટ્ઠાનમસ્સ આગમેતબ્બં. સચે સમાનાચરિયકો હોતિ, સમાનાચરિયકેન યાવજીવં ઉપટ્ઠાતબ્બો, વુટ્ઠાનમસ્સ આગમેતબ્બં. સચે ન હોતિ ઉપજ્ઝાયો વા આચરિયો વા સદ્ધિવિહારિકો વા અન્તેવાસિકો વા સમાનુપજ્ઝાયકો વા સમાનાચરિયકો વા, સઙ્ઘેન ઉપટ્ઠાતબ્બો. નો ચે ઉપટ્ઠહેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા’’તિ (મહાવ॰ ૩૬૫) –

વચનતો યસ્સ (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૩૬૫) તે ઉપજ્ઝાયાદયો તસ્મિં વિહારે નત્થિ, આગન્તુકો હોતિ એકચારિકભિક્ખુ, સઙ્ઘસ્સ ભારો, તસ્મા સઙ્ઘેન ઉપટ્ઠાતબ્બો. નો ચે ઉપટ્ઠહેય્ય, સકલસ્સ સઙ્ઘસ્સ આપત્તિ. વારં ઠપેત્વા જગ્ગન્તેસુ પન યો અત્તનો વારે ન જગ્ગતિ, તસ્સેવ આપત્તિ, સઙ્ઘત્થેરોપિ વારતો ન મુચ્ચતિ. સચે સકલો સઙ્ઘો એકસ્સ ભારં કરોતિ, એકો વા વત્તસમ્પન્નો ભિક્ખુ ‘‘અહમેવ જગ્ગિસ્સામી’’તિ જગ્ગતિ, સઙ્ઘો આપત્તિતો મુચ્ચતિ.

ગિલાનેન પન –

‘‘પઞ્ચહિ, ભિક્ખવે, અઙ્ગેહિ સમન્નાગતો ગિલાનો દૂપટ્ઠો હોતિ. અસપ્પાયકારી હોતિ, સપ્પાયે મત્તં ન જાનાતિ, ભેસજ્જં ન પટિસેવિતા હોતિ, અત્થકામસ્સ ગિલાનુપટ્ઠાકસ્સ યથાભૂતં આબાધં નાવિકત્તા હોતિ ‘અભિક્કમન્તં વા અભિક્કમતીતિ, પટિક્કમન્તં વા પટિક્કમતીતિ, ઠિતં વા ઠિતો’તિ, ઉપ્પન્નાનં સારીરિકાનં વેદનાનં દુક્ખાનં તિબ્બાનં ખરાનં કટુકાનં અસાતાનં અમનાપાનં પાણહરાનં અનધિવાસકજાતિકો હોતી’’તિ (મહાવ॰ ૩૬૬) –

એવં વુત્તાનિ પઞ્ચ અયુત્તઙ્ગાનિ આરકા પરિવજ્જેત્વા –

‘‘પઞ્ચહિ, ભિક્ખવે, અઙ્ગેહિ સમન્નાગતો ગિલાનો સૂપટ્ઠો હોતિ. સપ્પાયકારી હોતિ, સપ્પાયે મત્તં જાનાતિ, ભેસજ્જં પટિસેવિતા હોતિ, અત્થકામસ્સ ગિલાનુપટ્ઠાકસ્સ યથાભૂતં આબાધં આવિકત્તા હોતિ ‘અભિક્કમન્તં વા અભિક્કમતીતિ, પટિક્કમન્તં વા પટિક્કમતીતિ, ઠિતં વા ઠિતો’તિ, ઉપ્પન્નાનં સારીરિકાનં વેદનાનં દુક્ખાનં તિબ્બાનં ખરાનં કટુકાનં અસાતાનં અમનાપાનં પાણહરાનં અધિવાસકજાતિકો હોતી’’તિ (મહાવ॰ ૩૬૬) –

એવં વુત્તપઞ્ચઙ્ગસમન્નાગતેન ભવિતબ્બં.

ગિલાનુપટ્ઠાકેન ચ –

‘‘પઞ્ચહિ, ભિક્ખવે, અઙ્ગેહિ સમન્નાગતો ગિલાનુપટ્ઠાકો નાલં ગિલાનં ઉપટ્ઠાતું. ન પટિબલો હોતિ ભેસજ્જં સંવિધાતું, સપ્પાયાસપ્પાયં ન જાનાતિ, અસપ્પાયં ઉપનામેતિ, સપ્પાયં અપનામેતિ, આમિસન્તરો ગિલાનં ઉપટ્ઠાતિ, નો મેત્તચિત્તો, જેગુચ્છી હોતિ ઉચ્ચારં વા પસ્સાવં વા ખેળં વા વન્તં વા નીહાતું, ન પટિબલો હોતિ ગિલાનં કાલેન કાલં ધમ્મિયા કથાય સન્દસ્સેતું સમાદપેતું સમુત્તેજેતું સમ્પહંસેતુ’’ન્તિ (મહાવ॰ ૩૬૬) –

એવં વુત્તાનિ પઞ્ચ અયુત્તઙ્ગાનિ આરકા પરિવજ્જેત્વા –

‘‘પઞ્ચહિ, ભિક્ખવે, અઙ્ગેહિ સમન્નાગતો ગિલાનુપટ્ઠાકો અલં ગિલાનં ઉપટ્ઠાતું. પટિબલો હોતિ ભેસજ્જં સંવિધાતું, સપ્પાયાસપ્પાયં જાનાતિ, અસપ્પાયં અપનામેતિ, સપ્પાયં ઉપનામેતિ, મેત્તચિત્તો ગિલાનં ઉપટ્ઠાતિ, નો આમિસન્તરો, અજેગુચ્છી હોતિ ઉચ્ચારં વા પસ્સાવં વા ખેળં વા વન્તં વા નીહાતું, પટિબલો હોતિ ગિલાનં કાલેન કાલં ધમ્મિયા કથાય સન્દસ્સેતું સમાદપેતું સમુત્તેજેતું સમ્પહંસેતુ’’ન્તિ (મહાવ॰ ૩૬૬) –

એવં વુત્તપઞ્ચઙ્ગસમન્નાગતેન ભવિતબ્બં.

૧૨. ધમ્મિં કથં કરોન્તેન (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૨.૧૮૦) ચ ‘‘સીલવા હિ ત્વં કતકુસલો, કસ્મા મીયમાનો ભાયસિ, નનુ સીલવતો સગ્ગો નામ મરણમત્તપટિબદ્ધોયેવા’’તિ એવં ગિલાનસ્સ ભિક્ખુનો મરણવણ્ણો ન સંવણ્ણેતબ્બો. સચે હિ તસ્સ સંવણ્ણનં સુત્વા આહારુપચ્છેદાદિના ઉપક્કમેન એકજવનવારાવસેસેપિ આયુસ્મિં અન્તરા કાલં કરોતિ, ઇમિનાવ મારિતો હોતિ. પણ્ડિતેન પન ભિક્ખુના ઇમિના નયેન અનુસિટ્ઠિ દાતબ્બા ‘‘સીલવતો નામ અનચ્છરિયા મગ્ગફલુપ્પત્તિ, તસ્મા વિહારાદીસુ આસત્તિં અકત્વા બુદ્ધગતં ધમ્મગતં સઙ્ઘગતં કાયગતઞ્ચ સતિં

ઉપટ્ઠપેત્વા મનસિકારે અપ્પમાદો કાતબ્બો’’તિ. મરણવણ્ણેપિ સંવણ્ણિતે સો તાય સંવણ્ણનાય કઞ્ચિ ઉપક્કમં અકત્વા અત્તનો ધમ્મતાય યથાયુના યથાનુસન્ધિનાવ મરતિ, તપ્પચ્ચયા સંવણ્ણકો આપત્તિયા ન કારેતબ્બો.

૧૩. ‘‘ન ચ, ભિક્ખવે, અત્તાનં પાતેતબ્બં, યો પાતેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા’’તિ (પારા॰ ૧૮૩) વચનતો ગિલાનેન (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૨.૧૮૨-૧૮૩) ભિક્ખુનાપિ યેન કેનચિ ઉપક્કમેન અન્તમસો આહારુપચ્છેદનેનપિ અત્તા ન મારેતબ્બો. યોપિ ગિલાનો વિજ્જમાને ભેસજ્જે ચ ઉપટ્ઠાકેસુ ચ મરિતુકામો આહારં ઉપચ્છિન્દતિ, દુક્કટમેવ. યસ્સ પન મહાઆબાધો ચિરાનુબન્ધો, ભિક્ખૂ ઉપટ્ઠહન્તા કિલમન્તિ જિગુચ્છન્તિ, ‘‘કદા નુ ખો ગિલાનતો મુચ્ચિસ્સામા’’તિ અટ્ટીયન્તિ. સચે સો ‘‘અયં અત્તભાવો પટિજગ્ગિયમાનોપિ ન તિટ્ઠતિ, ભિક્ખૂ ચ કિલમન્તી’’તિ આહારં ઉપચ્છિન્દતિ, ભેસજ્જં ન સેવતિ, વટ્ટતિ. યો પન ‘‘અયં રોગો ખરો, આયુસઙ્ખારા ન તિટ્ઠન્તિ, અયઞ્ચ મે વિસેસાધિગમો હત્થપ્પત્તો વિય દિસ્સતી’’તિ ઉપચ્છિન્દતિ, વટ્ટતિયેવ. અગિલાનસ્સપિ ઉપ્પન્નસંવેગસ્સ ‘‘આહારપરિયેસનં નામ પપઞ્ચો, કમ્મટ્ઠાનમેવ અનુયુઞ્જિસ્સામી’’તિ કમ્મટ્ઠાનસીસેન ઉપચ્છિન્દન્તસ્સ વટ્ટતિ. વિસેસાધિગમં બ્યાકરિત્વા આહારં ઉપચ્છિન્દતિ, ન વટ્ટતિ. સભાગાનઞ્હિ લજ્જીભિક્ખૂનં કથેતું વટ્ટતિ.

૧૪. ‘‘ન ચ, ભિક્ખવે, અપ્પટિવેક્ખિત્વા આસને નિસીદિતબ્બં, યો નિસીદેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા’’તિ (પારા॰ ૧૮૦) વચનતો આસનં અનુપપરિક્ખિત્વા ન નિસીદિતબ્બં. કીદિસં (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૨.૧૮૦) પન આસનં ઉપપરિક્ખિતબ્બં, કીદિસં ન ઉપપરિક્ખિતબ્બં? યં સુદ્ધં આસનમેવ હોતિ અપચ્ચત્થરણકં, યઞ્ચ આગન્ત્વા ઠિતાનં પસ્સતંયેવ અત્થરીયતિ, તં ન પચ્ચવેક્ખિતબ્બં, નિસીદિતું વટ્ટતિ. યમ્પિ મનુસ્સા સયં હત્થેન અક્કમિત્વા ‘‘ઇધ ભન્તે નિસીદથા’’તિ દેન્તિ, તસ્મિમ્પિ વટ્ટતિ. સચેપિ પઠમમેવ આગન્ત્વાપિ નિસિન્ના પચ્છા ઉદ્ધં વા અધો વા સઙ્કમન્તિ, પટિવેક્ખણકિચ્ચં નત્થિ. યમ્પિ તનુકેન વત્થેન યથા તલં દિસ્સતિ, એવં પટિચ્છન્નં હોતિ, તસ્મિમ્પિ પટિવેક્ખણકિચ્ચં નત્થિ. યં પન પટિકચ્ચેવ પાવારકોજવાદીહિ અત્થતં હોતિ, તં હત્થેન પરામસિત્વા સલ્લક્ખેત્વા નિસીદિતબ્બં. **મહાપચ્ચરિયં** પન ‘‘ઘનસાટકેનપિ અત્થતે યસ્મિં વલિ ન પઞ્ઞાયતિ, તં ન પટિવેક્ખિતબ્બ’’ન્તિ વુત્તં.

૧૫. ‘‘ન , ભિક્ખવે, દવાય સિલા પટિવિજ્ઝિતબ્બા, યો પટિવિજ્ઝેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા’’તિ (પારા॰ ૧૮૩) વચનતો હસાધિપ્પાયેન પાસાણો ન પવટ્ટેતબ્બો. ન કેવલઞ્ચ (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૨.૧૮૨-૧૮૩) પાસાણો, અઞ્ઞમ્પિ યં કિઞ્ચિ દારુખણ્ડં વા ઇટ્ઠકખણ્ડં વા હત્થેન વા યન્તેન વા પટિવિજ્ઝિતું ન વટ્ટતિ. ચેતિયાદીનં અત્થાય પાસાણાદયો હસન્તા હસન્તા પવટ્ટેન્તિપિ ખિપન્તિપિ ઉક્ખિપન્તિપિ, ‘‘કમ્મસમયો’’તિ વટ્ટતિ, અઞ્ઞમ્પિ ઈદિસં નવકમ્મં વા કરોન્તા ભણ્ડકં વા ધોવન્તા રુક્ખં વા ધોવનદણ્ડકં વા ઉક્ખિપિત્વા પટિવિજ્ઝન્તિ, વટ્ટતિ, ભત્તવિસ્સગ્ગકાલાદીસુ કાકે વા સોણે વા કટ્ઠં વા કથલં વા ખિપિત્વા પલાપેન્તિ, વટ્ટતિ.

૧૬. ‘‘ન, ભિક્ખવે, દાયો આલિમ્પિતબ્બો, યો આલિમ્પેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા’’તિ (ચૂળવ॰ ૨૮૩) વચનતો વને અગ્ગિ ન દાતબ્બો. સચે (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૨.૧૯૦) પન ‘‘એત્થન્તરે યો કોચિ સત્તો મરતૂ’’તિ અગ્ગિં દેતિ, પારાજિકાનન્તરિયથુલ્લચ્ચયપાચિત્તિયવત્થૂનં અનુરૂપતો પારાજિકાદીનિ અકુસલરાસિ ચ હોતિ. ‘‘અલ્લતિણવનપ્પતયો ડય્હન્તૂ’’તિ અગ્ગિં દેન્તસ્સ પાચિત્તિયં, ‘‘દબ્બૂપકરણાનિ વિનસ્સન્તૂ’’તિ અગ્ગિં દેન્તસ્સ દુક્કટં. ‘‘ખિડ્ડાધિપ્પાયેનપિ દુક્કટ’’ન્તિ **સઙ્ખેપટ્ઠકથાયં** વુત્તં. ‘‘યં કિઞ્ચિ અલ્લસુક્ખં સઇન્દ્રિયાનિન્દ્રિયં ડય્હતૂ’’તિ અગ્ગિં દેન્તસ્સ વત્થુવસેન પારાજિકથુલ્લચ્ચયપાચિત્તિયદુક્કટાનિ વેદિતબ્બાનિ.

પટગ્ગિદાનં પન પરિત્તકરણઞ્ચ ભગવતા અનુઞ્ઞાતં, તસ્મા અરઞ્ઞે વનકમ્મિકેહિ વા દિન્નં સયં વા ઉટ્ઠિતં અગ્ગિં આગચ્છન્તં દિસ્વા ''તિણકુટિયો મા વિનસ્સન્તૂ''તિ તસ્સ અગ્ગિનો પટિઅગ્ગિં દાતું વટ્ટતિ, યેન સદ્ધિં આગચ્છન્તો અગ્ગિ એકતો હુત્વા નિરુપાદાનો નિબ્બાતિ. ''પરિત્તમ્પિ કાતું વટ્ટતી''તિ તિણકુટિકાનં સમન્તા ભૂમિતચ્છનં પરિખાખણનં વા, યથા આગતો અગ્ગિ ઉપાદાનં અલભિત્વા નિબ્બાતિ, એતઞ્ચ સબ્બં ઉટ્ઠિતેયેવ અગ્ગિસ્મિં અસતિ અનુપસમ્પન્ને સયમ્પિ કાતું વટ્ટતિ. અનુટ્ઠિતે પન અનુપસમ્પન્નેહિ કપ્પિયવોહારેન કારેતબ્બં, ઉદકેન પન નિબ્બાપેન્તેહિ અપ્પાણકમેવ ઉદકં આસિઞ્ચિતબ્બં.

૧૭. અસ્સદ્ધેસુ (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૨.૧૮૧) મિચ્છાદિટ્ઠિકુલેસુ સક્કચ્ચં પણીતભોજનં લભિત્વા અનુપપરિક્ખિત્વા નેવ અત્તના પરિભુઞ્જિતબ્બં, ન પરેસં દાતબ્બં. વિસમિસ્સમ્પિ હિ તાનિ કુલાનિ પિણ્ડપાતં દેન્તિ. યમ્પિ આભિદોસિકં ભત્તં વા ખજ્જકં વા તતો લભતિ, તમ્પિ ન પરિભુઞ્જિતબ્બં. અપિહિતવત્થુમ્પિ હિ સપ્પવિચ્છિકાદીહિ અધિસયિતં છડ્ડનીયધમ્મં તાનિ કુલાનિ દેન્તિ. ગન્ધહલિદ્દાદિમક્ખિતોપિ તતો પિણ્ડપાતો ન ગહેતબ્બો. સરીરે રોગટ્ઠાનાનિ પુઞ્છિત્વા ઠપિતભત્તમ્પિ હિ તાનિ દાતબ્બં મઞ્ઞન્તીતિ.

૧૮. ''અનાપત્તિ, ભિક્ખવે, ગોપકસ્સ દાને''તિ (પારા॰ ૧૫૬) વુત્તં. તત્થ (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૧.૧૫૬) કતરં ગોપકદાનં વટ્ટતિ, કતરં ન વટ્ટતિ? મહાસુમત્થેરો તાવ આહ ''યં ગોપકસ્સ પરિચ્છિન્દિત્વા દિન્નં હોતિ 'એત્તકં દિવસે દિવસે ગણ્હા'તિ, તદેવ વટ્ટતિ, તતો ઉત્તરિ ન વટ્ટતી''તિ. મહાપદુમત્થેરો પનાહ ''કિં ગોપકાનં પણ્ણં આરોપેત્વા નિમિત્તસઞ્ઞં વા કત્વા દિન્નં અત્થિ, એતેસં હત્થે વિસ્સટ્ઠકસ્સ એતે ઇસ્સરા, તસ્મા યં દેન્તિ, તં બહુકમ્પિ વટ્ટતી''તિ. **કુરુન્દટ્ઠકથાયં** પન વુત્તં ''મનુસ્સાનં આરામં વા અઞ્ઞં વા ફલાફલં દારકા રક્ખન્તિ, તેહિ દિન્નં વટ્ટતિ, આહરાપેત્વા પન ન ગહેતબ્બં. સઙ્ઘિકે પન ચેતિયસ્સ સન્તકે ચ કેણિયા ગહેત્વા રક્ખન્તસ્સેવ દાનં વટ્ટતિ, વેતનેન રક્ખન્તસ્સ અત્તનો ભાગમત્તં વટ્ટતી''તિ. **મહાપચ્ચરિયં** પન ''યં ગિહીનં આરામરક્ખકા ભિક્ખૂનં દેન્તિ, એતમ્પિ વટ્ટતિ. ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ આરામગોપકા યં અત્તનો ભતિયા ખણ્ડિત્વા દેન્તિ, એતં વટ્ટતિ. યોપિ ઉપડ્ઢારામં વા કેચિદેવ રુક્ખે વા ભતિં લભિત્વા રક્ખતિ, તસ્સપિ અત્તનો સમ્પત્તરુક્ખતોયેવ દાતું વટ્ટતિ, કેણિયા ગહેત્વા રક્ખન્તસ્સ પન સબ્બમ્પિ વટ્ટતી''તિ વુત્તં. એતં પન સબ્બં બ્યઞ્જનતો નાનં, અત્થતો એકમેવ, તસ્મા અધિપ્પાયં ઞત્વા ગહેતબ્બં.

અપિચેત્થ અયમ્પિ વિનિચ્છયો વેદિતબ્બો (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૧.૧૫૬) – યત્થ આવાસિકા આગન્તુકાનં ન દેન્તિ, ફલવારે ચ સમ્પત્તે અઞ્ઞેસં અભાવં દિસ્વા ચોરિકાય અત્તનાવ ખાદન્તિ, તત્થ આગન્તુકેહિ ઘણ્ટિં પહરિત્વા ભાજેત્વા પરિભુઞ્જિતું વટ્ટતિ. યત્થ પન આવાસિકા રુક્ખે રક્ખિત્વા ફલવારે સમ્પત્તે ભાજેત્વા ખાદન્તિ, ચતૂસુ પચ્ચયેસુ સમ્મા ઉપનેન્તિ, અનિસ્સરા તત્થ આગન્તુકા. યેપિ રુક્ખા ચીવરત્થાય નિયમેત્વા દિન્ના, તેસુપિ આગન્તુકા અનિસ્સરા. એસ નયો સેસપચ્ચયત્થાય નિયમેત્વા દિન્નેપિ. યે પન તથા અનિયમેત્વા આવાસિકા ચ તે રક્ખિત્વા ગોપેત્વા ચોરિકાય પરિભુઞ્જન્તિ, ન તેસુ આવાસિકાનં કતિકાય ઠાતબ્બં. યે ફલપરિભોગત્થાય દિન્ના, આવાસિકા ચ ને રક્ખિત્વા ગોપેત્વા સમ્મા ઉપનેન્તિ, તેસુયેવ તેસં કતિકાય ઠાતબ્બં. **મહાપચ્ચરિયં** પન વુત્તં ''ચતુન્નં પચ્ચયાનં નિયમેત્વા દિન્નં થેય્યચિત્તેન પરિભુઞ્જન્તો ભણ્ડં અગ્ઘાપેત્વા કારેતબ્બો, પરિભોગવસેન ભાજેત્વા પરિભુઞ્જન્તસ્સ ભણ્ડદેય્યં. યં પનેત્થ સેનાસનત્થાય નિયમિતં, તં પરિભોગવસેનેવ ભાજેત્વા પરિભુઞ્જન્તસ્સ થુલ્લચ્ચયઞ્ચ ભણ્ડદેય્યઞ્ચા''તિ.

ઓદિસ્સ ચીવરત્થાય દિન્નં ચીવરેયેવ ઉપનેતબ્બં. સચે દુબ્ભિક્ખં હોતિ, ભિક્ખૂ પિણ્ડપાતેન કિલમન્તિ, ચીવરં પન સુલભં, સઙ્ઘસુટ્ઠુતાય અપલોકનકમ્મં કત્વા પિણ્ડપાતેપિ ઉપનેતું વટ્ટતિ. સેનાસનેન ગિલાનપચ્ચયેન વા કિલમન્તેસુ સઙ્ઘસુટ્ઠુતાય અપલોકનકમ્મં કત્વા તદત્થાયપિ ઉપનેતું વટ્ટતિ. ઓદિસ્સ પિણ્ડપાતત્થાય ચ ગિલાનપચ્ચયત્થાય ચ દિન્નેપિ એસેવ નયો. ઓદિસ્સ સેનાસનત્થાય દિન્નં પન ગરુભણ્ડં હોતિ, તં રક્ખિત્વા ગોપેત્વા તદત્થમેવ ઉપનેતબ્બં. સચે પન દુબ્ભિક્ખં હોતિ, ભિક્ખૂ પિણ્ડપાતેન ન યાપેન્તિ, એત્થ રાજરોગચોરભયાદીહિ અઞ્ઞત્થ ગચ્છન્તાનં વિહારા પલુજ્જન્તિ, તાલનાળિકેરાદિકે વિનાસેન્તિ, સેનાસનપચ્ચયં પન નિસ્સાય યાપેતું સક્કા હોતિ, એવરૂપે કાલે સેનાસનં વિસ્સજ્જેત્વાપિ સેનાસનજગ્ગનત્થાય પરિભોગો ભગવતા અનુઞ્ઞાતો. તસ્મા એકં વા દ્વે વા વરસેનાસનાનિ ઠપેત્વા ઇતરાનિ લામકકોટિયા પિણ્ડપાતત્થાય વિસ્સજ્જેતું વટ્ટન્તિ, મૂલવત્થુચ્છેદં પન કત્વા ન ઉપનેતબ્બં.

યો પન આરામો ચતુપચ્ચયત્થાય નિયમેત્વા દિન્નો, તત્થ અપલોકનકમ્મં ન કાતબ્બં. યેન પચ્ચયેન પન ઊનં, તદત્થં ઉપનેતું વટ્ટતિ, આરામો પટિજગ્ગિતબ્બો, વેતનં દત્વાપિ જગ્ગાપેતું વટ્ટતિ. યે પન વેતનં લભિત્વા આરામેયેવ ગેહં કત્વા વસન્તા રક્ખન્તિ, તે યે આગતાનં ભિક્ખૂનં નાળિકેરં વા તાલપક્કં વા દેન્તિ, યં તેસં સઙ્ઘેન અનુઞ્ઞાતં હોતિ ''દિવસે દિવસે એત્તકં નામ ખાદથા''તિ, તદેવ તે દાતું લભન્તિ, તતો ઉત્તરિ તેસં દેન્તાનમ્પિ ગહેતું ન વટ્ટન્તિ. યો પન આરામં કેણિયા ગહેત્વા સઙ્ઘસ્સ ચતુપચ્ચયત્થાય કપ્પિયભણ્ડમેવ દેતિ, અયં બહુકમ્પિ દાતું લભતિ. ચેતિયસ્સ પદીપત્થાય વા ખણ્ડફુલ્લપટિસઙ્ખરણત્થાય વા દિન્નઆરામોપિ જગ્ગિતબ્બો, વેતનં દત્વાપિ જગ્ગાપેતબ્બો. વેતનઞ્ચ પનેત્થ ચેતિયસન્તકમ્પિ સઙ્ઘસન્તકમ્પિ દાતું વટ્ટતિ. એતમ્પિ આરામં વેતનેન તત્થેવ વસિત્વા રક્ખન્તાનઞ્ચ કેણિયા ગહેત્વા કપ્પિયભણ્ડદાયકાનઞ્ચ તત્થજાતકફલદાનં વુત્તનયેનેવ વેદિતબ્બં.

૧૯. ધમ્મિકરક્ખં (પાચિ॰ અટ્ઠ॰ ૬૭૯) યાચન્તેન અતીતં અનાગતં વા આરબ્ભ ઓદિસ્સ આચિક્ખિતું ન વટ્ટતિ. અતીતઞ્હિ આરબ્ભ અત્થિ ઓદિસ્સ આચિક્ખના, અત્થિ અનોદિસ્સ આચિક્ખના, અનાગતં આરબ્ભપિ અત્થિ ઓદિસ્સ આચિક્ખના, અત્થિ અનોદિસ્સ આચિક્ખના. કથં **અતીતં આરબ્ભ ઓદિસ્સ આચિક્ખના** હોતિ? ભિક્ખૂનં વિહારે ગામદારકા વા ધુત્તાદયો વા યે કેચિ અનાચારં આચરન્તિ, રુક્ખં વા છિન્દન્તિ, ફલાફલં વા હરન્તિ, પરિક્ખારે વા અચ્છિન્દન્તિ, ભિક્ખુ વોહારિકે ઉપસઙ્કમિત્વા ''અમ્હાકં વિહારે ઇદં નામ કત''ન્તિ વદતિ. ''કેના''તિ વુત્તે ''અસુકેન ચ અસુકેન ચા''તિ આચિક્ખતિ. એવં અતીતં આરબ્ભ ઓદિસ્સ આચિક્ખના હોતિ, સા ન વટ્ટતિ. તઞ્ચે સુત્વા તે વોહારિકા તેસં દણ્ડં કરોન્તિ, સબ્બં ભિક્ખુસ્સ ગીવા હોતિ, ''દણ્ડં ગણ્હિસ્સન્તી''તિ અધિપ્પાયેપિ સતિ ગીવાયેવ હોતિ. સચે પન ''તસ્સ દણ્ડં ગણ્હથા''તિ વદતિ, પઞ્ચમાસકમત્તે ગહિતે પારાજિકં હોતિ. ''કેના''તિ વુત્તે પન ''અસુકેનાતિ વત્તું અમ્હાકં ન વટ્ટતિ, તુમ્હેયેવ જાનિસ્સથ. કેવલઞ્હિ મયં રક્ખં યાચામ, તં નો દેથ, અવહટભણ્ડઞ્ચ આહરાપેથા''તિ વત્તબ્બં. એવં **અનોદિસ્સ આચિક્ખના** હોતિ, સા વટ્ટતિ. એવં વુત્તે સચેપિ તે વોહારિકા કારકે ગવેસિત્વા તેસં દણ્ડં કરોન્તિ, સબ્બસાપતેય્યેપિ ગહિતે ભિક્ખુનો નેવ ગીવા, ન આપત્તિ. પરિક્ખારં હરન્તે દિસ્વા તેસં અનત્થકામતાય ''ચોરો ચોરો''તિ વત્તુમ્પિ ન વટ્ટતિ. એવં વુત્તેપિ હિ યં તેસં દણ્ડં કરોન્તિ, સબ્બં ભિક્ખુનો ગીવા હોતિ. અત્તનો વચનકરં પન ''ઇમિના મે પરિક્ખારો ગહિતો, તં આહરાપેહિ, મા ચસ્સ દણ્ડં કરોહી''તિ વત્તું વટ્ટતિ. દાસદાસીવાપિઆદીનમ્પિ અત્થાય અડ્ડં કરોન્તિ અયં અકપ્પિયઅડ્ડો નામ, ન વટ્ટતિ.

કથં **અનાગતં આરબ્ભ ઓદિસ્સ આચિક્ખના** હોતિ? વુત્તનયેનેવ પરેહિ અનાચારાદીસુ કતેસુ ભિક્ખુ વોહારિકે એવં વદતિ ''અમ્હાકં વિહારે ઇદઞ્ચિદઞ્ચ કરોન્તિ, રક્ખં નો દેથ આયતિં અકરણત્થાયા''તિ. ''કેન એવં કત''ન્તિ વુત્તે ચ ''અસુકેન ચ અસુકેન ચા''તિ આચિક્ખતિ. એવં અનાગતં આરબ્ભ ઓદિસ્સ આચિક્ખના હોતિ, સાપિ ન વટ્ટતિ. તેસઞ્હિ દણ્ડે કતે પુરિમનયેનેવ સબ્બં ભિક્ખુસ્સ ગીવા, સેસં પુરિમસદિસમેવ. સચે વોહારિકા ''ભિક્ખૂનં વિહારે એવરૂપં અનાચારં કરોન્તાનં ઇમં નામ દણ્ડં કરોમા''તિ ભેરિં ચરાપેત્વા આણાય અતિક્કમાને પરિયેસિત્વા દણ્ડં કરોન્તિ, ભિક્ખુનો નેવ ગીવા, ન આપત્તિ. વિહારસીમાય રુક્ખાદીનિ છિન્દન્તાનં વાસિફરસુઆદીનિ ગહેત્વા પાસાણેહિ કોટ્ટેન્તિ, ન વટ્ટતિ. સચે ધારા ભિજ્જતિ, કારાપેત્વા દાતબ્બા. ઉપધાવિત્વા તેસં પરિક્ખારે ગણ્હન્તિ, તમ્પિ ન કાતબ્બં. લહુપરિવત્તઞ્હિ ચિત્તં, થેય્યચેતનાય ઉપ્પન્નાય મૂલચ્છેજ્જમ્પિ ગચ્છેય્ય.

૨૦. ઉચ્ચારં વા પસ્સાવં વા સઙ્કારં વા વિઘાસં વા તિરોકુટ્ટે વા તિરોપાકારે વા છડ્ડેતું વા છડ્ડાપેતું વા ન વટ્ટતિ. ચત્તારિપિ (પાચિ॰ અટ્ઠ॰ ૮૨૬) વત્થૂનિ એકપયોગેન છડ્ડેન્તસ્સ એકમેવ દુક્કટં, પાટેક્કં છડ્ડેન્તસ્સ વત્થુગણનાય દુક્કટાનિ. આણત્તિયમ્પિ એસેવ નયો. દન્તકટ્ઠછડ્ડનેપિ દુક્કટમેવ. ઓલોકેત્વા વા અવલઞ્જે વા ઉચ્ચારાદીનિ છડ્ડેન્તસ્સ અનાપત્તિ. યમ્પિ મનુસ્સાનં ઉપભોગપરિભોગં રોપિમં ખેત્તં હોતુ નાળિકેરાદિઆરામો વા, તત્થાપિ યત્થ કત્થચિ રોપિમહરિતટ્ઠાને એતાનિ વત્થૂનિ છડ્ડેતું ન વટ્ટતિ. છડ્ડેન્તસ્સ પુરિમનયેનેવ આપત્તિભેદો વેદિતબ્બો. ખેત્તે વા આરામે વા નિસીદિત્વા ભુઞ્જમાનો ઉચ્છુઆદીનિ વા ખાદમાનો ગચ્છન્તો ઉચ્છિટ્ઠોદકચલકાદીનિ હરિતટ્ઠાને છડ્ડેતિ, અન્તમસો ઉદકં પિવિત્વા મત્થકચ્છિન્નનાળિકેરમ્પિ છડ્ડેતિ, દુક્કટં. કસિતટ્ઠાને નિક્ખિત્તબીજે અઙ્કુરે ઉટ્ઠિતેપિ અવુટ્ઠિતેપિ દુક્કટમેવ. અનિક્ખિત્તબીજેસુ પન ખેત્તકોણાદીસુ વા અસઞ્જાતરોપિમેસુ ખેત્તમરિયાદાદીસુ વા છડ્ડેતું વટ્ટતિ, મનુસ્સાનં કચવરછડ્ડનટ્ઠાનેપિ વટ્ટતિ. મનુસ્સેસુ સસ્સં ઉદ્ધરિત્વા ગતેસુ છડ્ડિતખેત્તં નામ હોતિ, તત્થ વટ્ટતિ. યત્થ પન ''લાયિતમ્પિ પુબ્બણ્ણાદિ પુન ઉટ્ઠહિસ્સતી''તિ રક્ખન્તિ, તત્થ ન વટ્ટતિ.

૨૧. ''ન , ભિક્ખવે, નહાયમાનેન ભિક્ખુના રુક્ખે કાયો ઉગ્ઘંસેતબ્બો, યો ઉગ્ઘંસેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (ચૂળવ॰ ૨૪૩) વચનતો નહાયન્તેન (ચૂળવ॰ અટ્ઠ॰ ૨૪૩ આદયો) રુક્ખે વા નહાનતિત્થે નિખનિત્વા ઠપિતત્થમ્ભે વા ઇટ્ઠકસિલાદારુકુટ્ટાનં અઞ્ઞતરસ્મિં કુટ્ટે વા કાયો ન ઘંસેતબ્બો.

''ન, ભિક્ખવે, અટ્ટાને નહાયિતબ્બં, યો નહાયેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (ચૂળવ॰ ૨૪૩) વચનતો અટ્ટાનેપિ નહાયિતું ન વટ્ટતિ. **અટ્ટાનં** નામ રુક્ખં ફલકં વિય તચ્છેત્વા અટ્ઠપદાકારેન રાજિયો છિન્દિત્વા નહાનતિત્થે નિખનન્તિ, તત્થ ચુણ્ણાનિ આકિરિત્વા મનુસ્સા કાયં ઘંસન્તિ.

''ન, ભિક્ખવે, ગન્ધબ્બહત્થકેન નહાયિતબ્બં, યો નહાયેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (ચૂળ્વ॰ ૨૪૩) વચનતો નહાનતિત્થે ઠપિતેન દારુમયહત્થેન ચુણ્ણાનિ ગહેત્વા મનુસ્સા સરીરં ઘંસન્તિ, તેન નહાયિતું ન વટ્ટતિ.

''ન, ભિક્ખવે, કુરુવિન્દકસુત્તિયા નહાયિતબ્બં, યો નહાયેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (ચૂળવ॰ ૨૪૩) વચનતો કુરુવિન્દકસુત્તિયાપિ નહાયિતું ન વટ્ટતિ. **કુરુવિન્દકસુત્તિ** નામ કુરુવિન્દકપાસાણચુણ્ણાનિ લાખાય બન્ધિત્વા કતગુળિકકલાપકો વુચ્ચતિ, યં ઉભોસુ અન્તેસુ ગહેત્વા સરીરં ઘંસન્તિ.

‘‘ન, ભિક્ખવે, વિગ્ગય્હ પરિકમ્મં કારાપેતબ્બં, યો કારાપેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા’’તિ (ચૂળવ॰ ૨૪૩) વચનતો અઞ્ઞમઞ્ઞં સરીરેન ઘંસિતું ન વટ્ટતિ.

‘‘ન, ભિક્ખવે, મલ્લકેન નહાયિતબ્બં, યો નહાયેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સ. અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, ગિલાનસ્સ અકતમલ્લક’’ન્તિ (ચૂળવ॰ ૨૪૩-૨૪૪) વચનતો મકરદણ્ડકે છિન્દિત્વા મલ્લકમૂલસણ્ઠાનેન કતં ‘‘મલ્લક’’ન્તિ વુચ્ચતિ, ઇદં ગિલાનસ્સપિ ન વટ્ટતિ. **અકતમલ્લકં** નામ દન્તે અચ્છિન્દિત્વા કતં, ઇદં અગિલાનસ્સ ન વટ્ટતિ, ઇટ્ઠકખણ્ડં પન કપાલખણ્ડં વા વટ્ટતિ.

‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, ઉક્કાસિકં પુથુપાણિક’’ન્તિ (ચૂળવ॰ ૨૪૪) વચનતો ઉક્કાસિકં પુથુપાણિકઞ્ચ વટ્ટતિ. **ઉક્કાસિકં** નામ વત્થવટ્ટિ, તસ્મા નહાયન્તસ્સ યસ્સ કસ્સચિ નહાનસાટકવટ્ટિયા પિટ્ઠિં ઘંસિતું વટ્ટતિ. **પુથુપાણિક**ન્તિ હત્થપરિકમ્મં વુચ્ચતિ, તસ્મા સબ્બેસં હત્થેન પિટ્ઠિપરિકમ્મં કાતું વટ્ટતિ.

ઇદં પનેત્થ નહાનવત્તં – ઉદકતિત્થં ગન્ત્વા યત્થ વા તત્થ વા ચીવરં નિક્ખિપિત્વા વેગેન ઠિતકેનેવ ન ઓતરિતબ્બં, સબ્બદિસા પન ઓલોકેત્વા વિવિત્તભાવં ઞત્વા ખાણુગુમ્બલતાદીનિ વવત્થપેત્વા તિક્ખત્તું ઉક્કાસિત્વા અવકુજ્જ ઠિતેન ઉત્તરાસઙ્ગચીવરં અપનેત્વા પસારેતબ્બં, કાયબન્ધનં મોચેત્વા ચીવરપિટ્ઠેયેવ ઠપેતબ્બં. સચે ઉદકસાટિકા નત્થિ, ઉદકન્તે ઉક્કુટિકં નિસીદિત્વા નિવાસનં મોચેત્વા સચે નિન્નટ્ઠાનં અત્થિ, આતપે પસારેતબ્બં. નો ચે અત્થિ, સંહરિત્વા ઠપેતબ્બં. ઓતરન્તેન સણિકં નાભિપ્પમાણમત્તં ઓતરિત્વા વીચિં અનુટ્ઠપેન્તેન સદ્દં અકરોન્તેન નિવત્તિત્વા આગતદિસાભિમુખેન નિમુજ્જિતબ્બં, એવં ચીવરં રક્ખિતં હોતિ. ઉમ્મુજ્જન્તેનપિ સદ્દં અકરોન્તેન સણિકં ઉમ્મુજ્જિત્વા નહાનપરિયોસાને ઉદકન્તે ઉક્કુટિકેન નિસીદિત્વા નિવાસનં પરિક્ખિપિત્વા ઉટ્ઠાય સુપરિમણ્ડલં નિવાસેત્વા કાયબન્ધનં બન્ધિત્વા ચીવરં પારુપિત્વાવ ઠાતબ્બં.

૨૨. ‘‘ન, ભિક્ખવે, વલ્લિકા ધારેતબ્બા... ન પામઙ્ગો ધારેતબ્બો... ન કણ્ઠસુત્તકં ધારેતબ્બં... ન કટિસુત્તકં ધારેતબ્બં... ન ઓવટ્ટિકં ધારેતબ્બં... ન કાયૂરં ધારેતબ્બં... ન હત્થાભરણં ધારેતબ્બં... ન અઙ્ગુલિમુદ્દિકા ધારેતબ્બા, યો ધારેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા’’તિ (ચૂળવ॰ ૨૪૫) વચનતો કણ્ણપિળન્ધનાદિ યં કિઞ્ચિ આભરણં ન વટ્ટતિ. તત્થ (ચૂળવ॰ અટ્ઠ॰ ૨૪૫) **વલ્લિકા**તિ કણ્ણતો નિક્ખન્તમુત્તોલમ્બકાદીનં એતં અધિવચનં. ન કેવલઞ્ચ વલ્લિકા એવ, યં કિઞ્ચિ કણ્ણપિળન્ધનં અન્તમસો તાલપણ્ણમ્પિ ન વટ્ટતિ. **પામઙ્ગ**ન્તિ યં કિઞ્ચિ પલમ્બકસુત્તં. **કણ્ઠસુત્તક**ન્તિ યં કિઞ્ચિ ગીવૂપગં આભરણં. **કટિસુત્તક**ન્તિ યં કિઞ્ચિ કટિપિળન્ધનં, અન્તમસો સુત્તતન્તુમત્તમ્પિ. **ઓવટ્ટિક**ન્તિ વલયં. **કાયૂરા**દીનિ પાકટાનેવ.

૨૩. ‘‘ન, ભિક્ખવે, દીઘા કેસા ધારેતબ્બા, યો ધારેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સ. અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, દ્વેમાસિકં વા દુવઙ્ગુલં વા’’તિ (ચૂળવ॰ ૨૪૬) વચનતો સચે કેસા અન્તોદ્વેમાસે દ્વઙ્ગુલં પાપુણન્તિ, અન્તોદ્વેમાસેયેવ છિન્દિતબ્બા, દ્વઙ્ગુલેહિ અતિક્કામેતું ન વટ્ટતિ. સચેપિ ન દીઘા, દ્વેમાસતો એકદિવસમ્પિ અતિક્કામેતું ન લભતિયેવ. ઉભયથાપિ ઉક્કટ્ઠપરિચ્છેદોવ વુત્તો, તતો ઓરં પન ન વટ્ટનભાવો નામ નત્થિ.

‘‘ન , ભિક્ખવે, કત્તરિકાય કેસા છેદાપેતબ્બા, યો છેદાપેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સ. અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, આબાધપચ્ચયા કત્તરિકાય કેસે છેદાપેતુ’’ન્તિ (ચૂળવ॰ ૨૭૫) વચનતો આબાધં વિના કત્તરિકાય કેસે છેદાપેતું ન વટ્ટતિ.

‘‘ન, ભિક્ખવે, કોચ્છેન કેસા ઓસણ્ઠેતબ્બા… ન ફણકેન કેસા ઓસણ્ઠેતબ્બા… ન હત્થફણકેન કેસા ઓસણ્ઠેતબ્બા… ન સિત્થતેલકેન કેસા ઓસણ્ઠેતબ્બા… ન ઉદકતેલકેન કેસા ઓસણ્ઠેતબ્બા, યો ઓસણ્ઠેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા’’તિ (ચૂળવ॰ ૨૪૬) વચનતો મણ્ડનત્થાય કોચ્છાદીહિ કેસા ન ઓસણ્ઠેતબ્બા, ઉદ્ધલોમેન પન અનુલોમનિપાતનત્થં હત્થં તેમેત્વા સીસં પુઞ્છિતબ્બં, ઉણ્હાભિતત્તરજસિરાનમ્પિ અલ્લહત્થેન પુઞ્છિતું વટ્ટતિ.

૨૪. ‘‘ન, ભિક્ખવે, આદાસે વા ઉદકપત્તે વા મુખનિમિત્તં ઓલોકેતબ્બં, યો ઓલોકેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સ. અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, આબાધપચ્ચયા આદાસે વા ઉદકપત્તે વા મુખનિમિત્તં ઓલોકેતુ’’ન્તિ (ચૂળવ॰ ૨૪૭) વચનતો આબાધં વિના આદાસે વા ઉદકપત્તે વા મુખં ન ઓલોકેતબ્બં. એત્થ ચ કંસપત્તાદીનિપિ યેસુ મુખનિમિત્તં પઞ્ઞાયતિ, સબ્બાનિ આદાસસઙ્ખમેવ ગચ્છન્તિ, કઞ્જિયાદીનિપિ ચ ઉદકપત્તસઙ્ખમેવ. તસ્મા યત્થ કત્થચિ ઓલોકેન્તસ્સ દુક્કટં. આબાધપચ્ચયા પન ‘‘સઞ્છવિ નુ ખો મે વણો, ઉદાહુ ન તાવા’’તિ જાનનત્થં વટ્ટતિ, ‘‘જિણ્ણો નુ ખોમ્હિ, નો’’તિ એવં આયુસઙ્ખારં ઓલોકનત્થમ્પિ વટ્ટતીતિ વુત્તં.

‘‘ન, ભિક્ખવે, મુખં આલિમ્પિતબ્બં… ન મુખં ઉમ્મદ્દિતબ્બં… ન મુખં ચુણ્ણેતબ્બં… ન મનોસિલિકાય મુખં લઞ્છેતબ્બં… ન અઙ્ગરાગો કાતબ્બો… ન મુખરાગો કાતબ્બો… ન અઙ્ગરાગમુખરાગો કાતબ્બો, યો કરેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સ . અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, આબાધપચ્ચયા મુખં આલિમ્પિતુ’’ન્તિ (ચૂળવ॰ ૨૪૭) વચનતો આબાધં વિના મુખવિલિમ્પનાદિ ન કાતબ્બં.

૨૫. ‘‘ન, ભિક્ખવે, નચ્ચં વા ગીતં વા વાદિતં વા દસ્સનાય ગન્તબ્બં, યો ગચ્છેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા’’તિ (ચૂળવ॰ ૨૪૮) વચનતો નચ્ચાદિં દસ્સનાય ન ગન્તબ્બં. એત્થ (પાચિ॰ અટ્ઠ॰ ૮૩૫) ચ **નચ્ચન્તિ** નટાદયો વા નચ્ચન્તુ સોણ્ડા વા અન્તમસો મોરસૂવમક્કટાદયોપિ, સબ્બમેતં નચ્ચમેવ, તસ્મા અન્તમસો મોરનચ્ચમ્પિ દસ્સનાય ગચ્છન્તસ્સ દુક્કટં. સયમ્પિ નચ્ચન્તસ્સ વા નચ્ચાપેન્તસ્સ વા દુક્કટમેવ. **ગીતન્તિ** નટાદીનં વા ગીતં હોતુ અરિયાનં પરિનિબ્બાનકાલે રતનત્તયગુણૂપસઞ્હિતં સાધુકીળિતગીતં વા અસઞ્ઞતભિક્ખૂનં ધમ્મભાણકગીતં વા અન્તમસો દન્તગીતમ્પિ, ‘‘યં ગાયિસ્સામા’’તિ પુબ્બભાગે ઓકૂજન્તા કરોન્તિ, સબ્બમેતં ગીતમેવ, સયં ગાયન્તસ્સપિ ગાયાપેન્તસ્સપિ દુક્કટમેવ.

> ‘‘પઞ્ચિમે, ભિક્ખવે, આદીનવા આયતકેન ગીતસ્સરેન ધમ્મં ગાયન્તસ્સ. અત્તનાપિ તસ્મિં સરે સારજ્જતિ, પરેપિ તસ્મિં સરે સારજ્જન્તિ, ગહપતિકાપિ ઉજ્ઝાયન્તિ, સરકુત્તિમ્પિ નિકામયમાનસ્સ સમાધિસ્સ ભઙ્ગો હોતિ, પચ્છિમા જનતા દિટ્ઠાનુગતિં આપજ્જતિ. ઇમે ખો, ભિક્ખવે, પઞ્ચ આદીનવા આયતકેન ગીતસ્સરેન ધમ્મં ગાયન્તસ્સ. ન, ભિક્ખવે, આયતકેન ગીતસ્સરેન ધમ્મો ગાયિતબ્બો, યો ગાયેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા’’તિ (ચૂળવ॰ ૨૪૯) –

વચનતો આયતકેન ગીતસ્સરેન ધમ્મોપિ ન ગાયિતબ્બો.

આયતકો (ચૂળવ॰ અટ્ઠ॰ ૨૪૯) નામ **ગીતસ્સરો** તં તં વત્તં ભિન્દિત્વા અક્ખરાનિ વિનાસેત્વા પવત્તો. ધમ્મે પન સુત્તન્તવત્તં નામ અત્થિ, જાતકવત્તં નામ અત્થિ, ગાથાવત્તં નામ અત્થિ, તં વિનાસેત્વા અતિદીઘં કાતું ન વટ્ટતિ, ચતુરસ્સેન વત્તેન પરિમણ્ડલાનિ પદબ્યઞ્જનાનિ દસ્સેતબ્બાનિ. ‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, સરભઞ્ઞ’’ન્તિ (ચૂળવ॰ ૨૪૯) વચનતો પન સરેન ધમ્મં ભણિતું વટ્ટતિ. **સરભઞ્ઞે** કિર તરઙ્ગવત્તધોતકવત્તગલિતવત્તાદીનિ

દ્વત્તિંસ વત્તાનિ અત્થિ, તેસુ યં ઇચ્છતિ, તં કાતું લભતિ. સબ્બેસં પદબ્યઞ્જનં અવિનાસેત્વા વિકારં અકત્વા સમણસારુપ્પેન ચતુરસ્સેન નયેન પવત્તનંયેવ લક્ખણં.

વાદિતં નામ તન્તિબદ્ધાદિવાદનીયભણ્ડં વાદિતં વા હોતુ કુટભેરિવાદિતં વા અન્તમસો ઉદકભેરિવાદિતમ્પિ, સબ્બમેતં ન વટ્ટતિ. યં પન નિટ્ઠુભન્તો વા સાસઙ્કે વા ઠિતો અચ્છરિકં વા ફોટેતિ, પાણિં વા પહરતિ, તત્થ અનાપત્તિ, સબ્બં અન્તરારામે ઠિતસ્સ પસ્સતો અનાપત્તિ, પસ્સિસ્સામીતિ વિહારતો વિહારં ગચ્છન્તસ્સ આપત્તિયેવ. આસનસાલાયં નિસિન્નો પસ્સતિ, અનાપત્તિ. પસ્સિસ્સામીતિ ઉટ્ઠહિત્વા ગચ્છતો આપત્તિ, વીથિયં ઠત્વા ગીવં પરિવત્તેત્વા પસ્સતોપિ આપત્તિયેવ. સલાકભત્તાદીનં વા અત્થાય અઞ્ઞેન વા કેનચિ કરણીયેન ગન્ત્વા ગતટ્ઠાને પસ્સતિ વા સુણાતિ વા, અનાપત્તિ. આપદાસુ તાદિસેન ઉપદ્દવેન ઉપદ્દુતો સમજ્જટ્ઠાનં પવિસતિ, એવં પવિસિત્વા પસ્સન્તસ્સ સુણન્તસ્સ વા અનાપત્તિ. ''ચેતિયસ્સ ઉપહારં દેથ ઉપાસકા''તિ વત્તુમ્પિ, ''તુમ્હાકં ચેતિયસ્સ ઉપહારં કરોમા''તિ વુત્તે સમ્પટિચ્છિતુમ્પિ ન લભતિ. ''તુમ્હાકં ચેતિયસ્સ ઉપટ્ઠાનં કરોમા''તિ વુત્તે પન ''ઉપટ્ઠાનકરણં નામ સુન્દર''ન્તિ વત્તું વટ્ટતિ.

૨૬. ''ન, ભિક્ખવે, અત્તનો અઙ્ગજાતં છેતબ્બં, યો છિન્દેય્ય, આપત્તિ થુલ્લચ્ચયસ્સા''તિ (ચૂળવ॰ ૨૫૧) વચનતો અઙ્ગજાતં (ચૂળવ॰ ૨૫૧) છિન્દન્તસ્સ થુલ્લચ્ચયં, અઞ્ઞં પન કણ્ણનાસાઅઙ્ગુલિઆદિં યં કિઞ્ચિ છિન્દન્તસ્સ તાદિસં વા દુક્ખં ઉપ્પાદેન્તસ્સ દુક્કટં. અહિકીટદટ્ઠાદીસુ પન અઞ્ઞાબાધપચ્ચયા વા લોહિતં વા મોચેન્તસ્સ છિન્દન્તસ્સ વા અનાપત્તિ.

૨૭. ''ન, ભિક્ખવે, ગિહીનં ઉત્તરિમનુસ્સધમ્મં ઇદ્ધિપાટિહારિયં દસ્સેતબ્બં, યો દસ્સેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (ચૂળવ॰ ૨૫૨) વચનતો ગિહીનં વિકુબ્બનિદ્ધિં દસ્સેતું ન વટ્ટતિ, અધિટ્ઠાનિદ્ધિ પન અપ્પટિક્ખિત્તા.

૨૮. ''ન, ભિક્ખવે, સોવણ્ણમયો પત્તો ધારેતબ્બો...પે॰... ન રૂપિયમયો...પે॰... ન મણિમયો...પે॰... ન વેળુરિયમયો...પે॰... ન ફલિકમયો...પે॰... ન કંસમયો...પે॰... ન કાચમયો...પે॰... ન તિપુમયો ...પે॰... ન સીસમયો...પે॰... ન તમ્બલોહમયો પત્તો ધારેતબ્બો, યો ધારેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (ચૂળવ॰ ૨૫૨) વચનતો સુવણ્ણમયાદિપત્તો ન વટ્ટતિ. સચેપિ ગિહી ભત્તગ્ગે સુવણ્ણતટ્ટિકાદીસુ બ્યઞ્જનં કત્વા ઉપનામેન્તિ, આમસિતુમ્પિ ન વટ્ટતિ. ફલિકમયકાચમયકંસમયાનિ પન તટ્ટિકાદીનિ ભાજનાનિ પુગ્ગલિકપરિભોગેનેવ ન વટ્ટન્તિ, સઙ્ઘિકપરિભોગેન વા ગિહિવિકટાનિ વા વટ્ટન્તિ. તમ્બલોહમયોપિ પત્તોયેવ ન વટ્ટતિ, થાલકં પન વટ્ટતિ. ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, દ્વે પત્તે અયોપત્તં મત્તિકાપત્ત''ન્તિ (ચૂળવ॰ ૨૫૨) દ્વેયેવ ચ પત્તા અનુઞ્ઞાતા.

''ન, ભિક્ખવે, તુમ્બકટાહે પિણ્ડાય ચરિતબ્બં, યો ચરેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (ચૂળવ॰ ૨૫૫) વચનતો લાબુકટાહં પરિહરિતું ન વટ્ટતિ, તં લભિત્વા પન તાવકાલિકં પરિભુઞ્જિતું વટ્ટતિ. **ઘટિકટાહે**પિ એસેવ નયો.

''ન , ભિક્ખવે, છવસીસપત્તો ધારેતબ્બો, યો ધારેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (ચૂળવ॰ ૨૫૫) વચનતો છવસીસમયોપિ પત્તો ન વટ્ટતિ.

''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, પત્તાધારક''ન્તિ (ચૂળવ॰ ૨૫૪) વચનતો ભૂમિદારુદણ્ડવઅલવેત્તાદીહિ કતે ભૂમિઆધારકે દારુદણ્ડઆધારકે ચ પત્તં ઠપેતું વટ્ટતિ. એત્થ ચ ''ભૂમિઆધારકે તયો દણ્ડાધારકે દ્વે પત્તે ઉપરૂપરિ ઠપેતું વટ્ટતી''તિ **કુરુન્દિયં** વુત્તં. **મહાઅટ્ઠકથાયં** પન વુત્તં ''ભૂમિઆધારકે તિણ્ણં પત્તાનં અનોકાસો, દ્વે ઠપેતું વટ્ટતિ.

દારુઆધારકદણ્ડાધારકેસુપિ સુસજ્જિતેસુ એસેવ નયો. ભમકોટિસદિસો પન દારુઆધારકો તીહિ દણ્ડકેહિ બદ્ધો, દણ્ડાધારકો ચ એકસ્સપિ પત્તસ્સ અનોકાસો, તત્થ ઠપેત્વાપિ હત્થેન ગહેત્વાવ નિસીદિતબ્બં, ભૂમિયં પન નિક્કુજ્જિત્વા એકમેવ ઠપેતબ્બ''ન્તિ.

''ન, ભિક્ખવે, મિઙ્ઢન્તે પત્તો નિક્ખિપિતબ્બો, યો નિક્ખિપેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (ચૂળવ॰ ૨૫૪) વચનતો આલિન્દકમિઙ્ઢિકાદીનં અન્તે ઠપેતું ન વટ્ટતિ. સચે પન પરિવત્તેત્વા તત્થેવ પતિટ્ઠાતિ, એવરૂપાય વિત્થિણ્ણાય મિઙ્ઢિકાય ઠપેતું વટ્ટતિ.

''ન, ભિક્ખવે, પરિભણ્ડન્તે પત્તો નિક્ખિપિતબ્બો, યો નિક્ખિપેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (ચૂળવ॰ ૨૫૪) વચનતો બાહિરપસ્સે કતાય તનુકમિઙ્ઢિકાય અન્તેપિ એસેવ નયો. ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, ચોળક''ન્તિ (ચૂળવ॰ ૨૫૪) વચનતો ચોળકં પત્થરિત્વા તત્થ ઠપેતું વટ્ટતિ. તસ્મિં પન અસતિ કટસારકે વા તટ્ટિકાય વા મત્તિકાય વા પરિભણ્ડકતાય ભૂમિયા યત્થ ન દુસ્સતિ, તથારૂપાય વાલિકાય વા ઠપેતું વટ્ટતિ. પંસુરજાદીસુ પન ખરભૂમિયં વા ઠપેન્તસ્સ દુક્કટં.

''ન, ભિક્ખવે, પત્તો લગ્ગેતબ્બો, યો લગ્ગેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (ચૂળવ॰ ૨૫૪) વચનતો નાગદન્તાદીસુ યત્થ કત્થચિ લગ્ગેતું ન વટ્ટતિ, ચીવરવંસેપિ બન્ધિત્વા ઠપેતું ન વટ્ટતિ.

''ન, ભિક્ખવે, મઞ્ચે પત્તો નિક્ખિપિતબ્બો, યો નિક્ખિપેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (ચૂળવ॰ ૨૫૪) વચનતો ભણ્ડકટ્ઠપનત્થમેવ વા કતં હોતુ નિસીદનસયનત્થં વા, યત્થ કત્થચિ મઞ્ચે વા પીઠે વા ઠપેન્તસ્સ દુક્કટં, અઞ્ઞેન પન ભણ્ડકેન સદ્ધિં બન્ધિત્વા ઠપેતું, અટનિયં બન્ધિત્વા ઓલમ્બિતું વા વટ્ટતિ, બન્ધિત્વાપિ ઉપરિ ઠપેતું ન વટ્ટતિયેવ. સચે પન મઞ્ચો વા પીઠં વા ઉક્ખિપિત્વા ચીવરવંસાદીસુ અટ્ટકચ્છન્નેન ઠપિતં હોતિ, તત્થ ઠપેતું વટ્ટતિ. અંસવટ્ટનકેન અંસકૂટે લગ્ગેત્વા અઙ્કે ઠપેતું વટ્ટતિ, છત્તે ભત્તપૂરોપિ અંસકૂટે લગ્ગિતપત્તોપિ ઠપેતું ન વટ્ટતિ. ભણ્ડકેન પન સદ્ધિં બન્ધિત્વા અટ્ટકં કત્વા વા ઠપિતે યો કોચિ ઠપેતું વટ્ટતિ.

''ન, ભિક્ખવે, પત્તહત્થેન કવાટં પણામેતબ્બં, યો પણામેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (ચૂળવ॰ ૨૫૫) વચનતો પત્તહત્થેન કવાટં ન પણામેતબ્બં. એત્થ ચ ન કેવલં યસ્સ પત્તો હત્થે, સો એવ પત્તહત્થો. ન કેવલઞ્ચ કવાટમેવ પણામેતું ન લભતિ, અપિચ ખો પન હત્થે વા પિટ્ઠિપાદે વા યત્થ યત્થચિ સરીરાવયવે પત્તસ્મિં સતિ હત્થેન વા પાદેન વા સીસેન વા યેન કેનચિ સરીરાવયવેન કવાટં વા પણામેતું ઘટિકં વા ઉક્ખિપિતું સૂચિં વા કુઞ્ચિકાય અવાપુરિતું ન લભતિ, અંસકૂટે પન પત્તં લગ્ગેત્વા યથાસુખં અવાપુરિતું લભતિ.

''ન, ભિક્ખવે, ચલકાનિ વા અટ્ઠિકાનિ વા ઉચ્છિટ્ઠોદકં વા પત્તેન નીહરિતબ્બં, યો નીહરેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (ચૂળવ॰ ૨૫૫) વચનતો ચલકાદીનિ પત્તેન નીહરિતું ન વટ્ટતિ. એત્થ ચ **ચલકાની**તિ ચબ્બેત્વા અપવિદ્ધામિસાનિ. **અટ્ઠિકાની**તિ મચ્છમંસઅકાનિ. **ઉચ્છિટ્ઠોદકન્તિ** મુખવિક્ખાલિતોદકં. એતેસુ યં કિઞ્ચિ પત્તેન નીહરન્તસ્સ દુક્કટં. પત્તં પટિગ્ગહં કત્વા હત્થં ધોવિતુમ્પિ ન લભતિ. હત્થધોતપાદધોતઉદકમ્પિ પત્તે આકિરિત્વા નીહરિતું ન વટ્ટતિ, અનુચ્છિટ્ઠં સુદ્ધપત્તં ઉચ્છિટ્ઠહત્થેન ગણ્હિતું ન વટ્ટતિ, વામહત્થેન પનેત્થ ઉદકં આસિઞ્ચિત્વા એકં ઉદકગણ્ડુસં ગહેત્વા ઉચ્છિટ્ઠહત્થેન ગણ્હિતું વટ્ટતિ. એત્તાવતાપિ હિ સો ઉચ્છિટ્ઠપત્તો હોતિ, હત્થં પન બહિઉદકેન વિક્ખાલેત્વા ગહેતું વટ્ટતિ. મચ્છમંસફલાફલાદીનિ ચ ખાદન્તો યં તત્થ અટ્ઠિં વા ચલકં વા છડ્ડેતુકામો હોતિ, તં પત્તે ઠપેતું ન લભતિ. યં પન પટિખાદિતુકામો હોતિ, તં પત્તે ઠપેતું લભતિ. અટ્ઠિકકણ્ટકાદીનિ તત્થેવ કત્વા

હત્થેન લુઞ્ચિત્વા ખાદિતું વટ્ટતિ. મુખતો નીહટં પન યં કિઞ્ચિ પુન ખાદિતુકામો પત્તે ઠપેતું ન લભતિ, સિઙ્ગિવેરનાળિકેરખણ્ડાદીનિ ડંસિત્વા પુન ઠપેતું લભતિ.

૨૯. ''ન ચ, ભિક્ખવે, સબ્બપંસુકૂલિકેન ભવિતબ્બં, યો ભવેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (ચૂળવ॰ ૨૫૫) વચનતો સબ્બપંસુકૂલિકેન ન ભવિતબ્બં. એત્થ પન ચીવરઞ્ચ મઞ્ચપીઠઞ્ચ પંસુકૂલં વટ્ટતિ, અજ્ઝોહરણીયં પન દિન્નમેવ ગહેતબ્બં.

૩૦. ''ન , ભિક્ખવે, અદ્ધાનમગ્ગપ્પટિપન્નેન ભિક્ખુના પરિસ્સાવનં યાચિયમાનેન ન દાતબ્બં, યો ન દદેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (ચૂળવ॰ ૨૫૯) વચનતો અપરિસ્સાવનકસ્સ (ચૂળવ॰ અઠ્ઠ॰ ૨૫૯) યાચમાનસ્સ પરિસ્સાવનં અદાતું ન વટ્ટતિ. યો પન અત્તનો હત્થે પરિસ્સાવને વિજ્જમાનેપિ યાચતિ, તસ્સ ન અકામા દાતબ્બં.

''ન ચ, ભિક્ખવે, અપરિસ્સાવનકેન ભિક્ખુના અદ્ધાનમગ્ગો પટિપજ્જિતબ્બો, યો પટિપજ્જેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (ચૂળવ॰ ૨૫૯) વચનતો અપરિસ્સાવનકેન મગ્ગો ન ગન્તબ્બો. સચેપિ ન હોતિ પરિસ્સાવનં વા ધમ્મકરણં વા, સઙ્ઘાટિકણ્ણો અધિટ્ઠાતબ્બો ''ઇમિના પરિસ્સાવેત્વા પિવિસ્સામી''તિ.

''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, દણ્ડપરિસ્સાવન''ન્તિ (ચૂળવ॰ ૨૫૯) વચનતો દણ્ડપરિસ્સાવનમ્પિ વટ્ટતિ. **દણ્ડપરિસ્સાવનં** નામ યત્થ રજકાનં ખારપરિસ્સાવનં વિય ચતૂસુ પાદેસુ બદ્ધનિસ્સેણિકાય સાટકં બન્ધિત્વા મજ્ઝે દણ્ડકે ઉદકં આસિઞ્ચન્તિ, તં ઉભોપિ કોટ્ઠાસે પૂરેત્વા પરિસ્સાવતિ.

''અનુજાનામિ , ભિક્ખવે, ઓત્થરક''ન્તિ (ચૂળવ॰ ૨૫૯) વચનતો ઓત્થરકં પરિસ્સાવનમ્પિ વટ્ટતિ. **ઓત્થરકં** નામ યં ઉદકે ઓત્થરિત્વા ઘટકેન ઉદકં ગણ્હન્તિ, તઞ્હિ ચતૂસુ દણ્ડકેસુ વત્થં બન્ધિત્વા ઉદકે ચત્તારો ખાણુકે નિખનિત્વા તેસુ બન્ધિત્વા સબ્બપરિયન્તે ઉદકતો મોચેત્વા મજ્ઝે ઓત્થરિત્વા ઘટેન ઉદકં ગણ્હન્તિ.

૩૧. ''ન, ભિક્ખવે, નગ્ગેન નગ્ગો અભિવાદેતબ્બો, યો અભિવાદેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિઆદિવચનતો (ચૂળવ॰ ૨૬૧) ન નગ્ગેન નગ્ગો અભિવાદેતબ્બો, ન નગ્ગેન અભિવાદેતબ્બં, ન નગ્ગેન નગ્ગો અભિવાદાપેતબ્બો, ન નગ્ગેન અભિવાદાપેતબ્બં, ન નગ્ગેન નગ્ગસ્સ પરિકમ્મં કાતબ્બં, ન નગ્ગેન નગ્ગસ્સ દાતબ્બં, ન નગ્ગેન પટિગ્ગહેતબ્બં, ન નગ્ગેન ખાદિતબ્બં, ન નગ્ગેન ભુઞ્જિતબ્બં, ન નગ્ગેન સાયિતબ્બં, ન નગ્ગેન પાતબ્બં.

''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, તિસ્સો પટિચ્છાદિયો જન્તાઘરપટિચ્છાદિં ઉદકપટિચ્છાદિં વત્થપટિચ્છાદિ''ન્તિ (ચૂળવ॰ ૨૬૧) વચનતો તિસ્સો પટિચ્છાદિયો વટ્ટન્તિ. એત્થ ચ જન્તાઘરપટિચ્છાદિ ઉદકપટિચ્છાદિ ચ પરિકમ્મં કરોન્તસ્સેવ વટ્ટતિ, સેસેસુ અભિવાદનાદીસુ ન વટ્ટતિ. વત્થપટિચ્છાદિ પન સબ્બકમ્મેસુ વટ્ટતિ.

૩૨. ''ન , ભિક્ખવે, પુપ્ફાભિકિણ્ણેસુ સયનેસુ સયિતબ્બં, યો સસેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (ચૂળવ॰ ૨૬૪) વચનતો પુપ્ફેહિ સન્થતેસુ સયનેસુ ન સયિતબ્બં, ગન્ધગન્ધં પન ગહેત્વા કવાટે પઞ્ચઙ્ગુલિં દાતું વટ્ટતિ પુપ્ફં ગહેત્વા વિહારે એકમન્તં નિક્ખિપિતું.

૩૩. ''ન, ભિક્ખવે, આસિત્તકૂપધાને ભુઞ્જિતબ્બં, યો ભુઞ્જેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (ચૂળવ॰ ૨૬૪) વચનતો આસિત્તકૂપધાને ઠપેત્વા ન ભુઞ્જિતબ્બં. **આસિત્તકૂપધાન**ન્તિ તમ્બલોહેન વા રજતેન વા કતાય પેળાય એતં અધિવચનં, પટિક્ખિત્તત્તા પન દારુમયાપિ ન વટ્ટતિ.

૩૪. ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, મળોરિક''ન્તિ (ચૂળવ॰ ૨૬૪) વચનતો મળોરિકાય ઠપેત્વા ભુઞ્જિતું વટ્ટતિ. **મળોરિકા**તિ દણ્ડાધારકો વુચ્ચતિ. યટ્ઠિઆધારકપણ્ણાધારકપચ્છિકપીઠાદીનિપિ એત્થેવ પવિટ્ઠાનિ. આધારકસઙ્ખેપગમનતો હિ પટ્ઠાય છિદ્દં વિદ્ધમ્પિ અવિદ્ધમ્પિ વટ્ટતિયેવ.

૩૫. ''ન , ભિક્ખવે, એકભાજને ભુઞ્જિતબ્બં, યો ભુઞ્જેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ(ચૂળવ॰ ૨૬૪) આદિવચનતો ન એકભાજને ભુઞ્જિતબ્બં, ન એકથાલકે પાતબ્બં. સચે પન એકો ભિક્ખુ ભાજનતો ફલં વા પૂવં વા ગહેત્વા ગચ્છતિ, તસ્મિં અપગતે ઇતરસ્સ સેસકં ભુઞ્જિતું વટ્ટતિ, ઇતરસ્સપિ તસ્મિં ખીણે પુન ગહેતું વટ્ટતિ.

''ન, ભિક્ખવે, એકમઞ્ચે તુવટ્ટિતબ્બં, યો તુવટ્ટેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ(ચૂળવ॰ ૨૬૪) આદિવચનતો ન એકમઞ્ચે નિપજ્જિતબ્બં, ન એકત્થરણે નિપજ્જિતબ્બં. વવત્થાનં પન દસ્સેત્વા મજ્ઝે કાસાવં વા કત્તરયટ્ઠિં વા અન્તમસો કાયબન્ધનમ્પિ ઠપેત્વા નિપજ્જન્તાનં અનાપત્તિ. એકપાવુરણેહિ એકત્થરણપાવુરણેહિ ચ ન નિપજ્જિતબ્બં. એકં અત્થરણઞ્ચેવ પાવુરણઞ્ચ એતેસન્તિ એકત્થરણપાવુરણા. સંહારિમાનં પાવારત્થરણકટસારકાદીનં એકં અન્તં અત્થરિત્વા એકં પારુપિત્વા નિપજ્જન્તાનમેતં અધિવચનં.

૩૬. ''ન, ભિક્ખવે, ચેલપ્પટિકા અક્કમિતબ્બા, યો અક્કમેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (ચૂળવ॰ ૨૬૮) વચનતો ન ચેલસન્થારો અક્કમિતબ્બો, ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, ગિહીનં મઙ્ગલત્થાય યાચિયમાનેન ચેલપ્પટિકં અક્કમિતુ''ન્તિ (ચૂળવ॰ ૨૬૮) વચનતો પન કાચિ ઇત્થી (ચૂળવ॰ અટ્ઠ॰ ૨૬૮) અપગતગબ્ભા વા હોતિ ગરુગબ્ભા વા, એવરૂપેસુ ઠાનેસુ મઙ્ગલત્થાય યાચિયમાનેન અક્કમિતું વટ્ટતિ. ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, ધોતપાદકં અક્કમિતુ''ન્તિ (ચૂળવ॰ ૨૬૮) વચનતો પાદધોવનટ્ઠાને ધોતેહિ પાદેહિ અક્કમનત્થાય અત્થતપચ્ચત્થરણં અક્કમિતું વટ્ટતિ.

૩૭. ''ન, ભિક્ખવે, કતકં પરિભુઞ્જિતબ્બં, યો પરિભુઞ્જેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (ચૂળવ॰ ૨૬૯) વચનતો કતકં ન વટ્ટતિ. **કતકં** નામ પદુમકણ્ણિકાકારં પાદઘંસનત્થં કણ્ટકે ઉટ્ઠાપેત્વા કતં. તં વટ્ટં વા હોતુ ચતુરસ્સાદિભેદં વા, બાહુલિકાનુયોગત્તા પટિક્ખિત્તમેવ, નેવ પટિગ્ગહેતું, ન પરિભુઞ્જિતું વટ્ટતિ. ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, તિસ્સો પાદઘંસનિયો સક્ખરં કથલં સમુદ્દફેણક''ન્તિ (ચૂળવ॰ ૨૬૯) વચનતો સક્ખરાદીહિ પાદઘંસનં વટ્ટતિ. **સક્ખરા**તિ પાસાણો વુચ્ચતિ, પાસાણફેણકોપિ વટ્ટતિયેવ.

૩૮. ''ન , ભિક્ખવે, ચામરિબીજની ધારેતબ્બા, યો ધારેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (ચૂળવ॰ ૨૬૯) વચનતો ચામરિવાલેહિ કતબીજની ન વટ્ટતિ. ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, મકસબીજનિં. અનુજાનામિ ભિક્ખવે તિસ્સો બીજનિયો વાકમયં ઉસીરમયં મોરપિઞ્છમયં. અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, વિધૂપનઞ્ચ તાલવણ્ટઞ્ચા''તિ (ચૂળવ॰ ૨૬૯) વચનતો મકસબીજનીઆદિ વટ્ટતિ. તત્થ **વિધૂપન**ન્તિ બીજની વુચ્ચતિ. **તાલવણ્ટં** પન તાલપણ્ણેહિ વા કતં હોતુ વેળુદન્તવિલીવેહિ વા મોરપિઞ્છેહિ વા ચમ્મવિકતીહિ વા, સબ્બં વટ્ટતિ. **મકસબીજની** દન્તમયવિસાણમયદણ્ડકાપિ વટ્ટતિ. વાકમયબીજનિયા કેતકપારોહકુન્તાલપણ્ણાદિમયાપિ સઙ્ગહિતા.

૩૯. ‘‘ન, ભિક્ખવે, છત્તં ધારેતબ્બં, યો ધારેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સ. અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, ગિલાનસ્સ છત્ત’’ન્તિ (ચૂળવ॰ ૨૭૦) વચનતો અગિલાનેન છત્તં ન ધારેતબ્બં. યસ્સ પન કાયડાહો વા પિત્તકોપો વા હોતિ ચક્ખુ વા દુબ્બલં, અઞ્ઞો વા કોચિ આબાધો વિના છત્તેન ઉપ્પજ્જતિ, તસ્સ ગામે વા અરઞ્ઞે વા છત્તં વટ્ટતિ. વસ્સે પન ચીવરગુત્તત્થમ્પિ વાળમિગચોરભયેસુ અત્તગુત્તત્થમ્પિ વટ્ટતિ, એકપણ્ણચ્છત્તં પન સબ્બત્થેવ વટ્ટતિ. ‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, અગિલાનેનપિ આરામે આરામૂપચારે છત્તં ધારેતુ’’ન્તિ (ચૂળવ॰ ૨૭૦) વચનતો પન અગિલાનસ્સપિ આરામઆરામૂપચારેસુ છત્તં ધારેતું વટ્ટતિ.

૪૦. ‘‘ન, ભિક્ખવે, દીઘા નખા ધારેતબ્બા, યો ધારેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સ. અનુજાનામિ , ભિક્ખવે, મંસપ્પમાણેન નખં છિન્દિતુ’’ન્તિ (ચૂળવ॰ ૨૭૪) વચનતો દીઘા નખા છિન્દિતબ્બા. ‘‘ન, ભિક્ખવે, વીસતિમટ્ઠં કારાપેતબ્બં, યો કારાપેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સ. અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, મલમત્તં અપકડ્ઢિતુ’’ન્તિ (ચૂળવ॰ ૨૭૪) વચનતો વીસતિપિ નખે લિખિતમટ્ઠે કારાપેતું ન વટ્ટતિ, નખતો મલમત્તં પન અપકડ્ઢિતું વટ્ટતિ.

‘‘ન, ભિક્ખવે, સમ્બાધે લોમં સંહરાપેતબ્બં, યો સંહરાપેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સ. અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, આબાધપચ્ચયા સમ્બાધે લોમં સંહરાપેતુ’’ન્તિ (ચૂળવ॰ ૨૭૫) વચનતો ગણ્ડવણાદિઆબાધં વિના સમ્બાધે લોમં સંહરાપેતું ન વટ્ટતિ. ‘‘ન, ભિક્ખવે, દીઘં નાસિકાલોમં ધારેતબ્બં, યો ધારેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા’’તિ (ચૂળવ॰ ૨૭૫) વચનતો સણ્ડાસેન નાસિકાલોમં સંહરાપેતું વટ્ટતિ. સક્ખરાદીહિ નાસિકાલોમં ગાહાપનેપિ આપત્તિ નત્થિ, અનુરક્ખણત્થં પન ‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, સણ્ડાસ’’ન્તિ (ચૂળવ॰ ૨૭૫) સણ્ડાસો અનુઞ્ઞાતો. ‘‘ન, ભિક્ખવે, પલિતં ગાહાપેતબ્બં, યો ગાહાપેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા’’તિ (ચૂળવ॰ ૨૭૫) વચનતો પલિતં ગાહાપેતું ન વટ્ટતિ. યં પન ભમુકાય વા નલાટે વા દાઠિકાય વા ઉગ્ગન્ત્વા બીભચ્છં હુત્વા ઠિતં, તાદિસં લોમં પલિતં વા અપલિતં વા ગાહાપેતું વટ્ટતિ.

૪૧. ‘‘ન, ભિક્ખવે, અકાયબન્ધનેન ગામો પવિસિતબ્બો, યો પવિસેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા’’તિ (ચૂળવ॰ ૨૭૮) વચનતો અકાયબન્ધનેન ગામો ન પવિસિતબ્બો, અબન્ધિત્વા નિક્ખમન્તેન યત્થ સરતિ, તત્થ બન્ધિતબ્બં. ‘‘આસનસાલાય બન્ધિસ્સામી’’તિ ગન્તું વટ્ટતિ, સરિત્વા યાવ ન બન્ધતિ, ન તાવ પિણ્ડાય ચરિતબ્બં.

૪૨. ‘‘ન, ભિક્ખવે, ગિહિનિવત્થં નિવાસેતબ્બં, યો નિવાસેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા’’તિ(ચૂળવ॰ ૨૮૦) આદિવચનતો હત્થિસોણ્ડાદિવસેન ગિહિનિવત્થં ન નિવાસેતબ્બં, સેતપટપારુતાદિવસેન ન ગિહિપારુતં પારુપિતબ્બં, મલ્લકમ્મકરાદયો વિય કચ્છં બન્ધિત્વા ન નિવાસેતબ્બં. એવં નિવાસેતું ગિલાનસ્સપિ મગ્ગપ્પટિપન્નસ્સપિ ન વટ્ટતિ. યમ્પિ મગ્ગં ગચ્છન્તા એકં વા દ્વે વા કોણે ઉક્ખિપિત્વા અન્તરવાસકસ્સ ઉપરિ લગ્ગેન્તિ, અન્તો વા એકં કાસાવં તથા નિવાસેત્વા બહિ અપરં નિવાસેન્તિ, સબ્બં ન વટ્ટતિ. ગિલાનો પન અન્તોકાસાવસ્સ ઓવટ્ટિકં દસ્સેત્વા અપરં ઉપરિ નિવાસેતું લભતિ, અગિલાનેન દ્વે નિવાસેન્તેન સગુણં કત્વા નિવાસેતબ્બાનિ.

૪૩. ‘‘ન , ભિક્ખવે, ઉભતોકાજં હરિતબ્બં, યો હરેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા’’તિ (ચૂળવ॰ ૨૮૧) વચનતો ઉભતોકાજં હરિતું ન વટ્ટતિ. ‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, એકતોકાજં અન્તરાકાજં સીસભારં ખન્ધભારં કટિભારં ઓલમ્બક’’ન્તિ વચનતો એકતોકાજાદિં હરિતું વટ્ટતિ.

૪૪. ‘‘ન, ભિક્ખવે, દીઘં દન્તકટ્ઠં ખાદિતબ્બં, યો ખાદેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા’’તિ (ચૂળવ॰ ૨૮૨) વચનતો ન દીઘં દન્તકટ્ઠં ખાદિતબ્બં. ‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, અટ્ઠઙ્ગુલપરમં દન્તકટ્ઠં. અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, ચતુરઙ્ગુલપચ્છિમં દન્તકટ્ઠ’’ન્તિ (ચૂળવ॰ ૨૮૨) વચનતો મનુસ્સાનં પમાણઙ્ગુલેન અટ્ઠઙ્ગુલપરમં ચતુરઙ્ગુલપચ્છિમઞ્ચ દન્તકટ્ઠં ખાદિતબ્બં.

૪૫. ‘‘ન, ભિક્ખવે, રુક્ખો અભિરુહિતબ્બો, યો અભિરુહેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સ. અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, સતિ કરણીયે પોરિસં રુક્ખં અભિરુહિતું આપદાસુ યાવદત્થ’’ન્તિ (ચૂળવ॰ ૨૮૪) વચનતો ન રુક્ખં અભિરુહિતબ્બં, સુક્ખકટ્ઠગહણાદિકિચ્ચે પન સતિ પુરિસપ્પમાણં અભિરુહિતું વટ્ટતિ. **આપદાસૂ**તિ વાળમિગાદયો વા દિસ્વા મગ્ગમૂળ્હો વા દિસા ઓલોકેતુકામો હુત્વા દવડાહં વા ઉદકોઘં વા આગચ્છન્તં દિસ્વા અતિઉચ્ચમ્પિ રુક્ખં આરોહિતું વટ્ટતિ.

૪૬. ‘‘ન, ભિક્ખવે, બુદ્ધવચનં છન્દસો આરોપેતબ્બં, યો આરોપેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સ. અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, સકાય નિરુત્તિયા બુદ્ધવચનં પરિયાપુણિતુ’’ન્તિ (ચૂળવ॰ ૨૮૫) વચનતો વેદં વિય બુદ્ધવચનં સક્કટભાસાય વાચનામગ્ગં આરોચેતું ન વટ્ટતિ, સકાય પન માગધિકાય નિરુત્તિયા પરિયાપુણિતબ્બં.

૪૭. ‘‘ન, ભિક્ખવે, લોકાયતં પરિયાપુણિતબ્બં, યો પરિયાપુણેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા’’તિ(ચઊળવ॰ ૨૮૬) આદિવચનતો લોકાયતસઙ્ખાતં ‘‘સબ્બં ઉચ્છિટ્ઠં, સબ્બં અનુચ્છિટ્ઠં, સેતો કાકો, કાળો બકો ઇમિના ચ ઇમિના ચ કારણેના’’તિ એવમાદિનિરત્થકકારણપટિસંયુત્તં તિત્થિયસત્થં નેવ પરિયાપુણિતબ્બં, ન પરસ્સ વાચેતબ્બં. ન ચ તિરચ્છાનવિજ્જા પરિયાપુણિતબ્બા, ન પરસ્સ વાચેતબ્બા.

૪૮. ‘‘ન, ભિક્ખવે, ખિપિતે ‘જીવા’તિ વત્તબ્બો, યો વદેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સ. અનુજાનામિ , ભિક્ખવે, ગિહીનં ‘જીવથ ભન્તે’તિ વુચ્ચમાનેન ‘ચિરં જીવા’તિ વત્તુ’’ન્તિ (ચૂળવ॰ ૨૮૮) વચનતો ખિપિતે ‘‘જીવા’’તિ ન વત્તબ્બં, ગિહિના પન ‘‘જીવથા’’તિ વુચ્ચમાનેન ‘‘ચિરં જીવા’’તિ વત્તું વટ્ટતિ.

૪૯. ‘‘ન, ભિક્ખવે, લસુણં ખાદિતબ્બં, યો ખાદેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સ. અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, આબાધપચ્ચયા લસુણં ખાદિતુ’’ન્તિ (ચૂળવ॰ ૨૮૯) વચનતો આબાધં વિના લસુણં ખાદિતું ન વટ્ટતિ, સૂપસમ્પાકાદીસુ (પાચિ॰ અટ્ઠ॰ ૭૯૭) પક્ખિત્તં પન વટ્ટતિ. તઞ્હિ પચ્ચમાનેસુ મુગ્ગસૂપાદીસુ વા મચ્છમંસવિકતિયા વા તેલે વા બદરસાળવાદીસુ વા અમ્બિલસાકાદીસુ વા ઉત્તરિભઙ્ગેસુ વા યત્થ કત્થચિ અન્તમસો યાગુભત્તેપિ પક્ખિત્તં વટ્ટતિ.

૫૦. ‘‘ન, ભિક્ખવે, અધોતેહિ પાદેહિ સેનાસનં અક્કમિતબ્બં, યો અક્કમેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા’’તિ (ચૂળવ॰ ૩૨૪) વચનતો અધોતેહિ પાદેહિ મઞ્ચપીઠાદિસેનાસનં પરિકમ્મકતા વા ભૂમિ ન અક્કમિતબ્બા. ‘‘ન, ભિક્ખવે, અલ્લેહિ પાદેહિ સેનાસનં અક્કમિતબ્બં, યો અક્કમેય્ય આપત્તિ દુક્કટસ્સા’’તિ (ચૂળવ॰ ૩૨૪) વચનતો યેહિ (ચૂળવ॰ અટ્ઠ॰ ૩૨૪) અક્કન્તટ્ઠાને ઉદકં પઞ્ઞાયતિ, એવરૂપેહિ અલ્લપાદેહિ પરિભણ્ડકતા ભૂમિ વા સેનાસનં વા ન અક્કમિતબ્બં. સચે પન ઉદકસિનેહમત્તમેવ પઞ્ઞાયતિ, ન ઉદકં, વટ્ટતિ. પાદપુઞ્છનિં પન અલ્લપાદેહિપિ અક્કમિતું વટ્ટતિયેવ. ‘‘ન, ભિક્ખવે, સઉપાહનેન સેનાસનં અક્કમિતબ્બં, યો અક્કમેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા’’તિ (ચૂળવ॰ ૩૨૪) વચનતો ધોતપાદેહિ અક્કમિતબ્બટ્ઠાનં સઉપાહનેન અક્કમિતું ન વટ્ટતિ.

‘‘ન, ભિક્ખવે, પરિકમ્મકતાય ભૂમિયા નિટ્ઠુભિતબ્બં, યો નિટ્ઠુભેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા’’તિ (ચૂળવ॰ ૩૨૪) વચનતો પરિકમ્મકતાય ભૂમિયા ન નિટ્ઠુભિતબ્બં. ‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, ખેળમલ્લક’’ન્તિ (ચૂળવ॰ ૩૨૪) એવં અનુઞ્ઞાતે ખેળમલ્લકે નિટ્ઠુભિતબ્બં. ‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, ચોળકેન પલિવેઠેતુ’’ન્તિ (ચૂળવ॰ ૩૨૪) વચનતો સુધાભૂમિયા વા પરિભણ્ડભૂમિયા વા મઞ્ચપીઠં નિક્ખિપન્તેન સચે તટ્ટિકા વા કટસારકો વા નત્થિ, ચોળકેન મઞ્ચપીઠાનં પાદા વેઠેતબ્બા, તસ્મિં અસતિ પણ્ણમ્પિ અત્થરિતું વટ્ટતિ, કિઞ્ચિ અનત્થરિત્વા ઠપેન્તસ્સ પન દુક્કટં. યદિ પન તત્થ નેવાસિકા અનત્થતાય ભૂમિયાપિ ઠપેન્તિ, અધોતપાદેહિપિ વળઞ્જેન્તિ, તથેવ વળઞ્જેતું વટ્ટતિ.

‘‘ન , ભિક્ખવે, પરિકમ્મકતા ભિત્તિ અપસ્સેતબ્બા, યો અપસ્સેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા’’તિ (ચૂળવ॰ ૩૨૪) વચનતો પરિકમ્મકતા ભિત્તિ સેતભિત્તિ વા હોતુ ચિત્તકમ્મકતા વા, ન અપસ્સેતબ્બા. ન કેવલઞ્ચ ભિત્તિમેવ, દ્વારમ્પિ વાતપાનમ્પિ અપસ્સેનફલકમ્પિ પાસાણત્થમ્ભમ્પિ રુક્ખત્થમ્ભમ્પિ ચીવરેન વા યેન કેનચિ અપ્પટિચ્છાદેત્વા અપસ્સિતું ન લભતિ. ‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે , પચ્ચત્થરિત્વા નિપજ્જિતુ’’ન્તિ (ચૂળવ॰ ૩૨૫) વચનતો પન ધોતપાદેહિ અક્કમિતબ્બં, પરિભણ્ડકતં ભૂમિં વા ભૂમત્થરણં સેનાસનં વા સઙ્ઘિકમઞ્ચપીઠં વા અત્તનો સન્તકેન પચ્ચત્થરણેન પચ્ચત્થરિત્વાવ નિપજ્જિતબ્બં. સચે નિદ્દાયતોપિ પચ્ચત્થરણે સઙ્કુટિતે કોચિ સરીરાવયવો મઞ્ચં વા પીઠં વા ફુસતિ, આપત્તિયેવ, લોમેસુ પન ફુસન્તેસુ લોમગણનાય આપત્તિયો. પરિભોગસીસેન અપસ્સયન્તસ્સપિ એસેવ નયો. હત્થતલપાદતલેહિ પન ફુસિતું અક્કમિતું વા વટ્ટતિ, મઞ્ચં વા પીઠં વા હરન્તસ્સ કાયે પટિહઞ્ઞતિ, અનાપત્તિ.

૫૧. ‘‘દસયિમે, ભિક્ખવે, અવન્દિયા. પુરેઉપસમ્પન્નેન પચ્છુપસમ્પન્નો અવન્દિયો, અનુપસમ્પન્નો અવન્દિયો, નાનાસંવાસકો વુડ્ઢતરો અધમ્મવાદી અવન્દિયો, માતુગામો અવન્દિયો, પણ્ડકો અવન્દિયો, પારિવાસિકો અવન્દિયો, મૂલાયપટિકસ્સનારહો અવન્દિયો, માનત્તારહો અવન્દિયો, માનત્તચારિકો અવન્દિયો, અબ્ભાનારહો અવન્દિયો’’તિ (ચૂળવ॰ ૩૧૨) વચનતો ઇમે દસ અવન્દિયાતિ વેદિતબ્બા.

‘‘પચ્છુપસમ્પન્નેન પુરેઉપસમ્પન્નો વન્દિયો, નાનાસંવાસકો વુડ્ઢતરો ધમ્મવાદી વન્દિયો, તથાગતો અરહં સમ્માસમ્બુદ્ધો વન્દિયો’’તિ (ચૂળવ॰ ૩૧૨) – વચનતો ઇમે તયો વન્દિતબ્બા.

૫૨. ‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, તીણિ તૂલાનિ રુક્ખતૂલં લતાતૂલં પોટકીતૂલ’’ન્તિ (ચૂળવ॰ ૨૯૭) વચનતો ઇમાનિ તીણિ તૂલાનિ કપ્પિયાનિ. તત્થ (ચૂળવ॰ અટ્ઠ॰ ૨૯૭) **રુક્ખતૂલ**ન્તિ સિમ્બલિરુક્ખાદીનં યેસં કેસઞ્ચિ રુક્ખાનં તૂલં. **લતાતૂલ**ન્તિ ખીરવલ્લિઆદીનં યાસં કાસઞ્ચિ વલ્લીનં તૂલં. **પોટકીતૂલ**ન્તિ પોટકીતિણાદીનં યેસં કેસઞ્ચિ તિણજાતિકાનં અન્તમસો ઉચ્છુનળાદીનમ્પિ તૂલં. એતેહિ તીહિ સબ્બભૂતગામા સઙ્ગહિતા હોન્તિ. રુક્ખવલ્લિતિણજાતિયો હિ મુઞ્ચિત્વા અઞ્ઞો ભૂતગામો નામ નત્થિ, તસ્મા યસ્સ કસ્સચિ ભૂતગામસ્સ તૂલં બિમ્બોહને વટ્ટતિ. ભિસિં પન પાપુણિત્વા સબ્બમેતં અકપ્પિયતૂલન્તિ વુચ્ચતિ. ન કેવલઞ્ચ બિમ્બોહને એતં તૂલમેવ, હંસમોરાદીનં સબ્બસકુણાનં સીહાદીનં સબ્બચતુપ્પદાનઞ્ચ લોમમ્પિ વટ્ટતિ, પિયઙ્ગુપુપ્ફબકુલપુપ્ફાદીનં પન યં કિઞ્ચિ પુપ્ફં ન વટ્ટતિ. તમાલપત્તં સુદ્ધમેવ ન વટ્ટતિ, મિસ્સકં પન વટ્ટતિ, ભિસીનં અનુઞ્ઞાતં પઞ્ચવિધં ઉણ્ણાદિતૂલમ્પિ વટ્ટતિ.

૫૩. ‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, પઞ્ચ ભિસિયો ઉણ્ણભિસિં ચોળભિસિં વાકભિસિં તિણભિસિં પણ્ણભિસિ’’ન્તિ (ચૂળવ॰ ૨૯૭) વચનતો પઞ્ચહિ ઉણ્ણાદીહિ પૂરિતા પઞ્ચ ભિસિયો અનુઞ્ઞાતા. તૂલગણનાય હિ એતાસં ગણના

વુત્તા. તત્થ ઉણ્ણગ્ગહણેન ન કેવલં એળકલોમમેવ ગહિતં, ઠપેત્વા પન મનુસ્સલોમં યં કિઞ્ચિ કપ્પિયાકપ્પિયમંસજાતીનં પક્ખિચતુપ્પદાનં લોમં સબ્બં ઇધ ઉણ્ણગ્ગહણેનેવ ગહિતં. તસ્મા છન્નં ચીવરાનં છન્નં અનુલોમચીવરાનઞ્ચ અઞ્ઞતરેન ભિસિચ્છવિં કત્વા તં સબ્બં પક્ખિપિત્વા ભિસિં કાતું વટ્ટતિ. એળકલોમાનિ પન અપક્ખિપિત્વા કમ્બલમેવ ચતુગ્ગુણં પઞ્ચગુણં વા પક્ખિપિત્વા કતાપિ **ઉણ્ણભિસિ**સઙ્ખ્યમેવ ગચ્છતિ.

ચોળભિસિઆદીસુ યં કિઞ્ચિ નવચોળં વા પુરાણચોળં વા સંહરિત્વા અન્તો પક્ખિપિત્વા વા કતા ચોળભિસિ. યં કિઞ્ચિ વાકં પક્ખિપિત્વા કતા **વાકભિસિ**. યં કિઞ્ચિ તિણં પક્ખિપિત્વા કતા **તિણભિસિ**. અઞ્ઞત્ર સુદ્ધતમાલપત્તા યં કિઞ્ચિ પણ્ણં પક્ખિપિત્વા કતા **પણ્ણભિસી**તિ વેદિતબ્બા. તમાલપત્તં પન અઞ્ઞેન મિસ્સમેવ વટ્ટતિ. સુદ્ધં ન વટ્ટતિ. યં પનેતં ઉણ્ણાદિપઞ્ચવિધં તૂલં ભિસિયં વટ્ટતિ, તં મસૂરકેપિ વટ્ટતીતિ **કુરુન્દિયં** વુત્તં. એતેન મસૂરકં પરિભુઞ્જિતું વટ્ટતીતિ સિદ્ધં હોતિ. ભિસિયા પમાણનિયમો નત્થિ, મઞ્ચભિસિ પીઠભિસિ ભૂમત્થરણભિસિ ચઙ્કમનભિસિ પાદપુઞ્છનભિસીતિ એતાસં અનુરૂપતો સલ્લક્ખેત્વા અત્તનો રુચિવસેન પમાણં કાતબ્બં. બિમ્બોહનં પન પમાણયુત્તમેવ વટ્ટતિ.

૫૪. ''ન, ભિક્ખવે, અડ્ઢકાયિકાનિ બિમ્બોહનાનિ ધારેતબ્બાનિ, યો ધારેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (ચૂળવ॰ ૨૯૭) યેસુ કટિતો પટ્ઠાય યાવ સીસં ઉપદહન્તિ, તાદિસાનિ ઉપડ્ઢકાયપ્પમાણાનિ બિમ્બોહનાનિ પટિક્ખિપિત્વા ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, સીસપ્પમાણં બિમ્બોહન''ન્તિ (ચૂળવ॰ ૨૯૭) સીસપ્પમાણં અનુઞ્ઞાતં. **સીસપ્પમાણં** નામ યસ્સ વિત્થારતો તીસુ કણ્ણેસુ દ્વિન્નં કણ્ણાનં અન્તરં મિનિયમાનં વિદત્થિ ચેવ ચતુરઙ્ગુલઞ્ચ હોતિ, મજ્ઝટ્ઠાનં મુટ્ઠિરતનં હોતિ. ''દીઘતો પન દિયડ્ઢરતનં વા દ્વિરતનં વા''તિ **કુરુન્દિયં** વુત્તં. અયં સીસપ્પમાણસ્સ ઉક્કટ્ઠપરિચ્છેદો, ઇતો ઉદ્ધં ન વટ્ટતિ, હેટ્ઠા વટ્ટતિ . અગિલાનસ્સ સીસૂપધાનઞ્ચ પાદૂપધાનઞ્ચાતિ દ્વયમેવ વટ્ટતિ, ગિલાનસ્સ બિમ્બોહનાનિ સન્થરિત્વા ઉપરિ પચ્ચત્થરણં દત્વા નિપજ્જિતુમ્પિ વટ્ટતિ. ''યાનિ પન ભિસીનં અનુઞ્ઞાતાનિ પઞ્ચ કપ્પિયતૂલાનિ, તેહિ બિમ્બોહનં મહન્તમ્પિ વટ્ટતી''તિ ફુસ્સદેવત્થેરો આહ. વિનયધરઉપતિસ્સત્થેરો પન ''બિમ્બોહનં કરિસ્સામીતિ કપ્પિયતૂલં વા અકપ્પિયતૂલં વા પક્ખિપિત્વા કરોન્તસ્સ પમાણમેવ વટ્ટતી''તિ આહ.

૫૫. ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, આસન્દિક''ન્તિ (ચૂળવ॰ ૨૯૭) વચનતો ચતુરસ્સપીઠસઙ્ખાતો આસન્દિકો વટ્ટતિ, સો ચ ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, ઉચ્ચકમ્પિ આસન્દિક''ન્તિ (ચૂળવ॰ ૨૯૭) વચનતો અટ્ઠઙ્ગુલતો ઉચ્ચપાદકોપિ વટ્ટતિ. એકતોભાગેન દીઘપીઠમેવ હિ અટ્ઠઙ્ગુલતો ઉચ્ચપાદકં ન વટ્ટતિ, તસ્મા ચતુરસ્સપીઠં પમાણાતિક્કન્તમ્પિ વટ્ટતિ. ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, સત્તઙ્ગ''ન્તિ (ચૂળવ॰ ૨૯૭) વચનતો તીસુ દિસાસુ અપસ્સયં કત્વા કતમઞ્ચોપિ વટ્ટતિ. ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, ઉચ્ચકમ્પિ સત્તઙ્ગ''ન્તિ (ચૂળવ॰ ૨૯૭) વચનતો અયમ્પિ પમાણાતિક્કન્તો ચ વટ્ટતિ. ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, ભદ્દપીઠ''ન્તિઆદિના (ચૂળવ॰ ૨૯૭) પાળિયં અનુઞ્ઞાતં વેત્તમયપીઠં પિલોતિકાબદ્ધપીઠં દારુપટ્ટિકાય ઉપરિ પાદે ઠપેત્વા ભોજનફલકં વિય કતં એળકપાદપીઠં આમલકાકારેન યોજિતં બહુપાદકં આમણ્ડકવટ્ટિકપીઠં પલાલપીઠં ફલકપીઠઞ્ચ પાળિયં અનાગતઞ્ચ અઞ્ઞમ્પિ યં કિઞ્ચિ દારુમયપીઠં વટ્ટતિ.

''ન, ભિક્ખવે, ઉચ્ચે મઞ્ચે સયિતબ્બં, યો સયેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (ચૂળવ॰ ૨૯૭) વચનતો પમણાતિક્કન્તે મઞ્ચે સયન્તસ્સ દુક્કટં, તં પન કરોન્તસ્સ કારાપેન્તસ્સ ચ છેદનકં પાચિત્તિયં. અઞ્ઞેન કતં પટિલભિત્વા પરિભુઞ્જન્તેન છિન્દિત્વા પરિભુઞ્જિતબ્બં. સચે ન છિન્દિતુકામો હોતિ, ભૂમિયં નિખનિત્વા પમાણં ઉપરિ

દસ્સેતિ, ઉત્તાનકં વા કત્વા પરિભુઞ્જતિ, ઉક્ખિપિત્વા તુલાસઙ્ઘાટે ઠપેત્વા અટ્ટં કત્વા પરિભુઞ્જતિ, વટ્ટતિ. ‘‘ન, ભિક્ખવે, ઉચ્ચા મઞ્ચપટિપાદકા ધારેતબ્બા, યો ધારેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સ. અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, અટ્ઠઙ્ગુલપરમં મઞ્ચપટિપાદક’’ન્તિ (ચૂળવ॰ ૨૯૭) વચનતો મનુસ્સાનં પમાણઙ્ગુલેન અટ્ઠઙ્ગુલપરમોવ મઞ્ચપટિપાદકો વટ્ટતિ, તતો ઉદ્ધં ન વટ્ટતિ.

૫૬. ‘‘ન , ભિક્ખવે, ઉચ્ચાસયનમહાસયનાનિ ધારેતબ્બાનિ, સેય્યથિદં, આસન્દિ પલ્લઙ્કો ગોનકો ચિત્તકો પટિકા પટલિકા તૂલિકા વિકતિકા ઉદ્દલોમિ એકન્તલોમિ કટ્ટિસ્સં કોસેય્યં કુત્તકં હત્થત્થરં અસ્સત્થરં રથત્થરં અજિનપવેણી કદલિમિગપવરપચ્ચત્થરણં સઉત્તરચ્છદં ઉભતોલોહિતકૂપધાનં, યો ધારેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા’’તિ (મહાવ॰ ૨૫૪) વચનતો ઉચ્ચાસયનમહાસયનાનિ ન વટ્ટન્તિ. તત્થ (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૨૫૪) **ઉચ્ચાસયનં** નામ પમાણાતિક્કન્તં મઞ્ચં. **મહાસયનં** નામ અકપ્પિયત્થરણં. આસન્દિઆદીસુ **આસન્દી**તિ પમાણાતિક્કન્તાસનં. **પલ્લઙ્કો**તિ પાદેસુ વાળરૂપાનિ ઠપેત્વા કતો. **ગોનકો**તિ દીઘલોમકો મહાકોજવો. ચતુરઙ્ગુલાધિકાનિ કિર તસ્સ લોમાનિ. **ચિત્તકો**તિ રતનચિત્રઉણ્ણામયત્થરકો. **પટિકા**તિ ઉણ્ણામયો સેતત્થરકો. **પટલિકા**તિ ઘનપુપ્ફકો ઉણ્ણામયલોમત્થરકો, યો ‘‘આમલકપટો’’તિપિ વુચ્ચતિ. **તૂલિકા**તિ પકતિતૂલિકાયેવ. **વિકતિકા**તિ સીહબ્યગ્ઘાદિરૂપવિચિત્રો ઉણ્ણામયત્થરકો. **ઉદ્દલોમી**તિ એકતો ઉગ્ગતલોમં ઉણ્ણામયત્થરણં. **એકન્તલોમી**તિ ઉભતો ઉગ્ગતલોમં ઉણ્ણામયત્થરણં. **કટ્ટિસ્સ**ન્તિ રતનપરિસિબ્બિતં કોસેય્યકટ્ટિસ્સમયં પચ્ચત્થરણં. **કોસેય્ય**ન્તિ રતનપરિસિબ્બિતં કોસિયસુત્તમયં પચ્ચત્થરણં, સુદ્ધકોસેય્યં પન વટ્ટતિ.

કુત્તકન્તિ સોળસન્નં નાટકિત્થીનં ઠત્વા નચ્ચનયોગ્ગં ઉણ્ણામયત્થરણં. **હત્થત્થરઅસ્સત્થરા** હત્થિઅસ્સપિટ્ઠીસુ અત્થરણકઅત્થરણા એવ. રથત્થરેપિ એસેવ નયો. **અજિનપવેણી**તિ અજિનચમ્મેહિ મઞ્ચપ્પમાણેન સિબ્બિત્વા કતા પવેણી. **કદલિમિગપવરપચ્ચત્થરણ**ન્તિ કદલિમિગચમ્મં નામ અત્થિ, તેન કતં પવરપચ્ચત્થરણન્તિ અત્થો. તં કિર સેતવત્થસ્સ ઉપરિ કદલિમિગચમ્મં પત્થરિત્વા સિબ્બિત્વા કરોન્તિ. **સઉત્તરચ્છદ**ન્તિ સહ ઉત્તરચ્છદેન, ઉપરિબદ્ધેન રત્તવિતાનેન સદ્ધિન્તિ અત્થો. સેતવિતાનમ્પિ હેટ્ઠા અકપ્પિયપચ્ચત્થરણે સતિ ન વટ્ટતિ, અસતિ પન વટ્ટતિ. **ઉભતોલોહિતકૂપધાન**ન્તિ સીસૂપધાનઞ્ચ પાદૂપધાનઞ્ચાતિ મઞ્ચસ્સ ઉભતોલોહિતકૂપધાનં, એતં ન કપ્પતિ. યં પન એકમેવ ઉપધાનં ઉભોસુ પસ્સેસુ રત્તં વા હોતુ પદુમવણ્ણં વા વિચિત્રં વા, સચે પમાણયુત્તં, વટ્ટતિ, મહાઉપધાનં પન પટિક્ખિત્તં. ગોનકાદીનિ (ચૂળવ॰ અટ્ઠ॰ ૩૨૦) સઙ્ઘિકવિહારે વા પુગ્ગલિકવિહારે વા મઞ્ચપીઠકેસુ અત્થરિત્વા પરિભુઞ્જિતું ન વટ્ટન્તિ, ધમ્માસને પન ગિહિવિકતનીહારેન લબ્ભન્તિ, તત્રાપિ નિપજ્જિતું ન વટ્ટતિ.

‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, ઠપેત્વા તીણિ આસન્દિં પલ્લઙ્કં તૂલિકં ગિહિવિકતં અભિનિસીદિતું, ન ત્વેવ અભિનિપજ્જિતુ’’ન્તિ (ચૂળવ॰ ૩૧૪) – વચનતો આસન્દાદિત્તયં ઠપેત્વા અવસેસેસુ ગોનકાદીસુ ગિહિવિકતેસુ ધમ્માસને વા ભત્તગ્ગે વા અન્તરઘરે વા નિસીદિતું વટ્ટતિ, નિપજ્જિતું ન વટ્ટતિ. તૂલોનદ્ધં પન મઞ્ચપીઠં ભત્તગ્ગે અન્તરઘરેયેવ નિસીદિતું વટ્ટતિ, તત્થાપિ નિપજ્જિતું વટ્ટતિ. તૂલોનદ્ધં પન મઞ્ચપીઠં કારાપેન્તસ્સપિ ઉદ્દાલનકં પાચિત્તિયં.

‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, ઓનદ્ધમઞ્ચં ઓનદ્ધપીઠ’’ન્તિ (ચૂળવ॰ ૨૯૭) વચનતો પન ચમ્માદીહિ ઓનદ્ધં મઞ્ચપીઠં વટ્ટતિ. ‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, પાવારં. અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, કોસેય્યપાવારં. અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, કોજવં. અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, કમ્બલ’’ન્તિ (મહાવ॰ ૩૩૭-૩૩૮) – વચનતો પાવારાદીનિ સઙ્ઘિકાનિ વા હોન્તુ

પુગ્ગલિકાનિ વા, યથાસુખં વિહારે વા અન્તરઘરે વા યત્થ કત્થચિ પરિભુઞ્જિતું વટ્ટન્તિ. કોજવં પનેત્થ પકતિકોજવમેવ વટ્ટતિ, મહાપિટ્ઠિયકોજવં ન વટ્ટતિ.

''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, સબ્બં પાસાદપરિભોગ''ન્તિ (ચૂળવ॰ ૩૨૦) વચનતો સુવણ્ણરજતાદિવિચિત્રાનિ (ચૂળવ॰ અટ્ઠ॰ ૩૨૦) કવાટાનિ મઞ્ચપીઠાનિ તાલવણ્ટાનિ સુવણ્ણરજતયોનિ પાનીયઘટપાનીયસરાવાનિ, યં કિઞ્ચિ ચિત્તકમ્મકતં, સબ્બં સેનાસનપરિભોગે વટ્ટતિ. ''પાસાદસ્સ દાસિદાસં ખેત્તવત્થું ગોમહિંસં દેમા''તિ વદન્તિ, પાટેક્કં ગહણકિચ્ચં નત્થિ, પાસાદે પટિગ્ગહિતે પટિગ્ગહિતમેવ હોતિ.

''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, એકપલાસિકં ઉપાહનં... ન, ભિક્ખવે, દિગુણા ઉપાહના ધારેતબ્બા... ન તિગુણા ઉપાહના ધારેતબ્બા... ન ગુણઙ્ગુણૂપાહના ધારેતબ્બા... યો ધારેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (મહાવ॰ ૨૪૫) – વચનતો એકપટલાયેવ ઉપાહના વટ્ટતિ, દ્વિપટલા પન તિપટલા ન વટ્ટતિયેવ. **ગુણઙ્ગુણૂપાહના** (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૨૪૫) નામ ચતુપટલતો પટ્ઠાય વુચ્ચતિ, સા પન મજ્ઝિમદેસેયેવ ન વટ્ટતિ. ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, સબ્બપચ્ચન્તિમેસુ જનપદેસુ ગુણઙ્ગુણૂપાહન''ન્તિ (મહાવ॰ ૨૫૯) – વચનતો પચ્ચન્તિમેસુ જનપદેસુ ગુણઙ્ગુણૂપાહના નવા વા હોતુ પરિભુત્તા વા, વટ્ટતિ. મજ્ઝિમદેસે પન ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, ઓમુક્કં ગુણઙ્ગુણૂપાહનં. ન, ભિક્ખવે, નવા ગુણઙ્ગુણૂપાહના ધારેતબ્બા, યો ધારેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (મહાવ॰ ૨૪૭) વચનતો પટિમુઞ્ચિત્વા અપનીતા પરિભુત્તાયેવ ગુણઙ્ગુણૂપાહના વટ્ટતિ, અપરિભુત્તા પટિક્ખિત્તાયેવ. એકપટલા પન પરિભુત્તા વા હોતુ અપરિભુત્તા વા, સબ્બત્થ વટ્ટતિ. એત્થ ચ મનુસ્સચમ્મં ઠપેત્વા યેન કેનચિ ચમ્મેન કતા ઉપાહના વટ્ટતિ. ઉપાહનકોસકસત્થકકોસકકુઞ્ચિકકોસકેસુપિ એસેવ નયો.

''ન , ભિક્ખવે, સબ્બનીલિકા ઉપાહના ધારેતબ્બા... ન સબ્બપીતિકા ઉપાહના ધારેતબ્બા... ન સબ્બલોહિતિકા ઉપાહના ધારેતબ્બા... ન સબ્બમઞ્જિટ્ઠિકા ઉપાહના ધારેતબ્બા... ન સબ્બકણ્હા ઉપાહના ધારેતબ્બા... ન સબ્બમહારઙ્ગરત્તા ઉપાહના ધારેતબ્બા. ન સબ્બમહાનામરત્તા ઉપાહના ધારેતબ્બા, યો ધારેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (મહાવ॰ ૨૪૬) – વચનતો સબ્બનીલિકાદિ ઉપાહના ન વટ્ટતિ. એત્થ ચ **નીલિકા** ઉમાપુપ્ફવણ્ણા હોતિ. **પીતિકા** કણિકારપુપ્ફવણ્ણા... **લોહિતિકા** જયસુમનપુપ્ફવણ્ણા... **મઞ્જિટ્ઠિકા** મઞ્જિટ્ઠવણ્ણા એવ... **કણ્હા** અદ્દારિટ્ઠકવણ્ણા... **મહારઙ્ગરત્તા** સતપદિપિટ્ઠિવણ્ણા... **મહાનામરત્તા** સમ્ભિન્નવણ્ણા હોતિ પણ્ડુપલાસવણ્ણા. **કુરુન્દિયં** પન ''પદુમપુપ્ફવણ્ણા''તિ વુત્તં. એતાસુ યં કિઞ્ચિ લભિત્વા રજનં ચોળકેન પુઞ્છિત્વા વણ્ણં ભિન્દિત્વા ધારેતું વટ્ટતિ, અપ્પમત્તકેપિ ભિન્ને વટ્ટતિયેવ.

''ન, ભિક્ખવે, નીલકવદ્ધિકા ઉપાહના ધારેતબ્બા... ન પીતકવદ્ધિકા ઉપાહના ધારેતબ્બા... ન લોહિતકવદ્ધિકા ઉપાહના ધારેતબ્બા... ન મઞ્જિટ્ઠિકવદ્ધિકા ઉપાહના ધારેતબ્બા... ન કણ્હવદ્ધિકા ઉપાહના ધારેતબ્બા... ન મહારઙ્ગરત્તવદ્ધિકા ઉપાહના ધારેતબ્બા... ન મહાનામરત્તવદ્ધિકા ઉપાહના ધારેતબ્બા... યો ધારેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (મહાવ॰ ૨૪૬) – વચનતો યાસં વદ્ધાયેવ નીલાદિવણ્ણા હોન્તિ, તાપિ ન વટ્ટન્તિ, વણ્ણભેદં પન કત્વા ધારેતું વટ્ટતિ.

''ન, ભિક્ખવે, ખલ્લકબદ્ધા ઉપાહના ધારેતબ્બા... ન પુટબદ્ધા ઉપાહના ધારેતબ્બા... ન પાલિગુણ્ઠિમા ઉપાહના ધારેતબ્બા... ન તૂલપુણ્ણિકા ઉપાહના ધારેતબ્બા... ન તિત્તિરપત્તિકા ઉપાહના ધારેતબ્બા... ન મેણ્ડવિસાણવદ્ધિકા ઉપાહના ધારેતબ્બા... ન અજવિસાણવદ્ધિકા ઉપાહના ધારેતબ્બા... ન વિચ્છિકાળિકા ઉપાહના

ધારેતબ્બા… ન મોરપિઞ્છપરિસિબ્બિતા ઉપાહના ધારેતબ્બા… ન ચિત્રા ઉપાહના ધારેતબ્બા, યો ધારેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (મહાવ॰ ૨૪૬) – વચનતો ખલ્લકબદ્ધાદિ ઉપાહનાપિ ન વટ્ટતિ. તત્થ **ખલ્લકબદ્ધા**તિ પણ્હિપિધાનત્થં તલે ખલ્લકં બન્ધિત્વા કતા. **પુટબદ્ધા**તિ યોનકઉપાહના વુચ્ચતિ, યા યાવ જઙ્ઘતો સબ્બપાદં પટિચ્છાદેતિ. **પાલિગુણ્ઠિમા**તિ પલિગુણ્ઠિત્વા કતા, ઉપરિ પાદમત્તમેવ પટિચ્છાદેતિ, ન જઙ્ઘં. **તૂલપુણ્ણિકા**તિ તૂલપિચુના પૂરેત્વા કતા. **તિત્તિરપત્તિકા**તિ તિત્તિરપત્તસદિસા વિચિત્રબદ્ધા. **મેણ્ડવિસાણવદ્ધિકા**તિ કણ્ણિકટ્ઠાને મેણ્ડકસિઙ્ગસણ્ઠાને વદ્ધે યોજેત્વા કતા. **અજવિસાણવદ્ધિકા**દીસુપિ એસેવ નયો, **વિચ્છિકાળિકા**પિ તત્થેવ વિચ્છિકનઙ્ગુટ્ઠસણ્ઠાને વદ્ધે યોજેત્વા કતા. **મોરપિઞ્છપરિસિબ્બિતા**તિ તલેસુ વા વદ્ધેસુ વા મોરપિઞ્છેહિ સુત્તકસદિસેહિ પરિસિબ્બિતા. **ચિત્રા**તિ વિચિત્રા. એતાસુ યં કિઞ્ચિ લભિત્વા સચે તાનિ ખલ્લકાદીનિ અપનેત્વા સક્કા હોન્તિ વળઞ્જિતું, વળઞ્જેતબ્બા. તેસુ પન સતિ વળઞ્જન્તસ્સ દુક્કટં.

''ન, ભિક્ખવે, સીહચમ્મપરિક્ખટા ઉપાહના ધારેતબ્બા… ન બ્યગ્ઘચમ્મપરિક્ખટા ઉપાહના ધારેતબ્બા… ન દીપિચમ્મપરિક્ખટા ઉપાહના ધારેતબ્બા… ન અજિનચમ્મપરિક્ખટા ઉપાહના ધારેતબ્બા… ન ઉદ્દચમ્મપરિક્ખટા ઉપાહના ધારેતબ્બા… ન મજ્જારચમ્મપરિક્ખટા ઉપાહના ધારેતબ્બા… ન કાળકચમ્મપરિક્ખટા ઉપાહના ધારેતબ્બા… ન લુવકચમ્મપરિક્ખટા ઉપાહના ધારેતબ્બા, યો ધારેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (મહાવ॰ ૨૪૬) – વચનતો સીહચમ્માદિપરિક્ખટાપિ ઉપાહના ન વટ્ટતિ. તત્થ **સીહચમ્મપરિક્ખટા** નામ પરિયન્તેસુ ચીવરે અનુવાતં વિય સીહચમ્મં યોજેત્વા કતા. એસ નયો સબ્બત્થ. **લુવકચમ્મપરિક્ખટા**તિ પક્ખિબિળાલચમ્મપરિક્ખટા. એતાસુપિ યા કાચિ તં ચમ્મં અપનેત્વા ધારેતબ્બા.

''ન, ભિક્ખવે, કટ્ઠપાદુકા ધારેતબ્બા… ન તાલપત્તપાદુકા… ન વેળુપત્તપાદુકા, ન તિણપાદુકા… ન મુઞ્જપાદુકા, ન પબ્બજપાદુકા… ન હિન્તાલપાદુકા, ન કમલપાદુકા… ન કમ્બલપાદુકા… ન સોવણ્ણપાદુકા… ન રૂપિયમયા પાદુકા… ન મણિમયા… ન વેળુરિયમયા… ન ફલિકમયા … ન કંસમયા… ન કાચમયા… ન તિપુમયા… ન સીસમયા… ન તમ્બલોહમયા… ન કાચિ સઙ્કમનીયા પાદુકા ધારેતબ્બા, યો ધારેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (મહાવ॰ ૨૫૦-૨૫૧) – વચનતો યેન કેનચિ તિણેન વા અઞ્ઞેન વા કતા યા કાચિ સઙ્કમનીયા પાદુકા ન ધારેતબ્બા. ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, તિસ્સો પાદુકા ધુવટ્ઠાનિયા અસઙ્કમનીયાયો, વચ્ચપાદુકં પસ્સાવપાદુકં આચમનપાદુક''ન્તિ (મહાવ॰ ૨૫૧) – વચનતો પન ભૂમિયં સુપ્પતિટ્ઠિતા નિચ્ચલા અસંહારિયા વચ્ચપાદુકાદી તિસ્સો પાદુકા પરિભુઞ્જિતું વટ્ટન્તિ.

''ન, ભિક્ખવે, સઉપાહનેન ગામો પવિસિતબ્બો, યો પવિસેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (મહાવ॰ ૨૫૯) વચનતો સઉપાહનેન ગામો ન પવિસિતબ્બો. ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, ગિલાનેન ભિક્ખુના સઉપાહનેન ગામં પવિસિતુ''ન્તિ (મહાવ॰ ૨૫૬) વચનતો પન યસ્સ પાદા વા ફાલિતા પાદખીલા વા આબાધો પાદા વા દુક્ખા હોન્તિ, યો ન સક્કોતિ અનુપાહનો ગામં પવિસિતું, એવરૂપેન ગિલાનેન સઉપાહનેન ગામં પવિસિતું વટ્ટતિ. ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, અજ્ઝારામે ઉપાહનં ધારેતું ઉક્કં પદીપં કત્તરદણ્ડ''ન્તિ (મહાવ॰ ૨૪૯) વચનતો અજ્ઝારામે અગિલાનસ્સપિ ઉપાહનં ધારેતું વટ્ટતિ.

''ન, ભિક્ખવે, આચરિયેસુ આચરિયમત્તેસુ ઉપજ્ઝાયેસુ ઉપજ્ઝાયમત્તેસુ અનુપાહનેસુ ચઙ્કમમાનેસુ સઉપાહનેન ચઙ્કમિતબ્બં, યો ચઙ્કમેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (મહાવ॰ ૨૪૮) – વચનતો આચરિયાદીસુ અનુપાહનેસુ ચઙ્કમન્તેસુ સઉપાહનેન ન ચઙ્કમિતબ્બં. એત્થ (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૨૪૮) ચ પબ્બજ્જાચરિયો

ઉપસમ્પદાચરિયો નિસ્સયાચરિયો ઉદ્દેસાચરિયોતિ ઇમે ચત્તારોપિ ઇધ **આચરિયા** એવ. અવસ્સિકસ્સ છબ્બસ્સો આચરિયમત્તો. સો હિ ચતુવસ્સકાલે તં નિસ્સાય વચ્છતિ. એવં એકવસ્સસ્સ સત્તવસ્સો, દુવસ્સસ્સ અટ્ઠવસ્સો, તિવસ્સસ્સ નવવસ્સો, ચતુવસ્સસ્સ દસવસ્સોતિ ઇમેપિ **આચરિયમત્તા** એવ. ઉપજ્ઝાયસ્સ સન્દિટ્ઠસમ્ભત્તા પન સહાયભિક્ખૂ, યે વા પન કેચિ દસવસ્સેહિ મહન્તતરા, તે સબ્બેપિ **ઉપજ્ઝાયમત્તા** નામ. એત્તકેસુ ભિક્ખૂસુ અનુપાહનેસુ ચઙ્કમન્તેસુ સઉપાહનસ્સ ચઙ્કમતો આપત્તિ.

''ન , ભિક્ખવે, મહાચમ્માનિ ધારેતબ્બાનિ સીહચમ્મં બ્યગ્ઘચમ્મં દીપિચમ્મં, યો ધારેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સ''. ''ન, ભિક્ખવે, ગોચમ્મં ધારેતબ્બં, યો ધારેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સ''. ''ન, ભિક્ખવે, કિઞ્ચિ ચમ્મં ધારેતબ્બં, યો ધારેય્ય, આપત્તિદુક્કટસ્સા''તિ (મહાવ॰ ૨૫૫) – વચનતો મજ્ઝિમદેસે સીહચમ્માદિ યં કિઞ્ચિ ચમ્મં ગહેત્વા પરિહરિતું ન વટ્ટતિ. સીહચમ્માદીનઞ્ચ પરિહરણેયેવ પટિક્ખેપો કતો. ભૂમત્થરણવસેન પન અઞ્ઞત્થ અનીહરન્તેન યં કિઞ્ચિ ચમ્મં પરિભુઞ્જિતું વટ્ટતિ.

''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, સબ્બપચ્ચન્તિમેસુ જનપદેસુ ચમ્માનિ અત્થરણાનિ એળકચમ્મં અજચમ્મં મિગચમ્મ''ન્તિ (મહાવ॰ ૨૫૯) વચનકો પન પચ્ચન્તિમેસુ જનપદેસુ યં કિઞ્ચિ (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૨૫૯) એળકચમ્મઞ્ચ અજચમ્મઞ્ચ અત્થરિત્વા નિપજ્જિતું વા નિસીદિતું વા વટ્ટતિ. મિગચમ્મે એણિમિગો વાતમિગો પસદમિગો કુરુઙ્ગમિગો મિગમાતુકો રોહિતમિગોતિ એતેસંયેવ ચમ્માનિ વટ્ટન્તિ, અઞ્ઞેસં પન –

> મક્કટો કાળસીહો ચ, સરભો કદલીમિગો;
> યે ચ વાળમિગા કેચિ, તેસં ચમ્મં ન વટ્ટતિ.

તત્થ **વાળમિગા**તિ સીહબ્યગ્ઘઅચ્છતરચ્છા. ન કેવલઞ્ચ એતેયેવ, યેસં વા પન ચમ્મં વટ્ટતીતિ વુત્તં, તે ઠપેત્વા અવસેસા અન્તમસો ગોમહિંસસસબિળારાદયોપિ સબ્બે ઇમસ્મિં અત્થે ''વાળમિગા''ત્વેવ વેદિતબ્બા. એતેસઞ્હિ સબ્બેસં પન ચમ્મં ન વટ્ટતિ.

''ન, ભિક્ખવે, યાનેન યાયિતબ્બં, યો યાયેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સ. અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, ગિલાનસ્સ યાન''ન્તિ (મહાવ॰ ૨૫૩) વચનતો અગિલાનેન ભિક્ખુના યાનેન ન ગન્તબ્બં. કતરં પન યાનં કપ્પતિ, કતરં ન કપ્પતીતિ? ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, પુરિસયુત્તં હત્થવટ્ટકં. અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, સિવિકં પાટઙ્કિ''ન્તિ (મહાવ॰ ૨૫૩) વચનતો પુરિસયુત્તં હત્થવટ્ટકં સિવિકા પાટઙ્કી ચ વટ્ટતિ. એત્થ ચ પુરિસયુત્તં ઇત્થિસારથિ વા હોતુ પુરિસસારથિ વા, વટ્ટતિ, ધેનુયુત્તં પન ન વટ્ટતિ. હત્થવટ્ટકં પન ઇત્થિયો વા વટ્ટેન્તુ પુરિસા વા, વટ્ટતિયેવ.

૫૭. ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, અહતાનં દુસ્સાનં અહતકપ્પાનં દિગુણં સઙ્ઘાટિં એકચ્ચિયં ઉત્તરાસઙ્ગં એકચ્ચિયં અન્તરવાસકં, ઉતુદ્ધટાનં દુસ્સાનં ચતુગ્ગુણં સઙ્ઘાટિં દિગુણં ઉત્તરાસઙ્ગં દિગુણં અન્તરવાસકં, પંસુકૂલે યાવદત્થં, પાપણિકે ઉસ્સાહો કરણીયો''તિ (મહાવ॰ ૩૪૮) વચનતો અધોતાનં (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૩૪૮) એકવારં ધોતાનઞ્ચ વત્થાનં દુપટ્ટા સઙ્ઘાટિ કાતબ્બા, ઉત્તરાસઙ્ગો અન્તરવાસકો ચ એકપટ્ટો કાતબ્બો. ઉતુદ્ધટાનં પન હતવત્થાનં પિલોતિકાનં સઙ્ઘાટિ ચતુગ્ગુણા કાતબ્બા, ઉત્તરાસઙ્ગો અન્તરવાસકો ચ દુપટ્ટો કાતબ્બો, પંસુકૂલે પન યથારુચિ કાતબ્બં. અન્તરાપણતો પતિતપિલોતિકચીવરેપિ ઉસ્સાહો કરણીયો, પરિયેસના કાતબ્બા, પરિચ્છેદો પન નત્થિ, પટ્ટસતમ્પિ વટ્ટતિ. સબ્બમિદં સાદિયન્તસ્સ ભિક્ખુનો વુત્તં. તીસુ પન ચીવરેસુ દ્વે વા એકં વા છિન્દિત્વા કાતબ્બં. સચે નપ્પહોતિ, આગન્તુકપત્તં દાતબ્બં. આગન્તુકપત્તઞ્હિ અપ્પહોનકે અનુઞ્ઞાતં. વુત્તઞ્હેતં –

‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, દ્વે છિન્નકાનિ એકં અચ્છિન્નકન્તિ. દ્વે છિન્નકાનિ એકં અચ્છિન્નકં નપ્પહોતિ. ભગવતો એતમત્થં આરોચેસું. અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, દ્વે અચ્છિન્નકાનિ એકં છિન્નકન્તિ. દ્વે અચ્છિન્નકાનિ એકં છિન્નકં નપ્પહોતિ. ભગવતો એતમત્થં આરોચેસું. અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, અન્વાધિકમ્પિ આરોપેતું. ન ચ, ભિક્ખવે, સબ્બં અચ્છિન્નકં ધારેતબ્બં, યો ધારેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા’’તિ (મહાવ॰ ૩૬૦).

તસ્મા સચે પહોતિ આગન્તુકપત્તં, ન વટ્ટતિ, છિન્દિતબ્બમેવ.

‘‘ન, ભિક્ખવે, પોત્થકો નિવાસેતબ્બો, યો નિવાસેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સ. ન, ભિક્ખવે, સબ્બનીલકાનિ ચીવરાનિ ધારેતબ્બાનિ… ન સબ્બપીતકાનિ… ન સબ્બલોહિતકાનિ… ન સબ્બમઞ્જિટ્ઠકાનિ… ન સબ્બકણ્હાનિ… ન સબ્બમહારઙ્ગરત્તાનિ… ન સબ્બમહાનામરત્તાનિ… ન અચ્છિન્નદસાનિ… ન દીઘદસાનિ… ન પુપ્ફદસાનિ… ન ફલદસાનિ ચીવરાનિ ધારેતબ્બાનિ… ન કઞ્ચુકં… ન તિરીટકં… ન વેઠનં ધારેતબ્બં, યો ધારેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા’’તિ (મહાવ॰ ૩૭૧-૩૭૨) – વચનતો પોત્થકાદીનિ ન ધારેતબ્બાનિ. તત્થ (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૩૭૧-૩૭૨) **પોત્થકો**તિ મકચિમયો વુચ્ચતિ, અક્કદુસ્સકદલિદુસ્સએરકદુસ્સાનિપિ પોત્થકગતિકાનેવ. **સબ્બનીલકા**દીનિ રજનં ધોવિત્વા પુન રજિત્વા ધારેતબ્બાનિ. ન સક્કા ચે હોન્તિ ધોવિતું, પચ્ચત્થરણાનિ વા કાતબ્બાનિ. તિપટ્ટચીવરસ્સ વા મજ્ઝે દાતબ્બાનિ. તેસં વણ્ણનાનત્તં ઉપાહનાસુ વુત્તનયમેવ. **અચ્છિન્નદસદીઘદસાનિ** દસા છિન્દિત્વા ધારેતબ્બાનિ. **કઞ્ચુકં** લભિત્વા ફાલેત્વા રજિત્વા પરિભુઞ્જિતું વટ્ટતિ. **વેઠને**પિ એસેવ નયો. **તિરીટકં** પન રુક્ખચ્છલ્લિમયં, તં પાદપુઞ્છનિં કાતું વટ્ટતિ.

૫૮. ‘‘ન, ભિક્ખવે, અધમ્મકમ્મં કાતબ્બં, યો કરેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સ. અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, અધમ્મકમ્મે કયિરમાને પટિક્કોસિતુ’’ન્તિ (મહાવ॰ ૧૫૪) વચનતો અધમ્મકમ્મં ન કાતબ્બં, કયિરમાનઞ્ચ નિવારેતબ્બં. નિવારેન્તેહિ ચ ‘‘અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, ચતૂહિ પઞ્ચહિ પટિક્કોસિતું, દ્વીહિ તીહિ દિટ્ઠિં આવિકાતું, એકેન અધિટ્ઠાતું ‘ન મેતં ખમતી’’તિ (મહાવ॰ ૧૫૪) વચનતો યત્થ નિવારેન્તસ્સ ભિક્ખુનો ઉપદ્દવં કરોન્તિ, તત્થ એકકેન ન નિવારેતબ્બં. સચે ચત્તારો પઞ્ચ વા હોન્તિ, નિવારેતબ્બં. સચે પન દ્વે વા તયો વા હોન્તિ, ‘‘અધમ્મકમ્મં ઇદં, ન મેતં ખમતી’’તિ એવં અઞ્ઞસ્સ સન્તિકે અત્તનો દિટ્ઠિ આવિકાતબ્બા. સચે એકોવ હોતિ, ‘‘ન મેતં ખમતી’’તિ અધિટ્ઠાતબ્બં. સબ્બઞ્ચેતં તેસં અનુપદ્દવત્થાય વુત્તં.

૫૯. ‘‘ન, ભિક્ખવે, અનોકાસકતો ભિક્ખુ આપત્તિયા ચોદેતબ્બો, યો ચોદેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા’’તિ (મહાવ॰ ૧૫૩) વચનતો ચોદેન્તેન ‘‘કરોતુ મે આયસ્મા ઓકાસં, અહં તં વત્તુકામો’’તિ એવં ઓકાસં કારાપેત્વા ચોદેતબ્બો. અધિપ્પાયભેદો પનેત્થ વેદિતબ્બો (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૨.૩૮૯). અયઞ્હિ અધિપ્પાયો નામ ચાવનાધિપ્પાયો અક્કોસાધિપ્પાયો કમ્માધિપ્પાયો વુટ્ઠાનાધિપ્પાયો ઉપોસથપવારણટ્ઠપનાધિપ્પાયો અનુવિજ્જનાધિપ્પાયો ધમ્મકથાધિપ્પાયોતિ અનેકવિધો. તત્થ પુરિમેસુ ચતૂસુ અધિપ્પાયેસુ ઓકાસં અકારાપેન્તસ્સ દુક્કટં, ઓકાસં કારાપેત્વાપિ સમ્મુખા અમૂલકેન પારાજિકેન ચોદેન્તસ્સ સઙ્ઘાદિસેસો, અમૂલકેન સઙ્ઘાદિસેસેન ચોદેન્તસ્સ પાચિત્તિયં, અમૂલિકાય આચારવિપત્તિયા ચોદેન્તસ્સ દુક્કટં, અક્કોસાધિપ્પાયેન વદન્તસ્સ પાચિત્તિયં. અસમ્મુખા પન સત્તહિપિ આપત્તિક્ખન્ધેહિ વદન્તસ્સ દુક્કટં, અસમ્મુખા એવ સત્તવિધમ્પિ કમ્મં કરોન્તસ્સ દુક્કટમેવ. **કુરુન્દિયં** પન ‘‘વુટ્ઠાનાધિપ્પાયેન ‘ત્વં ઇમં નામ આપત્તિં આપન્નો, તં પટિકરોહી’તિ વદન્તસ્સ ઓકાસકિચ્ચં નત્થી’’તિ વુત્તં. ઉપોસથપવારણં ઠપેન્તસ્સપિ ઓકાસકમ્મં નત્થિ, ઠપનખેત્તં પન જાનિતબ્બં ‘‘સુણાતુ મે, ભન્તે, સઙ્ઘો, અજ્જુપોસથો પન્નરસો, યદિ સઙ્ઘસ્સ પત્તકલ્લં, સઙ્ઘો ઉપોસથં કરે’’તિ.

એતસ્મિઞ્હિ **રે**-કારે અનતિક્કન્તેયેવ ઠપેતું લબ્ભતિ, તતો પરં પન **વ્ય**-કારે પત્તે ન લબ્ભતિ. એસ નયો પવારણાય.

અનુવિજ્જકસ્સપિ ઓસટે વત્થુસ્મિં ''અત્થેતં તવા''તિ અનુવિજ્જનાધિપ્પાયેન વદન્તસ્સ ઓકાસકમ્મં નત્થિ. ધમ્મકથિકસ્સપિ ધમ્માસને નિસીદિત્વા ''યો ઇદઞ્ચિદઞ્ચ કરોતિ, અયં ભિક્ખુ અસ્સમણો''તિઆદિના નયેન અનોદિસ્સ ધમ્મં કથેન્તસ્સ ઓકાસકમ્મં નત્થિ. સચે પન ઓદિસ્સ નિયમેત્વા ''અસુકો ચ અસુકો ચ અસ્સમણો અનુપાસકો''તિ કથેતિ, ધમ્માસનતો ઓરોહિત્વા આપત્તિં દેસેત્વા ગન્તબ્બં. ''ન, ભિક્ખવે, સુદ્ધાનં ભિક્ખૂનં અનાપત્તિકાનં અવત્થુસ્મિં અકારણે ઓકાસો કારાપેતબ્બો, યો કારાપેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (મહાવ॰ ૧૫૩) વચનતો સુદ્ધાનં ભિક્ખૂનં અકારણે વત્થુસ્મિં ઓકાસો ન કારેતબ્બો. ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, પુગ્ગલં તુલયિત્વા ઓકાસં કાતુ''ન્તિ (મહાવ॰ ૧૫૩) વચનતો ''ભૂતમેવ નુ ખો આપત્તિં વદતિ, અભૂત''ન્તિ એવં ઉપપરિક્ખિત્વા ઓકાસો કાતબ્બો.

૬૦. ''ન, ભિક્ખવે, સદ્ધાદેય્યં વિનિપાતેતબ્બં, યો વિનિપાતેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (મહાવ॰ ૩૬૧) વચનતો સદ્ધાદેય્યં ન વિનિપાતેતબ્બં. ઠપેત્વા માતાપિતરો (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૩૬૧) સેસઞાતીનં દેન્તોપિ વિનિપાતેતિયેવ, માતાપિતરો પન રજ્જે ઠિતાપિ પત્થયન્તિ, દાતબ્બં.

૬૧. ''ન , ભિક્ખવે, સન્તરુત્તરેન ગામો પવિસિતબ્બો, યો પવિસેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (મહાવ॰ ૩૬૨) વચનતો સન્તરુત્તરેન ગામો ન પવિસિતબ્બો.

૬૨. ''પઞ્ચિમે, ભિક્ખવે, પચ્ચયા સઙ્ઘાટિયા નિક્ખેપાય. ગિલાનો વા હોતિ, વસ્સિકસઙ્કેતં વા હોતિ, નદીપારગતં વા હોતિ, અગ્ગળગુત્તિવિહારો વા હોતિ, અત્થતકથિનં વા હોતિ. ઇમે ખો, ભિક્ખવે, પઞ્ચ પચ્ચયા સઙ્ઘાટિયા નિક્ખેપાયા''તિ (મહાવ॰ ૩૬૨) – વચનતો પન ગહેત્વા ગન્તું અસમત્થો ગિલાનો વા હોતિ, વસ્સિકસઙ્કેતાદીસુ વા અઞ્ઞતરં કારણં, એવરૂપેસુ પચ્ચયેસુ સઙ્ઘાટિં અગ્ગળગુત્તિવિહારે ઠપેત્વા સન્તરુત્તરેન ગન્તું વટ્ટતિ. સબ્બેસ્વેવ હિ એતેસુ ગિલાનવસ્સિકસઙ્કેતનદીપારગમનઅત્થતકથિનભાવેસુ અગ્ગળગુત્તિયેવ પમાણં, ગુત્તે એવ વિહારે નિક્ખિપિત્વા બહિ ગન્તું વટ્ટતિ, નાગુત્તે. આરઞ્ઞકસ્સ પન વિહારો ન સુગુત્તો હોતિ, તેન ભણ્ડુક્ખલિકાય પક્ખિપિત્વા પાસાણસુસિરરુક્ખસુસિરાદીસુ સુપટિચ્છન્નેસુ ઠપેત્વા ગન્તબ્બં. ઉત્તરાસઙ્ગઅન્તરવાસકાનં નિક્ખેપેપિ ઇમેયેવ પઞ્ચ પચ્ચયા વેદિતબ્બા.

૬૩. ''ન, ભિક્ખવે, સમ્બાધસ્સ સામન્તા દ્વઙ્ગુલા સત્થકમ્મં વા વત્થિકમ્મં વા કારાપેતબ્બં, યો કારાપેય્ય, આપત્તિ થુલ્લચ્ચયસ્સા''તિ (મહાવ॰ ૨૭૯) વચનતો યથાપરિચ્છિન્ને ઓકાસે (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૨૭૯) યેન કેનચિ સત્થેન વા સૂચિયા વા કણ્ટકેન વા સત્તિકાય વા પાસાણસક્ખલિકાય વા નખેન વા છિન્દનં વા ફાલનં વા વિજ્ઝનં વા લેખનં વા ન કાતબ્બં, સબ્બઞ્હેતં સત્થકમ્મમેવ હોતિ. યેન કેનચિ પન ચમ્મેન વા વત્થેન વા વત્થિપીળનમ્પિ ન કાતબ્બં, સબ્બઞ્હેતં વત્થિકમ્મમેવ હોતિ. એત્થ ચ ''**સમ્બાધસ્સ સામન્તા દ્વઙ્ગુલા**''તિ ઇદં સત્થકમ્મંયેવ સન્ધાય વુત્તં, વત્થિકમ્મં પન સમ્બાધેયેવ પટિક્ખિત્તં. તત્થ પન ખારં વા દાતું યેન કેનચિ રજ્જુકેન વા બન્ધિતું વટ્ટતિ, યદિ તેન છિજ્જતિ, સુચ્છિન્નં. અણ્ડવુડ્ઢિરોગેપિ સત્થકમ્મં ન વટ્ટતિ, તસ્મા ''અણ્ડં ફાલેત્વા બીજાનિ ઉદ્ધરિત્વા અરોગં કરિસ્સામી''તિ ન કાતબ્બં, અગ્ગિતાપનભેસજ્જલેપનેસુ પન પટિક્ખેપો નત્થિ.

વચ્ચમગ્ગે ભેસજ્જમક્ખિતા આદાનવટ્ટિ વા વેળુનાળિકા વા વટ્ટતિ, યાય ખારકમ્મં વા કરોન્તિ, તેલં વા પવેસેન્તિ.

૬૪. ''ન, ભિક્ખવે, નહાપિતપુબ્બેન ખુરભણ્ડં પરિહરિતબ્બં, યો પરિહરેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (મહાવ॰ ૩૦૩) વચનતો નહાપિતપુબ્બેન (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૩૦૩) ખુરભણ્ડં ગહેત્વા પરિહરિતું ન વટ્ટતિ, અઞ્ઞસ્સ સન્તકેન પન કેસે છેદેતું વટ્ટતિ. સચે વેતનં ગહેત્વા છિન્દતિ, ન વટ્ટતિ. યો અનહાપિતપુબ્બો, તસ્સેવ પરિહરિતું વટ્ટતિ, તં વા અઞ્ઞં વા ગહેત્વા કેસે છેદેતુમ્પિ વટ્ટતિ.

૬૫. ''સઙ્ઘિકાનિ , ભિક્ખવે, બીજાનિ પુગ્ગલિકાય ભૂમિયા રોપિતાનિ ભાગં દત્વા પરિભુઞ્જિતબ્બાનિ. પુગ્ગલિકાનિ બીજાનિ સઙ્ઘિકાય ભૂમિયા રોપિતાનિ ભાગં દત્વા પરિભુઞ્જિતબ્બાની''તિ (મહાવ॰ ૩૦૪) – વચનતો પુગ્ગલિકાય ભૂમિયા સઙ્ઘિકેસુ બીજેસુ રોપિતેસુ સઙ્ઘિકાય ભૂમિયા વા પુગ્ગલિકેસુ બીજેસુ રોપિતેસુ દસમભાગં દત્વા પરિભુઞ્જિતબ્બં. ઇદં કિર જમ્બુદીપે પોરાણકચારિત્તં, તસ્મા દસ કોટ્ઠાસે કત્વા એકો કોટ્ઠાસો ભૂમિસામિકાનં દાતબ્બો.

૬૬. ''સન્તિ, ભિક્ખવે, મગ્ગા કન્તારા અપ્પોદકા અપ્પભક્ખા, ન સુકરા અપાથેય્યેન ગન્તું. અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, પાથેય્યં પરિયેસિતું. તણ્ડુલો તણ્ડુલત્થિકેન, મુગ્ગો મુગ્ગત્થિકેન, માસો માસત્થિકેન, લોણં લોણત્થિકેન, ગુળો ગુળત્થિકેન, તેલં તેલત્થિકેન, સપ્પિ સપ્પિત્થિકેના''તિ (મહાવ॰ ૨૯૯) – વચનતો તાદિસં કન્તારં નિત્થરન્તેન પાથેય્યં પરિયેસિતું વટ્ટતિ. કથં પન પરિયેસિતબ્બન્તિ? સચે (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૨૯૬) કેચિસયમેવ ઞત્વા દેન્તિ, ઇચ્ચેતં કુસલં. નો ચે દેન્તિ, ઞાતિપવારિતટ્ઠાનતો વા ભિક્ખાચારવત્તેન વા પરિયેસિતબ્બં. તથા અલભન્તેન અઞ્ઞાતિકઅપ્પવારિતટ્ઠાનતો યાચિત્વાપિ ગહેતબ્બં. એકદિવસેન ગમનીયે મગ્ગે એકભત્તત્થાય પરિયેસિતબ્બં. દીઘે અદ્ધાને યત્તકેન કન્તારં નિત્થરતિ, તત્તકં પરિયેસિતબ્બં.

૬૭. ''યં, ભિક્ખવે, મયા 'ઇદં ન કપ્પતી'તિ અપ્પટિક્ખિત્તં, તઞ્ચે અકપ્પિયં અનુલોમેતિ, કપ્પિયં પટિબાહતિ, તં વો ન કપ્પતિ. યં, ભિક્ખવે, મયા 'ઇદં ન કપ્પતી'તિ અપ્પટિક્ખિત્તં, તઞ્ચે કપ્પિયં અનુલોમેતિ, અકપ્પિયં પટિબાહતિ, તં વો કપ્પતિ. યં, ભિક્ખવે, મયા 'ઇદં કપ્પતી'તિ અનનુઞ્ઞાતં, તઞ્ચે અકપ્પિયં અનુલોમેતિ, કપ્પિયં પટિબાહતિ, તં વો ન કપ્પતિ. યં, ભિક્ખવે, મયા 'ઇદં કપ્પતી'તિ અનનુઞ્ઞાતં, તઞ્ચે કપ્પિયં અનુલોમેતિ, અકપ્પિયં પટિબાહતિ, તં વો કપ્પતી''તિ (મહાવ॰ ૩૦૫) – ઇમે ચત્તારો મહાપદેસે ભગવા ભિક્ખૂનં નયગ્ગહણત્થાય આહ. તત્થ ધમ્મસઙ્ગાહકત્થેરા સુત્તં ગહેત્વા પરિમદ્દન્તા ઇદં અદ્દસંસુ. ''ઠપેત્વા ધઞ્ઞફલરસ''ન્તિ સત્ત ધઞ્ઞરસાનિ ''પચ્છાભત્તં ન કપ્પતી''તિ પટિક્ખિત્તાનિ . તાલનાળિકેરપનસલબુજઅલાબુકુમ્ભણ્ડપુસ્સફલતિપુસફલએળાલુકાનિ નવ મહાફલાનિ સબ્બઞ્ચ અપરણ્ણં ધઞ્ઞગતિકમેવ. તં કિઞ્ચાપિ ન પટિક્ખિત્તં , અથ ખો અકપ્પિયં અનુલોમેતિ, તસ્મા પચ્છાભત્તં ન કપ્પતિ. અટ્ઠ પાનાનિ અનુઞ્ઞાતાનિ, અવસેસાનિ વેત્તતિન્તિણિકમાતુલુઙ્ગકપિટ્ઠકોસમ્બકરમન્દાદિખુદ્દકફલપાનાનિ અટ્ઠપાનગતિકાનેવ. તાનિ કિઞ્ચાપિ ન અનુઞ્ઞાતાનિ, અથ ખો કપ્પિયં અનુલોમેન્તિ, તસ્મા કપ્પન્તિ. ઠપેત્વા હિ સાનુલોમં ધઞ્ઞફલરસં અઞ્ઞં ફલપાનં નામ અકપ્પિયં નત્થિ, સબ્બં યામકાલિકંયેવાતિ **કુરુન્દિયં** વુત્તં.

ભગવતા – ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, છ ચીવરાનિ ખોમં કપ્પાસિકં કોસેય્યં કમ્બલં સાણં ભઙ્ગ''ન્તિ (મહાવ॰ ૩૩૯) છ ચીવરાનિ અનુઞ્ઞાતાનિ, ધમ્મસઙ્ગાહકત્થેરેહિ તેસં અનુલોમાનિ દુકૂલં પત્તુણ્ણં ચીનપટ્ટં સોમારપટ્ટં

ઇદ્ધિમયં દેવદત્તિયન્તિ અપરાનિ છ અનુઞ્ઞાતાનિ. તત્થ **પત્તુણ્ણન્તિ** પત્તુણ્ણદેસે પાણકેહિ સઞ્જાતવત્થં. દ્વે પટાનિ દેસનામેનેવ વુત્તાનિ. તીણિ કોસેય્યસ્સ અનુલોમાનિ, દુકૂલં સાણસ્સ, ઇતરાનિ દ્વે કપ્પાસિકસ્સ વા સબ્બેસં વા.

ભગવતા એકાદસ પત્તે પટિક્ખિપિત્વા દ્વે પત્તા અનુઞ્ઞાતા લોહપત્તો ચ મત્તિકાપત્તો ચ. લોહથાલકં મત્તિકાથાલકં તમ્બલોહથાલકન્તિ તેસંયેવ અનુલોમાનિ. ભગવતા તયો તુમ્બા અનુઞ્ઞાતા લોહતુમ્બો કટ્ઠતુમ્બો ફલતુમ્બોતિ. કુણ્ડિકા કઞ્ચનકો ઉદકતુમ્બોતિ તેસંયેવ અનુલોમાનિ. **કુરુન્દિયં** પન ''પાનીયસઙ્ખપાનીયસરાવકાનં એતે અનુલોમા''તિ વુત્તં. પટ્ટિકા સૂકરન્તન્તિ દ્વે કાયબન્ધનાનિ અનુઞ્ઞાતાનિ. દુસ્સપટ્ટેન રજ્જુકેન ચ કતકાયબન્ધનાનિ તેસંયેવ અનુલોમાનિ. સેતચ્છત્તં કિલઞ્જચ્છત્તં પણ્ણચ્છત્તન્તિ તીણિ છત્તાનિ અનુઞ્ઞાતાનિ. એકપણ્ણચ્છત્તં તેસંયેવ અનુલોમન્તિ ઇમિના નયેન પાળિઞ્ચ અટ્ઠકથઞ્ચ અનુપેક્ખિત્વા અઞ્ઞાનિપિ કપ્પિયાકપ્પિયાનં અનુલોમાનિ વિનયધરેન વેદિતબ્બાનિ.

૬૮. વિનયધરો (પાચિ॰ અટ્ઠ॰ ૪૩૮) ચ પુગ્ગલો વિનયપરિયત્તિમૂલકે પઞ્ચાનિસંસે છાનિસંસે સત્તાનિસંસે અટ્ઠાનિસંસે નવાનિસંસે દસાનિસંસે એકાદસાનિસંસે લભતિ. કતમે પઞ્ચાનિસંસે લભતિ? અત્તનો સીલક્ખન્ધગુત્તિઆદિકે. વુત્તઞ્હેતં –

> ''પઞ્ચિમે, ભિક્ખવે, આનિસંસા વિનયધરે પુગ્ગલે. અત્તનો સીલક્ખન્ધો સુગુત્તો હોતિ સુરક્ખિતો, કુક્કુચ્ચપકતાનં પટિસરણં હોતિ, વિસારદો સઙ્ઘમજ્ઝે વોહરતિ, પચ્ચત્થિકે સહધમ્મેન સુનિગ્ગહિતં નિગ્ગણ્હાતિ, સદ્ધમ્મટ્ઠિતિયા પટિપન્નો હોતી''તિ (પરિ॰ ૩૨૫).

કથમસ્સ **અત્તનો સીલક્ખન્ધો સુગુત્તો હોતિ સુરક્ખિતો**? ઇધેકચ્ચો ભિક્ખુ આપત્તિં આપજ્જન્તો છહાકારેહિ આપજ્જતિ અલજ્જિતા, અઞ્ઞાણતા, કુક્કુચ્ચપકતતા, અકપ્પિયે કપ્પિયસઞ્ઞિતા, કપ્પિયે અકપ્પિયસઞ્ઞિતા, સતિસમ્મોસા. કથં **અલજ્જિતાય** આપજ્જતિ? અકપ્પિયભાવં જાનન્તોયેવ મદ્દિત્વા વીતિક્કમં કરોતિ. વુત્તમ્પિ ચેતં –

> ''સઞ્ચિચ્ચ આપત્તિં આપજ્જતિ, આપત્તિં પરિગૂહતિ;
> અગતિગમનઞ્ચ ગચ્છતિ, એદિસો વુચ્ચતિ અલજ્જિપુગ્ગલો''તિ. (પરિ॰ ૩૫૯);

કથં **અઞ્ઞાણતાય** આપજ્જતિ? અઞ્ઞાણપુગ્ગલો હિ મન્દો મોમૂહો કત્તબ્બાકત્તબ્બં અજાનન્તો અકત્તબ્બં કરોતિ, કત્તબ્બં વિરાધેતિ. એવં અઞ્ઞાણતાય આપજ્જતિ. કથં **કુક્કુચ્ચપકતતાય** આપજ્જતિ? કપ્પિયાકપ્પિયં નિસ્સાય કુક્કુચ્ચે ઉપ્પન્ને વિનયધરં પુચ્છિત્વા કપ્પિયં ચે, કત્તબ્બં સિયા, અકપ્પિયં ચે, ન કત્તબ્બં, અયં પન ''વટ્ટતી''તિ મદ્દિત્વા વીતિક્કમતિયેવ. એવં કુક્કુચ્ચપકતતાય આપજ્જતિ.

કથં **અકપ્પિયે કપ્પિયસઞ્ઞિતાય** આપજ્જતિ? અચ્છમંસં ''સૂકરમંસ''ન્તિ ખાદતિ, દીપિમંસં ''મિગમંસ''ન્તિ ખાદતિ, અકપ્પિયભોજનં ''કપ્પિયભોજન''ન્તિ ભુઞ્જતિ, વિકાલે કાલસઞ્ઞાય ભુઞ્જતિ, અકપ્પિયપાનકં ''કપ્પિયપાનક''ન્તિ પિવતિ. એવં અકપ્પિયે કપ્પિયસઞ્ઞિતાય આપજ્જતિ. કથં **કપ્પિયે અકપ્પિયસઞ્ઞિતાય** આપજ્જતિ? સૂકરમંસં ''અચ્છમંસ''ન્તિ ખાદતિ, મિગમંસં ''દીપિમંસ''ન્તિ ખાદતિ, કપ્પિયભોજનં ''અકપ્પિયભોજન''ન્તિ ભુઞ્જતિ, કાલે વિકાલસઞ્ઞાય ભુઞ્જતિ, કપ્પિયપાનકં ''અકપ્પિયપાનક''ન્તિ પિવતિ. એવં કપ્પિયે અકપ્પિયસઞ્ઞિતાય આપજ્જતિ. કથં **સતિસમ્મોસા** આપજ્જતિ?

સહસેય્યચીવરવિપ્પવાસભેસજ્જચીવરકાલાતિક્કમનપચ્ચયા આપત્તિં સતિસમ્મોસા આપજ્જતિ. એવમિધેકચ્ચો ભિક્ખુ ઇમેહિ છહિ આકારેહિ આપત્તિં આપજ્જતિ.

વિનયધરો પન ઇમેહિ છહાકારેહિ આપત્તિં ન આપજ્જતિ. કથં **લજ્જિતાય** નાપજ્જતિ? સો હિ ''પસ્સથ ભો, અયં કપ્પિયાકપ્પિયં જાનન્તોયેવ પણ્ણત્તિવીતિક્કમં કરોતી''તિ ઇમં પરૂપવાદં રક્ખન્તોપિ નાપજ્જતિ. એવં લજ્જિતાય નાપજ્જતિ, સહસા આપન્નમ્પિ દેસનાગામિનિં દેસેત્વા વુટ્ઠાનગામિનિયા વુટ્ઠહિત્વા સુદ્ધન્તે પતિટ્ઠાતિ. તતો –

''સઞ્ચિચ્ચ આપત્તિં નાપજ્જતિ, આપત્તિં ન પરિગૂહતિ;
અગતિગમનઞ્ચ ન ગચ્છતિ, એદિસો વુચ્ચતિ લજ્જિપુગ્ગલો''તિ. (પરિ॰ ૩૫૯) –

ઇમસ્મિં લજ્જિભાવે પતિટ્ઠિતોવ હોતિ.

કથં **ઞાણતાય** નાપજ્જતિ? સો હિ કપ્પિયાકપ્પિયં જાનાતિ, તસ્મા કપ્પિયંયેવ કરોતિ, અકપ્પિયં ન કરોતિ. એવં ઞાણતાય નાપજ્જતિ. કથં **અકુક્કુચ્ચપકતતાય** નાપજ્જતિ? કપ્પિયાકપ્પિયં નિસ્સાય કુક્કુચ્ચે ઉપ્પન્ને વત્થું ઓલોકેત્વા માતિકં પદભાજનં અન્તરાપત્તિં અનાપત્તિં ઓલોકેત્વા કપ્પિયં ચે હોતિ, કરોતિ, અકપ્પિયં ચે, ન કરોતિ. એવં અકુક્કુચ્ચપકતતાય નાપજ્જતિ. કથં **અકપ્પિયે કપ્પિયસઞ્ઞિતા**દીહિ નાપજ્જતિ? સો હિ કપ્પિયાકપ્પિયં જાનાતિ, તસ્મા અકપ્પિયે કપ્પિયસઞ્ઞી ન હોતિ, કપ્પિયે અકપ્પિયસઞ્ઞી ન હોતિ, સુપ્પતિટ્ઠિતા ચસ્સ સતિ હોતિ, અધિટ્ઠાતબ્બં અધિટ્ઠેતિ, વિકપ્પેતબ્બં વિકપ્પેતિ. ઇતિ ઇમેહિ છહિ આકારેહિ આપત્તિં નાપજ્જતિ. અનાપજ્જન્તો અખણ્ડસીલો હોતિ, પરિસુદ્ધસીલો હોતિ. એવમસ્સ અત્તનો સીલક્ખન્ધો સુગુત્તો હોતિ સુરક્ખિતો.

કથં **કુક્કુચ્ચપકતાનં પટિસરણં હોતિ**? તિરોરટ્ઠેસુ તિરોજનપદેસુ ચ ઉપ્પન્નકુક્કુચ્ચા ભિક્ખૂ ''અસુકસ્મિં કિર વિહારે વિનયધરો વસતી''તિ દૂરતોવ તસ્સ સન્તિકં આગન્ત્વા કુક્કુચ્ચં પુચ્છન્તિ. સો તેહિ કતસ્સ કમ્મસ્સ વત્થું ઓલોકેત્વા આપત્તાનાપત્તિગરુકલહુકાદિભેદં સલ્લક્ખેત્વા દેસનાગામિનિં દેસાપેત્વા, વુટ્ઠાનગામિનિયા વુટ્ઠાપેત્વા સુદ્ધન્તે પતિટ્ઠાપેતિ. એવં કુક્કુચ્ચપકતાનં પટિસરણં હોતિ.

વિસારદો સઙ્ઘમજ્ઝે વોહરતીતિ અવિનયધરસ્સ હિ સઙ્ઘમજ્ઝે કથેન્તસ્સ ભયં સારજ્જં ઓક્કમતિ, વિનયધરસ્સ તં ન હોતિ. કસ્મા? ''એવં કથેન્તસ્સ દોસો હોતિ, એવં ન દોસો''તિ ઞત્વા કથનતો.

પચ્ચત્થિકે સહધમ્મેન સુનિગ્ગહિતં નિગ્ગણ્હાતીતિ એત્થ દ્વિધા પચ્ચત્થિકા નામ અત્તપચ્ચત્થિકા ચ સાસનપચ્ચત્થિકા ચ. તત્થ મેત્તિયભૂમજકા ચ ભિક્ખૂ વડ્ઢો ચ લિચ્છવી અમૂલકેન અન્તિમવત્થુના ચોદેસું, ઇમે **અત્તપચ્ચત્થિકા** નામ. યે પન અઞ્ઞેપિ દુસ્સીલા પાપધમ્મા , સબ્બેતે અત્તપચ્ચત્થિકા. વિપરીતદસ્સના પન અરિટ્ઠભિક્ખુકણ્ટકસામણેરવેસાલિકવજ્જિપુત્તકા પરૂપહારઅઞ્ઞાણકઙ્ખાવિતરણાદિવાદા મહાસઙ્ઘિકાદયો ચ અબુદ્ધસાસનં ''બુદ્ધસાસન''ન્તિ વત્વા કતપગ્ગહા **સાસનપચ્ચત્થિકા** નામ. તે સબ્બેપિ સહધમ્મેન સહકારણેન વચનેન યથા તં અસદ્ધમ્મં પતિટ્ઠાપેતું ન સક્કોન્તિ, એવં સુનિગ્ગહિતં કત્વા નિગ્ગણ્હાતિ.

સદ્ધમ્મટ્ઠિતિયા પટિપન્નો હોતીતિ એત્થ પન તિવિધો સદ્ધમ્મો પરિયત્તિપટિપત્તિઅધિગમવસેન. તત્થ તેપિટકં બુદ્ધવચનં **પરિયત્તિસદ્ધમ્મો** નામ. તેરસ ધુતગુણા ચુદ્દસ ખન્ધકવત્તાનિ દ્વેઅસીતિ મહાવત્તાનીતિ અયં

પટિપત્તિસદ્ધમ્મો નામ. ચત્તારો મગ્ગા ચ ચત્તારિ ફલાનિ ચ, અયં **અધિગમસદ્ધમ્મો** નામ.

તત્થ કેચિ થેરા ''યો વો, આનન્દ, મયા ધમ્મો ચ વિનયો ચ દેસિતો પઞ્ઞત્તો, સો વો મમચ્ચયેન સત્થા''તિ ઇમિના સુત્તેન (દી॰ નિ॰ ૨.૨૧૬) ''સાસનસ્સ પરિયત્તિ મૂલ''ન્તિ વદન્તિ. કેચિ થેરા ''ઇમે ચ સુભદ્દ ભિક્ખૂ સમ્મા વિહરેય્યું, અસુઞ્ઞો લોકો અરહન્તેહિ અસ્સા''તિ ઇમિના સુત્તેન (દી॰ નિ॰ ૨.૨૧૪) ''સાસનસ્સ પટિપત્તિ મૂલ''ન્તિ વત્વા ''યાવ પઞ્ચ ભિક્ખૂ સમ્માપટિપન્ના સંવિજ્જન્તિ, તાવ સાસનં ઠિતં હોતી''તિ આહંસુ. ઇતરે પન થેરા ''પરિયત્તિયા અન્તરહિતાય સુપ્પટિપન્નસ્સપિ ધમ્માભિસમયો નત્થી''તિ વત્વા આહંસુ ''સચેપિ પઞ્ચ ભિક્ખૂ ચત્તારિ પારાજિકાનિ રક્ખકા હોન્તિ, તે સદ્ધે કુલપુત્તે પબ્બાજેત્વા પચ્ચન્તિમે જનપદે ઉપસમ્પાદેત્વા દસવગ્ગં ગણં પૂરેત્વા મજ્ઝિમજનપદે ઉપસમ્પદં કરિસ્સન્તિ, એતેનુપાયેન વીસતિવગ્ગં સઙ્ઘં પૂરેત્વા અત્તનોપિ અબ્ભાનકમ્મં કત્વા સાસનં વુદ્ધિં વિરૂળ્હિં ગમયિસ્સન્તિ. એવમયં વિનયધરો તિવિધસ્સપિ સદ્ધમ્મસ્સ ચિરટ્ઠિતિયા પટિપન્નો હોતી''તિ. એવમયં વિનયધરો ઇમે તાવ પઞ્ચાનિસંસે પટિલભતીતિ વેદિતબ્બો.

કતમે છાનિસંસે લભતીતિ? તસ્સાધેય્યો ઉપોસથો પવારણા સઙ્ઘકમ્મં પબ્બજ્જા ઉપસમ્પદા, નિસ્સયં દેતિ, સામણેરં ઉપટ્ઠાપેતિ. યેપિ ઇમે ચાતુદ્દસિકો, પન્નરસિકો, સામગ્ગિઉપોસથો, સઙ્ઘે ઉપોસથો, ગણે ઉપોસથો, પુગ્ગલે ઉપોસથો, સુત્તુદ્દેસો, પારિસુદ્ધિ, અધિટ્ઠાનઉપોસથોતિ નવ ઉપોસથા, સબ્બે તે વિનયધરાયત્તા, યાપિ ચ ઇમા ચાતુદ્દસિકા, પન્નરસિકા, સામગ્ગિપવારણા, સઙ્ઘે પવારણા, ગણે પવારણા, પુગ્ગલે પવારણા, તેવાચિકા પવારણા , દ્વેવાચિકા પવારણા, સમાનવસ્સિકા પવારણાતિ નવ પવારણા, તાપિ વિનયધરાયત્તા એવ, તસ્સ સન્તકા, સો તાસં સામી.

યાનિપિ ઇમાનિ અપલોકનકમ્મં ઞત્તિકમ્મં ઞત્તિદુતિયકમ્મં ઞત્તિચતુત્થકમ્મન્તિ ચત્તારિ સઙ્ઘકમ્માનિ, યા ચાયં ઉપજ્ઝાયેન હુત્વા કુલપુત્તાનં પબ્બજ્જા ચ ઉપસમ્પદા ચ કાતબ્બા, અયમ્પિ વિનયધરાયત્તાવ. ન હિ અઞ્ઞો દ્વિપિટકધરોપિ એવં કાતું લભતિ, સો એવ નિસ્સયં દેતિ, સામણેરં ઉપટ્ઠાપેતિ, અઞ્ઞો નેવ નિસ્સયં દાતું લભતિ, ન સામણેરં ઉપટ્ઠાપેતું. તેનેવ ''ન, ભિક્ખવે, એકેન દ્વે સામણેરા ઉપટ્ઠાપેતબ્બા, યો ઉપટ્ઠાપેય્ય, આપત્તિ દુક્કટસ્સા''તિ (મહાવ॰ ૧૦૧) પટિક્ખિપિત્વા પુન અનુજાનન્તેનપિ ''અનુજાનામિ, ભિક્ખવે, બ્યત્તેન ભિક્ખુના એકેન દ્વે સામણેરે ઉપટ્ઠાપેતું, યાવતકે વા પન ઉસ્સહતિ ઓવદિતું અનુસાસિતું, તાવતકે ઉપટ્ઠાપેતુ''ન્તિ (મહાવ॰ ૧૦૫) બ્યત્તસ્સેવ સામણેરુપટ્ઠાપનં અનુઞ્ઞાતં. સામણેરુપટ્ઠાપનં પચ્ચાસીસન્તો પન વિનયધરસ્સ સન્તિકે ઉપજ્ઝં ગાહાપેત્વા વત્તપટિપત્તિં સાદિતું લભતિ. એત્થ ચ નિસ્સયદાનઞ્ચેવ સામણેરુપટ્ઠાનઞ્ચ એકમઙ્ગં. ઇતિ ઇમેસુ છસુ આનિસંસેસુ એકેન સદ્ધિં પુરિમાનિ પઞ્ચ છ હોન્તિ. દ્વીહિ સદ્ધિં સત્ત, તીહિ સદ્ધિં અટ્ઠ, ચતૂહિ સદ્ધિં નવ, પઞ્ચહિ સદ્ધિં દસ, સબ્બેહિપેતેહિ સદ્ધિં એકાદસાતિ એવં વિનયધરો પુગ્ગલો પઞ્ચ છ સત્ત અટ્ઠ નવ દસ એકાદસ ચ આનિસંસે લભતીતિ વેદિતબ્બો.

મહાનિસંસમિચ્ચેવં , કોસલ્લં વિનયે સદા;
પત્થેન્તેનેત્થ કાતબ્બો, અભિયોગો પુનપ્પુનન્તિ.

ઇતિ પાળિમુત્તકવિનયવિનિચ્છયસઙ્ગહે

પકિણ્ણકવિનિચ્છયકથા સમત્તા.

નિટ્ઠિતો ચાયં પાળિમુત્તકવિનયવિનિચ્છયસઙ્ગહો.

નિગમનકથા

અજ્ઝેસિતો નરિન્દેન, સોહં **પરક્કમબાહુના**;
સદ્ધમ્મટ્ઠિતિકામેન, સાસનુજ્જોતકારિના.

તેનેવ કારિતે રમ્મે, પાસાદસતમણ્ડિતે;
નાનાદુમગણાકિણ્ણે, ભાવનાભિરતાલયે.

સીતલૂદકસમ્પન્ને, વસં **જેતવને** ઇમં;
વિનયસઙ્ગહં સારં, અકાસિ યોગિનં હિતં.

યં સિદ્ધં ઇમિના પુઞ્ઞં, યઞ્ચઞ્ઞં પસુતં મયા;
એતેન પુઞ્ઞકમ્મેન, દુતિયે અત્તસમ્ભવે.

તાવતિંસે પમોદેન્તો, સીલાચારગુણે રતો;
અલગ્ગો પઞ્ચકામેસુ, પત્વાન પઠમં ફલં.

અન્તિમે અત્તભાવમ્હિ, મેત્તેય્યં મુનિપુઙ્ગવં;
લોકગ્ગપુગ્ગલં નાથં, સબ્બસત્તહિતે રતં.

દિસ્વાન તસ્સ ધીરસ્સ, સુત્વા સદ્ધમ્મદેસનં;
અધિગન્ત્વા ફલં અગ્ગં, સોભેય્યં જિનસાસનન્તિ.

વિનયસઙ્ગહ-અટ્ઠકથા નિટ્ઠિતા.